

ДЖОН УЕСЛИ
ПРОПОВЕДИ

Джон Уесли

Проповеди

Евангелска Методистка Епископална Църква в България

ЮБИЛЕЙНО ИЗДАНИЕ
300 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ДЖОН УЕСЛИ

Standard Sermons

John Wesley
Published by Baker Book House
Grand Rapids
Michigan 49516, USA

Проповеди

Джон Уесли
Първо българско издание
©2004 Евангелска Методистка Епископална Църква в България
София, Раковски 86
ISBN 954-9404-02-3

Превод: Данаил Налбантски
Редактор: Нина Топалска
Предпечат и дизайн: н-р Самуел Алтунян
Печат: Абазар, Велико Търново

Съдържание

СПАСЕНИЕТО, КОЕТО ИДВА ЧРЕЗ ВЯРА	12
ПОЧТИ ХРИСТИЯНИН	27
СТАНИ, ТИ, КОЙТО СПИШ	39
БИБЛЕЙСКО ХРИСТИЯНСТВО	55
ОПРАВДАНИЕТО ЧРЕЗ ВЯРА	75
ПРАВДАТА ЧРЕЗ ВЯРА	90
ПЪТЯТ КЪМ БОЖИЕТО ЦАРСТВО	106
ДУХЪТ В НАЧАТЪК	120
ДУХ НА РОБСТВО И ДУХ НА ОСИНОВЛЕНИЕ	134
СВИДЕТЕЛСТВОТО НА ДУХА	152
СВИДЕТЕЛСТВОТО НА ДУХА 2	167
СВИДЕТЕЛСТВОТО НА НАШИЯ ДУХ	184
ЗА ГРЕХА ВЪВ ВЯРВАЩИТЕ	197
ПОКАЯНИЕТО НА ВЯРВАЩИТЕ	213
ВЕЛИКИЯТ СЪДЕН ДЕН	231
БЛАГОДАТНИТЕ СРЕДСТВА	249
ОБРЯЗВАНЕ НА СЪРЦЕТО	270
БЕЛЕЗИТЕ НА НОВОРОЖДЕНИЕТО	285
ВЕЛИКАТА ПРИВИЛЕГИЯ НА НОВОРОДЕНИЯ	297
ГОСПОД Е НАШАТА ПРАВДА	311
ХРИСТИЯНСКОТО БЛАЖЕНСТВО	329
КРОТОСТ, ПРАВДА И МИЛОСЪРДИЕ	349
КАК СВЯТОСТТА ДОНАСЯ ГОНЕНИЯ	368
СОЛ И СВЕТЛИНА	386
МОЛИТВАТА	424

ЗА ПОСТА	441
ЗА ГРИЖИТЕ	477
ЗА СЪДЕНЕТО	495
ЗА ДВЕТЕ ПОРТИ	508
ОПАЗВАНЕ ОТ ЛЪЖЛИВИТЕ ПРОРОЦИ	519
ЗА ДВАМАТА СТРОИТЕЛИ	532
ПРОИЗХОД, СЪЩНОСТ, СВОЙСТВА И ФУНКЦИИ НА ЗАКОНА	546
УТВЪРДЕНИЯТ ЧРЕЗ ВЯРА ЗАКОН	563
УТВЪРДЕНИЯТ ЧРЕЗ ВЯРА ЗАКОН 2	577
СЪЩНОСТ НА ЕНТУСИАЗМА	590
ЕДНО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ	606
СРЕЩУ РЕЛИГИОЗНОТО ТЕСНОГРЪДИЕ	606
ИКУМЕНИЧЕСКАТА НАГЛАСА	623
ХРИСТОВОТО СЪВЪРШЕНСТВО	639
БАУЖДАЕЩИТЕ МИСЛИ	660
САТАНИНСКИТЕ ЗАМИСЛИ	673
ПЪТЯТ КЪМ СПАСЕНИЕТО СПОРЕД БИБЛИЯТА	687
ПЪРВИЯТ ГРЯХ	702
НОВОРОЖДЕНИЕТО	717
СКИТАНЕТО ИЗ ПУСТИНЯТА	734
СКРЪБТА В РАЗЛИЧНИТЕ ИЗПИТАНИЯ	750
ОТРИЧАНЕТО ОТ СЕБЕ СИ	766
ЛЕКАРСТВОТО ПРОТИВ ЗЛОСЛОВИЯ	780
ПРАВИЛНАТА УПОТРЕБА НА ПАРИТЕ	794
ДОБРИЯТ НАСТОЙНИК	809
ОБНОВЛЕНИЕ НА НРАВИТЕ	826
ПРОПОВЕД ПО ПОВОД	847
СМЪРТТА НА ДЖОРДЖ УАЙТФИЙЛД	847

Предговор към българското издание

Евангелската Методистка Църква възниква като духовно обновително движение в Англия през 1739г. и се разраства по целия свят. След 200 години Реформацията се институционализира и сред вярващите възниква копнеж за духовно обновление. Началото е поставено от Джон Уесли, Джордж Уайтфилд и Чарлс Уесли. Те провеждат богослужения на открито с хиляди бедни и отхвърлени от обществото.

Две важни неща донесе Реформацията на Църквата - Библията и Евангелската проповед. В центъра на богослужението е Божието Слово и целта на проповедта е да разяснява Библията. Там ние откриваме Божиата воля, Христовата милост и любов към нас.

Джон Уесли и неговите сподвижници проповядват не просто формална религия, а стремеж към благочестие и освещение. Затова те са приети от хиляди жадни човешки души. Джон Уесли е ревностен и успешен проповедник. Смята се, че той е пропътувал над 200 000 мили и е произнесъл около 42 000 проповеди. Често денят му е започвал със сутрешна проповед в 6 часа с миньорите под земята. Сам той е бил пример за динамичен духовен живот.

Разбирането на Джон Уесли за Библията е близко до това на пиеетистите - пълно доверие в достоверността на Свещеното Писание. Уесли е убеден в непогрешимостта на Божието Слово. "Свещеното Писание съдържа всичко необходимо за спасението..." това е основната теза на неговите проповеди.

От 1744г., т.е. пет години след началото на мисионерската и проповедническата му дейност сред народа, Джон Уесли събира около себе си своите сътрудници на Годишни конференции, на които поставя следните въпроси:

1. Какво трябва да поучаваме?
2. Как трябва да поучаваме?
3. Какво трябва да правим? Т.е. как трябва да съгласуваме нашето учение с нашата практика.

Благовестието на Уесли има много практични аспекти. Неговите проповеди не са самоцелни, а търсят пътя за решаване на духовните нужди на хората. Сборникът с 53 "основни или стандартни" проповеди на Джон Уесли съдържа проповеди по най-важните богословски въпроси. Тези проповеди не очертават рамките на методистката догматика, а насърчават към задълбочено изучаване и изследване на Божието Слово.

"Като методисти ние споделяме едно общо наследство с християните от всички времена и народи. Това наследство е основано върху апостолското свидетелство за Исус Христос като Спасител и Господ. Това свидетелство е извор и мерило за всяко валидно християнско учение."

Богословското разбиране на Джон Уесли не е да ограничи методисткото движение в границите на "одобрените или позволени концепции на църквата", а да насърчи проповедниците да се доверяват на Божието Слово. Водещи принципи на Джон Уесли през целия му живот са били:

1. Мисли и остави другите да мислят.
2. В главното - еднородни, във второстепенното - различни.
3. Независимо от всичко, най-важното е, че Бог е с нас.

Това е наследството на Джон Уесли. Има ли то стойност днес в 21-и век? Как изглежда то в широкия спектър от църкви и движения? Методистката църква няма съзнанието, че единствена тя проповядва най-вярното учение или че е най-добрата църква. Нейната ценност е, че е толерантна църква. Тя приема всички християни като братя.

Методистката Църква е една постоянно обновяваща се църква. Тя е отворена към нови форми и идеи за служение. Тя е и една разширяваща се църква. Думите на Джон Уесли ни задължават да работим за това:

"Аз гледам на целия свят като на моя енория и в която част на света да се намирам, аз считам, че е мое право и мой належащ дълг да кажа на всички онези, които желаят да слушат радостната вест за Спасителя Христос."

П-р Бедрос Алтунян

Суперинтендент на ЕМЕЦ в България

Въведение към проповед 1

Спасението, което е чрез вяра

Не случайно тази проповед за спасението, което е чрез вяра, стои в началото на това, осигурено още от самия Джон Уесли, издание на неговите проповеди. Тя е свидетелство за основата на неговия живот и дейност като богослов, душенасиър, евангелизатор и помощник на хората. Наистина, текстът, какъвто ние го имаме, вероятно не е възникнал едва след 24 май 1738 г. Въпреки това той очевидно е свързан с преломното събитие от този ден, на който Уесли получава увереност в своето спасение при изслушване на Лутеровото въведение към Римляни. Там, между другото, Лутер описва промяната, която Бог причинява в сърцето чрез вяра в Христос. За това Уесли пише в своя дневник: “Чувствах, че се уповавам на Христос и само на Христос за спасението си; и ми се даде увереността, че Той е отнел *моите*, точно *моите* грехове” (Дневник 1, 476). В проповедта отново прозвучава това наблягане върху притежателното местоимение: вярата бива описана като едно уповаване на Христос – като наше примирение и наш живот, даден за нас и живеещ в нас; вярата е една “сигурна увереност, която човекът полага върху Бога, че заради заслугите на Христос неговите грехове са простени и той е примирен с Бога” (I, 5; срв. Проповед 2, II, 5). Тази проповед е първата, която Уесли държи след промяната в живота си. Осемнадесет дни той не се качва на нито един амвон, а се бори вътрешно за нова ориентация на живота си, която се нуждае от ново вникване в спасителния път на Бога. Приликата с преживяването на Лутер в кулата е очевидна, когато на 4 юни Уесли отбелязва: “Аз видях по-ясно от когато и да било преди, че Евангелието наистина от началото до края си е едно-единствено велико обещание” (Дневник 1, 482). Понеже хернхутците и предимно А.Г. Шпаненберг и Петер Бьолер са най-важните му съветници и душенасиери, Уесли се надява чрез разговор “със свети мъже” в Германия да придобие още по-голямо

вътрешно укрепване и решава на 7 юни да осъществи дълго таеното желание за пътуване до там. Преди да потегли шест дни по-късно, той държи на 11 юни два пъти проповед върху Ефесяни 2:8, сутринта в Стентън Харкорт и след обед в църквата “Сейнт Мери”, Оксфорд, пред университетската общност. Като магистър и англикански духовник той е призоваван да прави това на всеки три години (срв. проповед 2 и 4). През ноември същата година проповедта е отпечатана и до 1791 г. претърпява 14 издания.

Ефесяни 2:8 е един от любимите текстове на Уесли (срв. проповед 50, Пътят към спасението според Писанията, 1765 г.), върху който той често проповядва. Тясната от наше гледище библейска база бива разширена и подсилена чрез многобройни позовавания, предимно на места от Павловите послания. Наустина, неговата перспектива отива в тази проповед много подалеч: тя започва с поглед към благостта на Твореца, включва всички хора от всички времена, християни и езичници, и достига до прослава на Тоя, Който надвишава всичките врагове и чрез победата Си поглъща смъртта. Все пак преобладаващата насоченост е към събитието, при което един човек чрез вяра приема спасението и с това – Божия дар. Източникът на това спасение е благодатта, която Творецът е показал още към самия човек и която в Христос се подарява на съвършено неспособния да се спаси грешник. Но това спасение не се получава само чрез вяра. Много грижливо Уесли изследва и изяснява двете централни понятия вяра и спасение; още в тази проповед става ясно, че Уесли е не само евангелизатор, но и учител, и че полага усилия да разработи из основи богословските взаимозависимости. Опитност и рефлексия, живот и учение са тясно вплетени в неговото проповядване.

Още в първите две главни части става ясно, че Уесли стои, от една страна, върху Павлово-реформаторски фундамент (само Бог спасява човека чрез Своята открита в Христа благодат; само вярата получава тук и сега спасението); но, от друга страна, се обявява против едно разпространено по неговото време външно разбиране за оправданието; то е много повече действително, познаваемо освобождаване от вината и силата на греха. Който е

оправдан и спасен чрез вяра, е новороден и Христос придобива облик в неговия живот. Схващането, че у вярващия няма никакъв грях (срв. II, 6), той наистина коригира по-късно (срв. проповеди 46 и 50), но винаги защитава срещу възражения и държи главните изявления от тази проповед. Уесли признава пред противниците на това учение за спасение само чрез вяра, че с него може да се злоупотреби или то да бъде криворазбрано (III, 1-6); въпреки това то е “здрава канара и основа за християнската вяра” (срв. III, 8).

Понеже никой не може да постави друга основа от положената, която е Христос, това трябва да бъде основата на цялото ни благовестие. Който вярва в него, ще бъде спасен. С това подновено указание към основата, която Мартин Лутер (който тук бива поименно споменат, ако и цитатът да не произлиза от неговото перо) преоткрива, и с прославянето на даряващия спасение Бог тази проповед завършва – един сигнал за започващото обновително движение.

СПАСЕНИЕТО, КОЕТО ИДВА ЧРЕЗ ВЯРА

*“Защото по благодат сте
спасени чрез вяра...”*

(Ефесяни 2:8)

А) Всички благословения, които човек получава от Божията ръка, се дължат единствено на Неговата благодат и милост, на свободното, незаслужено Негово благоволение. Човек няма ни най-малкото право и на най-нищожното от Неговите благодеяния. Чиста благодат беше това, че човекът беше създаден от земната пръст и Бог вдъхна в ноздрите му жизнено дихание (Бит.2:7). Тази душа отразяваше Божия образ и постави всичко под човешките нозе (Пс. 8:6). Същата чиста благодат поддържа и до ден днешен живота ни, дишането ни, всичко. Защото нищо от това, което ние сме, имаме или вършим, не може да бъде изтъкнато пред Бога като някаква заслуга. “Извършил си за нас всичките ни дела” (Ис.26:12). Всичко е само проява на незаслужена милост; и всичката правда на човека е също дар от Бога.

Б) С какво трябва грешният човек да изкупи и най-малкия от греховете си? Със собствените си дела? Не. Ако и те да са многобройни и светли, те не са негови, а Божи. Но в самата си природа тези дела са несвяти и греховни, така че всяко от тях изисква ново изкупление.

Лошото дърво дава лоши плодове. Сърцето на човека е напълно покварено и порочно и “не заслужава да се прослави от Бога” (Рим.3:23), оная прослава, която душата първоначално имаше като подобие на своя Създател. И понеже поради това човек не може да принесе пред Бога нито правда, нито дела, устата му е напълно затворена.

В) Така че ако човек се наслаждава на Божието благословение,

то това е “благодат върху благодат” (Йоан I:16). Ако на Бога е угодно да излива върху нас нови и нови благословения, а и да ни даде най-голямото от всички благословения, спасението, какво можем да кажем, освен “Благодарение Богу за Неговия неизказан дар!” (Рим.5:8). Така е. “Но Бог препоръчва Своята любов към нас в това, че още докато бяхме грешни, Христос умря за нас”, за да ни спаси. “По благодат сте спасени чрез вяра”. Благодатта е изворът, вярата е условието за спасението.

За да не изпуснем Божията благодат, подobaва старателно да изучим:

- I. Какво е вярата, чрез която бяхме спасени.
- II. Какво е спасението, което идва чрез вярата.
- III. Как можем да отговорим на някои възражения.

I. Какво е вярата, чрез която бяхме спасени:

1. Тя най-напред отива по-надалеч от вярата на езичниците. Бог изисква от езичниците да вярват, че “Той съществува и възнаграждава ония, които Го търсят” (Евр. II:6); че трябва така да Го търсят, щото да Го прославят като Бог, да Му благодарят за всяко нещо и с пълна сериозност да показват на ближните си добродетелите на правда, милост и истинност. Затова никой грък, римлянин, никой скит или индианец няма извинение, ако вярата му не го отвежда дотам, ако не вярва в съществуването и в атрибутите на Бога, в един бъдещ живот като награда и отплата и в едно безусловно задължение за моралност. Това е само вярата на един езичник.

2. Вярата, чрез която ние се спасяваме, на второ място, отива по-далече от вярата на дявола, макар че неговата вяра далеч превъзхожда вярата на езичниците. Защото дяволът не само вярва, че има един премъдър и могъщ Бог, Който възнаграждава щедро и въздава справедливо, а също и че Исус е Божи Син, Христос, Спасителят на света. При това той изповядва определено: “Знам Те кой си Ти, святият Божий” (Лука 4:34). Несъмнено злият дух знае всяко слово, излязло от устата на Святия, както и всичко, написано от святиите мъже от древността. Той не се поколеба да даде прекрасно свидетелство за апостолите: “Тия човеци са слуги

на всевишния Бог, които ви проповядват път за спасение” (Деян.17:17). Толкова истинска е вярата на най-големия враг на Бога и човека: той вярва (и при това трепери), че Бог се е открил в плът, че “Той ще подложи всички врагове под нозете Си” (1 Кор.15:25) и че “Всичкото Писание е боговдъхновено” (2 Тим.3:16). Толкова далеч отива вярата на дявола.

3. Трето, спасителната вяра в този смисъл на думата, в който ще бъде тя представена по-долу, отива по-далеч и от вярата на апостолите, докато Исус още беше на земята, въпреки че те толкова вярваха в Него, щото “оставиха всичко и отидоха след Него” (Лука 5:11), въпреки че още тогава имаха властта да вършат чудеса, “да изцеляват всякаква болест и всякаква немош” (Мат.10:1). Да, тогава те имаха дори “власт над всички бесове” и, което превъзхожда всичко друго, техният Учител ги разпрати “да проповядват Божието царство” (Лука 9:1,2).

4. Каква тогава е вярата, чрез която ние се спасяваме? Тя е най-напред, общо казано, вяра в Христос: тя е насочена към Христос и към Бога чрез Христос. По това тя се различава ясно и безусловно от вярата на езичниците от древността и от новото време. Тя също напълно се отличава от вярата на дявола по това, че не е само едно чисто теоретично умствено убеждение, едно студено, мъртво съгласие с една догма, един мисловен процес в главата; тя е също едно настройване на сърцето. Защото Словото казва: “Защото със сърце вярва човек и се оправдава” и “Ако изповядаш с устата си, че Исус е Господ, и повярваш със сърцето си, че Бог Го е възкресил от мъртвите, ще се спасиш” (Рим. 10:9,10)

5. От вярата на апостолите, докато нашият Господ беше на земята, се различава по това, че признава необходимостта и значението на Неговата смърт и силата на Неговото възкресение. Тя вижда в смъртта на Христа единственото, напълно удовлетворяващо средство за избавлението на човека от вечна смърт и в Неговото възкресение – възстановяването на живота и безсмъртието за всички нас. Защото Той “биде предаден за прегрешенията ни и биде възкресен за оправданието ни” (Рим. 4:25). Така че християнската вяра не е само съгласие с цялото Христово Евангелие, но също и едно пълно доверяване на Христовата кръв,

едно съграждане върху основата на завоюването чрез Неговия живот, смърт и възкресение; едно упование на Него като наше изкупление и наш живот, като Оня, Който бе предаден за нас и живее в нас. Тази вяра е доверчивото упование на човека в Бога, че заради заслугите на Христа неговите грехове са простени и чрез примирението той отново се радва на Божието благоволение. Следователно вярата е едно вътрешно предаване на Оня, “Който стана за нас мъдрост от Бога, и правда, и освещение, и изкупление” (1 Кор.1:30).

II. Какво е спасението, което идва чрез вяра – това е вторият предмет, върху който трябва да размислим.

1. Каквото и да може то да е, преди всичко то е действително спасение. То е достижимо и вече е достигнато на земята от онези, които имат дял във вярата. Защото апостолът не пише на вярващите в Ефес, и с това на вярващите от всички времена: “Вие ще бъдете спасени” (макар че и това би било вярно), а “вие бяхте спасени чрез вяра”.

2. Вие бяхте спасени (за да изразим всичко с една дума) от греха. Това е спасението, което идва чрез вярата. Това е онова велико спасение, което беше проповядвано на ангелите, преди Бог да изпрати Своя единороден Син на земята: “Ще Го наречеш Исус (Спасител), защото Той е, Който ще спаси людете Си от греховете им” (Мат. 1:21). Нито тук, нито където и да било в Писанието не намираме някакво ограничение или условие. Всички Негови, или, както другаде е казано, всички, които вярват в Него, Той ще спаси от всичките им грехове, от първичния грях и от собствено сторените грехове в миналото и понастоящем, грехове на плътта и духа. Чрез вяра в Христос те ще бъдат спасени от вината и от силата на греха.

3. Преди всичко от вината за всички минали грехове: защото целият свят е виновен пред Бога и оттам: “Ако би забелязвал беззаконията, Господи, то кой би могъл да устои?” (Пс. 130:3); защото чрез Закона се стига само до “познаване на греха”, но не и до освобождение от него, така че “никой човек не може да се оправдае чрез делата на Закона”, но чрез “правдата от Бога чрез

вяра в Исуса Христа” за “всички, които вярват”. Те ще се “оправдаят даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим.3:20-25). “Него Бог постави за умилоствение чрез кръвта Му посредством вяра. Това стори, за да покаже правдата Си в прощаване на греховете, извършени по-напред, когато Бог дълго търпеше”. “Христос ни изкупи от проклятията на Закона, като стана проклет за нас” (Гал. 3:13). Той “изличи противния нам в постановленията му закон, който беше враждебен нам, махна го отсред и го прикова на кръста” (Кол. 2:14). “Сега няма никакво осъждане на тия, които са в Христа Исуса” (Рим. 8:1).

4. Понеже вярващите са избавени от вината, те са избавени и от страха, наистина, не от детинския страх да не ядосат Бога, а от всеки робски страх, който “има в себе си наказание” (1Йоан 4:18); от страха от наказание, от страха от Божия гняв, защото те не Го възприемат вече като строг господар, а като благ Отец. “Защото не сте приели дух на робство, та пак да живеете в страх, а сте приели дух на осиновение, чрез който и викаме: Авва, Отче! Така самият Дух свидетелства заедно с нашия дух, че сме Божи чада.” (Рим. 8:15,16). Те също са освободени от страха от възможността да отпадат от Божията благодат и да провалят скъпите и по-големи от всичко обещания. Затова те имат “мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос... радват се поради надеждата за Божията слава, която Бог ще им даде... Божията любов е изляна в сърцата ни чрез дадения нам Свети Дух” (Рим. 5:1,2,5) И чрез това те имат увереността (ако и не по всяко време и не винаги със същата убеденост), че “нито смърт, нито живот, нито сегашното, нито бъдещето, нито височина, нито дълбочина, нито кое да било друго създание може да ги отлъчи от Божията любов, която е в Христа Исуса, нашия Господ” (Рим. 8:38,39).

5. По-нататък, чрез тази вяра те са освободени също от властта на греха, както от неговата вина. Това прогласява апостолът с думите: “Знаете, че Той се яви да носи греховете. В Него няма грях. Никой, който пребъдва в Него, не съгрешава” (1 Йоан 3:5,6). И още: “Дечица, никой да не ви заблуждава... който върши грях, от дявола е”(7,8). Който е роден от Бога, не върши грях, защото неговият зародиш пребъдва в него; и не може да

съгрешава, защото е роден от Бога” (9). И накрая: “знаем, че всеки роден от Бога не съгрешава; но оня, който се е родил от Бога, пази себе си и лукавият не се докосва до него” (5:18).

6. Който е роден от Бога чрез вяра, не съгрешава: (1) чрез някакъв грях, на който е свикнал, защото такъв грях е господарстващ грях; но грехът не може да владее над тоя, който вярва; (2) също чрез някакъв предумишлен грях; защото докато стои във вярата, неговата воля напълно е противопоставена на греха и той го ненавижда като смъртоносна отрова; (3) още, чрез някакво греховно пожелание, защото постоянно копнее за доброто, за благоволяващата и съвършена любов на Бога и чрез Божията благодат прогонва всяко нечисто пожелаване още в зародиш. (4) Също, той не съгрешава в дело, дума или мисъл поради слабост; защото това, което му идва от слабост, не бива одобрено от волята, а в такъв случай по същество няма грях. Следователно: “Роденият от Бога не съгрешава”. Въпреки че той не може да каже, че не е съгрешавал, сега не съгрешава.

7. Така че това е святостта, която още на този настоящ свят идва чрез вяра: избавление от греха и от последствията на греха. Двете заедно често биват изразявани чрез думата “оправдание”, която в своя най-широк смисъл включва в себе си: Освобождаване от вината и наказанието чрез осъществяването от Исус изкупление, което е наистина посветено на душата на грешника, повярвал в Него, и освобождение от властта на греха чрез Христос, Който “се изобразява в него” (Гал. 4:19). Чрез това оправданият или спасеният чрез вяра бива наистина “новороден”. Той е “роден от Духа” (Йоан 3:3) за един нов живот, който “е скрит с Христа в Бога” (Кол. 3:3). Като “новороден младенец” той получава с радост “чистото духовно мляко” и расте чрез него (1 Петр.2:2). В силата на Господа, своя Бог, крачи напред “от вяра към вяра” (Рим.1:17), от “благодат към благодат”, докато накрая достигне “в пълнолетно мъжество в мярката на ръста на Христовата пълнота” (Еф.4:13)

III. Първото обичайно възражение срещу това е:

1. Да проповядваш оправдание само чрез вяра означава да

проповядваш срещу освещението и добрите дела. На това може съвсем кратко да се отговори: Така би било в случай, че ние, както някои хора, говорим за една вяра, която няма нищо общо с тези дела. Но ние говорим за една вяра, която не е такава, а по необходимост създава пълнота от добри дела и святост.

2. Но може би е нужно по-подробно да разгледаме това, още повече че това възражение в никой случай не е ново, а идва още от времето на апостолите. Още тогава се е задавал въпросът: “Не отменяме ли закона чрез вярата?” Ние отговаряме: Първо, всички, които не проповядват вярата, очевидно отменят закона или непосредствено и грубо чрез ограничения и тълкувания, които ограбват напълно духа на текста, или косвено, чрез премълчаване на единствения път към неговото изпълнение. Второ, ние, напротив, “възвеличаваме закона”, защото разкриваме целия му обхват и духовния му смисъл и насочваме всички към живия път, по който “да се изпълнят изискванията на закона в нас” (Рим.8:4) Наистина, вярващите по този път се доверяват само на Христовата кръв, но те използват всички предписани от Него благодатни средства, вършат “добри дела, в които Бог отнапред е наредил да ходим” (Еф. 2:10), притежават и засвидетелстват по всякакъв начин свят и небесен облик; те са в “същия Дух, Който беше и в Христа Исуса” (Фил. 2:5).

3. Но тази проповед на вярата не води ли хората към гордост? Ние отговаряме: понякога това може да стане. Затова всеки вярващ трябва да не забравя сериозното предупреждение на великия апостол: първите клони се отрязаха “поради неверие, а ти поради вяра стоиш. Не високоумствай, но бой се. Защото ако Бог не пощади естествените клони, нито теб ще пощади. Виж, прочее, благостта и строгостта Божия – строгост към падналите, а божествена благост към теб, ако останеш в тая благост; иначе и ти ще бъдеш отсечен” (Рим.11:20-22). И докато стои в нея, той ще си спомня думите на ап. Павел, с които той предварително отговаря на подобно възражение: “И тъй, къде остава хвалбата? Изключена е. Чрез какъв закон? Чрез закона на делата ли? Не, но чрез закона на вярата” (Рим.3:27) Ако човек се оправдаваше чрез делата си, то той би заслужавал слава. Но ако “не върши дела, а

вярва в Онзи, Който оправдава нечестивия” (Рим.4:5), той няма никакво основание да се хвали. Същото становище е вложено в думите, които предхождат и следват нашия текст: “Бог обаче, Който е богат с милост... ни съживи заедно с Христа (по благодат сте спасени)... за да показва през идните векове премногото богатство на Своята благодат чрез добрината Си към нас в Христа Исуса. Защото по благодат сте спасени чрез вяра, и то не от сами вас” (Еф.2:4-8). Нито вашата вяра, нито вашата святост идва от вас самите. “Това е дар от Бога” (Еф.2:8), свободен и незаслужен дар – както вярата, чрез която бяхте спасени, така и спасението, което Той по Своего благоволение от милост свързва с нея. Това, че вярвате, е пример на Неговата благодат; това, че сте спасени чрез вяра, е още един пример. “Не чрез дела, за да не се похвали някой” (Еф.2:9) Това, че ние с всичките си дела, с цялата си правда от времето, когато още не сме били вярващи, не сме заслужавали пред Бога нищо друго, освен проклятие, не бива в никакъв случай да превръщаме в аргумент против вярата. Спасението, когато и да ни бъде подарено, никога не идва “чрез дела”. Толкова малко идва и святостта чрез дела, извършвани от нас, когато сме вярващи; защото “Бог действа в нас” (Фил.2:13). Когато ни дава отплата за това, което върши сам, Той с това прославя богатството на Своята благост, но не ни дава никакъв повод да се превъзнасяме.

4. Когато все пак говорим за Божията благост в този смисъл, че тя ни спасява само чрез вяра и чрез никакви заслуги, не подбуждаме ли хората с това да съгрешават? Наистина, това може да стане и става; мнозина “остава в греха, за да се умножи благодатта” (Рим.6:1), но кръвта им остава върху техните глави. Божията благост трябва да ги води към покаяние и ще успее при ония, които са чисти по сърце. След като опитват, че при Бога има прощение (Пс.130:4), те ще викат към Него да заличи и техните грехове чрез вяра в Христа; и ако викат искрено и не са лениви, ако Го търсят чрез всички предписани средства и не се уморяват, докато Той дойде, то “ще дойде Тоя, Който има да дойде, и не ще се забави” (Евр. 10:37). За кратко време Той може да оправя много неща. В Деяния имаме много примери за това, че Бог

създава тази вяра в човешките сърца толкова бързо, колкото светкавицата блясва в небето. В същия час, когато Павел и Сила започнаха да проповядват, тъмничният началник се покая, повярва и беше кръстен (16:30). Същото стана с трите хиляди, които се покаяха и повярваха при първата проповед на Петър (2: 37-41). Слава на Бога, има много живи доказателства за това, че Той и днес е “мошен да спасява” (Ис.63:1)

5. Против тази истина от една друга гледна точка се отправя точно противоположното възражение: “Ако един човек не може да бъде спасен чрез всичко, което върши, то това ще води хората към отчаяне”. Правилно! Към отчаяние, че не могат да се спасят чрез собствените си дела, чрез собствените си заслуги или чрез собствената си праведност. Така и трябва да стане; защото никой не може да се довери на Христовите заслуги, преди напълно да се е отказал от своите собствени. Който се стреми “да постави собствената си правда” (Рим.10:3), не може да приеме Божиата правда. Правдата, която идва чрез вяра, не може да му бъде предложена, докато той строи върху това, което идва от закона.

6. Но, казва някой, това не е никакво утешително учение. Когато дяволът се осмелява да внуши това на хората, той говори така, както му прилича: безсрамно и лъжливо. Това е единственото утешително учение, пълно с надежда за всички грешници, които са се самоосъдили напълно и са се саморазобличили. “Който вярва в Него, няма да се посрами” (Рим.9:33); “Господ е Господ на всички, богат към всички, които Го призовават” (Рим.10:12). Тук е утехата, висока като небето, по-силна от смъртта. Какво, милост за всички? За Закхей, един откровен измамник, за Мария Магдалина, блудницата? Като че ли чувам някой да казва: “Тогава дори и аз мога да се надявам на милост!” Точно така, можеш, измамнико, на когото никой досега не е дал надежда. Бог няма да отхвърли твоята молитва. Не, може би още следващия час Той ще ти говори: “Дерзай, синко, прощават ти се греховете” (Мат.9:2); така се прощават, щото повече никога няма да владеят над тебе (Рим.5:2) и щото “Святият Дух свидетелства заедно с нашия дух, че си Божие чадо” (Рим.8:16). Каква радостна вест, “голяма радост за всички люде” (Лука2:10). “Вие, които сте жадни,

дойдете всички при водите, и вие, които нямате пари, дойдете, купете, та яжте, да! купете вино и мляко без пари и без плата” (Ис.55:1). Колкото и големи да са вашите грехове, даже да са “кървавочервени”, ако и да са “повече от косите на главите ви” (Пс.40:12), “обърнете се към Господа и Той ще се смили за вас, и към нашия Бог, защото Той ще прощава щедро” (Ис.55:7).

7. Ако не могат да бъдат представени други възражения, тогава просто казват: Спасението чрез вяра не би трябвало да се проповядва като главно учение, или най-малкото не на всички хора. Но какво казва Светият Дух? “Никой не може да положи друга основа, освен положената, която е Исус Христос” (Кор.3:11). Основата на цялото ни проповядване трябва да бъде и да остане: “Който вярва в Него, ще бъде спасен” (Йоан 3:16, Марк 16:16). Това означава, че по този начин трябва да се проповядва. “Добре, но не на всички хора”. Хубаво, на кого тогава не трябва да го проповядваме? Кого трябва да изключим? Бедните? Не, те имат особената претенция, че на тях се проповядва Евангелието. На необразованите? Не, още отначало Бог откри тези неща на неучените и обикновените хора. На децата? В никой случай! Оставете ги да дойдат по всякакъв начин при Христа и не ги възпирайте. На грешниците? Ни най-малко! Той дойде “да призове не праведните, а грешните на покаяние” (Мат.9:13). Ако има някой, когото можем да изключим, това са богатите, образованите, почитаните, нравствено издигнатите. И така е; тия често сами изключват себе си от слушане на Евангелието; но ние все пак трябва да проповядваме Евангелието на нашия Господ. Защото съдържанието на нашата задача е: “Идете и проповядвайте Евангелието на всяка твар” (Марк 16:15). Ако някой за свое проклятие изопачава това или част от него, трябва да си понесе вината. Въпреки всичко: “каквото ми рече Господ, това ще говорим” (3 Царе 22:14).

8. Особено в днешните времена ние трябва да говорим за това, че “по благодат сме спасени чрез вяра”, защото никога това учение не е било по-актуално от днес. Нищо друго не може истински да премахне римското заслепление около нас. Би било безкрайна задача, ако човек рече да опровергава точка по точка заблудителите от

тази църква. Но спасението чрез вяра ги засяга чак в корена и където това бива прието, там всички заблудители вкупом се провалят. Това беше учението (което нашата църква с право нарича “яката канара и основа на християнската вяра”), което първо изгони от Великобритания папската власт, а сега само то може да предотврати нейното завръщане. Само това учение може да издигне презграда пред безнравствеността, която залива страната като наводнение. Може ли капка по капка да изчерпим бездната? Тогава ти с това ще ни поправиш, като ни избавиш от разните изкустели. Но нека само да се изяви “правдата от Бога, която идва чрез вяра”, тогава ще се укротят бурните им вълни. Нищо друго не може да запуши устата им. Те могат да говорят за закона толкова възвишено, колкото и ония, върху чиито сърца Бог го е написал. Когато човек ги слуша да говорят на тази тема, би си помислил, че те не са далеч от Божието царство. Но прехвърли ги от закона в Евангелието, говори им за правдата чрез вяра, за Христос, Който е “целта на закона, за да се оправдае всеки, който вярва”, и тия, които бяха много близо почти напълно да станат християни, лъсват като чада на погибелта; толкова са далече от живота и спасението (Бог да бъде милостив към тях!), колкото дълбините на пъкъла от небесните висини.

9. По тази причина противникът вилнее така силно, когато на света се проповядва “спасението, което идва чрез вяра”. По тази причина той е вдигнал на крак земята и ада, за да унищожи тези, които проповядват това. И по същата причина, знаейки добре, че само вярата може да събори основите на неговото царство, той е свикал всичките си пълчища и е вкарал в действие цялото си изкуство да лъже и мами, за да уплаши славния воин на Господа на силите Мартин Лутер и да го откаже от решението му да възкреси Евангелието. Ние не можем да се чудим на това, защото този Божи човек отбелязва: “Как би могъл един горд, силен и въоръжен мъж да бъде докаран до ярост, ако едно малко дете с пръчка в ръка застане на пътя му и се опита да го спре?” Само ако той би знаел, че това малко дете със сигурност ще го повали и ще го стъпче. Да, Господи Исусе! Твоята сила винаги “се е проявявала в немощ” (2 Кор.12:9). Затова излез ти, малко дете, което вярваш

в Него, и “Неговата десница ще те предвожда” (Пс.45:4). Въпреки че си безпомощен и слаб като едно пеленаче, силният мъж няма да може да устои пред теб. Ти ще го надвиеш, ще го прекършиш, ще го събориш и ще го стъпчеш с нозете си. Ти ще проникнеш под знамето на твоя велик вожд в блаженството да си “побеждаващ и да победиш” (Откр. 6:2), докато всичките ти врагове бъдат унищожени и “смъртта бъде погълната победоносно” (1 Кор.15:54).

“Благодарение Богу, Който ни дава победата чрез нашия Господ Исус Христос” (Кор.15:57), Комуто с Отца и Святия Дух е благословение и премъдрост, благодарение и почит, сила и могъщество до вечните векове!

Въведение към проповед 2

Почти християнин

Тази държана на 25 юли 1741 г. пред Оксфордската университетска общност проповед очевидно е все още под силното влияние на опитността на ул. “Алдърсгейт” на 24 май 1738 г. (вж. въведението към проповед 1). И тук Уесли подчертано се позовава на многото години, през които сам той е живял като полухристиянин (I,12-13) и с това не е можел да прекрачи споменатия във въведението “праг на християнската вяра”.

Проповедта, която взема за повод ироничното вмятане на цар Агрипа (Деян.26:28), има за цел да покаже принципната разлика между един “почти християнин” и едно “цялостно християнство”. С тая тема Уесли впрочем застава в пуританската проповедническа традиция, за която неговото време е оставило много свидетелства. Строежът на проповедта е много прост: в първата част Уесли нахвърля възвишения в нравствено и дори в религиозно отношение образ на полухристиянина, в който мнозина християнски настроени негови съвременници би следвало да се познаят; във втората част проповедникът говори за нещото “отвъд” това, което едигствено и само прави човека истински християнин.

Силно отличителни за Уесли и за позоваващото се на него методистко богословие са авторитетите, върху които в тази проповед се изгражда образът на “цялостния християнин”. На първо място, биват назовани “Божии откровения” (I, 11). Свещеното писание за Уесли е пръв и съществен критерий за християнството. Натрупаните във втората част библейски цитати показват как той иска да се аргументира с Библията. Тук не се говори от позиция на църковната традиция, а на Библията – пръв индикатор за реформаторските корени на Уесли! Акцентът върху предпоставката на едно себеоткриване на Бога, без което човекът никога не може да се добере до истината, спада и към опозицията, оказана от него на естествената религия на деистите от онова време.

По интересен начин обосновава Уесли своите изявления и върху “сигурното свидетелство на опита” (I, 11). Че под това той разбира и собствения си опит, показва следващото лично свидетелство (I, 12-13). При методисткото движение е ставало дума главно за живо, т.е. изживяно и опитано християнство. Опитът трябва да приложи “Божии откровения” на нивото на човешката действителност. Уесли нарича методизма “религия на опита”. Начинът, по който той завършва тази своя проповед, показва какво има предвид с думите: “Дано всички ние опитахме какво означава да бъдеш не почти, а цялостен християнин...” (II, 11).

Както е обичайно за Уесли, и в тази проповед библейското учение и личната опитност са вкарани в църковната традиция. Аргументацията подчертано се основава върху отчасти буквално цитираните Членове на вярата на англиканската църква, към която Уесли като свещеник се числи.

Най-характерното богословско ядро на проповедта произлиза от една реформаторска теза, изпаднала в тогавашната англиканска църква в забрава, но която в методизма е трябвало да претърпи своето съживяване. Господстващото настроение в църквата и обществото по онова време е формирано от един оптимистичен морализъм и особено от високо оценяване на личната искреност, което сам Уесли преди е споделял, но след 1738 г. счита за проблематично като себеправедност (срв. проповед 4, III, 5). Основното послание, което тук следва да бъде предадено, гласи: един начин на живот, който изпълнява най-висшите нравствени норми, едно поведение, следващо перфектно външната страна на християнската религия, все още не е истинско християнско състояние, та дори и тогава, когато е живяно с искреното намерение за вършене на Божията воля! Истинското християнство има по-дълбоки извори: то произтича от живата вяра, която Бог дарява, и от любовта, която Святият Дух излива в човешките сърца. С други думи: истинското християнство не е човешко дело, а чудо от Бога в човека. Тази типично реформаторска теза поставя здрава основа, но не е главната в проповедта. Ударението пада повече върху любовта, отколкото върху вярата. С това проповедта е типично уеслианска. Това показва и

необичайната последователност любов – вяра, в която биват разработени двата истински християнски елемента. Там, където реформаторите говорят първо за вяра, Уесли говори първо за любов (II, 1 и 2), макар да знае точно, че тая любов израства само върху основата на вярата, която той после представя фактически като “основа на всичко” (II, 3). Заедно с всички наследници на Реформацията Уесли разбира принципно вярата като едно живо упование в примирението с Бога чрез Христос (II, 5). Но със своята англиканска църква той веднага изповядва, че тази вяра е истинска само когато “принася покаяние, любов и всякакви добри дела” (II, 4). Заедно с Новия завет Уесли набляга, че вярата не е само упованието, чрез което ние получаваме Божията благодат, а и онази Божия сила, която “очиства сърцето” и кара хората активно да действат в любовта (II, 6).

Един последен белег на уеслианското благовестие е градирането във II, 7 към лично насочения въпрос за решението, който кулминира в призива за събуждане от духовния сън и за борба за лично изпитване на божественото чудо на обновлението (II, 10; срв. проповед 3 – “Събуди се, ти, който спиш”).

Проповед 2

ПОЧТИ ХРИСТИЯНИН

*“Без малко ме убеждаваш да
стана християнин!”*

(Деян. 26:28)

Много хора се добират до прага на християнската вяра. От възникването на християнството на този свят много хора от всички времена и на всяко място са достигали до там да бъдат почти убедени да станат християни. Но понеже на Бога не е достатъчно да се спрем само до там, задължително трябва да размислим:

I. Какво означава да си почти християнин.

II. Какво означава да си напълно християнин.

I. 1. Да си “почти християнин” включва добродетелта, която може да се срещне и у езичниците. Приемам, че никой няма да оспори това; толкова повече, че нямам предвид само почтеността на езичниците, препоръчана им в писанията на техните философи, но и тая, която нормалните езичници очакват един от друг и която много от тях дори практикуват. Чрез съответните правила им се вменява, че те трябва да бъдат праведни, да не отказват добро на ближните си – нито чрез грабеж, нито чрез кражба, да не пренебрегват бедните и никого да не потискат; при делови отношения да не мамят нито бедните, нито богатите, да не ги ощетяват; да спазват правата на малкия човек и, по възможност, да не остават длъжници никому (Рим. 13:8).

2. По-нататък, и обикновените езичници признават, че трябва да се отдава уважение на истината и правдата. Съответно на това те се отвращават не само от оня, който се кълне лъжливо, който призовава Бога като свой лъжесвидетел, но и от оня, който

е познат като измамник на ближния си или който обвинява в неправда друг човек. Не по-високо оценяват съзнателните лъжци от всякакъв род. Считат ги за позор за човечеството и напаст за обществото.

3. И още, езичниците очакват един от друг нещо като любов и съчувствие. Те очакват всякаква помощ, която някой може да предостави на друг, без да засяга себе си. Това очакване не се задоволява само с гребното служение на човечността, което може да бъде осъществено без разности и усилия, а също и нахранване на гладните, доколкото може да набави храна; така също обличане на голите със собствените излишни дрехи; изобщо даряването на всеки нуждаещ се с това, от което човек сам няма нужда. Дотам най-малко отива порядъчността на езичниците. Тя е първото нещо, което има почти християнинът.

4. Към “почти християнството” спада още една форма на благочестие, и то именно онова благочестие, което изисква Евангелието на Христа и което спада към външните белези на един истински християнин. При това “почти християнинът” не прави нищо, което е забранено от Евангелието. Той не злоупотребява с Божието име; благославя и не кълне; изобщо не се кълне, а говоренето му е “да, да” и “не, не”. Не пренебрегва Господния ден и не допуска той да бъде пренебрегван от чужденеца, който живее в неговия град (Изм. 20:10). Избягва не само прелюбодейството, разврата и нечистотата, но и всеки поглед, всяка дума, която директно или косвено е насочена към това; да, той се въздържа от всяка ненужна дума, от всяко опетняване, от всяко бърборене, от всякакви срамотни и празни приказки (Еф. 5:4), които според езическите моралисти са своего рода добродетел. Накратко, той избягва всеки разговор, който не е добър за назидание според нуждата (Еф. 4:29), като с това “не оскърбява Святия Дух, в Когото е запечатан за деня на изкуплението” (Еф. 4:30).

5. “Почти християнинът” отбягва “да се опива с вино, следствието от което е разврат” (Еф. 5:18); също така се пази далеч от лакомия и чревоугодничество. Доколкото зависи от него, предотвратява всяка кавга и крамола (Рим. 12:18); винаги се опитва да бъде в мир с хората. Ако трябва да претърпи страдание, не си

отмъщава (Рим. 12:19), нито пък отвръща на злото със зло. Не ругае и не се кара; не се подиграва с грешките и слабостите на своите ближни; не причинява съзнателно неправда, болка или нараняване, а във всичко действа и говори според простото правило: “Каквото не искаш да ти правят другите, това не прави на тях” (както пише Хилел в Талмуда).

6. Когато върши добро, той не се задоволява с лесна и евтина любезност, а се старае и страда с мнозина, за да може по всякакъв начин да помогне (1 Кор.9:22). Въпреки усилието и болката прави така: “Всичко, що намери ръката ти да прави според силата ти, направи го” (Екл. 9:10) – в полза на своя приятел или враг, на добри и зли, “с всички сили”. Тъй като във всичко, което трябва да върши, е неленив, той върши добро на всеки човек, винаги, когато има възможност – добро от всякакъв вид, за душата и тялото. Изобличава злите, обучава неучените, укрепява залитащите, насърчава добрите и утешава наскърбените. Старае се да разбуди спящите; вече разбудените води към живия извор срещу греха и опетняването, където те ще могат да бъдат измити и очистени, а спасените чрез вяра подбужда да “украсяват учението на Бога”(Тим 2:10).

7. Който има тази форма на благочестие, употребява също всички благодатни средства. Посещава редовно Божия дом и не прави това като ония, които идват окичени със злато и скъпоценности и с кокетство и изрядни грехи влизат в присъствието на Всевишния. Тия чрез невъздържаната любезност един към друг, чрез своето гръзко и предизвикателно поведение занемаряват формата и силата на благочестието. Моля Бога да няма нито един измежду нас, който да получи такава присъда; да няма такива, които при влизането си в този дом зяпат около себе си с изписано на лицата им мързеливо и лековато безразличие и същевременно симулират произнасянето на молитва в началото на богослужението за Божие благословение. Бих си пожелал да няма ни един, който да греме, когато другите със страхопочитание и радост се молят, който да не приема доброто поведение, който говори с другите, сякаш счита, че Бог спи, който да се озърта наоколо, като че ли няма друга работа. Такъв човек не бива да бъде

упрекван, че само изглежда външно благочестив; не, който само на външен вид е благочестив, се държи във всички части на духовния празник сериозно и внимателно. Когато пристъпва към трапезата на Господа, той не се държи лековато и несмислено, но изразът на лицето му, движенията му и цялата му външност не казват нищо друго, освен: “Господи, бъди милостив към мене, грешника”.

8. Към това спадат също редовният час за размисъл в къщи, воден от бащата; спазването на особеното време за личен размисъл и сериозното поведение в ежедневието. Който спазва това редовно като свое религиозно поведение, има вид на благочестие. Липсва му само едно нещо, за да бъде “почти християнин”: искреност.

9. Под искреност имам предвид един истински, вътрешен принцип на религията, от който произтичат всички тези външни действия. И действително, ако не я притежаваме, ние нямаме даже порядъчността на езичниците; не, нямаме даже нужното, за да изпълним изискванията на един епикурејски поет. Дори този жалък клетник може да каже във време на размисъл: “Добрите хора избягват греха чрез силата на любовта, слабите хора избягват греха от страх от наказание”. Щом един човек се въздържа от злото, за да избегне наказанието, този езичник казва: “Вие не бива да бъдете вързани” (Хораций, Писма) – той вече си е получил своята награда. Но даже Хораций не допуска един такъв човек, който никому не прави зло, да бъде наречен добър езичник. Така че ако някой по същата причина, т. е. за да избегне наказанието или заради приятелите, заради предразсъдъците или доброто си име, се пазят от злото, напротив, върши добро, доколкото може, при това прилага всички благодатни средства, въпреки това ние няма да имаме право да кажем, че такъв човек е “почти християнин”. Щом няма в сърцето си някакъв по-добър житейски принцип, той в крайна сметка е само един лицемер.

10. Към “почти християнин” следователно спада честността: честното намерение да служи на Бога, сърдечното желание да върши Неговата воля. В него по необходимост е включено това, че човекът искрено желае да угоди на Бога за всичко – в говорене и дела, във всяка помисъл и деяние. Ако някой е “почти християнин”, този стремеж ще бъде основният тон на живота му и движещата

сила да върши добро, да избягва злото и да прилага благодатните средства.

11. Вероятно тук се поставя въпросът: възможно ли е някой жив човек да стигне до там и все пак да е само “почти християнин”? Какво тогава му трябва, за да бъде “цялостен християнин”? Моят отговор е: аз правя извода не само от Божието откровение, но и от сигурното свидетелство на опита, че е възможно да стигне до там, и все пак да бъде само “почти християнин”.

12. Скъпи братя, “голяма е моята увереност относно това”. “Простете ми тая неправда” (2 Кор.12:13), ако аз разгласявам от покрива собственото си безумие (Лука 12:3) заради вас и заради Евангелието. Така че позволете ми да говоря свободно за себе си като за някакъв непознат. Готов съм да се смиря, за да бъдете вие издигнати (2 Царе 6:22), и още по-малък ще стана, за да възвелича моя Господ.

13. Самият аз бях години наред такъв “почти християнин”, както мнозина тук могат да засвидетелстват. Бях усърден да се пазя от всяко зло и да имам непорочна съвест. Изкупвах времето (Еф.5:16) и използвах всяка възможност да върша добро на всеки човек. (Гал.6:10). Постоянно и старателно използвах всички благодатни средства, както пред хората, така и насаме. Винаги и навсякъде се стараех да имам сериозно поведение. Бог, пред Когото стоя, ми е свидетел, че всичко това върших с искреност. Аз наистина възнамерявах да служа на Бога. Сърдечното ми желание беше да върша волята Му във всяко нещо и да угодя на Този, Който ме беше призвал “да се подвизавам в доброто войнстване” и “да се хвана за вечния живот” (1 Тим.6:12). Но съвестта ми свидетелстваше в Святия Дух, че през цялото време аз бях “почти християнин”.

II. На въпроса какво още освен това е нужно, за да бъдеш “цялостен християнин, аз отговарям:

1. Първо, любов към Бога. Защото така казва Неговото Слово: “Да възлюбиш Господа, Твоя Бог, с цялото си сърце, с цялата си гуша, с всичкия си ум и с всичката си сила” (Марк 12:30). Една

такава любов към Бога обхваща цялото сърце, изисква целия ум, изпъва душата с всичките ѝ способности и използва всичките ѝ възможности във висша степен. Който обича Господа, своя Бог, по този начин, чийто “дух се радва в Бога, неговия Спасител” (Лука 1:47), той се “радва в Господа”, който е негов Владетел, всичко и във всичко, на Когото е благодарен във всяко нещо. Желанието на сърцето му е по Бога, за прослава на Неговото име. Сърцето му постоянно вика: “Кого имам на небето, освен Тебе, и на земята не желая друго, освен Тебе” (Пс.73:25). И какво ли наистина би трябвало да желае, освен Бога? Не света, нито нещата на света, защото “е разпнат за света и светът за Него” (Гал.6:14). Той е разпнат за “похотта на плътта, пожеланието на очите и тщеславието на живота” (1 Йоан 2:16). Да, мъртъв е за всеки род гордост, защото “любовта не се гордее” (1 Кор.13:4); и “който пребъдва в любовта” и така “пребъдва в Бога и Бог в него” (1 Йоан 4:16), не е в Неговите очи повече от нищо.

2. Второ, “цялостният християнин” притежава любов към ближните. Така ни учи нашият Господ: “Да възлюбиш ближния си, както себе си” (Лука 10:27). Ако някой попита: “А кой е моят ближен?”, му отговаряме: Всяко чадло на Отца на жизнения дух на всяка твар. Не бива да изключваме нито своите врагове, нито враговете на Бога и на собствените ни души. Всеки християнин обича и тях, както себе си, да, “както Христос ви е възлюбил” (Еф.5:2). Който би желал по-добре да схване за каква любов става дума, трябва да мисли за нея така, както Павел я описва. Тя е “търпелива и милостива”. “Не завижда”. Не е прибързана и злобна в присъдата. “Не се превъзнася”, а прави тоя, който обича, най-малък, служител на всички. Любовта не се обхожда нетактично, а е “всичко за всички”. Не търси своето, а само благо то на другите, така че и те да бъдат спасени. Любовта “не се раздражнява”. Тя изгонва страха, защото който се страхува, не е усъвършенстван в любовта. Любовта “не държи сметка за зло, не се радва на неправдата, а се радва заедно с истината. Всичко премълчава, на всичко хваща вяра, на всичко се надява, всичко търпи” (1 Кор.13:5-7).

3. Към “цялостното християнство” спада още нещо, което може да бъде разглеждано отделно, макар че всъщност не може да

бъде отделено от предходното. Става дума за основата на всичко, а именно за вярата. По този въпрос в цялото Божие откровение са казани чудесни неща. “Който вярва, е роден от Бога” (1 Йоан.5:1). “На тия, които Го приеха, даде право да се нарекат Божи чада, сиреч на тия, които вярват в Неговото име” (Йоан 1:12). “Нашата вяра е победата, която побеждава света” (1 Йоан 5:4). Да, сам нашият Господ заявява: “Който вярва в Сина, има вечен живот и няма да дойде на съд, но е преминал от смъртта в живота” (Йоан 3:36; 5:24)

4. Но тук никой не бива да залъгва себе си. Трябва много да внимаваме: вярата, която не довежда до покаяние, любов и всякакви добри дела, не е истинската, жива вяра, за каквато става дума, а една мъртва, дяволска вяра. Защото даже дяволът вярва, че Христос беше роден от девица, че извърши всякакви чудеса и се изяви като истински Бог, че заради нас претърпя една извънредно мъчителна смърт, за да ни спаси от вечна гибел; че на третия ден възкръсна; че се възнесе на небето и седна отдясно на Отца; че в края на дните отново ще дойде на света, за да съди живите и мъртвите. Дяволът вярва в това буква по буква, вярва и във всичко, написано в Стария и Новия завет. И въпреки всичко той си остава само дявол. И продължава да стои отхвърлен, понеже му липсва истинската християнска вяра.

5. “Истинната и правилна вяра е – за да продължа с думите на нашата собствена църква – не само да вярваме, че Свещеното писание и нашето верую са истина, а също и да имаме едно сигурно упование и здрава увереност, че чрез Христос сме спасени от вечното проклятие. Тя е сигурното доверяване и непоклатимата убеденост на един човек в Бога, че заради Христовите заслуги неговите грехове са простени и че сам той чрез Божията милост е примирен, откъдето сърцето му бива изпълнено с любов и така следва Господните заповеди”.

6. Така че който има тази вяра, която “очиства сърцето” (Деян.15:9) чрез Божията сила, живееща в него, от гордост, гняв, пожелаване, от “всяка неправда”, от “всяка плътска и духовна нечистота” (2 Кор.7:1); вярата, която изпълва сърцето с любов към Бога и всички хора, която е по-силна от смъртта; любов,

която върши Божиите дела и бива щастлива, когато се измъчва заради всички хора; любов, която не само претърпява с радост присмеха заради Христа, подигравки, презрение и омраза от хората, но и онова, което Божията премъдрост позволява на човешката и дяволската злина да вършат; та който има тази вяра, “която действа чрез любов” (Гал.5:6), не е “почти християнин”, а “цялостен християнин”.

7. Но кои са живите свидетели за тези твърдения? Скъпи братя, в името на Бога, пред Когото “адът и погребелта са открити, колко повече сърцата на човешките чада” (Пр.15:11), моля коленопреклонно всекиго от вас да запитате собствените си сърца: “Спадам ли аз към това число? Упражнявам ли праведност, милосърдие и истинност само колкото изискват това правилата на езическата почтеност? Ако да, представлявам ли външно християнин? Имам ли вид на благочестие? Отбягвам ли злото, всичко, което е забранено от писаното Божие Слово? Върша ли доброто с цялата си сила? Използвам ли всяка възможност сериозно да прилагам Божиите благодатни средства? И върша ли всичко това с честното намерение и желание да угодя на Бога във всичко?”

8. Не са ли мнозина от вас убедени, че все още не са стигнали дотам? Още не са даже “почти християни”, не са достигнали дори нормите на езическата праведност, камо ли формата на християнското благочестие? Толкова повече Бог не е видял никаква честност и никакви искрени намерения да Му угодите във всичко. Вие даже не сте имали желание да посветите в Негова чест и прослава всичките си думи и дела, своята работа, своето учение и развлечения. Също така нищожно е било вашето намерение и желание всичко, което вършите, да става “в името на Господа Исуса” (Кол.3:17) и това да бъде една “духовна жертва”, “благоприятна на Бога чрез Исуса Христа” (1 Петр. 2:5).

9. Да приемем ли, че е възможно някой да стане християнин чрез добри намерения и желания? В никой случай, освен ако те не бъдат приведени в изпълнение. “Пътят към ада е покрит с добри намерения” – казват хората. Така че въпрос на въпросите остава този: Изляна ли е Божията любов в твоето сърце? Можеш ли да извикаш: “Господ мой и Бог мой”? Не пожелава ли нищо друго

извън Него? Имаш ли радост в Господа? Той твоя слава и радост, твой венец ли е? Написал ли е на сърцето ти заповедта: “Който люби Бога, да люби и брата си” (1 Йоан 4:21)? Обичаш ли ближния си, както себе си? Обичаш ли всеки човек, даже враговете си, даже враговете на Бога, като собствената си душа, както Христос те е възлюбил? Да, вярваш ли, че Христос те е възлюбил и е предал Себе Си за теб? Вярваш ли в Неговата кръв? Вярваш ли, че Божият агнец е отнел твоите грехове и ги е хвърлил като камък в бездната на морето и че обвиненията против теб Той е отнел и ги е разпнал на кръста? Имаш ли ти избавление чрез Неговата кръв, да, прощение на твоите грехове? Свидетелства ли Неговият Дух на твоя дух, че си Божие чадо?

10. Бог, Отец на нашия Господ Исус Христос, Който сега е между нас, знае: който умре без тази вяра и тази любов, за него би било по-добре да не се е раждал. Затова стани, ти, който спиш, и призови своя Бог (Йоан 1:6); призовавай Го, докато може да се намери (Ис.55:6). Не Го оставяй на мира, докато не “мине пред тебе всичката Му благост” (Изход 33:19) и докато не прогласи към теб: “Господ, Бог жалостив и милосърден, дълготърпелив, Който избилства с милост и с вяност, Който пази милост за хиляди поколения, прощава беззаконие, престъпление и грех” (Изход 34:6-7). Нека никой не те заблуди с празни думи да спреш, преди победната награда на небесното ти призвание да стане твоя, но викай ден и нощ към Тоя, Който умря за нас още когато бяхме немощни (Рим.5:6), докато ще можеш да кажеш за Него: “Господ мой и Бог мой”. Мисли за това, че “трябва да се молиш всякога, без да отслабваш” (Лука 18:1), докато ще можеш да издигнеш десницата си към небето и към Него, Който живее от вечността до вечността, и да Му кажеш: “Господи, Ти всичко знаеш; Ти знаеш, че Те обичам” (Йоан 21:17).

11. Дано всички ние опитаме какво означава да сме не само почти, но цялостни християни, които са оправдани без заслуга, по Божия милост чрез изкуплението, което е в Исус. Като такива ние знаем, че имаме мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос, и се радваме поради надеждата за Божията слава, защото Божията любов е изляна в сърцата ни чрез дадения нам Свети Дух!

Въведение към проповед 3

Събуди се, ти, който спиш

Следващата проповед не е излязла от перото на Джон Уесли; неин автор е по-младият му с четири години брат Чарлз (1707-1788). Макар че той е високо надарен проповедник, приживе биват отпечатани само две негови проповеди, настоящата и една върху Псалм 46:8. Този факт е основан и върху това, че Чарлз Уесли, който е също англикански духовник, след покаянието си все повече минава към свободно проповядване, сиреч се отказва от писмено подготвена концепция; също и не записва по памет, както Джон често прави, вече произнесени проповеди. Двамата братя са без аналог в църковната история. Въпреки някои различия в разбиранията и житейския път, все пак вървят по удивително еднатъв път и съвместно застават на върха на методисткото движение. Три дни преди брат си Джон, Чарлз получава увереност в личното си спасение чрез вяра в Христос на 21 май 1738 г., на Петдесетница, и още вечерта на 24 май двамата се срещат за молитвено общение с приятели. Тук започва, без да има никакви външни признаци, големият евангелизаторски и социален прелом, за който Чарлз дава своя неповторим принос, като изразява в песни истините, разгръщани от Джон в богословските му трудове и поучителни проповеди, и така създава едно неизчерпаемо богатство от музика в сърцата на хората.

И тази проповед е красноречив пример за образната сила на неговото слово. С предимно къси и нагледни изрази, прицелващи се във винаги нови върхове, той се стреми да изпрати жизненоважното послание. Настоятелно и с различни обръщения атакува слушателите си от университетската общност в Оксфорд, за да не остане никой от тях в неведение относно истинското си състояние и да не отхвърли предложението за спасение, като погрешно сметне, че няма нужда от него. Впечатляващ е броят на библейските цитати (около 230) и

позовавания на библейски текстове, които авторът свързва с мощен и върховен авторитет в призив към покаяние.

Проповедникът неотклонно се стреми към една цел: да раздруса безразличния в своите грехове или самодоволен в добрите си дела “сънливец” и да му помогне да осъзнае действителното си състояние. При прочитане на проповедта и до днес ярко се очертава ситуацията на решение, в която слушателите е трябвало да се почувстват, ако предварително не са се заключили за подобни думи. За да опише сериозността на положението, Чарлз Уесли се позовава на тежкото положение в своята страна (III, 13 и сл.): през 1738 г. са английските колониални войни в Индия и Северна Америка; през 1739 г. започва войната с Испания; една политическа ера си отива през 1741 г., когато партията на войната печели изборите, католическият претендент за трона чака във Франция удобна възможност за инвазия в Англия, а в годината на тази проповед (1744 г.) Англия бива въвлечена в австрийската война. Не е ли “нашата страна превърната в кърваво поле”? Може би времето е много кратко, половинчати решения не помагат и който няма увереност в спасението, той не е истински християнин (III, 7). Три принципни убеждения правят езика на Чарлз Уесли така въздействащ, предизвикващ и понякога остър: 1. Само животът от Бога, новорождението чрез Божия Дух, е спасение от вечната смърт. “Божият живот в човешката душа”, както гласи заглавието на една широко разпространена книга от Х. Скънгейл, Христос в нас, донася в нас вечното спасение (II, 10-13); 2. Това спасение и живот са ни дарени без условия. Те са дар от Бога, който приемаме с вяра. Вярата да уповаем само на Бога е единствената възможност да получим обещания дар на вечния живот, Божия Дух, и по този начин да имаме увереност в спасението (III, 1-8); 3. Всички хора могат да чуят призива; Бог ги е дарил с вътрешни сетива, които обаче след падението на Адам са станали глухи, слепи и безчувствени чрез греха. Призивът на Евангелието може да ги изтръгне от тази неспособност за възприемане на Божиите неща, да ги разбуди и да им даде да разберат истинското си състояние, от което “вторият Адам”, Христос, ни спасява и ни дарява с нов живот.

Настоятелността при проповядването на Евангелието, универсалността на призива и утвърдената чрез личната опитност надежда в обновлението чрез животворящия Дух на Бога – това са главните белези на благовестието на Чарлз Уесли, представени в тази проповед.

СТАНИ, ТИ, КОЙТО СПИШ

“Стани, ти, който спиш, и възкръсни от мъртвите, и ще те освети Христос”

(Еф. 5:14)

При тълкуването на тези думи бих желал с Божията помощ:

I. Да опиша спящите, към които те са отправени.

II. Да вложа ясно в нашето съзнание съвета: “Стани, ти, който спиш, и възкръсни от мъртвите.”

III. Да представя обещанието “Ще те осветли Христос”, гадено на ония, които се събудят и възкръснат.

I. 1. Да разгледаме първо сънливците, за които става дума тук. Сънят представя естественото състояние на човека: дълбокия сън на душата, в който чрез греха на Адам са изпаднали всички негови потомци; безразличието, мързела и безумието, незнанието за истинското състояние на човека, в което всеки живее от рождението си, докато не го разбуди Божият глас.

2. “Които спят, нощем спят” (1 Сол.5:17). Естественото състояние на човека е състояние на пълна тъмнина, едно състояние, при което “Тъмнина покрива земята и мрак племената” (Ис.60:2). Бедният несъбуден грешник не познава сам себе си, колкото и големи да са иначе неговите други познания. Той “мисли, че знае нещо, но още не е познал, както трябва да познава” (1 Кор.8:2). Все още не знае, че е един паднал дух, чиято единствена задача на тази земя е в това да се изправи от падението си и да се върне към подобие на Бога, за което е бил сътворен. Той не вижда “едното, което е необходимо” (Лука 10:42), а именно вътрешното обръщение, онова “рождение от горе” (представено образно чрез кръщението),

което е началото на пълното обновление, на освещението на духа, гушата и тялото, “без което никои няма да види Бога” (Евр.12:14).

3. Макар че е пълен с болести, той се смята за напълно здрав. Здравеобвързан със скръб и с желязо (Пс.107:10), мечтае да бъде щастлив и свободен. Вика: “Мир, мир” (Йер. 6:14), докато дяволът като силен и въоръжен човек вече напълно притежава гушата му. Продължава да спи и да си почива, макар че преизподнята отдолу се раздвижва под него и ямата, от която няма връщане, е отворила широко устата си, за да го погълне (Ис.5:14). Около него се разгаря огън, но той не знае; га, изгаря го, но той не взема това присърце.

4. Следователно, трябва да разбираме (и да даде Бог всички така да го разберем!), че спящият е грешник, който е доволен в своите грехове; доволен от своето пропаднало положение и готов да живее и да умре, без да се уподобява на Бога. Той нито знае нещо за своята болест, нито познава единственото лекарство; може би никога не е бил предупреждаван или никога не е обръщал внимание на предупреждаващия глас на Бога “да бяга от идещия гняв” (Мат.3:7). Все още не вижда, че над него виси опасността от огнения пъкъл, и никога не е запитвал с пълна сериозност: “Какво да сторя, за да се спася?” (Деян.16:30).

5. Ако спящият е външно свободен от пороци, неговият сън по правило бива най-дълбок. При това е все едно дали той има един лаодикийски дух, сиреч е “нито топъл, ни студен” (Откр.3:15), или е един спокоен, разумно мислещ и добродушен познавач на религията на отците си, или е ревностен и силно вярващ и според най-строгото учение на своето вероизповедание води живота си; т. е. според Библията е човек, стараещ се да оправдае сам себе си, и се мъчи да представи своята собствена правда (Рим.10:3) като основание за своето приемане от Бога.

6. Така че той е такъв: “има вид на благочестие, но е отречен от силата му” (2 Тим.3:5); навярно си прави шега с всяко страхопочитание пред Бога, с което се сблъсква, и го възприема като налудничаво и като заслепление. Между това този беден самоизмамник благодари на Бога, че “не е като другите хора” (Лука 18:11), “прелюбодеец, несправеден, грабител”, че не върши неправда никому. Пости дважд седмично, прилага всички богатни

средства, ходи редовно на църква и се причестява. Да, той дава десятък от всичко, което има, върши добро, колкото може. “Според правдата на Закона” е “непорочен”. За една богобоязлива същност му липсва само силата, за истинската вяра – Духът, за християнство – само истината и животът.

7. Не знаете ли, че един християнин като моя, колкото и високоуважаван да е от хората, е една мерзост пред Господа? Всяко “горко” на Божия син – вчера, днес и до века – по адрес на книжниците, фарисеите и лицемерите важи и за него, който “чисти външността на чашата и блъдото” (Мат.23:25), но вътрешно е пълен с нечистота. “Някаква лоша болест го е сполетяла и както е легнал, няма вече да стане” (Пс.41:8). Нашият Господ сполучливо го сравнява с “варосан гроб”, който отвън се вижда хубав, но отвътре е пълен с мъртвешки кости и всякаква нечистота. Костите наистина не са изсърнали, “жили и меса израстват по тях и кожа ги покри отгоре; дух обаче нямаше в тях” (Йез.37:8), няма го духът на живия Бог. А “който няма Христовия Дух, той не е Негов” (Рим.8:9). “Вие сте Христови”, “ако живее във вас Божият Дух” (Рим.8:9). Но ако не, то знае Бог: вие сте в смърт и до ден днешен.

8. Това е още един белег на спящия: той остава в смърт, макар че не знае. Мъртъв е за Бога, мъртъв в своите грехове и престъпления (Еф.2:1). Защото “копнежът на плътта значи смърт”. Така е писано: “Както чрез един човек грехът влезе в света, а чрез греха – смъртта, така смъртта мина във всичките човеци” (Рим.5:12) – не само физическата, но и духовната и вечна смърт. Бог каза на Адам: “В деня, когато ядеш от него, непременно ще умреш” (Бит.2:17); не физически (освен в смисъл, че от този момент щеше да стане смъртен), а духовно: ти ще изгубиш живота на душата си, ти ще умреш за Бога, ти ще бъдеш отделен от Него, Който е твоят истински живот и щастие.

9. По този начин жизненоважната ни връзка с Бога е дотолкова разкъсана, че сред купежа на естествения си живот сме в състояние на духовна смърт. В нея оставаме, докато вторият Адам стане за нас животворящ дух, докато Той възкреси тия, които са мъртви в своите грехове, удоволствия, богатство и слава

(1 Кор.15:45). Но преди един мъртъв да може да заживее, той трябва да “чуе гласа на Божия Син” (Йоан 5:25). Тогава ще му стане ясно, че е в състояние на погибел, и ще приеме своята смъртна присъда. Разбира, че е “жив умрял” (1 Тим.5:6), мъртъв за Бога и всичко божествено и би могъл да действа като жив християнин толкова, колкото един труп може да изпълнява функциите на жив човек.

10. Напълно сигурно е, че мъртвият в греха няма “обучени чувства” (Евр.5:14), за да различава доброто и злото. “Гледа, а не вижда, чува, а не слуша” (Мат.13:13). Той не “вкусва и не вижда” (Пс.34:8) “колко благ е Господ”. Никога “не е виждал Бога” (1 Йоан 4:12), нито е чувал гласа Му, нито “е попинал Словото на живота” (1 Йоан 1:1). Без полза за него е, че името Исус е “ароматно като изляно масло” и “на смирна и алое и кайсия миришат всичките Му дреми” (Песен 1:3, Пс.45:8). Душата му, спяща в мъртворешки сън, няма никакво усещане за това. Сърцето му е закоравяло и нищо не възприема.

11. Понеже няма никакви сетива и духовни чувства за тези неща, естественият човек не разбира това, което е от Божия Дух. Толкова е далеч от възприемането му, че всичко, което трябва да бъде духовно усещано, за него е чиста глупост (1 Кор.2:14). Той не само не се задоволява да не знае нищо за духовните неща, но и изобщо отрича тяхното съществуване. Духовното усещане за него е обобщено понятие за глупост. “Как може да бъде това?” – пита той. Как би могъл някой да знае, че Бог съществува? Точно така, както ти в момента знаеш, че твое то тяло съществува. Вярата е живот на душата; ако този живот живее в теб, ти не се нуждаеш от никакво доказателство за него, освен божественото съзнание, “свидетелството на Бога” (Йоан 5:9), което е по-голямо и по-важно от десет хиляди човешки свидетелства.

12. Ако Бог не дава вече това свидетелство на твоя дух, че си Божие чад о, то дано Той чрез Свое то доказателство и сила убеди теб, бедни и неразбуждени грешни ко, че ти имаш дявола за свой баща! О, дано това стане, докато аз пророкувам, “да започне да гърми и костите да се събират, кост с костта” (Йез. 37:7). “Доиди, Душе, от четирите ветрища и духни върху тия убити, да оживеят!” Не

закоравявайте сърцата си; не се противете на Святия Дух, Който в този момент е тук, за да “ви обвини в грях” (Йоан 8:46), че “не сте повярвали в името на единородния Божи Син” (Йоан 3:18).

II. 1. Затова “Стани, ти, който спиш, и възкръсни от мъртвите!” Бог те призовава сега чрез моите уста и предлага на теб, паднала душо, да познаеш сам себе си, своето истинско състояние и единствената си задача на тая земя. “Какво става с теб, спящи? Стани, призови Бога си, дано Бог си спомни за нас и не загинем!” (Йона 1:6). Върху теб върхлитя страшна буря; ти потъваш в бездната на погибелта, в преизподнята на Божия съд. Искаш ли да се избавиш, хвърли се в тях! “Съди сам себе си, за да не бъдеш съден от Господа” (1 Кор.11:31).

2. Събуди се! Събуди се! Стани веднага, “за да не пиеш от чашата на Божията ярост” (Ис.51:17). Побързай да се хванеш за Господа, твоята правда, Който е силен да помага. Отърси от себе си пръстта (Ис.52:2). Остави се най-малкото поне да бъдеш разтърсен от земетресението на Божието заплашване. Събуди се и извикай заедно с разтреперания тъмничен началник: “Какво трябва да сторя, за да се спася?” (Деян.16:30). Не си давай отгих, докато не повярваш в Господ Исус – чрез дара на Святия Дух, Който действа в теб.

3. Ако искам да отправя това предупреждение към някои от вас повече, отколкото към други, то това са тези, които мислят, че казаното не важи за тях. “Имам слово от Господа за теб” (Съдии 3:20). В името на Бога те предупреждавам: “бягай от идещия гняв” (Мат.3:7). Тебе, нечиста душо, разпознавам в лицето на осъдения Петър: той лежи в тъмницата между войниците, окован с две вериги. Пазачите стоят пред вратата. Нощта преминава, утрото наближава, когато ще бъде изпълнена смъртната присъда. И при тези ужасни обстоятелства ти дълбоко спиш; спиш в презрждките на дявола, на ръба на пропастта, пред разтворените уста на погибелта!

4. О, дано “ангел от Господа застане до тебе и светлина да осияе килията ти!” (Деян.12:7). Дано усетиш докосването на всемогъщата ръка, която те буди! “Ставай бързо, опаш се и обуи сандалите си. Дойди подир мене!”

5. Събуди се, безсмъртна душо, от своите блянове за земно участие! Не те ли създаде Бог за Себе Си? Не можеш да намериш мир, докато не си починеш в Него! Върни се, страннико! Бягай обратно към своето убежище! Тук ти нямаш родина. Не мисли да съграждаш хижата си. Ти си само един странник, гост на земята, създаден като едnodневка, готова да премине в истинското си състояние. Побързай! Вечността е близо. Вечност в блаженство или вечност, пълна със скръб!

6. Как е с твоята душа? Ако Бог я изиска от теб още докато говоря, ще бъдеш ли готов да посрещнеш смъртта и съда? Ще можеш ли да устоиш пред Неговото лице, чиито “очи са твърде чисти, за да гледат злото” (Авакум 1:13)? Годен ли си да вземеш дял в наследството на светиите в светлината (2 Тим.4:7)? “Подвизавал ли си се в доброто войнстване на вярата”, “опазил ли си вярата си”? Осигурил ли си едното, което е нужно (Лука 10:42)? Възстановил ли си подобие то с Бога, а именно, “правдата и святостта на истината” (Еф.4:24)? Съблякъл ли си стария човек и облякъл ли си се в новия (Кол.3:9-10)? Облякъл ли си се с Христос (2 Кор.5:2)?

7. Имаш ли масло в своята лампа (Мат.25:3)? Благодарен ли си сърцето си? “Обичаш ли Господа, твоя Бог, с цялото си сърце, с цялата си душа, с всичкия си ум и с всичката си сила” (Марк 12:30)? Имаш ли същия дух в себе си, който беше в Христос (Фил. 2:5)? Действително ли си християнин, едно ново създание? Преминало ли е старото и станало ли е всичко ново (2 Кор.5:17)?

8. Станал ли си “участник на божественото естество” (2 Петр.1:4)? Познаваш ли, че Христос е в теб, и ако не, познаваш ли, че си порицан (2 Кор. 13:5)? Знаеш ли, че “Бог пребъдва в тебе по Духа, Който Той ни е дал” (1 Йоан 3:24)? Не знаеш ли, че “тялото ти е храм на Святия Дух, Когото имаш от Бога” (1 Кор.6:19)? Имаш ли това свидетелство в теб, “залога на твое то наследство” (Еф.1:14)? Запечатан ли си с обещания Свя ти Дух за деня на изкуплението (Еф.4:30)? Прие ли Свя тия Дух (Деян.19:2)? Или този въпрос не те смущава, защото ти не знаеш, че има Свя ти Дух?

9. Ако тези въпроси те гразнят, можеш ли да бъдеш сигурен, че не си християнин, както и че нямаш желанието да станеш

такъв? Не, дори “молитвата ти е станала грях” (Пс.109:7); на този ден ти тържествено си се подиграл с Бога, като си се молил да ти даде Святия Си Дух, без да вярваш, че човек може изобщо да Го получи.

10. По поръчение на Божието слово и на нашата църква трябва да повтори въпроса: “Приел ли си Святия Дух?” Ако не, то ти още не си никакъв християнин. Защото един християнин е човек, който е помазан със Святия Дух и със сила (Деян.10:38). Ти все още нямаш дял в неопетнената и чиста вяра. Та знаеш ли ти какво е вярата? Познаваш ли я като вземане участие в божественото естество, като живот на Бога в човешката гуша, като даване на Христов образ в сърцето, като “Христос в теб, надеждата на славата” (Кол.1:27), като блаженство и святост, като небе още на земята, като “Божието царство в теб”, което не е ядене и пиене, никакво външно нещо, а “правда, мир и радост в Святия Дух”, като вечно царство, основано в твоята гуша, като “мир с Бога, превъзхождащ всеки разум” (Фил. 4:7) и като “неизказана и преславна радост” (1 Петр.1:8)?

11. Знаеш ли, че “в Христа Исуса нито обрязването има някаква сила, нито необрязването, но вяра, която действа чрез любов” (Гал.5:6), новото създание (Гал.6:15)? Осъзнаваш ли нуждата от такава вътрешна промяна, от духовно рождение, от този живот извън смъртта, от това освещение? Убеден ли си здраво, че без това освещение никой няма да види Господа? Стремиш ли се към него? Стараеш ли се да затвърждаваш своето призвание и избиране (2 Петр.1:10)? Изработваш ли спасението си със страх и трепет (Фил.2:12)? Подвизаваш ли се да влезеш през тясната порта (Лука 13:24)? Сериозно ли е това за твоята гуша? Можеш ли да кажеш на Тоя, Който изпитва сърцата: “Ти си, о, Господи, за когото копнея! Господи, Ти знаеш всичко, Ти знаеш, че Те обичам” (Йоан 21:17).

12. Ти се надяваш да бъдеш спасен. Коя е основата за тая твоя надежда? Може би това, че не си направил нищо лошо, а много добрини; или че не си като другите хора, а мъдър, или образован, или честен, или морално извисен; че си уважаван от хората и имаш добро име? О, не! Всичко това няма да те доведе до Бога. В

Неговите очи то е повече от нищо. Познаваш ли Исус Христос, Когото Той е пратил? Не ти ли е обещал Той: “По богатост сте спасени чрез вяра, и то не от сами вас; това е дар от Бога; не чрез дела, за да не се похвали никой” (Еф.2:8,9)? Възприел ли си като единствена основа за своята надежда пълното със сигурност слово, че “Исус Христос дойде на света, за да спаси грешните” (1 Тим.1:15)? Схванал ли си какво означава това: “Не съм дошъл да призова праведните, а грешните на покаяние” (Мат.9:13)? “Аз съм пратен до изгубените овце” (Мат.15:24). Не си ли ти – който слуша, нека внимава – изгубен, мъртъв и вече осъден? Знаеш ли какво ти се пада? Усещаш ли духовната си недостатъчност? Духовен сиромас ли си? Скърбиш ли по Бога, без да може някой да те утеши? Опомнил ли се е блудният син, готов ли е да се отдалечи от ония, които още ядат рошковите? Съгласен ли си да живееш благочестиво в Христос (2 Тим.3:12)? Страдаш ли поради това от преследвания (Мат.5:11)? Говорят ли хората против теб лъжливо всякакво зло заради Божия Син?

13. О, дано зад тези въпроси чуете гласа, който разбужда мъртвите, и да усетите чука на онова Слово, което разтрошава скалите (Йер.23:29). “Днес ако чуете гласа Му, не закоравявайте сърцето си” (Евр.3:13,15). Събуди се сега ти, който спиш в духовна смърт, за да не заспиш един ден във вечна гибел! Разбери своето погубление и “възкръсни от мъртвите”! Остави старите си приятели в грях и погубел. Последвай Исус и остави мъртвите да погребват своите мъртви. “Избави се от това извратено поколение” (Деян.2:40). “Излез изсред тях и отдели се, казва Господ, и не се допирай до нищо нечисто” (2 Кор.6:17), и Той ще те приеме. Христос ще те освети.

III. 1. Накрая искам да изясня това обещание. Колко окуражаващо е твърдението: “Който и да си ти, ако последваш Неговия призив, търсенето ти няма да е напразно” (Ис.45:19)! Ако в този момент “се събудиш и възкръснеш от мъртвите”, то бъди сигурен, че валидно е Неговото обещание, Той ще те освети. “Господ ще ти даде богатост и слава” (Пс.84:11): светлината на Своята богатост сега и светлината на Своята слава един ден, когато получиш

неувяхващия венец (Петр.5:4). “Тогава твоята светлина ще изгрее като зората, и мракът ти ще бъде като пладнe” (Ис.58:8,10). “Бог, Който е казал на светлината да изгрее из тъмнината, Той е, Който е озрял в сърцата ни, за да се просвети светът от познаването на Божията слава в лицето на Исус Христос” (2 Кор.4:6). “А на вас, които се боите от името Ми, ще изгрее слънцето на правдата с изцеление в крилата си” (Мал. 4:2). В оня ден ще ти се каже: “Стани, свети, защото светлина дойде за тебе и славата Господна те осия” (Ис.60:1). Христос ще ти се открие, Той е истинската светлина.

2. Бог е светлина; Той ще даде Себе Си на всеки пробуден грешник, който чака на Него. Тогава ти ще станеш храм на живия Бог; тогава Христос ще “се всели чрез вяра във вашите сърца” (Еф.3:17-19). И ти ще бъдеш “вкоренен и основан в любовта, да бъдеш силен да разбереш заедно с всичките светии що е широчината и дължината, височината и дължината и да познаеш Христовата любов, която никое знание не може да обгърне, за да се изпълниш с цялата Божия пълнота”.

3. Вие виждате призиването си, скъпи братя. Вие сте призвани да “се въградите заедно в Духа за Божие обиталище” (Еф.2:22) и чрез Святия Дух, Който живее в нас, още отсега да бъдете светии, които “участват в наследството на светиите в светлината” (Кол.1:12). Това са “скъпоценните нам и твърде големи обещания”, подарени, да, наистина подарени на нас като вярващи. Защото чрез вяра ние “получихме не духа на света, но Духа, Който е от Бога” (1 Кор.2:12) – това е събирателно понятие за всички обещания, “за да познаем това, което Бог благоволи да ни подари”.

4. Божият Дух е големият дар, който Бог понякога и по някакви начини е обещава на хората, а от времето, когато Христос беше прославен, този дар е доведен до пълнота. Тези обещания, дадени на отците ни, се изпълниха така: “И ще ви направя да ходите в повеленията Ми, да пазите съдбите Ми и да ги извършвате” (Йез. 36:27). “Ще изливам вода на жадната земя и реки на сухата почва; ще изливам Духа Си на потомството ти и благословението на рожбите ти” (Ис.44:3).

5. Затова всички вие можете да бъдете живи свидетели за прощението на греховете и за даването на Святия Дух. “Ако

можеш повярва! Всичко е възможно за този, който вярва” (Марк 9:23). “Кой измежду вас се бои от Господа” (Ис.50:10) и въпреки това “ходи в тъмнина и няма светлина?” Питам те в името на Исус: вярваш ли, че Неговата ръка не се е скъсила, че Той все още е силен да помага, че е същият вчера, днес и до века? Вярваш ли, че Той има властта да прощава грехове? Дерзай, синко, прощават ти се греховете (Мат.9:2). Бог ти е простил заради Христос. Приеми това “не като човешко слово, а като Божие слово, каквото е наистина” (1 Сол.2:13) Така ти си оправдан без заслуги, чрез вяра. Също ще бъдеш осветен чрез вярата в Исус. Ти ще засвидетелстваш, да, точно ти, че “Бог ни е дал вечен живот и че моя живот е в Сина Му” (1 Йоан 5:11).

6. Вие, мъже, скъпи братя! Позволете ми да ви говоря, “нека не ви бъде тежко това увещателно слово”, ако и да го говори един, който е незначителен сред вас. Вашата съвест ви дава свидетелство в Святия Дух, че ще го сторите, “ако сте опитали, че Господ е благ” (1 Петр. 2:3). Това е вечен живот, да познаят Тебе, единия и истинен Бог, и Исуса Христа, Когото си изпратил” (Йоан 17:3). Това придобито от опит познание само по себе си е истинско християнство. Този е християнин, който е приел Христовия Дух. Не е християнин този, който не Го е приел. А и е невъзможно да Го приеме, ако не знае, че в същия ден (“когато дойда”, казва Господ) “ще познаете, че Аз съм в Отца Си и вие в Мене, и Аз във вас” (Йоан 14:20). Това е “Духът на истината, Когото светът не може да приеме, защото Го не вижда, нито Го познава. Вие Го познавате, защото Той пребъдва във вас, и с вас ще бъде” (Йоан 14:17).

7. Светът не може да Го приеме, той напълно отхвърля обещаното от Отца, противи се и хули. Но всеки такъв дух, който не изповядва Спасителя, не е от Бога (1 Йоан 4:3). Това е “духът на Антихрист, за когото сте чули, че иде, и сега е вече в света”. Антихрист е всеки, който отрича или оспорва даването на Святия Дух, привилегията на всеки вярващ да бъде обитаван от Него, истината, че това е неизказан дар, всеобщо обещание и белег на истинския християнин.

8. Безполезно е да се казва: “Ние не отричаме присъствието на Святия Дух, а само Негово даване”, “получаването на Святия Дух”,

и това, че можем да Го възприемем. Само когато можем да почувстваме Духа, да бъдем движени и изпълвани от Него, ние даваме място на една здрава религия. Но ако оспорвате “само” това, вие отричате цялото Писание и с това всяка истина и обещание, всяко божествено свидетелство.

9. Нашата прекрасна църква не познава подобно дяволско разграничаване, а говори ясно за “пълнотата на Христовия Дух”, за това “да бъдеш движен от Святия Дух” и за знание, че “няма друго име, освен името на Исус”, чрез което да получим спасение. Тя говори също да се молим за “въдъхновението на Святия Дух”, както и за това, че “ще бъдем изпълнени със Святия Дух”. Всеки старей от тази църква изповядва, че е получил Святия Дух чрез възлагане на ръце (Деян.19:6). Който отхвърля даже едно от тези твърдения, отхвърля истинността на англиканската църква, както и християнското откровение.

10. Но “Божията мъдрост” е била винаги “глупост за човеците” (1 Кор.1:8). Така че нищо чудно, че голямата тайна на Евангелието и днес, както в старите времена, е “скрита от мъдрите и разумните”; че почти навсякъде тя бива отричана, оспорвана и наричана чиста фантазия; че всички, които все още се осмеляват да я изповядват, биват заклеймявани като заблудени и вятърничави. Това е “отстъплението” (2 Сол. 2:3), което има да дойде; онова всеобщо вероотстъпничество на всички класи и видове хора, на чието световно разпространение се натъкваме днес. “Обходете улиците на Ерусалим и вижте дали можете да намерите някого” (Ис.5:1), който обича Господа, своя Бог от цялото си сърце и Му служи с цялата си сила. Колко страда нашата страна (човек няма нужда да се озърта много) под пороя на безбожието! Колко безчестия от всякакъв род – почти винаги съвсем безнаказано – се вършат от хората гръзко, а при това се хвалят с тоя позор! Кой може да ги преброи, всичките ругатни, злодейства, проклетия и хули, всичките лъжи, измамничества и подигравки, оскверняванията на почивния ден, гуляйджийствата, пиянството и страстта по тютюна; развратничествата, прелюбодействата и всякакви други нечистоти; мошеничествата, неправдите, насилията и потисничествата, които заливат като потоп страната ни?

11. Но колко гняв и гордост, леност и безделие, колко мекушавост и женственост, колко лукс и разюзданост, колко лакомия и жажда за почести, колко славолюбие, любов към света и боязън пред човеци може да се намери у тия, които се пазят чисти от големите грехове! И колко малко истинска вяра! Къде е човекът, който обича Бога и ближния, както Той ни е заповядал? Едните не са благочестиви на външен поглед, другите са благочестиви само отвън. Вижда се отвореният, но варосан гроб. На практика, който може да вижда, ще съзре в едно множество хора (и аз се боя, че нашите църковни групи не правят изключения) ясно, че “едната част са фарисеи, другата – садудеи” (Деян.23:6). Едните толкова малко се занимават с религия, като че “няма възкресение, нито ангели, нито дух” (23:8); другите са заети с един безжизнен формализъм, с един отегчителен кръг от външни задължения, без истинска вяра, без любов към Бога и без радост в Святия Дух.

12. Да гаде Бог да мога да кажа: Ние сме изключение! “Братя, моето сърдечно желание и молбата ми към Бога е вие да бъдете спасени” (Рим.10:1) от пороя на безбожието и неговите горди вълни да бъдат укротени. Но така ли е? Бог знае, а също и съвестта ни го казва, че не е така. Не сме запазили чистотата си. Порочни сме и сторихме гнусно беззаконие. Малцина са разумните, малцина се кланят на Бога с дух и истина. И ние сме “упорито и непокорно поколение, чийто дух не бе непоколебим за Бога” (Пс.78:8). Той ни беше призвал да сме “сол на земята”, “но ако солта обезсолее, с какво ще се осоли? Тя вече за нищо не струва, освен да се изхвърли вън и да се тълче от хората” (Мат.5:13).

13. “Няма ли да накажа това – казва Господ – и душата Ми няма ли да въздаде на такъв народ?” (Йер.5:9). Ние не знаем в кой момент Той ще каже на меча Си: “Мечо, мине през земята!” (Йез.14:17) Имали сме толкова много време да се покаем. И тая година ни остава, но ни предупреждава и пробужда с гръм. Неговите съдби са по цялата земя. Имаме основание да очакваме най-лошото, а именно, Той да “дойде скоро” и да вдигне светилника ни от мястото му, ако не се покаем и не вършим първите си дела, ако не се върнем към основните истини на Реформацията и към истината и простотата на Евангелието. Възможно е ние да се противим

точно в този момент на постоянните опити на божествената благодат да ни спаси. Може би вече почти сме “допълнили мярката на беззаконието си”, като сме отхвърлили Божията воля за нас и сме пренебрегнали Неговите послания.

14. О, Боже! “В гнева Си помни милостта” (Ав. 3:2). Прослави Себе Си чрез обновяването ни, а не чрез унищожението ни! Дай ни да “слушаме тоягата и Онзи, Който я е определил” (Мих.6:9). Понеже “съдбите Ти са по цялата земя”, дай “жителите ѝ да се учат на правда” (Ис.26:9).

15. Братя мои, сега е часът да станем от сън, преди да засвири Божията тръба и да направи земята окървавено поле. О, дано скоро разберем това, което служи за мира ни, но сега е скрито от очите ни! “Върни ни, Боже, Спасителю наш, и прекрати негодуванието Си против нас” (Пс.85:4). “Погледни от небето и посети тази лоза”. Дай ни да познаем часа на бедствието си. “Помогни ни, Боже, Спасителю наш, заради славата на Твоето Име; избави ни и очисти греховете ни заради името Си” (Пс.79:9). “Така ние не ще се отклоним от Тебе. Съживи ни и ще призовем Твоето име. Възвърни ни, Господи Боже на Силите; осияй с лицето Си и ще се спасим” (Пс.80:18-19).

“А на Този, Който според действащата в нас сила може да направи несравнимо повече, отколкото искаме или мислим, на Него да бъде слава в църквата и в Христа Исуса във всичките родове от века до века! Амин”.

Въведение към проповед 4

Библейско християнство

Едно особено обстоятелство е свързано с тая проповед, изнесена от Уесли на 24 август 1744 г. пред университетската общност в Оксфорд. Денят е особено празничен: възпоменание за възстановяването на държавната англиканска църква след голямата революция (1662 г.). Публиката очаква обичайното, изнесено в академичен стил слово на тема църква и християнство в живота на английския народ. Но проповедта причинява объркване. От няколко години методисткото движение се разпространява из страната – не без съпротива. Уесли постоянно трябва да вижда как този опит за връщане към първичното християнство, каквото всъщност е ранният методизъм, се натъква на критика и неразбиране, не на последно място вътре в църквата. Понеже обича своята църква и копнее за духовното ѝ обновление, той решава, когато е избран да проповядва на празника, да използва възможността. В края на краищата едно разтърсващо слово в Божието име трябва да бъде чуто точно в Оксфордския университет, стратегическото за англиканската църква място, където много от нейните бъдещи служители получават образованието си! Както пиетизмът в Германия помага за оживяването на закостенялата в мъртва правоверност църква на Реформацията (трудът на Йохан Арндт “Шест книги за истинското християнство” му прави силно впечатление), така Уесли желае да помогне на своята англиканска църква да се върне към библейското християнство. За целта той пише отначало една проповед върху Исайя 1:21 (!), с която иска да порицае “Оксфордското отстъпничество”. Приятели го разубеждават да не държи такава предизвикателна проповед. Че държаната на нейно място проповед се възприема от слушателите като не по-малко провокативна, показва последвалият скандал. Вицеканцлерът на университета поисква ръкописа, за да го предаде на богословите

за анализ. Това трябва да е последната проповед на Уесли пред университета! Пресата съобщава, че той е оскърбил слушателите си. Какво всъщност казва той в тази скандална проповед?

Проповедта описва историческото развитие на онова “велико дело Божие сред човеешките чада, което ние обичайно назоваваме с една дума: “Християнство” (5). Тя дава поглед върху скритите закони за движението в църковната история, представяйки ги като действие на Святия Дух. Цялата църковна история бива обобщена, започвайки от малкото войнство на ранните християни, та до видението за едно царство на вярата и правдата, което ще обхване цялата земя (части I, II и III).

Въведението третира историческата изходна точка, обещанието на Святия Дух към ранните християни. За да избегне всякаква опасност от фантазъмство (нали методисткото движение бива обвинявано в ентусиазъм), Уесли подхожда извънредно разумно: отклонява погледа от особените, извънредни дарби, споменати във връзка с Петдесетница (1, 2 и 3), и го насочва към духовната нагласа, към плода на Духа у всеки християнин (4). Но понеже всичко започва с изливането на Духа, Уесли изхожда от презумпцията, че християнството не е поначало “система от учения” или “поредица от мнения”, а главно една динамика, която “засяга сърцето и живота на човека” (5). Това убеждение основателят на методизма споделя със своите съвременници – пиетисти от континента, които са оказали решаващо влияние върху него.

Изхождайки от тая основна теза, проповедникът описва в три стъпки хода на църковната история отвътре, така да се каже, откъм нейната духовна движеща сила.

1. Библейското християнство винаги започва там, където то исторически е започнало: при отделния човек. В тази първа част става дума за разбиранията на пиетизма. Не може да се очаква наличие на християнство там, където не се установи лична връзка с Бога. Тук Уесли нахвърля образа на новия живот, в който всеки отделен човек бива въведен чрез покаяние и вяра. Читателят забелязва каква водеща роля играе любовта във вътрешния живот на ранните християни (първа част).

2. След това, във втората част, той показва как точно тази любов изключва всякакво оставане при индивидуалното и вътрешното. Любовта съвсем естествено взривява границите на личната благочестивост. Споменаването на раннохристиянския любовен комунизъм (I, 10) осъществява прехода към третирането на общественото измерение, вътрешно обитаващо библейското християнство. Това, което бива родено най-вътре в личността, скоро преминава към групата и към цялото общество. То се изразява конкретно чрез мисионерска дейност и добри дела “на всички хора”. Тук виждаме как за Уесли спасителното дело на Божия Дух изключва тясно пиетистка интерпретация, понеже то бива разбирано като нарастващо осветление за мисиониране чрез думи и дела на света. Не са премълчани трудностите: враждебността на света (II, 5) и недостатъците в собствените редици, където скоро се показват “плевели сред житото” (II, 8). Очевидно е, че описанието на тогавашната ситуация отразява състоянието на разпространяващото се методистко движение.

3. Третата част е красноречиво свидетелство за богатия оптимизъм, характерен за богословието на Уесли. Вместо да се оплаква заради споменатите трудности, стъпилият върху пророческите обещания проповедник развива едно голямо видение за наближаващото Божие царство. В ранния методизъм очевидно липсва лошият свят, проблемната църква, от която християнинът се отчайва. Есхатологическата насока на неговата вяра силно укрепва мисионерското му усърдие, поддържано не само от любовта, но и от живата надежда.

Проповедта завършва с едно “просто, практично приложение”, както скромно се изразява Уесли (IV). В действителност той хвърля динамит сред слушателите си. Със страхотна конкретност апелира към тяхната съвест. Оксфордските професори и студенти, а и всички жители на града трябва да конфронтират своето християнство с онова, което Библията нарича християнство. Онова, което тогава е счетено за арогантност и самонадеяност, по принцип е библейско проповядване, случващо се с пророческа власт. Затова тази проповед и не бива да се тълкува като морално изобличителна проповед.

Проповед 4

БИБЛЕЙСКО ХРИСТИЯНСТВО

*“...и всички се изпълниха със
Святия Дух...”*

(Деяния 4:31)

1. Тази формулировка се използва още във втората глава на Деяния. Там четем: “И когато настана денят на Петдесетницата, те всички (апостолите с жените, майката на Исус и братята му) бяха на едно място. И внезапно стана шум от небето като фучене на силен вятър... И явиха им се езици като огнени, които се разделяха, и седна по един на всеки от тях, и те всички се изпълниха със Святия Дух” (2:1-4). Едно непосредствено въздействие от това беше, че те започнаха да “говорят чужди езици”, така че “партяни, мидяни и еламити” и други чужденци, които се насъбраха при станалото, чува да се говори за “Великите Божи дела”.

2. В четвърта глава четем, че когато апостолите и братята хвалеха и славеха Бога, “мястото се потресе и всички се изпълниха със Святия Дух (4:31). Тук не се споменава нищо за даване на видим белег, както при първия път. Не ни се казва и дали всички или само някои от апостолите получиха особени дарове на Святия Дух: “изцелителни дарби, вършене велики дела, пророкуване, различаване на духове, говорене разни езици и тълкуване на езици” (1Кор.12:9-10).

3. Дали тези дарби на Святия Дух трябваше да останат с църквата през всички времена, или при приближаването на времето, “когато ще се възстанови всичко” (Деян.3:21), те пак ще бъдат дадени или няма да бъдат – това са въпроси, които не е нужно да решаваме. Но трябва да обърнем внимание, че в началните дни на църквата те бяха разпределяни от Бога с пестелива ръка. Бяха ли всички пророци тогава? Всички ли вършеха чудеса? Всички ли имаха изцелителни дарби? Всички ли говореха езици (1Кор.12:28-30)? В никой случай! Може би даже по-малко от един на хиляда. Може би само учителите на църквата, и то малцина от тях. Това,

че “всички се изпълниха със Святия Дух”, стана заради една далеч по-важна цел.

4. То се случи – и това е неоспоримо важно за християните от всички времена – за да “имат те същия дух, който беше у Христос” (Фил.2:5); за да ги направи да дават “плода на Духа” (Гал.5:22) – който го няма, не е от Бога. Това стана, за да бъдат изпълнени те с “любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милост, милосърдие, верност, кротост, себеобуздание”, за да бъдат въоръжени с вяра, с благост и чистота. Това се случи, за да станат способни да “разпнат плътта заедно със страстите и похотите ѝ” (Гал.5:24) и на базата на това вътрешно обновление да изпълнят всяка външна правда, “да се обхождат като Христос” (1 Йоан 2:6), “с вяра и труд, с любов и с твърда надежда” (1 Сол.1:3).

5. Така че без да се занимаваме с остроумни и излишни въпроси, които засягат ония особени дарби на Святия Дух, нека насочим погледа си към Неговите общовалидни плодове, които според обещанието ще останат през всичките времена – а именно онези велики дела на Бога сред човешките чада, които ние обичайно наричаме с една дума “християнство” – естествено не системата от мнения или учения, а онова, което засяга сърцата и живота на хората. Би било полезно да разгледаме това християнство от три гледни точки:

I. Как то започва в отделните хора.

II. Как се разпространява от човек на човек.

III. Как обхваща цялата земя.

Тези разсъждения възнамерявам да завърша с едно просто и практично приложение.

I. 1. Нека първо разгледаме как християнството възниква в отделните хора. Да приемем, че един от ония, които слушаха ап. Петър да проповядва за “покаяние и прощение на греховете”, се почувства “ужилен в сърцето”, усети се изобличен заради греховете си, покая се и повярва в Исус. Чрез тази вяра, която Бог създава, тази “твърда увереност в нещата, за които се надяваме, убеждението за неща, които не се виждат” (Евр.11:1), той “приема дух на осиновление, чрез който вика: Авва, Отче!” (Рим.8:15). Едва

сега той може да “нарече Исуса Господ чрез Святия Дух (1 Кор.12:3); “Духът свидетелства заедно с неговия дух, че е Божие чадо” (Рим.8:16). Може вече наистина да каже: “Сега вече не живея аз, но Христос живее в мене; а живота, който сега живея в тялото, живея го с вярата, която е в Божия Син, Който ме възлюби и предаде Себе Си за мене” (Гал.2:20).

2. Така че това е същината на неговата вяра, едно причинено от Бога упование в Божията любов на Отца, чрез Неговия възлюбен Син, при Когото грешникът е обдарен и, “оправдан чрез вяра, има мир с Бога”; да, “в сърцето му царува Христовият мир” (Кол.3:15), един мир, “който превъзхожда всеки разум”, който опазва сърцето и разума му от всяко отчаяние и всеки страх чрез познаването на онова, в което той вярва. Няма да се бои от лош слух (Пс.112:7), защото уповава на Бога. Не се бои от нищо, което хората могат да му сторят; знае, че всеки косъм на главата му е преброен. Не се бои и от всичките сили на мрака, които Бог всеки ден поставя под нозете му. Най-малко от всичко се бои от смъртта, не, има желание да бъде с Христа, Който “унищожи чрез смъртта този, който има властта, сиреч дявола, и избави всички ония, които поради страха от смъртта през целия си живот са били подчинени на робство” (Евр.2:14-15).

3. Затова “душата му величае Господа и духът му се радва в Бога, неговия Спасител” (Лука 1:46). Радва се с неизказана радост в Оня, Който “го е примирил с Бога”, в Когото “има изкуплението си чрез кръвта Му”. Радва се и на свидетелството на Божия Дух, който свидетелства с неговия дух, че е Божие чадо; много повече се радва за надеждата за Божията слава и за обновлението на душата му в правда и истинска святост, за короната на славата, за онова нетленно и неоскверняемо наследство (1 Петр.1:4).

4. Също така “Божията любов е изляна в сърцето му чрез дадения му Свят Дух” (Рим.5:5). “И понеже е син, Бог изпрати в сърцето му Духа на Сина Си, Който вика: Авва, Отче!” (Гал. 4:6). Тази синовна любов към Бога бива постоянно умножавана чрез “свидетелството” за прощаващата Божия любов, което той има в себе си, щом е “видял каква любов е дал нам Отец, да се наречем Божи чада” (1 Йоан 3:1) Така Бог става желание на очите му и радост на сърцето му, негов дял сега и във вечността.

5. Който е възлюбил така Бога, не може да не обича братя си, и то “не само с думи, но и с дело” (1 Йоан 3:18). “Щом Бог ни е възлюбил така – казва той, – и ние трябва да се обичаме един друг”, всяка човешка душа, защото Бог е благ към всички. Съответно на това този човек включва в любовта си всеки един. Не изключва и ония, които никога не е виждал в плът, както и ония, за които само знае, че те са “Божии рожденици” и че Божият Син е умрял за тях. Не изключва също злите и неблагодарните, та дори и враговете си, които го преследват и мразят заради Христа. В молитвите и в сърцето му тия заемат особено място. Обича ги, както Христос ни е възлюбил.

6. “Любовта не се гордее”. Тя сваля в праха всяка душа, в която обитава. Повярвалият е “смирнен по сърце”, малък и незначителен в своите очи. Не търси слава от хората и не я приема, но търси славата, която иде от Бога. Кротък е и търпелив, мек към всеки и дава да му се каже всичко. Истинността и верността никога не го напускат, “вързал ги е на шията си и начертал ги е на плочата на сърцето си” (Пр. 3:3). Чрез същия Дух може да бъде “умерен във всичко” и да се владее като “отбито дете” (Пс.131:2). Той е “разпнат за света и светът за него” (Гал. 6:14). Владее над “похотта на плътта, пожеланието на очите и тщеславието на живота” (1 Йоан 2:16). Чрез същата всепобеждаваща любов е свободен от страсти и гордост, от сладострастие и суетност, от славолубие и алчност, от всяко настроение, непристъпно за Христа.

7. Човек ще повярва без възражения, че който има тази любов в сърцето си, “не върши зло на ближните си”. Би било невъзможно за него да причини някому умишлено страдание. Пази се далеч от жестокост и злодейство, от всяко несправедливо и неприетливо дело. Старателно се грижи да има “страж на устата си и врата на устните си” (Пс.141:3), за да не греши с езика си срещу правдата, милостта или истината. Отбягва всяка лъжа, всяко коварство и неискреност, в устата му не се намира лукавщина. За никого не говори лошо, от устните му не излиза неблагоприятна дума.

8. Понеже е дълбоко засегнат от истината на думите: “Без Мене не можете да сторите нищо” (Йоан 15:5), и оттам от

необходимостта всеки момент да бъде напояван от Бога, той остава постоянно при всички установени от Него поръжки и предписани пътища на богатта Му към хората: “в поучението на апостолите” (приема с готовност духовната храна за душата си), “в преломяването на хляба” (което изживява като “общение в тялото на Христа”), “в молитвата” и в благодарението, което принася църквата. Така той расте всеки ден в богатта и укрепва в сила и в познание на Божията любов.

9. Но повярвалият не се задоволява с това да остави злото; душата му жадува да върши добро. Гласът на сърцето му говори постоянно: “Отец ми работи, и аз работя” (Йоан 5:17). Моят Господ “обикаляше да прави благодеяния”; не трябва ли да вървя по следите Му? Колкото има възможности и когато не би могъл да извърши нещо по-високо, той храни гладните, облича голите, помага на сираците и прищълците, посещава и подпомага болните и затворниците. Дава всичкото си имане, за да нахрани гладните; радост е за него да работи и да страда за тях, да се отрече от всичко, за да бъде полезен за другите. Нищо не му е по-ценно от това да е близо до такива хора, защото добре помни думите на своя Господ: “Ако сте направили това на моите най-малки братя, на Мене сте го направили” (Мат.25:40).

10. Такова беше християнството в неговия първоначален вид; такъв беше един християнин от онова време. Такъв беше всеки от тях, които, като чува заплашванията на главните свещеници и старейшините, единодушно издигнаха глас към Бога... и всички се изпълниха със Святия Дух... множеството на повярвалите имаше едно сърце и душа (любовта на Този, в Когото те бяха повярвали, ги поттикваше да се обичат един друг)... и ни един от тях не казваше, че нещо от имота му е негово, но всичко им беше общо (Деян.4:23-32). Така пълно светът беше разпнат за тях и те за света. “Те постоянстваха в поучението на апостолите, в преломяването на хляба и в молитвите” (Деян.2:42). “И голяма богат почиваше над всички тях, а и никой от тях не беше в лишение, защото всички, които бяха стопани на ниви или на къщи, продаваха ги и донасяха цената на продаденото и слагаха я при нозете на апостолите; и раздаваше се на всеки според нуждата” (Деян. 4:33-35).

II. 1. Нека на второ място да хвърлим един поглед върху това как християнството се разпространяваше от човек на човек и така постепенно намираще своя път в света. Точно това има Бог предвид, когато казва: “светилото не се туря под шиника, а на светилника” (Мат.5:15). На първите Си ученици Господ казва: “Вие сте солта на земята... светлината на света”. За това време важеше заповедта: “Нека свети вашата виделина пред човеците, за да виждат добрите ви дела и да прославят вашия Отец, Който е на небесата” (Мат.5:16).

2. Можем ли да си представим, че такива приятели на човека ще останат безразлични пред “света, който лежи в лукавия” (1 Йоан 5:19)? Пред лицето на окаяността на тия, за които Господ умря? Не трябваше ли да плачат за тях и “душата им да се топи от бедствието” (Пс. 107:26)? Можеха ли по цял ден да стоят безделни, дори и да нямаха изрична заповед от тоя, когото обичаха? Не бяха ли, напротив, се старали с всички възможни средства “да измъкнат някои като главня из огън” (Амос 4:11)? Несъмнено, те не биха си спестили никакво усилие, за да могат да “върнат при пастира и епископа на душите си” (1 Петр. 2:25) колкото може повече “изгубени овце”.

3. Това са правила християните във всички времена. Когато им се е удавала възможност, те са се старали да вършат добро на всекиго; трудили са се да избавят някого от идещия гняв и да го изтръгнат от проклятието на ада. Те са свидетелствали, че “Бог, без да държи сметка за времената на невежеството, сега заповядва на всички човеци навсякъде да се покаят” (Деян.17:30). Викали са високо: “Върнете се, върнете се от лошите си пътища” (Йез.33:11). Говорили са им за себеобуздание и за правда, за бъдещия съд, за добродетелта, противостояща на всеобщия грях, за Божия гняв над всяка безбожна твар, който в съдния ден ще се яви над всяко зло, когато Бог ще съди света (Деян. 24:25; Рим.1:18).

4. Те са се мъчили да говорят с всички по съответния начин. На безгрижните, седящи в тъмнина и смъртна сянка, са викали с гръмовен глас: “Стани, ти, който спиш, и възкръсни от мъртвите, и ще те осветли Христос” (Еф. 5:14). На тези, които вече са разбудени от сън и изпитват ужас от идещия съд на Бога, казват:

“...имаме Ходатай при Отца... Той е умилоствение за нашите грехове” (1 Йоан 2:1-2). Вече повярвалите са “поощрявали към любов и добри дела” (Евр. 10:24), към “постоянство в добри дела” (Рим. 2:7) и да “търсят онова осветение, без което никой няма да види Бога” (Евр. 12:14).

5. Трудът им в Господа не е бил напразен. Неговото слово е напредвало бързо (2 Сол. 3:1), Господното учение е растяло и вземало надмошце (Деян. 19:20). Но съблазната е ставала по-силна: светът в един глас ги е намразвал, защото те са “заявявали, че делата им (на хората от света) са зли” (Йоан 7:7). Търсачите на удоволствия са се гневили, защото тези хора са били като че създадени за това да ги изобличават. Той твърди – казват те – че познава Бога и се хвали, че е Негов син, изобличава това, което ние таим в сърцата си. Не можем да понасяме даже да ни гледа, защото неговият живот не пасва с нашия и същността му е съвсем друга. Счита ни за некадърни, избягва да върши нашите дела като гнусотици, продължава да кара така, защото накрая праведните ще бъдат наградени. Хвали се, че Бог е негов Отец. Още повече се ядосват, защото много техни приятели се променят и вече “не тичат с тях в същата крайност на разврата” (1 Петр.4:4). Уважаваните хора се гневят, защото с разпространението на Евангелието уважението на народа към тях е спадало и защото мнозина вече не смеят да им се подмазват и така да дават почит на човека, а не на Бога. Търговците са си устройвали срещи и са си казвали един на друг: “О, мъже, вие знаете, че от тази работа иде нашето богатство. Виждате и чувате, че тези хора са придумали големи множества... има опасност нашето занятие да изпадне в презрение” (Деян. 19:25-27). Преди всички се гневят благочестивите, външно религиозните, “светиците на този свят”. Те са били готови при всеки случай да извикат: “О, израиляни, помагайте!” (Деян. 21:28), “намерихме тия хора заразители и размирници между всичките юдеи по вселената” (24:5).

6. Така се стигна до там небето да се покрие с черни облаци и да врхлети силна буря. Защото колкото повече се разпространяваше християнството, толкова повече вреди нанасяше то, по мнението на неговите противници. Растеше числото на

враждебно настроените против тези, “които изопачиха света” (17:6). Все повече хора крещяха: “Да се махнат такива от земята, те не са достойни да живеят” (22:22). Да, те искрено вярваха, че “всеки, който ги убие, принася с това служба на Бога” (Йоан 16:2).

7. Противниците не спираха да “отхвърлят името им като лошо”, така че “навсякъде се говореше против тая секта” (28:22). “Хората говореха всякакво зло против тях”, както бяха правили с пророците, които бяха преди християните. Каквото твърдяха едни, други го вярваха; така пречките се умножаваха като звездите на небето. Така дойде времето на гоненията от всякакъв род, предречено от небесния Отец. Едни трябваше за известно време да понесат само позор и безчестие, други претърпяха “разграбване на имотите” (Евр. 10:34); някои “изпитваха присмехи и бичувания” (Евр. 11:36), други “вериги и затвор”, а някои – съпротива до кръв.

8. Но в този момент основите на ада бяха разклатени и Божието царство се разпространяваше все повече и повече. Навред грешници “се обръщаха от тъмнината към светлината, от властта на сатана към Бога” (Деян. 26:18). Господ даваше на чадата Си “така мъдро да отговарят, щото всичките им противници бяха безсилни да им противостоят” (Лука 21:15); животът им беше така силен, както и думите им. Но преди всичко страданията им говореха на света. Те се изяха като “Божии служители в скърби, в нужди, в утеснения, чрез бичуване, в затваряния, в смутове, в трудове” (2 Кор. 6:4), “в опасност по море, в опасност в пустиня, в труд и мъка, в глад и жажда, в студ и голота” (2 Кор. 11:26-27). И когато накрая, след като бяха воювали в добрата борба, водени като овце на клане като “възлияние върху жертвата и служението” (Фил. 2:17), те бяха принесени в жертва, тогава кръвта на всеки един се превърна в глас и езичниците трябваше да разберат: “те и след смъртта си говорят” (Евр. 11:4).

9. По този начин се разпространи християнството по земята. Но колко бързо се показаха бурените сред житото! Колко бързо подейства “тайната на беззаконието” (2 Сол. 2:7), както и “тайната на благочестието” (Тим. 3:16)! Колко бързо сатана си намери трон, и то в Божия храм (2 Сол. 2:4), докато “жената побягна в пустинята” (Откр. 12:6) и отново малцина останаха

вярващите сред човешките чада. Тук ние поемаме по утъпкана пътека: свидетели подробно са описали все по-големите щети, нанасяни на поколенията. Бог ги е подбудил да покажат, че Той строи църквата Си на “канара” и “портите на ада не могат напълно да ѝ надделеят” (Мат. 16:18).

III. 1. Но няма ли да видим и по-големи неща? Да, по-големи от всяко нещо от сътвореното на света? Може ли сатана да унищожи Божиите истини и да обезсили Неговите обещания? Ако не, то ще дойде времето, когато християнството победоносно ще обхване цялата земя. Нека за момент разгледаме тази особена картина: един християнски свят – нашата трета главна мисъл. “За това спасение изследваха пророците” (1 Петр. 1:10). За него “посочваше Христовият Дух, Който беше в тях”: “В последните дни хълмът на дома Господен ще се утвърди по-високо от всичките хълмове и ще се издигне над бърдата; и всичките народи ще се стекаат на него... и ще изковат ножовете си на палешници и копията си на сърпове. Народ против народа няма да дигне нож, нито ще се учат вече на война” (Ис. 2:2,4). “И в оня ден към Есеевия корен, който ще стои като знаме на племената, към него ще прибягват племената и неговото местоуспокоение ще бъде славно. И в оня ден Господ пак ще възвърне с ръката Си останалите от людето Си... И ще издигне знаме за народите, и ще събере изгонените на Израил, ще събере разпръснатите на Юда от четирите краища на земята” (Ис. 11:10,12). “Вълкът ще живее с агнето, ристът ще почива с ярето, телето, лъвчето и угоените ще бъдат заедно, и малкото дете ще ги води. Кравата и мечката ще пасат заедно, малките им ще си почиват задружно и лъвът ще яде слама като вола. Те не ще повреждат, нито погубват по цялата Ми свята планина; защото земята ще се изпълни със знание за Господа, както водите покриват дъното на морето” (Ис. 11:6-9).

2. Същото казват думите на великия апостол, които очевидно все още никога не са се изпълнявали: “Отхвърлил ли е Бог Своите люде? Да не бъде! Но чрез тяхното отклонение дойде спасението на езичниците. Ако тяхното отклонение значи богатство за света, колко повече тяхното пълно възстановяване! Искам, братя, да знаете тая тайна... частично закоравяване сполетя Израил само

докато влезе пълното число на езичниците. И така целият Израил ще се спаси” (Рим. 11:1,11,12,25,26).

3. Да приемем, че времето е преминало и пророчествата са се изпълнили. Каква гледка! Навсякъде “правда, покой и увереност” (Ис. 32:17). Никакъв трясък на оръжия, никакъв грохот на унищожението, никакви окървавени грехи. Разрухата завинаги изчезва. Войните са престанали. Няма вече и никакво вътрешно безпокойство. Никъде няма повдигане на брат против брата, няма земя и град разделени, завинаги са забравени спорове между братя, никой не убива или наранява ближния си. Свършило е потисничеството и изнудването, което прави мъдрия да обезумява. Никой не “смила лицата на сиромасите” (Ис. 3:15). Няма кражба или неправда, грабеж или несправедливост. Защото “всеки се задоволява с това, което има” (Евр. 13:5). Така “правда и мир се целунаха”. Те са “пуснали дълбоки корени и са изпълнили земята” (Пс. 80:9), така че от земята расте справедливост, а от небето надниква мир”.

4. Там, където има законност и правда, се намира също и милост. Земята вече не е място на жестокост. Господ е унищожил кръвопийците, злостните, отмъстителните. Ако възникне повод за спор, няма кой да “отвърща на злото със зло”. Наистина няма нито един, който да върши зло. Нито един. Защото всички са “незлобиви като гълъбите” (Мат. 10:16). Те са “изпълнени с радост и мир във вярването”; съединени в една любов чрез Духа, те се обичат като братя, едно сърце и един дух са и никой не казва, че нещо от имота му е негово. Никой не страда от недоимък, защото всеки обича своя ближн като себе си. Всички живеят според правилото: “Каквото желаете да ви правят хората, така правете на тях” (Мат. 7:12).

5. Последствието е, че не се чува никаква нелюбезна дума, няма “препирулив език”, разпра, сплетни и лошо говорене. Всеки “отваря устата си с мъдрост и законът на езика му е благ” (Пр. 31:26), еднакво неспособни са за измама и лукавщина; любовта им е нелицемерна. Всяка дума е точен израз на мисленето и отваря прозореца на сърцето, така че който поуска, да може да надникне вътре и да види, че там са само любов и Бог.

6. Там, където всемогъщият Бог царува с властта Си, Той покорява всичко, създава във всяко сърце преливаща любов и пълни всяка уста с хваление и благодарност. “Блазе на оня народ, който е в такова състояние! Блажен оня народ, на когото Господ е Бог” (Пс. 144:15). “Стани, свети – казва Господ, – защото светлина дойде за тебе и славата Господна те осия... Ще познаеш, че Аз съм твоят Спасител... Ще направя мирът да бъде твой надзирател и правдата твое началство. Няма вече да се чува насилие в земята ти, опустошение и разорение в пределите ти, а ще наречеш стените си Спасение и портите си Хвала... Твоите люде всички ще бъдат праведни. Земята ще им бъде вечно наследство. Те са клонче, което Аз съм насадил, дело на Моите ръце, за да се прославям. Слънцето не ще ти бъде вече светлина денем, нито сиянието на луната ще ти свети, но Господ ще ти бъде вечна светлина и твоят Бог – твоя слава” (Ис. 60:1-21).

IV. След като разгледахме християнството в неговото начало, развитие и разпространение по цялата земя, ни остава още да завършим изложението с едно просто и практично приложение.

1. Преди всичко искам да запитам: Къде може да се намери едно такова християнство? Къде живеят християните, моля? Къде е страната, чиито “всички” жители са така “изпълнени със Святия Дух”, че “имат едно сърце и душа”, които не могат да търпят някой от тях да понася някакъв недоимък, а по всяко време дават на всеки според нуждата; къде са тия, чиито сърца са изпълнени с Божията любов, която ги принуждава да обичат ближните си както себе си; които са “облечени с милосърдие, благодет, смирение, кротост, дълготърпение” (Кол. 3:1), които не подлагат спънка нито с дума, нито с дело, когато става дума за правда, милост или истина; които във всичко вършат на хората онова, което искат на тях да се върши? С какво право можем да наричаме една страна християнска, след като тя не отговаря на подобно описание? Нека признаем, че никога не сме видели християнска страна на земята.

2. Аз ви моля, скъпи братя, поради Божията милост, ако не ме смятате за побъркан или глупав, да ме “приемете като безумен”

(2Кор. 11:16). Безусловно необходимо е някой да ви говори съвсем ясно, и особено в това време, защото кой знае дали то не е последно време? Кой знае кога праведният Съдия ще каже: “Няма вече да се смиля за този народ”? “Ако Ной, Йов и Данаил бяха сред тая земя, те щяха да избавят само своите си души” (Йез. 14:14). Кой ще говори така открито, ако аз не го сторя? Затова искам сега аз, да, аз да говоря. И заричам ви пред Бога да не закоравявате сърцата си срещу това да получите благословение от ръката ми. Не казвайте в сърцата си: Господи, Ти не бива да “працаш оня, когото искаш да пратиш” (Изх. 4:13); аз бих предпочел да умра виновен, отколкото да бъда спасен чрез този човек!

3. Скъпи братя, “ако и да говоря така, надявам се за нещо по-добро” (Евр.6:9). Позволете ми да ви запitam със сърдечна любов и с нежен дух: този град християнски ли е? Намира ли се тук християнство, библийско християнство? Като общност от хора така ли сме “изпълнени със Святия Дух”, че да се радваме на Неговия плод в сърцата си и да го показваме в живота си? “Едно сърце и една душа” ли са всички управници, предстоятели, ръководители на висшите училища и студентските общежития и спадащите към тях (за останалите жители на града да не говорим)? Изляна ли е Божията любов в нашите сърца? Имаме ли същия Дух като Него? Прилича ли животът ни на Неговия? Наистина ли сме “святи, както е свят Тоя, Който ни е призвал” (1 Петр. 1:15)?

4. Умолявам ви да обърнете внимание, че тук ние не дискутираме никакви особени мнения и не зачекваме спорни схващания, а говорим за неоспоримите основи на нашата обща християнска вяра (ако има такава). Що се отнася до решението, призовавам собствената ви съвест, която да бъде водена от Святия Дух. Ако сърцето на някого не го осъжда (1 Йоан 3:21), може свободно да си излезе.

5. Така че в страх пред присъствието на великия Бог, пред Когото вие и аз скоро ще застанем, ви моля, наши ръководители, които високо уважавам заради службата ви, да прецените (но не като ония, които се преструват пред Бога) дали “сте изпълнени със Святия Дух”? Живо подобие ли сте на Оня, Когото трябва да

представяте пред хората? “Аз казах, богове сте вие” (Пс. 82:6). Вие, съдии и властници, толкова тясно сте свързани чрез вашата служба с небесния Бог! В различните си служебни положения вие трябва да представяте Господа, нашия Владетел. Мислите на сърцата ви, желанията и влеченията ви съобразени ли са с високото ви призвание? Всичките ви думи съвпадат ли с ония, които излизат от Божиите уста? Има ли във всичките ви действия достойнство и любов, има ли оная възвишеност, която думите не могат да изразят, която може да изтече от едно сърце, пълно с Бога и все пак съобразяващо се със същността на човека, на “червея, човешки син” (Йов 25:6)?

6. Вие, високоуважаеми мъже, призвани по особен начин да определят мисленето на младежта, да я очиствате от сенките на незнанието и заблудата, за да бъде тя мъдра за блаженство, “изпълнени ли сте със Святия Дух”, с “плода на Духа”, който службата ви така остро изисква? Вашето сърце едно ли е с Бога? Пълно ли е то с любов и усърдие да бъде реализирано Божието царство на земята? Напомняте ли постоянно на подчинените си, че единствената смислена цел на нашето обучение е “да познаят единия, истинен Бог и Исуса Христа” (Йоан 17:3), да Го обичат и да Му служат? Формирате ли ги ден след ден с мисълта, че любовта никога не отпада”, че езиците ще престанат, философията ще отпадне, че без любов всичкото знание е само излъскано незнание, блестяща глупост, насилие над духа? Всичкото ви поучение насочено ли е към любов към Бога и към всички човеци заради Него? Имате ли тази цел пред погледа си при всичко, което им препоръчвате относно начина и мярката на тяхното учение, ръководени от желанието тези млади войни Христови (каквато и съдба да ги чака) да бъдат светилници, които “украсяват във всичко учението на Бога, нашия Спасител” (Тит 2:10)? И, позволете ми този въпрос, влагате ли всичките си сили за голямата длъжност, която сте поели? Хвърляте ли всичко? Използвате ли всичките способности на душите си и използвате ли всяка дарба, поверена ви от Бога, с напрягане на всичките си сили?

7. Това не бива да бъде разбираемо, сякаш аз считам, че всичките ви възпитаници са определени за духовни лица. Не, аз само смятам,

че всички те са призвани да са християни. Но какъв пример им даваме ние, които се радваме на благата от нашите бащи, ние, учителите, учените, изтъкнатите? Особено тия, които вече са известни или прочути? Братя, бъдете богати на плодовете на Духа, на смирение, на себеотрицание и въздържаност, на сериозност и себевладение, на търпение, благост, разсъдливост; бъдете богати на неуморни и безрезервни усилия да вършите добро по всеки начин на всички, за да задоволявате техните външни потребности и да довеждате душите им до истинско познаване на Божията любов. Такъв ли е характерът на всеки учител? Боя се, не. Не ни ли упрекват хората много повече в горделивост и духовно високомерие, нетърпеливост и неприветливост, леност и инертност, чревоугодничество и сластолюбие, та даже и в пословична непотребност, и то не само нашите противници и не винаги без основание? О, дано Бог би отнел от нас тоя позор, така че дори и споменът за него изчезне завинаги!

8. Много от нас са избрани и призвани непосредствено от Бога за “свято служение”. Тогава образец ли сме ние за другите “в слово, в поведение, в любов, във вяра, в чистота” (1Тим. 4:12)? Написано ли е на челата и сърцата ни: “Свят на ГОСПОДА” (Исх. 28:36)? От какви побуди сме встъпили в това служение? Дали от простото намерение да служим на Бога и в сигурната вяра, че сме водени от Святия Дух да изпълняваме това служение, за прослава на Господа и за утвърждаването на Неговата църква? Решени ли сме твърдо чрез Божията благодат да се посветим напълно на това служение? Отказваме ли се от всички други грижи и стремления? Посвещаваме ли се изцяло на тази единствена грижа и ще положим ли всички усилия в тази посока? Способни ли сме да поучаваме? “Учени ли сме от Бога”, така че да можем да поучаваме другите? Познаваме ли Бога? Познаваме ли Исус Христос? Открил ли е за нас Своя Син? Направил ли ни е Той “способни като служители на един Нов Завет?” Къде тогава е “печатът на нашето апостолство”? Кои хора, които са били “мъртви в своите престъпления и грехове” (Еф. 2:1), са били съживени чрез нашето слово? Имаме ли горещото желание да спасяваме души от смърт дотолкова, че заради тях да забравяме да ядем хляба си? Говорим ли просто,

“като изявяваме истината, препоръчваме ли себе си на съвестта на всеки човек пред Бога” (2 Кор. 4:2)? Умрели ли сме за света и неговите неща, събираме ли съкровища на небето? Господаруваме ли над Божието стадо или сме най-малките, слуги на всички? Тежко ли ни е да носим на себе си позора заради Христа или се радваме на това? Злобеем ли, когато някой ни плесне по едната буза? Избухливи ли сме при оскърбления или “даваме и другата си буза”? Оставяме ли се злото да ни победи или му се противопоставяме чрез доброто (Рим. 12:21)? Движи ли ни едно нездраво усърдие да се отнасяме остро и грубо към ония, които са се заблудили от пътя? Или нашето усърдие е стопляно от любов, която води всичките ни думи със смирение, състрадание и мъдра нежност?

9. Още нещо: какво да кажем на нашите младежи? Имате ли вие външната форма и вътрешната сила на християнското благочестие? Смирени, полезни, готови да се поучавате ли сте или опърничави, вироглави, твърдоглави и високомерни? Покорявате ли се на своите ръководители както на родителите си? Или пренебрегвате ония, на които дължите почитание? Грижовни ли сте даже при несложни задачи, прилагате ли всичките си сили при обучението си? “Изкупвате ли времето си”, като се нагърбвате с толкова работа за един ден, колкото е възможно да свършите? Или още не сте проумели, че пропиявате дните си или с уроци, нямащи нищо общо с християнството, или с игри, или вие знаете с какво друго? Кое управлявате по-добре: имуществото си или времето си? Внимавайте ли винаги “да не оставате никому дължници”? “Помните ли съботния ден, за да го освещаваме” (Изм. 29:8), и прекарвате ли го в още по-непосредствено хваление? Когато сте в Божия дом, помните ли, че Бог е там? Държите ли се така, сякаш “виждате невидимото”? Знаете ли как да “държите своите съсъди в святост и почест” (1 Сол. 4:4)? Не се ли намира у вас пиянство и нечистота? Да, няма ли някои между вас, които се хвалят с позора си (Фил. 3:19)? “Не изричат ли напразно името Господне” (Изм. 20:7) някои от вас, може би вече системно, без угризение на съвестта и страх? Да, няма ли измежду вас едно множество от клетвопрестъпници? Боя се, че това множество се увеличава. Не се удивлявайте, братя! Пред Бога и това събрание

изповядвам, че и аз спадах към него. Та нали се бях заричал да пазя всички обичаи, за които тогава не знаех нищо, и ония повеления, които даже не бях прочел – нито по онова време, нито по-късно. Какво друго е това, ако не злоупотреба с името Господне? Но щом е така, какво бреме и грях, и то грях от необичаен вид, лежи върху нас! “Няма ли да обърне внимание Господ?” (Пс. 94:7).

10. Не следва ли от това по всяка вероятност, че много от вас са се превърнали в поколение от вехтошари, които търгуват с Бога, един с друг и със собствените си души? Колко малко от вас цели седмици наред отделят само един-единствен час за лична молитва! Колко малко в своите разговори отделят за Бога само няколко думи! Кой от вас е поне отчасти запознат с действията на Святия Дух, със свръхестественото Му дело в душите на хората? Можете ли изобщо да понесете да слушате за Святия Дух, когато от време на време за Него се говори в църквите? Не е ли за вас безспорно, че е “лицемерие” или “екзалтираност”, ако някой започне разговор на тази тема? В името на всемогъщия Бог, нашият Господ, ви питам: що за религия имате вие? Вие не можете и не искате да понесете даже един разговор за християнската вяра! О, братя мои, що за християнски град е това! “Време е, Господи, да подействаш!” (Пс. 119:126).

11. Всъщност, каква вероятност, по-скоро, каква възможност (по човешки казано) съществува християнството, библийското християнство, да стане отново религията на този град? Всички групи хора при нас отново да живеят и говорят като “изпълнени със Святия Дух”? От кого трябва да бъде възстановено това християнство? Чрез тези от вас, които са издигнати в ранг и почит? Убедени ли сте, че това е библийско християнство? Желаете ли то да бъде възстановено? Не цените ли своето имущество, свобода, живот повече от това да станете инструменти за неговото възстановяване? Но, да приемем, че имате това желание; кой тогава има силата, за да постигне тази цел? Може би неколцина от вас са направили няколко плахи опита, но с малък успех? Тогава трябва ли християнството да бъде възстановено чрез млади, непознати, неиздигнати хора? Не знам дали вие бихте издържали това. Няма ли някои от вас да

възкликнат: “Млади човече, с действията си ти ни упрекваш!”? Но няма никаква опасност да бъдете изложени на този опит, толкова безбожието ни залива като потоп. Какво трябва да ни изпрати Бог? Глад, голота, мор (това, което накрая заслужава една съгрешила страна), за да ни върне към първата любов? Не, “по-добре да паднем в ръката Ти, Господи, отколкото в ръката на човеци” (2 Царе 24:14).

Избави ни, Господи, или загиваме! Спаси ни от пороя, за да не потънем. Помогни ни срещу тия врагове, защото безполезна е човешката помощ. За Тебе всичко е възможно. Чрез силата Си съхрани чадата на погибелта и ни избави по начин, който на Теб е угоден. Не както е нашата воля, но Твоята!

Въведение към проповед 5

Оправдание чрез вяра

“Ти, безбожникко, който слушаш или четеш тия думи, предизвиквам те пред Бога, иди открито и честно пред Него и ще намериш благоволенieto Му, ще познаеш, че Той оправдава нечестивия. Погледни на Исуса! Той е Божият Агнец, Който отнема греховете ти. Кой си ти, който сега виждаш и усещаш своята вътрешна и външна отдалеченост от Бога? Ти си човекът! Теб искам аз за моя Господ. Теб призовавам аз, да станеш чрез вяра чадо на Бога. Господ се нуждае от теб. О, ела бързо! Повярвай в Господ Исус и ти, дори ти, ще бъдеш примирен с Бога!”

С тези, тук съкратено предадени, думи завършва една проповед, която много повече от всички досегашни е посветена на поучението. Уесли не изисква от своите читатели и слушатели нищо по-малко от усилието, както разбираме от изложението, от това да разбират учението за оправданието като Павел и Лутер и да го разгръщат убедително, избягвайки грешни тълкувания.

За днешния читател някои обяснения сигурно ще са полезни. Така Уесли говори по начина, по който сам се е учил и който е обичаен за неговото време, да гледа на адамовото грехопадение и произтеклите от него последици като на събитие от историческото начало на човешката история. Учението за несвободата на човека, причинена от противопоставянето му на Бога, и днес се възприема, понеже само така реалността на греха може да бъде схваната в нейната радикалност.

По-нататък Уесли говори (раздел 2) за “аналогията на вярата” и с този често използван израз има предвид “чудесната система на вярата”, която се открива в Библията и към която принадлежат предимно “първичният грях, оправданието чрез вяра и настоящото, вътрешно осветение” (срв. проповед 1, II, 7; 21, 6).

Тук се споменава едно гръцко понятие, *елегхос* (IV, 2; проповед

3, I,1), което, според Евреи 11:1, означава нещо като убеждение (причинено от Бога), непосредствено вникване. Уесли заимства (IV, 3) от поучителните проповеди на англиканската църква, привежда едно класическо според правилата на логиката доказателство (II, 6), цитира дълги откъси от Библията и ги тълкува чрез вметнати допълнения (IV,7), призовава всички духовни авторитети (Свещеното писание, 39-те члена на вярата на англиканската църква, хомилиите) и цялата убеждаваща сила, за да изясни едно нещо веднъж завинаги: има само едно-единствено условие, което е необходимо за приемането на спасението, за прощението и обновяването за вечен живот – вярата. С това Уесли се отдалечава след 1738 г. от по-ранните си изявления, които по негово време са били застъпвани предимно от англиканите (за разлика от лутераните и калвинистите): че именно определени опорни точки на освещението (напр. покаяние, съответстващи на покаянието дела; срв. Деян.26:20) трябва да предшестват оправданието. Тук Уесли ясно настоява, че оправданието като онова, което Бог върши *за* нас, предшества освещението като онова, което Бог върши *в* нас. Това за него е така важно повече от всичко друго, понеже само от такова принципно убеждение може да се проповядва безкрайната любов на Бога към всички хора и същевременно да се избегне възгордяването, което така е хвърлило хората в покварата.

Оправданието на този, който вярва, който по този начин изцяло и изключително уповава на Божията любов в Христа (IV, 2, 9), е едно реално събитие, което се осъществява за нас и в нас. Бог не действа така, като че ли ние сме нещо, което не сме: праведни, невинни, святи (II, 4). Много повече Той отнема онова, което е възникнало чрез греха като разрушителна и откъсваща от Него реалност, чрез Христос и Неговата жертва на кръста: Той ни прощава вината, изцелява ни от болестта. Който е болен, обременен, виновен, осъден от съвестта си, само такъв може да бъде оправдан, така че сега да е невинен, свободен, разтоварен, “щастлив и свят” (I, 4; III, 2-4); сега той може и да върши добри дела и да изпълнява Божията воля. Всичко подарява Бог: покаяние и вяра, прощение и обновление, увереност в спасението и любов

към всички хора – много повече, отколкото Адам някога е получил. Защо? Защото Той го иска. Поканата в края на тази проповед следва хода на логиката: Искаш ли?

Проповед 5

ОПРАВДАНИЕТО ЧРЕЗ ВЯРА

“...а на този, който не върши дела, а вярва в Онзи, Който оправдава нечестивия, неговата вяра се вменява за правда”.

(Рим. 4:5)

А) Как може един грешник да бъде оправдан пред Бога – Господаря и Съдията – е въпрос от първостепенна важност за всеки човек. Той съдържа основата за всичките ни надежди, защото докато продължаваме да бъдем врагове на Бога, за нас не може да има истински мир и радост нито тук, нито във вечността. Какъв мир можем да имаме, докато сърцето ни осъжда; още повече ако Тоя, Който ни осъжда, “е по-голям от сърцето ни и знае всичко” (1 Йоан 3:20)? На каква истинска радост можем да се наслаждаваме в този свят или отвъдния, докато “Божият гняв остава върху нас” (Йоан 3:36)?

Б) Но колко слабо е разбран този въпрос! Колко неясни са представите, които мнозина имат! Да, не само неясни, но често напълно погрешни. Толкова противоположни на истината, колкото светлината на мрака; представи, които са направо несъвместими с Божието Слово и абсолютно несъвместими с вярата. И понеже с това грешката е в самите основи, върху тях не е възможно да се гради; най-малкото не може да става дума за “злато, сребро и скъпоценни камъни”(1 Кор. 3:12-15), които оцеляват при огнено изпитание; а само за “сено и слама”, които нито на Бога са угодни, нито на човека са полезни.

В) И затова, доколкото мога да бъда прав относно голямото значение на предмета, за да предпазя искрено търсещите истината от безполезна (1Тим. 1:6, 6:4) празнословия и “препирни за

нищожности”, за да внесе яснота в объркаността на мислите, в която мнозина са се заплели, за да ви дам истинската и правилна представа за божествените тайни, ще се помъча да докажа:

I. Коя е основата на цялото учение за оправданието.

II. Какво е оправдание.

III. Кой е оправдан.

IV. Въз основа на кои условия човек биwa оправдан.

I. Първо ще посоча широката основа на учението за оправданието.

1. Човек бе създаден по Божия образ; свят като своя Творец; с меко сърце, като Създателя на всичко; съвършен като своя небесен Отец. Понеже Бог е любов, човекът, който пребъдваше в любовта, пребъдваше в Бога и Бог в него (Йоан 4:16). Бог го създаде по подобие на собствената Си вечност, за непреходен образ на божественото Си величие. Така че човекът бе чист като Бога от всякакво петно на греха. Той не познаваше никаква форма и степен на греха, а беше безгрешен и неопетнен в мисъл и дело. Той “обичаше Господа, своя Бог, с цялото си сърце, душа, ум и сила” (Лука 10:2-17)

2. На така създадения съвършен човек Бог даде един съвършен закон, изискващ пълно и съвършено покорство във всяко отношение от момента, когато човек стана жива душа, до времето, когато изпитването му трябваше да завърши. Не се предвиждаше изобоз, че може да пропадне. Това беше и съвсем ненужно, защото човекът беше напълно зрял и способен във всяко слово и дело да се справи с поставената му задача.

3. Угодно беше на независимата Божия мъдрост да прибави към закона на любовта, написан на човешкото сърце (срещу който то вероятно не можеше да съгреши така лесно), още една заповед: “От плода на дървото сред градината да не ядеш” (Бит. 2:17), и да установи наказание за престъпването на тази заповед: “В деня, когато ядеш от него, непременно ще умреш” (Бит. 2:17).

4. Ето такава беше състоянието на човека в рая. Чрез свободната, незаслужена любов на Бога той беше свят и щастлив. Той познаваше и обичаше Бога, радваше Му се; това е вечен живот в истинския смисъл. В такъв живот на любов той трябваше да

остане навеки, ако и по-нататък продължаваше да се покорява на Бога във всичко; но ако изпаднеше в непокорство, щеше да изгуби всичко.”В същия ден – каза Бог – непременно ще умреш”.

5. Човекът беше непокорен на Бога. Той яде от забраненото дърво. В същия ден го постигна справедливият съд на Бога. Започна наказанието, което бе предвидено. Защото в момента, когато вкуси плода, човекът умря. Умря душата му, беше отделена от Бога; когато душата се отдели от Бога, тя не може да живее повече, както тялото, отделено от душата, умира. Тялото му стана преходно и смъртно, така че и днес то е подвластно на смъртта. Човекът беше вече мъртъв духовно, мъртъв за Бога. Мъртъв в греховете си и беше устремен към вечната гибел, към унищожението на тялото и душата в неугасващия огън.

6. Така “чрез един човек грехът влезе в света и чрез греха смъртта и по тоя начин смъртта мина във всичките човеци” (Рим. 5:12), понеже всички ние бяхме представени от нашия общ баща. Чрез “едно прегрешение” (Рим. 5:18) всички умряха, умряха за Бога, умряха в греха. Те живеят в едно преходно, смъртно тяло, което скоро ще бъде разрушено, и присъдата на вечната смърт виси над тях. Защото както “чрез непослушанието на единия човек станаха грешни мнозината” (Рим. 5:19), така “чрез едно прегрешение дойде осъждането на всичките човеци” (Рим. 5:18).

7. В това положение бяхме всички ние, цялото човечество, когато “Бог толкова възлюби света, щото даде Своя единороден Син, за да не погине ни един, който вярва, но да има вечен живот” (Йоан 3:16). Когато се изпълни времето, Той стана човек, една нова глава на човечеството, един втори Баща и Представител на човешкия род. Като такъв Той “понесе нашите болести”, “Господ възложи на Него прегрешенията ни” (Ис. 53:4,6). “Той биде наранен поради нашите престъпления”. “Душата Му стана принос за грях”(Ис.53:10). Той проля Своята кръв за злотворците. Той “сам понесе нашите грехове на дървото” (1 Петр. 2:24), на което ние бяхме изцелени чрез Неговите рани. Той пожертва Себе Си за нас и принесе една съвършена и вседостатъчна жертва за греховете на целия свят.

8. С оглед на това, че Божият Син “вкуси смърт за всеки човек”

(Евр. 2:9), “Бог в Христа примиряваше света със Себе Си, като не вменяваше на човеците презгешенията им” (2 Кор. 5:19). Следователно: “както чрез едно презгешение дойде осъждането на всички човеци, така и чрез едно праведно дело дойде на всичките човеци оправдание” (Рим. 5:18). Така Бог заради Своя възлюбен Син, заради това, което Той претърпя и принесе за нас, обеща да отмени наказанието за нашите грехове и отново да ни приеме с благоволение, да вложи отново в мъртвите ни души залога на вечния живот и да съживи духовния живот – и всичко това при едноединствено условие, за чието изпълнение Той сам ни прави способни.

9. Така че това е всеобхватната основа на цялото учение за оправданието. Чрез греха на първия Адам, който беше не само наш праотец, но и наш представител, ние всички изгубихме Божието благоволение, станавме “чада на гнева”, или, както се изразява апостолът: “Осъждението дойде на всичките човеци” (Рим.5:18). Така и вторият Адам, нашият представител, примири света с Бога чрез Своята жертва и сключи с хората един Нов Завет. Докато ние изпълняваме това ясно условие, “няма никакво осъждане вече за нас” (Рим.8:1); ние ще бъдем оправдани без заслуги, но по благодат чрез изкуплението, което стана чрез Исус Христос.

II. 1. Но какво значи да бъдеш оправдан? Що е оправданието? Това е вторият пункт, който искам да изясня. От вече казаното става ясно, че то не означава да станеш истински праведен и благочестив. Това е ОСВЕЩЕНИЕТО, което до определена степен е непосредствен плод на оправданието и въпреки това е особен дар на Бога от друг вид. Едното понятие включва в себе си това, което Бог прави чрез Своя Син ЗА НАС; другото – това, което Той чрез Своя Дух върши В НАС. Даже когато на няколко места понятията “оправдан” и “оправдание” се употребяват в един по-широк смисъл, като в тях се включва и освещението, все пак общо взето ап. Павел и другите библейски писатели ясно различават двете неща.

2. Словото не дава основания да считаме също така, че оправданието означава произнасяне на присъда, която ни освобождава от обвинения, предимно от страна на сатана. Няма

никакви признаци в цялото библейско учение по този предмет, което вече представихме по-горе, че в полезрението изобщо присъства обвинител или обвинение. Наистина, едва ли може да се спори, че сатана е “клеветникът на хората”. Но няма никакви признаци, че в писанията на Павел до Римляните или до Галатяните вниманието се насочва натам.

3. Много по-лесно е да предположим като нещо разбираемо от само себе си, че оправданието е произнасяне на освобождаваща присъда от обвиненията, които повдига срещу нас Законът, отколкото да доказваме това въз основа на някакво ясно свидетелство на Писанието; освен ако такъв насилен и неестествен израз не означава нищо повече от това, че ние нарушаваме Божия закон и затова заслужаваме пъклено проклятие, но въпреки това Бог отменя заслужената присъда на оправдания.

4. Но най-малко от всичко оправданието означава, че Бог се ЛЪЖЕ в тия, които оправдава; че Той мисли, че те не са това, което са; че Той ги оценява другояче от това, което те струват. То в никакъв случай не означава, че Божията присъда противоречи на реалното положение на нещата; че Бог ни смята за по-добри, отколкото сме всъщност; Съвсем не! Присъдата на всезнаещия Бог винаги отговаря на истината. Би било несъвместимо с Неговата безпогрешна мъдрост да считам себе си за невинен или да се представям за праведен и свят, защото съм някой друг. Бог не може по този начин да ме замени нито с Христос, нито с Авраам или Давид. Когато някой, на когото Бог е дал разум, размисли без предубеждения върху този въпрос, той трябва да види, че едно такова разбиране за оправданието не може да се съгласува нито с разума, нито с Писанието.

5. Правилното библейско разбиране за оправданието е помилване, прощение на греховете. То е онова дело на Бог Отец, чрез което Той въз основа на изкупителната сила на кръвта на Сина Си показва Своята правда или милост “в прощаване на греховете, извършени в миналото” (Рим. 3:25). Това е лесно разбираемо, естествено представяне на оправданието, както Павел го дава в цялото това Послание. Така той го изяснява изчерпателно в тази и следващата глава. Апостолът казва:

“Блажени ония, чиито беззакония са простени, чиито грехове са покрити; блажен е оня човек, комуто Господ няма да вмени грях” (4:7-8). На оправдания Бог “не вменява грях”. Той не иска да го прокълне заради греха нито в този свят, нито в бъдещия. Неговите грехове, всичките му грехове от миналото в мисли, думи и дела са “покрити”, заличени; за тях не бива да се мисли повече; те не бива да се считат за все още валидни; те са като че ли никога не са вършени; Бог няма да стовари страданията, които той заслужава, върху него, защото Неговият Син е пострадал за грешника. Откакто сме обдарени със славната Му благодат във Възлюбения Му (Еф. 1:16), ние имаме мир с Бога чрез Неговата кръв (Рим. 5:9). Той ни обича, бди и ни благославя за наше благо, сякаш никога не сме грешили. Наистина, на едно място изглежда, че апостолът има предвид по-широко значение на думите, като казва: “Не законослушателите са праведни пред Бога, но законоизпълнителите ще бъдат оправдани” (Рим. 2:13). Тук сякаш той поставя оправданието ни във връзка с произнасянето на присъдата на великия съден ден. Това прави несъмнено нашият Господ, като казва: “От думите си ще се оправдаеш и от думите си ще се осъдиш” (Мат. 12:37). С това Той доказва, че “за всяка празна дума, която кажат хората, ще отговарят в съдния ден” (36). Но едва ли можем да цитираме друго място, където Павел използва думата в този необичаен смисъл. Ясно е, че това не е преобладаващата словоупотреба в неговите Послания, най-малкото в разглеждания текст, в който не става дума за ония, които вече са “свършили попрището”, а безспорно за тия, които току-що са започнали “да тичат в прилежащото пред тях поприще” (Евр. 12:1).

III. 1. Третият пункт, който ще разгледаме, е тоя: Кои са оправданите? Апостолът посочва ясно: безбожниците. Бог “оправдава нечестивия” (Рим. 4:5), безбожниците от всякакъв род и степен и никого друго, освен безбожниците. Понеже “праведните не се нуждаят от покаяние” (Лука 15:7), те не се нуждаят и от прощение. Само грешникът се нуждае от милост. Само грехът може да бъде прощаван. Прощението се отнася само към греха и към нищо друго. Нашата “неправедност” е това, наг

което милостивият Бог се смилява; беззаконието е това, което Той няма да помни вече (Евр. 8:12).

2. Това като че ли не разбират тия, които така енергично твърдят, че човек трябва да бъде осветен, преди да бъде оправдан. То е особено валидно за твърдящите, че оправданието трябва да бъде предшествано от всеобхватно осветение или от пълно послушание. Крайно погрешно! Това предположение е не само напълно невъзможно (защото където няма никаква любов към Бога, там няма и никакво осветение; нашата любов към Бога поражда съзнанието, че Той ни обича), но и с цялата си същност е в най-грубо противоречие с разума и със самото себе си. Защото не на святите, а на грешниците ще бъде простено, и то точно защото са грешници. Бог не оправдава благочестивите, но нечестивите; не тези, които вече са святи, а несвятите. Какво условие поставя за целта, ние ще видим; но каквото и да е, то не може да е осветението. Който твърди това, казва, че Божият Агнец отнема само тези грехове, които вече предварително са били отнети.

3. Така че търси ли и спасява ли Добрият Пастир само тези, които вече са намерени (Лука 19:10)? Не. Той търси и спасява загубените. Той опрощава тия, които се нуждаят от Неговата прощаваща благодат. Той освобождава грешници от всякакъв род и степен на порочност от вината и силата на греха; хора, които досега не са били напълно безбожни, в които не е била любовта на Отца. Оттам у тях не е имало нищо добро, никакъв добър и истински християнски облик, а отблъскващи, зли пориви: гордост, любов към света, истинските плодове на “копнежа на плътта, който е враждебен на Бога” (Рим.8:7).

4. “Болните”, обременени с тежестта на своите грехове, се нуждаят от лекар (Мат. 9:12). Виновните, които стенат под Божия гняв, се нуждаят от прощение. Тези, които са “вече осъдени” не само от Бога, но и от собствената си съвест като свидетел на безбожието им в мисли, думи и дела, викат към Оня, Който оправдава нечестивия “чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим. 3:24). За прощение вика нечестивият и онзи, който не върши дела (Рим. 4:5), който преди оправданието си не е направил и едно добро дело, нищо истински праведно и свято, а непрестанно само

зло. Защото сърцето му във вътрешната си същност е зло, докато Божията любов се излее в него. Докато гървото е зло, зли са и плодовете му: “не може лошото гърво да дава добри плодове” (Мат. 7:18).

5. Ако някой възрази: “Но човек може за свое оправдание да храни гладни и да облича голи, това са все пак добри дела”, може да му се даде много прост отговор: той може да върши това преди оправданието си и в известен смисъл това са “добри дела”, добри и полезни за хората. Но от това не следва, че те са добри по същността си в пълния смисъл на думата и в Божиите очи. Всички действително “добри дела” са след оправданието; те затова са угодни пред Бога, защото произтичат от една истинска и жива вяра. По същата причина всички дела, сторени преди оправданието, не са добри в християнски смисъл, защото не произтичат от вяра в Исус Христос (макар че понякога те могат да произтичат от някакъв вид вяра в Бога; да, понеже не са сторени така, както Бог е определил и заповядал, ние не се колебаем в това, че те са сраснали с греха, колкото и учудващо да звучи това).

6. Може би тия, които се съмняват в това, не са преценили добре важните основания, приведени в случая, от които заключаваме, че делата, извършени преди оправданието, не могат да бъдат истински и действително добри. Ето нашите съображения:

Никакви дела не са добри, ако не са сторени така, както Бог е определил и заповядал.

Никакви дела, които са сторени преди оправданието, не са сторени така, както Бог е определил и заповядал.

Следователно никакви дела преди оправданието не са добри.

Първото изречение убеждава без възражения. Второто би изглеждало също така ясно и неоспоримо, ако не забравяме, че Бог е определил и заповядал “всичко у нас да става с любов” (1 Кор. 16:14), в любов към Бога, която поражда любов към всички хора. Но никое от нашите дела не може да се осъществи в тази любов, докато любовта на Отца (т. е. любовта на Бога като наш Отец) не е в нас; и тази любов не може да бъде в нас, преди да сме приели “Дух на осиновление”, “Който вика в сърцата ни: Авва, Отче!”

(Рим. 8:15). Ако Бог не оправдава нечестивите и ония, които в такъв смисъл “не вършат дела”, то тогава Христос е умрял напразно; тогава въпреки Неговата смърт никоя плът не може да бъде оправдана.

IV. 1. Но въз основа на какви условия ще бъде оправдан оня, който е напълно “нечестив” и до този момент “не върши дела”? Има само едно: вярата. Той вярва в “Онзи, Който оправдава нечестивия”; който вярва, няма да бъде осъден, да, той е преминал от смърт в живот. Защото правдата Божия идва чрез вяра в Исус Христос върху всички и за всички, които вярват... Него Бог “постави за умилоствение чрез Неговата кръв посредством вяра” (Рим.3:25), “за да се познае, че Той е праведен и оправдава този, който вярва в Исуса... и така, ние заключаваме, че човек се оправдава чрез вяра, без делата на Закона” (Рим. 3:28) – без предварително покорство на моралния закон. Това, че тук става дума не за друго, а за моралния закон, става ясно от думите: “Тогава чрез вяра разваляме ли Закона? Да не бъде, но утвърждаваме Закона” (Рим. 3:31). Кой закон издигаме ние чрез вяра? Не ритуалните предписания, не церемониалния закон на Мойсей. В никакъв случай! Много повече великия и непреходен закон на любовта, святата любов към Бога и към нашия ближен.

2. Вярата най-общо е божествена, свръхестествена “увереност” или убеденост в неща, които не се виждат (Евр. 11:1), които не могат да се открият с естествения ум, понеже те са или минали и бъдещи, или са духовни. Оправдаващата вяра включва не само една божествена увереност или убеденост, че “Бог в Христа примиряваше света със Себе Си”, но и здраво доверие, че Христос е умрял за МОИТЕ грехове, че Той е възлюбил МЕН и е предал Себе Си на МЕН. Когато и да повярва в това един грешник, бил той в ранно детство или в разцвета на мъжките си сили, бил той стар и побелял, Бог оправдава този безбожник. Заради Сина Си Бог предава Своята благодат и прощение на тоя, у когото досега не е имало нищо добро. Наистина, преди това Бог му беше дал покаяние; но това покаяние не е било нищо друго, освен дълбоко съзнание, че му липсва всякакво добро, злото обитава в него. Така че всяко

добро, което той има или върши в себе си от момента, когато за пръв път е повярвал чрез Христа в Бога, не е ЗАВАРЕНО от вярата, а ПРИЧИНЕНО от нея. То е плод на вярата. Посадим ли добро дърво, и плодът ще бъде добър.

3. Не мога да опиша по-добре тази вяра от описанието, дадено от моята църква: “Единственото спасително средство, от което оправданието е част, е вярата, т. е. едно здраво упование и увереност, че Бог е простил греховете ни и ще ги прости, че Той ни е приел отново в благоволенieto Си заради заслугите на Христовите страдания и смърт... Но тук ние трябва да се пазим да не пречим на Бога чрез една неустойчива, колеблива вяра. Когато Петър тръгна по водата към Исус, щеше да се удави, защото вярата му беше слаба. Така трябва да се боим, че и ние ще потънем, ако започнем да се колебаем и двоумим, но не във водата, а в бездната на пълкения огън”. Затова ти трябва да имаш една устойчива и съзнателна вяра не само в това, че Христовата смърт е валидна за целия свят, но и че Той принесе една вседостатъчна жертва за ТЕБ, едно пълно очистване на твоите грехове, така че да кажеш с апостола: Той МЕ възлюби и предаде Себе Си за МЕН. Това значи да направиш Христос свой и да приемеш Неговите заслуги като свои.

4. Но когато твърдя, че тази вяра е УСЛОВИЕТО за оправданието, с това имам предвид първо, че без нея няма никакво оправдание. “Който не вярва, е вече осъден” (Йоан 3:18), и докато не вярва, не може да отмени тази присъда, но “Божият гняв остава върху него” (Йоан 3:36). Понеже “няма под небето друго име, дадено между човеците, освен Исус” (Деян. 4:12), няма друга заслуга, чрез която един осъден грешник в един момент може да бъде освободен от вината за греха, така няма и друг път да ползваме заслугите на Христа, освен чрез вяра в Неговото име. Докато сме без тази вяра, ние сме “чужденци към заветите на обещанието” (Еф.2:12), “странни на израилевото гражданство” и “без Бога на света”. Каквито и (тъй наречени) добродетели да има човек – аз говоря за такива, на които Евангелието бива проповядвано, “каква работа имам да съдя външните човеци?”, каквито и (тъй наречени) добри дела

да върши той, не го ползва нищо: остава си “рожда на гнева” под проклятие, докато не повярва в Исус.

5. Така че вярата е НЕОБХОДИМОТО условие за оправданието, да, единствено необходимото условие. Това е вторият пункт, който трябва да се вземе предвид: От момента, когато Бог подари вяра на “нечестивия”, който “не върши дела”, “неговата вяра му се вменява за правда”. Преди това да стане, той не е имал никаква правда, дори негативната правда на невинността. Но в момента, когато той идва до вярата, “тя му се вменява за правда” (Рим. 4:5). Не че (както вече отбелязах) Бог го счита за нещо, което той не е. Но понеже Бог е направил Христос “грешен заради него” (2Кор.5:21), сиреч Го е приемал като грешник и Го е наказал за нашите грехове, така Той счита нас за праведни, докато вярваме в Исус (тоест, не ни наказва за греховете ни, отнася се към нас като че ли сме безгрешни и праведни).

6. Трудността да се съгласим с това твърдение, че вярата е единственото условие за оправданието, сигурно идва оттам, че човек не го разбира. Имаме предвид, че това е единственото средство, без което никой няма да бъде оправдан; единствената непосредствена, неотменна и неминуема необходимост, за да искаме прощение. От една страна, човек, който има всичко друго, освен вяра, не може да бъде оправдан. От друга страна, той при всички случаи ще бъде оправдан, ако има вяра – ако и всичко останало да му липсва. Защото нека приемем, че един грешник от какъвто и да е вид и степен, с всичкото си безбожие, с всичката си неспособност да мисли, говори или върши добро, с всичкото си съзнание, че заслужава проклятие, се хвърли с цялата си безнадеждност безрезервно в Божията милост чрез Христа (което той всъщност може да направи само чрез Божията благодат), кой може да се съмнява, че в този момент ще получи прощение? Кой ще заяви, че още нещо е непременно нужно, за да може грешникът да бъде оправдан?

Ако от сътворението на света е имало един-единствен такъв случай (а не би ли трябвало до днес да има десетки хиляди по десетки хиляди такива случаи?), то оказва се неминуемо, че единственото условие за оправданието е вярата.

7. Ние, бедните, обременени с вина, грешни червеи, притежаваме всички благословения, на които се радваме (от малката капка вода, разхлаждаща езика, до необозримото богатство на вечната слава) от чиста милост и благодат, а не защото Бог е бил длъжен. Затова не ни помага да Го питаме за причините да върши това. Не прилича на нас да изискваме обяснения от Този, “Който не дава отчет за ни едно от Своите дела” (Йов 33:13). “Защо Ти си направил вярата единственото условие за оправданието? Защо си постановил, че само който вярва, ще бъде спасен?” Точно тук е поставил ударението апостолът, че условието за прощението и приемането ни не зависи от нас, а от Този, Който ни е призвал; Той поставя условия не по наш, а по свой вкус. Той има правото да заяви: “Ще покаже милост към когото ще покаже” (Рим. 9:15), а именно към оня, който вярва в Исус. “Не зависи от този, който иска, нито от този, който тича, но от Бога, Който показва милост” (Рим. 9:16). “Ще пожали, когото ще пожали”, именно тия, които вярват в Сина на любовта Му; а “когото ще, закоравява”, т. е. тия, които не вярват в Него.

8. Едно основание за това, че Бог е установил това условие за оправданието, можем да изложим с пълно смирение: Той желае да предпази човека от гордост. Гордостта събори дори ангелите Господни, “завлече една трета от небесните звезди” (Откр. 12:4). Така от гордост Адам послуша думите на изкушителя: “ще бъдете като Бога”, устойчивостта му се срина и така грехът и смъртта влязоха в света. Така че мъдро е от страна на Бога да постави такова условие за изкуплението на Адам и потомството му, което ще го смири и ще го сваля в праха. Такава е вярата. Тя е добре преценена, защото който дойде при Бога чрез нея, трябва да насочи погледа си единствено към собственото си нечестие, вина и безсилие, без ни най-малко да търси нещо добро в себе си, някаква добродетел или правда. Той може да дойде само като грешник, външно и вътрешно, грешник във всякакъв смисъл. Той е осъдил напълно себе си. Не може да донесе на Бога нищо, освен своето нечестие, не може да представи нищо друго, освен своя грях и окаяност. Така и само така, когато “устата му е затупана” и стои напълно виновен пред Бога, той може да погледне на Исус като

пълната и единствена жертва за неговите грехове. Само така може да бъде “намерен в Христа” (Фил. 3:9) и да получи правдата, която е от Бога чрез вяра.

9. Ти, безбожнико, който слушаш или четеш тия думи, ти, окаян, безпомощен, беден грешнико! Пред Бога, съдията на всичко, те призовавам: иди веднага при Него с цялото си нечестие. Пази се от това да осъдиш душата си, като уповаваш на своята правда, била тя голяма или малка. Иди, напълно безбожен, виновен, изгубен, провален, заслужаващ проклятие, летящ към ада; ще намериш милост пред очите Му и ще разбереш, че Той оправдава нечестивите. Като изгубен, безпомощен и проклет грешник ти трябва да бъдеш “поръсен с кръвта” (Евр. 12:24). Погледни на Исус. Той е “Божият Агнец, Който носи греха на света” (Йоан 1:29). Не разчитай на дела, на своята правда, на смирението си, на разкаянието си, на искреността си. В никакъв случай! Това значи на дело да презреш Господа, Който те е изкупил. Не, уповавай само на кръвта на Завета, на изкупителната цена, която беше платена за твоята горделива, коравовратна и грешна душа. Кой си ти, който сега познаваш и чувстваш колко нечестив си в мислите и делата си? Ти си човекът! Теб искам аз за моя Господ! Призовавам ТЕБ да станеш чрез вяра Божие чадо. Господ се нуждае от теб. Ти чувстваш себе си предназначен за ада, но си предназначен да умножаваш Божията слава, славата на Неговата благодат, която оправдава нечестивите и тия, които не представят никакви дела. О, ела бързо! Повярвай в Господа Исуса и ТИ, да, точно ТИ ще бъдеш примирен с Бога.

Въведение към проповед 6

Правдата чрез вяра

По съдържание тази многократно изнасяна през юни 1742 г. проповед се покрива твърде широко с проповеди 1 и 5, които също имат за цел да покажат решаващата роля на вярата за спасението на човека. И ние желаем да насочим читателя към въведенията на тези проповеди. И тук Уесли отново се старее да даде нов живот на реформаторските идеи. Този път за целта му служи разработването на Павловата антитеза между Стария и Новия Завет.

Фронтът е ясно очертан. В своето въведение проповедникът констатира, че мнозина от неговите религиозно настроени съвременници се държат като ония юдеи, с които ап. Павел спори (4): понеже познават само правдата чрез дела, а искат да игнорират правдата чрез вяра, те “са ревностни за Бога”, но “с разума си”, като се опитват постоянно “да издигнат собствената си правда”, вместо “да се покорят на правдата чрез вяра”. За да ги научи на нещо по-добро, Уесли развива в първата част на своята проповед принципното библейско разграничаване на тези два вида правда. Първата част се разделя на две:

I, 1-5: Правдата, която идва от Закона и е основана върху Завета на делата, сключен от Бога с Адам в рая.

I, 6-13: Правдата, която идва чрез вяра и е основана върху Новия завет, Завета на благодатта, който Бог сключва чрез Исус Христос с всички хора.

Богословско-исторически тук се налага една бележка. Уесли подхожда от позицията на историята на спасението и оперира с централната идея за Божествения Завет. Това дава видимост на реформисткото влияние, упражнявано в Англия чрез пуританската традиция и Уестминстърското изповедание от 1648 г. (VII, 2 и сл.). В ранния реформиран пиетизъм на континента Кокцезий развива през XVII век богословието на божествените завети

(федерално богословие), което чрез Амезий и Пъркинс навлиза в английското богословие.

Друга бележка засяга неразбирането на Уесли на Рим. 10:5. Не е вярно твърдението от първото изречение на проповедта, че тук не става дума за Мойсеевия завет, както повечето са разбирали това, а за завета с Адам. Има се предвид заветът с Мойсей. Но това погрешно тълкуване по никакъв начин не обърква богословската аргументация на проповедта.

Във втората част проповедникът прави изводите от изтъкнатата библейска разлика между завет на дела и завет на благодат. И тук изложението му се разделя на две части:

II, 1-5: Описание на глупостта да възложиш упованието си върху правдата чрез Закона, в случай, че той бива фактически изпълняван от хората.

II, 6-9: Възхвала на мъдростта, състояща се в търсене на правдата, идеща чрез вяра.

В третата част проповедникът се опитва да се погрижи за душите на слушателите си. Те трябва да се разделят с манталитета си на праведност чрез дела. В тази част особено добре е описана безусловността на вярата.

В тази проповед са изразени особено ясно две типични черти на уеслианското богословие. Едната е характерното за Уесли съвпадение между религиозно блаженство и човешко щастие: който е “несвят”, е и “нещастен” (I, 1), затова “блаженството в Бога” е “най-добрата цел, която всяко създание може да преследва” (II, 9).

Другото, което читателят трябва да забележи, е виждането на Уесли за спасението. То не е само “възстановяване на изгубеното Божие благоволение”, но и “възобновяването на изгубеното богоподобие” (I, 12; II, 9). И при Уесли може да се говори за един интересен синтез. У него откриваме както типично протестантския интерес към възстановяването на Божията благодат, сиреч на оправданието чрез вяра, така и католическото и ортодоксално разбиране за възобновяването на богоподобие то у падналия човек, който е отново открит за Бога.

ПРАВДАТА ЧРЕЗ ВЯРА

“Защото Мойсей пише, че човек, който върши правдата, която е чрез пазенето на закона, ще живее чрез нея. А правдата, която е чрез вяра, говори така: “Да не речеш в сърцето си: Кой ще се възкачи на небето, сиреч да свали Христа?”, или: “Кой ще слезе в бездната, сиреч да възведе Христа от мъртвите?” Но що казва тя? Казва, че “думата е близо при тебе, в устата ти и в сърцето ти”, т.е. думата на вярата, която проповядваме.”

(Рим. 10:5-8)

А) Тук апостолът не противопоставя дадения чрез Мойсей Завет със Завета на Христос. Можем така да приемем нещата само ако не забележим, че последната част от това изказване, както и първата, са отправени от Мойсей към израилтяните, и то именно по отношение на тогавашния Завет. Но Бог чрез Христос сключи с хората от всички времена един Завет на милостта, който трябваше да е валиден както преди и по време на Христос, така и след идването Му в плът на земята. Този завет на милостта Павел противопоставя на Завета на делата, сключен с Адам в рая, за който е общоприето да се счита, че е единственият Завет, който Бог е сключил с хората. Така смятат преди всичко онези юдеи, за които апостолът пише.

Б) Това се има предвид, когато в началото на главата така любвеобилно се казва: “Сърдечното ми желание и молбата ми към Бога е за спасението на Израеля. Защото свидетелствам за тях, че имат ревност за Бога, само че не е според пълното знание.

Понеже, ако не знаят правдата, която е от Бога, и искат да поставят своята, те не се покориха на правдата от Бога” (Рим. 10:1-3). Т. е. оправданието, произтичащо само от Неговата благодат и милост и което прощава греховете ни по своя инициатива чрез Неговия възлюбен Син. “Искат да поставят своята правда” – т. е. опитват се да наложат собствената си святост като основание за своето опрощение и приемане, преди да са повярвали в Този, “Който оправдава нечестивия”, и така не се покоряват на правдата от Бога. Следователно, те търсят смъртта и заблудата на живота си.

В) Те не знаеха, че “Христос изпълнява целта на Закона, за да се оправдае всеки, който вярва” (Рим. 10:4), че чрез жертвата Си, която принесе веднъж, Той слага край на първия Завет (даден от Бога не на Мойсей, а на Адам в неговото състояние на невинност), чийто смисъл беше точно този: “Прави това и ще живееш”. С това Той спечели за нас тоя по-добър Завет: “Вярвай и ще живееш”. Вярвай и ще бъдеш спасен, и то още сега, от вината и властта на греха и с това от неговата заплата.

Г) Колко много хора и днес са така невежи, даже измежду тия, които се наричат християни! Колко много, които “имат ревност за Бога”, “нямат пълното знание”! Те непоколебимо търсят да “поставят своята правда” като основание за прощението и приемането си; с това те упорстват “да се покорят на правдата от Бога”. Но аз, братя мои, желая и се моля на Бога да бъдете спасени. За да очистя от пътя ви този голям камък за препъване, ще се опитам най-напред да покажа каква е “правдата, която е чрез Закона”, и каква е “правдата чрез вяра”; а после ще се спра на безумието да се уповава в “правдата чрез Закона” и мъдростта да се покорим на “правдата чрез вяра”.

І. 1. Първо, “правдата чрез Закона” казва: “Който я спазва, ще живее чрез нея”. Спазвай стриктно всички предписания и ще живееш вечно! Този Закон, този Завет (наричан обикновено Завет на делата), който Бог даде на човека в рая, изисква едно послушание, съвършено, неразделно и без липса, за да пребъдва човек завинаги в състоянието на святост и блаженство, в което беше създаден.

2. Законът изискваше човек да изпълни външно и вътрешно правдата и да спазва всички заповеди и забрани. Не само да се въздържа от празни думи и зли дела, но да подчини на Бога и своите чувства, желания и мисли. Да бъде свят, както Бог е свят, както в сърцето си, така и в цялата си обхода. Да бъде чист в сърцето си, както Бог е чист, и съвършен като своя небесен Отец; да обича Господа, своя Бог от цялото си сърце, с цялата си душа, с всичкия си ум и с всичките си сили. Да обича всяка душа, създадена от Бога, както Бог я обича. Законът изискваше чрез тая си чистота да “пребъдва в Бога и Бог в него” (1 Йоан 4:16), и да прославя Бога с цялата си сила и във всяко нещо.

3. Всичко това спадаше към правдата от Закона, за да живее чрез нея оня, който я пази. Но отвъд това тя изискваше непрекословното подчинение на Бога, вътрешната и външна святост, съгласуването на сърцето и живота с Неговата воля да бъдат безупречни до последната дреболия. Не можеше да се прави никаква отстъпка, да се проявява никакво снизхождение, ако дори се наруши и с една йота или запетая Законът. Само въздържанието от нарушаване на Закона не беше достатъчно; всяка заповед трябваше да се спазва с всички сили, в пълна степен и по безупречен начин. Този Закон не се изпълняваше и със служенето на Бога с всички сили и средства; нужно беше Бог да бъде възлюбен с цялата сила на душата.

4. Правдата чрез Закона изискваше неотменно още и това: пълното послушание, съвършената святост на сърцето и на живота трябваше да са налице по всяко време, и то от мига, когато Бог сътвори човека и вдъхна в ноздрите му жизнено дихание, до деня, когато изпитването му завърши и той получи вечен живот.

5. Правдата чрез Закона говори: “Ти, човече Божи, стой здраво в любовта, в подобие на Бога, за което си създаден. Ако искаш да живееш, пази заповедите, които са написани в сърцето ти. Обичай Господа, Твоя Бог, с цяло сърце. Обичай всяка душа, която Той е сътворил, както себе си. Не търси нищо друго, освен Бога. Стреми се към Него с всяка мисъл, дума и дело. Не се отдалечавай от Него, твоята цел и богатството на призванието ти, дори с

най-малкото движение на тялото и душата си. Всичко, което е в теб – сила и способности – нека хвали святото Му име по всякакъв начин, във всяко нещо и винаги. Прави това и ще живееш. Светлината ти ще свети и любовта ти ще се разгаря повече и повече, докато бъдеш приет в дома Господен на небето, за да царуваш с Него до века”.

6. А правдата, която е чрез вяра, говори така: Да не речеш в сърцето си: “Кой ще се възкачи на небето, сиреч да свали Христа” (като че ли Бог е дал някаква неизпълнима задача като условие за твоего приемане там), или: “Кой ще слезе в бездната, сиреч да възведе Христа от мъртвите” (като че ли основанието на твоего приемане едва сега трябва да се създава)? Но що казва тя? Че думата (вследствие на което можеш да приемеш вечния живот) е близо при тебе, в устата ти, сиреч думата на вярата, която проповядваме, новият Завет, който Бог сега чрез Христа е сключил с грешния човек (Рим. 10:6-8).

7. “Правдата чрез вяра” тук означава онова състояние на оправдание (а следователно и на сегашното и окончателно спасение, доколкото ще устоим в него), подарено на падналия човек от Бога заради заслугите на Неговия Син. То отчасти беше открито на Адам още след грехопадението му чрез първоначалното обещание, валидно за него и потомството му, че потомъкът на жената ще смаже главата на змията. Малко по-ясно то беше открито на Авраам: “В Себе Си се заклевам, казва Господ, че понеже си сторил това нещо и не пожали сина си: в твоего потомство ще се благославят всичките народи на земята” (Бит. 22:16-18). Още по-ясно стана то на Мойсей, Давид, пророците, които дойдоха, и чрез тях на много други от Божия народ. И все пак болшинството от тях не знаеше нищо за тая правда; малцина я разбираха ясно. Защото “животът и безсмъртието” при юдеите от старото време още не бяха така излезли “на бял свят”, както при нас чрез Евангелието.

8. Този Завет не изисква от грешния човек: “Положи безгрешно покорство и ще живееш”. Ако това би било условието, то за човека не би било от голяма полза това, което Христос е направил за него – ако би се изисквало от него, за да има живот, да “се възкачи

на небето и да сваля Христа” или “да слезе в бездната, за да възведе Христа от мъртвите”. Този Завет не изисква нищо невъзможно (това, което изисква, би било наистина невъзможно за обикновения човек, но не и за оня, на когото Божият Дух помага). Да изискваш невъзможното би било подигравка с човешката слабост. Точно погледнато, Заветът на милостта не изисква да ПРАВИМ НЕЩО, което би било абсолютно и неотменимо нужно за нашето оправдание, а изисква единствено ДА ВЯРВАМЕ в този, Който заради Своя Син и чрез създаденото от Него изкупление “оправдава нечестивия, който не върши дела” (Рим. 4:5), и му вменява вярата за правда. Така Авраам “повярва” и “вярата му се вмени за правда” (Рим. 4:9). “Той прие обрязването като знак и печат на правдата от вяра... за да бъде отец на всички, които вярват... за да им се вмени вярата за правда” (4:11). “Това не се написа само за него, но и за нас, на които ще се вменява за правда (на които вярата ще се вмени за правда наместо съвършеното покорство като основание за приемането ни при Бога), ако вярваме в Този, Който е възкресил от мъртвите Исуса, Който биде предаден за прегрешенията ни и биде възкресен за оправданието ни” (Рим. 4:23-25), така че всички, които вярват, да имат увереност в прощението на своите грехове и във вечния живот.

9. Какво казва след това Заветът на прощението, на незаслужената любов, на прощаващата милост? “Повярвай в Исуса Христа и ще бъдеш спасен” (Деян. 16:31). В деня, когато повярваш, ще заживееш с увереност. Отново ще бъдеш поставен в Божието благоволение. В угаждането на Него е животът. Ще бъдеш възкресен от греховната смърт за живот в правда. И ако устоиш до края във вярата в Исус, никога няма да вкусиш от втората смърт, но след като си страдал заедно със своя Господ, ти ще живееш и царуваш с Него довека.

10. И тъй, “думата е близо” (Рим. 10:8). Това условие за живота е просто, леко и винаги на разположение. “Тя е в устата ти и в сърцето ти” чрез действието на Божия Дух. В момента, когато “повярваш със сърцето си” (9) в Този, Който “Бог е възкресил от мъртвите”, и “изповядаш с устата си, че Исус е Господ”, “ще бъдеш спасен” от проклятието, от вината и наказанието за твоите

минали грехове и ще имаш силата да служиш на Бога в истинска святост през по-нататъшния си живот.

11. Каква е тогава разликата между “правдата чрез Закона” и “правдата чрез вяра”, между първия Завет, Завета на делата, и втория, Завета на благодатта? Разликата е съществена и ясна: първият Завет, даден на човека, предпоставя, че той вече е свят и щастлив, че е сътворен по Божие подобие и се радва на Неговото благоволение; той предписва условието, в което човек трябва да остане – в състояние на любов и радост, на живот и безсмъртие. Вторият Завет почива на предпоставката, че човекът, на когото той се дава, е несвят и нещастен и не отговаря на Божия образ. Божият гняв остава върху него; заради греха, чрез който душата му е вече мъртва, към него напират телесната и вечна смърт. Вторият Завет открива на човека в това положение условието, при което той може да намери бисера, който е изгубил, да получи отново благоволение и богоподобие, да наследи отново Божия живот в своята душа и да бъде обновен за познание и любов към Бога. Това е началото на вечния живот.

12. Още веднъж: Заветът на делата, който цели оставането на човека в Божието благоволение, познаване и любов към Бога, святост и блаженство, изисква от съвършения човек едно съвършено и непрекъснато покорство по всички точки на Божия Закон. А Заветът на милостта, който цели възстановяването на Божието благоволение и живот, изисква само вяра, и то жива вяра в Този, чрез Когото Бог оправдава оня, който е бил непокорен.

13. И още веднъж: Заветът на делата изискваше от Адам и неговите потомци САМИ ДА ПЛАТЯТ ЦЕНАТА за всички бъдещи Божии благословения. Но понеже в Завета на благодатта нямаме нищо да плащаме, Бог “ни прости” (Лука 7:42) “по собствена воля” при едно-единствено условие: да вярваме в Този, Който е ПЛАТИЛ ЦЕНАТА ЗА НАС, Който сам е предал Себе Си като изкупление за нашите грехове и за греховете на целия свят (1 Йоан 2:2).

14. Така първият Завет изисква нещо, което сега е МНОГО ДАЛЕЧ от всички човеци, а именно, безгрешно послушание. То е далеч от “родените в нечестие” (Пс. 51:6). Вторият Завет, напротив, изисква нещо понятно, като че ли казва: “Ти си грешник!

Бог е любов! Ти си абсолютно грешен и не заслужаваши славата, която трябва да имаш при Бога; въпреки това Той е милостив. Затова остави всичките си грехове при прощаващия Бог и те ще изчезнат като облак. Ако ти не беше нечестив, Той не би могъл да те оправдае като нечестив. Сега пристъпи с пълна сигурност на вратата. Бог говори и става (Пс. 33:9). Не бой се, само вярвай (Марк 5:36). Защото праведният Бог оправдава тия, които вярват в Исус”.

II. 1. Въз основа на тези съображения лесно може да се покаже – с което ще се заема във втората част – колко е глупаво да уповаваш на “правдата, която идва чрез Закона”, и колко е мъдро да се облегнеш на “правдата чрез вяра”.

Глупостта на тези, които все още уповават на “правдата чрез Закона”, изискваща: “Това прави и ще живееш”, става видима в това, че те започват с грешка. Първата им крачка е основополагаща грешка. Защото преди да могат да размислят да вземат за себе си някакво обещание според условията на този Завет, те заблуждават себе си, че са в състоянието на този, с когото беше сключен той. Колко опасно е това заблуждение! Заветът беше сключен с Адам, когато той беше в състояние на невинност! Колко крехко може да бъде зданието, построено на такава основа! И колко безумни са тези, които с това строят на плясък! Очевидно те още никога не са размислили, че Заветът на делата не беше даден на човека, когато той беше мъртъв в грехове и престъпления, а когато живееше за Бога, не познаваше никакъв грях, а беше свят, както е свят Бог. Те забравят, че този Завет никога не е бил предназначен да възвърне веднъж загубеното благоволение на Бога и загубения вече божествен живот, а да остане и расте човекът в него, докато бъде усъвършенстван във вечен живот.

2. Също така който се опитва да изяви “своята правда чрез пазенето на Закона”, пренебрегва от какъв вид е послушанието или правдата, която Законът безусловно изисква. Послушанието трябва във всяка точка да бъде свършено и пълно, иначе не изпълнява претенциите му. Но кой от вас е в състояние да прояви

такова послушание и да води съответния живот? Кой от вас изпълнява всяка йота от Божиите заповеди, та било то и само външно, като не прави нищо, което Бог забранява, и не пропуска да направи нищо от това, което Бог е заповядал? Не казвате ли вие никаква празна дума, говоренето ви “носи ли благодат на тия, които слушат” (Еф. 4:29)? “Ядете ли, пиете ли, вършите ли всичко за Божия слава” (1 Кор. 10:31)? И колко по-малко сте в състояние да изпълните всички Божии заповеди, насочени към вътрешния човек; ония, които изискват да бъде свято пред Господа цялото ви поведение и всяка побуда на душата ви! В състояние ли сте “да възлюбите Бога от цялото си сърце” и всички хора като себе си? В състояние ли сте да се молите непрестанно и да благодарите за всичко (1 Сол. 5:17), да поставяте винаги Бога пред себе си и да подчинявате всяко свое чувство, желание и мисъл на Неговия Закон?

3. Помислете още: правдата, идеща от Закона, изисква не само спазването на всяка Божия заповед или забрана, отправени към външния или вътрешния човек; тя изисква това в още по-голяма степен. Гласът на Закона вика във всеки възможен случай: “Ти трябва да служиш на Господа, твоя Бог, с всичката си сила”. Правдата от Закона не допуска никаква небрежност. Тя не извинява никакъв недостатък. Тя проклана всяко изоставане от пълното покорство и пренася проклятието върху неговия носител. Тя съблюдава само стриктното спазване на незаменимите правила и говори: “Да показвам милосърдие не ми е познато”.

4. Тогава кой може да се яви пред такъв съдия, който така точно забелязва беззаконията (Пс. 130:3)? Колко уязвими са тези, които искат да устоят в съда, където “ни една твар няма да се оправдае” (Рим. 3:20). Приемем ли, че пазим всяка заповед с цялата си сила, то едно-единствено, някога допуснато нарушение проваля всичките ни усилия. Ако веднъж сме съгрешили в нещо, правдата ни не е свършена. Защото Законът проклана всичко, което не е цялостно и свършено, така че за този, който някога е съгрешил в определена степен, “не остава друго, освен едно страшно очакване на съд и едно огнено негодувание, което ще изпояде противниците” (Евр. 10:27).

5. Не е ли тогава най-голямата глупост за един паднал човек да търси живот чрез тази правда? За един човек, роден в нечестие и заченат в грях; за един човек, който по природа е “земен, животински и бесовски” (Як. 3:15), покварен и развален, в когото не живее нищо добро, докато не намери милост, който не е годен и на една добра мисъл, който по всички показатели е грешник, който съгрешава при всяко вдишване и чиито прегрешения в думи и дела превишават косите на главата му? Що за безумие, що за безсмислица е за един нечист, виновен и безпомощен червей като него да мечтае, че ще извоюва приемането си при Бога чрез правдата, която е чрез Закона!

6. Доводите, които доказват колко е глупаво да разчиташ на правдата, която идва чрез Закона, откриват също колко мъдро е да се подчиниш на правдата, която идва чрез вяра. Това лесно може да се подкрепи от досегашните съждения. Мъдростта на първите стъпки по пътя към отричане от собствената ни правда недвусмислено се разкрива по това, че тия действия са в съответствие с истината, с истинската природа на нещата. Защото какво друго показваме освен истинското си състояние, в което сме, когато го признаем със сърце и устни? Когато признаем, че със себе си внасяме в света една развалена, греховна природа, която е толкова опорочена, че едва ли можем да си го представим или да изразим с думи. Когато признаем, че сме възприемчиви към злото и затворени за доброто, че сме пълни с гордост, самоволие, буйни страсти, глупави пожелания, зли влечения, че обичаме този свят, че повече ценим удоволствията, отколкото Бога. Че животът ни не е по-добър от сърцата ни, но в много отношения е нечестив и несвят, че греховете ни в слово и дело са многобройни като небесните звезди, че с всичко това възмуцаваме Бога, Чиито очи са твърде чисти, за да гледа греха, и че не заслужаваме нищо друго, освен гняв и смърт, заплатата на греха. Това значи да признаем, че нито сме в състояние да представим някаква форма на праведност, нито чрез някакви дела можем да смекчим Божия гняв или да предотвратим присъдата, която ни се пада. Значи да признаем, че колкото повече се отпусваме, толкова по-дълбоко потъваме в греха и повече нараняваме Бога както с лошите си

дела, така и с плътското си естество, докато се изпълни мярката на злото в нас и ни постигне бързо падение. Не е ли това истинско състояние, в което се намираме по природата? Да признаем това със сърцето и устните си и с това да се отречем от собствената си правда, “правдата, която е чрез Закона”, означава да действаме съответно на истинската природа на нещата. Затова такава признание е акт на истинска мъдрост.

7. Да се подчиниш на “правдата чрез вяра” е мъдро и затова, че тя е правда от Бога. Имаме предвид онова примирение с Бога, което сам Бог сключва и урежда не само защото е Бог на мъдростта, но и неограничен господар на небето, на земята и на всяко творение. Така че неразумно е за един човек да каже: “Какво правиш Ти?”, да се бори с Един, Който е по-силен от него, Който царува над всичко; а истинска мъдрост и белег за здрав разсъдък е да се съгласиш с волята Му и да кажеш в този и във всякакви други случаи: “Господ е, нека върши каквото Му е угодно” (1 Царе 3:18).

8. По-нататък, трябва да размислим, че Бог от чиста любов и незаслужена милост предоставя на грешния човек един път на примирение със Самия Себе Си и че ние не можем да бъдем изтръгнати от Неговата ръка и изтрети от Неговата памет. Затова каквито и методи Той да избере в Своята милост и в незаслужената Си благост, за да намерят благодат в Него враговете Му, така дълго и коравосърдечно противили се, несъмнено мъдро е за нас да приемем предложението Му с благодарност.

9. Бих желал да изложа още едно съображение. Мъдро е да се стремим към най-добрата цел с най-добрите средства. Най-добрата цел, която може да следва човек, е блаженство в Бога. Върховната цел, към която едно паднало творение може да се стреми, е възвръщане на Божиата благодат и подобие с Бога. Но най-доброто и на практика единствено средство, по-добро от самия живот, за да възстановим Божието благоволение и уподобяването с Бога, единственият истински живот на душата се състои в това да се подчиним на “правдата чрез вяра”, вяра в Неговия единороден Син.

III. 1. Който и да си ти, който желаеш прощение и примирение с Бога, не казвай в сърцето си: “Аз трябва първо да направя това и онова. Трябва първо да победя всички грехове, да се откажа от всички лоши думи и дела и да правя добро на всички човеци”. Или: “Първо трябва да тръгна на църква, да участвам в Господна вечеря, да слушам проповеди и повече да се моля”. Тежко ти, братко мой! Ти съвсем си се заблудил. Ти още не си узнал правдата, която е от Бога, и “искаш да поставиш своята собствена” като предпоставка за примирението си. Не знаеш ли, че не можеш да вършиш нищо друго, освен грехове, докато не си примирен с Бога? Тогава защо казваш: “Трябва да направя първо това и това, а тогава ще повярвам”? Не, първо повярвай! Повярвай в Господ Исус Христос, Който е единственото примирение за твоите грехове. Дай първо да бъде положена тази добра основа и тогава ще бъдеш способен и дарен да вършиш всяко добро дело.

2. Не казвай и това в сърцето си: “Аз не мога да бъда приет, защото не съм достатъчно добър”. Кой е бил достатъчно добър и кога е бил, за да заслужи приемането си чрез Божиата ръка? Кога някой Адамов син е бил достатъчно добър и кога до края на света някой ще бъде такъв? Що се отнася до теб, ти изобщо не си добър. В теб не живее нищо добро. И това няма да се промени, докато не повярваш в Исус. В противен случай състоянието ти ще продължи да се влошава. Но трябва ли да станеш още по-лош, за да бъдеш приет? Не си ли вече ДОСТАТЪЧНО ЛОШ? Естествено, си, и Бог знае това. И самият ти не можеш да го отречеш. Така че не се бави. Всичко е готово. “Стани и се умий от греховете си!” (Деян. 22:16). Водата е до теб. Сега е времето да се умиеш в кръвта на Агнето. Сега Той ще те “поръси с исон” и ще се очистиш; Той ще те измие и ще станеш по-бял от сняг.

3. Не казвай: “Но аз не съм достатъчно подготвен за покаяние. Не чувствам достатъчно силно греховете си”. Знам това. Ако Бог иска, ти ще ги почувстваш още по-силно и ще бъдеш хилядократно по-готов да се покаеш от сега. Но не чакай това. Възможно е Бог да те направи по-подготвен за покаяние, но не преди да повярваш, а като повярваш. Може би не плачеш достатъчно, защото не си почувствал любовта, която много ти е простила

(Лука 7:14). Погледни на Исус! Виж как те обича Той! Какво повече може да направи за теб от това, което вече е направил?

О, Агнец Божий, има ли в света любов и болка, подобни на Твоите? Гледай само на Него, докато Той те види и сломи коравото ти сърце. Тогава “главата ти ще стане вода” и “очите ти извор на сълзи” (Йер. 9:1).

4. Не казвай също: “Аз трябва да направя повече неща, преди да дойда при Христос”. Може би ти приемаш, че твоят Господ ще забави идването си с цел да станеш по-достоеен и праведен, като вършиш всичко, което ти е заповядал с всичките си сили. Но няма никаква необходимост от такова предположение. Откъде знаеш, че идването Му ще бъде забавено? Той може да блесне като изгрева на слънцето още преди да се е съмнало. Не Му предписвай никакво време! Очаквай Го във всеки час! Той е близо сега! Стои на вратата.

5. И с каква цел искаш да очакваш повече праведност, преди греховете ти да са простени? За да се представиш по-достоеен за Божиата благодат? Жалко, ти все още се мъчиш да “принесеш собствената си правда”. Бог ще ти покаже милост не защото си достоеен за нея, а защото благоволенieto Му е безкрайно; не защото си праведен, а защото Исус пострада за твоите грехове.

Още веднъж: ако в праведността има нещо добро, защо тогава я очакваш, преди да си повярвал; понеже вярата е единственият корен на всичко, което човек може да нарече истински добро и свято?

Преди всичко: Колко дълго ще забравяш, че всичко, което вършиш и имаш, докато твоите грехове не са простени, не те ползва да склониш Бога да ти даде прощение! Да, всичко това трябва да хвърлиш зад себе си, да стъпчеш с нозете си и напълно да го забравиш; иначе никога няма да намериш милост в Божиите очи. Защото докато не сториш така, ти не можеш да я получиш, понеже си един пълен грешник, който е виновен, заблуден и изгубен, който няма нищо в своя подкрепа. Ти нямаш нищо да предложиш на Бога, освен заслугите на Неговия възлюбен Син, Който “те възлюби и предаде Себе Си за тебе” (Гал. 2:20).

6. И в края още едно нещо: Който и да си ти, човече, който носиш в себе си смъртната си присъда, който се чувстваш като

достоеен за проклятие грешник и живееш под надвисналия над главата ти гняв на Бога, Господ не ти казва: “Прави това – покорявай се напълно на всички Мои заповеди – и ще живееш”, а: “Повярвай в Исуса Христа и ще се спасиш”. “Думата е близо при тебе”. Сега, в този момент, в този миг, в сегашното си състояние на грешник, както си, повярвай на Евангелието и: “Аз ще покажа милост към неправдите им и греховете им няма да помня вече” (Евр.8:12).

Въведение към проповед 7

Пътят към Божието царство

Като усърден тръбач на Божието царство, Уесли е проповядвал 190 пъти върху Исусовите думи от Марк 1:15 със силно евангелизаторска насоченост. Както показва проповед 14, той може (наистина там се набляга повече на втората част на изявлението) да проповядва по съвсем различен начин върху текста. Тук преобладава евангелизаторското измерение, макар че то е подхванато сериозно едва във втората част на проповедта. Първата част има силно поучителен характер. Внимателният читател дори ще добие впечатлението, че в тази първа част става дума за една отделна проповед върху отделен текст! Касае се на практика за същественото от онова, което Уесли, изхождайки от Рим.14:17, проповядва през 1742 г. на гроба на баща си, а после пак около 30 пъти, без да го отпечатва като самостоятелна проповед. Рим.14:17 му служи най-напред да опише подробно онова Божие царство, в което слушателите настойчиво ще бъдат поканени във втората част. Трябва да се отбележи типичното за Уесли приравняване между Божието царство и “истинската религия”. Тук вече не става дума на първо място за идването на Царството в последното време на световната история, а за пиетистки разбираната лична опитност на спасението, т.е. тук и сега изживяваната опитност на започващата Божия власт в човешката душа. Тази “реализирана есхатология” в никакъв случай не означава, че Уесли изоставя очакването на бъдещото Царство в историята или че придава на Божията власт една чисто вътрешна и индивидуална изява. Не бива да забравяме, че в проповед 4 той развива един много динамичен образ на приближаващото Божие царство, завършващ с пророческо виждане за един различен свят (III), в който Царството на вярата и правдата обгръща цялата земя. В проповед 7 този път става дума само за това, което слушателите могат още сега да предвкусят от силите на

идещия свят (I, 10), как чрез получената вяра “небето се разтваря в душите”, където се превръщат в блажена реалност “правдата, мирът и радостта в Святия Дух” чрез чудото на Божието прощение. Характерната за методисткото движение изгряваща радост от спасението на повярвалия звучи в стиха от песенното богатство на движението: “Вечен живот за нас изгря, славата ни осия” (I, 12). Нищо чудно, че Уесли дефинира тази “истинска религия” като “религия на сърцето”. С голяма настойчивост той отхвърля всякакво разбиране за християнството, което може да потисне възгледа, че същинското е в дълбочината, “в скрития в сърцето човек” (I, 5). Това на първо място е църковният формализъм (I, 4), който придава значение само на външните форми на религиозност (обичаи, порядки, церемонии). Тук има известна критика спрямо формализма на англиканството, но при нея Уесли е много далеч от съгласието с радикалните пуритани от онова време, отхвърлили всякакви традиционни обичаи. Той само напомня, че тази “показност” все още не засяга дълбочината, дори и тя да е в състояние, както е готов авторът да признае, да има полезна и спомагаща функция: “формите имат своето добро и нужно място, доколкото те служат на истинската религия”. Уесли се дистанцира и от морализма на своето време, който редуцира християнството до нравствеността на действията, тъй като с това далеч не могат да се заменят вярата и любовта (I, 5). Също и едностранчивото наблягане на правоверността не е от полза, понеже и тук движението е само на повърхността на религиозното, а и разумът не отвежда достатъчно надълбоко (I, 6)! Уесли дефинира позитивно “истинската религия” като онази “вътрешна правда”, състояща се в изпълнението на Закона в новозаветен смисъл, т.е. в любов към Бога и ближния (I, 7, 8). Този “свят живот” се представя и като един “щастлив живот” (I, 10 и сл.). Че Уесли тук не говори за някакъв егоистичен стремеж към щастие, става ясно, когато на слушателите се обръща внимание, че трябва да обичат ближните си “със същия непоколебим копнеж по пълно щастие *и за тях*” (I, 8). Преходът към втората част (I, 13), който трябва да раздвижи слушателя да се отправя по пътя към Божието царство, е впечатляващ. Обясненията от първата част са за Уесли

нещо много повече от обикновено предаване на библейски обоснована информация за истинската религия: вече по време на самото проповядване Царството се е приближило до слушателите! За навлизането там е нужно покаяние, към което във втората част настойчиво се призовава. Тук покаянието е представено предимно като себепознание (II, 1), което позволява на човека да види цялата си лъжливост и безпомощност, то се оказва “предшественик на Царството” (II, 6). Портата на Царството се отваря едва когато Евангелието огрее и се натъкне на вяра (II, 8). Проповедта прецизира тази вяра с това, че тя е представена и като дело на сърцето (II, 10). Тя е упование и не само обикновено интелектуално съгласие с вестта на Евангелието (срв. проповед 2, II, 5), както по онова време учат определени конгрегационистки кръгове. Само това упование бива съпровождано от радост (II, 11), любов и другите плодове на Духа (II, 12). В заключение (II, 13) вниманието е насочено към неразбирането, с което широки кръгове от тогавашното общество посрещат методисткото движение, за обновлението на човека чрез вяра.

ПЪТЯТ КЪМ БОЖИЕТО ЦАРСТВО

*“Божие царство наближи;
покайте се и повярвайте в благо-
вестието.”*

(Марк 1:15)

Тези думи ни въвеждат непосредствено в следните размишления:

I. За същността на истинната религия, наречена тук от нашия Господ “Божие царство”, то е наближило.

II. За пътя към него, описан с думите: “Покайте се и вярвайте в благовестието”.

I. 1. Първо ще разгледаме същността на истинската религия, която нашият Господ нарича “Божие царство”. Същия израз употребява големият апостол в посланието към римляните, където тълкува думите на своя Господ по подобен начин: “Божие царство не е ядене и пиене, а правда, мир и радост в Святия Дух” (14:17).

2. “Божие царство” или истинската религия не е ядене и пиене, но и голям брой от повярвалите в Христа ревнуваха за закона, и то дори за церемониалния закон на Мойсей (Деян. 21:20). Каквото беше записано в него – било за жертвоприношения, било за различаване на чисти и нечисти ястия – те го приемаха не само за себе си, но и учеха езичниците, които се бяха покаяли, че и те трябва да се обрежат според Мойсеевия обред, иначе не могат да е спасят (Деян. 15:1).

3. Противно на това апостолът заявява тук и на много други места, че истинската религия не се състои в ядене и пиене, нито в изпълняване на някакви благочестиви обичаи, с една дума, не във

външни неща, които не са в сърцето, защото цялото съдържание на религията е “правда, мир и радост в Святия Дух”.

4. Религията не се състои във ВЪНШНИ неща, като форми и церемонии, колкото и внушителни да са те. Да приемем, че те са наистина така съвършени по форма и изразителни, че са полезни за обикновените хора, които по-малко търсят да видят нещо, а и за силно духовните хора. Това несъмнено е вярно за някои церемонии. Да, да приемем, че Бог беше наложил формите за юдеите, но ще видим, че дори за времето на тяхната валидност не в тях се състоеше истинската религия. Точно казано, тя изобщо не се състоеше в тях. Колко повече би било важно това за правила и порядки, създадени от хора! Религията на Исус Христос се издига несравнимо по-горе и слеза далеч по-дълбоко от тях. Формите имат своето място и полза, доколкото служат на истинската религия. Би било суеверие да се вдигаме срещу тях, докато те от време на време помагат на човешката слабост. Но не бива да минават по-нататък! Никой не бива да си въобразява, че те имат сами по себе си стойност и че без тях религията не би могла да оцелее. Това би значело да ги направим мерзост пред Господа (Втор. 7:25).

5. Същността на религията е толкова далеч от всякакви богослужебни форми, празнични обичаи и благочестиви порядки, че изобщо не може да се открие във външните действия. Наистина, вярно е, че никой не може да има религия, която е свързана с покварени, неморални действия или която върши на другите това, което не иска те да ѝ вършат, която “знае да върши добро, но не го върши” (Як. 4:17). Но все пак можем да избегнем лоши деяния и да вършим добро, а да нямаме никаква вяра. Да, двама души могат да вършат външно еднакви дела, например да хранят гладни и да обличат голи, и въпреки това единият да е истински религиозен, а другият – без всякаква религия. Защото единият действа от любов към Бога, а другият – от славолубие. Това означава: ако и истинската религия от само себе си води към добри думи и дела, нейната същност не е в това, а в нещо по-дълбоко: “скришния в сърцето живот” (1 Петрово. 3:4).

6. Казвам: на СЪРЦЕТО. Защото религията не се съдържа в ПРАВОВЕРНОСТТА, т. е. в правилността на нашите мнения. Те

наистина не са нещо външно, но засягат разума, а не сърцето. Някой може да бъде правоверен във всички пунктове, може не само да има правилни възгледи, но и да ги защитава усърдно; може да мисли правилно за това как Господ стана човек, за Божието триединство и за всяко друго учение, което се съдържа в Словото; може да е съгласен с трите Вероизповедания – апостолското, никейското и Атанасиевото – и все пак възможно е да няма никаква вяра – също като един юдеин, турчин или езичник. Той може да бъде почти толкова правоверен, колкото дявола (наистина, не чак толкова, защото човек се заблуждава в някои неща; но не можем да допуснем, че дяволът ще има неправилни верски възгледи), и въпреки това такъв човек може да е толкова чужд на сърдечната религия, колкото него (Як. 2:19).

7. Само сърдечната религия заслужава да бъде наречена религия, само тя в очите на Бога е с висока стойност. Апостолът я обозначава обобщено с три понятия: “правда, мир и радост в Святия Дух”. Първо правда. За смисъл на правдата не е нужно да оставаме в неяснота, понеже си спомняме думите на нашия Господ, с които Той описва двата големи обхвата на действието ѝ, върху които стоят законът и пророците: “Да възлюбиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце, с цялата си душа, с всичкия си ум и с всичката си сила” (Марк 12:30). Това е първият и най-важен обхват на християнската правда. Да копнееш за Господа, твоя Бог, да търсиш и намираш в Него щастие си. Той да е “твоят щит и извънредно голяма награда” (Бит. 15:1) сега и във вечността. Всичко в теб да казва: “Кого имам на небето, освен Тебе? И на земята не желая друг, освен Тебе” (Пс. 73:25). Да чуеш и послушаш думите на Този, Който ти казва: “Сине мой, дай сърцето си на мен” (Пр. 23:25). И след като си му дал сърцето и душата си, за да царува Той там неограничено, тогава можеш да извикаш: “Любя Те, Господи, сило моя, Господ е скала моя, крепост моя и избавител мой; Бог мой, канара, на която се надявам; щит мой, рог на избавлението ми и високата ми кула” (Пс. 18:1-2).

8. Другата заповед е подобна на първата. Вторият голям обхват на християнската правда е тясно и неразделно свързан с първия, а именно: “Да възлюбиш ближния си като себе си” (Марк

12:31). “Да възлюбиш”: ти трябва да го приемеш с истинско благоволение, с най-сериозно и най-сърдечно влечение, с горящо желание да го предпазиш от всякакво зло, да гържиш злото далеч от него и според силите си да му служиш с цялото си имуществено. Твоят ближен не е само твоят приятел, роднина или познат, това не е само добродетелният и приветливият, който те обича, прави ти добро и ти отвърща с добро; не, всеки човек, всяко човешко същество, всяка сътворена от Бога душа. От това число не е изключен и оня, когото ти никога не си виждал, не знаеш нито лицето, нито името му. Също и оня, когото ти познаваш като зъл и неблагоприятен, който все още ти причинява страдание и преследване. Ти трябва да го обичаш като себе си, със същия постоянен копнеж да е щастлив, да му оказваш постоянна грижа и преди всичко да го пазиш от всичко, което може да нарани тялото или душата му.

9. Не е ли тази любов “изпълняване на закона”, сбор на всичката християнска правда, на всичката вътрешна правда? Защото в същността ѝ са включени милосърдие, смирение, благодет, кротост (Кол. 3:16), но също и цялата външна праведност, защото “любовта не върши зло на ближния” (Рим. 13:10) нито с думи, нито с дела. Тя не може да причини никому умишлено зло или страдание и е устръгна да върши добро. Който обича ближния си, върши при всяка възможност добро на всеки, защото е пълен с милост и добри плодове (Як. 3:17).

10. Но истинската религия, т. е. едно сърце, което стои право пред Бога и хората, включва също щастие и святост. Божието царство не е само правда, но и “мир и радост в Святия Дух”, защото само Бог може да даде, а светът не може да отнеме, мир, който превъзхожда всеки разум” (Фил. 4:7). Защото този мир е неземно изживяване, едно божествено предвкушване на “великите дела, които въвеждат в бъдещия век” (Евр. 6:5), каквото естественият човек не познава, колкото и мъдър да е в делата на този свят. В сегашното си състояние той и не може да ги познае, “защото те се изпитват духовно” (1 Кор. 2:14). Този мир прогонва всяко съмнение, всяка болезнена несигурност, понеже Божият Дух свидетелства на духа на християнина, че той е Божие чадо. Този

мир прогонва страха от наказанието, от Божия гняв, от ада, от смъртта. Който има Божия мир, изпитва “желание да бъде с Христа” (Фил. 1:23), ако това е Божията воля.

11. Където Божият мир е намерил обиталище в душата, там е налице и “радостта в Святия Дух”, една радост, която се създава в сърцето чрез действието на Святия Дух. Това е Духът, Който причинява в сърцето една тиха, смирена радост в Господ Исус Христос, чрез Когото получихме примирението (Рим. 5:11), примирението с Бога. Това примирение ни дава възможност да засвидетелстваме заедно с Давид: “Блажен оня, чието престъпление е простено, чийто грях е покрит” (Пс. 32:1). Чрез Святия Дух душата на християнина бива изпълнена с непрестанна, дълбока радост, от която извира увереността, че той е Божие чадо. Това го подбужда “да се радва с неизказана радост” (1Петр. 1:8) “поради надеждата на Божията слава” (Рим. 5:2). Това е надеждата за славата, която ще ни се открие (Рим. 8:18) и която отчасти се е открила и ще се изяви напълно, когато “получим венеца на славата” (1 Петр. 5:4) в небето.

12. В Светото писание тази святост и това щастие биват назовани под общото понятие “Божие царство”, или “Небесно царство”. Понятието “Божие царство” дава да се разбере, че то е непосредствен плод от властта на Бога в душата. Щом Той упражнява Своята могъща власт и поставя Своя трон в сърцата ни, те веднага биват изпълвани с “правда, мир и радост в Святия Дух”. Понятието “небесно царство” означава, че небето е разтворено донякъде в душата. Защото който е изживял тази опитност, може да засвидетелства на ангелите и хората:

Придобихме вечността

и живеем в святостта.

През цялото Писание се чува свидетелството: “Бог ни е дал вечен живот и моя живот е в Сина Му, Който има Сина, има моя живот” (1 Йоан 5:11-12), да, вечен живот. Защото “това е вечен живот, да познаят Тебе, единия и истинен Бог, и Исуса Христа, Когото си изпратил” (Йоан 17:3). На когото това е подарено, той може да извика към Бога, ако ще и пред устата на огнена пещ:

Към Тебе, Боже, защитени в Твоята власт,
към Тебе, Сине Божи, издигаме хвалебен глас.
Защото на земята Ти дойде в плът
и ще Те прославяме, докато сме живи.
Откри ни към небето ясен път;
където си, небето там с човека бива!

13. Това “Божие царство”, това Небесно царство е наближило. В рамките, в които бяха изговорени първоначално, тези думи означават, че “времето се е изпълнило”, че “Бог се е явил в плът” и е започнал да устройва царството Си сред хората и да царува в сърцата на Своите люде. Не се ли е изпълнило времето сега? Господ казва: “Ето, Аз съм с вас през всичките дни”, с вас, които изповядвате, че греховете ви са простени в Моето име, “до свършека на века” (Мат. 28:20). Навсякъде, където се проповядва Христовото Евангелие, там “Божие царство е наближило”. То не е далеч от нито един измежду вас. Вие можете да навлезете в него, когато чуете Христовия глас: “Покайте се и вярвайте в благовестието”.

II. 1. Този е пътят, по него вървете! Първо, покайте се, т. е. познайте себе си. Това е първата крачка към покаянието, което трябва да предшества вярата и себепознанието. Затова събуди се, ти, който спиш! Познай, че си един грешник, и то колко голям грешник! Познай обречеността на вътрешната си същност, която толкова се е отдалечила от първичната праведност, щото “плътта се противи на Духа” (Гал. 5:17). Защото “копнежът на плътта е враждебен на Бога, понеже не е се покорява на Божия закон, нито пък може” (Рим. 8:7). Познай, че всяка сила, всяка, наистина всяка способност на душата ти е опорочена, защото основите ѝ са разклатени. Очите на разума ти са помрачени, така че не могат да възприемат нито Бога, нито божествените неща. Облаците на невежеството и заблудата са над теб и те покриват със сянката на смъртта. Ти още не знаеш как може да опознаеш нито Бог, нито света, нито самия себе си. Твоята воля вече не е подчинена на Божията, а напълно объркана и негодна, насочена

срещу всичко добро и ценено от Бога, предадена на всякакво зло и мерзост, омразни на Него. Желанията ти са отчуждени от Бога и обикалят земята. Поривите на сърцето ти, желанията и влеченията ти, радостите и скърбите ти, надеждите и страховете ти са безконтролни. Те или нямат мярка, или нямат правилна цел. Затова и в душата ти няма нищо здраво, а (ако използвам суровите думи на пророка) “от стъпалото на ногата гори до главата няма в някое тяло здраво място, но струпеи, синуни и гноясали рани” (Ис. 1:6).

2. Това е вродената порочност на твоеото сърце, на най-вътрешното ти естество. Какво може да се очаква от клоните, които произлизат от лош корен? От тях произтича неверието, което постоянно страни от Бога и заявява: “Кой е Господ, та да Му служим?” (Йов 21:15). От тях произтича и бунтовничеството, което жадува да бъде като Бога, като то е извор, от своя страна, на гордост от всякакви разновидности. Гордостта говори: “Богат съм, нямам нужда от нищо” (Откр. 3:17). От този горчив извор бликат горчивите струи на суетността, славолюбието, жаждата за почести, лакомията, плътските желания, пожеланията на очите и тщеславието на живота. Също от там извират гняв, омраза, злина, отмъстителност, завист, ревност, подозрителност; също и всички глупави и вредни страсти, “които пронизват с много скърби” (1 Тим. 6:10); ако своевременно не се съпротивим на всичко това, то ще вкара душата ни във вечно погубление.

3. Какви са плодовете, които могат да дават такива клони? Само лоши и зли. От гордостта идва карането, суетното славолюбие, стремежът към почит от хората и всичко друго, чрез което отнемаме славата на Бога, която Той не може да остави на никой груз. От плътските желания произлизат чревоугодничеството, пиянството, сластолюбието, развратът, нецеломъдрието, чрез които тялото се омърсява, а то е създадено за храм на Святия Дух. От неверието идват всички зли думи и дела. Няма да ти стигне времето, ако искаш да изброиш всичките горделиви думи, с които си засегнал Всевишния, оскърбил си Святия Израилев; да си спомниш всичките зли дела, които са били или напълно порочни, или най-малкото не са служили за слава на Бога. Защото греховете

ти са повече, отколкото можеш да изкажеш, по-многобройни от космите на главата ти. Кой може да преброи пясъчинките на брега, или капките на дъжда, или твоите беззакония? (Пс. 40:13).

4. Не знаеш ли, че “заплата на греха е смърт” (Рим. 6:23)? Не само временна, но и вечна смърт. “Душата, която е съгрешила, ще умре” (Йез. 16:4); защото устата Господни изговориха това. Това ще е втората смърт (Откр. 20:14). Присъдата е: “вечна погубел от присъствието на Господа и от славното явление на Неговата сила” (2 Сол. 1:9). Не знаеш ли, че всеки грешник не само “се излага на огнения пъкъл”, но и “заслужава огнения пъкъл”, т. е. е предварително осъден и пътува към наказанието си? Ти заслужаваш вечна смърт. Това е справедливата присъда за злото ти естество и дела. Справедливо е тя да бъде приведена в изпълнение. Разбираш ли това, усещаш ли го? Убеден ли си напълно, че си заслужил Божия гняв и вечното проклятие, че Бог не ти прави нещо несправедливо, заповядвайки на земята да се отвори и да те погълне, да се стовариш жив във вечния огън? Ако Той те е довел до истинско покаяние, убеден ли си напълно, че с това ти прави голямо добро, за да не бъдеш изтребен от лицето на земята (Плач 3:20)?

5. Но какво искаш ти да направиш, за да усмириш Божия гняв, за да бъдат изкупени всичките ти грехове и да избегнеш присъдата, която напълно заслужаваш? О, ти нищо не можеш да направиш, нищо, с което донякъде да компенсираш злите си дела, мисли и думи. Дори ако отсега нататък съумееш да правиш всичко без грешка; ако от този час до момента, когато душата ти се върне при Бога, можеш да ходиш в съвършено и непрекъснато послушание, то това не би било достатъчно, за да бъде изкупено миналото ти. Една вина не се отнема с това, че тя повече не се разраства. Тя си остава все така голяма. Да, сегашното и бъдещото послушание на всичките хора на земята и на всичките ангели на небето никога не би могло да удовлетвори Божията справедливост за един-единствен грях. Колко несмислена е идеята, че чрез това, което ще съумееш да сториш, ще бъдат изкупени греховете ти! Да бъде спасена една душа струва неизмеримо повече, отколкото цялото човечество е в състояние да плати. Така че щом за виновния грешник няма помощ, той несъмнено трябва да бъде изгубен навеки.

6. Но дори и съвършеното послушание в бъдеще да би могло да изкупи всичките минали грехове, пак това няма да те ползва, защото ти не би могъл да го осъществиш в нито един пункт. Опитай още сега, започни! Престани да вършиш грях, който те заплашва. Не можеш. Как тогава искаш да обърнеш живота си от пълно зло към пълно добро? Това е напълно невъзможно, ако първо не бъде променено сърцето ти. Защото докато дървото е зло, то не може да носи добри плодове. Но можеш ли да промениш сърцето си, от зло да го направиш напълно свято? Можеш ли да съживиш една душа, която е мъртва в грехове, мъртва за Бога, а жива само за света? Можеш това толкова, колкото би могъл да съживиш един труп. Не, колкото си в състояние да придгнеш на един труп и искрица живот, толкова би могъл да направиш една душа поне мъничко жива. В това отношение не би могъл да сториш нищо, напълно си безсилен. Дълбокото съзнание за твоята безпомощност, за това колко си грешен и виновен, е онази “скръб по Бога, която докарва спасително покаяние” (2 Кор. 7:10), и тя е предвестницата на Божието царство.

7. Щом живото убеждение в твоята греховност в мисъл и дело, в твоята виновност и безпомощност биват съпроводени от съответните чувства: на сърдечна скръб, че си пренебрегвал дадената ти благодат, на угризение на съвестта и самоосъждане, на срам, който не ти дава да вдигнеш очите си към небето, на страх от гнева, който остава върху теб, на Божието проклятие, виснещо над главата ти, и на осъждение в пъкления огън, приготвен за ония, които са забравили Бога и не се покоряват на Господа Исуса; най-после, чувство за искрен копнеж да избегнеш този огън, на отбращение от злото и на желание да вършиш доброто – тогава ти казвам в името на Господа: “Ти не си далече от Божието царство” (Марк 12:34). Още една крачка и можеш да влезеш. Ти си се покаял; сега повярвай в Благовестието.

8. “Благовестието” в широк смисъл обхваща цялото Откровение, дадено на човечите чрез Исус Христос; целия сбор на онова, което нашият Господ стори и изстрада, докато живееше сред хората. Става дума за следната основна истина: “Исус Христос дойде на света да спаси грешните” (Рим. 1:15), или “Бог

толкова възлюби света, щото даде Своя единороден Син, за да не погине ни един, който вярва в Него, но да има вечен живот” (Йоан 3:16), или “Той биде наранен поради нашите престъпления, бит биде поради нашите беззакония. На Него дойде наказанието, докарващо нашия мир, и с Неговите рани ние се изцелихме” (Ис. 53:5).

9. Вярвай в това и Божието царство е твое. Чрез вяра ти добиваш обещанието: “Той прощава и освобождава всички, които истински се каят и искрено вярват в Неговото Евангелие”. Веднага щом Бог е говорил на сърцето ти: “Дерзай, прощават ти се греховете” (Мат. 9:2), Неговото царство идва в теб и ти имаш “правда, мир и радост в Святия Дух”.

10. Само се пази да не залъгваш душата си относно същността на тази вяра. Тя не е, както някои по най-глупавия начин смятат, просто изповядване на библейските истини, на вероучението или на онова, което е записано в Стария и Новия Завет. Дяволът вярва в това също като мен или теб, но пак си остава дявол. Вярата е нещо много повече; едно твърдо упование на Божията милост чрез Исус Христос. Тя е доверие в Бога, Който прощава. Тя е божествено убеждение, че “Бог в Христа примиряваше света със Себе Си, като не вменяваше на човеците презрешенията им” (2 Кор. 5:19); това преди всичко значи: Синът ме възлюби и предаде Себе Си за мен; аз, точно аз съм сега примирен с Бога чрез кръвта, пролята за мен на кръста.

11. Вярваш ли така? Тогава Божият мир е в сърцето ти, болката и въздишките преминават. Ти вече не се съмняваш в Божията любов. Тя е толкова очевидна за теб, както обедното слънце. Ти викаш: “Господи, довека ще възпявам Твоите мисли, с устата си ще известявам Твоята верност из род в род” (Пс. 89:1). Не се страхуваш вече от ада, от смъртта или от оня, който има власт, дявола. Пред Бог ти нямаш вече никакъв мъчителен страх, а благородния страх на негов син, който се бои да не Го нарани. Вярваш ли? Тогава: “Величае душата ми Господа, и духът ми се зарадва в Господа, Спасителя мой” (Лука 1:46). Радваш се, че имаш спасение чрез Неговата кръв, прощение на греховете си. Ликуваш, че имаш “Дух на осиновление, Който вика в сърцето ти: Авва, Отче! (Рим. 8:15). Радваш се в надеждата на безсмъртието и се

спускаш към “наградата на горното от Бога призвание в Христа Исуса” (Фил. 3:14) със сериозното очакване на доброто, което Бог е приготвил за всички, които Го обичат.

12. Вярваш ли сега? Ако да, то сега “Божията любов е изляна в сърцето ти” (Рим. 5:5). Ти обичаш Бога, защото първо Той те е възлюбил. И защото Го обичаш, ти обичаш и брата си. И понеже си пълен с любов, радост, мир, имаш и дълготърпение, благост, верност, кротост, себеобуздание, милосърдие (Гал. 5:22) и всички други плодове на същия Дух; с една дума, имаш всичко, което е свято, небесно и божествено. Защото докато с открито лице гледаш Господната слава (2 Кор. 3:18), Божията любов и съвършения образ, по чието подобие си сътворен, ти “се преобразяваш в същия образ от слава в слава, както от Духа Господен”.

13. Това покаяние, тази вяра, този мир, тази радост и тази любов, това преобразяване от слава в слава биват възприемани от мъдрите на света като побъркване, обикновена фантазия и въображение. Но ти, Божи човече, не се тревожи заради това, не обръщай внимание. Ти знаеш в кого си повярвал. Внимавай никога да не отнеме короната ти. Дръж здраво това, което си спечелил, и следвай го по-нататък, докато достигнеш големите и скъпоценни обещания. И ти, който досега още не познаваш Господа, не допускай да бъдеш воден от безумни човеци, не се срамувай от Христовото благовестие. По никакъв начин не се плаши от ония, които хулят това, което не познават. Бог скоро ще превърне печалта ти в радост. Не допускай ръцете ти да остават бездейни. Още малко и Той ще те освободи от всеки страх и ще ти даде здрав дух. “Близко е Оня, Който оправдава” (Ис. 50:8). “Кой е оня, който осъжда? Христос ли, Който умря и бе възкресен от мъртвите, Който е от дясната страна на Бога и ходатайства за нас”? (Рим. 8:34).

Хвърли се сега с всичките си грехове, колкото и много да са те, при Агнето, така “ще ти се даде голям достъп във вечното царство на нашия Господ и Спасител Исус Христос” (2 Петр. 1:11).

Въведение към проповед 8

Духът в началък

Ако в проповед 7 Уесли се е занимавал с пътя към Божието царство, то в проповед 8 той засяга една важна тема от живота на вярващия. Става дума за често срещаното дори при сериозните християни угризение на собствената съвест, за уплахата от все още действащата в живота им мощ на греха. В протестантската традиция съществуват две основни становища в отговор на това явление. Едното, произлизащо от Лутер, гласи: и вярващият е едновременно праведник и грешник и постоянно се нуждае от прощение за своите грехове. Другото, идещо от пуританската традиция на “святия живот”, набляга предимно на действено то и пълно обновление на християнския живот от Бога. Уесли в определена степен отдава и на двете правото, но в същото време посочва и опасностите им: докато първото може да отведе в заблуждението да гледаме лекомислено на собствените си грехове, другото може да тласне християнина в дълбоко отчаяние, когато грехът не е напълно изгонен от живота му. Уесли се опитва да свърже предимствата на двете становища и да избегне опасностите им, като, от една страна, показва греха диференцирано, застрашаващ и вярващите, но, от друга страна, ги насочва да уповават на истински обновяващата сила на Божия Дух.

Тази проповед е образец за подхода на Уесли да поучава гушепастирски и чрез поучението да подтиква душите, да помага за осмислянето на вярата и с това да стимулира живота на последователите на Исус към яснота и решителност. Още първите три точки насочват вниманието натам: проповедникът утешава уплашените слушатели чрез наблягането върху оправданието по благодат и чрез потвърждаването, че са чада на Бога; предпазва ги от опасно неразбиране на текста.

В първата част Уесли обяснява кои са “в Христос Исус”: ония, които са тясно свързани с Христос, които се водят вече не от

“плътта”, т.е. от покварената си от греха природа, а от Божия Дух. Те вече не са подложени на принудата да съгрешават, а чрез силата на Божия Дух могат да противостоят на всички изкушения на греха и да принасят плода на Духа. “Коренът на греха” може още да е у тях, може изкушенията отвън и отвътре да влияят върху волята им – в цялото си поведение те следват само примера на Исус.

Втората част като цяло е едно многообразно разтоварване на обезпокоената съвест: на вярващите са простени миналите грехове (1-3), те вече не извършват грехове с дела (4), не са вече осъдени заради своите “вътрешни грехове” (гордост, суетност, гняв, пожелания, лоши страсти), докато не им се отдават, а ги прогонват чрез Христос (7). Заради неволните или от незнание презрешения (“всъщност те не са грехове”, 8) и заради неща, които не зависят от самите вярващи, никой няма да получи проклятие.

Третата част предлага “практични изводи”: призив за доверие в Божието прощение и за радост заради възможността за едно ново начало (1-2), за покаяние, ако нашата съвест ни изобличава, а също и Бог (3). Приканени сме за смиряване пред Бога, Който е любов и затова няма защо да се боим от Него (4). С упование в Него падналият отново може да се изправи, да стане отново силен и безупречен чрез любовта Му (5, 6), за да “продължи търпеливо делото на вярата и труда чрез любов” (4).

“Духът в началък” (Рим. 8:23) е това: който вярва, може да разчита на едно постоянно, реално обновление на живота си чрез Божия Дух с вътрешния мир на една съвест, очистена чрез Божието прощение и разтоварена чрез Христовите обещания и със силата за един живот по примера на Христос и по волята на Бога. На едно подарено чрез оправданието и новороджението ново начало на живота с Бога Той ще даде и добро продължение до – това е възможно още тук – съвършенството в любовта към Бога и хората.

Колкото и впечатляваща да е тази окуражителна проповед на Уесли, темата за освобождението на съвестта отчасти е заплатена с едно стесняване и отслабване на понятието за греха, “за което Словото не дава никакви основания” (У. Томас). Не

намираме дълбочината на изкушението и греха така, както те са описани у Павел или Лутер. Вместо това силно се набляга на отговорността на християните да използват дадените им от Бога дарове (срв. и проповед 13).

ДУХЪТ В НАЧАТЪК

“...сега няма никакво осъждане на тия, които са в Христа Исуса, които ходят не по плът, но по Дух. “

(Рим. 8:1)

I. Под “които са в Христа Исуса” Павел очевидно има предвид ония, които искрено вярват в Него, които са “оправдани чрез вяра” и имат “мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос” (Рим. 5:1). Които вярват така, вече не ходят по плът”, не следват правилата на провалената природа, а “ходят по Дух”. Техните мисли, думи и дела са под ръководството на Божия Дух.

II. “Сега няма никакво осъждане” за тях. Бог не ги осъжда, защото ги е “оправдал даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим. 3:24). Простил е всичките им беззакония и е изличил всичките им грехове. Те самите вече не осъждат себе си, защото “са получили не духа на света, но Духа, Който е от Бога, за да познаят това, което Бог е благоволил да им подари” (1 Кор. 2:12) – Духа, Който “свидетелства заедно с техния дух, че са Божи чада” (Рим. 8:15). Към това се прибавя “свидетелството на тяхната съвест, че са живели на света със святост и с искреност пред Бога, не с плътска мъдрост, а с Божия благодат” (2 Кор. 1:12).

III. Но това слово често е бивало зле разбирано, и то по опасен начин. Голям брой “неучени и неутвърдени люде”, които не знаят нищо за Бога и затова не са основани в благодатта и познаването, изопачават Писанието за своята погибел. Затова аз искам първо възможно най-ясно да опиша тия, които са в Христос Исус, които ходят не по плът, но по Дух, и, второ, доколко “няма осъждение” за тях. Ще завърша с практическо приложение.

I. 1. Първо искам да опиша тия, “които са в Христа Исуса”. Не са ли те тия, които вярват в Неговото име, които са “вкоренени в Него, не в своята правда, а в правдата, която е чрез вяра в Христа” (Фил. 3:9)? За онези, които имат “изкуплението си чрез кръвта Му” (Еф. 1:7), може да се каже с право, че са в Христос, защото Той пребъдва в тях и те в Него (1 Йоан 4:13). Те “се съединяват с Господа и са един дух с Него” (1 Кор. 6:17). Неделими са от Него, както пръчките от лозата. С Него, тяхната глава, са свързани така, както човек не може да го опише с думи и както преди сърцето им не си е представяло дори.

2. “Който пребъдва в Него, не съгрешава” и “не ходи по плът, а по Дух”. С думата “плът” Павел обичайно обозначава пропадналата ни природа. В този смисъл я употребява той, когато пише: “А делата на плътта са явни” (Гал. 5:19), а малко преди това: “Ходете по Духа и няма да угаждате на плътските страсти” (16). Именно за да докаже, че не угаждат на плътските страсти тия, които ходят по Духа, той веднага добавя: “Защото плътта силно желае противното на Духа, а Духът противното на плътта; понеже те се противят едно на друго, за да можете да правите това, което искате” (17). Тук, буквално преведено, не се казва: “за да не можете да вършите това, което искате”, като че ли плътта надделява над духа. Това е един превод, който не само няма нищо общо с оригиналния текст на апостола, но и обезсилва аргумента му; той твърди точно обратното на това, което той доказва.

3. “Които са Исус-Христови, са разпнали плътта заедно със страстите и похотите ѝ” (Гал. 5:24). Те се въздържат от всички дела на плътта: от блудство, нечистота, сладострастие, идолопоклонство, чародейство, вражди, разпри, ревнувания, ярости, партизанства, раздори, разцепления, зависти, пиянства, пирувания (19-21) и от всякакви намерения, думи и дела, към които води опорочената ни природа. Докато усещат в себе си горчив корен, те биват изпълвани със сила свихе, за да го смачкат под нозете си. Затова у тях не може да поникне горчив корен. Всяка нова буря, която преживяват, им дава нов повод да извикат: “Благодарение Богу, Който ни дава победата чрез нашия Господ Исус Христос” (1 Кор. 15:57).

4. В сърцата и в живота си те “ходят по Духа”. Той ги учи да обичат Бога и ближния си с любов, която е като “извор на вода, която извира за вечен живот” (Йоан 4:14). Той ги води към всяко добро желание, към всеки божествен и небесен подтик, за да бъде свята всяка мисъл в сърцата им.

5. Които “ходят по Духа”, биват водени от Него и към едно свято поведение. Говоренето им е “винаги с благодат” (Кол. 4:6), с любов и страх от Бога. “Никаква гнила дума не излиза от устата им, но онова, което е добро за назидание според нуждата, за да принесе благодат на тия, които слушат” (Еф. 4:29). Ден и нощ се упражняват да вършат само това, което е угодно на Бога. В цялото си външно поведение те следват Оня, “Който ни остави пример” (1 Петр. 2:21), да вървим по стъпките Му. В отношенията си с хората се изявяват като правдиви, милостиви и истинни; всичко, което вършат, е за слава на Бога.

6. Те наистина “ходят по Духа”. Изпълнени с вяра и със Святия Дух, притежават в сърцата си и показват в живота си истинските плодове на Духа, а именно: любов, радост, мир, дълготърпение, кротост, себеобуздание, милосърдие, верност, благост (Гал. 5:22) и всичко друго, което е похвално и достойно. Те “украсяват във всичко учението на Бога, на нашия Спасител” (Тим 2:10). Доказват на целия свят, че са движени от същия Дух, Който възкреси Исус от мъртвите (Рим. 8:11).

II. 1. Доколко “няма никакво осъждане” за тия, които са по такъв начин “в Христа Исуса”, “които ходят не по плът, но по Дух”?

Първо, за тях няма никакво осъждане по отношение на техните минали грехове. Бог не ги осъжда заради тях, те като че ли никога не са извършвани. Греховете са хвърлени като камък и потъват в морските дълбочини; Бог повече не си ги спомня. Бог постави Христос за умилоствие за ония, които вярват в Него, и така показва правдата Си в прощаване на греховете, извършени по-напред (Рим. 3:25). Никой от техните грехове не е вече бreme, дори споменът за тях е изтрит.

2. Те не чувстват никаква осъдителна присъда в душата си, не

усещат вина или страх от Божия гняв. Имат свидетелството в себе си (1 Йоан 5:10). Сигурни са, че поръсването с кръвта е валидно и за тях (Евр. 12:24). Не са получили дух на робство, за да бъдат пак под страх, а дух на осиновление, чрез който викам: Авва, Отче! (Рим. 8:15). Понеже са оправдани чрез вяра, имат мир с Бога. Той владее в сърцата им и им дава трайно чувство за Своята прощаваща милост, на което те отговарят с повика на чистата съвест (1 Петр. 3:21).

3. Ако някой каже: “Но понякога вярващият в Христос може да изгуби от погледа си Божията благодат, да го обгърне такава тъмнина, че вече да не вижда невидимия и да не може повече да има свидетелството, че изкупителната кръв е валидна за него, да е вътрешно отделен и отново да усеща “смъртната присъда” (2Кор. 1:9). Аз отговарям: да приемем, че е така, че той не вижда Божията благодат. Тогава не е никакъв вярващ, защото вярата означава светлина, светлина от Бога, която огрява душата. Щом някой изгуби тази светлина, той изгубва за известно време и вярата си. Несъмнено искрено вярващият в Христос може да изгуби светлината на вярата и в следствие на това да се върне за малко в осъждението. Все пак не така е с тия, които сега “са в Христос”, които сега вярват в Неговото име. Защото докато вярват и ходят по Духа, не ги осъжда нито Бог, нито собственото им сърце.

4. Второ, те не са под осъждение, защото сега съгрешават и престъпват Божиите заповеди. Та те не правят това. Не ходят по плът, а по Дух. Доказват отново и отново, че обичат Бога, като пазят Неговите заповеди (1 Йоан 5:3). Йоан свидетелства: “Никой, който е роден от Бога, не върши грях, защото неговият зародиш пребъдва в Него; и не може да съгрешава, защото е роден от Бога” (1 Йоан 3:9). Той не може да съгрешава, докато Божият зародиш, тази обичаща, свята вяра, пребъдва в него. Докато пази себе си, лукавият не се докосва до него (1 Йоан 5:19). Ясно е, че не може да бъде осъден за греховете, които изобщо не е извършил. Затова “които се водят от Духа, не са под закон” (Гал. 5:18), под неговото проклятие, защото той осъжда само тези, които го нарушават. Заповедта “Не кради” осъжда само тези, които

крадат. “Пази съботния ден” осъжда само тези, които не го пазят. Но срещу плода на Духа няма закон (Гал. 5:23). Или както в 1 Тимотей Павел обяснява по-обширно: “Знаем, че законът е добър, ако го употребява някой законно, като знае това, че законът не е отправен към праведния (срещу него той няма никакво действие, никаква сила), а срещу беззаконните и непокорните, срещу нечестивите и грешните, срещу неблагоговеите и скверните... според славното Благовестие на блажения Бог” (1:9-11).

5. Трето, които ходят по Духа, не са под осъждение заради техния вътрешен грях, дори когато той е налице. Твърде очевидно, за да бъде отричано и ежедневно доказвано, че разтлението на човешката природа се забелязва дори при тия, които са останали чада на Бога чрез вяра. В себе си те имат зародиша на гордост и суетност, гняв, страсти и зли пожелания, да, грехове от всякакъв род. По тази причина Павел се обръща към тия, на които преди малко е засвидетелствал, че те са “в Христос Исус”, “призвани в общението на Сина Му Исуса Христа, нашия Господ” (1 Кор. 1:2,9): “И аз, братя, не можах да говоря на вас като на духовни, но като на плътски, като на младенци в Христа” (3:1). “Младенци в Христа – значи те бяха “в Христос”; те бяха вярващи на едно по-ниско стъпало, и все пак колко грях беше останал още в тях, колко “плътски копнежи, враждебни на Бога” (Рим. 8:7).

6. И все пак те няма да бъдат осъдени заради всичко това. Ако и да чувстват в себе си плътта, злата си същност; ако и от ден на ден да им става все по-ясно, че сърцето им е “измамливо повече от всичко и е страшно болно” (Йер. 17:9); докато не му се подгадат, докато не дават никакво място на дявола, докато продължават войната с греха, гордостта, гнева и пожеланието, за да няма плътта власт над живота им, а да “ходят по Духа”, “няма никакво осъждане за тия, които са в Христа”. Тяхното честно, макар и несъвършено покорство е угодно пред Бога. Те “пребъдват в Бога” и познават по Духа, Който Той им е дал”, че и Той пребъдва в тях (1 Йоан 3:24).

7. Четвърто, да, макар че те по всяко време са убедени, че всичките им дела са обвързани с греха; макар че са сигурни, че няма да изпълнят съвършения закон нито в мисли, нито в думи или дела;

макар че знаят, че не са обикнали Господа, своя Бог, от цялото си сърце, с цялата си душа, с всичкия си ум и с всичките си сили; макар че забелязват как гордостта и своеволието се примесват и в най-благородните им дела; макар че дори и в най-тиясната си връзка с Бога, събрани в голяма църква или изливащи в самота душата си пред Този, Който знае мислите на сърцето, са засрамени от постоянното отклоняване на своята мисъл или от студенината и тъпотата на чувствата си – въпреки всичко няма никакво осъждане за тях, нито от Бога, нито от собственото им сърце. Само щом си помислят за всички тия грешки, им става ясно, че се нуждаят от поръсване с кръвта, която ги измива пред Бога, и от “Ходатая, Който всякога живее, за да ходатайства за тях” (Евр. 7:25). Тези грешки не могат да ги отведат далеч от Тоя, в Когото са повярвали. Напротив, именно те ги притеглят към Него, защото им е нужен постоянно. Същевременно колкото повече усещат нужда в себе си, толкова по-сериозен е копнежът им и толкова по-усърдни са “както да са приели Христа, така и да се обхождат в Него” (Кол. 2:16).

8. Пето, те не са осъдени заради “греховете от слабост”, както ги наричат обичайно. Би било по-разумно да ги наричат само слабости, за да не изглежда, че оправдаваме и закриляме греха, като го поставяме в зависимост от слабостта. Но ако трябва да запазим още един двузначен и опасен израз, той е: под грехове от слабост аз разбирам такива неумишлени грешки като тая да считаме нещо за истинно, макар то да е фактически лъжливо; или да нараняваме ближния, без да искаме или без да знаем – може би точно когато мислим, че му правим добро. Ако и това да са отклонения от святата и съвършена воля на Бога, те по същество не са никакви грехове и не полагат никакво бреме върху съвестта на тия, които са в Христа. Те не ги отделят от Бога, нито отмахват светлината на Неговия лик от тях, защото в никакъв случай не противоречат на същността на тия, “които не ходят по плът, но по Дух”.

9. И накрая: няма никакво осъждане за ходещите по Духа заради неща, които не зависят от тях, били те вътрешни или външни, сторени или пропуснати. Например, раздава се Господна трапеза,

а ти не участваш. Защо? Възпрепятстван си от болест и не можеш; заради това няма да бъдеш осъден. Няма вина, защото ти нямаш избор. “Защото ако има усърдие, то е прието според колкото има човек, а не според колкото няма” (2 Кор. 8:16).

10. Един вярващ понякога може да бъде наистина угнетен, защото не може да прави това, за което душата му копнее. Когато е задържан далеч от хвалението на Бога в голямо събрание, може да извика: “Както еленът пъхти за водните потоци, така душата ми въздиша за Тебе, Боже. Жадна е душата ми за Бога, за живия Бог. Кога ще дойда и ще се явя пред Бога? (Пс. 42:1-2). Той копнее да “отиде с множеството и да заведе шествието в Божия дом” (4). Ако и да не може да отиде, не чувства никакво осъждане, вина, неприязън от страна на Бога; би се отказал от желанията си и би утешил така душата си: “Надявай се на Бога, защото аз още не Го славословя за помощта от лицето Му” (5).

11. По-трудно е да се каже нещо за т. нар. изненадващи грехове – когато например един иначе търпелив човек при изненадващо и силно изкушение говори и действа, сякаш не е съгласен с царската заповед: “Да възлюбиш ближния като себе си”. Не е лесно да положиш едно ясно правило за такива случаи. Не можеш да кажеш дали, общо взето, хората ще бъдат осъждани за изненадващи грехове или не. Но изглежда, че когато един вярващ бъде изненадан от някаква грешка, той малко или много ще бъде осъден според това дали волята му малко или повече е взела участие. Според това дали греховното пожелание, дума или дело са повече или по-малко умишлени, по наше мнение, той засяга Бога и натоварва повече или по-малко душата си с вина.

12. Но ако това е така, тогава има изненадващи грехове, които носят голяма вина и проклятие. Защото в някои случаи ние биваме изненадвани поради умишлена и ненаказуема небрежност или поради леност на душата, която е трябвало да отърсим от себе си, преди да е дошло изкушението. Един човек може да бъде пазен от Бога да не изпада в изкушения и все пак да казва на душата си: “Още малко спане, малко дрямка, малко съгване на ръце за сън” (Пр. 6:10). Ако е изпаднал по невнимание в капан, който би могъл да избегне, тогава не е извинение, че това става неочаквано – той е можел да

предвиди опасността. Тук падението, ако и да е изненадващо, по същността си е умишлен грях. И затова то трябва да получи осъждане от Бога и от собствената съвест.

13. От друга страна, може да дойдат внезапни атаки от света или от бога на този свят, а често и от злото ни сърце, които не сме предвидили и не бихме могли да предвидим. От това дори един вярващ, докато вярата му е слаба, може да бъде свален почти без волята му да вземе участие, да изпадне в гняв или да мисли лошо за другите. В такъв случай ревнивият Бог (Втор. 5:9) несъмнено ще му покаже, че е действал глупаво. Би го убедил, че се е отклонил от съвършения закон и от образа на Исус Христос (Фил. 2:5). Тогава той би скърбял със “скръб по Бога” (2Кор. 7:10) и би се срамувал пред Бога. Все пак заради това не трябва да бъде осъден. Бог не му вмениява глупостта, но се смилява за него, “както баща жали чадата си” (Пс. 103:13). Също и сърцето му не го осъжда. И всред тези грижи и срам той все още може да каже: “Ще уповавам и не ще се боя, защото Господ Йехова е моя сила и песен, и Той ми стана спасение” (Ис. 12:2).

III. 1. Остава още да изложи някои практични последици от досегашните разсъждения. Първо, ако заради техните минали грехове “няма никакво осъждение за тези, които са в Христа Исуса” и “които ходят не по плът, а по Дух”, тогава защо си така плашлив, маловерец? Ако и някога твоите грехове да са били като пясъка, какво те тревожи това, щом сега си в Христа Исуса? “Кой ще обвини Божиите избрани? Бог ли, Който ги оправдава? Кой е оня, който ще ги осъжда?” (Рим. 8:33). Всички грехове, които си сторил от младостта си до времето, когато си бил “обдарен във Възлюбения” (Еф. 1:6), са отвени като плявата, няма ги, изчезнали са и са погълнати; няма да бъдат повече припомнени. Сега ти си “роген от Духа”. Би ли се измъчвал или безпокоил заради това, което е станало преди рождението ти? Стига с твоя страх! Ти не си призван на страх, а на “сила, любов и себевладение” (2 Тим. 1:7). Осъзнай призванието си! Радвай се в Бога, твоя Спасител, и благодари на Господа, твоя Отец, чрез Христос.

2. Казваш ли: “Но аз пак съм съгрешавал и след като получих

спасението чрез Неговата кръв, затова се кая в пръст и пепел”? Добре е, че се каеш, и Бог е, Който те кара да го правиш. Но вярваш ли ти сега? Направил ли те е Той способен да кажеш: “Зная, че е жив Изкупителят ми” и “живея с вярата в Божия Син” (Гал. 2:20)? Тогава тая вяра те очиства от всичко, което си сторил, и няма за тебе никакво осъждане. Вярваш ли истински в името на Божия Син, всичките грехове, които си сторил до този час, се разсейват като утринната роса. “Стои твърдо в свободата, за която Христос те е освободил” (Гал. 5:1). Той още веднъж те е освободил от властта на греха, от неговата вина и наказание. “Не се заплитай отново в робско иго”, в дяволските връзки на греха, в злите пожелания, в порочните фантазии, в думи и дела – най-лошото иго откъм близката страна на ада; не се обвързвай в робски и мъчителен страх, вина и себеосъждане.

3. Второ, ходят ли всички, които са в Христа Исуса, не по плът, но по Дух? От това следва, че никой, който сега съгрешава, няма никакво участие и дял в тая работа. Собственото му сърце го осъжда. А щом нашето сърцето ни осъжда, ако собствената ни съвест свидетелства, че сме виновни, тогава Бог без съмнение прави същото, защото “е по-голям от сърцето ни и знае всичко” (1 Йоан 3:20). Затова не можем да Го излъжем, ако и да залъгваме сами себе си. Не се опитвай да кажеш: “Аз вече бях оправдан, моите грехове бяха простени”. Аз не знам нищо за това, не искам да обсъждам вярно ли е то или не. От близко разстояние във времето е почти невъзможно да знаеш със сигурност дали това е било истинско Божие дело или ти само си мамил собствената си душа. Но това знам съвсем сигурно: “Който върши грях, от дявола е” (1 Йоан 3:8). В такъв случай дяволът е твой баща. По това не може да се спори, защото ти вършиш делата на баща си. Не залъгвай себе си с празни надежди! Не казвай на душата си: “Мир, мир!” (Йер. 6:14). Защото това не е никакъв мир. Извикай силно! Призови от бездната своя Господ (Пс. 130:1); може би Той ще чуе гласа ти. Ела при Него, както в началото, беден и окаян, грешен, сляп и гол. Пази се от това да гадеш покой на душата си, преди Неговата прощаваща любов отново да бъде изявена,

преди Той да те изцели от отстъпничеството ти” (Йер. 3:22) и отново те изпълни с “вяра, която действа чрез любов” (Гал. 5:6).

4. Трето, няма никакво осъждане за тия, които ходят по Духа поради все още наличните грехове на мисленето, докато те не им се поддадат, нито поради грехове, съпровождащи делата им. Затова не се измъчвай поради липсата на богоподобие, дори когато то е все още в сърцето ти. Не се тревожи, че все още не отговаряш на Божия образ и че гордост, своеволие или неверие съпровождат делата ти. Не се бой да си дадеш сметка за всичкото зло на сърцето си и да познаеш себе си такъв, какъвто си. Да, моли се на Бога да не се мислиш за нещо повече, отколкото си. Молитвата ти винаги да е:

Покажи същина на моята душа
и бездната на вродения вътре в мен грях.
Всяко неверие ти на бял свят извади,
гордостта, дебнеща скрито в сърцето.

Ако Господ чуе тази молитва и пробуди сърцето ти, ако ясно ти покаже на кой дух служиш, тогава внимавай да не пропадне вярата ти. Смири се. Сними се до пръстта. Считай се за нищожен и суетен. Но “да не се смуцава сърцето ти, нито да се бои” (Йоан 14:27). Помни винаги добре: Аз, точно аз “имам Ходатай при Отца, Исуса Христа, праведния” (1 Йоан 2:1). “Колкото е високо небето от земята, толкова голяма е милостта Му” (Пс. 103:11). Бог е милостив към теб, грешника! Към грешник като теб! Бог е любов; Христос е умрял! Затова те обича Отец! Ти си Негово дете! Затова от теб не е скрито никое добро. Добро ли е делото на греха, което е разпнато в теб, да бъде унищожено (Рим. 6:6)? Така и ще стане! Ти ще се “очистиш от всяка плътска и духовна нечистота” (2 Кор. 7:1). Добро е, че не бива да остане нищо друго в сърцето ти, освен чистата Божия любов. Бъди куражлив! Ти трябва да “възлюбиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце, с цялата си душа, с целия си ум и с всичките си сили”. “Верен е Оня, Който ви призовава, и ще извърши това” (1 Сол. 5:24). Той ще те насърчи търпеливо да продължаваш делото на вярата и да продължиш да работиш

с любов и да устояваш в радостен мир, всемирно упование, в сериозно и предано очакване, докато “ревността на Господа на силите извърши това” (4 Царе 19:31).

5. Четвърто, щом тези, които са в Христа, които ходят по Духа, няма да бъдат осъдени за грехове поради слабост, за неумишлени провали, за неща, които не могат да предотвратят – тогава бъди внимателен ти, който уповаваш на Исусовата кръв, да не бъдеш измамен от сатана. Все още си наивен и слаб, сляп и неосведомен, по-слаб, отколкото думите могат да го изразят, по-наивен, отколкото сърцето ти може да го схване; не знаеш още нищо от онова, което трябва да знаеш. Въпреки това слабостта и глупостта ти и техните плодове, които още не можеш да предотвратиш, не бива да разбиват вярата и детинското ти упование на Бога и да нарушават мира или радостта ти в Господа. Правилото, което някои установяват за преднамерените грехове и което в този случай може да бъде опасно, е несъмнено мъдро и сигурно, когато бъде приложено спрямо слабостта и неспособността. Паднал ли си, човече Божи? Въпреки това не оставай легнал, не се окайвай и не се вайкай за слабостта си, а кажи смирено: “Господи, мога да падна всеки момент отново, ако не ме държиш в ръката Си”. След това стани! Скочи и ходи! Върви по пътя си! “Тичай в прилежащото пред теб поприще” (Евр. 12:1).

6. И накрая, един вярващ не трябва да бъде осъден заради това, че е бил изненадан от нещо, което душата му мрази (при положение, че то е станало не поради собственото му невнимание или поради умишлена небрежност). Затова и ти, който вярваш, можеш да отидеш със скръбта си при Господа, щом бъдеш изненадан от някаква грешка. Това ще бъде скъпоценен балсам за теб. Излей сърцето си пред Него и Му предай скръбта си. Моли се с цялата си сила; Той “състрадава в нашите немощи” (Евр. 4:15). Искай да укрепи, уякчи и заздравя душата ти и няма да допусне пак да паднеш. Господ не те осъжда. От какво можеш да се боиш? Нямаш никаква нужда от измъчващ страх. Ти трябва да обичаш Този, Който те е възлюбил, и това стига. По-голямата любов ще донесе по-голяма

сила. Докато Го обичаш от цялото си сърце, ще бъдеш “съвършен, без никакъв недостатък” (Як. 1:4). Чакай с мир часа, в който “Бог на мира ще те освети напълно и ще се запазят непокътнати духът, душата и тялото ти без порок до пришествието на нашия Господ Исус Христос” (1 Сол. 5:23).

Въведение към проповед 9

Дух на робство и дух на осиновление

В тази проповед Уесли се връща към темата “Само чрез вяра”, онази Павлово-реформаторска основа, която той е положил още с първата си проповед. Но този път авторът разработва основната за благовестието си идея в контекста на една типология на човека, позната вече по неговото време. Става дума за разделението на хората в три категории въз основа на антропологичните изявления на Свещеното писание. Според него има “естествен човек”, един “човек под Закона” и един човек “под благодатта”. С това на проповедта се придава една ясна композиция: на всеки от тези три типа се посвещава по една главна част, а в последната, четвърта част, се говори директно на библейски просветения слушател; той трябва да прецени към кой от трите типа спада и да се реши да премине в състоянието на благодатта, ставайки с това Божие чадо.

Състоянието на “естествения човек” е това на духовно спящия, спял за Божия закон и за собствената си обреченост, но глух и за Божия глас, който иска да го разбуди от съня му. Тази част напомня за проповедта на Чарлз Уесли, изхождаща също от това, че сънят е състоянието на естествения човек (проповед 3, I, 1). Моралната разюзданост, т.е. неспособността да се различава духовно доброто от злото, е характерна за естествения човек. Читателят забелязва как Уесли вижда като едно цяло “непознаването на Бога” и “непознаването на себе си” (I, 5), той също не допуска никакъв успех на естествения човек при осъществяването на добрите намерения, които все още му идват от време на време (I, 3). Причината за това Уесли вижда заедно с Павел в “робството на греха” (I, 7). Невежеството и несвободата, подразбирани тук, се срещат и при “образованите” (I, 4), и при ония, които си въобразяват, че са свободни.

Но когато естественият човек се събуди и осъзнае състоя-

нието си, той веднага разбира “вътрешното, духовно значение на Божия Закон” (II, 2). Този Закон го изобличава за грях (II, 4) и така разрушава измамното спокойствие, което той като естествен човек е познавал (II, 5). Вътрешната борба за покаяние започва (II, 6, 7), но тя може да отведе човека само до познание на неговата безпомощност (II, 8, 9). Уесли идентифицира тази фаза на вътрешното развитие на един човек с онова, което е описано в Римляни, 7 глава. Християнската тълкувателна традиция не е единна в отговора на въпроса за кого всъщност говори Павел в Римляни, 7 глава. За човека ли, който, макар и станал християнин, трябва да продължи да води отчаяно споменатата вътрешна борба, който дори и след своето оправдание си остава и грешник, и покаян? Или се говори за човека, който все още живее под Закона и не знае що е благодатта? Уесли споделя еднозначно втората интерпретация. Това може да се очаква, понеже той при никакви обстоятелства не иска да види отслабено новозаветното подчертаване на “победоносния” живот в Духа, както е описан в Римляни, 8 глава. За него състоянието на благодатта е състояние, в което човекът наистина продължава да се бори, но така, че “се бори и надделява” (III, 8).

Преминаването в това “евангелско” състояние на “синовство на Бога” е описано в III част, където се засягат различните аспекти на това духовно събитие. То е получаването на Святия Дух, но и новият поглед, който човек придобива, съзирайки “светлината на чудесната Божия любов в лика на Исус Христос” (III, 3). Към него се отнася и прощението на човешката вина (III, 4), но и “краят на властта на греха” – тая типично уеслианска идея, все още неразгърната в настоящата проповед. То е опитване на Божията любов, което ни очиства (III, 7), както и един път от ужаса пред божествения Съдия към любов и мир (III, 8).

В четвъртата част библейското поучение преминава в директно увещание, както е естествено за пробуждащите проповеди на Уесли.

ДУХ НА РОБСТВО И ДУХ НА ОСИНОВАНИЕ

“Защото не сте приели дух на робство, та да бъдете пак на страх, но приели сте дух на осиновление, чрез който и викаме: Авва, Отче!”

(Рим. 8:15)

А. Тук Павел говори на хора, които чрез вяра са станали Божи чада. “Вие – казва той – сте тези, които са наистина Божи чада, които са били изпълнени с Неговия Дух”. Вие не сте приели дух на робство, та да бъдете пак на страх, а защото сте чада, Бог изпрати Духа на Своя Син в сърцата ви. Вие сте получили дух на осиновление, чрез който викаете: Авва!

Б. Духът на робство и страх е крещящо противоречие с любвеобилния дух на осиновление. Хората, облагани от робски страх, не могат да бъдат наречени Божи чада. Все пак някои от тях могат да се наричат служители на Господа и да “не са далеч от Божието царство” (Марк 12:34).

В. Но боя се, че мнозинството от хората, та дори и голяма част от тези изсред т. нар. “християнски свят” нито за миг не са достигнали това положение, а са все още далеч от него. “Всичките им помисли са, че няма Бог” (Пс. 10:4). Малцина са, които любят Бога. Малко повече са тия, които се боят от Него. Но голямата част нито се бои от Господа, нито има в сърцето си Божиата любов.

Г. Може би повечето от вас още си спомнят как са станали участници в един по-добър дух, спомнят си времето, когато са били изгубени както всички останали. В началото вие не сте знаели

това, макар че ежедневно сте се въртели в своите грехове и в осъждане, докато накрая, когато е дошло времето, “сте получили Дух на осиновление” (получили сте го, защото и Той е дар от Бога). После страхът е изчезнал и сърцата ви са били изпълнени с дух на любов.

Д. Човек, който е в първото посочено състояние, сиреч не знае нито страх, нито любов, бива наричан в Словото “естествен човек” (1 Кор. 2:14). За някого, който живее под дух на робство и страх, понякога се казва, че е “под закон” (Рим. 6:14,15), макар че този израз много по-често се използва за личност, която е подчинена на юдейските порядки и се чувства длъжна да спазва всички ритуали и церемонии на юдейския закон. Все пак, който е заменил духа на любов с дух на страх и робство, много често се определя като човек “под закон”.

Понеже ние непременно трябва да имаме яснота за това на кой дух сме, аз ще се опитам да опиша внимателно трите състояния: първо, на “естествения човек”, второ, на човека под закон и, трето, на човека “под благодат”.

I. 1. Състоянието на “естествения човек”. Словото го описва като състояние на сън. Божият глас призовава: “Стани, ти, който спиш!” Защото неговата душа лежи в дълбок сън. Духовните му сетива не са будни. Не могат да различат зло от добро. Очите на разума му са затворени, не виждат. Облаци и мрак ги забулват постоянно. Ходи в долината на смъртната сянка (Пс.23:4). Понеже не е отворен за познание на духовните неща и всички пътища към душата му са затворени, той живее в грубо и пълно с безумие невежество относно това, което е от най-голяма важност за него. Липсва му всякакво познание на Бога и няма понятие какво всъщност трябва да знае за Него. Божият закон му е напълно чужд в неговото истинско, вътрешно и духовно значение. Няма понятие нито за освещението, без което никой няма да види Бога, нито за щастие, което намират онези, чийто “живот е скрит в Христа” (Кол. 3:3).

2. По тая причина – че спи в дълбок сън – той е в определена степен спокоен. Понеже е спял, се чувства сигурен. Мисли си: “Ха!

Не ми се случва нищо лошо!” Тъмнината, която го обгражда отвсякъде, го държи в нещо като мир, доколкото мирът може да бъде в съзвучие с делата на дявола и с една земна, дяволска душевност. Не вижда, че вече стои на ръба на ада, и затова не изпитва страх. Не може да трепери пред опасността, която не познава. Твърде малко разбира, за да се страхува. Защо не се бои от Бога? Защото изобщо не Го познава. Самите му изказвания: “Няма Бог” или “Бог седи над кръга на земята” и не се интересува за нещата, които се вършат по нея”, не излизат от сърцето му, утешава се по епикурейски, като казва: “Бог е милостив”. С неяната си представа за милостта унищожавя и потиска напълно Божията святост и непримиримата омраза на Господа срещу греха, Неговата праведност, мъдрост и истинност. Такъв човек няма никакъв страх от възмездието, което заплашва тия, които пренебрегват благословения завет на Бога, защото не го разбира. Въобразява си, че главното е да се живее според определени принципи и да се пази външна почтеност, но при това не взема предвид, че законът е насочен към всички пожелания, копнежи, мисли и побуди на сърцето. Или мисли, че изискванията на закона са отменени, понеже Христос е дошъл “да разруши закона и пророците” (Мат. 5:17), да спаси хората ВЪВ, а не ОТ техните грехове и да ги въведе в небето без осветение. Във всичко това пренебрегва гумите Му, че ни една йота, ни една точка от закона няма да премине, докато всичко не се събдне” (Мат. 5:18), както и: “Не всеки, който Ми казва: Господи!, ще влезе в небесното царство, но който върши волята на Отца Ми” (Мат. 7:21).

3. “Естественият човек” се чувства сигурен, защото няма никакво себепознание. Казва, че “някога малко по малко ще се покае”. Не знае кога ще е това време – естествено малко преди да умре – и счита за нормално, че сам може да определи часа на своето покаяние. Защото какво може да му попречи, ако е решил да се покае? И защо трябва да се бои, че няма да може да изпълни решението си?

4. Човек никъде не може да срещне по-крещящо невежество, както при “образования”. Един естествен човек, който е образован, е в състояние по всяко време да се позове на своите

способности и да говори за свободата на своята воля и да изтъква такава свобода като неотменимо условие, за да бъде човек нормално същество. Той допуска, аргументира и доказва, че всеки човек може да върши това, което иска. Може да насочва сърцето си към добро или зло така, както му се вижда за добре. Така богът на този свят заслепява сърцето му с двойно було, за да не “го осветли светлината от славното благовестие на Христа” (2 Кор. 4:4).

5. При естествения човек, живеещ в невежество за себе си и Бога, има в известна степен радост и при това той може да поздравява себе си за своята мъдрост и доброта. Това, което светът нарича радост, често го спохожда. Може да изпитва радост от това, че задоволява страстите на плътта си, пожеланието на очите си и суетността си. Това се случва особено често, ако притежава голямо имане. Има ли богатство, може да се “облича в мораво и висон и всеки ден да се весели блясащо” (Лука 16:19). Докато може да живее така, хората несъмнено ще говорят добре за него. Ще казват: “Ето един щастлив човек”. На практика това е обобщеното понятие за земно щастие: да се обличаш добре, да ходиш на гости, да беседваш, добре да ядеш и пиеш и да се развличаш с игри.

6. Не е изненадващо, когато живеещ така човек, упоен от билките на ласкателството и греха, си въобразява наред с другите си заблуждения, че ходи в голяма свобода. Колко леко си казва, че е свободен от “общоприетите грешки”, от “предразсъдъците” – той винаги съди правилно и се пази от крайности. “Свободен съм – казва – от всякакво фантазърство, което е присъщо за слабите и ограничени души, от суеверие, болестта на глупците и страхливците, които винаги искат да бъдат праведни, и от лицемерна набожност, която е присъща на несвободните и ограничено мислещи хора”. Очевидно е, че който говори така, напълно е лишен от “мъдростта, която е отгоре” (Як. 3:17), от освещение, от сърдечна вяра и от христоподобие.

7. Той е неизменно роб на греха. Всеки ден по-малко или повече върши тежки грехове. Но все пак не е неспокоен. Не стои под никаква принуда, както твърдят някои, не чувства никакво осъждение и се утешава с мъдрости като: “Човек е преходен.

Всички ние сме слаби. Всеки човек има своите грешки”. Може би цитира Писанието: “Не казва ли Соломон: Праведният ако и седем пъти да пада, пак става? Несъмнено всички, които твърдят, че са по-добри от другите, са лицемери или фанатици”.

Ако някога му дойде сериозна мисъл, я потиска възможно най-бързо и си казва: “Защо трябва да се боя? Бог е милостив, Христос умря за грешниците”.

По този начин той остава доброволен роб на греха. Доволен е в оковите на покварата. Вътрешният и външният му живот не са святи и това го удовлетворява. Не побеждава греха, особено оня, който лесно го пленява; не се стреми нито за миг да му надделее.

8. Това е състоянието на всеки естествен човек, бил той груб и известен злосторник или по-скоро почтен и уважаван грешник, който притежава външната форма, но не и силата на благочестието. Как може един такъв да бъде убеден в това, че е грешник? Как може да бъде приведен към покаяние и “под закон”, за да получи “дух на робство и страх”? Това ще е въпросът, който ще разискваме сега.

II. 1. Чрез божествен промисъл или чрез Словото, с помощта на Святия Дух Бог докосва сърцето на спящия в тъмнина и смъртна сянка. С ужас той скача, събужда се и осъзнава опасността, в която се намира. Някога това става за миг, груг път – постепенно, крачка по крачка, докато се отворят очите му. Когато булото е отчасти повдигнато, осъзнава истинското си състояние. В душата му прониква ужасяваща светлина, която можем да си представим като излизаща директно от ада, от най-дълбоката бездна, от огненото езеро, което гори в сяра. Най-сетне усеща, че любещият и милостив Бог е също и “огън пояждащ”. Той е справедлив и страшен Бог, отдаващ на всеки заслуженото, докарващ на съд нечестивия за всяка празна дума, дори и за всяка мисъл в сърцето му. Този грешник разбира ясно, че очите на великия и свят Бог са “твърде чисти, за да гледат злото” (Авакум 1:13), че Той счита за бунтовник всеки, който се подига против Него, и че въздава на нечестивия. “Страшно е да попаднеш в ръцете на живия Бог” (Евр. 10:31).

2. Вътрешното, духовно значение на божествения закон започва да му става болезнено ясно. Разбира, че “Божията заповед е твърде широка” (Пс. 119:96) и че нищо не е скрито от очите на Господа. Наясно е, че законът не се отнася само до външните грехове или външното покорство, а и до най-тайните кътчета на душата, в която прониква Божието око. Само като чуе: “Не убивай”, Бог вика с гръмоуен глас: “Който мрази брата си, е човекоубиец” (Мат. 5:22). “И който му рече: Бунтовни безумецо!, излага се на огнения пъкъл”. Казва ли законът: “Не прелюбодействай”, той чува гласа на Господа в ушите си: “Който гледа жена, за да я пожелае, той вече е прелюбодействал с нея в сърцето си” (28). Разбира, че Божието Слово е във всяко отношение “живо, деятелно, по-остро от меч, изострен от двете страни”, “разделя душата и духа, ставите и мозъка” (Евр. 4:12). Това той усеща още по-ясно, след като е уверен, че досега не е почитал спасителното дело на Христа, че е “потъпкал Божия Син” (Евр. 10:29), Който е искал да го избави от греховете му. “Счел е за просто нещо пролятата при завета кръв”, без да види нейната спасителна сила.

3. Понеже знае, че “всичко е голо и разкрито пред очите на Този, на Когото има да отговаряме” (Евр. 4:13), той вижда и себе си гол и без смокинови листа, без ни най-малка вяра и морал, без жалките си извинения за това, че е съгрешил пред Бога. Поглежда в себе си като в античните жертвени животни, разпрани от шията до опашката, така че се виждат всичките им вътрешности. Сърцето му е разкрито и се вижда, че е пълно с грях, “измамливо и страшно болно” (Евр. 17:9). Съзнава, че това сърце е напълно провалено и опърничаво – повече, отколкото думите могат да изразят, че нищо добро няма в него, а неправда и нечестие, и че всяко положение, всяко чувство и всяка мисъл са безкрайно зли.

4. Един такъв човек не само вижда, а и усеща чрез едно вътрешно, необяснимо движение на чувствата, че поради греховността на сърцето си заслужава да бъде хвърлен във вечния огън, който не угасва никога, макар и да води безупречен живот (което в действителност не е така и не може да е така, защото “лошото дърво не може да дава добри плодове”). Чувства, че

“заплата на греха е смърт”, особено на неговия грях; смърт, която е вечна, пропадане на тялото и душата в ада.

5. На това място свършва хубавият му сън, заблуждаващото спокойствие, лъжливият мир, въображаемата сигурност. Радостта му изчезва като облак. Радостите, които някога са му носили отрада, вече не го вълнуват. Изгубили са възбуждащия си вкус. Започва да го отвращава противната им сладникавост и досадата им. Сенките на щастието му отлитат и се губят в миналото. Ограбен от всичко, той блуждае навред и търси покой. Но не го намира.

6. Упоиващото действие на всички приспивателни средства е спряно. Събуденият грешник чувства болката, причинена от един наранен дух. Открива, че ако човек даде свобода на греха в душата си, това води до пълна духовна мизерия, независимо дали този грях е гордост, гняв, лоши пожелания, своеволие, враждебност, ненавист, отмъстителност. Загрижен е за изгубените благословения и за тежестта над него проклятие. Угризенията на съвестта го мъчат, защото сам е докарал себе си до беда и е пренебрегнал даровете, с които е бил благословен. Напада го страх, защото ясно вижда Божия гняв и наказанието, което е напълно заслужил и което виси над главата му. Изпълва го ужас от смъртта, която за него е врата към ада и вечната гибел; ужас от дявола, изпълнителя на справедливия гняв и ярост на Бога; ужас от хората, които могат да убият тялото му, така че и тяло, и душа да пропаднат в ада. Страх! Понякога той е толкова голям, че бедната, грешна и обременена душа трепери пред всичко, дори от падащото листо или от полъха на вятъра. Страхът може да граничи с умопомрачението и да направи един човек “пиян, но не от вино” (Ис. 29:9), и да му попречи да използва ума, разсъдъка и естествените си дарби. Понякога той води до отчаяние, така че тоя, който трепери само при изговаряне на думата смърт, да е готов да се самоубие. Такъв човек може да вика от отчаяние: “Духът на човека ще го подпира в немоцта му, но кой може да повдига унилия дух?” (Пр. 18:14).

7. Той започва сериозно да иска да се откъсне от греха и започва да се бори с него. Но въпреки огромното усилие не може да му

надделее. Грехът е по-силен. Би желал да избяга, но е така здраво хванат, че не може. Твърдо е решен да не съгрешава, но въпреки това го прави. Вижда клонката и я ненавижда, но пак пада в нея. Какво го ползва разумът, на който уповава? Най-много да чувства още по-голяма вина и да умножава мизерията! Свободата на волята му се изразява в това свободно да върши грях и да “пие неправда като вода” (Йов 15:16). Така изпада все по-далече от Бога и оскърбява Духа на благодатта все повече и повече (Евр. 10:29).

8. Колкото повече се мъчи, копнее и се опитва да стане свободен, толкова по-силно чувства оковите си, болезнените вериги на греховете, с които сатана го държи и го принуждава да върши волята му. Роб е на дявола, ако и да се бунтува срещу това; съпротивлява се, но не успява да надделее. Поради греха си остава в робство и страх – в повечето случаи чрез външни грехове, които върши под натиска на ситуацията или по стар навик, но зад тях стоят винаги и греховните пожелания. Колкото повече се противи на греха, толкова повече бива побеждаван от него. Дори ако реши със зъби да презризе веригите си, не успява. Измъчва се непрестанно, разкайва се и съгрешава, пак се разкайва и пак съгрешава, докато накрая се убеди, че е беден, безпомощен грешник, неспособен за нищо, освен да стене: “Окаян аз човек! Кой ще ме избави от тялото на тази смърт?” (Рим. 7:24).

9. Тази безкрайна борба на човека “под закон”, под “духа на робство” е описана превъзходно от апостола в Римляни 7 глава от гледната точка на събуждения. Той казва: “Бях жив някога без закон” (9), мислех, че притежавам много жизнена сила, мъдрост, възможности и добродетели. “Но когато дойде заповедта, грехът оживя, а аз умрях”. Когато заповедта дойде в сърцето ми с духовното си значение, чрез Божията сила вроденият в мен грях беше възбуден, раздразнен и накрая така разпален, че цялата ми добродетел се провали. “И аз намерих, че самата заповед, която беше назначена да докара живот, докара ми смърт. Защото грехът, като взе повод чрез заповедта, измами ме и ме умъртви чрез нея” (10,11). Той неочаквано връхлетя отгоре ми, уби всичките ми надежди и ми показва ясно, че наред живота бях мъртъв. “Тъй щото законът е свят и заповедта е свята, праведна и добра” (12) – аз

вече не прехвърлям вината върху закона, а върху развалата на собственото си сърце. Добавям, че “законът е духовен, а пък аз съм от плът, продаден под греха” (14). Ето, виждам двете: духовната природа на закона и моето плътско и дяволско сърце, “продадено под греха” и затова напълно поробено (също както робите, които са купувани с пари и които са били напълно под властта на господарите си). “Защото не зная какво правя, понеже не върша това, което искам, но онова, което мразя, него върша” (15) – това е робството, под което стена. Това е тиранията на жестокия ми господар. “Не аз сега върша това, но грехът, който живее в мен. Желание за доброто имам, но не и сила да го върша. Защото не върша доброто, което желая, но злото, което не желая, него върша” (18-19). “И така, намирам този закон (*една вътрешна принуждаваща сила*), че при мен, който желая да върша добро, злото е близо.” (21). “В телесните си части виждам друг закон” (23), друга принуждаваща сила, която “воюва против закона на ума ми” (23) “и ме заробва под греховния закон”. Иначе казано, този закон ме завързва към колесницата на моя враг и ме влачи към мястото, което душата ми мрази. “Окаян аз човек! Кой ще ме избави от тялото на тази смърт?” (24). Кой ще ме спаси от този безсилен и преходен живот, от това робство на греха и беднотията? Докато това стане, аз служавам с ума си на Божия закон – умът и съвестта ми са на страната на Бога, но с плътта – на греховния закон, защото съм тласкан от една сила, на която не мога да се противопоставя.

10. Колко близко до живота е описанието на човека “под закон”, който усеща бремето, но не може да се отърси от него! Как жадува той за свобода, сила и любов и въпреки това е все още под страх и робство! Това трае до тогава, докато Бог отговори на окаяния грешник, викащ: “Кой ще ме избави от това робство на греха, от тялото на тази смърт?”, с думите: “Божията благодат, дадена в Христа Иисуса” (1 Кор. 1:14).

III. 1. Едва тогава окаяното робство свършва. Човек вече не е “под закон, а под благодат”. На това трето състояние искаме да обърнем внимание: състоянието да намериш милост, благоволение

пред очите на Бога Отца. В сърцето му вече царува “благодатта”, силата на Святия Дух. На езика на апостола това звучи така: да приемеш дух на осиновление, чрез който викаш: Авва, Отче!

2. “Той извика и Господ го послуша, и от всичките му неволи го избави” (Пс. 34:6). Сега очите му са отворени по съвсем нов начин. Вече вижда един любещ и благодатен Бог. Докато извика: “Покажи ми, моля, славата Си!”, чува един вътрешен глас, който отговаря: “Аз ще сторя да мине пред тебе всичката Моя благодат, и ще проглася пред тебе името Йехова; и ще покажа милост, към когото ще покажа, и ще пожалая, когото ще пожалая” (Изход 33:18,19). Няма да чака дълго, докато “Господ слезе в облака, застане там до него и прогласи Господното име” (Изх. 34:5). Тогава човекът разбира, но не с очи от плът и кръв: “Господ, Господ, Бог жалостив и милостив, избилва с милост и верност, Който пази милост за хиляди поколения, прощава беззаконие, престъпление и грях” (6, 7).

3. В душата му избликва небесна и изцелителна светлина. Поглежда на Този, Когото е пробол (Зах. 12:10). “Понеже Бог, Който е казал на светлината да изгрее из тъмнината, Той е, Който е огрял в сърцата ни” (2 Кор. 4:6). Вижда светлината на чудесната Божия любов в лицето на Исус Христос. Получава божествена “увереност в нещата, за които се надява и които не се виждат” (Евр. 11:1) и това става чрез едно чувство, “което издирва даже Божиите дълбочини” (1 Кор. 2:10). С негова помощ опознава преди всичко Божията любов, Неговата прощаваща любов към вярващия в Исуса Христа. Покорена от тази гледка, цялата му душа извиква: “Господ мой и Бог мой!” (Йоан 20:28). Вижда възложени върху Него, “Който сам понесе в тялото Си нашите грехове на дървото” (1 Петр. 2:24), всички прегрешения. Поглежда на Божия Агнец, Който носи греховете му. Сега му е напълно ясно, че “Бог в Христа примиряваше света със Себе Си, като не вменяваше на човеците прегрешенията им. Той направи за нас грешен Онзи, Който не е знаел грях, за да станем ние чрез Него праведни пред Бога” (2 Кор. 5:19,21). Знае, че сам той е примирен с Бога чрез кръвта на завета.

4. Сега вината и силата на греха свършват. Човекът изповядва: “Съразпнах се с Христа и сега не аз живея, но Христос живее в мене; а живота, който сега живея в тялото, живея го с вярата,

която е в Божия Син, Който ме възлюби и предаде Себе Си за мене. Угризенията на съвестта изчезват, мъката, натежала на сърцето, болката на един измъчен дух – също. Бог обръща мъката му в радост. Той наранява, но и Неговите ръце изцеляват (Йов 5:18). Свършва робуването на страха, защото “сърцето му е вкоренено и назидавано в Христа” (Кол. 2:7). Не може вече да се бои от Божия гняв, защото знае, че е освободен от страха. Не гледа вече на Бога като на зъл съдия, а като на любещ баща. Не може вече да се бои от дявола, защото знае, че той няма никаква власт, ако не му е дадена отгоре (Йоан 19:11). Агът също не го плаши, защото има гял в небесното царство. Затова не познава страха от смъртта. В този страх е страдал много години, но сега знае: “Ако се развали земният ни дом, телесната скиния, имаме от Бога здание на небесата, дом неръкомворен, вечен. Понеже в тоя дом и стенем, като очигваме да се облечем с нашето небесно жилище” (2Кор. 5:1,2). Жагува да отхвърли от себе си телесната хижа, за да може “смъртното да бъде погълнато от безсмъртие” (1 Кор. 15:54), защото знае, че Бог “ни е дал Духа в залог на това” (2 Кор. 5:5).

5. “Там, където е Божият Дух, там е свобода” – не свобода само от вината и страха, но и от греха, най-тежката форма на робство. Работата на човека под благодат вече не е напразна. Примката е срязана, той е свободен. Вече не само се трепе от работа, но и има успех. Не само се бори, но и побеждава. Вече не служи на греха. Умрял е за него и живее за Бога. Грехът не живее вече в тялото му (Рим. 6:6, 11). Не дава телесните си части като оръдия на неправдата (13), но “на Бога като оръдия на правдата”. “Освободен от грях, става слуга на правата” (18).

6. Понеже “има мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос”, “се радва поради надеждата за Божията слава” (Рим. 5:1,2). Има сила над греха, злите пожелания, прищевки, думи и дела и затова е жив свидетел за “славната свобода на Божиите чада” (Рим. 8:21). Всички, които споделят тази “скъпоценна вяра”, изповядват единодушно: “Ние приехме Дух на осиновление, чрез който викаме: Ава, Отче!” (Рим. 8:15).

7. Този дух е, който постоянно “действа в него, за да желае освещението и да го изработва” (Фил. 2:13). Той е, който излива

Божията любов и любов към всички хора в сърцето му, очиства го от любов към света, от пожеланията на плътта, пожеланието на очите и тщеславието на живота (1 Йоан 2:16). Чрез него е освободен от гняв и гордост, от всякакви долни разюздани желания. Вследствие на това е свободен и от лоши думи и дела и от всякаква несвятост в отношенията с другите. Не върши на никого нещо лошо и е усърден да върши добро.

8. Като обобщение установяваме: “естественият човек” не се бои и не обича Бога; който е “под закон”, се бои от Него; който е “под благодат”, Го обича. Първият няма никаква светлина в божествените неща, а ходи в пълен мрак. Вторият вижда ужасната светлина на ада, а третият – блажената светлина на небето. Който спи в смърт, има фалшив мир. Който е разбуден, няма изобщо мир. Но който вярва, живее в истински мир. Божият мир изпълва и владее в сърцето му. Езичникът, бил той само кръстен или не, притежава въображаема свобода, която всъщност е разюзданост. Юдеинът или някой подчинен на юдейските поръци се намира в тежко, лошо изго. Християнинът, напротив, се радва на истинската, славна свобода на Божиите чада. Един неразбуден син на дявола греша с удоволствие; разбуденият – с неудоволствие. Един син на Бога “не съгрешава”, но “пази себе си и лукавият не се докосва до него” (Йоан 5:18). Така че в крайна сметка можем да кажем: Естественият човек нито побеждава, нито изобщо се бори. Човекът под закон се бори с греха, но не успява да му надделее. Човекът под благодат се бори и побеждава, да, той е “повече от победител чрез Този, Който го е възлюбил” (Рим. 8:37).

IV. 1. След като описах най-просто тройното състояние на хората, а именно “естествени”, “законници” и “евангелски”, става ясно, че не е достатъчно те да бъдат разделяни на искрени и неискрени. Някой може да бъде искрен в тези три състояния – не само ако е пожелал духа на осиновлението, но и ако живее в дух на робство и страх, та даже и ако не знае нито страх, нито любов. Несъмнено има искрени езичници, както и искрени юдеи и християни. Но това обстоятелство не е никакво доказателство, че даден човек е приет от Бога. “Изпитвай себе си” (2Кор. 13:5), и

то не само дали си искрен, но и “дали си във вярата”. Изпитвай се строго, това е от голяма важност за теб! Кой е определящият принцип в душата ти? Дали любовта към Бога, страхът от Бога или нито едното, нито другото? Дали не е преди всичко любовта към света, към удоволствията, към личната печалба, към удобствата или общественото уважение? Ако е така, то ти не си отишъл дори дотам, докъдето стига един юдеин. Ти си просто един езичник. Имаш ли небето в своето сърце? Имаш ли духа на осиновление, който непрестанно вика: “Авва, Отче!”? Или викаш към Бога като “из вътрешността на преизподнята” (Йоан 2:2), обзет от скръб и ужас? Всичко ли ти е напълно чуждо, превъзхожда ли то способностите на въображението ти? Ти, езичнико! Хвърли маската си! Ти никога не си се обличал с Христос! Покажи истинското си лице! Вдигни очи към небето и признай пред Вечния, че не спадаш нито към чадата, нито към робите на Бога!

Който и да си: съгрешаваш ли или не съгрешаваш? И ако съгрешаваш, правиш ли го съзнателно? И за двата случая важи Божието изявление: “Който върши грях, от дявола е” (1 Йоан 3:8). Ако съгрешаваш съзнателно, си вярно чадо на дявола и той сигурно ще ти се отплати за заслугите. Ако съгрешаваш несъзнателно, пак си негов роб. Бог да те избави от ръцете му!

Бориш ли се всекидневно срещу всеки грях? Побеждаваш ли го от ден на ден все повече? Тогава аз признавам, че си Божие чадо. Стой здраво в славната си свобода! Бориш ли се, но без да побеждаваш? Мъчиш ли се безуспешно да добиеш власт над греха? Тогава изобщо не си вярващ в Христа. Но продължавай нататък и ще се добереш до познание на Бога. Не се ли бориш изобщо, а водиш един лек, ленив и определян от модата живот? Как можеш тогава да се осмеляваш да изговаряш името на Христос и да Го правиш за посмешище сред езичниците? Събуди си ти, който спиш! Извикай към своя Бог, преди бездната да те е погълнала!

2. Това, че някои си въобразяват, че са по-добри, отколкото са; че не виждат състоянието си, може да произтича оттам, че смесват тези различни състояния на душата, които могат в определена степен да се намерят в една и съща личност. Опитът показва, че състоянието на робство под закона или състоянието

на страх много често са смесени с естественото състояние, защото малцина са хората, спящи дълбоко в своите грехове; понякога те са повече или по-малко будни. Понеже Божият Дух не чака човека да Го извика, понякога Той идва върху човека без покана. Довежда езичниците до ужас, най-малкото за да “познаят, че са само човеци” (Пс. 9:20). Те усещат бремето на греха и сериозно пожелават да избегнат идещия гняв. Но това не трае дълго, защото рядко могат да изтърпят стрелите на познанието на греха да се забиват в душите им. Бързо заглушават Божията благодат и отново започват да се ваят в бламото.

Подобно нещо се получава със състоянието на любов, което много често е смесено със законничество. Защото малцина са, които са достигнали до духа на робство и страх и са останали без надежда. Мъдрият благ Бог рядко допуска това, защото Той знае, че ние сме пръст; Неговата воля не е да седим в тъмнина, затова на време, което Той смята за удобно, изпраща лъч светлина. Прави нужната част от Неговата слава и благодат да мине пред нас и ни показва, че е Бог, Който чува молитви (Пс. 65:2). Тогава виждаме обещанията, валидни чрез вяра в Христос, макар и само отдалеч, и с това биваме окуражени да “тичаме към прилежащото пред нас поприще” (Евреи 12:1).

3. Друго основание за самозаблуда е, че мнозина не мислят докъде може да стигне един човек, ако упорства да си остане в естественото или, в най-добрия случай, в законническото си положение. Той може да е дарен със съчувствителност, великодушие, приветливост, учтивост и съобразителност; да притежава в определена степен смирение, търпение, умереност и много други морални добродетели. Може да изпитва желанието да се отърси от всички слабости, за да бъде още по-добродетелен. На някои неправди може да се противопостави, а може би и на всичко, което е против справедливостта, милосърдието и истината. Той може да върши много добрини – да храни гладните, да облича голите, да подкрепя вдовиците и сирачетата. Да посещава общите богослужения, да принася молитви и да чете благочестиви книги. Но при всичко това да си остава естествен човек, който не познава нито Бога, нито себе си, нито духа на страх, нито духа на любов,

понеже никога не се е покаял и не е повярвал в Евангелието.

Дори към всичко това да се прибави едно дълбоко съзнание за греховност и голям страх от Божия гняв, както и болезнено желание да отмахне всеки грях от себе си и да се изпълни с всяка правда; и върху това да усети радост в надеждата и един полъх на любовта, който често докосва душата, то това още не би било никакво доказателство, че този човек е “под благодатта”, че има истинска и жива християнска вяра, докато духът на осиновление не живее в сърцето му и вика непрестанно: “Авва, Отче!”

4. Затова внимавай ти, който носиш името на Исус Христос, да не объркаш целта на високото си призвание. Пази се да не заспиваш в естественото си състояние, където мнозина остават, считани от хората за добри християни; или в законническото състояние, в което мнозина “ценни хора” живеят и умират в доволство. Не! Бог пази за теб по-добри неща; втурни се към тях, докато ги достигнеш. Ти не си призван да се боиш и да трепериш както дявола, а да се радваш и да обичаш като Божиите ангели. “Да възлюбиш Господа, твоя Бог, от цялото си сърце, с цялата си душа, с целия си ум и с всичките си сили”. Ти трябва “винаги да се радваш, непрестанно да се молиш и за всичко да благодариш” (1 Сол. 5:16-18). Ти трябва да вършиш волята на Отца, както тя се върши на небето. Да “опитваш що е волята на Бога, това, което е добро, благоугодно Нему и свършено” (Рим. 12:2). Предай себе си като “жертва жива, свята и благоугодна като твое духовно служение” (Рим. 12:1). “Живей според това, което си достигнал” (Фил. 3:16), като се впускаш към това, което е напред (Фил. 3:13), докато “Бог на мира те усъвършенства във всяко добро нещо, за да вършиш Неговата воля, като действа в теб това, което е угодно пред Него, чрез Исуса Христа, Комуто да бъде слава във вечните векове! Амин!” (Евреи 13:20, 21).

Въведение към проповед 10

Свидетелството на Духа (Проповед първа)

Не съдържанието на оправдаващата вяра е онова, което впечатлява Уесли на онова вечерно богослужение на ул. “Алдърсгейт”. Той вече я е усвоил теоретически чрез едно основно изучаване на Библията и на реформаторското наследство на своята църква. Онова, което стопля сърцето му и просветлява съзнанието му, е увереността, че Христос е изкупил греховете му и го е спасил. Опитването на увереността в спасението, която той вижда у голям брой други християни, от този момент се превръща в централна тема на неговото богословие и проповядване, както показват писмата и дневниците, статиите и проповедите му. Настойчивото наблягане и защитата на свидетелството на Духа, осъзнато от вярващите, служи както за разгръщане на Евангелието, така и за отблъскване на упреците в ентусиазъм, които скоро след опитността на ул. “Алдърсгейт” се отправят към Уесли.

С това Уесли се озовава, както той го показва тук и в прочутия си “Апел към човека на разума и религията”, с наблягането на възможността за дарено от Божия Дух вътрешно убеждение в личното спасение, напълно в традицията на ранната църква и Реформацията. Лутеровото говорене за “вътрешното свидетелство на Святия Дух”, което става осезаемо за вярващия в Благата вест, бива подчертано прието от Калвин и доразгърнато; то трябва да служи предимно за обосноваването на божествения авторитет на Библията.

Неразривната за живата и разумна вяра *връзка между библиейско слово и свидетелство на Духа* е изходна точка и за Уесли в неговите размисли. Докато ентусиастите вземат гласа на собственото си въображение за свидетелство на Духа, а другите, разумно мислещи богослови смятат свидетелството на Духа като явление само в апостолското време, Уесли желае да избегне тия две крайности,

да свърже отново у отделния вярващ верността към Божието слово и очакването за действията на Духа. Понеже споровете се водят вътре в протестантското пространство, акцентът е положен на различно място от онова през XVI век: обективната основа (действието на Божия Дух) и субективната опитност (увереност в спасението) са двата полюса, които Уесли свързва един с друг и ги описва като дар от Бога за всички вярващи. Увереността в спасението не е някаква добавка към вярата, от която един християнин при нужда може да се откаже; тя по същество е част от нея. Който още не я е приел, трябва устръмно да се моли за нея, пише Уесли на своя брат Самуел, който му признава, че още има страх и борба. Толкова по-важно за него е да получи дара на сигурността, че е Божие чадо. “Вътрешното свидетелство на Духа – му е казал баща му на смъртното си легло – е най-силното доказателство за християнството”. Не “доказателство” в научно-философски смисъл, така добавя Уесли (II, 10) – такова не може да има – а едно непоклатимо убеждение на вярващия, което не може да бъде надминато от никакво доказателство.

За да изложи това съвсем недвусмислено и да го защити срещу всякакви възражения и неправилно разбиране, Уесли не си спестява усилията да тълкува, да аргументира и затвърждава тази опитност на “истинските християни”. Живият глас на Евангелието в проповедта, размисълът и дискусията води до по-голяма яснота. Разумното размишление – “вярата не бива да затъмнява разума и разбирането” – поставя собствения живот в светлината на Божието слово и потвърждава в някои случаи състоянието ни на Божии чад. Уесли привежда нови и нови възражения и допълнителни въпроси, за да не остави по възможност нищо без отговор; не бива да остане никаква несигурност – нито при този, който (още) не е Божие чад, нито при оня, който (още) не е сигурен в това, че е Божи син. Всяко заблуждение или самонадеяност могат да имат смъртни последици. Но обещанието е налице: Бог иска, когато говори на един човек, гласът Му да бъде разпознат. Божият Дух предизвиква едно “непосредствено убеждение” на примиреност с Бога, “едно докосване в дълбочината на душата”, едно

“непосредствено съзнание”, така ясно и здраво, като усещането за живот. Това е “свидетелството на Духа”, което предшества “свидетелството на собствения дух” и се съединява с него, с присъдата на съвестта, което разпознава белезите на Божието действие, преди всичко “едно любещо Бога и всички хора сърце”. Така във вярващия се свързват присъдата на критичното мислене и присъдата на духовния човек и образуват познание, което всеки може да извоюва само за себе си, но е сигурно: Бог ме е приел за Свое чадо и е обновил живота ми.

СВИДЕТЕЛСТВОТО НА ДУХА **(Проповед първа)**

*“Така самият Дух свидетелства
заедно с нашия дух, че сме Божи
чада.”*

(Рим. 8:16)

А. Колко много самомнителни хора, без да разбират какво говорят и твърдят, извъртат този стих за погубление на собствената си душа! Колко много са приемали гласа на въображението си за “свидетелство на Божия Дух” и по най-безумния начин приемат, че са Божи чада, докато на практика вършат делата на дявола! Те са в истинския смисъл фантазори в най-лошия смисъл на думата. Но колко е трудно да ги убедиш в това, особено ако са пияни от моя дух на заблуда! Те възприемат всички усилия да бъдат доведени до себепознание като “противене на Бога”. Силата и буйството на духа им, което те наричат “подвизаване за вярата”, ги правят толкова неподатливи за каквото и да било методи на убеждение, че човек спокойно може да каже: “За човеците това е невъзможно” (Марк 10:27).

Б. Може да ни изненада, че и мнозина разумни люде, които виждат лошите последици от това самозалъгване и затова се мъчат да бягат възможно най-далече от него, понякога отиват в една друга крайност. Кого може да изненада това, че те не бързат да вярват на всеки, твърдящ, че има свидетелството на Духа? Защото другите в това отношение трагично се заблуждават. Кого може да изненада и това, че те са готови да считат всеки за “фантазър”, ако използва това понятие, с което толкова се злоупотребява? Да, кого може да изненада това поставяне под въпрос на истината, че свидетелството на Духа е право на

ОБИКНОВЕНИТЕ християни, а не, както те приемат, една извънредна дарба, ограничаваща се само за апостолското време?

В. Но принудени ли сме да падаме в една от тия крайности? Не трябва ли да прокараме среден път и с това да спазваме достатъчна дистанция от духа на самоизмамата и от фантазюрството, без при това да отричаме даровете от Бога и да се лишаваме от голямото си предимство на Негови чада? Сигурно можем да го сторим. Затова нека размислим върху присъствието на Бога и плодовете от това:

I. Какво е “свидетелството на нашия дух”? Какво е “свидетелството на Божия Дух”? Как Той “свидетелства заедно с нашия дух, че сме Божи чада”?

II. Как това съвместно свидетелство на Божия Дух и на нашия дух може ясно да се различи от намесата на естественото мислене и от лъжите на дявола?

I. 1. Нека най-напред размислим какво е “свидетелството на нашия дух”. Тук бих помолил онези, които искат да издигнат свидетелството на Божия Дух в рационално свидетелство на нашия дух, да имат предвид следното: в този текст апостолът е далеч от това да говори САМО за свидетелството на нашия собствен дух, така че човек може да се запита дали той изобщо говори за това, или САМО за свидетелството на Божия Дух. Оригиналният текст може направо да бъде разбран така. В предния стих апостолът е казал: “Получили сте дух на осиновление, чрез който викаме: Авва! Отче!”, и веднага след това продължава с думи, които могат да бъдат преведени така: “Същият Дух дава свидетелство на нашия дух, че сме Божи чада”; от него разбираме, че Той засвидетелства това в същия миг, в който ни прави способни да извикаме: “Авва!” Но по този въпрос не бих спорил, защото познавам много други текстове, както и опита на всички истински християни, които свидетелстват, че у всеки вярващ има и двете: свидетелството на Божия Дух и свидетелството на собствения дух, че е Божи чадо.

2. Фундаментът за свидетелство на нашия дух е положен от редица библейски стихове, които описват бележите на Божието

чадо така просто, че те могат да ги забележат дори и при повърхностен прочит. Те са събрани и публикувани от мнозина стари и съвременни автори. Ако някой се нуждае от повече светлина, може да я получи чрез внимателно слушане на тълкуването на Божието Слово при богослужението, чрез разсъждаване върху Божиите тайни и чрез разговор с познавачи на Божиите пътища. С разума, който Бог му е дал, всеки би могъл да приложи към себе си тези белези и да разбере дали е Божие чадо. Защото вярата не изключва разума, а го прави по-силен, както и Павел казва: “Братя, не бивайте деца по ум, но бидейки дечица по злостата, бивайте пълнолетни по ум” (1 Кор.14:20). Така че който знае, първо, “кой дух го управлява” (Рим.8:14) към всяка свята помисъл и деяние и, второ, че е “воден от Божия Дух”, може да си направи извода, че е Божие чадо.

3. В съгласие с това са простите обяснения на ап. Йоан в 1 Йоан 2:3: “И по това сме уверени, че Го познаваме, ако пазим заповедите Му”. “Но ако някой пази Словото Му, неговата любов към Бога е наистина съвършена. По това знаем, че сме в Него” (5); че наистина сме Божи чада. “Ако знаете, че Той е праведен, знайте, че всеки, който върши правда, е от Него роден” (29). “Ние знаем, че сме преминали от смърт в живот, защото любим братията” (3:14). “От това ще познаем, че сме от истината, и ще уверим сърцето си пред Него” (19); просто заради това, че “не любим с думи, нито с език, но с дело и в действителност” (18). “По това познаваме, че пребъдваме в Него и Той в нас, дето ни е дал от Духа Си” (4:13). И “по това познаваме, че Той пребъдва в нас, по Духа, Който ни е дал” (3:24).

4. Твърде е вероятно от началото на света до ден днешен да е нямало нито едно Божие чадо, което да е отишло по-далеч в благодатта на Бога и в познаването на нашия Господ Исус Христос от апостол Йоан, който пише тези думи, и от “бащите” (1 Йоан 2:13,14), на които ги пише. Независимо от това е очевидно, че и той, и те бяха далеч от намерението да пренебрегват посочените белези за укрепване на вярата си. Все пак това не е друго, освен доказателство, “свидетелството на нашия дух”, на нашия разум или на нашия разсъдък. Всичко е

насочено натам: който има тези белези, е Божи чадо; ние ги имаме, следователно сме Божи чада.

5. Но по какво познаваме, че ги имаме? Това е един въпрос, на който трябва да отговорим. Как ще стане видно, че обичаме Бога и ближния си и че пазим заповедите Му? Обърнете внимание: смисълът на въпроса е: как това ще стане видно за Нас, не за ДРУГИТЕ? На това бих отговорил така: Как ти познаваш, че си жив, че си добре и не те мъчат болки? Не ти ли става то ясно по непосредствен начин? Със същото непосредствено съзнание ти ще разбираш, ако душата ти живее за Бога, ако си спасен от болките на горделивия гняв и изживяваш облекчението от един благ и тих дух. По същия начин ще възприемеш, че обичаш ближния си, че се радваш в Бога и си задоволен от Него. По същия непосредствен начин ще ти стане ясно, ако обичаш ближните си като себе си, ако си настроен добре към всички хора и си пълен с благост и търпение. А що се отнася до външните белези на Божието чадо, които според ап. Йоан се състоят в спазване на заповедите, ти ще знаеш без съмнение дали те са налице у тебе чрез Божията благодат. Съвестта ти ще ти свидетелства всеки ден дали държиш сериозно и задълбочено на Бога; дали произнасяш името Му с преклонение и божествено страхопочитание; дали спазваш съботния ден и го освещаваши; дали почиташ баща си и майка си; дали вършиш на другите това, което искаш те на теб да вършат; дали държиш тялото си в святост и чистота; дали си въздържан в ядене и пиене и вършиш всичко за Божия слава.

6. Това е в същинския смисъл на думата “свидетелството на нашия дух”, свидетелството на собствената ни съвест, дадена ни от Бога, за да бъдем святи в сърцето и във външното си поведение. То е едно съзнание за това, което сме получили във и чрез духа на осиновлението, а именно, нагласата, която според Божието Слово е присъща на Божиите чада: едно любещо Бога и хората сърце, което уповава с детско доверие на Бога, нашия Отец, и не желае нищо друго, освен Него, възлага всичките си грижи на Него и към всеки човек излъчва приветливост и благост; готово да даде живота си за брата, както Христос предаде живота Си за нас. То е едно съзнание, че ние ще бъдем уподобени на Христос и че

ходим с Него в правда, милост и истина и вършим онова, което Му е угодно.

7. Но какво е свидетелството на Духа, което се прибавя към това свидетелство и е свързано с него? Как Той дава свидетелство на нашия дух, че сме Божи чада? Трудно е да намерим думи в човешкия език, за да обясним “Божите дълбочини”. Наистина няма понятия, които подобаващо да изразят какво изживяват Божиите чада. Но може би е възможно да се каже (с молбата всеки, който е учен от Бога, да коригира, смекчи или подсили формулировката): свидетелството на Духа е едно удивление от дъното на душата, чрез което Божият Дух свидетелства непосредствено на моя дух, че съм Божие чадо, че Исус ме обича и е предал Себе Си за мен, за да бъдат покрити всичките ми грехове и аз, да, точно аз да бъда примирен с Бога.

8. Свидетелството на Божия Дух трябва нормално да предшества свидетелството на моя дух. Това е заключението от простите разсъждения по-горе. Ние първо трябва да сме святи в сърцето и в живота, преди да можем да бъдем уверени, че сме Божи чада; преди да можем да имаме “свидетелството на нашия дух”, че сме осветени вътрешно и външно. Но преди изобщо да можем да бъдем святи, ние трябва да обикнем Бога; това е коренът на всяка святост. Ала не можем да обикнем Бога, преди да узнаем, че Той ни обича. “Ние любим Него, защото първо Той възлюби нас” (1 Йоан 4:19). Ние не можем да опознаем Неговата прощаваща любов към нас, преди Неговият Дух да я засвидетелства на нашия дух. Понеже се вижда, че това “свидетелство на Неговия Дух” трябва да предшества любовта към Бога и началото на освещението, то като последствие това свидетелство трябва да предшества и нашето вътрешно убеждение или “свидетелството на нашия дух”.

9. Когато Божият Дух свидетелства на нашия дух: “Бог те възлюби и прати Сина Си като умилюване за греховете ти; Божият Син те възлюби и изми твоите грехове с кръвта Си”, едва тогава и не преди това “ние обичаме Бога”, защото Той първо възлюби нас” и заради това ние обикваме и нашите ближни. Не може да бъде иначе, ние биваме уверени в това. Ние “познаваме

това, което Бог е благоволил да ни подари” (1 Кор. 2:12). Ние знаем, че обичаме Бога и пазим заповедите Му и “по това познаваме, че сме от Бога”. Това е свидетелството на нашия дух, което остава свързано с факта, че “ние сме Божи чад”, докато продължаваме да обичаме Бога и да пазим заповедите Му.

10. С казаното дотук в никой случай не бих желал да бъда разбран така, сякаш искам да изключа въздействието на Божия Дух върху свидетелството на нашия собствен дух. В никой случай! Той е, Който не само върши всичко в нас, но и хвърля светлина върху делото Си и ясно ни показва какво е създал. Съответно Павел посочва една голяма цел, заради която сме получили Духа – “за да познаем това, което Бог е благоволил да ни подари” (1 Кор. 2:12); за да се укрепи нашата “святост и искреност пред Бога” (2 Кор. 1:12) и за да ни помогне в пълна светлина да познаем, че ние вече вършим онези неща, които са Му угодни.

11. Ако някой попита: “Как свидетелства Божият Дух на нашия, че сме Божи чад?”, за да се изключи всяко съмнение и да се докаже реалността на нашето синовство, то отговорът произтича ясно от казаното дотук. Първо, по отношение на нашия дух: душата възприема така вътрешно и ясно, когато тя обича Бога, радва се в Него и е удовлетворена, както възприема, когато обича нещо на земята и изпитва радост от него. И тя може, когато обича, радва се и изпитва задоволство, да се съмнява толкова малко, колкото може да се съмнява в собственото си съществуване. Ако това е една разумна аргументация, от нея може да се изведе заключението: който сега обича Бога, радва се и е удовлетворен в Него със смирена радост, свято удовлетворение и покорна любов, е Божие чадо. Щом обичам Бога и съм удовлетворен и радостен в Него, аз съм Божие чадо.

Следователно един християнин не може изобщо да се колебае дали е Божие чадо. Той е така убеден в това, както е убеден, че Словото е от Бога. И затова, че обича така Бога, той има едно вътрешно доказателство, което е напълно убедително. “Свидетелството на нашия дух” се открива в сърцата ни по един толкова категоричен начин, че надмозва всяко естествено съмнение и можем да заявим: ние наистина приехме осиновлението.

12. КАК божественото свидетелство бива открито на сърцето ни, няма да се опитвам да обяснявам. “Това знание е пречудно за мене; високо е, не мога да го стигна” (Пс. 139:6). “Вятърът духа и чуваш шума му, но не знаеш откъде иде и накъде отива” (Йоан 3:8). Както никой човек не знае какво е в човека, освен духът му, който е в него, така и никой не знае КАК Бог прави това, което прави, освен Божият Дух. Но фактът е, че Божият Дух дава на вярващия едно свидетелство за неговото осиновление. Щом това свидетелство е налице в душата му, той може да се съмнява в осиновлението си толкова, колкото се съмнява в лъжите на слънцето, когато то грее с най-голяма сила.

II. 1. Как това съвместно свидетелство на Божия Дух и на нашия дух може да бъде ясно различавано от самонадеяността на естественото мислене и от лъжите на дявола, трябва да разгледаме сега. Това е от голямо значение за всички, които копнеят за святостта от Бога. Трябва много внимателно да размислим, ако не искаме да мамим собствената си душа. Ако човек се залъгва в това отношение, последствията са фатални. Това може да се наблюдава навсякъде – може би затова, че заблуденият рядко открива навреме грешката си, за да може да я поправи.

2. Така че, първо, как може свидетелството на Духа да бъде различавано от предположенията на естественото мислене? Който никога не е признавал греха си, вероятно е постоянно готов да ласкае себе си и особено в духовните неща да се мисли за нещо повече, отколкото е; затова и никак не е необичайно човек, възгордял се в плътската си същност, скоро да се самоповиши в убеждението, че вече притежава това свидетелство – само като чуе за това преимущество на истинските християни, към които той естествено причислява себе си. Такива примери има по света, колкото щеш; имало ги е през всички времена. Така че как би могло да се различи свидетелството на Духа от такива самозаблуждения, които водят в проклятие?

3. Аз отговарям: Свещеното писание е пълно с белези, с чиято помощ свидетелството може да бъде отличено от другите неща. Те описват по най-прост начин обстоятелствата, при които

истинското свидетелство на Божия Дух предшества духа на вярващия, придружава го и му дава да го следва. Който внимателно прецени тези белези и ги зачита, няма да седи в мрак, а в светлина. Той ще направи чрез тях едно голямо разграничаване – между истинското свидетелство на Духа и привидното, за да няма никаква опасност, бих казал дори никаква възможност, едното да бъде подменено с другото.

4. С помощта на тези белези някой, който злоупотребява с Божиите дарове, може да знае със сигурност, ако наистина иска да го знае, че досега е бил заблуждаван и е вървял в една лъжа. Защото Словото описва ясните, очевидни белези, които предшестват даването на увереност, съпътстват я и я следват. Малко размисъл и той ще се убеди без всякакво съмнение, че в душата му никога не е имало подобни белези. Например: Словото описва как покаянието и познанието на греха предшества увереността в прощението. Ето няколко стиха: “Покайте се, защото наближи Божието царство” (Мат. 3:2); “Покайте се и вярвайте в благовестието” (Марк 1:15); “Покайте се и всеки от вас нека се кръсти в името Исус-Христово за прощение на греховете ви” (Деян.2:38); “Затова покайте се и обърнете се, за да се изличат греховете ви” (Деян.3:19). Това учи и нашата църква, когато поставя винаги покаянието пред прощението и увереността в него. “Той прощава и освобождава от греха онези, които истински се каят и от сърце вярват в Неговото свято благовестие”. Всемогъщият Бог е обещал прощение на греховете на всички ония, които се обръщат към Него със сърдечно покаяние и истинска вяра. Но на злоупотребяващия с Божиите дарове му е чуждо такова покаяние. Той никога не е имал “сърце смирено и съкрушено”. Споменът за собствения му грях никога не е бил болезнен за него, нито бремето на греха – непоносимо. При повтарянето на посочената изповед на църквата никога не е разбирал какво говори. Винаги е отдавал само външно слава на Бога. Понеже са му липсвали предшестващите действия на Бога, е имал основание да вярва, че се е хванал само за сянка, а не за привилегията да познава Слънцето на правдата.

5. И пак: Словото описва какво значи да си роден от Бога, което

трябва да предшества свидетелството за нашето осиновление като една неизмерима по обема си промяна, като една промяна “от мрак в светлина” и “от властта на сатана към Бога”, като “преминаване от смърт в живот” и възкресение от мъртвите. Така пише Павел: “И съживи вас, когато бяхте мъртви чрез вашите престъпления и грехове”; “Когато бяхме мъртви чрез престъпленията си, съживи ни заедно с Христа... тури ни да седнем с Него в небесни места, в Христа Исуса” (Еф. 2:1, 5, 6). Но какво знае този, за когото сега говорим, за тази промяна? Всичко това му е напълно непознато. За него то е един език, който той не познава. Той постоянно ти приказва, че винаги е бил християнин. Не може да посочи нито един момент, когато се е нуждаел от тази промяна. Щом си позволи да разсъждава върху това, в резултат само ще разбере, че никога не е бил роден от Бога, никога не е познавал Бога и погрешно е приел гласа на природата за глас на Бога.

6. Но ако и да не се интересуваме какво той е изживял или не е изживял в миналото, можем лесно да различим Божието чажо от оня, който се залъгва въз основа на наличните в момента белези. Словото описва радостта в Господа, съпровождана свидетелството на Неговия Дух, като една смирена радост, която свежда себе си до пепелта и кара помилвания грешник да извика: “Кой съм аз, Господи, и кой е моят дом, та си ме довел до това положение? Затова отричам се от гумите си и кая се в пръст и пепел” (2 Царе 7:18, Йов 42:5,6). Където е смирението, там е и търпението, кротостта, благостта. Там владее един кротък, отзивчив дух, една нежност и сладост, мекота на душата, които гумите не могат да изразят. Но налице ли са тия плодове при въображаемото свидетелство на Духа на заблудения човек? Напротив! Колкото повече е сигурен в благоволенieto на Бога, толкова повече се въздига той, хвали себе си, държи се надуто и надменно. Колкото повече си въобразява, че има едно силно свидетелство, толкова по-високомерно се държи с всички околни, толкова по-трудно може да понесе укори, толкова по-невъздържано реагира на съпротива. Не става по-мек, по-приятлив, по-склонен да се поучава, по-готов да бъде “бърз да слуша и бавен да говори” (Як. 1:19). Наместо това е бавен да слуша и бърз да говори, по-

малко подготвен да се учи от друг, по-горещ и необуздан в темперамента си и нетърпелив в поведението си. Да, може би в държанието му се вижда стремежът към буйство, към такова говорене, като че ли е решил да вземе инициативата от Божиите ръце и собственоръчно да “изпояде противника с огнено негодувание” (Евр. 10:27).

7. И още – Словото учи: “Това е любов към Бога (сигурният белег за нея), да пазим заповедите Му” (1 Йоан 5:3). Сам Господ казва: “Който пази заповедите Ми, той Ме люби” (Йоан 14:21). Любовта се подчинява с радост. Тя неизменно върши това, което е приятно на любимия. Който обича истински Бога, бърза да върши волята Му на земята, както тя се върши на небето. Но така ли прави горделивецът, който твърди, че обича Бога? Не, защото неговата любов му дава само свободата да бъде непокорен, да нарушава Божиите заповеди, а не да ги спазва. Може би по-рано, когато все още се е боял от Божия гняв, се е мъчил да върши волята Му. Но сега, когато гледа на себе си като “свободен от закона”, счита, че вече не е длъжен да прави това. Затова е по-малко усърден в добрите дела, по-слабо загрижен да отблъзва злото, по-невзискателен към сърцето си и по-малко строг към езика си. Не се стреми така сериозно да се отрече от себе си и да носи кръста си всеки ден. С една дума: цялото му поведение се е променило, откак си е внушил, че ще живее “в свобода”. Вече е спрял да “обучава себе си в благочестие” (1 Тим.4:7), като “се бори не срещу плът и кръв, но срещу началствата, срещу властите, срещу духовните сили на нечестие”, като “съучаства в страданията” и се стреми да влезе “през тясната порта”. Не, намерил е един по-лек път към небето, един по-широк, по-гладък, украсен с цветя път, по който може да каже на душата си: “Душо, имаш много блага; успокой се, яж, пий, весели се!” (Лука 12:19). От това следва неизбежно и окончателно, че притежава белег, какъвто няма, че е смирен, благ и покорен. Той въобще не притежава тези неща. Божият Дух на истината не може нито да свидетелства неистина, нито да утвърждава, че някой е Божие чад, след като очевидно е дяволско чад.

8. Познай себе си, клетнико, който се самоизмамваш! Ти, който

си сигурен, че си Божие чадо! Ти, който казваш: “Имам свидетелството в мен!” и с него излизаш пред всичките си противници. Претеглен си и си намерен недостатъчен на везните на светилището. Словото на Господа е изпитало душата ти и е открило, че си “отхвърлено сребро” (Йер. 6:30). Не си смирен по сърце, затова до този миг не си получил Христовия Дух. Не си приветлив и благ, затова радостта ти няма стойност, тя не е радост в Господа. Ти не пазиш Божиите заповеди, затова не обичаш Бога, нито пък имаш дял в Святия Дух. Така че съвсем сигурно и несъмнено е, както само Божието Слово може да го направи: Божият Дух не свидетелства с твоя дух, че си Божие чадо. О, извикай силно към Него, за да паднат лъсните от очите ти и да познаеш себе си, както си бил познат; защото смъртната присъда остава върху теб, докато не чуеш гласа, възкресяващ мъртвите, който ти каже: “Дерзай, прощават ти се греховете. Вярата ти те изцели!” (Марк 10:49-52).

9. “Но как може някой да различи истинското свидетелство в себе си от въображаемото?” Как, питам аз, различаваш ти деня от нощта? Как различаваш светлината от тъмнината? Светлината на една звезда или на мижавата лоена свещ от светлината на обедното слънце? Няма ли тук една вътрешна, очевидна съществена разлика между едното и другото? Не я ли схващаш непосредствено и пряко, ако, разбира се, предположим, че сетивата ти са в ред? Също така има една вътрешна, съществена разлика между духовна светлина и духовен мрак, между светлината, с която Слънцето на правдата свети в сърцата ни, и мижавата светлина на “главните, които сме разпалили” (Ис.50:11). Тази разлика също може да бъде видяна, непосредствено и пряко, ако духовните ни сетива са в ред.

10. Да изискваме една по-точна определеност за начина на различаването и за критериите или същностните белези, с чиято помощ познаваме Божия глас, означава да си поставяме задача, която никога не може да бъде решена дори и от човек с най-дълбоко познание за Бога. Представи си, че ученият римлянин Агрипа казва при разпита на Павел: “Ти твърдиш, че си чул гласа на Божия Син. Откъде знаеш, че това е бил Неговият глас? Въз основа на какви

критерии, на какви същностни белези познаваш гласа на Бога? Обясни ми начина, по който можеш да различиш гласа на един човек от ангелския”. Считааш ли, че апостолът и за миг би опитал да се поддаде на такова безсмислено предизвикателство? Когато чу оня глас, той знаеше, че това без съмнение е гласът на Бога. Но как разбирааш това – кой може да го обясни? Може би нито човек, нито ангел.

11. Нека минем още навътре към сърцевината на нещата. Да си представим, че Бог каже сега на една душа: “греховете ти са простени”; тогава трябва да е Неговата воля тази душа да познае гласа Му. Иначе говоренето Му би било напразно. Той е в състояние да причини това. Защото каквото поиска, може да го осъществи. Господ може да направи така, че тази душа да бъде съвсем сигурна: “Тава е Божият глас”. И все пак, който има свидетелството в себе си, не може да го обясни на оня, който го няма. Никой не би и трябвало да очаква това от него. Ако би имало естествено доказателство или метод за обяснение, за да бъдат доведени Божиите неща по-близо до хората, които не са ги изпитали, тогава естественият човек би могъл да разбере и познае тайните на Божия Дух. Но това е в пълно противоречие с уверението на апостола, че “естественият човек не побира това, защото то се изпитва духовно” (1 Кор.2:14), с духовни сетива, каквито естественият човек не притежава.

12. “Но как мога да знам, че духовното ми естество е в ред?” Това също е въпрос от голямо значение. Защото попадне ли човек тук в грешка, след това може до безкрайност да се лута в заблуждение и самозалъгване. “Но как мога да бъда сигурен, че при мен не е така и че няма да се заблудя относно гласа на Духа?” Също чрез “свидетелството на твоя дух”, чрез “позива към Бога на чистата съвест” (1 Петр.3:21). Чрез плодовете, които Той е отгледал в твоя дух, ти ще приемеш “свидетелството на Божия Дух”. По това ще познаеш, че не си попаднал в заблуждение, че не си измамил собствената си душа. Непосредствените плодове на Духа, които владееят в сърцето ти, са: любов, радост, мир, гълоготърпение, благост, милост, милосърдие, верност, кротост, себеобуздание” (Гал.5:22,23). А външните плодове са: да вършиш

добро на всеки човек, на никого да не причиняваш зло и да ходиш в светлината – това е едно устръгване, непрестанно следване на всички Божи заповеди.

13. Въз основа на същите плодове ти ще различиш Божия глас от всяко изкушение на дявола. Неговият горделив дух не допуска смирение пред Бога. Той не допуска да смекчиш сърцето си и да законнееш сериозно за Него и да Го обикнеш като дете. Не врагът на Бога и на човека те прави способен да обичаш ближния си; не той те подбужда да бъдеш кротък, приветлив, търпелив, благочестив и да се облечеш с цялото Божие всеоръжие (Еф. 6:11-13). Той би бил против себе си, ако разрушаваше греха, който е негово дело от прастаро време. Не, никой друг няма да дойде и “да съсипе делата на дявола”, освен Божият Син. Както освещението несъмнено идва от Бога и грехът е дело на дявола, така и свидетелството, което имаш в себе си, несъмнено не е от сатана, а от Бога.

14. Да, ти несъмнено можеш да кажеш: “Благодарение Богу за Неговия неизказан дар!” (2 Кор.9:15). Благодарност на Бога за Неговия дар, че “знам в Кого съм повярвал” (2 Тим.1:12) и че Той е “изпратил в сърцата ни Духа на Сина Си, Който вика: Авва, Отче!” (Гал.4:6), и по всяко време “свидетелства на нашия дух, че сме Божи чада”. Обърни внимание на това, че не само устните ти, но и животът ти изявява Неговата слава. Той те е запечатал като Свое притежание, “затова прослави Бога с тялото и душата си, които са Божи” (1 Кор.6:20). Възлюбени, ако “имаш тази надежда на Него, очисти себе си, както Той е чист” (1 Йоан 3:3). “Виж каква любов е дал нам Отец, да се наречеш Божие чадо” (1 Йоан 3:1). Затова “очисти себе си от всяка плътска и духовна нечистота” (2 Кор.7:1) и се устръгвай в святост със страх от Бога. Нека всички твои мисли, думи и дела бъдат една духовна жертва, свята и благоугодна пред Бога чрез Исус Христос.

Въведение към проповед 11

Свидетелството на Духа (Проповед втора)

Повече от 20 години има между проповед 10 (написана през 1746 г.) и 11 (1767 г.), които в собственото издание на своите съчинения (1771-74) Уесли поставя една до друга, както са и тук. Обявяването му за едно *непосредствено свидетелство* на Святия Дух повдига вълна от критика и дискусии (срв. и проповед 37, 1750 г.) и изисква още едно представяне, понеже в методисткото движение се появяват изблици на ентузиазъм. Като цяло Уесли не вижда никаква основа за корекции на по-ранното си изложение, но е отворен за поучение и за подобрене (II, 3). Без открито да се позовава на това, той се усеща насърчен от един текст на Александър Хамилтън от 1696 г., в който свидетелството на Духа е описано като нещо двойко: като свидетелство чрез самия Святи Дух и като свидетелство на съвестта.

Този път Уесли поставя ясно въпроса дали съществува едно непосредствено свидетелство на Духа. В по-нататъшното изложение е даден утвърдителен отговор, понеже това е “простият и естествен смисъл на текста” (III, 1; V, 1). В същото време Уесли подчертава, че това свидетелство надвишава “свидетелството на нашата съвест” (III, 2) и е “непосредствено и директно”, което предхожда всякакво разтваряне за действията на Духа (III, 4 и 5). Библейското учение за директното свидетелство на Святия Дух не бива обосновано или доказано чрез опитностите на неизброимо число Божи чуда, но то бива потвърдено (V, 1, 2) и това става индиректно също и чрез копнеещите за прощение и утеха, изобличени за греховете си хора (III, 7).

Душенастирският възглед на Уесли става особено отчетлив в следните размисли. Точно там, където (около началото на християнството) плодът на Духа липсва или където той

(примерно в тежки изкушения) не бива осъзнаван, директното свидетелство на Духа става необходимо за увереността в спасението (IV, 3-9; V, 2). Да, по принцип оправданието само по благодат бива отричано в полза на някаква праведност чрез дела, когато се оспорва непосредственото свидетелство на Духа, което единствено може да даде на вярващия здрава увереност, че е приет от Бога (III, 7-9).

В последните два главни раздела Уесли привежда многобройни възражения, които междувременно са били повдигани срещу неговото учение за директното свидетелство на Духа; той ги обезсилва или оборва, доколкото те противоречат на ясните изявления на Писанието (постоянно се привеждат нови и нови текстове) или на принципите на разума и на многообразната опитност. Дори неразбиранията и злоупотребите с това библейско учение, както човек би могъл да ги наблюдава в хода на църковната история и съвременността, в никой случай не са достатъчни, за да се откажем от правилното му разбиране и употреба. (IV, 2,10; V, 2).

Уесли завършва своята втора проповед за свидетелството на Духа – и с това демонстрира същинската цел на своите интензивни богословски усилия – с две практични заключения: никой не трябва да се задоволява само с едната част на двоякото свидетелство на Духа; на човек нито трябва да липсва плодът на Духа, нито да му липсва непосредственото свидетелство на Святия Дух. На когото липсва едното или двете, той нека призовава непрестанно Бога, “докато Неговият Дух не извика в сърцето му: Авва, скъпи Отче!” Без тази “привилегия на всички Божи чадa” отчаянието и страхът не могат да бъдат изгонени, мирът и освещението не могат да бъдат приети.

Който внимателно е разучил двете проповеди, ще се съгласи с това, че въпреки някои повторения, които отчасти буквално се възпроизвеждат, усилието да се разработи втори път същата тема не е било напразно нито тогава, нито днес.

СВИДЕТЕЛСТВОТО НА ДУХА **(Втора част)**

*“Самият Дух свидетелства с
нашия дух, че сме Божи чада”
(Рим. 8:16)*

I. 1. Някой, който вярва, че Библията е Божие Слово, не може да се съмнява във важността на тази истина. Тя е открита в Писанието – не само на едно място, не като незначителна или странична, а често и изразително, тържествено и напълно съзнателно. С нея се описва една от особените привилегии на Божиите чада.

2. Толкова по-необходимо е да тълкуваме и защитаваме тази истина, тъй като опасности я грозят от двете страни – от ляво и дясно. Ако я отхвърлим, ни заплашва опасността вярата ни да се изроди в обикновена формалност, в това да “имаме вид на благочестие, но да сме отречени от силата му” (2 Тим.3:5). Ако утвърждаваме тази истина, без да я разбираме, както трябва, ни заплашва опасността да изпаднем в най-див ентусиазъм. Затова във висша степен е нужно да опазим благочестивите хора от тях чрез едно съответстващо на Писанието и разума тълкуване и утвърждаване на въпросната велика истина.

3. Още по-нужно е това поради факта, че относно нея е писано много малко, ако не броим няколко водещи към заблуда трактати, които съвсем изкривяват нещата. Голяма част от тях са несъмнено подбуждени от разбиранията на небиблейски, едно-странчиви и лишени от здрав разум автори, които “не разбират нито що говорят, нито що твърдят” (1 Тим.1:7).

4. Преди всичко особена задача е за тъй наречените методисти да схванат това учение ясно, да го излагат и защитават, защото

то е важна част от свидетелството им пред всички човеци. Въпросната велика евангелска истина, която много години е била почти изгубена и забравена, е намерена отново и потвърдена чрез живота на Божиите чада благодарение на особеното благословение на Бога, което е изляно върху тях през време на търсенията им в Словото.

II. 1. Но що е “свидетелството на Духа”? Оригиналната дума може да значи “устно” или по-често “документално” свидетелстване, имащо силата на писмен документ. Така е използвана тя в нашия превод: “Това е писменото свидетелство (показание, сборът от това какво Бог утвърждава във всичките дадени от Него Писания), че Бог ни е дал вечен живот и моя живот е в Сина Му” (1 Йоан 5:11). Свидетелството, което сега разглеждаме, е дадено на нашия дух и чрез нашия дух от Божия Дух. Той е свидетелстващата личност. Това, което ни свидетелства, е, “че сме Божи чад”. Непосредственото следствие от това свидетелство е “плодът на Духа”, а именно: “любов, радост, мир, дълготърпение, благост, кротост” (Гал. 5:22); без тях свидетелството не може да изтрае дълго. Защото то неминуемо ще се разпадне не само чрез делата на греховното поведение или чрез съзнателното неизпълнение на задълженията, но и чрез греховността в убежденията – с една дума, чрез всичко, което потиска Святия Дух.

2. Преди много години забелязах, че е трудно да се намерят в човешкия език думи, за да се изясни дълбочината на Божията същност. На практика няма такива думи, които задоволително да изразят какво причинява Божият Дух в Своите чада. Но може би е възможно да се каже (и аз моля всички, които са обучавани от Бога, да подобрят, смекчат, или усилят израза), че под свидетелството на Духа аз разбирам едно съзнателно изживяване в дълбочината на душата, чрез което Божият Дух непосредствено свидетелства на моя дух, че аз съм Божи чад, че “Исус Христос ме възлюби и предаде Себе Си за мене”, че всичките ми грехове са покрити и че аз, да, точно аз съм примирен с Бога”.

3. След като в продължение на 20 години продължавах

размислите си над тази тема, не виждам никаква причина да премахна някоя част от това определение. Също и не виждам как би могло да се постигне по-голяма понятност чрез промяна в изрази. Мога само да добавя, че с голямо удоволствие бих се отказал от своето определение, ако някое Божие чадо ми даде друго, което е по-ясно или по-съгласувано с Божието Слово.

4. Наистина, искам да отбележа, че с това не твърдя, че Божият Дух ми го е дал чрез доловим със слуха глас; не бих казал също и чрез вътрешен глас, въпреки че и това може да се случи понякога. Не приемам също и това, че Той прави близки на сърцето един или повече текстове от Свещеното Писание (макар че това често се случва). Но чрез непосредственото Си влияние и чрез мощните Си, макар и необясними действия Господ успокоява душата посред воя на бурята и грохота на вълните, благодарение на което настъпва безценна тишина. Тогава душата си почива в презгърдките на Спасителя и грешникът добива пълна яснота, че е примирен с Бога и че “беззаконията му са простени и греховете му са покрити” (Рим.4:7).

5. Но къде се разделят тогава мненията? Никой не оспорва, че има едно свидетелство на Духа и че Духът свидетелства с нашия дух, че сме Божи чада. Това не може да бъде отречено, без да се стигне до открито противоречие със Словото и без да се обвини в лъжа Богът на истината. Затова всички са единни, че има свидетелство на Духа.

6. Също не се поставя под въпрос, че има едно косвено свидетелство за осиновлението от Бога. То е приблизително, ако не и същото като “позива към Бога на чистата съвест” (1 Петр.3:21). Плод е на едно познание или на размисъл върху това, което чувстваме в душата си като усещане. По-точно казано, касае се за едно заключение, което се основава отчасти върху Божието Слово и отчасти върху собствения опит. Божието Слово казва: който има плода на Духа, е Божие чадо; опитът или вътрешното съзнание ми казва, че аз имам плода на Духа; оттам си правя логичното заключение: аз съм Божие чадо. И това е общопризната и неконфликтна тема.

7. Ние също не твърдим, че може да има истинско свиде-

телство на Духа без плода на Духа. Твърдим противното: плодът на Духа произтича непосредствено от това свидетелство на Духа – наистина не винаги в същата степен, нито даже при първото получаване на свидетелството и още по-малко по-късно. Нито радостта, нито мирът са винаги на едно и също ниво; това не е така даже и при любовта; толкова малко и свидетелството на Духа винаги е еднакво силно и ясно.

8. Но въпросът, за който става дума, е **дали изобщо има едно непосредствено свидетелство на Духа**; дали има още едно свидетелство на Духа, освен това, което идва от познанието за плода на Духа.

III. 1. Аз вярвам, че има такова, защото това е простият и естествен смисъл на текста: “Духът свидетелства с нашия дух, че сме Божи чада”. Очевидно е, че тук става дума за две свидетелства, които заедно засвидетелстват едно и също: на Божия Дух и на нашия дух. Епископът на Лондон Едмънд Гибсън в проповедта си върху тоя текст се учудва, че някой може да се колебае по повод въпросния факт; ясно е недвусмисленото значение на стиха. “Едното свидетелство – казва епископът – е това на нашия собствен дух, а именно съзнанието за собствената ни искреност”, или, за да изразим същата мисъл по-ясно, съзнанието за наличие на плода на Духа. Щом нашият дух е уверен в наличието на плода, т. е. на любов, радост, мир, дълготърпение, благодет, милост, то не е лесно да се изведе от тия предпоставки заключението, че ние сме Божи чада.

2. Наистина, почитаемият епископ приема, че другото свидетелство е “знанието, че вършим добри дела”. Това според него би трябвало да е “свидетелството на Божия Дух”. Но то е включено в свидетелството на нашия дух и по този начин сме по-близо до смисъла на думите на Павел. Така казва апостолът: “Защото нашата похвала е тази, свидетелството на нашата съвест, че ние живяхме... със святост и искреност пред Бога” (2 Кор. 1:12). Ясно е, че тук искреността е валидна както относно нашите думи и дела, така и относно нашите възгледи. Така че не става дума за някакво второ свидетелство, а пак за това, за което

се е говорило преди; защото съзнанието за добрите ни дела е само част от съзнанието ни за нашата искреност. Сиреч тук все още става дума за едно свидетелство. Но ако в текста става дума за две свидетелства, то нито съзнанието за нашите добри дела, нито нашата искреност е едното от тях; защото всичко това очевидно се съдържа в “свидетелството на нашия дух”.

3. Кое тогава е другото свидетелство? Ако нашият текст не го установяваше със задоволителна яснота, бихме могли да го изведем от предходния стих: “Вие не сте получили дух на робство, а сте приели дух на осиновление, с който викаме: Авва, Отче!” (Рим. 8:15). От това следва: “Самият Дух свидетелства заедно с нашия дух, че сме Божи чада”.

4. Това може да бъде още повече изяснено чрез паралелни стихове: “И понеже сте синове, Бог изпрати в сърцата ни Духа на Сина Си, Който вика: Авва, Отче!” (Гал. 4:6). Това е нещо непосредствено и директно, но не резултат от размисъл или от привеждане на доказателства. Не вика ли този Дух в сърцата ни “Авва, мили Отче!” от момента, в който Той бива даден – преди всеки размисъл относно нашата искреност, преди извеждането на заключения от каквото и да било рог? Не е ли това простият, естествен смисъл на думите, който става ясен на всеки още при пръв прочит? Всички тези текстове описват по най-ясен начин едно непосредствено свидетелство на Духа.

5. Това, че “свидетелството на Божия Дух” по логичен път трябва да предшества “свидетелството на нашия дух”, става ясно чрез прост размисъл. Ние първо трябва да станем святи в сърце и поведение, преди да осъзнаем, че сме такива. Защото Божията любов е коренът на всяка святост. Но ние можем да обикнем Бога, ако знаем, че Той ни обича: “Ние любим Него, защото Той първо възлюби нас” (1 Йоан 4:19). Можем да знаем, че Той ни обича, ако Неговият Дух засвидетелства това на нашия дух. Докато това не стане, не можем да го повярваме, не можем да кажем: “Живота, който сега живея в тялото, живея го с вярата, която е в Божия Син, Който ме възлюби и предаде Себе Си за мене” (Гал.2:20).

Едва тогава я усещаме,
кръвта, измиваща като поток.
И викаме с удива свята:
Ти, Господи, Си! Ти мой Си Бог!

Така че щом свидетелството на Божия Дух трябва да предшества любовта към Господа и всякакво освещение, вследствие на това то трябва да предшества и осъзнаването му от нас.

6. На това място е добре за потвърждение на разглежданото библейско учение да приведем опита на Божиите чада – не опита на гвама, трима или малко повече хора, а на едно голямо множество, което никой не може да преброи. Това учение е потвърдено в наше време, а и във всички времена, от “облак свидетели” (Евр.12:1) – живи и починали. То бива потвърждавано и от вашия и от моя опит. Същият Дух свидетелства с моя дух, че аз съм Божи чадго. Той ми даде увереност за това. Аз веднага извиках: “Авва, мили Отче!” Но това аз сторих (както и вие), преди да разсъждавам за плода на Духа или да бъда уверен в наличието му. От получаването на това свидетелство израснаха любов, радост, мир и всички плодове на Духа! Най-напред от всичко чух:

Твоят грях е опростен,
ти си оправдан -
чух – и с лъч от небесата
бях отвътре осиян.

7. Това може да бъде потвърдено не само чрез опита на Божиите чада. Хиляди от тях могат да изповядат, че не са знаели нищо за Божието благоволение, почиващо върху тях, докато то не им е било непосредствено засвидетелствано чрез Святия Дух. Това засвидетелстват и всички, които са били изкушавани от греха и знаят, че Божият гняв почива върху тях. Те не могат да бъдат успокоени от нищо друго, освен от непосредственото свидетелство на Духа, че Господ “ще покаже милост към неправдите им” (Евр.8:12) “и греховете им няма да помни вече”. Кажете на някого от тях: “Ти ще познаеш, че си Божи чадго, като размишляваш върху това какво Господ е създал в теб: твоята

любов, твоята радост, твоя мир”. Той веднага ще ти отвърне: “Чрез всичко това аз познавам, че съм дете на дявола. Моето плътско мислене е враждебно на Бога. Нямам никаква радост в Святия Дух. Душата ми е наскърбена до смърт. Нямам никакъв мир. Моето сърце е бушуващо море. В мен има само буря и вълнение”. Такива души не могат да бъдат утешени по друг начин, освен чрез едно свидетелство от Бога, което не ги успокоява, че са благочестиви или искрени, или че сърцето и обходата им са в съответствие с изискванията на Библията, а ги уверява, че Бог “оправдава нечестивия”, който до мига на оправдаването си е бил напълно безбожен и порочен, който “не върши дела”, не прави нищо истински добро, докато осъзнае, че е приет от Господа “не чрез праведни дела, които е сторил” (Тит 3:5), а само чрез едничката милост на Бога – чрез нищо друго, освен онова, което Божият Син е направил и изстрадал заради него. Не може да бъде иначе, щом “човек се оправдава чрез вяра, без делата на закона” (Рим. 3:28). Щом това е така, как би могъл той да бъде уверен преди своето оправдание в добротата на мислите и действията си? По-скоро е нужно да разбере, че “понеже няма с какво да плати, му е простено” (Лука 7:42); да има убеждението, че “в него не живее нищо добро” (Рим. 7:18) – нито в мисли, нито в дела – и това е съществената и абсолютно необходима предпоставка, поради която биваме “оправдани без заслуги чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим. 3:24). Откак Христос е дошъл на света, нито един човек не е бил оправдан, нито пък някой може да бъде оправдан, докато не повярва, че:

От всяко друго право съм лишен,
проклет съм, ала моят Бог умря за мен.

8. Така че който отрича, че има такова свидетелство, същевременно отрича оправданието чрез вяра. От това следва, че той или никога не го е преживял, не е бил никога оправдан, или е забравил, “че е бил очистен от старите си грехове” (2 Петр. 1:9), забравил е собствената си опитност, начина, по който Господ е подействал върху душата му, като е изтрил старите му грехове.

9. Дори опитът на чадата на този свят потвърждава моя на

Божиите чада. Много от тях имат желанието да угодят на Бога. Някои си дават голямо усилие, за да постигнат това. Но не считат ли всички те за голяма безсмислица, когато някой говори, че знае, че греховете му са простени? Никой от тях не си позволява да мисли така и все пак мнозина са уверени в собствената си благочестивост. Мнозина от тях несъмнено имат в известна степен свидетелството на собствения си дух, съзнанието за собствената праведност. Но това не създава у тях убеждение, че греховете им са простени, разбиране, че са Божи чада. Напротив, колкото по-добродетелни са те, толкова по-неспокойни са заради това, че не знаят в какво положение са. От казаното ясно следва, че те не могат добре да разберат нещата само с голото свидетелство на своя дух, без непосредственото свидетелство на Божия Дух, че са Божи чада.

IV. Но срещу това свидетелство се повдигат множество възражения. Тук ще размислим върху най-важните от тях.

1. Първото от тях е: “Опитът не е достатъчен, за да докаже едно учение, което не е основано върху Словото”. Това несъмнено е вярно и е съществена истина, но няма нищо общо с въпросната тема – вече беше доказано, че учението е основано върху Словото. Затова е допустимо опитът да бъде приведен за потвърждаване на библейските изявления.

2. “Но разните фантазбори, пророци, ентузиастични и всякакви други фанатици си въобразяват, че са получили свидетелството на Духа”. Така е, и немалко от тях може да са го получили, въпреки че не го задържат за дълго. Но ако и да не беше така, това не е никакво доказателство, че другите не са изживели тази опитност. Ако един побъркан си мисли, че е цар, това не е никакво доказателство, че няма истински царе.

“Но мнозина, които енергично подкрепят това учение, напълно опорочават Библията”. Може и да стане така, но такова последствие не е неминуемо. Учението се изповядва от хиляди, които отдават подобаваща почит на Словото.

“Но мнозина са изживели по тая причина съдбоносно разочарование и вече не се поддават на никакво убеждаване”. Все пак

едно библейско учение не става по-малко валидно поради това, че хората злоупотребяват с него във вреда на себе си.

3. “Но аз издигам следното становище като неоспорима истина: плодът на Духа е свидетелството на Духа”. Точно това не е безспорно. Хиляди се съмняват в него или направо го отхвърлят. Но нека оставим това. Ако подобно свидетелство е достатъчно, тогава не се нуждаем от никое друго. То е достатъчно с изключение на два случая: (1) когато плодът на Духа напълно липсва (такъв е случаят, когато непосредственото свидетелство се дава за пръв път); (2) когато плодът не бива подобаващо забелязван. Който застъпва приведеното становище, твърди, че човек би могъл да е угоден на Бога, без да знае това. И това е правилно: без точно в този момент да знаеш друго, освен това, което свидетелството ти показва, защото то затова ти се дава. Точно това е и нашето становище – непосредственото свидетелство може само тогава да блесне ярко, когато косвеното е затъмнено от облаците.

4. На второ място се възразява: “Целта на въпросното свидетелство е да се докаже, че нашето познание е истинско. Но то не го доказва”. Аз отговарям: подобно доказателство изобщо не е целта. Свидетелството предхожда всякакво познание – не само това, че ние сме изгубени, жалки, виновни и безпомощни грешници. Целта му е да се даде увереност на получилите го, че те са Божи чада, че “се оправдават даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим.3:24). Това не означава, че по-ранните им мисли, думи и дела са в съгласие с правилата на Словото. То изисква обратната предпоставка, а именно, че те са абсолютни грешници, грешни в поведение и думи. Ако не беше така, то тогава Бог би оправдавал благочестивите и би считал за правда добрите им дела. Опасявам се, че възприемането на оправдание чрез дела би премахнало всички цитирани възражения; защото който от все сърце вярва, че Бог вменява “правда без дела” на всички оправдани, няма да има никакви проблеми да отстъпи в това, че свидетелството на Святия Дух предшества плода на Духа.

5. Третото възражение е: “В Евангелието се казва: “Небесният

Отец ще даде Святия Дух на ония, които искат от Него” (Лука 11:13). В друго Евангелие по същия повод се говори за “добри неща” (Мат.7:11). Това доказва предостатъчно, че свидетелството на Духа се изразява в разпределяне на “добри дарове”. Но нито в единия, нито в другия текст става дума за “даване на свидетелство”. Затова ще оставя нещата да си бъдат все така, докато тази аргументация получи по-сериозно обосноваване.

6. На четвърто място се възразява: “Словото казва: “Дървото се познава по плода”; “Изпитвайте всички”; “Изпитвайте духовете”; “Изпитвайте себе си”. Точно така! Значи всеки, който вярва, че има свидетелството в себе си, може да изпита дали то е от Бога. Ако от него се ражда плод, значи е; иначе не е. Защото явно “дървото се познава по плода”. Така ние доказваме, че то е от Бога. “Но непосредственото свидетелство никъде не е споменато в Словото”. Не за себе си, не като единично свидетелство, а образуващо заедно с другото едно общо свидетелство: Святият Дух свидетелства с нашия дух, че сме Божи чада. Кой може да докаже, че в този стих не става дума точно за това? “Изпитвайте себе си дали сте във вярата; опитвайте себе си. Или за себе си не познавате ли, че Христос е във вас?” (2 Кор.13:5) От това място по никакъв начин не може да се види ясно дали изпитването става чрез едно непосредствено или чрез косвено свидетелство. Как ще докаже, че това не се познава първо чрез една вътрешна опитност, която после бива следвана от любов, радост и мир?

7. “Но свидетелството, което произтича от едно вътрешно и външно преобразяване, постоянно се споменава в Библията”. Това е така и ние се стремим неизменно да потвърдим свидетелството на Духа. “Но всички белези, които ти назоваваш, за да се различат действията на Божия Дух от някакво самозалъгване, са налице при преобразяването, което става в нас”. И това без съмнение е правилно.

8. Петото възражение е, че “непосредственото свидетелство на Духа не може да ни предпази от най-грубата измама. Трябва ли да се доверяваме на едно толкова неблагонадеждно свидетелство, след като се налага да прибъгваме до други аргументи, за да докажем твърденията му?” Аз отговарям: за да се предпазим от

измама, Бог ни дава две свидетелства, че сме Негови чада. Те съвместно го доказват. Поради това: “Коемо Бог е съчетал, човек да не го разлъчва” (Мат.19:6). Докато двете са заедно, ние не можем да бъдем измамени; можем да уповаваме на тяхното свидетелство. Те са във висша степен благонадеждни и за твърденията им няма нужда от други доказателства.

“Но непосредственото свидетелство прави само едно твърдение, без да представя доказателства за него”. Всяко твърдение е валидно само когато е потвърдено от двамата свидетели. Щом Святият Дух свидетелства с нашия дух, както е волята на Бога, това доказва задоволително, че ние сме Божи чада.

9. Шестото възражение: “Ти допускаш, че извършеното преобразяване е задоволително свидетелство, освен в случаи на особено тежки изпитания, както това на нашия Спасител на кръста. Никой не може да бъде изпитван така, както Той беше”. Но ти и аз или кое да било чадо на Бога би могло да претърпи такива тежки изпитания, че не е възможно да запазим детинското си упование на Бога, ако не ни запазва свидетелството на Духа.

10. Накрая се възражава: “Най-усърдните защитници на това учение спадат към групата на най-горделивите и лишени от любов хора”. Може би някои от най-разпалените му привърженици са и двете: горди и лишени от любов; но много от непоколебимите такива са извънредно благи и смирени не само в това, а и във всичко, верни последователи на Агнеца, нашия Господ.

Това са главните възражения, които съм чул. Те, по мое мнение, изразяват цялата аргументация. Ако човек спокойно и без предразсъдъци претегли възраженията и отговорите на тях, предполагам няма да му е трудно да види, че те ни най-малко не разбиват или отслабват доказателствената сила на великата истина, че Божият Дух непосредствено и косвено свидетелства, че сме Божи чада.

V.1. В обобщение можем да кажем, че свидетелството на Духа е една вътрешна опитност дълбоко в душата на вярващия, чрез която Божият Дух свидетелства непосредствено на неговия дух,

че той е Божие чадо. Под въпрос се поставя не това има ли свидетелство на Духа, а дали става дума за непосредствено свидетелство, т. е. за нещо различно от съзнанието за плода на Духа. Ние отговаряме положително, и то защото такъв е простият, логичен смисъл на текста, който става очевиден от предходните думи и паралелните места в Посланието към галатяните; защото естествено е свидетелството да предхожда плода, който произтича от него, и защото такъв ясен смисъл на Божието Слово е потвърден от опита на безброй много Божи чада, както и от опита на изкушаваните грешници, за които е невъзможно да получат мир, докато не приемат едно непосредствено свидетелство; а също и чрез чадата на този свят, които нямат свидетелството в себе си и затова до един твърдят, че никой не би могъл да знае дали греховете му са простени.

2. Наистина, възразява се, че опитът не е достатъчен, за да докаже едно неподкрепено от Словото учение. Побъркани и ентусиасти от всякакъв вид си въобразяват, че имат това свидетелство; целта му е да докаже истинността на нашето веруе; тази цел то не може да постигне. Словото казва: “Дървото се познава по плода” (Мат.12:23); “Изпитвайте себе си... опитвайте себе си”(2 Кор.13:5). Непосредственото свидетелство също не е споменато никъде в Библията. То не може да предпази от залъгвания. Накрая, причиненото в нас преображение е задоволително свидетелство, ако не ни постигнат изпитания като тези на Христос.

Ние отговаряме: 1. Опитът е достатъчен да потвърди едно учение, което е библейски обосновано. 2. Ако и мнозина да си въобразяват, че са преживели някакъв опит, с това не се опровергава истинският опит. 3. Това свидетелство има за цел да ни даде увереност в нашето положение на Божи чада и тази цел е постигната. 4. Истинското свидетелство на Духа се познава по неговите плодове: любов, радост, мир – без те да го предшестват. 5. Не може да бъде доказано, че привежданият текст: “Не знаете ли, че сте храм на Бога и че Божият Дух живее във вас?” (1 Кор.3:16), не се отнася към непосредственото свидетелство също, както и към косвеното. 6. Божият Дух, Който

свидетелства с нашия дух, ни предпазва от всяка заблуда. Накрая: всички ние сме изложени на изпитания, за които свидетелството на нашия собствен дух не е достатъчно, в които само непосредственото свидетелство на Святия Дух може да ни направи сигурни, че сме Божи чада.

3. От целия този презглед можем да изведем две заключения. Първо, никой не може да смята, че е задоволен от едно привидно свидетелство на Духа, ако то не е придружено от плод. Щом Божият Дух наистина свидетелства, че ние сме Божи чада, то плодът на Духа ще бъде непосредствена последица, а именно: “любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милост, милосърдие, верност, кротост, себеобуздание”. Макар че във време на силно изпитание този плод временно изглежда скрит, така че и самият изпитван не го вижда у себе си, защото сатана го “пресява като жито”, то сърцевината му остава налице, дори когато я покриват най-черните облаци. През трудното време радостта му в Святия Дух може да изглежда изгубена, душата му да е угнетена до смърт, докато трае “часът на тъмнината”, но по правило след това всичко се възстановява и той се “радва с неизказана и преславна радост” (1 Петр.1:8).

4. Второто заключение е: никой не бива да се задоволява с един привиден плод на Духа без свидетелство. Може да предвкуси радостта, любовта, мира и те да не са никаква измама, а наистина дар от Бога, много преди да има в себе си свидетелството, преди Божият Дух да свидетелства с неговия дух, че “има изкупление чрез кръвта на Исус, прощение на греховете” (Еф.1:7). Да, може да са налице в определена степен дори дълготърпение, благост, верност, кротост, себеобуздание (и то не техните сенки, а действителни чрез предварителната благодат на Бога), преди да е “обдарен във Възлюбения” (Еф.1:6), т. е. преди да има свидетелството за това. Но в никой случай не е добър съвет той да си остане там. Ако го направи, застрашава собствената си душа. Но умен ли е, ще вика непрестанно към Бога, докато Неговият Дух извика в сърцето му: “Авва, мили Отче!” Това е привилегията на всички Божи чада. Без нея ние никога не можем да сме сигурни, че сме такива. Не можем да запазим траен мир и да предотвратим

заблуждение поради измама и страх. Но веднъж приемем ли “Духа на осиновление”, ще имаме “мир, който превъзхожда всеки ум”, ще бъде изгонена болката на съмнението и страха и “сърцата и мислите ни ще бъдат опазени в Христа Исуса” (Фил. 4:7). И щом Святият Дух е принесъл Своя истински плод, а именно външно и вътрешно осветление, то Този, Който ни е призвал, несъмнено винаги ще ни дава това, което вече веднъж ни е дал. Така че никога не трябва да ни липсва нито свидетелството на Божия Дух, нито свидетелството на нашия дух – съзнанието, че ние ходим във всяка правда и в истинска святост.

Въведение към проповед 12

Свидетелството на нашия дух

“В Англия пуританската традиция довежда съвестта дотам човек да наблюдава себе си с очите на Бога, да се изпитва до детайли и съответно на това да направлява собствените си възгледи. Всяка стъпка бива проверявана дали отговаря на Божията воля” (Мартин Шмид). Както някои от предшествениците си, и Джон Уесли спазва тази богословска традиция на своето време. Неговият дневник и някои писма показват особено отчетливо как неподкупно основателят на методизма се е старал да се вслушва в гласа на Бог в съвестта си. Настоящата проповед от 1746 г. е добър пример за високата оценка на съвестта, онова свидетелство на нашия дух, давана от Уесли в разбирането му за християнския живот. Без правилно функционираща съвест е невъзможно истинското християнско живеене, защото съвестта е, която прави възможно “да се държим с божествена чистота в света”.

Но читателят трябва да знае, че тази рецепта на пуританското богословие на съвестта у Уесли не води до онова мрачно християнство, с което днес гумата “пуританство” охотно се свързва. “Правилната уредба на житейската ни обхода” (15), която има за цел съвестта, в тази проповед бива обозначаваща като “истинската основа за *радостта* на един християнин” (16). Тази радост не бива и да бъде подменяна с радостта от изпълнения дълг. Тя не е “естествена радост” (17), а радост, дарена от Бога на живеещите в съгласие с Неговата воля. В този пункт се явява една несъществена разлика с обичайното пуританско богословие: докато повечето пуритански проповедници изхождат от темата във 2 Кор.13:5 (“Изпитвайте себе си дали сте във вярата; опитвайте себе си”), Уесли изхожда от библийски текст, в който става дума за радостното свидетелство на нашата съвест. Това той прави и в по-късната си проповед на тази тема (Проповед 105 – “За съвестта”, 1788 г.). Не съвестта трябва да решава дали

християнинът стои във вярата или не! Уесли предпоставя вярата и “свидетелството на Божия Дух”. Само на базата на тази вече подарена и приета с благодарност вяра може да изникне това “свидетелство на добрата съвест”. Всъщност темата на проповедта е радостта на осъзнаващата се като съзвучна на Божията воля съвест, както впрочем английският словоред излага това във 2 Кор.1:12 (“This is our *rejoicing*, the testimony of our conscience”). В края на проповедта е особено ясно изразено, че изискването за една добра и неопетнена съвест нито заплашва, нито помрачава утехата от вестта за оправдаващата вяра и за спасението само по благодат: “Не, не трябва да изволюваме живота чрез своето собствено покорство ... и това вече ни е подарено чрез Божията благодат”. Изпълнялата своя дълг съвест не води и към отчаяно изпълнение на онова, което “Заветът на делата” изисква, а към едно радостно ходене съобразно “Завета на благодатта”.

Уесли вижда три условия за една добра съвест (7): (1) едно правилно разбиране на божественото Слово; (2) едно точно себепознание; (3) едно съзвучие на нашето сърце и живот с онова, което ние разбираме от Божието слово. Проповедта показва силното убеждение на Уесли, че съвестта се ориентира по Божието слово. На това той набляга не без една полемична поанта към своите съвременници, имащи навика да съзират в съвестта една автономна морална инстанция. В Англия през XVIII век насочването към човешката съвест се е превърнало почти в мода: “една дума, изричана от всяка уста” (3). Това правят пуританите, изхождайки от Библията. Но го правят и представителите на Английското просвещение, и то почти без позоваване на библейския Бог. Хората говорят с охота за едно природно “морално усещане” у човека, с удоволствие отказвайки се от традиционното понятие “съвест” (срв. 5). Противоположно на това Уесли решително се залавя за библейското понятие, понеже у него вижда нещо повече от една естествена способност на човека, а именно израз на действащата върху човека Божия благодат. Също и езичникът (който не знае нищо за откритата в Библията воля на Бога) има съвест, която получава своите импулси от Бога; във връзка с

известното изказване на Павел в Рим. 2:15 Уесли говори за Закона, “написан на техните сърца чрез Божия пръст” (6).

Проповедта служи, както и проповеди 10 и 11, на увереността в спасението. Уесли скоро забелязва, че неговата пледоария в полза на една префинена и изострена съвест (18) може да бъде изопачена в скрупульозно, боязливо и почти отчаяно себеизмъчване. Затова в един постскриптим към изданието от 1771 г. той съветва проповедта да се чете в светлината на проповед 13.

СВИДЕТЕЛСТВОТО НА НАШИЯ ДУХ

“Защото нашата похвала е тая, свидетелството на нашата съвест, че ние живяхме на света, а най-много между вас, със святост и искреност пред Бога; не с плътска мъдрост, а с Божия благодат.”

(2 Кор. 1:12)

1. Така казва всеки, който действително вярва в Христос, докато остава във вяра и любов. “Който Ме следва, няма да ходи в тъмнината, но ще има светлината на живота” (Йоан 8:12). И докато има светлината, ѝ се радва. “Както сте приели Христа Исуса, Господа, така и се обхождайте в Него” (Кол.2:6). Докато ходи така, в душата му намира място всеки ден наставлението на апостола: “Радвайте се всякога в Господа; пак ще кажа: Радвайте се!” (Фил.4:4).

2. За да не строим къща на пясък (така че, ако придойдат реките, задухат ветровете и се устремят върху нея, падането ѝ да е голямо), бих желал в следващото изложение да покажа същността и основанието за радостта на християните. Съвсем общо ние знаем, че от свидетелството на нашата съвест произтичат блажен мир и тихо удовлетворение на духа, както апостолът описва това. Но за да разбирате това още по-дълбоко, е нужно да размислим върху всички негови думи. Тогава лесно ще стане ясно какво трябва да разбираме под “свидетелство на съвестта” и защо този, който го има, непрестанно се радва.

3. Първо, какво трябва да разбираме под “съвест”? Какво означава тази дума, която всеки човек изговаря? Човек може да си

мисли, че е било извънредно трудно да схванем значението ѝ, ако си помислим колко много и обемисти томове са написани за нея в хода на времето и как може да ни помогне съкровището на старото и днешно знание за изясняването на това значение. И все пак трябва да се боим, че тези прилежни изследвания не са донесли много светлина по въпроса. Не е ли по-скоро така, че повечето писатели са обърквали нещата и са “помрачавали съвета с неразумни думи” (Йов 38:2) и с това са усложнили едно нещо, което е лесно и просто за разбиране? Нека оставим настрана трудноразбираемите думи и нещата ще станат бързо ясни на всеки човек с искрено сърце.

4. Бог ни е създал като мислещи същества. Ние сме способни да възприемаме настоящето и да размисляме върху миналото или да обръщаме поглед към него. Преди всичко можем да разберем какво става в собственото ни сърце и живот. Ние знаем какво чувстваме или правим, и то докато то става, както и след приключването му. Това имаме предвид, когато казваме: човекът има едно “съзнание”, една вътрешна представа за настоящите и миналите неща, които са го засегнали, за собствените си чувства и начини на поведение. Но това, което обичайно се обозначава със “съвест”, обхваща нещо повече. То не е само знание за нашето настояще или спомен за нашето минало. Да си припомним и да засвидетелстваме настоящите неща е само една, и то от най-малките задачи на съвестта. Същинската ѝ функция е да извинява или обвинява, да съгласува или да отхвърля, да оправдава или да проклиня.

5. Някои автори в последно време дадоха на съвестта ново име и решиха да я наричат “морален усет”. Но за предпочитане е старата дума, и то от съображението, че тя е много по-разпространена, позната на хората и оттам по-лесна за разбиране. Християните трябва да я предпочитат несъмнено поради друго основание: тя е съответстваща на Словото, тя е думата, предпочетена от Божията мъдрост във вдъхновените от нея Писания.

Под съвест, както думата общо е използвана в Словото и особено в Посланията на ап. Павел, можем да разбираме една способност или сила, насадена от Бога у всеки човек, роден на този

свят. Със съвестта той възприема кое е право или грешно в сърцето му, в неговите мисли, чувства, думи и дела.

6. Но какво е правилото, според което хората трябва да отсъждат кое е право и кое погрешно? Чрез какво трябва да бъде водена съвестта им? Правилото на езичниците (учи апостолът на друго място) е “законът, написан на сърцата им” (Рим. 2:15) от Божия пръст. “Те, въпреки че нямат закон, по природа вършат това, което се изисква от закона” (14. “Съвестта им свидетелства” дали ходят по правилата или не; при това “помислите им или ги осъждат помежду си, или ги оправдават”. Но християнското правило за истина и лъжа е Божието Слово, Писанията на Стария и Новия Завет, всичко, написано от пророците и “святите мъже, движени от Святия Дух” (2 Петр. 2:21); цялото Слово, дадено от Бога и “полезно за поука (сиреч за изучаване на цялостната воля на Бога), за изобличение, за поправление, за наставление в правдата”(2 Тим.3:16).

То е “светилникът на нозете” на християните и “виделината в пътеката” им (Пс.119:105). Получават го като правило за истинско и фалшиво, истински добро или зло. Те не считат за добро това, което не е директно или въз основа на прости заключения предписано в него. Нито пък за зло някое нещо – освен това, което категорично или чрез безспорни изводи е забранено. А това, което Словото (директно или чрез ясни изводи) не нарича нито зло, нито добро, християните разглеждат като неутрално, нито като зло, нито като добро само по себе си. Това е цялото и единствено правило, от което се води съвестта им във всички неща.

7. Ако наистина се води от това, християнинът има “позива към Бога на чиста съвест” (1 Петр. 3:21). На друго място апостолът нарича “чиста съвест” “непорочната съвест”(Деян. 24:16). Същата мисъл изразява и така: “До тоя ден съм живял пред Бога със свършено чиста съвест” (Деян. 23:1). И още: “Старая се да имам всякога непорочна съвестта си спрямо Бога и човеците” (Деян. 24:16). За целта преди всичко е необходимо едно правилно разбиране на Божието Слово, на това, което е “добро, благоугодно Нему и свършено”(Рим. 12:2). Защото невъзможно е да живееш според едно правило, ако не знаеш какво означава то. Второ, нужно

ни е истинско знание за самите нас (колко малко хора са го достигнали!), едно знание за нашето сърце и живот, за вътрешните ни подбуди и за външното ни поведение. Ако не ги познаваме, не бихме могли да ги измерваме с нашия мащаб. Трето, необходимо е едно съгласуване на нашето сърце и живот, подбуди и поведение, мисли, думи и дела с правилото, тоест, с писаното Слово на Бога. Ако изобщо имаме съвест, без това съгласуване тя може да бъде само лоша съвест. Четвърто, необходимо ни е едно вътрешно уверение, че Словото е съгласувано с нашето разбиране. Това превърнало се в навик възприемане, това вътрешно самосъзнание е “добрата съвест” или (с друг израз на Павел) “непорочна съвест пред Бога и човеците” (Деян. 24:16).

8. Който би желал да има една такава непорочна съвест, трябва да забележи, че тя е истинската основа. Трябва да си спомни, че “никой не може да положи друга основа, освен положената, която е Исус Христос” (1 Кор.3:11). Трябва да помисли и за това, че никой не може и да гради върху нея, освен ако няма жива вяра, и че никой човек няма дял в Христос, докато ясно не изповяда: “Живота, който сега живея, живея го с вярата в Божия Син” (Гал.2:20), в Този, Който сега е открит в сърцето ми, Който “предаде Себе Си за мене”. Самата вяра е доказателството, убеждението, представянето на невидимите неща, чрез които очите на разума ни се отварят, духовна светлина се излива върху тях и ние виждаме “чудесни неща в Божия Закон”, Неговата възвишеност и чистота, широчината и дължината, височината и дълбочината на Закона и на всяка отделна заповед, съдържаща се в него. Чрез вярата, с която виждаме светлината на Божията слава в лицето на Христос, ние възприемаме всичко вътре в себе си като в огледало, та дори и най-дълбоките подбуди на душата си. Само чрез това в сърцата ни се излива благословената любов на Бога, която ни прави способни да се обичаме един друг, както Христос ни е възлюбил. С това се изпълнява благодатното обещание на Бога към Израил: “Ще положи законите Си в ума им и ще ги напиша в сърцата им” (Евр.8:10). Така Той реализира в душите ни едно пълно съгласие с Неговия съвършен Закон и “пленива всеки разум да се покорява на Христа” (2 Кор.10:5).

Както едно лошо дърво не може да даде добри плодове, така и доброто дърво не може да даде лоши плодове; животът на един вярващ, както и сърцето му, е напълно според правилата на божествените повеления. С това съзнание той може да отдаде слава на Бога и да каже с Павел: “Защото нашата похвала е тая, свидетелството на нашата съвест, че ние живяхме на света със святост и искреност пред Бога, не с плътска мъдрост, а с Божия благодат” (2 Кор.1:12).

9. “Живяхме на света”. Апостолът изразява това с една-единствена дума в оригинала; но значението ѝ е много широко, тя обхваща цялото ни поведение, всички вътрешни и външни дадености на душевния и физическия ни живот. Тя включва всяка подбуда на сърцето ни, на езика ни, на ръцете и частите ни. Простира се върху всички наши дела и думи и върху използването на всичките ни възможности и способности. Засяга всички начини, по които използваме за Бога или хората получените от нас таланти.

10. “Живяхме на света”, дори в света на безбожниците, не само сред Божиите чада – което би било доста по-лесно – а и сред дяволските чада, сред ония, които “лежат в лукавия” (1 Йоан 5:19). Що за свят е това! Как е напоен той с духа, който постоянно вдишва! Както нашият Бог е благ и върши добро, така богът на този свят и чадата му са зли и вършат на всичките Божии чада зло (доколкото им е позволено). Как техният баща ги държи постоянно нащрек или “обикаля, търсейки кого да погълне” (1 Петр.5:8)! При това те използват лукавщина или насилие, скрити подлости или откритата принуда, за да унищожат онези, които не са от света. Непрестанно се борят те против нашите души и се мъчат със стари или нови оръжия и с лъжи от всякакъв вид да ни бутнат в примките на дявола, в широкия път, който води в погубел.

11. “Живяхме на света със святост и искреност пред Бога”. С “искреност”. Простотата е това, което нашият Господ препоръчва, говорейки за “здрavo око” (Мат.6:22). “Окото е светило на тялото” – казва Той. “Ако окото ти е здраво, цялото ти тяло ще бъде осветено”. Това значи: каквото е окото за тялото

ми, такова е намерението за всички думи и дела. Оттам, щом очите на душата ти са безхитростни, всичките ти дела и постъпки ще са “от светлината”, изпълнени с виделина от небето, с любов, радост, мир в Святия Дух.

Ние имаме едно безхитростно сърце, когато окото на разума ни е насочено само към Бога, ако във всичко гледаме само на Него, и то като на наш Бог, дял наш, сила и блаженство наши, наша голяма награда, всичко и във всичко, сега и във вечността. Простота е когато имаме постоянната решимост да следваме едно-единствено намерение, а именно: да умножаваме Божиата слава, да вършим Неговата воля; когато тази решимост пропича цялата ни душа, изпълва сърцето ни и е единственият извор за всичките ни мисли, желания и намерения.

12. Второ, със “святост”. Разликата между искреност и святост изглежда да е преди всичко в това: искреността засяга намеренията, святостта – тяхното изпълнение. Святостта засяга не само думите ни, а, както бе описано по-горе, цялото ни житейско поведение. Думата тук не бива да се разбира в смисъла, в който Павел понякога я употребява, а именно като говорене на истината, отричане от лъжата, лукавщината и преструвките, а в по-широко значение като улучване на целите, които сме си поставили чрез искреността. Според това значението на разглежданата дума е всичко, което правим или говорим, да става наистина за слава на Бога; нашите думи не само да целят отдаване слава на Бога, но и действително да я постигат; всичките ни дела да се вливат в един равномерен поток и да служат на тази голяма цел и целият ни живот да се приближава до Бога – и то непрестанно, като се обхождаме в пътя на освещението, в пътеките на правдата, милостта и истината.

13. Тази чистота е определена от апостола като чистота от Бога или божествена чистота. С това той иска да предпази от подмяната или смесването ѝ с чистотата на езичниците (които също почитат нещо като чистота) и да назове предмета и целта на тази християнска добродетел. Защото знае, че което в крайна сметка не е устремено към Бога, се изражда в “слаби и сиромашки учения” на този свят (Гал. 4:9). Наричайки я “чистота от Бога”,

той насочва към нейния причинител, към “Отца на светлините, от Когото слиза всяко добро и всеки съвършен дар” (Як. 1:17). Това става още по-ясно в следващите думи: “Не с плътска мъдрост, а с Божия благодат” (2 Кор. 1:12).

14. “Не с плътска мъдрост”. Това значи: “Ние не можем да ходим в този свят с божествена чистота нито въз основа на естествена сила на разбирането, нито въз основа на придобито познание или мъдрост. Не можем да желаем тази простота и да практикуваме тази чистота чрез силата на разума, на добронамереността или на добрия произход. Тя превъзхожда всякакво вродено в нас гръзновение, силата ни да решаваме и всичкото ни философско обучение. Силата на навиците не е в състояние да ни държи в нея; това не могат също най-изтънчените правила на човешкото възпитателно изкуство. Аз, Павел, не можах да я достигна въпреки всичките предимства, които имах, докато бях “в плът” (Рим. 7:5), в своето естествено състояние, и докато се стремях към нея само с плътската, естествена мъдрост”.

Сигурно, ако има човек, който би стигнал до нея с човешка мъдрост, това би бил само Павел. Защото едва ли можем да си представим някой, който чрез всичките дарове на природата и възпитанието е бил по-облагодетелстван от него. Наред с естествените си заложби, които вероятно не са били по-малки от тези на който и да било негов съвременник, той е имал всичките привилегии на обучението в Тарс. Накрая беше седял “при нозете на Гамалиил”, една личност, която в тогавашния юдейски свят е била почитана до небесата заради знанието и безупречността си. Имаше всички възможни права на религиозно възпитание, понеже беше фарисей, син на фарисей, обучаван в най-строгата секта или верско направление, която се отличавахе от другите с най-строгата си точност; и вътре в нея “напредваше повече от мнозина свои връстници, като по-голям ревнител за преданията от бащите” (Гал. 1:14), от които беше приел, че може да угоди на Бога и да бъде “по правдата, която е от закона, непорочен” (Фил. 3:6). Но по този път Савел не успя да достигне простотата и божествената чистота. Всичките му усилия бяха напразни. И когато видя това в цялата му дълбочина и еднозначност, беше

принуден да извика: “Това, което беше за мене придобивка, като загуба го счетох за Христа. А и всичко считам като загуба заради това превъзходно нещо – познаването на моя Господ Христос Исус” (Фил.3:7,8).

15. Той никога не би могъл да постигне това без “това превъзходно нещо – познаването на моя Господ Христос Исус”, или чрез “Божията благодат” – един друг израз с приблизително същото значение. Под “Божия благодат” се разбира понякога неограничената любов, незаслужената милост, чрез която аз, грешникът, въз основа на Христовите заслуги сега съм примирен с Бога. Но тук това по-скоро означава Божията сила, Святия Дух, Който “действа в нас (за две неща): да желаем това и да го изработваме” (Фил.2:13). Щом Божията благодат (в първия смисъл, т. е. нейната прощаваща любов) се открие на душата ни, Божията благодат (във втория смисъл, т. е. силата на Святия Дух) намира място в душата. В резултат можем чрез Бога да извършим това, което за човека е невъзможно. Сега вече можем правилно да уредим житейския си път. Можем да извършим всичко в светлината и силата на оная любов – чрез Христос, Който ни укрепява. Сега вече имаме “свидетелството на нашата съвест”, че “живяхме на света със святост и искреност пред Бога”, което никога не сме имали чрез плътската мъдрост.

16. Това е истинската основа за радостта на един християнин. Сега лесно можем да разберем как този, който има това свидетелство, непрестанно се радва. Той може да каже: “Величае душата ми Господа, и духът ми се зарадва в Господа, Спасителя мой” и “Радвам се в Този, Който поради незаслужената Си любов към мен ме е призвал в състояние на спасение от сърдечно милосърдие; в Когото сега се намирам чрез Неговата сила. Радвам се, защото Неговият Дух свидетелства на моя дух, че съм изкупен чрез кръвта на Агнето и че съм част на Христа, Божие чадо и наследник на царството, защото вярвам в Него. Радвам се, защото усещането, че Бог ме обича чрез същия Дух, събужда любов в мене и заради Него обичам всеки човек, всяка душа, която Той е сътворил. Радвам се, защото Той ми дава да почувствам, че “имам същия дух, който беше и в Христа” (Гал. 2:5). Простота: очите

ми са насочени само към Него при всяко трепване на сърцето ми, силен съм да държа погледа на душата си отправена към Този, “Който ме възлюби и предаде Себе Си за мене”; целта ми да е единствено да изпълнявам святата Му воля във всяка своя мисъл, дума и дело. Чистота: да не желая нищо повече от Бога, да “разпна плътта с нейните страсти и похоти” (Гал.5:24), да “мисля за горното, а не за земното” (Кол.3:2). Освещение: постоянно възпроизвеждане на богоподобие, обновление на душата “по Негово подобие”. Божествена святост: всичките ми думи и дела да са така насочени, че да служат за слава на Бога, и това да ми доставя радост. Аз искам да се радвам и затова, че съвестта ми свидетелства в Святия Дух чрез светлината, която Той излива върху мен, така, че аз “ходя достойно за званието, към което бях призван”; “въздържам се от всякакво зло” и бягам от греха; че правя добро на всеки човек по всевъзможен начин; че следвам моя Господ на всяка крачка и върша това, което е угодно Нему. Радвам се, защото чрез даването на Святия Дух виждам и чувствам, че всичките ми дела са сторени в Неговото име, че Той е, Който върши в мен всичките тия дела. Радвам се, защото чрез Божията светлина, която сияе в сърцето ми, виждам, че имам силата да ходя в Неговите пътища, и чрез Неговата благодат не се отклонявам от тях нито наляво, нито надясно.

17. От този род е причината и същността на радостта, с която християнинът се радва всякога. От всичко това човек лесно може да направи извода, че, първо, това не е ЕСТЕСТВЕНА радост. Тя не възниква от някаква природна причина, нито пък произтича от внезапно душевно чувство. Тези неща могат да подарят едно плахо пламъче на радост; но християнинът се “радва всякога”. Радостта му не се дължи на добро телесно здраве или благо-разположеност, на сила и бодрост, защото тя е все така силна в болест и страдание, а може би и по-силна, отколкото в добри дни. Много християни никога не са изживели една радост, която би могла да бъде сравнима с радостта, изпълваща душата им, когато тялото им се къса от болки или са почти съсипани от болест. Тя може най-малко да бъде приписана на външното им състояние, на благоволенieto на хората или на изобилието на земните блага.

Защото точно когато вярата им бива изпитвана чрез всякакви външни заплахи и с огън, Божиите чада имат “неизказана и преславна радост” чрез Този, “в Когото вярват, без да са го видели” (1 Петр.1:8). Сигурно хората никога не са се радвали като ония, които всички са считали за “измет на света” (1 Кор.4:13), които са се скитали по света и не са притежавали нищо – в глад, студ, в голота, изпитващи не само присмехи, но и окови и тъмници (Евр.11:36), които “не са се скъпили за живота си, а са изкарали пътя си и служението” (Деян.20:24).

18. Въз основа на предходните разсъждения можем на второ място да приемем, че радостта на християните не произтича от една СЛЕПОТА НА СЪВЕСТИТА, от една неспособност да се прави разлика между добро и зло. Напротив! Тази радост им е била напълно непозната, докато не са прогледнали очите на разума им (Еф.1:18); не са знаели нищо за нея, докато не са получили духовни сетива, за да могат да правят разлика между духовно доброто и духовно злото. Сега очите на душата им вече не са помрачени. Никога преди не са имали толкова остро зрение. Възприемат точно дори и най-дребното нещо с такава бързина, че естественият човек може само да се удивлява. Тъй както една прашинка става видима в лъчите на слънцето, така и за тоя, който ходи в светлината, в лъчите на духовното слънце всяка прашинка става видима. Той никога не затваря очите на своята съвест. Такъв сън отдавна го е напуснал. Душата му винаги е будна, не дреме, нито ръцете му се сгъват за сън (Пр. 6:10). Винаги стои на стражницата (Ис. 21:8) и чува какво иска да му каже Господ; винаги се радва “да види невидимия” (Евр.11:27).

19. Трето, радостта на християните не произтича от безчувственост или от ЗАСТОЯЛОСТ НА СЪВЕСТИТА. От това може да произтече радост само при онези, чието “несмислено сърце е помрачено” (Рим.1:21), станало е безчувствено, затлъстяло и оттам – без духовно разбиране. Понеже сърцата на тези хора са такива, те вероятно се радват дори когато съгрешават; и това те вероятно наричат “свобода”, а то е обикновено пиянство на душата, мъртвешко сковаване на духа, безумна невменяемост на една прегоряла съвест. В противоположност на това хрис-

тиянинът има една изключителна чувствителност, каквато преди не е мислил, че може да има. Никога преди съвестта му не е била така деликатна, както сега, откакто Божията любов владее в сърцето му. Хвалбата му и радостта му е, че Бог чува ежедневната му молитва:

Душата ми далече да избяга,
преди да я нападне злото.
И да усеща, щом грехът посяга,
тъй както е чувствително окоето.

20. В заключение: християнската радост е радост в покорството, в любовта към Бога и в спазване на Неговите заповеди. Ако спазваме Неговите заповеди, то това не значи, че сме изпълнили изискванията на ЗАВЕТА НА ДЕЛАТА и че чрез нашите добрини или праведност сме сторили нужното, за да ни прости Бог и да ни приеме. Не! На нас вече ни е простено и ние сме приети чрез Божията милост в Христа. Не значи, че чрез собственото си покорство е трябвало да придобием живот, живот от мъртвилото на греха; и това вече ни е подарено чрез Божията благодат. Бог ни “съживи, когато бяхме мъртви чрез нашите престъпления и грехове” (Еф.2:1), и сега сме “живи за Бога в Христа Исуса” (Рим.6:11). Но ние се радваме да ходим според ЗАВЕТА НА БЛАГОДАТА: в свята любов и в радостно покорство. Изпълнени с радост, ние знаем, че оправдани чрез Неговата благодат, не сме я приели напразно (2 Кор.6:1), че Бог заради Себе Си, заради кръвта на Агнеца (а не поради нашето искане или тичане) ни е помирил със Себе Си. Така ние ходим в пътя на Неговите заповеди в силата, която Той ни е подарил. Господ ни е “препасал за бой” (Пс.18:39) и ние воюваме с радост “в доброто войнстване на вярата” (1 Тим. 6:12). Чрез Този, Който чрез вяра живее в сърцата ни, ние се хващаме с радост за вечния живот. Това е нашата радост, че както “Отец ни работи досега”, така и ние вършим Божиите дела (не поради своите сили или мъдрост, а чрез силата на Святия Дух, подарена ни в Исус Христос). Дано Той сътвори в нас онова, което е угодно Нему. На Него да бъде слава от вековете и до вековете!

Въведение към проповед 13**За греха у вярващите**

С тази проповед ние правим един скок във времето от 1746 г. (Проповеди 5-10 и 12) към 1763 г. Тя произлиза от настойчивото желание на Уесли да предотврати едно порочно развитие на нещата вътре в междувременно навършилото двадесет и пет години методистко движение, за което той – съвсем несправедливо – счита за виновници чужди влияния (предимно това на Цинцендорф).

На 28 март 1763 г. той пише в дневника си: “Придвижвах се към Луишъм и пишех проповедта за греха у вярващите, за да отстраня заблудението, което някои се опитваха да разпространяват – че няма никакъв грях за ония, които са оправдани”. Но в тази незабавно публикувана проповед Уесли не само оборва едно богословско заблудение, а преди всичко насърчава все още слабите във вярата. Богословският размисъл не е самоцелен, а служи на практични, предимно душепастирски задачи, които, от своя страна, не могат да бъдат изпълнени без силна богословска обосновка.

Срещу какво се обявява Уесли в тази поучителна проповед? За това ни информират предимно откъсите I, 5 и IV, 1-12: става дума за едно схващане, несправедливо приписваното на граф Цинцендорф и някои немски хернхутци, което е възприето от някои англичани, “че покварата на природата вече изобщо не съществува при ония, които вярват в Христос” (I, 5), и те са, понеже в тях живее Божият Дух, “освободени от вината, властта или ... същността на греха” (IV, 4). Оправданията и новородените, както се твърди – затова говорят и много библейски аргументи, както и опитът (IV, 1-12) – вече нямат нищо общо с греховността.

Че самият Уесли не е невинен за възникването на подобно схващане, говорят между другото и следните изявления, излезли изпод перото му: “Който е роден от Бога чрез вяра, не съгрешава чрез никакви грехове на навика, ... нито чрез никакви умишлени

грехове, ... нито чрез някакви греховни пожелания, ... нито пък греша в дело, дума или мисъл чрез слабост... Макар и да не може да не каже, че не е грешил, той все пак сега вече не греша” (проповед 1, II, 6).

В две подробни изложения (III и IV) Уесли оборва – като корекция на едно от основните реформаторски изявления (християнинът е праведник и грешник същевременно) – по изказ разбираемото, но изпаднало в обратната крайност твърдение, че няма вече никакъв грях в оня, който вярва (I, 4-6). Той започва с позитивно изложение на учението, че и у вярващия има два противоположни “принципа”, а именно “плът” и “дух” (Гал.5:17), и го обосновава чрез Словото (III, 1-6), с опита (III, 7-8), с традицията (III, 9) и с последиците, които то дава (III,10). Със същата обоснованост посочва в IV част аргументи в полза на отхвърлената от него позиция, за да ги обори един след друг с библейски и разумни съображения; т.е. прави критично претегляне и откриване на логически противоречия.

Заклучителната част (V) обобщава още веднъж съществено в кратки изречения и придава на проповедта душепастирска и окуражаваща насоченост.

Накрая читателят бива поканен, наред със съдържателните аспекти на разработката, да обърне внимание и на това как Уесли обосновава и извежда своите богословски отсъждания: как той свързва грижливите изложения на библейските текстове с вслушване в преданието предимно на ранната църква, с внимание към опитването на Божиите дела и към критичното осмисляне на всички налични аргументи.

Проповед 13

ЗА ГРЕХА ВЪВ ВЯРВАЩИТЕ

*“...ако е някой в Христа, той е
ново създание...”*

(2 Кор.5:17)

I. 1. Има ли грях в този, който е в Христос? ОСТАВА ли грях в този, който вярва в Него? Има ли някакъв грях в онези, които са “родени от Бога”, или те са напълно освободени от греха? Никой не бива да мисли, че тия въпроси произтичат от чисто любопитство или че не е от голямо значение какъв е отговорът. На практика тук става дума за един изключително важен пункт от живота на всеки сериозен християнин. Решението на горните въпроси е в тясна зависимост с неговото сегашно и вечно блаженство.

2. Въпреки това аз не знам те да са били предмет на спорове в ранната църква. Не е имало никакъв повод за дискусии, понеже всички християни са били на едно мнение. Доколкото можах да установя, общността на ранните християни (според това, което те са оставили като писменост) е декларирала единодушно, че дори вярващите в Христос, “заякнали в Господа и в силата на Неговото могъщество” (Еф. 6:10), трябва да се борят още с плътта, с една зла природа, с “началства и власти”.

3. В това отношение нашата църква, както и много други, възприема мнението на ранните християни. Тя декларира: “Първичният грях е порочността на човешката природа, чрез която човек в същността си е склонен към злото, така че плътта воюва срещу духа. Това нейно изкушение остава и при тия, които са новородени. При това желанието на плътта не е подчинено на Божия закон и въпреки че за вярващите няма никакво осъждане, тези желания съставляват сърцевината на греха”.

4. Същото изповядват всички останали църкви – не само гръцката и римската, но и всички реформирани църкви в Европа, независимо от деноминацията. Всъщност, някои от тях като че ли пресилват нещата. Като описват колко е порочно сърцето на вярващия, те едва ли признават, че той има власт над греха, а го смятат по-скоро за поробен под греха. По този начин почти изчезва разликата между вярващия и невярващия.

5. За да избегнат тази крайност, някои хора, особено тези около покойния граф Цинцендорф, изпадат в друга. Те твърдят: “Всички истински вярващи не само са освободени от ВЛАСТТА на греха, но и от съществуването на вътрешни и външни грехове, така че в тях вече НЕ ОСТАВА никакъв грях”. Преди двадесет години много хора от нашата страна приеха това твърдение, че порочността на природата ВЕЧЕ НЕ СЪЩЕСТВУВА при онези, които вярват в Христос.

6. Вярно е, че германците признават по повод на тази тема (или поне повечето от тях), че “грехът остава в ПЛЪТТА като цяло, но не и в сърцето на един вярващ”. Когато след време безсмислицата на това схващане излезе на бял свят, те изцяло се отметнаха от него. Признаха, че наистина грехът ОСТАВА, но не ВЛАДЕЕ над тоя, който е роден от Бога.

7. Но англичаните, които приеха това разбиране от тях (някои директно, други от втора и трета ръка), не бяха така гъвкави, за да оставят лесно любимото си схващане; и даже когато повечето от тях се убедиха в пълната му неуместност, някои все пак не склониха да се откажат от него. И до днес не помръдват от защитата му.

II. 1. Заради онези, които истински се боят от Бога и искат да знаят “истината, която е в Исуса”, няма да е погрешно спокойно и обективно да обмислим този въпрос. При това ще използвам думите “новороден”, “оправдан” и “вярващ” без разлика между тях. Макар че те нямат еднакво значение (първата означава вътрешна, **ДЕЙСТВИТЕЛНА** промяна; втората – **ОТНОСИТЕЛНА**; третата означава средството, чрез което се причиняват новорождението и оправданието), и трите се отнасят за една и съща личност,

понеже всеки, който “вярва”, е и двете – “оправдан” и “роген от Бога”.

2. Под “грех” тук разбираме вътрешния грех, а именно всяка греховна подбуда, страст или афект, като гордост, своеволие, любов към света от всякакъв вид и във всякаква степен, като пожелание, гняв, лошо настроение, всякакво състояние, противоречащо на духа, който беше в Христос.

3. Въпросът не се отнася до ВЪНШНИЯ ГРЯХ, дали едно Божие чадо ВЪРШИ ГРЯХ или не. Всички ние сме съгласни и със сериозност тържим, че “който върши грех, от дявола е” (1 Йоан 3:8), и “който е роген от Бога, не върши грех” (9). Ние не разсъждаваме дали вътрешният грех ще остане ЗАВИНАГИ в Божиите чада или дали грехът ще остане в душата, ДОКАТО тя е в тялото. Не разсъждаваме също и дали един оправдан човек може да бъде ВЪРНАТ във външен или вътрешен грех. Нас просто ни интересува това: освободен ли е един оправдан или новороден човек от ВСЯКАКЪВ ГРЯХ, след като е оправдан? Няма ли вече никакъв грех в сърцето му след това, освен ако не отпадне от благодатта?

4. Ние твърдим, че състоянието на един оправдан човек е неизразимо великолепно и прекрасно. Той е новороден “не от кръв, нито от плътска похот, нито от мъжка похот, а от Бога” (Йоан 1:13). Той е Божие чадо, част от Христос, наследник на царството. “Божият мир, който никои ум не може да схване, пази сърцето му и мислите му в Христа Исуса” (Фил. 4:7). Тялото му е храм на Святия Дух и “Божие обиталище в Духа” (Еф. 2:22). “Създаден е в Христа Исуса” (Еф. 2:10), умит е и осветен. Сърцето му е очистено чрез вяра и от “произлязлото от страстите разтление в света” (2 Петр. 1:4); “Божията любов е изляна в сърцето му чрез дадения Святи Дух” (Рим. 5:6). Докато ходи в любов (което винаги може да прави), той “се моли на Бога в дух и истина” (Йоан 4:22). “Пази Божиите заповеди и върши това, що е угодно пред Него” (1 Йоан 3:22). “Старае се да има всякога непорочна съвест спрямо Бога и човеците” (Деян. 24:16) и има власт над вътрешния и външния грех – и това от момента, когато е бил оправдан.

III. 1. “Но в такъв случай свободен ли е от всякакъв грях, така че в сърцето му да няма никакъв грях?” Това не мога да кажа. Не мога да го вярвам. Защото ап. Павел казва обратното. Той говори на вярващи и описва състоянието на вярващите обобщено, като казва: “Плътта силно желае противното на Духа, а Духът противното на плътта; двете се противят едно на друго” (Гал. 5:17). По-ясно не може да се каже. Апостолът подчертано се подсигурява, че “плътта”, сиреч порочната природа, се противи дори при вярващите на Духа. И у вярващите съществуват два принципа и те “се противят един на друг”.

2. По-нататък, в Първото послание към коринтяните, послание към “осветените в Христа” от Коринт, той пише: “И аз, братя, не можах да говоря на вас като на духовни, но като на плътски, като на младенци в Христа... И досега сте плътски, докато има между вас завист и разпра... не сте ли плътски?” (3:1-3). Е, тук апостолът говори несъмнено на вярващи – на един грях ги определя като свои братя в Христа, и все пак ги вижда в определена степен като все още ПЛЪТСКИ. Посочва, че между тях е имало “завист” (лоша подбуда), която причинява “разпра”; и все пак не прави и най-слаб намек, че те са изгубили своята вяра. Не, декларира ясно, че не е така, защото иначе те не биха били даже “младенци в Христа”; и (което е най-забележително) казва, че състоянието им на “плътски” и на “младенци в Христа” като че ли е едно и също. С това недвусмислено посочва, че всеки християнин е “плътски” (в определена степен), докато е само един “младенец в Христа”.

3. Това важно положение, че у вярващите са налице два противоположни принципа – природа и благодат, плът и дух – се забелязва на практика във всички Павлови послания, а и в цялото Писание. Почти всички указания и предупреждения в тях се основават на тази предпоставка. Те насочват към лошите подбуди и деяния у тези, които въпреки това са признати от боговдъхновените Писания за вярващи; тези вярващи постоянно биват насърчавани чрез силата на вярата, която е у тях, да се борят и побеждават лошите неща.

4. Кой може да се съмнява, че ангелът на църквата в Ефес има

вяра; въпреки това Господ му казва: Зная твоите дела, труда и търпението ти... имаш търпение и за Моето име си издържал и не си се уморил”. Но имало ли е малък грях в сърцето му? Сигурно, иначе Христос нямаше да добави: “Но имам против тебе това, че си оставил първата си любов” (Откр.2:2-4). Това беше грях, който Господ видя в сърцето му. Заради този грях той беше призван ДА СЕ ПОКАЕ; и все пак нямаме никакво право да кажем, че по онова време ефеският ангел не е имал никаква вяра.

5. Също и ангелът на църквата в Пергам беше назидан да се покае. Това предпоставя наличието на грях, въпреки че нашият Господ ясно казва: “Ти не си се отрекъл от вярата в Мене” (2:13). На ангела на Сардис каза: “Богдърствай и укрепи останалото, което е близо до умирање” (3:2). Оставащото добро е било “на умирање”, но още не е било истински мъртво. Дори в него е имало искрица вяра и съветът е тя да бъде запазена.

6. И още: когато апостолът увещава вярващите “да очистят себе си от всякаква плътска и духовна нечистота” (2 Кор.7:1), той ясно показва, че те още не са били освободени от нея. Възражаваш ли, че “който се въздържа от всякаво зло, именно чрез това очисти себе си от всякаво опетняване”? По никакъв начин! Един пример: някой ме клевети. Аз чувствам яд – това е едно опетняване на духа. Но не казвам нито дума. Така се “въздържа от всякаво зло”(1 Сол.5:22), но това не ме очисти от опетняването на духа, което чувствам, за съжаление.

7. Твърдението, че “няма никакъв грях у един вярващ, никакъв плътски облик, никакво влечение към отстъплението”, стои също така в противоречие със Словото Божие, както и с опита на вярващите. Те чувстват постоянно в сърцето си влечение към отпадане, естествена склонност към злото, желание да изоставят Бога и да се отдадат на нещата на този свят. Те ежедневно съзнават греховете, които са останали в сърцето им – гордост, своеволие, неверие; всичко, което искат да кажат или сторят, е поразено от греха, дори най-добрите им действия и най-святите служения. Все пак в същото време те знаят, че са “от Бога”. В това не могат да се усъмнят и за миг. Чувстват Неговия Дух, Който ясно “свидетелства с техния дух, че са Божи чада”. Радват

се в Бога чрез Господ Исус, чрез Когото са получили примирение. По еднакво ясен начин са сигурни, че грехът е в тях и че Христос е в тях.

8. “Но може ли Христос да бъде в едно сърце, в което има и грях?” Това Той несъмнено може. Иначе по никакъв начин не би могло да бъде спасено то. Където е болестта, там е и лекарят.

Той делото Си в нас не спира,
докато се очистим от греха и злото.

Всъщност, Христос не може да ВЛАДЕЕ там, където ВЛАДЕЕ грях. Той също не иска да ЖИВЕЕ там, където е предоставено известно ПРАВО НА ОБИТАВАНЕ на някакъв грях. Но Е и ЖИВЕЕ в сърцето на всеки един вярващ, който се бори против греха, ако и това сърце все още да не е “очистено според изискването за светилището” (2 Лст. 30:19).

9. Вече беше казано, че противоположното учение, според което “у вярващия няма никакъв грях”, е съвсем ново за Христовата църква. Седемнадесет века никой не е чувал нищо за него, докато то е било открито от граф Цинцендорф. Не мога да си припомня да съм срещнал и най-слабия намек за него в съчиненията на стари или съвременни автори, ако не се смятат няколкото подигвели антиномисти; а и те същевременно потвърждават и отричат това учение, като признават, че грехът е “в тяхната плът”, въпреки че “в техните сърца” няма никакъв грях. Но всяко ново учение трябва да е фалшиво, защото старата вяра е единственото истинско нещо. Никое схващане не може да е вярно, ако не е същото като онова, което е било в началото.

10. Друг аргумент срещу неговата небиблейска същност са ужасните последици от него. Някой казва: “Днес съм гневлив”. Трябва ли да отговоря: “Тогава ти нямаш никаква вяра”? Друг казва: “Знам, че съветът ти е добър, но волята ми се бунтува против него”. Трябва ли да отвърна: “Тогава ти си един неверник и си под Божия гняв и проклятие”? Какви ще бъдат неминуемите последици? Ако той повярва в това, което му казвам, душата му не само ще бъде угнетена и ранена, а може би и напълно съсипана.

Той “ще напусне гръзното, за което има голяма награда” (Евр.10:35). Как би могъл да угаси “огнените стрели на нечестивия”, ако е смъкнал “щита на вярата” (Еф.6:16)? Как ще победи света и ще види, че “вярата ни е победата, която надделява над света” (1 Йоан 5:4)? Той стои обезоръжен сред враговете си, безсилен пред атаките им. Чудно ли е, че е така пълно победен, че те го пленяват, както си поискат? Че той пада от едно състояние на безбожие в друго и никога вече не може да види нещо добро? Затова при никакви условия не мога да приема твърдението, че “у вярващия от момента на неговото оправдаване няма никакъв грях”. Първо, защото това противоречи на цялото Писание; второ, защото стои в противоречие с опита на Божиите чада; трето, защото е абсолютно ново и до вчера никой на света не беше чувал нищо за него; и накрая, защото то неминуемо е свързано с извънредно фатални последствия. То не само угнетява онези, които Бог не е угнетявал, но и при определени условия ги отвежда във вечно проклятие.

IV. 1. Все пак нека да чуем обективно и открито най-важните аргументи на ония, които споделят това учение. Най-напред те се опитват да докажат чрез Словото, че у един вярващ няма никакъв грях. Обосновават се така: “Словото казва, че всеки повярвал е роден от Бога, чист, свят, осветен, чист по сърце, сърцето му е храм на Святия Дух. Както “роденото от плътта е плът” – напълно зло, така “роденото от Духа е дух” – напълно добро. По-нататък, един човек не може да бъде чист, осветен, свят и същевременно нечист, неосветен, несвят. Не може да бъде чист и нечист или да има едновременно ново и старо сърце. Толкова малко душата му може да бъде нечиста и в същото време “храм на Святия Дух”.

Представих тяхното схващане възможно най-точно, за да може да бъде подложено то на обсъждане в оригиналния му вид. Нека да го разгледаме къс по къс. (1) “Роденото от Духа е дух” – напълно добро”. Приемам текста, но не и тълкуването. Защото текстът не казва нищо повече от това, че който е роден от Духа, е един ДУХОВЕН човек. Това е той. Въпреки това е възможно той

да не е духовен във ВСИЧКИ отношения. Християните в Коринт бяха ДУХОВНИ хора, иначе въобще нямаше да са християни; и все пак не бяха НАПЪЛНО духовни, а все още (отчасти) ПЛЪТСКИ. “Но те бяха отпаднали от благодатта”. Ап. Павел казва: “Не! По това време те бяха “младенци в Христа”. (2) “Но един човек не може да бъде чист, осветен, свят и същевременно нечист, неосветен, несвят”. Напротив, може! Така беше при коринтяните. “Вие сте очистени” – казва им апостолът. “Вие сте осветени”, очистени от разврат, идолопоклонничество, пиянство (6:9,10) и всички останали външни грехове; и все пак в същото време, в друг смисъл на думата – НЕОСВЕТЕНИ. Не са били измити, вътрешно очистени от завист, подозрителност и партизанство. “Но сигурно те нямаха едновременно едно ново и едно старо сърце”. Съвсем сигурно така беше, защото по това време сърцата им бяха НАИСТИНА, макар и не НАПЪЛНО обновени. Плътският им облик беше прикован на кръста, но не беше напълно унищожен. “Но биха ли могли те да са едновременно несвяти и храм на Божия Дух?” Да, това, че те бяха “храм на Божия Дух”, е сигурно, но е също така сигурно, че бяха в определена степен плътски, т. е. несвяти.

2. “Но има едно друго библийско място, което изяснява неоспоримо нещата: “Ако някой (един вярващ) е в Христа, той е ново създание; старото премина, ето, всичко е ново” (2 Кор.5:17). Несъмнено един човек не може същевременно да бъде СТАРО и НОВО създание”. Напротив, може! Той може да е ОТЧАСТИ обновен, както това съвсем определено беше при коринтяните. Те несъмнено бяха “обновени в духа на своя ум” (Еф. 4:23), иначе не биха могли изобщо да бъдат дори “младенци в Христа”; въпреки това нямаха напълно оня облик, който имаше Христос, защото си завиждаха един на друг. “Но ясно е казано: “Старото премина, ето, всичко е ново”. Не бива да тълкуваме тези думи на апостола така, че да ги въвеждаме в противоречие със самите тях. Ако не искаме да го сторим, тогава ето простото значение на тия думи: СТАРИТЕ УБЕЖДЕНИЯ (по адрес на оправданието, освещението, блаженството и изобщо относно всички божествени неща) преминаха. Също така преминаха старите желания, намерения, чувства, страсти и начин на живот. Всичко това неоспоримо е

“станало ново”, променено напълно спрямо предишното; и все пак: въпреки че всичко е станало ново, то не е АБСОЛЮТНО ново. Все още с болка и срам се чувстват остатъците от “стария човек”, прекомерно видими са следите от предишните страсти и чувства, законът в телесните части често воюва срещу закона на разума, въпреки че не може да има никаква ВЛАСТ над повярвалия, докато той богърства в молитва.

3. Аргументът: “Ако той е чист, е чист” и “Ако е свят, е свят” (могат да се съчинят лесно поне още двадесет подобни изрази), в действителност не е нищо повече от игра на думи. Грешка в аргументацията е, когато се преминава от ОТДЕЛНОТО към ОБЩОТО, когато се извежда едно общовалидно заключение от някаква специфична предпоставка. По силата на това горният израз би звучал справедливо така: “Ако някой ИЗОБЩО е свят, той е НАПЪЛНО свят”. Това е едно погрешно заключение, защото всеки младенец в Христос е свят, но все пак не напълно. Той е спасен от греха, макар и не напълно; грехът ОСТАВА, макар да няма ВЛАСТ над него. Ако мислиш, че не ОСТАВА (най-малкото при младенците, а може би и при младежите и бащите – 1 Йован 2:13), то ти изглежда не вземаш предвид дължината и широчината, височината и дълбочината на Божия закон (на закона на любовта, така както го излага Павел в 1 Кор.13), както и това, че всяко несъгласие и отклонение от този закон е грях. Има ли в действителност пълна хармония в живота и сърцето на един вярващ? Как стои това при зрелите християни, е друг въпрос. Но колко чужд на човешката природа трябва да е някой, ако счита за възможно, че такава хармония има у всеки младенец в Христос!

4. Но вярващите “ходят по Духа” и Божият Дух живее в тях. Следователно са свободни от вината, властта, или, с една дума, от същността на греха. Тук тези понятия се свързват едно с друго, сякаш става дума за едно и също. Но не е така. ВИНАТА е едно нещо, ВЛАСТТА е друго, а същността е трето. Ние признаваме, че вярващият бива освободен от ВИНАТА и ВЛАСТТА на греха. Но оспорваме, че той е свободен от СЪЩНОСТТА му. От тия текстове е невъзможно да се направи такъв извод. Възможно е

Божият Дух да ЖИВЕЕ в него и той да “ходи по Духа”, въпреки че още чувства как “плътта се противи на духа”.

5. “Но църквата е “тяло Христово”. Това значи, че нейните членове са умити от всяка нечистота. Иначе би трябвало да кажем, че Христос и Велиал живеят заедно.

Не, от твърдението, че “ония, които съставляват мистичното Христово тяло, още чувстват плътта, която се противи на духа”, не следва, че Христос има нещо общо с дявола или с греха; Той се бори с него и дава на вярващите сила да го победят.

6. “Но не са ли влезли християните в “Небесния Ерусалим”, където няма да има “нищо нечисто”? Да, “десетките хиляди тържествуващи ангели” и “духовете на усъвършенстваните светии” (Евр.12:22,23) са едно голямо семейство. Те са еднакво святи и НЕОПЕТНЕНИ, докато “ходят по Духа”, ако и да чувстват, че у тях живее един друг принцип, като “двете се противят взаимно”.

7. “Но християните са “примирени с Бога”. Това не би могло да стане, ако някой от тях остава в плътското си естество, защото то е “вражда против Бога”. От това следва, че примирението не настъпва, докато плътското естество не бъде напълно унищожено.

Ние сме примирени с Бога чрез кръвта, пролята на кръста (Кол.1:20). В същия миг развалата на природата ни, която е “вражда против Бога” (Як.4:4), бива стъпкана под нозете ни. Плътта вече няма никаква власт над нас. Но тя още СЪЩЕСТВУВА и продължава по същността си да враждува с Бога; желанията ѝ са противни на Неговия Дух.

8. Но “които са Исус-Христови, разпнали са плътта заедно с нейните страсти и похоти” (Гал.5:24). Това те са направили; и все пак тя остава в тях и се бори, за да ги отдели от кръста. Не, защото са “съблекли стария човек с делата му”. Те са сторили това и в гореописания смисъл “старото е преминало, всичко е ново”. Почти сто текста в същия смисъл могат да бъдат цитирани. Те всички дават същия отговор. Христос предаде Себе Си за църквата, за да бъде тя славна, без петно или бръчка (Еф.5:25-27).

Такава тя ще бъде в края, но от началото си до днес все още не е такава.

9. “Но нека дадем дума на опита: всички оправдани получават в момента на оправданието си абсолютна свобода от всички грехове”. Съмнявам се в това, но ако е така, дали по-късно грехът пак не ги среща? Иначе човек няма какво да победи. “Ако това стане, то е тяхна грешка”. Това първо трябва да се докаже.

10. “Но може ли един човек да носи гордост в себе си и да не е горделив; да носи гняв, а да не е гневлив?” Някой може да носи гняв в себе си, в определена степен да се счита за повече, отколкото е (и така да стане горделив); и все пак, според ОБЩОПРИЕТИТЕ норми, да не е считан за горделив човек. Може да носи у себе си гняв, та дори и силно влечение да избухва от гняв, но да не му дава израз. “Но могат ли гневът и гордостта да живеят в едно сърце, изпълнено само с благост и смирение?” Не, но МАЛКО гордост и гняв може да има и в онова сърце, в което има МНОГО благост и смирение.

Не е помощ да кажем: “Тези влечения са налице, но те нямат ВЛАСТ. Грехът не може да СЪЩЕСТВУВА в някаква степен, без да владее, защото в същността му е да владее”. Но това е странно! “Не може да съществува, без да владее”. То е в абсолютно противоречие с опита, със Словото и с разума. Гневът срещу едно обвинение е грях. Той е несъответствие със закона на любовта. У мен вече хиляди пъти го е имало. Въпреки това ненавистта не ме е владяла нито преди, нито пък сега. “Но вината и властта спадат към същността на греха. Затова където е едното, там е и другото”. Не! Ако не се поддам на ненавистта, която чувствам, дори и за миг, аз не съм виновен пред Бога. В този случай грехът няма никаква власт. Макар че “се противи на духа”, той не може да вземе надмощие. Затова тук, както и в десетки хиляди други случаи, грехът е налице, но няма нито ВИНА, нито ВЛАСТ на греха.

11. “Но допускането грехът да остане у вярващия не носи нищо друго, освен страх и обезкуражаване. То означава да сме в борба с една сила, която ни изтощава, опорочава сърцето ни и воюва против волята на нашия Спасител.” Не! Ако приемем, че грехът остава в нас, от това не следва, че той отнема всичките ни сили,

както не може да се каже, че един разпнат има власт над тези, които са го разпнали. Не следва също и че “грехът владее сърцето ни и занаярег”. Узурпаторът е свален от трона. Той наистина остава там, където преди е царувал, но остава ВЪВ ВЕРИГИ. В определен смисъл той “продължава войната”, но все повече отслабва, докато вярващият напредва от сила в сила, побеждаващ и определен за победа.

12. “Аз все още не съм доволен. Който съгрешава, е роб на греха. Ти разглеждаш един човек като оправдан, а той всъщност е роб на греха. Ако за теб е оправдан човек, който има в себе си гордост, гняв и маловерие, ако твърдиш, че всичко това е налице у всички оправдани (поне за известно време), чудно ли е тогава, че има толкова много горди, гневливи, маловерни християни?” Аз не мисля, че един оправдан човек е роб на греха. Но твърдя, че грехът остава у оправдания (поне за известно време).

“Но щом грехът остава у един вярващ, той е грешник: ако, например, остава още гордост, той е горделивец; ако остава своеволие, той е своеволен; ако остава неверие, той е неверник и оттам, не е никакъв вярващ. По какво се различава от безбожниците, от неновородените хора?” Това е още една игра на думи. То не означава нищо повече от следното: щом у него има грях, гордост, своеволие – тогава налице са грях, гордост, своеволие. Това никога не може да отрече. В ТОЗИ СМИСЪЛ той е горд или своеволен. Но не е горд или своеволен по същия начин, както са невярващите – т. е. ПОРОБЕН от гордост или своеволие. В това се различава от неновородените хора. Те се ПОКОРЯВАТ на греха; той не. И те, и той са плътски, но те “ходят по плът”, а той “ходи по Духа”.

“Но как може да има неверие у един вярващ?” Тази дума има две значения. Тя означава или НИКАКВА вяра, или МАЛКА вяра; или отсъствие, или слабост на вярата. В първото значение неверието го няма у вярващия; в другото значение е у всеки духовен младенец. Неговата вяра обикновено е смесена със съмнение и страх, т. е. с второто значение – с неверие. “Защо сте страхливи, маловерци?” – каза Господ. А в друг случай: “Маловерецо, защо се усъмни?” (Мат. 8:26, 14:31). Виждаме, че има неверие у вярващите, маловерие и много неверие.

13. “Но това учение, че грехът остава у вярващия, че един човек е угоден на Бога, докато в сърцето му има грях, сигурно отвежда дотам хората да закоравеят в греха”. Ако разбираш добре предпоставките, няма да правиш такива заключения. Един човек може да остане угоден на Бога, въпреки че чувства греха, но не и когато се предава пред него. Да имаш грях не унищожава Божието благоволение, унищожава го даването на простор на греха. Въпреки че плътта в теб “се противи на Бога”, ти все пак можеш да бъдеш Божие чадо. Но ако “ходиш по плът”, ти си чадо на дявола. Затова въпросното учение не окуражава да се ПОДЧИНЯВАМЕ на греха, а да му се противопоставим с всички сили.

V. 1. В обобщение може да се каже, че у всеки човек, след като той е оправдан, действат два противоположни принципа – природа и благодат. Павел ги нарича плът и дух. Оттам, макар че младенците в Христа са ОСВЕТЕНИ, това е станало само частично. В дадено отношение и според вярата им те са ДУХОВНИ; в друго отношение са ПЛЪТСКИ. Затова вярващите постоянно биват насърчавани да внимават с плътта, света и дявола. Това е в съгласие с постоянния опит на Божиите чадата. Докато те го чувстват в себе си, не могат да изживеят пълно покоряване на своята воля на Божията. Знаят, че са в Бога, и все пак откриват, че сърцето им е готово да Го изостави, влече го нещо зло и е мудно към доброто. Противоположното учение е съвсем ново. За него църквата никога не е говорила от времето на идването си на бял свят до времето на граф Цинцендорф. То води до гибелни последици. Унищожава всякаква бдителност срещу нашата зла природа, срещу Далила, която уж я няма вече, въпреки че спи на гърдите ни. Това учение сваля щита на хората със слаба вяра, ограбва вярата им и ги предава в ръцете на света, плътта и дявола.

2. Затова нека се държим за здравото учение, “което веднъж завинаги е предадено на светите” (Юда 3) и от тях е предадено чрез писаното Слово на следващите поколения. То казва: въпреки че сме обновени, умити, очистени и осветени в момента, когато повярваме истински в Христос, с това ние още не сме напълно

обновени, очистени и умити. Плътта, порочната природа остават все още (макар и покорени) и се борят против духа. Нека поради това положим още повече старание, “да се подвизаваме в доброто войнстване на вярата” (1 Тим.6:12). Нека още по-внимателно да се облечем в Божието всеоръжие, за да можем, макар че не се борим срещу плът и кръв, а срещу “началствата, срещу властите, срещу духовните сили на нечестието в небесни места”, “да противостоим в злия ден и като надвием над всичко, да устоим” (Еф.6:11:13).

Въведение към проповед 14

Покаянието на вярващите

Уесли има основателни причини да постави тази проповед на едно по-предно място в издадените от самия него съчинения през 1770 г. От една страна, той е предизвикан от мнението, че заедно с оправданието вярващите биват напълно осветени и очистени от всякакъв грях. Това мнение Уесли счита за “извънредно опасно” и “разлагащо”. От друга страна, той е принуден да се противопостави на тези, които затварят очите си за собствената си недостатъчност, вина и безпомощност, без да копнеят за “пълното спасение” и без да основат живота си действително върху Христос.

Уводната част на проповедта е наистина кратка, но във висша степен дава светлина относно развитието на богословието на Уесли. Едно съществено изместване на акцентите не убягва от тълкувателя, когато той сравни първото изречение на проповедта със следния, често и охотно цитиран откъс от негово писмо: “Нашите най-важни, включващи всички останали, учения са три: за покаянието, за вярата и за освещението. Първото от трите ние разглеждаме като преддверие към това да станеш християнин, второто като (входна) врата и третото като самото християнство”.

Но покаянието и вярата, както ни ги представя проповед 14, в никакъв случай не са просто етапи, които истинският християнин, след като е минал през преддверието и входа, може да остави зад себе си. Не, покаянието и вярата остават, макар и отчасти, в един друг смисъл (3; I,1; II,1,2), безусловно необходими за оправдания и новородения (III, 2) – не като нещо, което можем да си позволим, а като онова основно настроение в нашето християнско състояние, при което си личи, че ние сме едновременно и зависими, и уповаваме на Божиите действия.

Много обстоятелствено Уесли наставлява вярващите, че те

се нуждаят от покаяние като едно “постоянно съзнание за грях, което все още остава в нашите сърца”: греховните подбуди и греховете в думи и дела са израз на недостатъчна любов към Бога и ближните; те показват едни “сърца, готови за връщане назад” (I,10). Също и греховете на немарливостта (II,14) ни правят виновни и заслужаващи наказание, което не ни се дава заради Христос, без Когото ние не сме способни на нищо добро (I,17).

Към тези, които така се каят, се отправя отново поканата: вярвайте в Евангелието! (II,1). Бог може и иска “да ни избави от всеки грях” (II, 2). С вяра ние получаваме силата, чрез която единствено е възможно “да напредваме в духовния живот” (II, 6).

ПОКАЯНИЕТО НА ВЯРВАЩИТЕ

*“...покайте се и повярвайте в
благовестието.”*

(Марк 1:15)

1. Общоприето е да се счита, че покаянието и вярата са само входните врати към християнството и са нужни само в началото на пътя ни като християни, когато тръгнем по пътя към Божието царство. Това на пръв поглед потвърждава и великият апостол, когато нарича евреите да се стремят към съвършенство (Евр.6:1) и затова да “оставят първоначалното учение за Христа” и да не “полагат изново за основа покаяние от мъртвите дела, вяра в Бога”. С това най-малкото се има предвид, че те изоставят онова, което в началото е заемало цялото им внимание, за да се пуснат към прицелната точка за наградата на горното от Бога призвание в Христа (Фил.3:14).

2. Без съмнение е вярно, че има едно покаяние и една вяра, които са необходими особено в началото. Едно покаяние, което се изразява в убеждение за абсолютната ни греховност, вина и безпомощност. То трябва да е налице, преди да можем да приемем Божието царство, което, по думите на нашия Спасител, е “вътре в нас”. Има и една вяра, чрез която получаваме Божието царство, а именно “правда, мир и радост в Святия Дух” (Рим.14:17).

3. Въпреки всичко това обаче има едно покаяние и една вяра (като използваме тези думи не в съвсем същия, но не и в съвсем друг смисъл), които са нужни, след като сме започнали с “вяра в Благовестието”; и то на всяко следващо стъпало на християнския ни живот, защото иначе не можем да “тичаме в прилежащото пред нас поприще”. Това покаяние и тази вяра са също толкова необходими за оставането и растежа ни в благодатта, както

преди покаянието и вярата за влизането ни в Божието царство.

Но в какъв смисъл ние трябва да се покаем и да вярваме, след като сме били оправдани? Това е важен въпрос, който си струва да бъде разгледан с извънредно старание.

I. И тъй, първо, в какъв смисъл трябва да се покаем?

1. Покаяние често означава една вътрешна промяна, една промяна на мисленето от грях към святост. Но сега ние употребяваме думата в съвсем друг смисъл – като един вид себепознание, че сме грешници; да, обременени с вина, безпомощни грешници – ако и същевременно да знаем, че сме Божи чада.

2. Наистина, когато за пръв път ни стане ясно това, когато за пръв път намерим спасение чрез Христовата кръв, когато за пръв път Божията любов се излее в сърцата ни и небесното царство започне, тогава естествено приемаме, че вече не сме грешници, че всичките ни грехове не само са покрити, но и унищожени. Понеже в този момент в сърцата ни няма съзнание за нищо зло, ние лесно си въобразяваме, че повече в тях няма да има нищо зло. Да, някои доброжелателни хора си въобразяват това не само в онова време, но и винаги след него, и си говорят, че при своето оправдание са били напълно осветени. Те са издигнали това като общовалидно правило дори в противоречие със Словото, разума и опита. Вярват искрено и твърдят с пълна сериозност, че при оправданието им всичките им грехове са унищожени, че в сърцето на вярващия вече няма никакъв грях и че от този момент той е напълно чист от грях. Ако с доволство добавим: “Който вярва, е роден от Бога, и който е роден от Бога, не съгрешава” (1 Йоан 3:9), все пак не можем да кажем, че той вече не ЧУВСТВА никакъв грях. Грехът повече не ВЛАДЕЕ, но още е там. Това постоянно съзнание за грях, който още ОСТАВА в сърцата ни, съставлява една съществена част от покаянието, за което говорим тук.

3. Защото не минава много, докато представилият си, че всички грехове са изчезнали, усеща, че в сърцето му живее гордост. Дава си сметка, че в много отношения мисли за себе си по-високо, отколкото трябва; че си е приписал заслуги за нещо, което е

получил, и се хвали с него, сякаш не му е то подарено; и все пак той знае, че е при Бога в благодатта. Той не може и не трябва да “напуща гръзновението си” (Евр.10:35). “Духът свидетелства на неговия дух, че е Божие чадло” (Рим.8:16).

4. Не минава много и той чувства в сърцето си твърдоглавие, та дори и една воля, която е различна от Божията воля. Това е една воля, която има у всеки човек, докато той притежава разум. Тя е съществена част от човешката природа, от природата на всяко съзнателно същество. Също и нашият прославен Господ като човек имаше воля, иначе не би бил никакъв човек. Но Неговата воля беше безусловно подчинена на волята на Отца. По всяко време, при всички обстоятелства, дори и в най-дълбоки страдания Той можеше да каже: “Не както Аз искам, но както Ти искаш” (Мат.26:39). Но дори и при този, който истински вярва в Христа, не винаги е така. Той постоянно усеща, че волята му повече или по-малко се бунтува против Божията воля. Искане нещо, защото то се нрави на естествения човек, въпреки че не е угодно на Бога, и не иска друго, макар че то е по Божията воля, защото е болезнено за естествения човек. На практика той (ако остане във вярата) се бори против това с всичките си сили. Но точно това показва, че своеволието е налице и че човекът разбира тази истина.

5. Твърдоглавието и гордостта са един вид идолопоклонство. И двете са в открито противоречие с Божията любов. Същото може да се каже и за ЛЮБОВТА КЪМ СВЕТА. И нея усещат в себе си дори истински вярващите хора. Всеки чувства нещо от това у себе си – повече или по-малко, по-рано или по-късно, в някоя област. Когато отначало християнинът е бил изведен от смъртта в живота, той не е желал нищо друго, освен Бога. Може да каже: “Господи, известно е пред Теб всичкото ми желание” (Пс. 38:9) и “Кого имам на небето, освен Тебе; и на земята не желая друг” (Пс.73:25). Но нещата не остават завинаги така. В хода на времето той усеща в себе си (ако и само за минути може би) “страстта на плътта”, “пожеланието на очите” и “тщеславието на живота”. Дори и ако непрестанно се моли и бди, възможно е у него да се надигнат греховни желания и да го обземат с такава сила и да го притискат към падение, щото той остава почти изтощен. Може

да усеща в себе си атаките на срамна похот, силно влечение да обича повече “творението, а не Твореца” (Рим.1:25) – било то дете, бащи или майка, мъж или жена, или приятел, който “ти е като душата” (Втор.13:6). По хиляди начини може да изпитва желание за светски неща и удоволствия. В същата степен това води до забравяне на Бога, отклоняване от радостта в Него и обикване на света.

6. Скоро повярвалият ще усети и “пожеланието на очите”, влечението да задоволи вътрешните си представи с гледки на неща по-красиви, големи и необичайни. По колко различни начини това влечение атакува душата? Може би като копнеж по дреболии без стойност – грехи, мебели, вещи, чието предназначение не е да задоволяват копнежите на безсмъртния дух. Колко лесно изпадаме отново в глупави и ниски желания по неща, които се изпълзват от ръцете, даже след като сме “вкусили от великите неща, които въвеждат в бъдещия век” (Евр. 6:5). Колко тежко е за тези, които “знаят в Кого са повярвали”, да стъпнат с нозете си само една от формите на пожелание на очите – любопитството; да не пожелават нещо само защото то е ново.

7. Колко тежко е дори за Божиите чада да победят напълно суетата на живота. Йоан сигурно има предвид онова, което днес наричаме славолюбие (1 Йоан 2:16). То не е друго, освен желание да “приемаме слава един от друг” (Йоан 5:44), изгарящият копнеж да бъдеш хвален и заедно с това да се страхуваш от упреци. Тясно свързан с това е лошият срам – да се срамуваш от неща, с които би трябвало да се хвалиш. Често той е съпътстван от страх от хората, който води душата по хиляди начини към клопка. Къде може да се намери и един – даже измежду най-силните във вярата – който да не чувства в себе си подобни лоши побуди? Дори те са само отчасти “разпнати за света”, защото лошият корен остава все още в сърцата им.

8. Не усещам ли и други движения на чувствата, които са толкова враждебни на любовта към ближния, колкото и на любовта към Бога? Любовта към ближния не мисли зло. А как е при нас? Не питаем ли никаква ревнивост, подозрителност, необосновано или несправедливо съмнение? Който е свободен от това, нека пръв

хвърли камък срещу своя ближен. Кой не чувства понякога в себе си подбуди, за които знае, че противоречат на братолюбиеето? Кой не би признал злоба, завист и горчивина, а може би дори омраза спрямо ония, които притежават нещо, което и ние бихме искали да имаме, но не можем да си го позволим? Не се ли чувстваме поне малко докачени, когато сме пренебрегнати или осмяни от особено обичани хора или когато не са ни помогнали ония, за които сме сторили много? Не причинява ли у нас несправедливостта чувството за отмъщение, желание да отвърнем на злото със зло, наместо “да побеждаваме злото с добро” (Рим.12:21)? И това показва колко много неща в сърцата ни се противопоставят на любовта към ближния.

9. Не по-малко противоречи на братолюбиеето и любовта към Бога също и всяка форма и всяка степен на алчността, все едно дали става дума за любов към парите, която е корен на всяко зло, за желание да имаш повече или за стремеж към умножаване на имуществото. Малцина дори сред истинските Божи чада са напълно свободни от това! Великият Мартин Лутер казва, че не само след покаянието си, но от рождението си не е усещал никаква алчност. Ако наистина е така, не бих се колебал да кажа, че той е единственият между родените от жена (с изключение на Този, Който бе Бог и човек), който не е познал алчността, който е преминал през света без нея. Не, аз даже вярвам, че никога не е имало и един роден от Бога човек, който е живял известно време след новорождението си и по-малко или повече не е усетил в себе си алчност – особено в смисъл на стремеж към умножаване на имуществото. Можем да считаме като неоспорим факт, че дори в сърцата на оправданите са останали алчност заедно с гордост, своеволие и гняв.

10. Тази опитност кара много сериозни хора да разбират края на Римляни, 7 глава, като отнасящ се не към онези, които са “под закон”, т. е. изобличени от техния грях, а към ония, които са “под благодат”, т. е. “оправдани даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим.3:24). Несъмнено те имат това право. Дори и в оправданите остава “грях”, докато те са до известна степен “плътски”; остава едно сърце, склонно към отпадане, постоянно

готово да се отклони от живия Бог; една склонност към гордост, своеволие, гняв, отмъстителност, любов към света и всякакво зло; един горчив корен, който веднага ще се надигне, ако човек и за миг му даде безпрепятствена възможност за развитие; да, една дълбока поквара, която сами, без ясна светлина от Бога изобщо не можем да си представим. Познанието за целия този грях, който остава в сърцата ни, е покаянието, което подобава на оправданияте.

11. Но ние трябва да се убедим и в това: както грехът живее в сърцата ни, така той е ПРИСЪЩ и на всички наши думи и дела. Трябва да се страхуваме, че много наши думи не само носят заразата на греха, но са и напълно греховни. Под тази присъда несъмнено попада всеки лишен от любов разговор; всичко, което не произтича от братолюбие, което не е съгласно златното правило: “Всичко, каквото желаете хората да ви вършат, това правете и вие на тях” (Мат.7:12). Тук влизат всяко злословие, интригантство, шепотничество и одумване, т. е. говорене за грешките на другите в тяхно отсъствие, защото никой не би желал да се говори за грешките му в негово отсъствие. Малцина са дори сред вярващите, които в това отношение са безупречни, които следват доброто старо правило: “За умрелите и отсъстващите да се говори само добро”. И да приемем, че те го изпълняват; тогава въздържат ли се от всякакво ненужно говорене? И те несъмнено са в грях и “оскърбяват Святия Дух” (Еф.4:30); защото “за всяка празна дума, която кажат, човеците ще отговарят в съдния ден” (Мат.12:36).

12. Но да приемем, че вярващите “бдят и се молят” непрестанно и затова не падат в изкушения (Мат.26:41); стараят се да пазят стража на устата си; упражняват се техните думи “да са винаги с благодат, подправени със сол” (Кол.4:6), така че да носят благословение на слушащите – въпреки това не се ли подхлъзват при всичкото си внимание ежедневно чрез празно говорене? Дори когато се стараят да защитават Бога, чисти ли са думите им, непримесени с невятост? Не откриват ли нищо неправилно във възгледите си? Говорят ли само с цел да угодят на Бога и без скритото намерение да се харесат на хората? Желаят

ли да вършат само Божията воля, а не и своята? Или когато започнат с искрени очи, по-нататък продължават ли да гледат на Исус и да говорят с Него, докато говорят с ближните си? Не хранят ли никакъв гняв, никакви лоши чувства към грешника, когато го укоряват за греха? Не пламва ли у тях гордост и самодоволство, когато обучават невежите? Когато утешават страдащите или се подбуждат взаимно към любов и добри дела, не чуват ли вътрешния глас на себехвалението: “Това добре го каза”? Не се ли възправа в тях суетното желание другите да мислят като тях и да им подражават? Колко грях от този род ЗАРАЗЯВА и най-доброто общение между вярващите. Съзнанието за това е друга част от покаянието, което подobaва на вярващите.

13. И още, колко грях може да се намери в техните ДЕЛА, ако съвестта им е напълно будна? Много от тия, които са изоставили света, не могат да бъдат одобрени, а и оправдани, ако към тях се приложи мярката на Божието Слово. Не са ли те наясно, че много от действията им не служат за Божия слава, че в много случаи не са имали такова намерение и че изобщо не са се съобразявали с Бога, когато са ги вършили? Не са ли те изпускали Бога от погледа си и не са ли се стремили да осъществят своята воля, а не Божията? Не са ли се мъчили да угодят на себе си, а не на Бога? Не са ли възникнали в тях лоши чувства, докато са се мъчили да вършат добро на ближните си, така че “добрите им дела” всъщност не заслужават да се нарекат с това име, защото са били размесени със зло и нечистота? Това са техните дела на МИЛОСЪРДИЕ! И няма ли много от същите примеси в делата им на БЛАГОЧЕСТИЕ? Докато слушат гуми, които правят душите им блажени, често вътре в тях изникват мисли, заради които те се страхуват, че слушат тези гуми не за благословение, а за проклятие. Не става ли същото, докато се стараят да принесат молитвите си – и в събранието, и когато са сами? Да, що за мисли им идват и при най-тържествените богослужения, дори и при Господната вечеря? Не обхождат ли понякога сърцата им цялата земя и не са ли изпълнени от такива представи, щото трябва да се боят, че цялата им жертва е една мерзост пред Господа? С това те се срамуват от себе си и при изпълнението на най-святите задължения повече, отколкото преди от най-срамните си грехове.

14. И още, колко много ГРЕХОВЕ НА БЕЗДЕЙСТВИЕ могат да им бъдат припомнени? Яков казва: “Ако някой знае да прави добро и не го прави, грях е нему” (4:17). Не са ли им известни хиляди случаи, когато са могли да сторят добро на враговете, чужденци или братя, но не са го сторили? С колко много пропуски са пренебрегнали задълженията си и са станали виновни пред Бога? Колко много възможности са пропуснали за Господна вечеря, слушане на Божието Слово, молитва в общение или в самота? Затова оня свят човек, архиепископ Ъшър, след всичките си усилия и работа за Господа извикал почти с последния си дъх: “Боже, прости ми греховете на бездействие!”

15. Но няма ли у вярващите освен тези външни пропуски и безброй ВЪТРЕШНИ НЕДОСТАТЪЦИ? Пропуски от всякакъв род! Липсва им любов, страхопочитание, упование, което трябва да имат в Бога. Не им достига любов, която дължат на ближните и на всички човеци, та дори и братолюбие, което дължат на всяко Божие чадо, независимо дали е далеч или близо. Няма свят облик в степеня, която следва да се очаква от тях. Във всяко отношение са недостатъчни. В тази дълбока беда могат да извикат: “Аз съм една обрасла с тръни нива”, или с Йов: “Не съм достоен”; “Отричам се и се кая в пръст и пепел” (Йов 42:6).

16. Съзнанието за техния ДЪЛГ е следващата част от покаянието, което подобава на Божиите чадя. При това е нужно да бъде представен с голяма предпазливост особеността смисъл, в който се разбира такова твърдение. Несъмнено “няма никакво осъждане за тия, които са в Христа Исуса” (Рим.8:1), които вярват в Него и чрез силата на тази вяра “ходят не по плът, но по Дух” (4). Но те могат да понесат строгостта на Божията справедливост толкова малко, колкото и преди да са повярвали. Въз основа на обвиненията срещу тях те са достойни за погубен в същата степен, както и преди. Без примирителната жертва върху им без съмнение ще заслужават смъртната присъда. С това те са напълно убедени, че и сега заслужават наказание, въпреки че поради жертвата то е отменено. Човек може тук да изпадне в две крайности и малцина не го правят. Той или се счита за осъден, или вярва, че е заслужил да бъде оправдан. Истината е по средата. И

сега той заслужава, строго погледнато, проклятието си. Но не получава, благодарение на своя “Ходатай при Отца”, това, което е заслужил. Животът, смъртта и застъпничеството Му стоят между грешника и проклятието.

17. Друга част на покаянието е съзнанието за ПЪЛНА БЕЗПОМОЩНОСТ. Под това разбирам две неща. Първо, те са способни също толкова малко, както и преди оправданието си със свои сили да мислят добро, да имат добри намерения, да намират добри думи, да вършат добри дела. Те и сега не разполагат с никакви собствени сили. Нямаат устойчивост да се противят на злото и да вършат добро. Не са способни да победят света, дявола или собствената си греховна природа, та дори да им се съпротивят. Всичко могат (Фил.4:13), но не със свои сили. Могат да победят всички тези врагове, защото “грехът не ги владее” (Рим.6:14). Но това не идва нито изцяло, нито отчасти от природата им; то е дар от Бога. Също те не получават тази сила веднъж завинаги, така че да натрупат запаси за много години, а ден за ден и миг за миг.

18. На второ място под безпомощност разбирам пълната неспособност да се освободим от вината и заслужената присъда, в която все още сме убедени. Не можем също да победим с всичката притежавана благодат (камо ли с естествените си способности) гордостта, своеволието, любовта към света, гнева и цялостната склонност за отклоняване от Бога; за всички тях от опит знаем, че те остават дори в сърцето на новородения и че злото е присъщо на всичките ни думи и дела, въпреки всичките ни усилия. Към това се прибавя и пълната ни неспособност да избягваме разговори, които не са побудени от любов, а още по-малко, безполезните разговори; да се освободим от бездействието си или да премахнем безбройните недостатъци, които съзнаваме – преди всичко недостига на любов и изобщо на правилно отношение към Бога и хората.

19. Ако това не е ясно някому, ако вярва, че всеки оправдан е в състояние да премахне тези грехове от сърцето и живота си, то той може да направи опит. Нека да пробва дали чрез вече получената благодат изобщо може да изгони гордостта,

своеволието и живеещия в него грях; дали може да очисти думите и делата си от всякакви примеси на злото; дали може да избегне всичките лишени от любов и ненужни разговори, както и всички грехове на бездействието; и накрая, дали може да премахне всичката си недостатъчност, която още открива у себе си. Той не бива да се обезкуражава от един или два опита, а да продължи с усилията си много пъти. Но колкото повече се мъчи, толкова по-дълбоко ще става убеждението му, че във всички тези отношения е напълно безпомощен.

20. Очевидно това е истината. Така че у почти всички Божи чада по цялата земя – колкото и различни да са мненията им относно другите неща – има едно общоприето убеждение: въпреки че “чрез Духа умъртвяваме телесните части” (Рим.8:13), че се борим и преодоляваме грехове в мислене и дело, въпреки че ден след ден противниците ни отслабват, ние не можем да ги унищожим. Също и чрез цялата благодат, поверена ни при оправданието, не можем да ги изкореним. Ако и усърдно да бдим и да се молим, не можем да очистим напълно нито ръцете си, нито сърцата си. И сигурно няма да можем, докато на Господ не се види угодно отново да говори на сърцата ни, втори път да каже: “Бъди очистен”. Едва тогава ще бъдем “чисти от проказата си” (Мат.8:3). Едва тогава лошият корен, плътският ни нрав, ще бъде изтръгнат и живеещият вътре в нас грях ще изчезне. Но ако няма такова второ преобразяване, ако след оправданието няма моментално освобождение, ако няма нищо друго, освен едно постепенно дело на Бога (никой не отрича, че има такова), то тогава трябва да се примирим, колкото и добре да върви всичко, че до смъртта си ще останем пълни с грях и с това до смъртта си ще сме ВИНОВНИ и ЩЕ ЗАСЛУЖАВАМЕ наказание. Защото невъзможно е от нас да бъде отнета вината и наказанието, докато грехът живее в сърцата ни и е присъщ за нашите дела и думи. Не, от позициите на строгата справедливост вината във всичките ни мисли, думи и действия непрестанно ще се умножава.

II. 1. В този смисъл ние трябва да принасяме покаяние след своето оправдание. Едва след като това стане, можем да вървим

по-нататък. Защото болестта ни може да бъде излекувана, ако преди това разберем за нея. Но след като сме се покаяли, към нас идва следващият призив: “Вярвайте в Благовестието” (Марк 1:15).

2. И тази дума следва да бъде разбрана в един особен смисъл. Тази вяра се различава от вярата, която сме имали, за да бъдем оправдани. Първата е вяра в Благата вест за спасението, което Бог е приготвил за всеки човек; в това, че Този, Който е “сияние на Божията слава и отпечатък на Неговото могъщество”, може да “спасява съвършено тия, които дохождат при Бога чрез Него” (Евр.1:3; 7:25). Той може да те спаси от всеки грях, който още живее в сърцето ти. От всеки грях, присъщ на твоите думи и дела. От всички грехове на бездействие и да премахне от теб всяка недостатъчност. Да, за хората това наистина е невъзможно, но всичко е възможно за Божиите хора. Защото какво може да бъде трудно за Този, на Когото е “гадена всяка власт на небето и на земята” (Мат.28:18)? Наистина, силата Му да направи всичко това още не е достатъчно основание за вярата ни, че Той наистина ЩЕ ГО СТОРИ, че тази сила ще бъде използвана в този смисъл, освен ако не го е обещал. Но Той е обещал, и то неведнъж, и то с най-ясни думи. Подарил ни е тези “скъпоценни и твърде големи обещания” (2 Петр.1:4) както в Стария, така и в Новия Завет. Това четем в Закона, най-старата част от Божието откровение: “Господ, твоят Бог, ще обреже сърцето ти и сърцето на потомството ти, за да любиш Господа с цялото си сърце и с цялата си душа” (Втор.30:6). Също и в Псалмите: “И Той ще изкупи Израеля от всичките му беззакония”(130:8). В пророците: “Тогава ще поръся върху вас чиста вода, и ще се очистите от всичките си нечистотии и от всичките ви идоли ще ви очистя... И ще вложа Духа Си вътре във вас, и ще ви направя да назите съдбите Ми и да ги извършвате... Ще ви спася от всичките ви нечистотии” (Йез.36:25-29). По същия начин и в Новия Завет: “Благословен Господ, Израилевият Бог, защото посети людете Си и извърши изкупление за тях, и въздигна рог на спасение за нас... За да покаже милост към бащите ни и да си спомни святия Свой завет, клетвата, с която се закле на баща ни Авраам, да даде нам, бидейки освободени от ръката на неприятелите ни, да Му служим без страх, в святост и правда пред Него” (Лука 1:68-75).

3. Затова ти имаш пълно основание да вярваш, че Той не само има сила, но и ИСКА да го стори: да те измие от “всяка плътска и духовна нечистота” (2 Кор.7:1) и да те избави от всяко опетняване. Това е, за което копнееш сега, тази е вярата, която ти сега считааш за особено необходима: че великият Лекар, Който ме е възлюбил, е готов да ме очисти. Но готов ли е Той за това утре, или днес? Дай му сам да отговори: “Днес ако чуете гласа Ми, не закоравявайте сърцата си” (Евр.3:7). Ако отложиш за утре, с това закоравявай сърцето си, съпротивлявай се да чуеш гласа Му. Затова вярвай, че Той иска ДНЕС да те спаси. Той е готов СЕГА да те спаси. “Ето, сега е благоприятно време!” (2 Кор.6:2). Сега Той казва: “Бъди очистен!” Само вярвай и незабавно и ти ще разбереш: “Всичко е възможно за този, който вярва”.

4. Продължи нататък, повярвай в Този, “Който те възлюби и предаде Себе Си за тебе” (Гал.2:20), Който понесе “твоите грехове на дървото” (1 Петр.2:24), и Той ще те спаси от всяко проклятие чрез непроменимото действие на Своята кръв. Така ние се озоваваме в положението на оправдание. Ако крачим напред “от вяра към вяра”, ако чрез вяра бъдем очистени от греховната си същност, спасени от всичката си нечистота, тогава ще бъдем спасени и от ВИНАТА, от ПРИЧИНАТА да бъдем наказвани, която до този момент ни е била напълно известна. От това следва, че можем да кажем не само: “Нуждая се във всеки миг, о, Господи, от Твоята заслуга”, но и с пълната сигурност на вярата да добавим: “Аз ИМАМ, Господи, във всеки миг закрилата на Твоята заслуга.”

Защото чрез вяра в Христовите страдания и смърт и в Неговото ходатайство за нас, вяра, която от ден на ден бива подновявана, ние биваме напълно очистени; и за нас вече няма никакво осъждение, нито предишното съзнание за заслужено наказание, защото Господ е очистил сърцата ни.

5. Чрез същата вяра усещаме във всеки миг, че Божията сила почива върху нас и само чрез нея сме това, което сме, чрез нея ставаме способни да продължим духовния си живот и без нея, въпреки освещението, в което сме, в следващия миг можем да се превърнем в дяволи. Но докато се държим за вярата, ние “черпим с радост вода от изворите на спасението” (Ис. 12:3). Уповаваме

на Христос, надеждата на славата, Който живее чрез вяра в сърцата ни, Който непрестанно стои отгъсно на Бога и се застъпва за нас (Рим.8:34). Така Той ни помага да мислим, говорим и вършим онова, което е угодно Нему. По този начин Исус води вярващите във всичките им дела и ги укрепява чрез постоянната Си помощ, така че всичко в тях да започва, продължава и завършва по волята Му. По този начин Господ очиства мислите на сърцата ни чрез действието на Своя Дух, за да Го обичаме без остатък и да можем да прославим свящото Му име.

6. Така става възможно вярата и покаянието у вярващите да се допълват. Чрез покаянието ние усещаме, че грехът е останал в сърцата ни и е присъщ за думите и делата ни. Чрез вяра получаваме заради Христос Божията сила, която пречиства сърцата ни и умива ръцете ни. Чрез покаянието усещаме още, че за всичките си чувства, думи и дела заслужаваме наказание. Чрез вярата ни става ясно, че нашият “Ходатай при Отца” постоянно се застъпва за нас и с това предотвратява всяка присъда и наказание. Чрез покаянието добиваме трайното убеждение, че сами не можем да си помогнем. Чрез вярата получаваме не само милост, но и “благодат, която помага благовременно” (Евр.4:16), когато особено се нуждаем от помощ. Покаянието отклонява всяка друга възможност за помощ. Вярата приема вседостатъчната помощ от ръката на Този, Който притежава цялата власт на небето и на земята. Покаянието казва: “Без Него не мога да сторя нищо”. Вярата казва: “За всичко имам сила чрез Онзи, Който ме подкрепява” (Фил.4:13), чрез Христос. Чрез Него мога не само да победея всичките врагове на душата си, но и да ги прогоня. Да “възлюбя Господа, своя Бог с цялото си сърце, с цялата си душа, с всичкия си ум и с всичките си сили” (Марк 12:30) и да ходя пред Него “в святост и правда през всичките си дни” (Лука 1:75).

III. 1. От казаното можем лесно да видим колко погубително е мнението, че при оправданието биваме НАПЪЛНО осветени и че сърцата ни биват очистени от всеки грях. Наистина, тогава биваме (както вече казахме) освободени от властта на реалния грях и същевременно властта на греховната ни природа бива така

разкладена, че повече не сме зависими от нея. Но в никой случай не е вярно, че същевременно греховната ни същност е напълно унищожена, че корените на гордостта, своеволието, гнева, любовта към светското са изтръгнати от сърцето, или че “копнежът на плътта” и желанията на сърцето към връщане назад са напълно изчистени. Противоположното разбиране не е, както някои могат да мислят, невинно и безобидно заблуждение. Не, то е извънредно опасно, то запреща напълно пътя към всякакво по-нататъшно преобразяване. Защото очевидно е: “Здравите нямат нужда от лекар, а болните” (Лука 5:31). Ако вярваме, че сме напълно здрави, тогава не остава никакво място за по-нататъшно изцеление. При тия условия би било безсмислено да очакваме продължаващо освобождение от греха, било то постепенно или внезапно.

2. Ако обаче сме дълбоко убедени, че все още не сме здрави и че сърцата ни не са напълно очистени, че имаме все още в себе си “плътски копнежи”, които по същността си са “вражда против Бога”, и че в нас остава едно греховно естество, което наистина е отслабено, но не и напълно унищожено, то това несъмнено доказва, че ние безусловно трябва да бъдем още преобразявани. И още: едновременно с оправданието ние биваме “новородени”. Точно в този миг усещаме онзи вътрешен преход “от тъмнината в чудесната Божия светлина” (1 Петр.2:9), от подобие на животни и на дявола в подобие на Бога; от плътския, земен, дяволски облик към Христовия образ. Но биваме ли НАПЪЛНО преобразени, ИЗЦЯЛО уподобени на образа на Този, Който ни е създал? Далеч не! У нас ще остават дълбочините на греха и това съзнание ни принуждава да очакваме пълно спасение чрез Този, Който е силен да ни помогне. Оттам идва това, че вярващите, които не са убедени в дълбоката порочност на своите сърца или имат само едно повърхностно (тъй да се каже, теоретично) убеждение за това, малко се стараят към ПЪЛНО ОСВЕЩЕНИЕ. Вероятно смятат, че нещо от тоя род ще ги споходи малко преди смъртта или в някакъв неизвестен момент. Но липсата на такава опитност не ги притеснява. Те не гладуват и жадуват за нея. И не могат, докато не опознаят по-добре себе си, преди да се покаят в

гореописания смисъл, преди Бог да им покаже лицето на живеещия в тях грях и да им открие истинското състояние на душата. Само когато почувстват товара, ще законнеят за избавление. Тогава, а не преди това, ще извикат в страданията на душата си:

Строши на моя грях хомота
и дух свободен дай дълбоко в мен.
Тежи ми като камък тук животът,
докато в Теб не бъда приютен.

3. На второ място, можем да видим, че след като Бог ни е приел, е необходимо едно дълбоко съзнание за нашата МАЛО-ЦЕННОСТ (която също можем да наречем вина); само така можем да познаем и видим истинската стойност на изкупителната кръв, от която и след оправданието си се нуждаем също толкова, колкото и преди него. Без това съзнание кръвта на завета неминуемо ще се превърне в нещо ОБИКНОВЕНО, от което повече не се нуждаем, тъй като всичките ни грехове са изличени. И ако сърцето и животът ни са поради това нечисти, ние хвърляме върху себе си все нова и нова вина, която все повече ни излага под проклятие, ако не можем да кажем:

Той вечно жив е горе
и наш е Ходатай.
Чрез жертвата Си без умора
избавя ни – и тъй докрай.

Покаянието и свързаната с него вяра намират един властен израз в следващите стихове:

На всеки грях аз съгрешавам
пред Тебе и Закона нарушавам.
Разпада се доброто в мен...
Но бликва извор на водата жива,
сърце, ръце, нозе измива;
в любов се виждам потопен.

4. Трето, можем да видим, че дълбокото съзнание за нашата пълна БЕЗПОМОЩНОСТ, за пълната ни неспособност да задържим нещо, което сме получили, или да се предпазим от останалия в сърцето и живота ни свят на греха ни учи да основем чрез вяра живота си върху Христос, Който е не само наш Първосвещеник, но и наш Цар. Това ни подбужда да прославим Исус, да отдадем слава на Неговата благодат, да Го признаем за вседостатъчен Спасител и да поставим короната на главата Му. Тези думи, както често биват употребявани, имат само малко или даже никакво значение. Но те биват изпълвани с най-дълбок и властен смисъл, когато сякаш напускаме себе си, за да бъдем погълнати от Христос. Когато Неговата всемогъща благодат покори всичко, което се противи срещу нея, тогава ще започне “пленяването на всеки разум да се покорява на Христа” (2 Кор.10:5).

Въведение към проповед 15**Великият съден ден**

Тази в много отношения необичайна проповед Уесли изнася на 10 март 1758 г. в църквата Сейнт Пол в Бедфорд – седалище на едноименното графство, отдалечено на 80 км. северно от Лондон. Необичаен е поводът: откриване на заседанията на Върховния съд, съществувал до 1971 г. Необичаен е и стилът на проповедта: празничен, украсен с латински цитати (Вергилий, Овидий), с думи на популярния тогава английски поет Едуард Янг (1683-1765 г.) и позоваване на популярни научни теории. И тук Уесли се извява като образован, обигран в традициите на културата и църквата, утвърждаващ държавните порядки духовник от Англиканската църква, който във всяко отношение е на висотата на времето си.

Поводът на празника в Бедфорд служи на Уесли (както и проповедите преди това) като фон за описание на великия съден ден на Бога (II), на онова, което ще го предшества (I), и събитията след това (III). Чрез една богата с ключови думи сбирка от есхатологични изявления от първата до последната книга на Библията проповедникът описва същинското съдържание на онова, което “скоро” (3) ще се случи при последния съд над хората и света (IV, 5). Но докато той, споменавайки възможните въпроси на слушателите, оставя съда в областта на вероятното или предположаемото (време, място, продължителност), то другите съставки на вестта за съда той излага като неотменно основно съдържание на учението на вярата: (1) пред съда на Христос ще се явят всички хора, живели или живеещи; (2) всички ще дават отчет за своите дела, думи, мисли и вътрешни подбуди; (3) никой няма да избегне присъдата – поради липса на доказателства, чрез бягство или чрез влияние върху съда; (4) присъдата, която ще е или “вечен живот”, или “вечно проклятие”, ще бъде изпълнена; (5) понеже никой не е живял безгрешно, могат да бъдат спасени само ония, които са приели “Завета на Евангелието” и разчитат на Божията

милост; (6) небето и земята ще минат през огън, ще възникнат ново небе и нова земя, където “всички ще бъдат блажени” (III, 2-5) в близост с Бога.

Затова проповедта, без да е предназначена да хвърли слушателите си в страх, преследва следните цели: (1) да подбуди слушателите към един сериозен нравствен живот “в правда, милосърдие и истинност” (3; VI, 4); (2) да постави задачите на представителите на правото като Божи служители: да осъществяват справедливост, да създават мир, да отсъждат безпристрастно, да използват Златното правило (Мат. 7:12) като мащаб; и главно: (3) да прикани към покаяние, вяра и следване на Исус. Уесли завършва проповедта за великия съден ден с характерното за неговото евангелизаторско разбиране изречение: “Тогава ще извикате от радост в деня, когато Той дойде на облаците”.

ВЕЛИКИЯТ СЪДЕН ДЕН

*“...ние всички ще застанем пред
Божие то съдилище.”*

(Рим.14:10)

А) Колко обстоятелства се скупчват едно върху друго, за да се получи величествената сериозност на това тържество! Между тях са: събирането на народа от всяка възраст и пол, обществено положение, доброволно и принудително събрани, не само от близките краища, но и отдалеч. Нарушителите на закона скоро ще бъдат изобличени и няма да имат никаква възможност за бягство; войници стоят на поста си, за да изпълнят даваните им заповеди. Също и **представителят** на нашия високо почитаем и възвеличен, милостив Господар е тук. **Поводът** за това събрание също допринася съществено за неговата сериозност. Трябва да бъдат разгледани и решени различни случаи. Някои са от най-голямо значение, защото става дума за нещо, което е въпрос на живот и смърт; и то смърт, която разкрива лицето на вечността. Нашите бащи в мъдростта си не са се отказали да установят хода на този празник до най-малките подробности. Сторили са го, за да издигнат ясно смисъла на тези неща, и то не само в мислите на обикновените хора. Защото дори и подробностите несъмнено могат през ушите и очите да засегнат дълбоко сърцето. Погледнато в такава светлина, всички празнични атрибути престават да бъдат тривиални и несъществени, а по свой начин служат на висши обществени цели.

Б) Но колкото и величествен да е този празник, предстои един далеч по-грандиозен. Защото още малко и “всички ние ще застанем пред Божието съдилище. Защото е писано: Заклевам се в живота Си, казва Господ, че всяко коляно ще се преклони пред Мене и всеки

език ще славослови Бога” (Рим. 14:10-14). В оня ден всеки от нас ще даде отчет пред Бога.

В) Ако всички хора бяха сериозно и дълбоко убедени в това, колко ефективно щяха да бъдат защитени интересите на обществото! Има ли по-силен мотив за осъществяването на истинската нравственост, за постоянен стремеж към трайни добродетели, за един неспирен живот в правда, милосърдие и истина? Какво би могло по-силно да укрепи ръцете ни във всяка добродетел и да ни пази от всякакво зло от твърдото убеждение, че “Съдията стои пред вратата”(Як. 5:9) и скоро ние ще застанем пред Него?

Г) Затова по повод днешното събрание не би било нито неподходящо, нито неуместно да размислим върху следното:

I. Най-важните събития, които ще предшестват нашето заставане пред съдийския престол на Христа;

II. Самият съд.

III. Някои събития, които ще станат след съда.

I. Нека преди всичко да обмислим най-важните събития преди заставането ни пред съдийския престол на Христа.

1. Най-напред “Бог ще покаже чудеса на небето горе и знамения на земята долу” (Деян. 2:19). Той ще се открие за ужас на земните жители (Ис. 2:19). “Земята ще полита като някой пиян и ще се люлее насам-натам като колиба” (Ис. 24:20). “Ще има големи трусове”(Лука 21:11) – не само тук-там, а навсякъде, по всички обитавани части на света; дори такива, каквито не е имало, откак съществуват човеците на земята” (Откр. 16:18). При един такъв “всеки остров ще побегне и планините няма да се намират” (20). Междувременно всичките води по земното кълбо ще усетят силата на този трус. Морето и вълните ще бучат с такава ярост, каквато не е била позната досега от часа, когато “всички извори на голямата бездна се разпукаха” (Бит. 7:11), за да разрушат земята, която е разделяла морските води. Въздухът ще представлява само ураган и вихрушки, “пари от дим”, светкавици ще раздират пространството от полюс до полюс. Но страшната безредица няма да се ограничи само във въздуха; ще се

разклаят небето и звездите. Ще има знамения на небето, луна и звезди. “Слънцето ще се обърне в тъмнина и луна в кръв, преди да дойде великият и страшен ден Господен” (Йоил 2:31). Звездите ще потъмнеят, ще паднат от небето, откъснати от обичайния си път. След това ще се чуе космически “вук”, “глас на архангел”, който ще разбуди спящите в пръстта на земята” (1 Сол. 4:16; Дан. 12:2). Вследствие на това гробовете ще се разтворят и мъртвите ще възкръснат. “Морето ще предаде мъртвите, които са в него” (Откр. 20:13), и всеки ще възкръсне със своето тяло. По същността си то ще е същото – но в качествата си така променено, както сега не бихме могли да си представим. Защото “това, тленното, трябва да се облече в нетление и това, смъртното, да се облече в безсмъртие” (1 Кор. 15:53). Да, смъртта и адът ще предадат мъртвите в тях (Откр. 20:12). Всички, които са живели и умрели, откакто Бог е сътворил човека, ще станат нетленни и безсмъртни.

2. В това време “Човешкият Син ще изпрати ангелите си” (Мат. 13:41) по цялата земя и те “ще съберат избраните Му от четирите ветрища, от единия край на небето до другия” (Мат. 24:31). И сам Господ ще дойде “на небесните облаци със сила и голяма слава и в славата на Отца и на Своите ангели, да, с десетки хиляди Свои светии”. И ще седне “на славния Си престол. И ще се съберат пред Него всичките народи; и ще ги отлъчи, като постави овцете (добрите) от дясната Си страна, а козите (злите) от лявата” (Мат. 25:31-33). За това събрание на всички хора Йоан казва: “Видях и мъртвите, големи и малки, стоящи пред престола; и едни книги се разгърнаха, и мъртвите бидоха съдени според делата им по написаното в книгите” (Откр. 20:12).

II. Това са най-важните съпътстващи обстоятелства, за които споменава Божието Слово, че ще предхождат всеобщия съд. На второ място, трябва да разгледаме самия съд, доколкото е било угодно Богу да ни го открие.

1. Личността, чрез която Бог ще съди света, е самият Му възлюбен Син, Чийто произход е от вечността, “Който е наг всички Бог, благословен до века” (Рим. 9:5), “Който е сияние на

Неговата слава и отпечатък на Неговото същество” (Евр.1:3), на Когото Отец е дал да съди всички, защото е Човешкият Син (Йоан 5:22-27). Той, Който, “като беше в Божия образ, пак не счете, че трябва твърдо да държи равенство с Бога, но се отказа от всичко, като взе на Себе Си образ на слуга и стана подобен на човеците” (Фил.2:6,7); да, Който “се намери в човешки образ и смири Себе Си и стана послушен до смърт, даже смърт на кръст. Затова и Бог Го превъзвиши (8,9), дори в Неговата човешка природа, и Го е определил “да съди живите и мъртвите” (1 Петр.4:5) – и то както тия, които ще са живи при идването Му, така и ония, които “са се прибрали при бащите си”.

2. Времето, което пророците са назовавали “великият и страшен ден” (Йоил 3:4), обичайно се нарича в Словото “Господният ден”. Периодът от сътворението на човека на земята до края на всички неща е **денят на човешките чада**. Времето, в което ние сега живеем, е точно казано **нашият ден**. Когато той свърши, започва Господният ден. Но кой може да каже колко още ще трае това? “За Господа един ден е като хиляда години и хиляда години като един ден” (2 Петр. 3:8). От този израз някои отци са извели заключението, че т. нар. “съден ден” ще трае хиляда години. Види се, че не са далеч от истината, но не я схващат напълно. Защото ако имаме предвид огромния брой хора, които трябва да бъдат съдени, и делата, които трябва да бъдат изследвани и разгледани, явно хиляда години няма да стигнат, за да пояснят значението на този “ден”. Може би всичко това ще продължи няколко хиляди години. Но Бог ще открие и това на подходящото време.

3. Що се отнася до мястото, където човечеството ще бъде съдено, в Писанието няма никакво ясно указание. Един бележит писател счита (това мнение споделят и мнозина други), че съдът ще е на земята, където са сторени делата, според които ще става и съденето. Бог ще даде сила на Своите ангели да подравнят и разчистят безгранично пространство, за да има място за целия човешки род.

Но може би по-правдоподобно е да предположим, че това място ще е над земята или далеч в неизвестното пространство, предвид на това, че Господ говори за Своето идване “на облаците”. Такова

предположение е силно подкрепено от израза на Павел: “Мъртвите в Христа ще възкръснат по-напред; после ние, които сме останали живи, ще бъдем грабнати заедно с тях в облаците да посрещнем Господа във въздуха” (1 Сол.4:16,17). Така че най-вероятно “Толемият бял престол” ще бъде поставен високо над земята.

4. Личностите, които ще бъдат съдени – кой може да ги изброи; които са по-много от канките на държда и от песчинките по брега на морето. “Видях, казва Йоан, голямо множество, което никой не можеше да изброи, облечени с бели дрехи, с палмови клонки в ръцете си” (Откр.7:9). Така че колко чудовищно голямо ще бъде множеството от народности, поколения, племена и езици, от всички онези, които идат от лоното на Адам от сътворението до часа, когато време вече няма да има. Ако се съгласим, че земята по което и да било време не е носила върху себе си по-малко от 400 милиона живи души – мъже, жени и деца – какво събрание биха представлявали всичките поколения, живели едно след друго от седемдесет хиляди години до днес!

Всеки мъж, всяка жена, всяко кърмаче, които някога са дишали въздух, ще чуят гласа на Божия Син, ще възкръснат и ще застанат пред Него. Вероятно това е естественото значение на израза: “мъртвите, големи и малки” (Откр.20:12). Наистина всички, без изключение, от всяка възраст, поколение или положение, всички, които са живели и умрели или са преживели една подобна на смърт промяна. Дълго преди моя ден фантомът на човешкото величие ще изчезне и ще потъне в небитието. Още в часа на смъртта той се изпарява – кой в гроба е богат или беден?

5. Там “всеки ще даде отчет за делата си” (Рим.14:12), пълен и честен отчет за всичко, което е вършил приживе – добро или зло. Каква гледка ще се открие пред очите на ангелите и хората, когато не митичният герой Радамант, а Господ Бог, всемогъщият, Който знае всяко нещо на небето и на земята,

ще въздаде за всяка измама, ще я изобличи,
ще принуди лъжеца да открие делата си скверни,
които с умение чак до гроба е крил.

(Вергилий, Енеида)

Ще бъдат разкрити не само делата на всички човешки чада, но и всички техни думи. Те ще отговарят в съдния ден за всяка празна дума, която кажат, така че “от думите си ще се оправдаеш и от думите си ще се осъдиш” (Мат.12:36,37). Няма ли Бог да извади наяве всички обстоятелства, съпровождали всяка дума и всяко дело, така че макар същността на стореното да остава непроменена, злото или доброто ще бъде или уголемено, или смекчено? За Него това е дреболия, Той “издирва ходенето ми и лягането ми и знае всичките ми пътища” (Пс.139:3). Знаем, че “тъмнината нищо не укрива от Тебе, а нощта свети като ден” (12).

6. Но Той не само ще извади наяве скритите дела на тъмнината, но дори и “помислите и намеренията на сърцето” (Евр. 4:12). И кой ще се учуди на това? Защото Бог изпитва вътрешностите ни и разбира всичките ни помисли. “Всичко е голо и разкрито пред очите на Този, на Когото има да отговаряме (Евр.4:13). “Агът и погibelта са открити пред Господа; колко повече сърцата на човешките чада!” (Пр.15:11).

7. През онзи ден ще бъде разкрита всяка вътрешна побуда на човешката душа, всяко желание, всяка страст, влечение, раздвижване на чувствата – колкото и тясно да са свързани те една с друга; всяко предразположение и порив, които разкриват целостта на характера на един човек. Тогава ще стане безспорно ясно кой е бил прав и кой не е и в каква степен са добри или зли всяко деяние, личност или характер.

8. “Тогава царят ще рече на тия, които са от дясната му страна: Дойдете вие, благословени от Отца Ми.... Защото огадних и Ме нахранихте; ожадних и Ме напоихте; странник бях и Ме прибрахте; гол бях и Ме облякохте” (Мат.25:34-36). По същия начин всичкото добро, сторено по земята, ще бъде припомнено от ангелите и хората: всичко, осъществено с думи или дела в името на Господа Исуса или заради Него. Ще бъде припомнено и всяко добро желание, намерение или помисъл; всяка добронамереност ще бъде огласена. И ще се види, че Бог е записал това в Своята книга, дори когато нещата са неизвестни или забравени от самия им извършител. Всяко страдание в името на Исуса и свидетелство на добра съвест заради Него ще получат своята прослава пред

праведния Съдия, ще бъдат удостоени с чест пред светилите и ангелите и ще “произведат все повече една вечна тежина на слава за тях” (2 Кор.4:17).

9. Но ще бъдат ли споменати в оня ден и пред онова огромно множество и техните лоши дела (защото ако прегледаме целия им живот, ще видим такива – както пише Соломон: “Няма праведен човек на земята, който да струва добро и да не греши”)? Мнозина считат, че това няма да стане. Те питат: “Няма ли това да значи, че страданията им не са отминали, въпреки че животът им е свършил? Няма ли това да им причини тъга, срам и опозоряване?” Питат още: “Как може това да се съгласува с Божието изявление чрез пророка: “Ако беззаконникът се обърне от всичките си грехове, които е сторил, пази всичките Ми повеления и постъпва законно и право... никое от престъпленията, които е извършил, няма да се помни против него” (Йез.18:21,22)? Как да се съчетае това с обещанията, дадени от Бога на всички, приемащи завета на Евангелието: “Ще простя беззаконията им и греховете им няма да помня вече”? Или както апостолът се изразява: “Ще покажа милост към неправдите им и греховете им няма да помня вече” (Евр.8:12).

10. На това човек може да отговори, че подобно нещо е очевидно и абсолютно необходимо, за да може Божията слава да бъде напълно разгърната и Неговата мъдрост, справедливост, мощ и милост спрямо наследниците на спасението – ясно и свършено демонстрирана. Всички обстоятелства в живота им, всичките им пориви на чувствата и желанията, всичките помисли и влечения на сърцето им трябва да бъдат открито изложени. Как иначе ще стане очевидно от каква бездна на греха и падението ни е избавила Божията милост? На дело е безспорно, че великолепната сграда на божественото провидение няма да стане видима, ако не се разкрие целият живот на всички човешки чада. Освен това ние не бихме били в хиляди случаи в състояние “да оправдаем Божиите пътища пред човеците”. Словото на нашия Господ трябва да се изпълни в целия си смисъл без каквито и да било ограничения и условия: “Няма нищо покрито, което не ще се открие, и тайно, което не ще се узнае” (Мат.10:26). Ако не е така, голям брой божествени деяния

под слънцето ще останат без основание. Едва когато Бог извади скритите неща на бял свят – които и да са техните автори – ще стане очевидно, че всичките Негови пътища са били мъдри и добри, че Той “може да съди през мрака” (Йов 22:13) и че управлява мъдро “по решението на Своята воля”. Нищо не е било оставено на случайността или на каприза на човеците, но Бог е подредил всичко непоклатимо и прекрасно, навързал е на една верига справедливостта, милосърдието и истината.

11. Когато божественото съвършенство бъде открито, праведните ще възликват с неизказана радост; чувствата на болезнената мъка или на срам за презрешенията им в миналото ще изчезнат, защото отгавна са отминали като облак, отмити са чрез кръвта на Агнето. Ще бъдат напълно удовлетворени, че “никое от престъпленията, които са извършили, няма да се помни против тях” (Йез.18:22) и че “греховете им и беззаконията им няма да помни (Бог) вече” (Евр.10:17). Това е ясното значение на обещанието и Божиите чада ще го видят в неговата истинност за своя вечна утеха.

12. След присъдата над праведните Царят ще се обърне към ония, които са от лявата Му страна. И те ще бъдат съдени – всеки според делата му. Но ще се разгледат не само външните им дела, а и всички лоши думи, които са изrekli; да, всички зли пожелавания, пориви на ума и сърцето, които са се появявали в техните души, както и всички лоши помисли и намерения, които сърцето им някога е хранило. Радостното благословение към тия отгясно и ужасното проклятие към тия отляво – двете ще имат неотменима трайност, както непоклатим е Божият трон.

III. 1. На трето място можем да размислим върху някои събития, които ще станат след всеобщия съд. Първото е привеждането в изпълнение на произнесените присъди над добрите и злите. “И тия ще отидат във вечно наказание, а праведните във вечен живот” (Мат.25:46). Трябва да се отбележи, че в двете части на изречението се използва една и съща дума. От това следва, че или наказанието трае вечно, или че възнаграждението прехождя. Но това не може да бъде – освен ако Бог е преходен или Неговата

милост и истина се свършат. “Тогава праведните ще блеснат като слънцето в царството на Отца си” (Мат.13:43) и “ще се напият от най-доброто на дома Ти, и от реката на Твоите сладости ще им дадеш да пият” (Пс.36:8). Тук никое описание не е достатъчно силно; човешкият език е блед. Само един, който беше въздигнат до третото небе, можеше да има определена представа. Но и той не можеше да изрази видяното (2 Кор.12:4). Тези неща не могат да бъдат изразени от човека.

В същото време “нечестивите ще се върнат в преизподнята” (Пс.9:17) и “всички народи, които забравят Бога”. Те “ще приемат за наказание вечна погибел от присъствието на Господа и от славното явление на Неговата сила”(2 Сол.1:9). Ще бъдат хвърлени в огненото жупелно езеро, приготвено за дявола и неговите ангели. Там ще хапят езиците си от страх и болка. “Ще злословят Царя си и Бога си, и ще погледнат нагоре” (Ис. 8:21). Кучетата на ада – гордост, завист, мъст, ярост, ужас и отчаяние – ще ги гризат непрестанно. Тук те “не ще имат отгук ни денем, ни нощем, но димът от тяхното мъчение ще се издигне до вечни векове” (Откр.14:11). Защото “техният червей не умира и огънят не угасва”(Марк 9:44).

2. Тогава небето ще се свие като пергамент и ще премине с бучене. То ще побегне пред лицето на Бога и няма да се намери място за него. Точния начин на това унищожение описва ап. Петър: “В Божия ден небето възпламенено ще се стопи” (2 Петр.3:12). Цялото красиво творение ще рухне под силата на огъня, връзката между елементите ще се разкъса и всяка най-дребна частица ще се отдели от другите. Огънят ще унищожи “земята и каквото се е вършило по нея” (3:10). Изумителните творения на природата, вечните хълми и планини, устоели на бурите на времето с хиляди години, ще изчезнат в общото разорение. Колко по-малко биха устоели на огнената стихия делата на човешкото изкуство, ако и да са изтраяли дълго и победили много бури – галерии, стълбове, триумфални арки, замъци, пирамиди. Всичко, наистина всичко ще отмре, ще се разпадне, ще потъне в нищото, както сънят изчезва при събуждането!

3. Някои добри и велики мъже са изказали мисълта, че за да се

разрушат нещата, да бъдат превърнати в нищо, да бъдат разтворени в небитието или извикани в живот от нищото, е нужна същата неограничена сила, която ги е създала. Затова никоя част от вселената и никоя нейна най-нищожна частичка няма да бъдат напълно и безвъзвратно унищожени. Те приемат по-скоро, че последното действие на огъня, което засега можем да наблюдаваме, е да превърне всичко в стъкло, което преди това е било превърнато от една по-малка сила в пепел. Затова в деня, определен от Бога, земята, както и материалното небе, ще претърпят едно преображение, след което огънят повече не може да им направи нищо. Тези мъже считат, че това означаваат думите на Йоан. “Пред престола имаше като стъклено море, подобно на кристал” (Откр.4:6). Засега нито можем да оспорим, нито да приемем това. Но в оня ден ще го разберем.

4. Когато подигравателите, тези тесногръди философи, питат: “Как могат да бъдат тези неща? Откъде ще дойде този унищожителен огън, който ще може да разтопи небето и цялото земно кълбо?”, бихме им напомнили, че тази трудност не е присъща само на християнското учение. Същото мнение е изразено почти по целия свят от мислещите езичници. Така например един от тия “свободомислещи” говори:

Той говори и за това, щото според тяхната съгба морето, земята и небесната твърд в пламъци ще бъдат и смазващите маси на вселената ще се разпадат.
(Овидий, Метаморфози)

Второ, отговорът е ограничен от оскъдното ни и повърхностно знание относно естествените неща – има чудовищни запаси от огън, които вече са приготвени и пазени за Господния ден. Колко бързо може да стане, щото една комета по Божия заповед се приближи от най-далечните кътчета на вселената; и ако тя падне на земята при отдалечаването ѝ от слънцето, нажежена хиляди пъти повече от огненочервен оръдеен снаряд, кой би могъл да си представи непосредствените последиствия? Но и без да се реем в космическите дълбини – не биха ли могли същите

светкавици, които обикалят земните простори, да причинят разруха и погубление, ако Господарят на природата им го заповяда? Или – без да се възкачваме високо над земното кълбо – кой знае какви чудовищни количества течен огън са съхранявани в сърцевината на земята? Етна, Хекла, Везувий и всички други вулкани, които бълват пламъци и огнена лава – какво друго са тия разжарени пещи, освен доказателство и свидетелство, че Бог държи готови средствата, с които ще изпълни словото Си? Ако не гледаме само на повърхността на земята и на нещата, които непосредствено ни окръжават, ще придобием сигурност (което и хиляди експерименти неопровержимо доказват), че всичко е пълно с огън: ние самите, целите ни тела и всичко навред около нас. Нима не е лесно този невидим огън да стане видим за очите и по този начин да се упражни същият ефект спрямо горимите материали, който им упражнява огънят на пожара? Какво друго е нужно, освен Бог да разкъса тайната верига, чрез която биват държани гигантските сили, вложени във всеки един материал? Колко бързо ще разбият те на парчета рамките на вселената и ще причинят всеобща разруха!

5. Има още едно събитие, което ще последва съда, и то заслужава най-сериозно внимание. “Ние очакваме, казва апостолът, ново небе и нова земя, в която да живее правда” (2 Петр.3:13). Обещанието е в пророчеството на Исаия: “Понеже, ето, създавам ново небе и нова земя, и предишните неща няма да се спомнят” (Ис.65:17). Толкова велика ще бъде славата на новото! Нея видя апостол Йоан във виденията, дадени му от Бога: “И видях ново небе и нова земя, защото първото небе и първата земя преминаха” (Откр.21:1). Само правда живее там; и апостолът прибавя: “И чух силен глас от небето, който казваше: Ето, скинията на Бога е с човеците; Той ще обитава с тях и те ще бъдат Негов народ, и сам Бог, техният Бог, ще бъде с тях” (Откр.21:3). Вследствие на това всички те ще бъдат щастливи: “Бог ще обърше всяка сълза от очите им, и смърт не ще има вече, нито ще има вече жалеене, ни плач, ни болка”; и там “нищо проклето не ще има вече”, но “те ще гледат лицето Му” (Откр.22:3,4). Те ще приближат съвсем до Бога и затова ще придобият най-непосредствена прилика с Него.

В езика на Словото това е най-силният израз, за да се даде представа за пълното блаженство. “Неговото име ще бъде на челата им” (4). Те публично ще бъдат изявени като Божие притежание и Неговата величествена същност ще блесне съвсем видимо в тях. “Нощ не ще има вече, и не ще имат нужда от светене на светило или от слънчева светлина, защото Господ Бог ги осветява. И те ще царуват до вечни векове” (5).

IV. Остава още една задача – да приложим изказаните мисли спрямо тия, които са събрани тук пред Бога. Не ни ли насочва по естествен начин всичко на днешния празничен ден към онова време, когато Бог “ще съди света с правда” (Пс.9:8)? Като ни предупреждава за онова изпълнено с ужас време, Господ ни дава някои ценни поучения. Позволете ми да спомена някои от тях. Дано Бог ги напише в сърцата на всички нас!

1. Първо, “колко са прекрасни нозете” на ония, които са изпратени от мъдрото и милостиво провидение на Бога да установят правда на света, да защитят страдащите от несправедливостта и да накажат злотворците! Не са ли те Божи служители, велики опори на общественото спокойствие, закрилници на невинността и добродетелта, солидни гаранتي на нашите временни блага? И не е ли всеки един от тях представител не само на земния господар, а и на Съдията на земята? Оня, на чиято греха има написано име: Цар на царете и Господ на господарите (Откр.19:16)? Да бяха всички тези синове на Всевишния святи, както Той е свят! Да бяха мъдри с Неговата мъдрост, да действаха без да гледат на лице, както Той “въздава всекому според делата му” (Мат.16:27), да бяха непоклатимо и неотклонно справедливи и наред с това съчувствени и пълни с нежно милосърдие като Него! Ето защо тия човеци трябва да бъдат страшни за злодеите, поради което им е дадена сабята (Рим.13:4). Те трябва да бъдат подчинени на законите на нашата страна, да получават полагащата им се почит; тронът на нашия крал трябва да бъде “утвърден с правда” (Пр.25:5).

2. Вие, достопочитаеми мъже, които Бог и кралят са упълномощили да защитават правдата, ако и в по-малки размери,

не трябва ли да ви сравним с ония служещи духове, съпровождащи идещия на облаците Съдия? Нека гори у вас тяхната любов към Бога и човеците! Обичайте правдата и мразете злото! Служете за прослава на великия Владетел, всеки в своята област (такава чест ви е оказал Бог), бъдете наследници на славата! Бъдете опора на мира, благословение и украса на държавата си, закрилници на една виновна страна, ангели-хранители на всички, които са около вас!

3. Вие, чиято длъжност е да изпълнявате поръчението, което ви е дадено от Този, пред Когото стоите, колко силно трябва да се стремите да приличате на стоящите пред лицето на Човешкия Син, а именно на Неговите служители, изпълняващи волята Му (Пс.103:21) и слушащи гласа на Словото Му! Не ви ли задължава това да бъдете неподкупни като тях? Да се изявите като Божи служители, да действате праведно и да обичате милосърдие? Тогава великият Съдия, пред чиито очи постоянно стоите, ще каже и на вас: “Добри и верни слуге, влез в радостта на Господаря си” (Мат. 5:21).

4. Позволете ми да отпраща още няколко думи към всички, които днес са събрани тук пред Господа. Не трябва ли всички вие постоянно да носите в сърцата си знанието, че ще дойде един много по-страшен ден? Тук виждаме едно голямо събрание. Но какво значи то пред огромно събрание, което всяко око ще види, на което ще присъстват всички човешки чада, живели някога на земята! Днес неколцина ще застанат пред съдията, за да получат присъда според делата си. Те може би ще бъдат хвърлени в затвора, може би оковани с вериги, докато бъдат извеждани отпред, разпитвани и осъдени. Но всички ние, аз като говорител и вие като слушатели, “ще застанем пред Божието съдилище” (Рим.14:10). Сега ние ще бъдем държани в плен на тази земя, която не е наше отечество, в този затвор от плът и кръв, някои от нас може би и във веригите на мрака, докато бъдем изведени за разпит. Тук човек бива разпитван за едно или две дела, които е сторил, но там ще трябва да даде отчет за всичките си дела от люлка до гроб, за всичките си думи, пожелания и чувства, за всички влечения на сърцето си, за това как е оползотворил дарованията си, било разсъдък, тяло или имуществото, щом Бог заповяда: “Дай сметка за настойничеството

си. Защото не можеш вече да бъдеш настойник” (Лука 16:2). Възможно е в днешния съд някои виновни да бъдат оправдани поради липса на доказателства, но в оня съд такива няма да липсват. Всичките човеци, с които си водил и най-тайните разговори, всички, които познават твоите намерения и дела, ще застанат срещу теб. Там ще присъстват и всичките духове на тъмнината, възбуждали злите намерения и помагали при тяхното осъществяване. Ще бъдат и Божиите ангели, тия “очи Господни, тичащи през целия свят” (Зах.4:10), които са бдели над душата ти и са действали за твоето добро, докато си им позволявал. Там ще е и собствената ти съвест – хиляда свидетели в един – една съвест, която вече не може да бъде заглушена или принудена да мълчи, а ще бъде привикана, за да изяви голата истина за всичките ти мисли, глуми и действия. Не е ли съвестта колкото хиляда свидетели? Да, но Бог е колкото хиляда съвести! Кой би устоял пред лицето на нашия велик Бог и Спасител Исус Христос?

Вижте! Погледнете! Той иде! Язди облаците като колесница! Иде с крилата на вятъра! Пред Него бушува изгарящ огън и огън пояждащ Го следва! Погледнете! Той седи на Своя трон, облечен в светлина като с одежда, обиколен от величие и слава! Ето, очите Му са като огнени пламъци, гласът Му е като бученето на много води!

Как ще избягате? Ще речете ли на планините: Паднете върху нас, и на хълмовете: Покрийте ни? Не, дори и самите планини, хълмове, земята и небето ще побягнат. Можеш ли да попречиш на осъдителното слово? С какво? С цялото си имущество, с хиляди златни или сребърни монети? Слепи глупецо! Гол си излязъл от утробата на майка си, гол ще застанеш пред вечността. Чуй Господ, Съдията: “Дойдете вие, благословени от Отца Ми, наследете царството, приготвено за вас от създанието на света” (Мат.25:34). Каква радостна покана! Каква разлика от гласа, който ще проехти през пространствата на небесата: “Идете си от Мене, вие, проклети, във вечния огън, приготвен за дявола и неговите ангели!” (41). Кой може да попречи или да предотврати произнасянето на едната или другата присъда? Суетна надежда! Горко, преизподнята се раздвижи, за да погълне готовите за унищожение,

и портите широко се отвориха, за да влязат наследниците на славата.

5.”Какви трябва да сте вие в свято живеене и благочестие!” (2 Петр.3:11). Знаем, не може да е далеч времето, когато Господ ще слезе “с повелителен вик, с глас на архангел и при Божия тръба” (2 Сол.4:16) и всеки от нас ще се яви пред Него, за да дава отчет за делата си. “Затова, възлюбени, като очаквате тия неща” и като знаете, че Той ще дойде и няма да се забави, “старайте се да се намерите чисти и непорочни пред Него, с мир в сърцата си” (2 Петр. 3:14). Защо да не го направите? Защо трябва някой от вас при идването на Господа да се намери от лявата Му страна? Той “не иска да погинат някои, но всички да дойдат на покаяние” (2 Петр.3:9) и чрез покаянието да дойдат до една вяра в разпнатия Исус, чрез вяра в безупречната любов, да достигнат до пълно уподобяване с Бога, до обновление на сърцето, което бива последвано от свята обхода. Можеш ли, когато мислиш за това, да се съмняваш, че съдията на всички е в същото време и Спасител на всички? Не те ли изкупи Той със Своята кръв, за да не погинеш, но да имаш вечен живот? Уповавай по-скоро на Неговата милост, отколкото на Неговата справедливост; по-скоро на Неговата любов, отколкото на гръмотевиците на силата Му! “Той не е далеч от всеки един от нас” (Деян. 17:26) и сега не идва, “за да съди света, но за да бъде светът спасен чрез Него” (Йоан 3:17). Сега Той е сред нас! Грешнико, не хлопа ли точно сега на вратата на сърцето ти? Ако ти разбереш сега, в това време, кое служи за мира ти! Отдайте себе си на Този, Който “предаде Себе Си за вас” (Гал. 2:20) в смирена вяра, в свята, действена, търпелива любов! Тогава ще извикате с голяма радост в деня, когато Той дойде на облаците.

Въведение към проповед 16

Благодатните средства

Преди да открие за себе си реформаторския принцип за оправдание само чрез вяра и опитността на увереност в спасението чрез вътрешното свидетелство на Святия Дух, Уесли споделя общоприетия възглед на мнозинството англичани от онова време, че човек може да придобие Божията благодат чрез прилежна употреба на църковните благодатни средства. Самият той полага упованието си на своите добри дела, на редовната си молитва и пост, на ежедневното приемане на Господната вечеря и интензивното изучаване на Свещеното писание. Мисионерът в Джорджия е бил известен с високо църковния си ритуализъм и ригоризъм, което не му донесло само удивлението на американските колониалисти. Преживяването на ул. “Алгърсгейт” причинява обаче една драстична богословска преоценка на всичко онова, което преди е било толкова важно за него, т. е. на всички външни форми на християнството. Той открива, че решаващото е оная “сърдечна религия”, която е по-дълбока от всички външни неща, форми, церемонии, обичаи и порядки. Това остава негово убеждение за целия живот. Уесли неуморно поучава своите последователи – методисти: “Истинската религия не е външно нещо, а Божият живот в душата на човека”. Но скоро го обезпокоява нещо, което наблюдава в някои кръгове на съжителството движение: наблягането върху новороджението и необходимата опитност на спасението у мнозина води до занемаряване или пренебрегване на т. нар. “благодатни средства”. Препоръчваната спонтанност на живата вяра довежда при някои до лекомислено дисквалифициране на обичайните християнски порядки. Още в края на 1739 г. се стига до напрежение между Уесли и П. Молтер от Хернхут по този въпрос. И по-късно той често чува все по-силни гласове вътре в движението, че дисциплинираното прилагане на благодатните средства е излишно или даже

в противоречие на принципа за оправдание само чрез вяра. На такъв исторически фон трябва да бъде разбрана тази проповед.

В нея Уесли пледира за едно уравновесено разбиране, което избягва двете крайности: както формализма, респ. сакраментализма на високомерното църковно минало, така и евангелската “спонтанност” на съвременното съживително движение.

В I част той показва как християнските порядки и благодатни средства, които са имали своето естествено място в ранната църква, не са се радвали на лека съдба в по-нататъшното развитие на църквата. Те престават в хода на времето да служат на своето предназначение – да обновяват сърцето, и се превръщат в самоцел. Така тези толкова ценни средства стават за някои примка, защото те се задоволяват с простото им външно приложение. Уесли показва голямо разбиране за ония личности от историята, които са протестирали срещу такава злоупотреба с благодатните средства и са напомняли, че външната благочестивост без благочестие вътре в сърцето няма стойност. Може да се забележи, че той има предвид квакерите и някои от английските последователи на хернхутското братство.

Втората част е посветена на разбирането на Уесли за благодатните средства. Струва си да се отбележи как той внимава да се пази от недоразумения. При това си служи с цяла поредица съображения и аргументи, които е научил от боящите се от един високо църковен сакраментализъм. Тук той дава и дефиниция на благодатните средства, която е много традиционна. Прави впечатление, че с понятието благодатни средства се има предвид нещо повече от т. нар. “тайнства”. Наред с Господната вечеря към най-важните благодатни средства спадат молитвата и изучаването на Словото. Удивлява неспоменаването на кръщението. Нищо в разбирането на Уесли за благодатните средства не смущава централното място на вярата в Христос, “единственото благодатно средство” в истинския смисъл на думата. Той подчертава също, че Бог не е обвързан с външни средства.

В третата част са разгърнати цитати от Словото за трите главни благодатни средства.

В четвъртата част се дават отговори на някои възражения. В петата част тези възражения са допълнително обезсилени чрез извънредно обмислено описание на богословски вярното прилагане на благодатните средства.

БЛАГОДАТНИТЕ СРЕДСТВА

“...вие се отклонихте от наредбите Ми и не ги опазихте.”

(Малахия 3:7)

I. 1. Валидни ли са все още до ден днешен някакви “правила”, откакто Евангелието донесе живот и безсмъртие? Има ли в християнския житейски порядък някакви установени от Бога “средства”, чрез които обичайно ни посещава Неговата благодат? Този въпрос, зададен от някого по времето на апостолите, би дал да се разбере, че го поставя езичник, защото цялата общност на християните беше на едно мнение: Христос е установил определени външни средства, за да предаде на хората Своята благодат. Постоянната им практика не даваше никакви поводи за съмнение в това отношение. Защото “всичките вярващи бяха заедно и имаха всичко общо”, те “постоянстваха в поучението на апостолите, в преломяването на хляба и молитвите” (Деян.2:42-44).

2. Но в течение на времето, когато “любовта на мнозинството охладня”, някои подмениха средствата с целта и започнаха да виждат същността на вярата в упражняването на тия външни дела, а не в обновлението на сърцето по подобие на Бога. Те забравиха: “Целта на всички заповеди е “чистосърдечна любов от добра съвест и нелицемерна вяра” (1Тим.1:5); да обичат Господа, своя Бог, с цялото си сърце и ближните си както себе си, да се очистват от гордост, гняв и зло пожелание чрез вяра, причинена от Бога. Други изглежда смятаха, че ако и същността на вярата да не е в тези външни средства, все пак в тях има нещо благочестиво, нещо, чрез което те ще станат угодни на Бога, макар и да не са изпълнили най-важното на Закона – правото, милостта и любовта.

3. Ясно е, че при тия, които така злоупотребяваха с богатните средства, последните не постигнаха целта, с която бяха установени. Нещо повече, това, което трябваше да се случи за благо на хората, стана повод за падение. Далеч пропуснали да намерят чрез тях благословение, те намериха проклятие. Далеч пропуснали да станат чрез тях подобни на Бога в облик и дела, те станаха чада на пъкъла – много повече, отколкото бяха такива преди. Други, които ясно осъзнаваха, че богатните средства не носят никаква богат на чадата на дявола, започнаха да извеждат от частния случай общовалидното заключение, че те изобщо не служат за предаване на Божията богат.

4. Все пак броят на злоупотребяващите с Божиите поръки беше далеч по-голям от ония, които ги пренебрегваха, докато не се явиха мъже, изпълнени не само с висока интелигентност (често допълнена от респектираща образованост), но и с любов и с утвърдена, истинска, вътрешна вяра. Едни от тях бяха горящи и осияващи светилници, прочути личности за своето време, които имаха много заслуги спрямо Христовата църква, заставайки в пролома срещу прииждащия порой на безбожието.

Не може да се приеме, че тия святи и почтени мъже в началото са възнамерявали нещо друго, освен да докажат, че външното благочестие без сърдечна чистота е празно нещо. Те декларираха: “Бог е дух и ония, които Му се покланят, с дух и истина трябва да се покланят” (Йоан 4:24). Затова, считаха те, едно външно служение на Бога без посветено Нему сърце е напразно усилие. Установените от Бога богатни средства тогава са от голяма полза, когато причиняват освещение на сърцето. Не го ли правят, те са безполезни и празни, стойността им е по-малка от нула. Да, даже и в определен смисъл когато заемат мястото на освещението, те са една голяма мерзост пред Господа.

5. Някои измежду тия мъже бяха дълбоко възмутени от гнусното оскверняване на богатните средства, широко разпространило се из цялата църква и, кажи-речи, изстребило истинското благочестие от света. Затова не е за чудене, че в огненото си усърдие да прославят Бога и да освобождават душите те говореха за въпросната погубителна заблуда така, сякаш

външните форми на вярата са едно нищо и нямат никакво място в християнството. Също не е чудно, че те не успяваха винаги да контролират езика си, така щото повърхностните им слушатели лесно можеха да направят извода, че всички външни средства като цяло са напълно безполезни, и да се съмняват, че Бог ги е установил като обичаен път за предаване на Своята благодат в душите на хората.

Да, възможно е дори някои от тези святи мъже в края на краищата да са изпаднали в подобно убеждение и особено ония, които не по свободен избор, а по Божие предопределение бяха откъснати от благодатните средства и, останали без здрава опора, се лутаха по пустините и планините, по пещерите и рововете на земята. Понеже тия хора трябваше да скъсат с всички външни благодатни средства и все пак изпитваха върху си Божията благодат, те биха могли да стигнат до заключението, че същата благодат може да бъде приета от ония, които умишлено се отричат от благодатните средства.

6. Опитът учи колко лесно се разпространява подобно схващане и особено здраво се промъква при ония, които след пробуждането си от смъртния си сън започват да чувстват като непоносимо бремето на своите грехове. Обикновено те са недоволни от състоянието, в което се намират, и търсят всевъзможни начини да излязат от него. Затова и са готови да се вкопчат във всяка новост и да последват всяко ново внушение, което им обещава спокойствие или радост. Вероятно са опитвали повечето външни средства и не са намерили чрез тях никакво облекчение, а напротив, може би дори се е стигало до усилване на атаките на съвестта и страховете, на чувството за печал и обреченост. По тая причина лесно биха се убедили, че за тях е по-добре да се откажат от всичките тия средства. Уморили са се да се трепят напразно и да се пекаат на огъня. Затова и са благодарни за всеки претекст да зарежат всичко, за което душата им не изпитва желание, да прекратят болезнената борба и да потънат в лениво бездействие.

II. 1. С оглед на това аз задълбочено ще изследвам въпроса има ли благодатни средства.

Под “благодатни средства” разбирам външни знаци, думи или действия, **нормалните**, установени от Бога и определени пътища, по които Той предава на хората предшестващата, оправдаваща и освещаваща благодат.

Използвам израза “благодатни средства”, защото не зная по-добър и защото той е общоприет от столетия в християнската църква и особено в нашата църква, която ни напътства да хвалим Бога за “средствата на благодатта и надеждата за славата” и ни учи, че едно тайнство е “външен знак за една вътрешна благодат и средство, чрез което я получаваме”.

Най-важните от тия благодатни средства са: молитвата, била тя в скришната стаичка или сред множество хора; изучаването на Словото (което включва четене, слушане и размишление); получаването на Господната вечеря, т. е. яденето на хляба и пиенето на вино за възпоминание на Господа. За тия ние вярваме, че те са установени от Бога пътища, по които Той обикновено предава Своята благодат на душите на хората.

2. Но ние признаваме, че стойността на тези средства е изцяло зависима от това дали те действително служат на целта на вярата. От това следва, че откъснати от въпросната цел, те стават съвсем незначителни и суетни. Ако не ни стимулират наистина да растем в познание и любов към Бога, те не са угодни пред Него. Да, толкова повече се превръщат в мерзост и зловоние в ноздрите Му. Той се уморява да ги понася – предимно когато те Му се “пробутват” като един вид заместител на вярата, на която би трябвало да служат. Не е лесно да намерим думи, за да опишем тази чудовищна глупост и безбожие: тя се състои в това, че човек обръща Божието оръжие срещу самия Него и държи християнската вяра далеч от сърцето със същите средства, които са предназначени да я доведат близо до него.

3. Също така признаваме, че всички външни средства нищо не ползват без Божия Дух и по никакъв начин не могат да стимулират познанието за Бога и любовта към Него. Няма съмнение, че всяко избавление на земята е Негово дело. Сам Той осъществява чрез всемогъщата Си сила в нас всяко благоугодно на Него нещо. Ако не присъства и не действа чрез всички външни неща, те са само едни

слаби и незначителни елементи. Така че ако някой счита някое от благодатните средства за плод на своите сили, той се заблуждава и не познава Писанията, нито Божията сила. Знаем, че в думите, изговорени в молитва, в буквите на прочетеното и чутото слово и в приеманите при Господната вечеря хляб и вино няма никаква сила сама по себе си. Само Бог е дарителят на всички добри дарове, първоизточникът на всяка благодат. Всяка сила, чрез която кое да е от благодатните средства се превръща в благословение за нас, идва само от Него. Знаем също, че Бог може да даде тази благодат дори ако по цялата земя нямаше и едно благодатно средство. В този смисъл можем да твърдим, че в очите на Бога благодатното средство няма никакво значение. Господ може да действа, както Му е угодно, и при това да използва някакво средство или да не го използва.

4. По-нататък признаваме, че нито един грях не може да бъде изкупен чрез прилагането на всички благодатни средства. Грешникът може да бъде примирен с Бога само чрез кръвта на Исус. Няма никакво друго изкупление за нашите грехове, никакво друго очистително средство срещу греха и опетняването. Всеки, който вярва в Христос, е дълбоко убеден в това, че всяка заслуга е само на Господа и че неговите лични дела нямат нищо достойно в себе си, независимо дали той произнася молитва, изучава Писанието, слуша Словото или яде от хляба и пие от чашата. Който използва известния израз: “Христос е единственото благодатно средство” в смисъл, че Той е единствената истинска причина за изливането на всяка благодат, то никой не може да възрази, че този човек разбира нещо от Божията благодат.

5. И още веднъж: ние признаваме (макар че това е тъжен факт), че мнозина от хората, наречени християни, до ден днешен злоупотребяват за погубление на душата си с благодатните средства. Такъв несъмнено е случаят с всички, които се задоволяват да имат вид на благочестиви, но са лишени от силата на благочестието (2 Тим.3:5). Те или си въобразяват по най-глупав начин, че са християни, защото вършат това или онова, макар че Христос никога не се е открил в сърцата им и Божията любов не е изляна там, или приемат, че ще станат християни просто с

това, че прилагат благодатните средства. Те се поддават на празното заблуждение (може би без напълно да съзнават какво правят), че или в благодатните средства се крие някаква сила, чрез която те рано или късно (и те сами не знаят кога) със сигурност ще се доберат до святост, или че в прилагането на средствата се съдържа заслуга, която в крайна сметка ще побуди Бога да ги направи свети или да ги приеме и без да са постигнали освещение.

6. Тия хора много малко разбират от голямата основа на целия градеж: “По благодат сте спасени” (Еф. 2:5,8). Вие сте избавени от своите грехове, от тяхната власт и вина. Вие отново сте въведени в Божието благоволение и сте направени подобни на Бога. И всичко това не заради вашите дела, заслуги, достойнства, а само по благодат, по чиста милост от Бога, чрез заслугите на Неговия възлюбен Син. Вие следователно сте спасени не чрез някаква сила, мъдрост или мощ у вас или у някое друго създание, а само чрез благодатта и силата на Святия Дух, Който върши всичко във всичките човеци.

7. Така че ние знаем: спасението е дар и дело на Бога. Но главният въпрос остава: как мога аз да го достигна? (това може да каже някой, който е убеден, че няма нищо). Ако ти кажеш: “Повярвай и ще се спасиш”, той ще отговори: “Добре. Но как трябва да повярвам?” Ти казваш: “Уповавай на Господа”. “Да, но как трябва да уповавам на Него? Трябва ли да уповавам на спасителната Божия благодат, като прилагам благодатните средства, или да ги оставя настрана?”

8. Напълно немислимо е Божието Слово да не ни дава никакво напътствие по един толкова важен въпрос или Божият Син, Който заради нас, хората, и в името на нашето спасение слезе от небето, да ни остави в неведение по една тема, толкова тясно свързана с нашето избавление.

И наистина Той не ни е оставил в неяснота. Показал ни е пътя, който трябва да следваме. Нужно е само да изследваме Словото и да видим какво пише там. Ако само останем верни на неговите указания, не може да възникне никакво съмнение.

III. 1. Съгласно тия указания на Свещеното Писание всички, които копнеят за Божията благодат, трябва да я очакват, като прилагат и не занемаряват установените от Бога благодатни средства.

Първо, всички, които копнеят за Божията благодат, трябва да я очакват с помощта на **молитвата**. Така гласи категоричното указание на нашия Господ. След като в Своята проповед на планината изяснява същността на вярата и описва нейните най-важни аспекти, Той добавя: “Искайте и ще ви се даде; търсете и ще намерите; хлопайте и ще ви се отвори. Защото всеки, който иска, получава; който търси, намира, и на тогова, който хлопа, ще се отвори” (Мат. 7:7-8). Тук като най-важно нещо е посочено да се молим – това е едно **средство** – за да получим; да търсим, за да намерим Божията благодат, този скъпоценен бисер; да хлопаме, с упорство да продължаваме молитвата и търсенето, ако искаме да влезем в Божието царство.

2. За да не остане никакво съмнение, нашият Господ изяснява още повече този пункт. Той се обръща към сърцето на всеки човек: “Има ли между вас човек, който, ако му поиска син му хляб, ще му даде камък? Или ако му поиска риба, да му даде змия? И тъй, ако вие, които сте зли, знаете да давате блага на чадата си, колко повече Отец ви, Който е на небето, ще даде добри неща на тия, които искат от Него?” (Мат. 7:9-11). Бащата на ангелите и човеците, Бащата на жизненото дихание на всяка твар “ще даде добри неща на тия, които искат от Него!”. Или, както сам той се изразява на друго място и с това обобщава всички добри неща: “Колко повече Небесният Отец ще даде Святия Дух на ония, които искат от Него” (Лука 11:13). Трябва да се обърне особено внимание на това, че хората, които тук бяха напътствани да се молят, по онова време още не бяха получили Святия Дух. Въпреки това нашият Господ ги насочва да използват въпросното благодатно средство и им обещава, че ще е от полза да се молят за Святия Дух на Този, Който е милостив към всяко Свое творение.

3. Че сме зависими от прилагането на това благодатно средство, ако искаме да получим някакъв дар от Бога, личи от забележителния откъс, непосредствено предшестваш този стих:

“И каза им (на тях, които току-що беше научил да се молят): Ако има някой от вас приятел и отиде при него посред нощ и му рече: Приятелю, дай ми на заем три хляба... И ако той отвътре в отговор... Не ме безпокой.... не мога да стана и да ти дам; казвам ви, че даже ако не стане да му даде, защото му е приятел, то поради неговата настойчивост ще стане и ще му даде, колкото му трябва. А аз ви казвам: Искайте и ще ви се даде” (Лука 11:5-9). “И даже ако не стане да му даде, защото му е приятел, то поради неговата настойчивост ще стане и ще му даде, колкото му трябва”. Как би могъл нашият възлюбен Господ по-ясно да се изкаже, че чрез средството на упоритата молитва можем да получим онова, което иначе никога не бихме получили?

4. “Каза им една притча как трябва всякога да се молят, да не отслабват”, докато човек не получи чрез това средство желаното благо. “В някой си град имаше един съдия, който от Бога се не боеше и човека не зачиташе. В същия град имаше и една вдовица, която дохождаше при него и му казваше: Отдай ми правото спрямо противника ми. Но той за известно време не искаше. А после си каза: При все че от Бога се не боя и човеците не зачитам, пак понеже тая вдовица ми досажда, ще ѝ отдам правото, да не би да ме измори с безкрайното си дохождане” (Лука 18:1-5). Изводът е даден от самия Господ: “Слушайте що казва несправедливият съдия!” – “Понеже тая вдовица ми досажда, ще ѝ отдам правото” – “А Бог няма ли да отдаде правото на Своите избрани, които викат към Него ден и нощ? Казвам ви, че ще им отдаде правото скоро”, ако те “се молят и не престават”.

5. Също така всеобхватно и изразително Господ дава указанието да чакаме Божиите благословения в лична молитва и с него е тясно свързано обещанието, че по този начин ще получим онова, за което се молим. Това личи от познатите Му думи: “Влез във вътрешната си стаичка и като затвориш вратата, помоли се на своя Отец, Който е в тайно; и Отец ти, Който вижда в тайно, ще ти въздаде наяве”(Мат.6:6).

6. Ако едно указание относно всеки род молитва, обща или лична, и свързаните с нея благословения трябва да бъде още по-ясно, то това ще е казаното чрез апостола: “Ако някому от вас

не достига мъдрост, нека иска от Бога, Който дава на всеки щедро, без да укорява, и ще му се даде” (Як.1:5). Забележете: ако иска; а другаде казва: “Пожелавате, но нямате, защото не просите” (Яков 4:2).

Би могло да се възрази: “Но това не е напътствие за невярващите, за тия, които не познават прощаващата благодат на Бога. Защото апостолът добавя: но да проси с вяра (Яков 1:5); в противен случай да не мисли, че ще получи нещо от Господа. На това отговарям: “Значението на думата вяра на това място Яков посочва в непосредствено следващите думи (като че ли именно да отговори на подобно възражение): “но да проси с вяра, без да се съмнява ни най-малко”; без да се колебае, че Бог чува молитвата му и ще удовлетвори желанието на сърцето му.

Каква крещяща, богохулна безсмислица би било да приемаме, че думата вяра на това място в пълния ѝ смисъл би трябвало да означава водещата до блаженство християнска вяра! Представете си: Святият Дух ще настави един човек, който знае, че няма тази вяра (тук назована мъдрост), да я изиска от Бога и при това ще му обещае: “И ще му се даде”, за да постави обаче веднага след това ограничението, че вярата, която той не притежава, няма да му бъде дадена, преди да се помоли за това. Кой би могъл да понесе една такава представа? Оттук бихме могли да направим, въз основа на този и по-горе цитираните библейски стихове, извода, че всички, които копнеят за Божията благодат, трябва да я очакват в молитва.

7. На второ място, всички, които копнеят за Божията благодат, трябва да я очакват, като изследват Писанията.

Указанията на нашия Господ са също така ясни и относно употребата на това благодатно средство: “Вие изследвате Писанията, казва Той на невярващите юдеи, защото те свидетелстват за Мене” (Йоан 5:39). Именно с тази цел Исус ги насочи да изследват Писанията, защото така щяха да стигнат до вяра в Него.

Възражението, че тук се касае не за заповед, а за обикновена констатация, че юдеите изследваха Писанията, е гръзка фалшификация. Аз умолявам тия, които така категорично твърдят това, да ни обяснят как човек би могъл да изрази по-ясно

една заповед, освен с думите: “изследвайте Писанията”. Позагължаващо не би могло да се каже с думи.

Какво божествено благословение съпровожда прилагането на това благодатно средство можем да видим от написаното за беряните: след като те бяха изслушали ап. Павел, “всеки ден изследваха Писанията да видят дали това е вярно. И така мнозина от тях повярваха” (Деян.17:11), т. е. те намериха Божията благодат по начина, който Той е установил.

Наистина, възможно е при някои, които “приеха учението без всякакъв предразсъдък”, вярата да дойде чрез слушане, както казва другата Павел (Рим.10:17), а чрез четене на Словото само да бъде утвърдена. Но, както вече казах, към общия израз “изследване на Писанието” спадат слушането, четенето и размишлението.

8. Това, че чрез изучаването на Словото Бог не само дарява мъдрост, но и я укрепява и умножава, разбираме от думите на ап. Павел към Тимотей: “От детинство знаеш Свещените писания, които могат да те направят мъдър за спасение чрез вяра в Христа Исуса” (2 Тим.3:15). Това е голямото средство, което Бог е установил, за да предаде на хората Своята многообразна благодат. Тази истина ни е внушена чрез думите на апостола по един начин, по-обобщаващ от който не бихме могли да си представим: “Всичкото писание е боговдъхновено (следователно то е непогрешимо истинно) и полезно за поука, за изобличение, за поправление, за наставление в правдата; за да бъде Божият човек усъвършенстван, съвършено приготвен за всяко добро дело” (2 Тим.3:16,17).

9. Трябва да се подчертае, че тези думи на първо място и непосредствено важат за Словото, което Тимотей “знае от детинство”. Това би могло да бъде само Старият Завет, понеже по онова време Новият не беше написан. Павел не беше “в нищо по-долен от тия превъзходни апостоли” (2 Кор.11:5) и затова в нищо по-долен от който и да било днес живеещ човек. И все пак: колко далеч беше той от това да говори с пренебрежение за Стария Завет! Вие, които поставяте така ниско половината от Божието Слово, внимавайте да не би един ден “да се учудите и погубите” (Деян.13:41). Все пак става дума именно за половината, за която

Святият Дух определено казва, че е полезна като благодатно средство “за поучение, за изобличение, за наставление в правдата, за да бъде Божият човек усъвършенстван, съвършено приготвен за всяко добро дело”.

10. Обаче, това благодатно средство не е полезно само за Божия човек, за този, който вече ходи в светлината на Неговото присъствие, но и за ония, които са в мрак и търсят онова, което не познават. Петър пише: “Пророческото слово повече се потвърждава за нас” чрез това, че “бяхме очевидци на Неговото величие” и “от великолепната слава дойде до Него глас”. И “вие добре правите, че внимавате на него (на това пророческо слово, както го нарича Свещеното писание) като на светило, което свети на тъмно място, догде се зазори и зорницата изгрее в сърцата ви” (2 Петр.16,17,19). Затова всички, които копнеят за изгрева на тази зорница в сърцата си, трябва да го очакват, като изследват Свещеното писание.

11. Трето, всички, които искат да растат в благодатта на Бога, трябва да я очакват, като участват в Господната вечеря. Защото и това напътствие ни е дадено от самия Господ: “През нощта, когато беше предаден, взе хляб и като разчупи, рече: Тая чаша е Новият Завет в Моята кръв. Това правете... за мое възпоминание. Защото всеки път, когато ядете моя хляб и пиете тая чаша, възвестявате смъртта на Господа, докле дойде Той” (1 Кор.11:23-26). Чрез тия видими знаци вие публично представяте пред Бога, ангелите и хората вашето празнично възпоминание за Неговата смърт, докато Той дойде на небесните облаци.

Само “човек да изпитва себе си” (1 Кор.11:28) дали разбира същността и смисъла на това свято постановление, дали действително изпитва копнежа да бъде “съобразуван с Христа” (Фил.3:10), “да яде от хляба и пие от чашата”, без да се съмнява.

Тук даденото от Господа напътствие бива изразително повторено: “да яде, да пие” – в повелителна форма. Тези думи не са обикновено разрешение, а и ясна, категорична заповед, валидна за всички, които или вече са изпълнени с мира и радостта на вярата, или с истина могат да кажат: “Споменът за нашите грехове е болезнен за нас, едно непосилно бреме”.

12. От думите на апостола в предходната глава личи ясно, че Господната вечеря е също едно обичайно и от Бога установено средство за приемане на Божията благодат: “Чашата, която биде благословена и която ние благославяме, не е ли това да имаме общение в Христовата кръв? Яденето на тоя хляб и пиенето на тая чаша не е ли външното, видимо средство, чрез което Бог ще предаде духовната си благодат на нашите души, праведността, мира и радостта в Святия Дух, които Христос извоюва за нас чрез страданията на преломеното Си тяло и чрез пролятата Си кръв? Така че който искрено очаква Божията благодат, да яде от този хляб и да пие от тази чаша.

IV. 1. Но колкото и ясно да е описал Бог пътя, по който Той може да бъде търсен, има все пак безброй възражения, отново и отново повдигани от човеците, които са мъдри в собствените си очи. Нужно е да споменем някои от тях, не защото сами по себе си те са толкова важни, а защото често, особено в последните години, биват използвани да препъват хората и да объркват добре ходещите по пътя и да ги съблазняват, подражавайки на сатана, който се преправя на светъл ангел.

Първото и най-важно от тези възражения гласи: “Ти не можеш да използваш тези благодатни средства (както ги наричаш), без да положиш упованието си на тях”. Моля, къде е написано такова нещо? Аз искам от теб да се позовеш на някакво ясно библейско място. Иначе не бих се осмелил да приема твърдението ти, понеже не съм убеден, че си по-мъдър от Бога.

Ако наистина е така, както ти твърдиш, Христос сигурно би знаел. Но тогава Той би ни предупредил за това. Би ни го открил отдавна. Но понеже не го е направил, понеже в цялото Христово откровение няма и йота в този смисъл, аз съм сигурен, че твоето твърдение е фалшиво толкова, колкото съм убеден, че Христовото откровение е от Бога.

“Ама откажи се за малко от тия благодатни средства; тогава ще разбереш дали уповаваш в тях или не”. В такъв случай трябва да бъда непокорен на Бога, за да изпитам дали трябва да възложим върху благодатните средства упованието си, за да Му бъда

покорен! Можеш ли да защитаваш своя съвет? Поучаваш ли съзнателно “да вършим зло, за да дойде добро” (Рим.3:8)? О, треперя пред осъждението на Бога за такива учители! Тяхното осъждение е справедливо”.

“Но щом те смуцава да се откажеш от тях, става ясно, че ти си уповавал на тях”. В никой случай. Ако ме обезпокоява, че умишлено съм непокорен на Бога, тогава е ясно, че Божият Дух все още воюва с мен. Но ако умишлените грехове не ме безпокоят, тогава е ясно, че Бог ме е “предал на развратен ум” (Рим.1:28).

Но какво имаш предвид под “полагам упованието си”? Да очаквам Божието благословение с това? Да вярвам, че ако така очаквам Бога, ще получа нещо, което по друг начин няма да получа? Да, аз правя това и с Божията помощ ще го правя до последния си земен ден. Чрез Божията благодат аз желая така да уповавам на благодатните средства до смъртта си. Това означава, че аз искам да вярвам, че каквото Бог е обещал, това и ще стори. И тъй като Той е обещал да ме благослови по тоя начин, аз полагам упованието си върху това, което ще се случи така, както Той е казал.

2. Второто възражение гласи: “Да прилагаш благодатните средства значи да търсиш спасение чрез дела”. Разбираш ли смисъла на това, което казваш? Какво означава “да търсиш спасение чрез добри дела”? В писанията на ап. Павел то значи или да търсиш спасение чрез култовите дела на Мойсеевия закон, или да очакваш избавление въз основа на собствените си добри дела, заради заслугите на собствената си праведност. Но какво общо има едното или другото с това, че аз копнея по Бога и Го очаквам по начините, които Той е предписал, и очаквам, че Господ ще ме срещне там, където е определил?

Аз наистина очаквам, че Той ще направи Словото Си истинно, като ме срещне на определеното място и ме благослови. И то не заради делата, които съм извършил, не заради заслугите на моята праведност, но само заради заслугите, страданията и любовта на Своя Син, в Когото е Неговото благоволение.

3. Третото възражение, което ме довежда до голямо негодувание, гласи: “Христос е единственото благодатно

средство”. Отговарям: това е чиста игра на думи. Ако определим понятието, възражението ще изчезне. Когато кажем: молитвата е благодатно средство, под това разбирам един път, по който Божиата благодат стига до нас. Но когато казваш: “Христос е благодатно средство”, ти твърдиш: Той извоюва благодатта единствено чрез Своята жертва за нас, или: “никой не идва при Отца, освен чрез Него” (Йоан 14:6). Кой отрича това? Но то няма абсолютно нищо общо с въпроса, който сега разглеждаме.

4. Четвъртото възражение гласи: “Но не ни ли напътства Словото да **ЧАКАМЕ** спасението си? Не казва ли Давид: “Душата ми тихо уповава само на Бога, от Когото е избавлението ми” (Пс.62:1)? Не ни ли учи същото и Исаия с думите “Господи, чакахме Те” (26:8)?

Всичко това не може да бъде отречено. Понеже виждаме, че спасението е дар от Бога, несъмнено трябва да го **чакаме**. Но как трябва да чакаме? Ако сам Бог е определил един път за това, можеш ли да намериш по-добър? Но че Той е определил един път и как този път изглежда е изчерпателно обяснено. Именно думите на пророка, които ти привеждаш, премахват всякакво съмнение. Цялото изречение гласи следното: “В пътя на Твоите съдби, Господи, Те чакахме”. Също така чакаше и Давид, за което свидетелстват думите му: “Надявах се на Твоето спасение, Господи, и изпълнявах Твоите заповеди. Господи, научи ме пътя на Твоите повеления и аз ще го пазя докрай” (Пс.119:166,33).

5. “Да, казват някои, но Бог е установил един друг път: Стойте и гледайте избавлението, което Бог ще извърши.” (Иzx.14:13).

Нека разгледаме приведения от вас библейски откъс. В контекста си той изглежда така: “А когато се приближи Фараон, израилянците подигнаха очи... твърде много уплашени... и рекоха на Мойсея: Понеже нямаше гробища в Египет, затова ли ни изведе да умрем в пустинята?... А Мойсей каза на людеите: Не бойте се; стойте и гледайте избавлението, което Господ ще извърши за вас днес... Тогава Господ рече на Мойсея: Защо викаш към Мене? Кажи на израилянците да вървят напред. А ти вдигни жезъла си и прости ръката си над морето, та го раздели и израилянците ще преминат през морето по сухо” (Иzx.10:16).

Така че да стоят и да гледат Божието избавление означаваше с цялата си сила да крачат напред!

Друг подобен откъс гласи: “Тогава някои дойдоха, та известиха на Йосафата, казвайки: Голямо множество идва против тебе откъм Соленото море... А Йосафат се уплаши и предаде се да търси Господа, и прогласи пост по целия Юда. И юдейците се събраха, за да искат помощ от Господа; дори от всичките юдови градове дойдоха да търсят Господа. И Йосафат застана пред събрание юдейци в Господния дом... тогава сред събранието дойде Господният дух на левитина Яазиил и рече: Не бойте се, нито да се уплашите от това голямо множество, защото боят не е ваш, но на Господа. Слезте утре против тях. Не ще е необходимо вие да се биете в този бой; поставете се, застанете и вижте извършеното от Господа избавление... И тъй, на сутринта станаха рано, та излязоха... И когато почнаха да пеят и да хвалят, Господ постави засади против амонците и моавците и против онези от хълмистата земя Сиир... и те бяха поразени” (2 Лем.20:2-5;14-17;20-22).

Това беше избавлението, което израиляните видяха. Но с какво доказва то, че ние трябва да очакваме Божиата благодат, без да прилагаме благодатните средства, които Господ е установил?

6. Желая да приведа още едно възражение, което по същество изобщо не е свързано с темата. Въпреки това не бива да го пренебрегвам, защото то често се използва.

“Не казва ли ап. Павел: “Ако сте умрели с Христа, то защо се подчинявате на постановления?” (Кол.2:20). Така че един християнин, който е умрял с Христа, не бива изобщо да се безпокои за постановленията”.

Сиреч ти твърдиш: “Щом съм християнин, аз не се нуждая да се придържам към Христовите порядки!” Безсмислието на това твърдение би трябвало да ти покаже от пръв поглед, че тук не става дума за Христови порядки, а за юдейски предания, на които един християнин наистина не е подчинен.

Това неоспоримо се вижда от непосредствено следващите думи: “Не похващай, не вкусвай, не пипай” (2:21). Тези неща несъмнено са повеления на стария юдейски закон.

Затова последното възражение е най-слабо от всички други. И

в противоречие на тях човек трябва непоклатимо да стои на великата истина: всички, които копнеят за Божията благодат, трябва да я очакват, като прилагат установените от Господа средства.

V. 1. След като сме се съгласили, че всички, които копнеят за Божията благодат, трябва да я очакват, като прилагат установените от Господа средства, остава още един въпрос: как трябва да се прилагат тия благодатни средства, както с оглед на тяхната последователност, така и с оглед на начина на приложението им?

Що се отнася до първото, можем да установим, че по принцип угодно е на Бога благодатните средства да се прилагат в определен порядък, за да бъде доведен грешникът до спасение. Само един окаян, неразумен и несхватлив човек върви по собствените си пътища. “Няма Бог” – гласят всичките му помисли, когато Бог ненадейно го срещне било чрез една пробуждаща проповед или разговор, било чрез ужасно изпитание; а може би и чрез непосредственото действие на Святия Дух, Който го избличава в грях, и то без всякакво външно средство. Понеже грешникът гори от желание да избяга от преследващия го гняв, той сигурно би отишъл там, където може да чуе как става това. Намери ли един проповедник, който да говори на сърцето му, той е слисан и започва “да изследва писанията” дали ще му кажат нещо по въпроса. Колкото повече **слуша** и **чете**, толкова повече бива убеждаван, толкова повече ги изследва ден и нощ. Може би намира и друга книга, която му изяснява и подчертава онова, което е прочел в писанията. По този начин стрелите на познанието на греха се забиват още по-дълбоко в душата му. Започва да говори за божествените неща, които сега заемат всичките му мисли. Нещо повече: започва да говори с Бога, да Му се **моли**, даже когато от страх и върховен срам едва ли знае какво да каже. Дали знае какво да каже или не, той трябва да се моли, било и с “неизговорими стенания” (Рим.8:26). Но понеже се съмнява дали Оня, “Който обитава вечността и Чие то име е Святий” (Ис.57:15), ще се занимава с някакъв грешник, той би пожелал да се моли с хора, познаващи Бога, с вярващите, “в

голямо събрание”. Но там вижда как другите участват в “трапезата на Господа” и си мисли: “Христос е казал: Това правете. Защо аз не го правя? Аз съм един голям грешник. Не съм достоен. Не съм годин”. След като се бори известно време с тия мисли, им надвишава. Така напредва по Божия път, слуша, чете, размишлява, моли се и участва в Господната вечеря, докато Бог по начина, който Му е угоден, проговори на сърцето му: “Твоята вяра те спаси; иди си с мир” (Лука 7:50).

2. Ако уважаваме този божествен порядък, можем да познаем какви благодатни средства да препоръчаме на определена душа. **Слушането** на една проповед и **разговорът** са благодатните средства, които най-напред могат да докоснат един неразумен, безразличен грешник. Затова можем да му препоръчаме тези средства, докато той изобщо мисли за душата си. На един, който е започнал да чувства тежестта на греховете си, може да се препоръча не само слушането, но и **четенето** на Божието Слово, както и на други **сериозни книги**, водещи по-дълбоко в познаването на греха. Не трябва ли да го посъветваш да **размисли** върху това, което чете, за да може то да упражни пълното си въздействие върху сърцето му? Да, а също и да **говори** без притеснение за него, особено с ония, които ходят по същия път? Когато скръб и печал го обземат, не трябва ли сериозно да го насърчиш да излее душата си пред Бога, “непрестанно да се моли и да не отслабва”? Но ако усеща бедността на своите молитви, не трябва ли ти да бъдеш един съработник на Бога, който да го заведе в Божия дом, за да се моли там с ония, които се боят от Господа? Ако го стори, той скоро ще си спомни за последните думи на своя Господ. Това за нас ще е ясен сигнал, че е дошло времето да подкрепим действието на Святия Дух. Така крачка по крачка можем да водим човека от едно предписано от Бога средство към друго. Това не става по нашата собствена воля, а точно както Провидението и Божият Дух са подготвили пътя.

3. Все пак, в Свещеното писание не намираме никакво указание за спазване на определен порядък. Още по-малко Божият Дух се поддава на гадени закостенели форми. Защото благодатните средства, чрез които различните хора са доведени до спасение и

чрез които те са преживели Божието благословение, са многообразни, идват в различна последователност и са обвързани взаимно по хиляди различни начини. Нашата мъдрост се състои в това да следваме Божието провидение и Неговия Дух, да се оставим на това ръководство (особено с оглед на средствата, чрез които сами ние търсим Божиата благодат). Това става, от една страна, чрез външното водителство на провидението, което веднъж ни кара да използваме едно благодатно средство, друг път – друго; от друга страна, нашата опитност ни показва чрез кое средство е угодно на Святия Дух да действа в сърцата ни. Сигурното и общовалидно правило за всички копнеещи за Божественото спасение е: употребявай всички благодатни средства, предписани от Бога, колкото случаи имаш за това, защото кой знае чрез кое Той ще те срещне със Своята спасителна благодат?

4. Относно въпроса **как** трябва правилно да се прилагат благодатните средства – и от това зависи дали тоя, който ще ги прилага, изобщо ще получи благодат. На първо място, трябва да се внимава на това, че Бог е над всички средства. Пази се от това да поставяш ограничения на Всемогъщия! Той върши това, което иска, и тогава, когато поиска. Той може да излее благодатта Си чрез установените от Него благодатни средства, може и без тях. “Кой е познал ума на Господа, или кой Му е бил съветник?” (Рим.11:34) Затова очаквай всеки миг Неговото явление! Било в момент, когато прилагаш предписаните средства, било преди това или след това, било когато си възпрепятстван да го сториш. Нищо не ограничава Господа. Той винаги е готов, винаги в положение и винаги в желание да спасява. “Господ е, върши, каквото иска”(1 Царе 3:18).

На второ място, **преди** да приложиш някое благодатно средство, вложи дълбоко в душата си това, че в самото средство няма никаква **сила**. Само по себе си то е едно бедно, мъртво, празно нещо. Без Бог то е сбръчкано листо, сянка. Не е също никаква **заслуга**, че го прилагам; нищо, което да угоди на Бога, нищо, чрез което мога да имам претенции за някакво благо от Него, та дори и капчица вода, с която да разквася езика си. Аз го върша поради Божиата заповед. Понеже Той ме насочва към него, аз чакам само на Неговата благодат, чрез която идва моето спасение.

На трето място, при прилагането на всички благодатни средства търси само Бога. При всяко външно средство гледай само и единствено на **силата** на Святия Дух и на **заслугите** на Божия Син. Пази се да не останеш затворен само в **делата**. Ако ги вършиш, всичките ти усилия са напразни. Само Бог може да задоволи душата ти. Затова погледни на Него във всичко, чрез всичко и над всичко.

Мисли върху това да използваш всички благодатни средства само като **средства**. Те не са установени сами за себе си, а за да обновят душата ти в съвършена правда и святост. Ако те наистина служат на тази цел, добре; ако не, те са боклук и пепел.

И накрая: Ако си приложил едно благодатно средство, пази се да не си въобразиш, че си направил нещо велико, и да изпаднеш в самодоволство. Така ще превърнеш всичко в отрова. Мисли: “Каква полза от всичко това, ако Бог не беше тук?” Не прибавих ли още един грях върху другите? Докога? Господи, помогни ми, погивам. Не ми считай моя грях!” Ако Бог е бил до теб, ако Неговата любов се е изляла в сърцето ти, ти като че ли си забравил външното действие. Виждаш, знаеш, изживяваш, че Бог е всичко и във всичко. Смири се! Падни пред Него! Отдай Му цялата слава! “Да се слави във всичко Бог чрез Исуса Христа”(1 Петр.4:11)! Всичките ти кости трябва да викат: “Господи, до века ще възпявам Твоите милости; с устата си ще възвестявам Твоята вяност из род в род” (Пс.89:1).

Въведение към проповед 17

Обрязване на сърцето

Тази проповед Уесли изнася на 1 януари 1733 г. пред университетската църква в Оксфорд, т.е. тя се отнася към едно време, което предхожда онази промяна на живота, наричана “опитността от ул. “Алдърсгейт”. Затова тази проповед е едно красноречиво свидетелство за идеалите и за представата за осветен живот, които Уесли отначало преследва, вдъхновен от редица големи имена в английската традиция. Изживяването на увереността в спасението под покоряващото влияние на съчиненията на Лутер причинява през 1738 г., както е известно, не само вътрешно освобождение на Уесли от напрежението на търсенето на спасение, но и неговото богословско преориентиране. Реформаторското наблягане на оправданието от греха само по благодат и чрез вяра става от този момент фундамент на благовестието на основателя на методизма.

По обясними причини Уесли се дистанцира с доста остра критика след опитността на ул. “Алдърсгейт” от своето убеждение за доминиращо значение на усилията да се търси освещение. С оглед на миналия начин на мислене и проповядване той смята, че дълги години се е разминавал със сърцевината на Евангелието и е проповядвал едно оправдание чрез дела, или, по-мекко казано, чрез вяра и дела. За това време казва, че е бил в същността си “папист”, т.е. богослов, мислещ според учението на римокатолицизма, без да съзнава това.

Тази констатация в никакъв случай не означава, че след откриването на реформаторските идеи Уесли е бил доведен до пълно скъсване с по-раншните си идеали за святостта. Освещаването на живота остава за него голямата цел на библейското благовестие, така както той го разбира. И затова същата тема остава главна и по-нататък. Това доказва фактът, че Уесли решава да публикува тази проповед през 1748 г. практически без промени.

Тя остава също и в онези негови съчинения, които по-късно сам той определя като нормативна база за методисткото благовестие. Също и в дълбока старост Уесли повтаря познатата и особено сполучлива формулировка на своето богословие за освещението: “Аз не знам как бих могъл да напиша по-добре една проповед за обрязването на сърцето от тая, която написах преди 45 години”.

Затова за препоръчване е, ако човек действително иска да опознае Уесли, да не губи от поглед нито един от двата полюса на неговото благовестие: реформаторските идеи и убежденията на старата църква, които в тази проповед са изразени в почти класически вид. Точно този своеобразен синтез прави Уесли интересен от богословско гледище и полезен за междуцърковни дискусии.

Но трябва да се отбележи, че и тази проповед от 1733 г. вече съдържа елементи на реформаторско мислене. Това са изказванията за напълно покварената човешка природа и произтичащата от нея безпомощност по въпросите на спасението. Може да се каже, че още по това време Уесли поне теоретически знае за увереността в спасението. Но това, което той преживява на 24 май 1738 г., показва, че теоретическото познание не му е помогнало много.

ОБРЯЗВАНЕ НА СЪРЦЕТО

“...обрязването е това, което е на сърцето, в дух, а не в буквата...”

(Рим. 2:29)

1. Един превъзходен човек е направил мрачната забележка: “Който днес проповядва съществените задължения на християнството, е заплашен от опасността да бъде наречен от болшинството свои слушатели “проповедник на ново учение” (Деяния 17:17-19). Повечето хора така са отстранили от живота си сърцевината на вярата, което, както и преди, продължават да изповядват, щото започват да викат, когато се изговори някоя от истините, показващи разликата между Христовия Дух и духа на този свят: “Ти внасяш нещо странно в ушите ни; бихме обичали да узнаем какво ще е то” (Деян. 17:20). А този, който е проповядвал, е проповядвал просто “Исуса и възкресението” (Деян. 17:18) с естественото продължение: “Ако Христос е възкресен, вие трябва да умрете за света и да живеете само за Бога” (Рим. 6:8-11).

2. Това е тежко учение за естествения човек, който е жив за света и мъртъв за Бога. Той няма лесно да се реши да приеме такава проповед като Божия истина; чрез тълкуване тя е така ограничена, че почти нищо не е останало от нейния смисъл и цел. Този човек “не побира това, което е от Божия Дух”, в неговия ясен и очевиден смисъл; за него то е глупост, а и не може да го приеме, защото то трябва да бъде духовно разбрано, може да се приеме само с духовните сетива, които още не са разбудени в него. Понеже такива му липсват, той трябва да отхвърли като неверни фантасмагории онова, което е истина и Божия сила (1 Кор. 2:14).

3. Една от големите истини, които могат да бъдат приети

само духовно, е тази, че обрязване е това, което е на сърцето, в дух, а не в буквата” (Рим.2:29). Отличителният белег на един истински последовател на Христа, на човек, приет от Бога, не се състои нито във външното обрязване, нито в кръщението, нито в изпълняването на някакви външни ритуали, а в една правилна постановка на душата, сиреч в разбирането и в духа, които са обновени по образа на своя създател. Ап. Павел дава да се разбере това в думите: “Неговата похвала не е от човеците, а от Бога” (Рим.2:29). Като че ли казва: “Който и да си, който следваш по такъв начин своя Господ, не очаквай, че светът, хората, които не Го следват, ще кажат: “Хубаво, добри и верни рабе!” Помни, че обрязването на сърцето, печатът на твоето призвание за света е една глупост. Задоволи се с това, че ще трябва да чакаш похвалата си до деня на идването на Господа. В оня ден ти ще получиш своята награда пред множеството на човеците и ангелите”.

Възнамерявам първо да проуча внимателно в какво се състои това обрязване на сърцето и, второ, да разгледам подробностите, които неминуемо идват в резултат от това проучване.

I. 1. Първо трябва да запитам в какво се състои това истинско обрязване на сърцето, което ще получи похвалата на Бога. Най-общо можем да установим, че става дума за основно състояние на душата, което в Словото е наречено “святост”. Това означава непосредствено да бъдеш очистен от всички грехове, от “всяка плътска и духовна нечистота”. Значи, става дума да позволиш да бъдеш дарен с добродетели, които Исус притежаваше, да бъдеш “обновен в духа на своя ум”, за да бъдеш съвършен, както е съвършен Небесният Отец.

2. За да го кажем по-точно: обрязването на сърцето включва смирение, вяра, надежда и любов. Смирението, правилната самооценка очиства нашите мисли от онова надценяване на нашето съвършенство и от пресилено високо мнение, което имаме за нашите способности и постижения; те наистина са плодове на една порочна природа. Смирението премахва напълно горделивата мисъл: “Богат съм и нямам нужда от нищо!” (Откр.3:17) и ме убеждава, че по природа съм “окаян, нещастен, сиромаш, сляп и гол”.

То убеждава нас, човеците, че сме порочни и в най-добрите си помисли, роби на заблуждение, невежи и в ума ни цари мъгла; че неразумни, земни, плътски, дяволски страсти разкъсват сърцата ни и владееят над волята ни. С една дума, няма нищо здраво в душите ни, целият фундамент на нашата същност се е разкапал.

3. Същевременно сме убедени в това, че със собствени сили не сме способни да си помогнем; че без Божия Дух не можем да направим нищо, освен да прибавяме нови грехове към старите; че само Той действа в нас чрез всемогъщата си сила да желаем доброто и да го вършим (Фил.2:13). Както е невъзможно за нас да създадем нещо положително в себе си или да обновим душите си в правда и святост, така не бихме могли да имаме и една добра мисъл без свръхестествената подкрепа на Святия Дух.

4. Ако сме си създали тази правилна представа за греховността и безсилието на своята същност, това със сигурност ще ни отведе дотам да не отделяме никакво внимание на славата, която иде от човеците, на която в обичайните отношения се придава такава важност. Който познава себе си, не копнее и не се радва на одобрение, за което знае, че не го заслужава. За него е “твърде малко нещо да бъде съден от човешки съд”(1 Кор.4:3). Ако той сравнява казаното в одобрение или упрек за него с това, което усеща в сърцето си, тогава има пълното основание да е убеден, че светът и богът на тоя свят са лъжци (Йоан 8:44). Това важи и за ония, които не са от този свят: наистина, всеки един от тях сигурно има желанието да бъде удостоен от Бога с честта да е “по-верен слуга” и настойник на повереното му от неговия Господ (Лука12:42; Мат.25:14) и с това да е по-ценен от другите си съслужители. Но ако желае това единствено с намерение да изпъкне над другите, той все пак не се заблуждава. Защото знае, че на Бог никога не са липсвали инструменти; Той би могъл да направи такива дори от камъните (Мат.3:9).

5. Това е добронамерената настройка, която вярващите са научили от Христос, като следват Неговите стъпки и Неговия пример, както и съзнанието за собствената си болнавост, чрез което все повече и повече се очистват от гордост и суетност. Това ще ги доведе дотам с желание да приемат второто нещо,

което “обрязването на сърцето” включва – вярата, която единствено може да спасява. Тя е единственото лекарство под небето, способно да премахне болестта им.

6. Вярата е най-добрият водач за слепите, най-достоверната светлина за ходещите в мрака, най-добрият възпитател за безумните. Но тя трябва да е такава вяра, която е “пред Бога мощна да събаря крепости” (2 Кор.10:4), която отблъсква всички предразсъдъци на покварения разум и всички лъжливи принципи, почитани от хората, всички лоши навици и обичаи, изобищо цялата “мъдрост на този свят”, която е “глупост пред Бога” (1 Кор.3:19); една такава вяра, която “събаря помисли” и “всичко, което се издига високо против познанието на Бога, и пленява всеки разум да се покорява на Христа”(2 Кор.10:5).

7. Всичко е възможно за този, който по такъв начин вярва. Тъй като очите на сърцето му са просветени, той вижда какво е призиванието му, а именно, да прослави Бога, Който така скъпо е платил за него, с тялото и душата си, сега принадлежащи поради изкуплението на Твореца. Вярващият сега изпитва “превъзходно великата Му сила”. Както е възкресил Исус от мъртвите, така Господ може да ни възкреси от смъртта ни в греха чрез Святия Дух, Който живее в нас. “Тая победа, която е победила света, е спечелила нашата вяра”(1 Йоан 5:4). Вярата е не само непоколебимо признаване на онова, което Бог е открил в Свещеното писание (особено следните важни истини: “Христос Исус дойде на света, за да спаси грешните”; “Който сам понесе в тялото Си нашите грехове на дървото”; “Той е умилостивение за нашите грехове, и не само за нашите, но и за греховете на целия свят” – 1 Тим.1:15, 1 Петр.2:24, 1 Йоан 2:2); вярата е също откриването на Христос в нашите сърца, едно божествено доказателство или уверяване в Неговата любов, в Неговата непринудена, незаслужена любов към мен, един грешник; едно здраво, причинено от Святия Дух упование в Неговата прощаваща милост; една увереност, която прави всеки истински повярвал да засвидетелства: “Аз знам, че моят Спасител е жив” (Йов 19:25) и “имам Ходатай при Отца – Исус Христос Праведния”(1 Йоан 2:1, 2), Който е мой Господ и примирение за моите грехове. Аз знам, че “Той ме възлюби и предаде Себе Си за

мене”(Еф. 5:2). Той ме примири с Бога и в Него имам изкуплението си чрез кръвта Му, прощението на греховете (Еф. 1:7).

8. Една такава вяра не може да не разкрие мощта на Тоя, Който я дава, като освобождава Своите чада от робството на греха и “очиства съвестта им от мъртвите дела” (Евр. 9:14). Тя ги прави силни да не бъдат вече роби на греха и да се покоряват на неговите страсти. Наместо това те “представят телесните си части на Бога като оръдия на правдата” (Рим. 6:12,13).

9. Който е роден от Бога чрез вяра, има също голямо насърчение чрез надеждата (Евр.6:18). Това е следващото нещо, което включва обрязването на сърцето: свидетелството на сърцето показва заедно с Божия Дух, че повярвалият е Божие чадо. Това е наистина същият Дух, Който причинява в него чистото и радостно упование, че сърцето му е непорочно пред Бога; добрата увереност, че сега чрез Неговата благодат върши това, което е угодно Нему, и усещането, че върви по път, водещ в живот, и ще успее да го извърви до край чрез милостта на Господа. Бог е, Който му дава живата надежда да приема от ръцете Му всеки добър дар; едно блажено очакване на “венеца на славата, която се пази на небесата”. Закомвен така, християнинът остава непоклатим сред стихииите на този бурен свят и бива опазен да не претърпи крушение върху скалите на високомерието и отчаянието. Тези бури не могат да го обезкуражат с това, че му липсва разбиране за Божията строгост, нито го съблазняват да “презре богатството на Неговата благодат”. Той нито се бои, че трудностите на наложената му борба ще са по-големи от силата му да устои, нито се опасява, че тази негова сила е толкова нищожна, че да се предаде преди започването на битката. Опитът, добит вече в битката на вярата, го убеждава, от една страна, че “трудът му не е напразен”, когато се залавя с всяко добро дело, от друга страна, му запряща да допусне низката мисъл, че има други начини да върши добро и да си спечели име на добродетелен и достоен за уважение. Това би се случило с всеки, който не може да каже с ап. Павел: “Аз така тичам, не като към нещо неизвестно; така удрям, не като че бия въздуха, но уморявам тялото си и го поробвам, да не би като съм проповядвал на другите, сам аз да остана неodobрен” (1 Кор. 9.26,27).

10. Със същото упражнение “съучаства в страданията” всеки добър войник на Христа. Така утвърден и заякнал, той не само ще може да отхвърли делата на тъмнината, но и всяко пожелание и влечение, което не е прието от Божия закон. Защото всеки, пише Йоан, “който има тая надежда на Него, очиства себе си, както Той е чист”. Ежедневна негова грижа е да очиства и най-скритото тъгълче на душата си чрез Божията благодат в Христос и чрез кръвта на Неговия завет от страсти, от които преди е бил владян и опетняван, от скверност, горделивост и гняв, от всеки порок и плътско пожелание, което възпламенява вродената му поквара или я поддържа. Той знае много добре, че оня, чието тяло е храм на Бога, не бива да възприема нищо потайно или нечисто и че святостта е опора на дома, където Святият Дух е пожелал да обитава.

11. И все пак, липсва ти още едно нещо, който и да си ти, ако и да си съчетал дълбокото си смирение с една здрава вяра и една жива надежда и по този начин до голяма степен си очистил сърцето си от неговата вродена нечистота. Ако искаш да бъдеш съвършен, тогава прибави на всичко това любов. Прибави я и ще притежаваш “обрязването на сърцето”. “Любовта изпълнява закона”. Чудесно е казано за нея: тя е олицетворението, духът, животът на всички добродетели. Тя е не само първата и най-голяма заповед, а обобщава всички заповеди. Всичко, що е истинно, честно, праведно, любезно, благодатно, се включва в тази единствена гума – любов. Тя съдържа в себе си съвършенство, святост и щастие. Царският закон, валиден на небето и земята, е: да възлюбиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце, с всичката си душа, с целия си ум и с всичките си сили” (Марк 12:30).

12. Не че това ни забранява да обичаме нещо друго извън Бога; то включва в себе си любовта към нашите братя. Освен това то не ни забранява (както някои кой знае защо смятат) да се радваме на нещо друго извън Бога. Ако беше така, значи да считаме Бога за непосредствения причинител на греха, защото Той свързва неразделно радостта с всичко сътворено от Него (1 Тим.4:4). Ние се нуждаем от материални неща за поддържане на подарения ни от Бога живот. Така че подобен възглед в никакъв случай не би

изразявал смисъла на Божията повеля. Истинското му значение често и ясно е разкривано от нашия прославен Господ и Неговите апостоли и не бихме могли да го разберем погрешно. Всички те единогласно изявяват на не едно място: “Иехова, нашият Бог, е един Господ. Да нямаш други богове, освен Мене”. “Да възлюбиш Господа, своя Бог, с цялото си сърце”. “Него да следвате”. “Желанието на душата ни е към Твоето име”. Всичко това означава не друго, а следното: съвършената добрина трябва да бъде вашата единствена, висша цел. Към едно трябва да се стремите с всички сили: блаженството чрез Оня, Който е всичко и във всичко. Към едно-единствено щастие трябва да тичате – да бъдете едно в Него, да имате “общение с Отца и с Неговия Син”, да бъдете обвързани с Господа в един дух. Към една цел трябва да се стремите до свършека на времето: да се радвате на Божието тук и във вечността. Пожелавайте други неща само дотолкова, доколкото те са в тон с това. Обичайте творението, защото то насочва към Твореца. Но на всяка крачка духовното трябва да е славната цел, която привлича вниманието ви. Каквото и да пожелавате или да се боите, каквото и да търсите или да отбягвате, каквото и да мислите, говорите или вършите, нека служи на вашето щастие в Господа, единственият извор и цел на вашето битие.

13. Не си поставяйте друга, по-голяма цел извън Бога. Така казва Господ: “Едно е нужно”, и ако окото ти е чисто и насочено към тази цел, тогава “цялото ти тяло ще е осветено” (Мат.6:22). Павел казва: “Едно правя... пускам се към прицелната точка за наградата на горното от Бога призвание в Христа Исуса” (Фил.3:14). А Яков увещава: “Измивайте ръцете си, вие, грешни, и очиствайте сърцата си, вие, колебливи”(4:8). Йоан настоява: “Не любете света, нито каквото е на света... Защото всичко, що е в света – похотта на плътта, пожеланието на очите и тщеславието на живота – не е от Отца, но е от света”(1 Йоан 2:15,16). Да търсиш щастие в това, което или задоволява похотите на нашата плът, като създава приятни усещания за сетивата, или като задоволява очите чрез необичайното, голямото и хубавото; или което създава наслада за гордостта чрез разкош, почести, власт – всичко това не е от Отца, то не идва от Него и не получава

Неговото одобрение. То си е от света и е присъщо за хората, които не желаят Бог да владее над живота им.

II. 1. Досега аз изследвах преди всичко що е “обрязването на сърцето”, което ще бъде удостоено с похвала от Бога. Сега, на второ място, трябва да изложа някои мисли, които произтичат неминуемо от едно такова изследване. Те служат за еднозначно правило, според което всеки може да отсъди дали е от Отца, или е от света.

Първо, от всичко вече казано е ясно, че никой човек не може да претендира за одобрение от Бога, ако не е изпитал обрязването на сърцето си чрез смирение, ако не е погледнал на себе си като на дребен, нищожен и жалък, ако не е дълбоко убеден в поквареността на своята природа, чрез която е отдалечен твърде много от първоначалната човешка праведност и която го кара да се повлича от всяко зло и да се противи на всичко добро. Той е порочен и безплоден, защото “копнежът на плътта е враждебен на Бога, понеже не се покорява на Божия закон, нито пък може”(Рим.8:7). Не може да помисли нищо добро или благоугодно на Бога, да пожелае, да говори или да извърши нещо добро, докато не му стане ясно до дъното на душата, че за целта Божият Дух трябва да почива върху него.

Никой, казвам аз, не може да претендира за одобрение от Бога, докато не осъзнае колко много се нуждае от Него, а още по-малко, докато не търси славата, която иде само от Господа, и се стреми към онова, което ценят хората.

2. От моето изложение неминуемо следва още една истина: никой не може да разчита на слава от Бога, ако не е изпитвал обрязване на сърцето си чрез вяра, и то вяра, която е причинена от Бога, ако не се е отказал да бъде воден от своите сетива, пожелания или страсти, от слепия водител, когото светът така обожествява – естествения разум. Истински живее и “ходи във вяра” оня, който на всяка крачка като че ли “вижда невидимия” (Евр.11:27). Той овладява всичките си пожелания, всичките си планове и мисли, дела и думи, като че ли е надникнал зад завесата, където Исус седи отдясно на Бога.

3. Желателно е хората, които жертват много от времето и силите си да положат друга основа, да се запознаят по-добре с тази вяра. Те основават религията върху “вечната хармония в природата на нещата”, върху “вътрешното превъзходство на добродетелите” и красотата на делата, произлизащи от тях, върху основите на доброто и злото и отношенията между хората. Тези принципи на християнския дълг или са в съгласие със Словото, или не са. Ако да, защо добронамерените хора биват отклонявани от по-важните въпроси чрез облаците на специфичните термини, които правят простите истини неразбираеми? Ако не, тогава си струва човек да помисли кой е подбудителят на тези нови учения: дали това е ангел от небето, който проповядва друго благовестие, а не Христовото (Гал.1:8). Ако е така, тогава Бог (не ние) вече е произнесъл присъдата Си: “Да бъде проклет”.

4. Нашето благовестие не познава друга основа за добри дела, освен вярата, и за вярата никоя друга основа, освен Христос. То ни учи с пълна яснота: ние не сме Христови ученици, докато отричаме, че Той е основата на нашата вяра и дела или че Неговият Дух е дарителят и усъвършителят на двете. “Ако някой няма Христовия Дух, той не е Негов” (Рим.8:9). Само Той може да съживи мъртвите в очите на Бога, Той може да им вдъхне диханието на християнския живот, да ги изпълни със Своята благодат, да ги съпровожда и закрия и да изпълни добрите им пожелания; “които се управляват от Божия Дух, те са Божи синове”(Рим.8:14). Това е краткото и еднозначно благовестие на Бога за истинската вяра и за действителната добродетел; “никой не може да положи друга основа” (1 Кор.3:11).

5. От казаното можем на трето място да научим, че никой не е “управляван от Духа”, ако “самият Дух не свидетелства заедно с неговия дух, че е Божие чадо”(Рим.8:16), ако не вижда пред себе си наградата и венеца на славата и не се “радва поради надеждата за Божията слава”(Рим.5:2). Колко много се заблуждават ония, които учат, че не бива да имаме в съзнанието си собственото си щастие, когато служим на Бога. Не, Бог много повече ни учи често и изразително “да гледаме на бъдещата награда”, да отхвърлим всяка тежота пред лицето на очакващата ни радост; че

“привременната скръб е лека” и несравнима с вечната слава. Да, ние сме “чужденци към заветите на обещанието”, живеем без Бога на този свят, докато Той не ни “възроди за жива надежда ... за наследство нетленно, неоскверняемо” (1 Петр.1:3,4).

6. Ако нещата стоят така, то крайно време е за тия хора съзнателно да се погрижат за душите си. Те са далеч от това да намерят в себе си радостното уверение, че са изпълнили изискванията на Божия завет и че са получили обещанията. С това се отклоняват от Завета и говорят зле за неговите изисквания. Оплакват се, че те са прекалено строги и че никои никога нито ги е изпълнявал, нито ще ги изпълни някога. Какво означава това, ако не обвинение против Бога, че Той е строг господар, който изисква от своите слуги нещо свръх силите им, нещо, за което не може да ги направи способни; че се подиграва с немощните продукти на Своите ръце, като ги кара да вършат невъзможни неща и да преодоляват препятствия, за които не им стигат нито собствените сили, нито Неговата благодат?

7. Тези злодумци по адрес на Бога едва ли ще могат да надгумат хората, считащи себе си за невинни и изпаднали в другата крайност – да изпълняват Божиите заповеди, без да си дават изобщо никакво усилие. Напразни илюзии, че едно чадо на Адам ще види Божието царство, без да се бори за това, без да се мъчи да влезе през тясната порта! Напразни надежди един човек, заченат и роден в грях, в когото злото живее, изобщо да храни очакването да бъде чист пред Бога – даже ако следва стъпките Му и всеки ден носи кръста си, ако и да отсече ръката, която го съблазнява, и избодне окото си и го хвърли. Суетна надежда, че може да мечтае освобождение от старите си убеждения, страсти и склонности, да бъде напълно очистен в дух, душа и тяло, без да се отрече от себе си и никога повече да не разчита на силите си.

8. Нищо по-малко от това не можем да очакваме, което следва от горецитираните думи на ап. Павел за самоотричането. Павел, който заради Христос живееше в немощи, укори, лишения, гонения, притеснения, който беше богат на знамения, чудеса и велики дела, който беше занесен до третото небе и въпреки това имаше убеждението, че неговите добродетели не биха устояли без

постоянно отричане от себе си и дори биха застрашавали спасението му. “Аз така тичам, казва той, не като към нещо неизвестно; така удрям, не като че бия въздуха”(1 Кор.9:26). С тези думи апостолът ни учи недвусмислено, че който не тича така, който ежедневно не се отрича от себе си, всъщност търчи като безумец към нещо неизвестно и налага въздуха с юмруци.

9. Също с толкова малко изгледи за успех може да говори за “доброто войнстване на вярата” и напразно се надява да получи нетленния венец на живота моя, чието сърце не е обрязано чрез любовта. Любовта изключва похотта на плътта, пожеланието на очите и тщеславието на живота; тя ангажира целия човек в служение с тяло, душа и дух и непоколебимо следва целта. За едно Божие чадо тя е толкова важна, щото всеки, който живее без нея, е мъртъв в очите на Бога. “Ако говоря с човешки и ангелски езици, а любов нямам, аз съм станал мед, що звънти, и кимвал, що грънка. И ако имам пророческа дарба и зная всички тайни и всяко знание, и ако имам пълна вяра, тъй щото и планини да премествам, а любов нямам, нищо не съм. И ако раздам всичкия си имот за прехрана на сиромасите, и ако предам тялото си на изгаряне, а любов нямам, никак не ме ползва” (2 Кор.13:1-3).

10. Така че това е същността на съвършения закон, това е истинското обрязване на сърцето. Нека духът с всичките му пориви се върне при Бога, Който го е дал. Господ не е поискал груги жертви от нас, но е пожелал живата жертва на сърцето. Нека то постоянно бъде принасяно пред Бога чрез Христа в пламъците на святата любов. Не е допустимо тази жертва да бъде разделяна с някое друго творение; Господ е ревнив Бог. Неговият трон не може да бъде заеман и от други; Той желае да царува без намесата на груги властници. Някое желание и намерение не бива да бъде одобрявано, освен стремежът към достигане до окончателната цел. По този път някога ходеха Божиите чада, които още ни говорят, макар че са вече мъртви: “Не копней за нищо друго, освен да хвалиш Неговото име. Насочи всичките си мисли, думи и дела към възвеличаването му. Свържи здраво сърцето си към Бога; и с груги неща, доколкото те са от Него и в Него. Нека душата ти бъде толкова изпълнена с любов към Господа, щото да можеш да

обичаш другите само заради Него. Дръж чистите помисли в сърцето си, безпогрешно търси Божията воля във всичко, което вършиш. Отпрати своите очи право към надеждата на призванието си и се старай всичко да отдава почит на Бога”. Защото само тогава, а не преди това ние “имаме в себе си същия Дух, Който беше в Христа”(Фил. 2:5); когато с всеки подтик на сърцето си, с всяка дума на езика си, с всяко дело на ръцете си се стремим само към това да угодим на Него; когато не мислим да служуваме само на своята воля, а на волята на Този, Който ни е призвал; когато “ядем ли, пием ли, нещо ли вършим, всичко правим за Божия слава”(1 Кор.10:31)

Въведение към проповеди 18 и 19

Белезите на новорождението и Великата привилегия на новородения

Заедно с проповед 45 двете следващи проповеди съдържат най-същественото от учението на Уесли за новорождението. “Рождението от Бога”, респ. “от Духа”, след опитността на ул. “Алдърсгейт” става една от постоянните теми в благовестието на Уесли. Доведените до покаяние слушатели, които се вливат в развиващото се методистко движение, потвърждават постоянно истинността на този раздел от учението.

За Уесли новорождението е най-тясно свързано с оправданието чрез вяра (вж. проповеди 1, 5 и 6). Още в проповед 1 е ясно изказано, че оправданият или спасен чрез вяра човек е и новороден, понеже оправданието в широк смисъл на думата съдържа и двете: освобождение от вината за греха, но и освобождение от неговата власт. Сега проповедникът има за цел да направи по-прецизно разграничение между новорождението и оправданието. Наистина, “всеки оправдан е и новороден и всеки новороден е и оправдан” (Проповед 19,1), но Уесли иска тук да говори за две различни “дарби от Бога”, които, макар и “неразделими във времето”, “по същността си” са ясно разграничими една от друга (Проповед 19, 2). Докато в оправданието се съзира по същество една “промяна в отношенията” между Бога и оправдания грешник, новорождението бива дефинирано като “преобразяване на нашата същност”. С други думи, в оправданието бива виждано “Божие дело **за** нас”, а в новорождението – “Божие дело **в** нас”. В оправданието прощението на греховете се явява като решаващ белег, в новорождението – вътрешното преобразяване на грешника в светия. Онова, което в реформаторското мислене на Лутер е слято, у Уесли – както у представителите на старата протестантска ортодоксия – е диференцирано. С новорождението

започва дългият процес на освещение, респ. на обновяването на Божия образ у човека. Същинското оправдание, онова “променяне на едно отношение”, остава скрито за човешкото око.

Днес има една въздържаност относно подобен “порядък на освещението”, понеже разчленяването на осветителното дело на Бога у човека на различни актове, стоящи в определена последователност, не винаги е в съзвучие с нещата. Мнозина мислят, че е изобщо погрешно догматически да се различава новородението като особен акт от другите актове на приемане на спасението и с това да го включат в определена последователност, понеже новородението по-скоро означава целостта на спасението от гледната точка на неговата същност като сътворяване на нов живот. Но не е сигурно дали Уесли заслужава упрека, че е въвел повече или по-малко изкуствено една последователност между оправданието и новородението. Той е наясно с целостта на Божието действие и тук педагогическите основания са, които го водят до такова ясно разграничаване между два различни “гара на Бога”. Целта му е да въведе мисловна яснота. (вж. проповеди 19, 3 и 45, 1, където той говори за една последователност само “на нивото на мисълта”!)

Трябва да се вземе предвид неовладяното напрежение между учението на Уесли за новородението при кръщението и неговото проповядване на причиненото от Духа новородение при приемането на вярата. В IV част на проповед 18 той поставя на слушателя си въпроса дали е изживял новородението, без което никой няма да види Божието царство. Уесли парира евентуалното извъртане от страна на слушателя чрез позоваване на вече приетото при кръщението новородение (още като дете), без да поставя под въпрос англиканското учение за новородение при кръщението. Напротив, той признава, че “привилегиите на новородението обичайно са свързани с кръщението” (1), и твърди, че никой не отрича, че неговите (непокаяни) слушатели “са новородени при кръщението си и са били направени още тогава Божи чада и наследници на небесното царство” (IV, 5). И все пак ги предупреждава занаяпред да не се “подпират на тази счупена тръстика”, че са били новородени при кръщението си. Учението

на Уесли, както е известно, е по-ясно от всички останали. Това става ясно, когато се направи сравнение между изявленията за кръщението в проповед 45 и “Трактат за кръщението”. Англиканският богослов Уесли винаги се е придържал към това, че при детското кръщение се случва нещо решаващо, а именно че тук Бог навлиза в “мъртвия” живот на новородения и внася благодат, без която никой не би могъл да Го познае. Съживителният проповедник Уесли обаче се е убедил чрез собственото си съзнателно новорождение на ул. ”Алдърсгейт” и драматичните покаяния в рамките на съживителното движение, че трябва да поставя ударението не върху водата на кръщението, а върху осъзнатото опитване на вярата.

Препоръчително е проповеди 18 и 19 да се четат заедно и в тази последователност, понеже втората иска да допринесе за правилното разбиране на първата. Проповед 18 обстойно разглежда трите белега на новорождението: вяра, любов и надежда. Реформаторската насоченост на Уеслиевото схващане за новорождението се изразява с това, че вярата и тук се явява като “основа” (I, 1). Към плодовете на тази жива вяра спада и “властта над греха” (I, 4). Тук следва отново и типично уеслианската тема за един осветен живот. За него живата вяра означава край на властта на греха. Уесли прави нещата да кулминират в Йоановото изявление, че новороденият вече не съгрешава. Неразбирането на този аспект на неговото благовестие вътре в методисткото движение все пак го води до една корекция на това твърдение (вж. проповед 13 – предимно III, 1-9). Също и следващата проповед 19, излязла в същата 1748 г., има за цел да отблъсне възникналите недоразумения. Това става чрез ограничаването на понятието за грях до “съзнателен грях” (Проповед 19, II, 1).

За да респектира с тайнствения характер на новорождението, което е едно Божие чудо в човешката душа, Уесли развива в проповед 19 (I, 2-10) пътя на аналогията: той сравнява рождението на “Божие чадло” с естественото раждане на едно дете (срв. също проповед 45, II, 4).

БЕЛЕЗИТЕ НА НОВОРОЖДЕНИЕТО

*“...така е с всеки, който се е
родил от Духа.”*

(Йоан 3:8)

I. Какво значи да бъдеш “роген от Духа”, или “новороген”, или “роген от Бога”? Какво да разбираме под “новорождение”, “раждане от Бога” или “раждане от Духа”? Какво е това да бъдеш “син” или “Божие чадо”, или да имаш “Дух на осиновление”? Знаем, че обичайно тези привилегии са свързани с Божията милост и се дават при кръщението (Господ нарича това “рождение от вода и Дух”- Йоан 3:5), но бихме желали да знаем какво представляват тези придобивки: какво е “новорождение”.

II. Може би не е нужно да даваме някакво обяснение, тъй като Библията не ни дава такава. Но понеже въпросът е от най-голяма важност за всеки човек (защото никой не може да види Божието царство, ако не е новороден), бих желал да изложа ясно неговите белези тъй, както ги намирам посочени в Словото.

I. 1. Първият белез (и основата за всички останали) е вярата. Павел пише: “Всички сте Божи чада чрез вяра в Исуса Христа” (Гал.3:26). А Йоан: “А на ония, които Го приеха, даде правото да се нарекат Божи чада, сиреч на тия, които вярват в Него; които се родиха не от кръв, нито от плътска похот (не чрез естествените способности), нито от мъжка похот (като осиновени деца, у които чрез осиновяването не става никаква вътрешна промяна), но от Бога” (Йоан 1:12,13). Също в 1 Йоан 5:1 се казва: “Който вярва, че Исус е Христос, е роден от Бога”.

2. Но вярата, за която апостолите говорят тук, не е вяра, която съществува само в разума или спекулативна вяра. Тя не е

просто съгласие с тезата “Исус е Месия” или даже с всички тези, които се съдържат в нашето вероучение или в Стария и Новия Завет. Тя не е само съгласие, че всички посочени твърдения заслужават да им се вярва. Да кажем, това би значило (кой може да го понесе?), че и бесовете са родени от Бога, защото и те вярват. Те вярват и треперят, че Исус е Месия и че цялото Писание, дадено от Бога, е истинно, както е истинен Бог. Вярата не е само едно съгласие с божествените истини въз основа на свидетелството на Бога или въз основа на доказателствата на чудесата, защото и бесовете слушат Словото от Божиите уста и Го познават като верен и истинен свидетел. Те трябваше да приемат свидетелството, дадено от Христос и от Отца, Който Го е пратил. Те са видели също и всички велики дела, извършени от Него, и чрез тях повярваха, че Той е пратен от Бога. Все пак въпреки тази вяра бесовете са “гържани под мрак във вечни връзки за съда на великия ден”(Юда 6).

3. Всичко това не е друго, освен една мъртва вяра. Живата, истинска вяра – всеки, който я има, е роден от Бога – е не само съгласие, един акт на разума, а едно разположение, което Бог е причинил в сърцето на вярващия; едно съзнателно упование и доверие в Бога, че греховете му са простени заради заслугите на Христос и той е угоден на Бога като изкупен грешник. Това значи, че един човек първо трябва да се отрече от себе си; че заради това да се намери в Христос и чрез Христос да бъде приет се отказва от всякакво “упование на плътта”; че няма с какво да плати и не разчита изобщо на добрите си дела и на праведността си, а идва при Бога като изгубен, жалък, саморазрушен, проклет, покварен, безпомощен грешник; като един, чиято уста е затворена и е напълно виновен пред Бога. Едно такова усещане на греха (обичайно наричано “отчаяние” от ония, които говорят лошо за неща, които са им непознати), свързано с едно пълно, неизказано с думи убеждение, че блаженството ни идва само от Христа, и със сериозно стремление към това блаженство, трябва да предшества живата вяра. А тя е упование в Оня, Който чрез Своята смърт плати изкупителната цена и изпълни Закона в Своя живот заради нас. Така че вярата, чрез която биваме родени от Бога, не е само

да смятаме за истинни всички точки на нашето вероучение, но и да имаме едно истинско упование на Божията милост чрез нашия Господ Исус Христос.

4. Един непосредствен постоянен плод на тази вяра, чрез която ние сме родени от Бога, един плод, който по никакъв начин, дори и за минута не може да бъде отделен от вярата, е властта над греха, властта над външни грехове от всеки вид, над всяка лоша дума или дело. Защото където стане дума за Христовата кръв, тя “очиства съвестта от мъртвите дела”. Тази кръв е властта над вътрешните грехове, защото очиства сърцето от всяко несвято желание и чувство. Този плод на вярата Павел подробно описва в Римляни, 6 глава. Как ще живеем вече в греха, ако сме умрели за него чрез вярата си? – пита той (2). “Нашето старо естество беше разпнато с Него, за да се унищожи тялото на греха, та да не робуваме вече на греха”(6). “Така и вие считайте себе си за мъртви към греха, а живи към Бога в Христа Исуса. Да не царува грехът във вашето смъртно тяло”(11,12), но “представяйте себе си на Бога като оживели от мъртвите”(13). “Защото грехът няма да ви владее... Благодарение Богу, че като бяхте слуги на греха... сега сте освободени от него”(17, 18). Простият смисъл на всичко е: благодарност на Бога, че в миналото бяхме слуги на греха, но сега сме освободени от него и сме вече слуги на правдата (18).

5. Същото неоценимо преимущество на Божиите синове е гарантирано и чрез Йоан пак така убедително, особено по отношение на властта над външния грях. Най-напред той възкликва, удивен от богатството на Божията благост: “Вижте каква любов е дал нам Отец, да се наречем Божи чада; а такива и сме. Затова светът не познава нас, защото Него не познава. Възлюбени, сега сме Божи чада и още не е станало явно какво ще бъдем; но знаем, че когато стане явно, ще бъдем подобни Нему, защото ще Го видим, както е” (1 Йоан 3:1-2). После добавя: “Никой, който е от Бога, не върши грях, защото неговият зародиш пребъдва в Него, и не може да съгрешава, защото е роден от Бога”(9). Но някой ще каже: “Правилно, който е роден от Бога, не съгрешава **по навук**”. **По навук**! Откъде идва това? Никъде не прочитам подобен израз. Не го пише в Книгата. Бог ясно казва: “Той не съгрешава”, а

ти прибавяш “по навик”. Кой си ти, та коригираш Божиите изявления и с това прибавяш нещо на Книгата? Пази се от това, та да не би Бог да ти притури язвите, написани в нея. Особено в случай, че добавеното от тебе обяснение съвсем променя текста, така че скъпоценното обещание пропада напълно и чрез твоите човешки трикове и извъртания Словото става съвсем безсилно. О, пази се, ти, който така си играеш с думите на тази Книга, че ѝ отнемаш съвсем духа и смисъла и оставяш след себе си само едни мъртви думи, да не би Бог да ти отнеме дела от Дървото на живота!

6. Но нека да изясним думите на апостола във взаимна връзка с контекста. В стих 5 на тази глава той е казал: “Вие знаете, че Той (Христос) се яви да носи греховете. В Него няма грях”. Какъв е изводът от това? ”Никой, който пребъдва в Него, не съгрешава; никой, който съгрешава, не Го е видял, нито Го е познал”(6). За да подчертае тази важна истина, Йоан прибавя едно във висша степен важно предупреждение: “Дечица, никой да ви не заблуждава” – защото мнозина ще ви изкушават, като ви говорят, че сте несправедливи и грехът ви петни, но въпреки това сте си деца на Бога. “Който върши правда, праведен е, както Христос е праведен, Който върши грях, от дявола е, защото дяволът отначало съгрешава” (7, 8). После четем: “Никой, който е роден от Бога, не върши грях, защото неговият зародиш пребъдва в Него; и не може да съгрешава, защото е роден от Бога” (9). “По това – прибавя апостолът – се разпознават Божиите чада и дяволските чада”(10). По еднозначния белег (съгрешава или не съгрешава) се разпознава единият от другия. Същия смисъл имат думите от 5 глава: “Знаем, че всеки роден от Бога не съгрешава; но оня, който се е родил от Бога, пази себе си и лукавият не се докосва до него”(18).

7. Друг плод на живата вяра е мирът. Понеже “сме оправдани чрез вяра”, понеже всичките ни грехове са умити, “имаме мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос”(Рим.5:1). Това самият ни Господ завеща на всички Свои последователи в нощта, преди да бъде предаден: “Мир ви оставям, Моят мир ви давам (на вас, които “вярвате в Бога”, “вярвате и в Мене”); Аз не ви давам, както светът дава. Да се не смуцава сърцето ви, нито да се бои”. И по-

нататък: “Това ви казах, за да имате в Мене мир”(16:33). Това е оня “Божия мир, който никога ум не може да схване”(Фил.4:7), онова спокойствие на душата, което не може да бъде възприето от сърцето на естествения човек, а и духовният човек не може да изрази с думи (1 Кор.2:9). Това е мир, който не може да бъде отнет от всичките власти на земята и ада. Вълни и бури могат да минат върху него, но те не го разтърсват, защото той е основан на канара. Той съхранява сърцата и мислите на Божиите чада по всяко време и на всяко място. Дали им е добре или страдат, дали са болни или здрави, дали са в изобилие или оскъдица, те са щастливи в Бога. Научили са се във всякакво положение да бъдат доволни и да благодарят на Бога чрез Исуса Христа, защото добре знаят: каквото и да става, то е най-доброто, защото такава е Божията воля. “Сърцата им (във всички житейски ситуации) са непоколебими, защото уповават на Господа”(Пс.112:7).

II. 1. Втори библейски белег на тия, които са родени от Бога, е надеждата. Петър казва на всички Божии чада, разпръснати по света: “Благословен да бъде Бог и Отец на нашия Господ Исус Христос, Който според голямата Си милост ни възроди за жива надежда”(1 Петр.1:3). Жива надежда, защото има и **мъртва** надежда, както има и мъртва вяра; една надежда, която не произлиза от Бога, а от Неговия враг и врага на човеците, която личи по делата им. Защото този, който е баща на гордостта, е родител и на всяка зла дума и дело; напротив, всеки, който има живата надежда в себе си, е свят както Този, Който го е призвал (15). Всеки човек, който честно може да каже на своите братя в Христа: “Възлюбени, сега сме Божии чада... и ще Го видим, както е”, той “очиства себе си, както Той е свят”(1 Йоан 3:2,3).

2. Тази надежда, както Словото я описва – “пълна увереност във вярването” и “пълна увереност в надеждата” – едни изрази, които са твърде слаби в сравнение с оригинала, на първо място включва свидетелството на нашия собствен дух или съвест, че ходим “със святост и искреност пред Бога”(2 Кор.1:12); на второ място (и преди всичко), свидетелството на Божия Дух, Който свидетелства заедно с нашия дух, че ние сме Божии чада (Рим.8:16).

“И ако сме чада, то сме и наследници, наследници на Бога и сънаследници с Христа”(17).

3. Нека внимателно отбележим какво Бог ни учи с тия думи относно великолепната привилегия да си Божие чадо. За кого тук е казано, че “свидетелства”? Не за нашия дух, а за един друг, а именно за самия Дух на Бога: Той е, Който “свидетелства на нашия дух”. За какво свидетелства Той? “Че сме Божи чада, наследници на Бога и сънаследници с Христа”, ако страдаме заедно с Него, ако ежедневно носим своя кръст, ако с радост понасяме заради Него гонения и подигравки и с това и се “прославяме заедно с Него”. На кои хора Святият Дух дава това свидетелство? На всички, които са Божи чада. С предходните стихове апостолът доказва, че именно за тях става дума: “Понеже които се управляват от Божия Дух, те са Божи чада. Защото не сте приели дух на робство, та да бъдете пак на страх, но сте приели дух на осиновление, чрез Който викаме: Авва, Отче! Така самият Дух свидетелства заедно с нашия дух, че сме Божи чада” (Рим.8:14-16).

4. Промяната в стих 15 заслужава внимание: “Но **сме** приели дух на осиновление, чрез който викаме: Авва, Отче!”. **Вие**, доколкото сте Божи чада, заради синоството си сте приели духа на осиновлението, чрез който викаме (ние): Авва, Отче! **Ние**, апостолите, пророците и учителите (защото така би трябвало да се разбира това), ние, чрез които вие сте повярвали, “Христовите служители и настойниците на Божиите тайни”(1 Кор.4:1). Както **ние** и **вие** имаме един Господ, така имаме и един дух; както имаме една вяра, така имаме и една надежда. И вие като нас сте запечатани с “обещания Святи Дух” (Еф.1:13), залогът на **нашето** наследство, понеже Той е същият Дух, Който свидетелства заедно с **вашия** и нашия дух, че сме Божи чада.

5. Така се изпълва писаното: “Блажени скърбящите, защото те ще се утешат”(Мат.5:4). Защото лесно е да се повярва, че “скръбта ще се преобърне в радост”(Йоан 16:20), щом някой усеща в себе си свидетелството, макар че може скръбта да предшества това свидетелство на Божия Дух и нашия дух (да, в определена степен **трябва** да го предшества, докато стеним под ужаса и чувството, че Божият гняв е върху нас). Колкото и силна да е

тази скръб, когато дойде часът на новородението, тя отминава поради радостта, че се е родил човек (Йоан 16:21). Може да е така, че някои от вас сега да са скръбни, защото сте “странни на израилевото гражданство”(Еф.2:12) и сте убедени, че нямате моя Дух, че сте “без надежда и без Бога на света”. Но щом дойде Утешителят, сърцата ви трябва да се радват и “радостта ви да бъде пълна”, и “радостта ви никой няма да отнеме”(Йоан 16:22). “Хвалим се в Бога”(Рим. 5:11), ще кажете, “чрез нашия Господ Исус Христос, чрез Когото получихме това примирение” и “придобихме достъп до тази благодат и се радваме поради надеждата за Божията слава”(5:2). “Вие, казва Петър, които бяхте възродени от Бога за жива надежда, сте вардени чрез вяра за спасение; затова радвайте се, ако и за малко време да скърбите сега в разни изпитни с цел изпитването на вашата вяра, което е по-скъпоценно от златото... да излезе за хвала и почест, когато се яви Исус Христос, Когото любите, без да сте Го видели; в Когото като вярвате...радвате се с неизказана и преславна радост” (1 Петр.1:3-8). Наистина неизказана! Никой човешки език не може да опише тази радост в Святия Дух, тя е “скритата манна... която никой не познава, освен оня, който я получава” (Откр.2:17). Ние знаем, че тя не само е налице във време на скръб, но и прелива. “Малко нещо ли са Божиите утешения”(Йов 15:11) за Неговите чада, когато липсва всякаква земна утеха? О, не. Ако трябва да понесат много страдания, още повече ще бъдат утешени чрез Божия Дух, дотам, че “ще се присмиват на погибелта”(Йов 5:21), на оскъдицата, на болката, на ада и гроба. Защото познаваме Този, Който “има ключовете на смъртта и ада”(Откр.1:18), които Той в скоро време ще хвърли в бездната. Защото те скоро ще чуят силен глас от небето: “Ето, скинията на Бога е с човеците: Той ще обитава с тях, и те ще бъдат Негови люде, и сам Бог ще бъде с тях. Той ще обърне всяка сълза от очите им, и смърт не ще има вече, нито ще има вече жалеене, ни плач, ни болка, първото премина”(Откр.21:3,4).

III. 1. Трети библейски белег на ония, които са родени от Бога – и най- важният от всички – е любовта, онази “Божия любов, изляна в сърцата им чрез Святия Дух”(Рим.5:5). “Понеже сте

синове, Бог изпрати в сърцата им Духа на Сина Си, Който вика: Авва, Отче!”(Гал. 4:6). Гледайки винаги на Бога като на свой примирен и обичащ баща, те Го молят чрез Неговия Дух за своя ежедневен хляб, за всичко, от което се нуждае тялото и душата им. Изливат пред Него сърцето си, като знаят, че “получават това, което са попросили”(1 Йоан 5:15). Копнежът им е по Него. Той е радостта на сърцето им, “щит и извънредно голяма награда”. Ожидането на душата им е “да вършат волята на Отца”(Йоан 4:34); тя “ще се насити като от тлъстина и мас, и с радостни устни ще Го славословят устата им”(Пс.63:5).

2. В същия смисъл се казва: “Всеки, който люби родителя, люби и родения от Него”(1 Йоан 5:1). Духът му се радва в Бога, неговия Спасител. Той искрено люби Господ Исус Христос. “Съединява се с Господа и е един дух с Него”(1 Кор.5:17). Душата му е прилепнала за Бога и Го е избрала като най-прекрасен измежду десетки хиляди. Знае и чувства какво значи това: “Възлюбеният ми е мой и аз съм негова”(П. П. 2:16). “Ти си по-красив от човешките чада, на устата ти се изля благодат; затова те благослови Бог до века”(Пс.45:2).

3. Необходимият плод на тази любов към Бога е любовта към ближните, към всяка душа, сътворена от Бога, в това число и враговете, и онези, които ни вършат зло и ни преследват; една любов, с която считаме всеки човек по-горен от себе си, обичаме го като собствената си душа. Да, нашият Господ изразява това още по-силно, като ни учи да се обичаме един друг, както Той ни е възлюбил. “От това познаваме любовта, че Той даде живота Си за нас. Така и ние сме длъжни да дадем живота си за братята” (1 Йоан 3:16). Когато чувстваме себе си готови за това, тогава наистина обичаме ближните си. Тогава знаем, че “сме преминали от смърт в живот”, защото обичаме брата си. По това познаваме, че сме родени от Бога, че пребъдваме в Него и Той в нас, гдето ни е дал от Духа Си”(1 Йоан 4:13). Защото любовта е от Бога и всеки, който люби, роден е от Бога и познава Бога”(4:7).

4. Но някои могат може би да запитат: “Не казва ли апостолът: “Ето що е любов към Бога: да пазим Неговите заповеди”(1 Йоан 5:3)? Сигурно това е любов към нашите ближни в същия смисъл, в който тя е любов към Бога”. Но какво всъщност твърдите вие?

Това ли, че придържането към външните заповеди е всичко, което се включва в “да обичате Бога с цялото си сърце, душа, ум и сила и ближния си както себе си”? Това ли, че любовта към Бога не е едно преклонение на сърцето, а само външно служение? Или пък това, че любовта към ближните не е нагласа на сърцето, а само поредица от външни действия? Едно такова криво изложение на думите на апостола само като се спомене, е достатъчно, за да бъде оборено. Ясното, неоспоримо значение на текста е следното: белегът и доказателството, че обичаме Бога, т.е. пазим първата и най-голяма заповед, е това, че спазваме и всичките останали Негови заповеди. Истинската любов ни подбужда да вършим това, щом веднъж е изляна в сърцата ни. Защото който обича Бога от цяло сърце, не може да прави друго, освен да Му служи с всичките си сили.

5. Втори плод на любовта към Бога (доколкото това може да се отдели от всичко друго) е всеобхващащото покорство пред Този, Когото обичаме, и съгласие с Неговата воля; покорство спрямо всичките Божи заповеди, независимо дали те важат за външния или вътрешния човек; покорство на сърцето и живота във всяко убеждение и в цялостния начин на живот. Едно от убежденията, което съвсем очевидно е задължително, е усърдието за добри дела, гладът и жаждата да се върши на хората добро по всички възможни начини, готовността “да се иждивим за душите им”(2 Кор. 12:15), за всяко човешко същество, без да очакваме каквато и да било награда от този свят, а само награда при възкресението на мъртвите.

IV. 1. И тъй, аз ясно изложих белезите на новорождението така, както ги намирам в Словото. Така сам Бог отговаря на трудния въпрос какво означава да бъдеш роден от Него. Да бъдеш Божие чадо според отсъждането на Святия Дух значи чрез Христос така да вярваш в Бога, щото “да не съгрешаваш” и по всяко време и на всяко място да се наслаждаваш на оня мир от Бога, който превъзхожда всеки разум. Да се надяваш на Бога дотолкова чрез възлюбения Му Син, щото не само да имаш “свидетелството на добрата съвест”, но и това на Святия Дух, Който “свидетелства

с нашия дух, че сме Божи чад”. От това не може да произлезе друго, освен трайна радост в Господа, с Когото сме примирени. Да обичаш Бога, Който те е възлюбил толкова, с любов, с каквато не си обичал нищо друго, така че си способен да обичаш всички хора както себе си с една любов, която не само непрестанно гори в сърцето ти, но и огрява всичко, което казваш и вършиш, и превръща целия ти живот в едно непрестанно устремление, в едно нарастващо покорство спрямо заповедите: “Бъдете милосърдни, както и Отец ваш е милосърден” (Лука 6:36); “Бъдете свети, понеже Аз съм свят” (Лев. 11:44) и “Бъдете съвършени, както е съвършен вашият небесен Отец” (Мат. 5:48).

2. И тъй, кои сте вие, които сте родени от Бога? Вие “знаете това, което Бог е благоволил да ни подари” (1 Кор. 2:12). Вие знаете със сигурност, че сте Божи чад, и “сърцето ви е уверено пред Него” (1 Йоан 3:19). Всеки от вас, който е приел тия думи, трябва да чувства и със сигурност да знае дали към този час (нека отговори Бог, а не хората!) е такова чадост на Бога или не е. Въпросът не е какво си бил, когато си кръщаван, а какво си сега. Има ли го в сърцето ти духа на осиновлението? Не подминавай този въпрос. Не те питам дали си бил роден от вода и дух, а дали си сега храм на Святия Дух, Който живее в теб? Съгласен съм, че си преживял “обрязването на сърцето”) както Павел изразително нарича кръщението), но почива ли **сега** Христовият Дух и славата върху теб? В противен случай твоето обрязване става необрязване (Рим. 2:25).

3. Затова не казвай в сърцето си: “Аз **някога** съм бил кръстен, затова **сега съм** Божие чад”. За съжаление, такова заключение не е правилно. Колко кръстени човекоугодници и пиияници има, колко кръстени лъжци и хулители, колко кръстени присмиватели и богохулници, кръстени развратници, крадци и спекуланти? Как мислиш? Всички те ли са сега Божи чад? Истина ви казвам, които и да сте вие, които отговаряте на гореспоменатите категории: “Вие сте от баща дявола и желаете да вършите похотите на баща си” (Йоан 8:44). В името на Този, Когото вие разпъвате втори път, и с Неговите думи към вашите обрязани предци аз ви казвам: “Змици, рожби ехиднини! Как ще избегнете от осъждението в пъкъл?” (Мат. 23:33).

4. Кажете как? Как, освен ако не бъдете родени изново? Защото сега сте мъртви във вашите грехове и престъпления. Ако кажете, че не можете да бъдете новородени, че освен кръщението няма друг начин за новородение, това означава всички да бъдете запечатани за проклятието, предадени на пъкъла, без никаква надежда, без никаква помощ. Може би някои считат това за напълно справедливо. В своето усърдие за Господаря на господарите те понякога казват: “Иди, та изтреби грешните амаличани и воювай против тях, докле ги довършиш (1 Царе 15:18). Нека бъдат изтребени до крак! Те друго не заслужават!” Не, не бива да говорите така, и аз няма да го кажа. Това, което аз и вие заслужаваме напълно, е пъкълът! И чиста милост, съвършено незаслужена милост е, че **ние** още не сме сред неугасимите адски пламъци. Ще кажете: “Но ние сме измити, ние бяхме родени от вода и дух “. И те са **били** това, но този факт изобщо не променя истината, че заплахата и **сега** тегне над вас, както и над тях. Не знаете ли, че това, което високо се ценя между хората, е мерзост пред Бога (Лука 16:15)? Елате, вие, светски светии, които биват прославяни от хората, и вижте кой измежду вас първ ще хвърли камък върху тях, върху тия нещастници, които не заслужават да живеят на земята, тези низки развратници, прелюбодейци и убийци. Само че първо научете що значи тази дума: “Който мрази брата си, е човекоубиец”(1 Йоан 3:15). “Който гледа жена, за да я пожелае, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си” (Мат.5:28). “Прелюбодейци! Не знаете ли, че приятелството със света е вражда против Бога?”(Як.4:4).

5. Истина, истина ви казвам: също и вие трябва “да се родите изново”. Защото иначе няма да видите Божието царство. Не се надявайте повече на тази строшена тръстика, че сте били новородени чрез кръщението. Кой ще отрече, че тогава вие сте били преобразени в Божи чад и наследници на небесното царство? Но независимо от това в момента сте дяволски чада. Затова трябва да бъдете новородени. Не допускайте сатана да внушава в сърцата ви да се захващате за използваната дума, след като нещата са ясни. Вие чухте кои са белезите на Божието чадо; всички вие, които ги нямате в душите си, независимо кръстени ли сте или не, трябва безусловно да ги приемете или несъмнено ще се

погубите завинаги; вие, които сте кръстени, имате единствената надежда: ако някога чрез кръщението сте станали чада на Бога, но сега сте чада на дявола, можете отново да получите правото да станете Божи чада (Йоан 1:12), да си възвърнете това, което сте изгубили – “духа на осиновлението, чрез който ще извикаме: Авва, Отче!”

Амин, Господи Исусе! Дано всеки, който отвори сърцето си пак да потърси Твоето лице, да получи отново моя дух и да извика: “Авва, Отче!” Нека още веднъж да придобие правото да вярва в Твоето име, че ще бъде Твое чадо, да знае и чувства, че има изкуплението чрез кръвта Ти, прощението на греховете (Еф.1:7), че не може да съгрешава, защото е роден от Бога. Нека сега бъде “възроден за жива надежда, така че “да очисти себе си, както Ти си чист”(1 Йоан 3:3); и понеже е Твой син, нека духът на любовта и славата да почива на него, като го “очисти от всяка плътска и духовна нечистота”, и “се усъвършенства в святост със страх от Бога”(2 Кор.7:1)!

БЕЛИКАТА ПРИВИЛЕГИЯ НА НОВОРОДЕНИЯ

*“Никой, който е роден от Бога,
не върши грях...”*

(1Йоан 3:9)

I. Често се приема, че да бъдеш роден от Бога и оправдан е едно и също нещо. Новорождението и оправданието били само различни наименования на едно нещо. Сигурно всеки оправдан е и новороден и всеки новороден е и оправдан; да, тези два подаръка от Бога биват давани едновременно на всеки повярвал. В един и същ момент неговите грехове биват опростени и той – роден от Бога.

II. Но макар и да се съгласим, че оправданието и новорождението по отношение на времето са неразделни, по отношение на тяхната същност между тях има много ясна граница. Оправданието означава промяна на едно отношение; новорождението означава преобразуване на една същност. Когато Бог ни оправдава, Той върши нещо **за** нас; при новорождението Той върши нещо **в** нас. Оправданието променя нашите външни отношения с Бога, с което се превръщаме от врагове в синове; чрез новорождението се преобразува сърцевината на душата ни, така че да станем от грешници светици. В единия случай ние отново сме поставени в Божието благоволение, в другия ставаме Негово подобие. В единия случай се отмахва вината, а в другия – силата на греха. Така двата процеса съвпадат по време, но по същността си те са съвършено различни.

III. Поради липса на разбиране относно огромната разлика между оправдание и новорождение у мнозина, които са се занимавали с тая тема, е възникнало огромно объркване на

понятията, и особено при усилията да се изясни огромната привилегия на Божиите чада, каквато е тази: “роденият от Бога не съгрешава”.

IV. За да я разберем правилно, би било нужно да установим първо същинското значение на израза “роген от Бога” и, второ, да запитаме в какъв смисъл той не съгрешава?

I. 1. Като първа задача трябва да установим същинското значение на израза “роген от Бога”. Общо от всички библейски места, където е използван изразът “роген от Бога”, можем да забележим, че той не обозначава само кръщението или някоя груга външна промяна, а едно всеобхватно вътрешно преобразяване, причинено в душите ни чрез Святия Дух; едно преобразяване на цялото ни естество. Защото от момента, в който биваме “рогени от Бога”, ние заживяваме един различен от предишния живот. Така да се каже, се озоваваме в един друг свят.

2. Основата и причината за избора на този израз лесно могат да се открият. За нас с право може да се каже, че сме били “новородени”, когато изживяваме това огромно преобразяване. Защото между обстоятелствата при едно естествено и едно духовно рождение има толкова голяма прилика, че разглеждането на едно естествено рождение ни дава възможност да разберем най-лесно духовното рождение.

3. Нероденото дете живее като всички останали живи същества чрез въздуха, но не **усеща** това, нито пък което и да било друго нещо. То чува много малко, ако изобщо чува нещо, понеже органите на слуха са неразвити. Не вижда нищо, защото очите му са здраво затворени и е обкръжено от мрак. Може да гаде някои слаби признаци на живот и вследствие на това да прави някои движения, които нарастват с приближаване на рождения ден. Това го отличава от един обикновен къс материя. Но то няма никакъв разум. Всичките тези пътища към душата му са все още напълно затворени. Вследствие на това едва ли има някакво отношение към видимия свят и никаква представа за това, което се случва по неговото лице.

4. Това, че новороденото дете не знае нищо за видимия свят,

не е защото той е далеч от него; светът е съвсем близо до него и го обгражда отвсякъде. Но то няма сетива за него. Те не са прикачени към душата му, без тях не може да влезе във връзка със съществуващия свят. Освен това между бебето и света има плътна и непроницаема завеса, поради която то не може нищо да възприеме.

5. Но веднага след раждането на детето начинът му на съществуване се променя. Сега то **усеща** въздуха, който го обкръжава, който трябва да вдъшва и издишва, за да остане живо. От това възникват сили, движения и възможности за възприемане, които непрестанно растат. Всички сетива на тялото са пробудени и го снабдяват с всичко необходимо. Очите на детето са вече отворени и възприемат светлината, която свободно навлиза и му помага да открие не само себе си, но и необозримото разнообразие на нещата, които преди са му били съвършено чужди. Ушите му са вече отворени и звуци от най-различен вид навлизат през тях. Всяко сетиво е отправено към обектите, които са предназначени за него. По тези пътища душата осъществява връзка с видимия свят и придобива растящо познание относно нещата, всички неща на света.

6. Същото става и с тоя, който е роден от Бога. Преди да стане онази огромна промяна, той “живее, движи се и съществува” във всичко, което е на този свят; но Бога не може да възприеме. Няма никакво **усещане**, никакво съзнание за Неговото присъствие. Не чувства нищо от съществуването на Бога, без Когото не би могъл да остане жив и един миг. Няма никакво разбиране за божествените неща. Те не правят никакво впечатление на душата му. Бог непрестанно го призовава от небето, но той не чува. Очите му са затворени, глух е като “аспуга, която затъква ушите си”. Не разбира нищо от Божия Дух; очите на сърцето му са затворени и най-черен мрак покрива цялата му душа и го обкръжава от всички страни. Наистина, възможно е да издава първите слаби признаци на живот и безпомощни духовни движения, но все още няма духовен разум, за да може да разпознава духовното. “Не побира това, което е от Божия Дух, и не може да го разбере, защото то се изпитва духовно”(1 Кор.2:14).

7. Няма почти никакви разбирания за духовния свят, защото няма връзка с него. Не че той е много далеч от него. Напротив! Намира се точно в средата му. Този свят го обикаля отвред. “Отвъдното”, за да употреба този обичаен израз, не е далеч от никого; то е отгоре, отдолу и от всички страни. Само че естественият човек не го познава. От една страна, защото няма никакви духовни сетива, само с чиято помощ можем да разберем божественото; от друга, защото пред очите му има толкова плътна завеса, която запреща всичко.

8. Но когато е роден от Бога, от Духа, колко различен става начинът му на живот! Сега той възприема Бога с цялата си душа и въз основа на достоверната си опитност може да каже: “Ти познаваш сядането ми и ставането ми”. Чувствам Те през всичките си пътища. “Ти си пред мене и зад мене, и турил си върху мене ръката Си” (Пс.139:1,5). Духът или диханието на Бога веднага се влага в новородената душа, а после се връща пак при Този, Който го е дал. Така че, както човек вдишва чрез вярата постоянно, така и постоянно издишва чрез любовта, молитвата, хвалението и благодарността. Защото любовта, хвалението и молитвата са диханието на оная душа, която наистина е родена от Бога. Чрез този нов начин на духовно дишане духовният живот не само бива съхранен, но от ден на ден умножаван, и то именно способността за духовно възприемане, движение и сила, тъй като сетивата на душата сега са будни и дават способността да се разпознава доброто и злото.

9. “Очите на сърцето” сега са отворени. Той “вижда невидимото”. Познава “превъзходно великата сила” на Бога и Неговата любов към тия, които вярват. Вижда, че Бог е милостив към него, грешника, примирил го е със Себе Си чрез възлюбения Си Син. Познава ясно прощаващата сила на Божиата любов и всички Негови “големи и твърде скъпоценни обещания” (2 Петр.1:4). “Бог, Който е казал на светлината да изгрее из тъмнината, е огрял в сърцето му, за да се просветли светът от познаването на Божиата слава в лицето на Исус Христос” (2 Кор.4:6). Всеки мрак е преминал и пребъдва в светлината на Божието благоволение.

10. Ушите му вече са отворени и призивът на Божия глас не е

напразен. Чува небесния призив и му се покорява; познава гласа на своя Пастир. И поради пробудените духовни сетива налице е една неразривна връзка с невидимия свят. Затова може да схване все повече от това, което “на сърцето му не е дохождало”. Знае вече що е мир с Бога, що е радост в Святия Дух, каква е Божията любов, изляна в сърцата на ония, които са повярвали в Него чрез Исус Христос. По този начин е вдигната завесата, закривала преди очите му и запушвала ушите му за познание на Божията любов. Който е роден от Духа, пребъдва в любовта; и “който пребъдва в любовта, пребъдва в Бога и Бог в него” (1 Йоан 4:16).

II 1. След като разгледахме значението на израза “роденият от Бога”, на второ място трябва да се запитаем: в какъв смисъл той “не съгрешава”? По-горе беше описано как роденият от Бога непрестанно приема въздух от Бога, благотворното влияние на Неговия Дух; как същевременно предава на другите полученото. Който така вярва и обича, който приема чрез вяра непрестанното въздействие на Бога върху своя дух и по един духовен начин излъчва обратно към Бога получената благодат чрез любов, хваление и молитва, той “не съгрешава”, докато “пребъдва в Бога”; и нещо повече: “и не може да съгрешава, защото е роден от Бога” (1 Йоан 3:9).

2. Под “грях” аз разбирам най-простия и общоприет смисъл на думата – едно очевидно, съзнателно “беззаконие”(1 Йоан 3:4), престъпване на дадения по откровение, написан закон на Бога, на заповедите Му, чрез който закон нарушителят на неговите разпореждания бива изобличен като такъв още в момента на престъплението. Но “който е роден от Бога” не само не върши такива неща; той и не може да го стори, докато пребъдва във вяра, любов, в дух на молитва и на благодарност. Докато вярва по такъв начин в Бога чрез Христа, обича Го и излива сърцето си пред Него, не може преднамерено да престъпи която и да е Негова заповед, да говори или върши нещо, за което знае, че е забранено от Господа. Докато го съхранява “зародишът”, пребъдващ в него, обичащата, молеща, благодаряща вяра, може да се предпазва от всичко, за което знае, че е мерзост пред очите на Бога.

3. Но тук веднага изплува една трудност, която за мнозина изглежда непреодолима и ги подбужда да се отклонят от ясното становище на апостола, да се отрекат от привилегията на Божиите чада. Очевиден факт е, че хора, за които не можем да отречем, че са “родени от Бога” (понеже непогрешимото Божие Слово свидетелства за това), все пак не само са могли да вършат грехове, и то груби, но и са ги вършили.

4. Давид несъмнено беше роден от Бога, преди да бъде помазан за цар над Израил. Той знаеше в кого е повярвал. Беше силен във вярата и прославяше Бога. Негови бяха думите: “Господ е пастир мой, няма да остана в нужда. На зелени пасбища ме успокоява, при тихи води ме завежда. И в долината на мрачната сянка ако ходя, няма да се уплаша от зло, защото Ти си с мен” (Пс.23:1,2,4). Давид беше така изпълнен с любов, че можеше да възкликне често: “Любя Те, Господи, сило моя! Господ е сила моя, крепост моя и избавител мой, щит мой, рогът на избавлението ми и високата ми кула” (Пс.18:1,2). Той беше човек на молитвата, който можеше да излива душата си пред Бога във всички житейски обстоятелства: “Ще благославям Господа на всяко време”, “Ти си Бог мой и ще Те славя; Боже мой, ще Те възвишавам” (Пс.34:1; 118:28). И въпреки това едно такова Божие чадство можа да пожелае и да извърши ужасен грях: прелюбодейство и убийство.

5. Дори и след като Святият Дух бива излян в най-богатата пълнота и “чрез Исуса Христа осия живот и безсмъртие” (2 Тим.1:10), не липсват примери, които съзнателно са ни дадени, за да се поучим. Такъв беше Варнава, човекът, който продаде целия си имот и даде полученото в полза на бедните. В Антиохия толкова го уважаваха, щото беше избран заедно със Савел от всичките апостоли да занесе помощи на бедстващите братя в Юдея. След връщането си от Юдея беше отделен за служение на благовестието по особен начин от Святия Дух. Той трябваше да съпровожда великия апостол на езичниците и навред да му бъде сътрудник; въпреки всичко това по-късно се скара с Павел и се отлъчи от моя, с когото самият Свети Дух го беше поставил да работи заедно.

6. Един още по-изумителен пример ни посочва Павел в Галатяни: “Когато Петър (старият, усърдният, първият апостол) дойде в

Антиохия, аз му се възпротивих в очи, защото беше се провинил. Понеже преди да бяха дошли някои от Якова, той ядеше заедно с езичниците; а когато те дойдоха, оттегли се и странеше от тях, защото се боеше от обрязаните. И заедно с него лицемерстваха и другите юдеи, така щото и Варнава се увлече от лицемерието им. Но като видях, че не постъпват право по истината на благовестието, рекох на Кифа пред всички: “Ако ти, който си юдеин, живееш като езичниците, а не както юдеите, как принуждаваш езичниците да живеят както юдеите?” (2:11-14). И тук е неоспоримо ясно, че един определено “роген от Бога” човек съгрешава. Как да съгласуваме това с изявлението на Йоан, че “роденият от Бога не съгрешава”, ако го приемем в неговия очевиден и буквален смисъл?

7. Ще повтора това, което вече казах: докато “който се е родил от Бога пази себе си (това той може да стори с помощта на Божията благодат), и лукавият не го докосва” (1 Йоан 5:18). Но ако не пази себе си, ако не стои във вярата, тогава може да греши като който и да било друг човек. Оттук лесно се вижда, че всяко Божие чадо може да изгуби стабилността си, но въпреки това прогласената от апостола истина остава здрава и неразклатена. Такова Божие чадо е започнало да изпада все надолу, първо в мислите си. Не е разпадало гарбата си (2 Тим. 1:6), не е бдяло в молитва, не се е “пускало към прицелната точка за наградата на горното от Бога призвание в Христа Исуса” (Фил. 3:14). Тогава е дошъл грехът на пожеланието, сърцето му се е прилепило към нещо лошо, поддало се е на лошо влияние или копнеж. След това е изгубило вярата си, погледа си към милостивия Бог и с това любовта си към Него; и в такава отслабнало състояние, когато е като всеки друг човек, е станало способно дори да извърши греха.

8. Искам да разясня това с един особен случай. Давид беше роден от Бога и Го виждаше с очите на вярата. Той искрено обичаше Господа. Можеше честно да каже: “Кого имам на небето, освен Тебе? И на земята не желая друго, освен Теб” (Пс. 73:25), т.е. никоя друга личност, никое друго нещо. И все пак в сърцето му остана естествената порочност, която е зародиш на всяко зло.

Привечер той се разхождаше по покрива на своята къща (2 Царе

11:2) и вероятно хвалеше Бога, Когото душата му обичаше. В този момент съзря от високото Витсавее. Усети изкушението и му беше ясно, че това би било едно зло дело. Божият Дух сигурно не го оставяше да се двоуми в това отношение. Може би царят чу и позна предупредителния глас, но не го послуша; тогава изкушението започна да надделява. С това духът беше опетнен, все още гледаше към Бога, но не така ясно, както преди. Все още обичаше Бога, но вече не със същата огнена сила. Бог отново го съпътстваше, макар и неговият Дух да беше потиснат, и Неговият глас шепнеше, макар и все по-слабо доловимо: “Грехът лежи на вратата ти” (Бит. 4:7); “Към Мене погледни и спасен бъди” (Ис.45:22). Но Давид не желаше да слуша. Пак виждаше, но не Бога, а това, което му беше забранено, докато плътта надделя над благодатта и душата му пламна в порочната страст.

От този момент очите на духа му бяха затворени и Бог се изгуби от погледа му. Вярата, божествената, свръхестествената връзка с Бога и любовта към Него в един и същ миг секнаха; Давид се втурна напред като бик и съзнателно нагази в блатото на греха.

9. Виждате тук съвсем очевидно пътя от благодатта към греха, описан крачка по крачка. 1) Божественото семе на вярата, което поражда любов и побеждава, пребъдва в тоя, който е “роген от Бога”. Той “пази себе си” чрез Божията благодат и “не може да съгрешава”. 2) Появява се изкушение; дали то идва от света, от плътта или от дявола, е все едно. 3) Божият Дух предупреждава за близостта на греха и призовава към още по-голяма бдителност в молитвата. 4) Човекът се поддава до известна степен на греха и той му се струва все по-привлекателен. 5) Святият Дух бива потиснат и вярата – отслабена. Любовта към Бога охлаждава. 6) Духът засилва укора си и казва: “Този е пътят, него следвай”. 7) Човекът запушва ушите си за болезненото изобличение и се вслушва в примамливия глас на изкусителя. 8) В сърцето му възниква порочната страст и се разпространява дотолкова, щото вярата и любовта изчезват; в това състояние той е готов да извърши на дело греха, тъй като Божията сила е изгубена.

10. Същият процес може да се обясни и с друг пример. Преди да дойдат пратениците на Яков (Гал.2:12), Петър ядеше с

езичниците, защото знаеше, че което е очистено от Бога, е чисто.

Но когато тя дойдоха, в сърцето му възникна изкушението да страни от езичниците и да общува само с юдейските християни, като с това постави почестите от хората по-високо от Божиата похвала.

Духът го предупреждаваше, че грехът е близо; въпреки това Петър донякъде се поддаде на страха от хората. В същата степен у него отслабнаха вярата и любовта.

Бог го упрекна още веднъж за това, че е дал място на дявола. Но апостолът не искаше да чуе гласа на своя Пастир, а се поддаде на робския страх и с това потисна Духа. Тогава Господ се оттегли и понеже вярата и любовта бяха угаснали, се стигна до извършването на самия грях: той “не постъпваше право по истината на благовестието”. Странеше от своите братя в Христа и чрез лошия си пример (а вероятно и чрез съветите си) принуждаваше езичниците да живеят като “юдеи” и с това влигаше себе си и тях в робското узо, от което Христос ги беше освободил.

Несъмнено вярно е, че който е роден от Бога и пази себе си, не върши грях и не може да го върши. Но ако не пази себе си, може да съгрешава безброй пъти с безброй видове грехове.

III. 1. От изложените разсъждения можем първо да се научим как да дадем ясен и неподлежащ на възражения отговор на един въпрос, смущавал много хора с честни сърца: съгрешаването предшества ли изгубването на вярата или е следствие от него? Едно Божие чадото първо извършва греха и с това изгубва вярата си или изгубва вярата си, преди да може да стори греха? Аз отговарям: във всеки случай изгубването на вярата бива предшествано от греха на неизпълнението, от някакъв грях в мисълта. Но реално извършеният грях винаги се предшества от изгубване на вярата.

Колкото по-точно изпитва един вярващ сърцето си, толкова повече ще се убеждава, че “вярата, която действа чрез любовта”, изключва греховни мисли и дела от душата, бдяща в молитва. Въпреки това дори и в такова положение той е изложен на греха, и преди всичко на оня, който преди го е заплитал много лесно. Но ако очите на душата му са отпавени неотклонно към Бога,

изкушението скоро изчезва. В противен случай бива завличан от собствената си страст (Яков1:14), която зачева и ражда грях; а след като вярата се съкрушава чрез греховните помисли, това стремглаво го хвърля в мрежата на сатана, така че вече е готов да извърши греха и на дело.

2. На второ място, от гореказаното можем да научим какво е животът от Бога за душата на един вярващ, в какво на практика се състои и каква е предпоставката за него. Тази предпоставка е постоянното божествено въздействие на Святия Дух. Бог вдъхва на душата живот, а тя издиша това, което е възприела по-напред от Него; това е постоянното въздействие на Бога върху душата и отговор на душата на полученото благословение; непрестанното присъствие на Бога, живия, обичащ и прощаващ Бог, Който се открива на сърцето и бива възприеман чрез вяра и един непрекъсващ отговор чрез любов, хваление и молитва, чрез мислите на сърцето, чрез думите на езика и делата на ръцете, чрез една цялостна жертва, която принася душата и тялото като жертва свята и благоугодна, каквато Бог в Христа желае да получи.

3. Третото, което следва, е, че отговорът на душата (можем да го наричаме, както пожелаем) е безусловно необходим за продължаващия приток на божествен живот в нас. Защото е съвсем ясно, че Бог не упражнява Своего въздействие върху душата повече, в случай че тя не реагира на това. Наистина, Той ни изпреварва с благословенията на Своята милост. Той първо ни се е открил и ни е възлюбил. Още докато сме били далеч, ни призовава при Себе Си и огрява сърцата ни със Своята слава. Но ако ние не обичаме Този, Който първо ни е възлюбил, ако не искаме да слушаме Неговия глас, ако отвърщаме погледа си и не отделяме никакво внимание на светлината, излъчвана от Него към нас, тогава Божият Дух повече няма да ни досажда, все повече ще се оттегля от нас и ще ни остави на тъмнината в сърцата ни. Няма повече да вдъхва диханието Си в нашите души, ако ние не излъчваме към Него любов, молитва и благодарение – една жертва, която е угодна Нему.

IV. 1. Нека накрая се научим да следваме указанията на великия апостол: “Не високоумствай, но бой се”. Нека се боим от греха повече, отколкото от смъртта и ада. Нека имаме постоянен (но не и болезнен) страх от това да следваме пожеланията на измамливото си сърце. “Който стои, нека внимава да не падне” (1 Кор.10:12). Дори и тоя, който сега стои твърдо в Божиата благодат, във вярата, която побеждава света, може поради един грях в мисълта да падне в жертва и по този начин да претърпи крушение. И колко лесно след това действително извършеният грях ще възстанови властта си върху него! Затова, о, човече Божи, бъди винаги нащрек, за да чуваш непрестанно Божия глас. Бодърствай да се молиш непрестанно и на всяко време да изливаш сърцето си пред Господа. Така вярата и обичта ти винаги ще бъдат налице и никога няма да съгрешаваш.

Въведение към проповед 20**Господ е наша правда**

Внимателният читател веднага ще забележи, че тая проповед е възникнала в един високо полемичен контекст. Тя започва с една жалба: “Колко ужасяващи и безбройни са враждите, възникнали заради религията!” (1). И завършва с призив за мир: “Нека служим с ръце и сърца на нашия велик Господ!” (20). От 1738 г. Уесли се прилепва богословски към реформаторския принцип за оправдание “само по благодат чрез вяра в заслугите на Христос”. Но все пак нарастващото му настояване на осветения живот, който оправданието следва да води, подбужда в английските калвинистки кръгове впечатление, че методисткият духовен водач напуска здравата основа, за да изпадне обратно в една католическа праведност чрез дела. Тази “калвинистка” критика, започнала отчетливо да се проявява през 1755 г. и оттогава незамлъкваща, достига за пръв път през 1765 г. един болезнен връх, когато Уилям Къдурт публикува писмата на Джеймс Харви, починал приятел на Уесли, който често му се противопоставял. Очевидно Къдурт желае да започне препирня. Той, заедно с приятелите си, е адресатът, към когото е отправен в края на проповедта призивът: “Не правете с театралните си вопли така, сякаш аз искам да разклатя основите на християнството” (20).

Тази проповед, изнесена в Лондон през ноември 1765 г., има за цел да изясни позицията на Уесли и да сложи край на спора. На критиците им се струва, че методисткото проповядване застрашава централното за реформаторското богословие понятие “вменена правда”. В своята проповед Уесли се мъчи да покаже, че е много далеч от намерението да посяга на тази основополагаща евангелска истина, че грешникът намира милост при Бога само въз основа на Христовата правда, към която той вика с вяра, понеже Бог след това му “вменява за правда” (Рим.4:5) тази вяра. По-силно от всякога преди Уесли се застъпва за

основното положение на реформаторското схващане за оправданието на грешника (4 и I,1-5). Това, че нашата правда лежи в Христос, се окачествява като една “истина, която е пропита дълбоко в същността на християнството и, тъй да се каже, носи цялата му конструкция”.

След като е формулирал още веднъж учението за спасение чрез вяра, Уесли тържествено твърди, че от своето евангелско покаяние през 1738 г. не е преставал да вярва и поучава именно по този начин (I, 6). Той обосновава своята позиция с позоваване на реформаторското наследство, което се намира в хомилиите на Англиканската гържавна църква. И в проповед 5 Уесли също насочва вниманието към тях. Но – и тук идва промяната в аргументацията – тази “вменена” правда само чрез вяра се превръща във “вътрешна” правда (II,11). Грижата за едно реално преобразяване на живота на оправдания винаги е била важна тема за Уесли, но в тази проповед той за пръв път се дистанцира така открито и подчертано от едно едностранчиво разбиране вменяване на правдата. В този смисъл проповедта е жалон по пътя на богословското му развитие. Той вече не се съобразява никак със страховете на своите калвинистки събеседници, а застъпва една позиция, за която знае, че може да му донесе упрека, че “се движи между протестантството и калвинизма”, както Харви го е формулирал по-рано. В II,12 той отблъсква още едно недоразумение: вътрешната правда не идва на мястото на “вменената”, тя “не е основата на нашето приемане от Бога”, а “негов плод”. Той също не вижда никакво противоречие между тези две правди. Със своето библейско виждане, че Бог “*всажда* правдата у всеки, на когото я е *вменил*”, (II,12) той има за цел да не изостави централното значение на вменената правда. Напротив, твърди, че едно фалшиво, едностранчиво разбиране на “вменената” правда много лесно може да затъмни библейското измерение на освещението (II,19-20).

Тази проповед е и един хубав пример за икуменическите нагласи на Уесли (срв. II,15-16). Също и застъпниците на римокатолическото схващане, което Уесли изобщо не споделя, биват разглеждани от него като вярващи, понеже те по свой начин могат “от сърце” да вярват. При цялото сериозно приемане на

библейското учение той очевидно не иска да бъде застъпник на едно студено доктринерство. Това показва и начинът, по който разглежда темата. Проповедникът знае, че различията в мненията, съществуващи между учениците Христови, нерядко почиват върху недоразумения (5 и 6; II, 2-4). Вярва, че много от богословските противоречия не са нищо друго, освен буквоядство, и препоръчва разбиране при общуване с хора, които са възпитани в различна религиозна традиция. Това, че той например проявява такова разбиране към Уйлям Лоу, известен религиозен писател от неговото време (II, 16), е особено забележително. След като дълги години е бил под неговото влияние, Уесли се дистанцира твърде рязко от него, понеже не му се удава да го доведе до евангелската вяра (срв. много строгите писма на Уесли до Лоу от 14 и 30 март 1738 г.) Сега той нюансира критиката си и вече не му отрича, че има истински християнски опитности. За този аспект на личността на Уесли проповед 39 е ярко свидетелство.

ГОСПОД Е НАШАТА ПРАВДА

*“...и ето името, с което ще се нарича – Господ е наша правда.”
(Йеремия 23:6)*

1. Колко ужасяващи и безбройни са враждите, възникнали заради религията! И то не само между чадата на този свят, които не знаят що е истинската религия, а между Божиите чада, между тия, които имат “Божието царство в себе си” и са вкусили от “правдата, мира и радостта в Святия Дух”. Колко много от тях, вместо да насочат оръжието си срещу общия враг, го използват един против друг и с това не само пилеят ценно време, но и се нараняват духовно, взаимно си отслабват мишците и с това опропастяват великото дело на нашия Господ! За колко много слаби хора това се е превърнало в спънка! Колко много са били отклонени от пътя! Колко много грешници са били одързостявани в съзнателното си презиране на всякаква религия! И колко много светии са били принуждавани тайно да плачат!

2. Какво не би направил оня, който обича Бога и ближните си, какво не би изстрадал, за да премахне това тежко зло, за да сложи край на всяка вражда между Божиите чада и отново да въздвори и запази мира между тях? Кое би му се видяло прекалено скъпо и да не го даде, за да постигне подобна свята цел? Дори да допуснем, че тя е непостижима, че не могат да престанат всички кавги, че Божиите чада не са готови за примирение; въпреки това всеки е длъжен да прави, каквото може, и да даде, колкото има, макар и то да е една лепта. Блажени са, които могат да допринесат с нещо за мира преди всичко между добрите хора, между тия, които стоят под знамето на Княза на мира и затова са особено задължени, “доколкото зависи от тях, да живеят в мир с всички човеци”.

3. Една съществена крачка към тази велика цел би било добрите хора да стигнат до взаимно разбиране. Много противопоставяния са плод на елементарно недоразумение. Често нито една от враждуващите групи не разбира какво мисли противната. Това води до взаимно спречкване, макар че между тях няма никаква разлика. Въпреки това често не е лесно да ги убедиш в действителното положение, особено когато страстите са разпалени. Трудностите са големи. Но не е невъзможно, при положение че не уповаваме в сами себе си, а в Онзи, за Когото няма невъзможно нещо. Колко бързо може Той да разпръсне облаците, да огрее сърцата и да направи враговете способни да се разбират и да проумяват “истината в Исуса”.

4. Един много важен аспект на тази истина се съдържа в мотото: “И името, с което ще се нарича: Господ е наша правда”; една истина, която прониква дълбоко в същността на християнството и държи цялата му конструкция. Тя е наистина стълб и подпора на вярата, чрез която само идва спасението; и то вярата всеобща, универсална, която е налице при всички Божи чада, за която се казва, че докато един човек не я притежава в пълнота и неопетнена, той безусловно е изгубен навеки.

5. Не трябва ли по силата на здравия разум да се очаква, че всички, наричащи се с името на Христос, ще се съгласят по този пункт, колкото и да се различават един от друг? Дълбоко погрешно! Не е така. Едва ли има нещо, по което да има толкова малко съгласие и изповядващите името Христово да изглеждат непримирими във възгледите си. Казвам “изглеждат”, защото съм напълно убеден, че много от тях само изглеждат непримирими. Противоречието е повече в думите, отколкото в убеждението. В своите убеждения те са много по-близо, отколкото в думите си. Разбира се, има голяма разлика в езика – не само между протестанти и паписти, а и между протестанти и протестанти, та дори и между тези, които признават оправданието чрез вяра или някое друго основополагащо учение на Евангелието.

6. Но щом разликата е повече в **мненията**, отколкото във фактическия **опит**, как е възможно тогава Божиите чада да враждуват така разпалено? Най-важната причина е, че те не се

разбират взаимно и прекалено държат на своите мнения и специфичния си начин на изразяване.

За да поправим това поне отчасти и така по-добре да се разберем, ще се опитам с Божията помощ да покажа:

I. В какво се състои Христовата правда.

II. Кога и в какъв смисъл тя ни бива призната.

Ще завърша с едно просто приложение.

I. В какво се състои правдата на Христос? Тя е една двойствена, а именно божествена и човешка правда.

1. Неговата божествена правда принадлежи към божествената Му природа. Христос, Който е “над всички Бог, благословен довека” (Рим.9:5), най-възвишеният, вечният, единосъщен с Отца по Своята божественост, все пак е подчинен на Бога заради човешката Си същност. В това е Неговата вечна, присъща, непроменима святост, Неговата правда, милосърдие и истина. Във всичко това Той и Отец са едно (Йоан 10:30).

Но аз не приемам, че божествената правда на Христа е от непосредствено значение за разглеждания въпрос. Вярвам, че малцина твърдят (ако изобщо някой го прави), че на нас е призната тази правда. Всеки, който приема учението за признаването на Христовата правда за наша, е наясно, че става дума за Неговата човешка правда.

2. **Човешката правда** на Христа спада към Неговата човешка природа, според която Той е единственият Ходатай между Бога и човеците (1 Тим.2:5). Тя е или **вътрешна**, или **външна**. Вътрешната Му правда е подобие на Бога, което дава облик на всичките сили и способности на душата Му. Тя е отпечатък на Божията правда, доколкото тая правда може да бъде побрана от един човешки дух. Тя отразява Божията чистота, справедливост, милосърдие и истинност. Тя включва в себе си любов, страхопочитание и покорство спрямо Отца; смирение, благост и доброта; любов към изгубеното човечество и всякакви други святи и небесни белези – и всичко това съвършено осъществено, без никаква грешка, без примес с нечистота.

3. Външната правда на Христа най-малко се състои в това, че

Той не стори нищо неправедно, че не познаваше външен грях от какъвто и да било вид, че “не се намери лукавщина в устата Му”(1 Петр.2:22), че никога не каза лъжлива дума и не стори нещо лошо. В такъв случай тя би била **негативна** правда. Дори и такава правда не беше имал никой, който се беше родил от жена, нито ще я има. Напротив, дори и външната Му правда беше **позитивна**: ”Той вършеше всичко добре”; всяка дума, излязла от устата Му, и всяко дело, сторено от ръцете Му, беше точно изпълнение волята на Този, Който Го беше изпратил. По време на целия Си земен живот Исус вършеше Божията воля на земята, както ангелите я вършат на небето. Всяка дума и дело бяха точни според ситуацията. Покорството Му като цяло и във всеки момент беше свършено. Той изпълни всичко, що е право.

4. Но покорството на Божия Син обхващаше повече от това. То се състоеше не само в дела, но и в страдания, в изстраждане на цялостната воля на Бога от момента, когато дойде на земята, до края, когато “понесе в тялото Си нашите грехове на дървото”; да, докато изработи пълното изкупление и предаде духа Си на Бога. Това обичайно бива назовавано “пасивна” правда на Христос, а другата – активна. Но както активната и пасивната правда на Христос никога не могат да бъдат разделени една от друга, така и няма нужда да правим опити да ги разделяме нито в думите, нито в мислите си. Поради двете в тяхната цялост Исус бива наречен “Господ, наша правда”.

II. Но кога някой от нас може действително да каже: “Господ, наша правда”? С други думи, кога ни се признава Христовата правда и в какъв смисъл?

1. Погледнете целия свят! Всички хора по лицето му са вярващи или невярващи. Сред разумните хора е безспорно преди всичко това, че Христовата правда бива призната на всички вярващи, но не и на невярващите.

“Но кога бива призната”? Когато повярват. Точно в този час те биват удостоени с нея. Тя се признава на всеки, който вярва, докато вярва. Вярата и правдата чрез Христа са неразделими. Защото който вярва според Словото, вярва в Христовата правда.

Няма истинска, т.е. оправдаваща вяра, която да не включва в себе си Христовата правда като реалност.

2. Наистина, не всички вярващи говорят по един и същ начин. Може би не използват еднакъв език. Човек не може да очаква друго и по силата на здравия разум от тях не може да се изисква такова нещо. Хиляди обстоятелства могат да причинят различни начини на изразяване. Но това различие не означава непременно различие в схващанията. Различните хора ще се изказват по различни начини, но ще имат предвид едно и също. Няма нищо по-нормално от това, макар че рядко отдаваме нужното внимание на подобно обстоятелство. Да, дори на едни и същи хора е трудно да изкажат дадена идея с еднакви думи два пъти, ако е минало малко повече време, макар че не са променили разбиранията си. Как можем, в такъв случай, да бъдем толкова строги и да изискваме от другите да използват изразите, които ние използваме?

3. Да направим още една крачка напред. В своите мнения, както и в начините си на изразяване хората могат да се различават от нас и въпреки това да имат дял заедно с нас в същата скъпоценна вяра. Вероятно нямат ясна представа за богатството на благословението, на което се наслаждават. Техните представи могат да не са толкова ясни и въпреки това опитността им да е също толкова истинска, колкото и нашата. Да, естествените способности на хората са много различни, особено възможностите им да си изграждат разбиране. Тези различия могат да станат още по-големи вследствие възпитанието и образованието. Дори само това е достатъчно да породи невероятно големи разлики в техните възгледи. Защо да не е така и по отношение на разглеждания въпрос? Въпреки че мненията и начините им на изразяване могат да са неясни и погрешни, щом сърцата на хората са свързани с Бога чрез Неговия възлюбен Син, те наистина имат дял в Неговата правда.

4. Нека бъдем снисходителни към другите, което ние бихме очаквали от тях, ако се намирахме на тяхното място. Кой не познава удивителната сила на възпитанието (да споменем още веднъж този фактор)? Може ли като знаем това, да очакваме от един член на римокатолическата църква, че ще има ясно становище относно правдата на Христос? И все пак, ако бяхме запитали

умиращия през 1621 г. в Рим кардинал Белармин: “Към кой светия искаш да се обърнеш”, бихме чули вика му: “Най-сигурно е да уповаем на заслугите на Христос”. Ще продължим ли и след това да твърдим, че този кардинал няма никакъв дял в Христовата правда, независимо от някои погрешни възгледи?

5. Но в какъв смисъл Христовата правда се признава на вярващите? В следния: на всички вярващи е простено и те са приети – нито заради техните добродетели, нито заради делата им в миналото, настоящето или бъдещето, но изцяло и изключително поради това, което Христос направи и претърпя заради тях. Подчертавам още веднъж: не заради никакви добродетели, не заради дела, не заради праведност или дела. “Той ни спаси не чрез праведни дела, които ние сме сторили, но по Своята милост” (Тим. 3:5). “Защото по благодат сте спасени чрез вяра, и то не от сами вас; това е дар от Бога” (Еф. 2:8). Спасението ни е изцяло въз основа на това, което Христос стори и изстрада за нас. Чрез “Неговата благодат се оправдахме даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим.3:24). И това е не само средството, чрез което да **достигнем** Божието благоволение, но е и средството да го **запазим**. По този начин за пръв път достигахме до Бога, по този начин идваме при Него всеки път след това. Ходим по един и същ “нов и жив път”, докато духът ни се върне при Бога.

6. Това е учението, в което вярвам и което проповядвам вече почти 28 години. За пръв път го оповестих пред света през 1738 г. и след това десет или дванадесет пъти правих това с тези и с много други думи в същия смисъл. На това учи и моята църква:

“Нашето оправдание се осъществява, когато са налице следните условия: от страна на Бога, милост и благодат; от страна на Христос – изкупление за задоволяване на Божията справедливост; от наша страна – вяра в Христовите заслуги. Така при оправданието ни Божията благодат включва в себе си Божията справедливост, но се изключва нашата правда като заслуга за нашето **оправдание**”.

“Затова се казва, че сме оправдани само чрез вяра, за да стане недвусмислено ясно, че тук нямат никаква стойност заслугите или делата ни, и оправданието ни да бъде показано единствено като

резултат от Христовите заслуги и достойнство. Нашето оправдание е дар, даден ни само по милост от Бога. Тъй като и целият свят не би бил в състояние да изплати и една частица от изкупителната ни цена, на Бога се видя угодно да ни изкупи без наши заслуги, единствено чрез Христовата кръв и тяло. По този начин може да бъде заплатена цената за изкуплението ни и да бъде осмислена Христовата правда. Така Христос е правдата на всички, които истински вярват в Него”.

7. Песните, които година или две по-късно публикувах и оттогава са претърпели много издания (още едно доказателство, че разбиранията ми не са се променили), са точно в същия смисъл. Ако река да привеждам доказателства за това, ще ми се наложи да препиша по-голямата част от тях. Да вземем за пример една, която първо беше отпечатана преди седем години, после преди пет, после преди две и накрая – преди няколко месеца:

Кръвта и правдата Христова
са моят накит, моя греха нова.
Със тях на Бога пред лицето
ще се явя, щом ида на небето.

Цялата песен от началото до края изразява същото убеждение.

8. В проповед за оправданието, която публикувах преди деветнадесет години, а после още веднъж преди седем или осем, изразявам същото нещо с думите:

“Предвид на това, че Божият Син “вкуси смърт заради всички”, Бог се примири със света и не му вменяваше предишните грехове. Така Той заради възлюбения Си Син, заради Този, Когото принесе да пострада и понесе наказанието за нашите грехове, ни въвежда отново в Своето благоволение и възстановява в мъртвите ни души духовния живот като предплата на вечния живот, и всичко това при едно-единствено условие, за чието изпълнение пак Той ни прави способни.” (Проповед 5).

9. Това беше по-подробно и точно описано в “Трактат върху оправданието”, който публикувах тази година:

“Когато използваме понятието “признаване на Христовата

правда” като подаряване на тази правда – и това включва Неговото активно, както и Неговото пасивно покорство, заедно с всички привилегии, благословения и благодеяния, придобити поради него – това позволява да се каже за един вярващ, че той е бил оправдан чрез **признатата нему Христова правда**. Това означава, че Бог оправдава вярващия въз основа на Христовата правда, а не на неговата собствена. Така пише и Калвин: “Чрез Своето покорство Христос придоби и заслужи за нас Божията милост и благоволение”. И пак: “Христос причини и спечели за нас чрез Своето покорство правда за нас пред Бога, Своя Отец”. И накрая: “Всички тези понятия – че ние сме оправдани по Божия милост, че Христос е наша правда, че правдата за нас е придобита чрез смъртта и възкресението на Христа – означават едно и също: Христовата правда, Неговата активна и пасивна правда е заслугата, върху която се основава нашето оправдание; Христос стори нужното, за да бъдем обявени от Бога за оправдани, ако вярваме.”

10. Но може би някои ще възразят: “Не, ти всъщност твърдиш, че вярата ни се признава за правда”. Павел свидетелства това, ето защо и аз го свидетелствам. На всеки вярващ вярата бива вменявана за правда, вярата в Христовата правда. Точно това казвах досега. Защото под това понятие аз разбирам ни повече, ни по-малко от това, че ние сме оправдани чрез вяра, а не чрез дела; и че всеки повярвал получава прощение и бива приет от Бога само въз основа на това, което Христос е сторил и изстрадал.

11. “Но не е ли един вярващ облечен и украсен с Христовата правда?” Несъмнено! Затова горецитираните думи са присъщи за всяко вярващо сърце:

Кръвта и правдата Христова
са моят накит, моя греха нова.

Това означава, че въз основа на Неговата активна и пасивна правда ми е простено и аз съм приет от Бога.

“Но не трябва ли първо да съблечем собствената си правда като нечиста греха (Ис.64:6), преди да облечем неопетнената Христова правда?” Сигурно! Казано просто, трябва да се покаем,

преди да можем да повярваме в Евангелието. Първо трябва да се освободим от упованието на самите нас, за да можем истински да уповаем на Христос. Трябва да се откажем от всякакво доверие в себе си, иначе не можем да имаме истинско упование на Него. Докато не сме свободни от увереност в собствените си способности, не можем да се отпуснем напълно върху това, което Той стори и изстрада за нас. Първо “приемаме смъртна присъда в себе си”(2 Кор.1:9), после се облягаме на Този, Който живя и умря за нас.

12. “Но не вярваш ли ти в една **живееща вътре** правда?” Да, но на правилното място, не като основание Бог да ни приеме, а като плод от това приемане; не вместо признатата правда, а като последствие от нея. Това означава, че аз вярвам, че Бог винаги у всекиго правдата, която му е признал. Вярвам, че Исус Христос “стана за нас освещение пред Бога”(1 Кор.1:30), както и правда; следователно че Бог оправдава и освещава всички, които вярват в Него. На когото е призната Христовата правда, той ще бъде и оправдан чрез Христовия Дух. Такива хора биват обновени по Божия образ, “по образа на Бога в правда и святост на истината”(Еф.4:24).

13. “Но не поставяш ли ти вярата на мястото на Христос или на Неговата правда?” По никакъв начин! Аз с особено внимание се грижа всеки аспект да бъде поставян на точното си място. Христовата правда е пълната и единствена основа за всичките ни надежди. Чрез вяра Святият Дух ни прави способни да градим на тази основа. Бог ни подарява тази вяра и поради нея ние биваме приети от Него – не въз основа на вярата, а на това, което Христос стори и изстрада за нас. Виждаме, че всичко си има своето точно място. Едното не противоречи на другото: ние вярваме, ние живеем, ние се стремим да ходим безгрешно според всичките Божии заповеди. Обаче:

Догде животът трай,
добре, човече, знай:
недей на груго уповава.
Единствено Христос спасява.

Чрез кръста примирени,
пред Бога на колене
за прошка молим и завет.
В Христа грехът ни е отнет.

14. Виждате, че аз отричам Христовата правда толкова малко, колкото и божествената Му природа. Ако някой ме обвини, че отричам едното, той би трябвало да ме обвини и в отхвърляне на другото. Също толкова малко отричам и **признатата правда**. Това е още едно лишено от любов и необосновано обвинение. Винаги съм твърдял, и ще го правя и занапред, че Христовата правда бива признавана на всеки повярвал. Но кой отрича това? Всички невярващи, били те кръстени или некръстени; всички, които твърдят, че божественото Евангелие на нашия Господ Исус Христос е една “хитро измислена басня”; всички, които отричат възвишената божественост на Господа, Който ги е изкупил. Те отричат Неговата божествена правда с това, че Го считат за творение като всички останали. Отричат, че Неговата човешка правда ще бъде призната на всеки, защото вярват, че всеки ще бъде приет от Бога въз основа на собствената си правда.

15. Човешката правда на Христа, най-малкото нейното признаване, като единственият принос на заслуга при оправданието на един грешник пред Бога, бива отричана и от католиците, и то от тия, които са верни на догмите на собствената си църква. Но несъмнено мнозина от тях имат опитности, които далеч надхвърлят тези догми. Макар че не могат да се изразят правилно, те чувстват онова, което не могат да изкажат с думи. Да, макар тяхната представа за въпросната велика истина да е също така неясна, както и изразяването им, те все пак вярват със сърцето си, уповават само на Христос относно настоящето и вечното си спасение.

16. Към тази група можем да причислим и т. нар. мистици от реформираната църква. Един от най-значимите от тях в нашия век (поне за Англия) е Уилям Лоу. Известно е, че той радикално и фанатично отхвърля признаването на Христовата правда. Беше също толкова фанатичен като Робърт Баркли, който не се свенеше

да каже: ”Признатата правда е призната безсмислица”. Повечето от т. нар. “квакери” застъпваха същия възглед. Да, даже и повечето членове на Англиканската църква са напълно невежи в това отношение и нищо не разбират от признатата правда или я отричат, както и оправданието чрез вяра, като вредни за вършенето на добри дела. Това важи и за голяма част от т. нар. анабаптисти, за хиляди презвитерианци и независими, които едва преди известно време бяха просветлени чрез писанията на д-р Тейлър. Аз не съм призван да ги съдя. Оставам го на техния Създател. Но ще се осмели ли някой да каже, че всички мистици (и особено Уйлям Лоу), всички квакери, всички презвитерианци или независими, или всички членове на Англиканската църква, които нямат ясни схващания и начини на изразяване, нямат никаква християнска опитност? И че поради това се намират в състояние на осъждане, “без да имат надежда и без Бога на света” (Еф.2:12)? Не са ли мнозина измежду тях, чиито сърца са отворени за Бога, истински познаващи Господа като наша правда, колкото и объркани да са техните представи и неуместни начините им на изразяване?

17. Но, слава на Бога, ние не спадаме към ония, които са на тъмно с разбиранията и понятията. Ние бихме се отрекли от понятието толкова малко, колкото и от същността, но нямаме намерението да принуждаваме другите да го приемат. Нека те използват това понятие или друго, което считат за по-близко до Словото, щом сърцето им е стъпило само върху делото и страданията на Христа, върху прощението, благодатта и славата. Не мога да намеря по-добри от думите на Джеймс Харви. Те заслужават да бъдат написани със златни букви: “Не се безпокоим за избора на определено понятие. Щом хората се смиряват пред нозете на Исуса като разкаяни престъпници и щом уповават като усърдни ученици на Неговите заслуги, те несъмнено вече са тръгнали по пътя към блаженото безсмъртие”.

18. Трябва ли, може ли да се каже нещо повече? Ако само останем при такова разбиране, всеки спор за това или онова понятие ще бъде изтръгнат из корен. Старайте се “като разкаяни престъпници да се смирите при нозете на Христос и като усърдни ученици да упоавате на Неговите заслуги и ще сте на пътя към

блаженото безсмъртие”. Има ли място за спор? Кой би отхвърлил това? Не сме ли всички стъпили на тази основа? Тогава за какво трябва да се караме? Един миролюбив човек предлага начин за обединение на всички спорещи групи. Не искаме нищо по-добро. Приемаме този начин на изказване. Подписваме го с ръка и сърце. Да се заклеим оня, който отказва да се присъедини! Той е враг на мира, метежник всред Израил и смутител в Божията църква.

19. Но безпокоим се, че някой може да използва понятието “Христова правда” или израза “правдата на Христа ми е вменена” като прикритие за своята неправда. Изпитали сме подобно нещо вече хиляди пъти. Ето един човек, който бива укоряван заради пиянството си. “О, казва той, аз не разчитам никак на своята правда; Христос е моята правда”. На друг се казва: “Неправедните няма да наследят Божието царство”. Той отговаря самонадеяно: “Сам аз съм неправеден, но имаме една неопетнена правда чрез Христос”. Става така, че този човек се съпротивлява срещу познаването на греха чрез това, което той счита за “Христова правда”, въпреки че е далеч и от действията, и от облика на християнин, въпреки че нито има някакво подобие с Христа, нито ходи като Него.

20. Понеже сме видели много подобни примери, станавме въздържани в използването на обсъжданото понятие. Не мога грузояче. Искам да призова вас, които толкова често го използвате: в името на Бога, нашия Спасител, на Когото принадлежите и служите, пазете вашите слушатели от подобно осъдително злоупотребяване. Не допускате “да оставате в греха, за да се умножава благодатта” (Рим.6:1). Бгете, да не би да превърнете Христа в “служител на греха”(Гал.2:17). Бодърствайте, да не би суетната ви химера да бъдете святи в Христа да погази тържественото разпореждане на Бога: “Без освещение никой няма да види лицето на Господа” (Евр.12:14). Пазете се, защото докато оставате в неправда, Христовата правда няма да ви ползва никак! Викайте силно (няма ли достатъчно основания затова?), че Христовата правда ни се вменява, “за да се изпълнят изискванията на закона в нас” (Рим. 8:4) и за да “живеем разбрано, праведно и благочестиво на този свят” (Тит 2:12).

Искам само да добавя следните кратки и прости насоки. Първо ще се обърна към ония от вас, които ще сграбчат понятието и ще искат да анатемосат всеки, който им противоречи. Не означава ли това да насочвате стрелите си в погрешна посока? Защо трябва да проклинате тия, които не говорят като вас? Защо трябва да се карате с тях заради думите, които те обичат да използват, или те с вас, защото ви отнемат свободата да използвате свои думи? Ако те се карат с вас именно по тая причина, не следвате ли и вие техния нечестив огън, ако се втурвате в кавгата? Позволете им поне тази свобода, която вие считате, че трябва да имате. И защо трябва да се ядосвате заради едно понятие? “О, извърши се злоупотреба!” Че с кое понятие не се злоупотребява? Злоупотребата може да бъде премахната, с което понятието си остава чисто. Но над всичко е съдържанието, вложено в думата. Всяко благословение, на което сега аз се радвам, и всичко, на което се надявам за днес и за вечността, ми е дадено само въз основа на това, което Христос стори и изстрада заради мене.

Второ, бих желал да кажа нещо на ония измежду вас, които ценят тия изрази. Позволете ми да запitam: не ги ли използвам в пълния им смисъл? Какво повече може да очаква един разумен човек? Аз влагам пълното им съдържание в думите, за които вие спорите, а именно: ние имаме всички благословения “чрез правдата на нашия Бог и Спасител Исус Христос”(2 Петр.1:1). Предоставям на вас да използвате понятия, каквито си изберете и колкото пъти пожелаете. Да се опазват те от злоупотреба, това искам да правя, както и вие. Сам аз често използвам израза “правда, която ни се вменява”, и уча църквата да го използва. Но дайте ми свобода на съвестта относно този въпрос. Осигурете ми право на собствено мнение. Позволете ми да използвам израза толкова често, тъй като не намирам друг по-добър. И не се сърдете, когато не считам за уместно да повтарям един и същ израз на всеки две минути. Вие можете да правите така, ако желаете, но не ме осъждайте, ако аз не го правя. В такъв случай не ме считайте за един папист или извратител на Господните пътища. Бъдете търпеливи с мен, както и аз с вас. Иначе как ще изпълним Христовия закон? Не правете с театралните си вопли така, сякаш аз искам да разклам

основите на християнството. Който смята така, върши срещу мен голяма неправда. Господ да не му счита моя грях! От много години и аз полагам същата основа, която и вие полагате. Наистина, “никой не може да положи друга основа, освен положената, която е Исус Христос” (1 Кор.3:11). Както вас, и аз изграждам вътрешно и външно осветление – и то именно чрез вяра. Затова не задържайте враждебност, неприветливост, подозрителност и студенина в сърцата си. Къде остава нашата вяра, ако при едно различие в мненията не мислим и не оставяме другите да мислят? Какво ви пречи да бъдете готови да ми простите, както и аз на вас – още повече, че става дума за едно различие в изразните средства? Да, даже и за нещо по-дребно – целият спор е за това дали един определен начин на изразяване трябва да бъде използван по-често или по-рядко. Който иска да превърне това в ябълка на раздора, той наистина търси повод за каране! О, нека не даваме повече на общия враг повод да ни хули поради една наистина греболия! Нека по-добре веднъж завинаги да премахнем повода, който той само чака. Нека най-сетне (защо ли това не е сторено по-рано?) да служим със сърца и ръце на нашия велик Господ. Като имаме един Господ, една вяра, една и съща надежда, нека укрепим ръцете си в Него и в един глас и с едно сърце да изповядаме пред всичките човеци, че “Господ е наша правда”!

Въведение към проповеди 21-23

За Проповедта на планината на нашия Господ

1. Към проповеди 21-33

С проповед 21 пред нас се отваря изненадваща част от поучителните проповеди на Уесли: в следващите тринадесет текста са разгледани последователно трите глави на Проповедта на планината (Мат.5-7), като всяка проповед е както включваща се в цялото част, така и самостоятелна единица. Уесли вижда в Проповедта на планината “най-благородния компендиум на вярата.

Тринадесетте проповеди са влезли в публикацията на съставеното и преработено тълкуване, започнато още по време на пътуването да Америка (1735 г.); първите девет излизат през 1742 г., другите четири – през 1750 г. Последната му проповед на гробището в Епурт (13 юни 1742 г.) също се възражда в текстовете върху Проповедта на планината, както и много други до края на живота му.

Тези тринадесет проповеди не само представляват нещо като “уеслианска етика”, а се опитват, като следват предадените думи на Исус, да опишат и “същността на истинската религия”. Те са също и едно отрицание на антиномизма, към който някои причисляват Уесли и неговите последователи въз основа на тяхното проповядване на оправданието само чрез вяра. Срещу това Уесли застъпва необходимостта от едно “евангелско покорство”, както ни го показва Проповедта на планината. Но това покорство, неотделимо принадлежащо към живота във вяра, стои – както показва това предходната и трите следващи проповеди – върху един фундамент, който не вярващите полагат, а отдавна е положен. Този фундамент е Христос и онова, което Той е направил за нас. Свободата, дадена от Бога, и отговорността на станалия годен за действия човек според Уесли са неразделимо свързани; второто не е възможно без първото; първото без

второто е непокорство спрямо Бога.

Проповеди 21-25 са посветени на пета глава; проповеди 26-29 – на шеста глава и проповеди 30-33 – на седма глава от Евангелието според Матей. Т. нар. “антитези” (Мат.5:21-48) не се разглеждат обособено, те са вградени в проповеди 22 и 23. При необходимост Уесли разглежда въпросите за предаването на текста и за превода, но иначе исторически въпроси като тези за зависимостта между Мат.5-7 и Лука 6:16-49 или за отношението към Стария завет остават без отговор.

2. Към проповеди 21-23

Християнският живот, според тълкуването на блаженствата, се разбира като плод на оправдаващата вяра, а не като възможност за издигане на собствената праведност (виж проповед 33, III, 6). Блаженствата, върху които се простират проповеди 21-23, отварят пътя към спасението на всички, които искат да го опознаят. В един смислен стъпаловиден порядък – и тук Уесли се съгласува с други тълкуватели – се описва какво принадлежи към живота на един Исусов последовател и какво в същото време е нужно за достигането на истинското щастие. Блаженствата са “любезна покана за истинска святост и истинско щастие”.

3. Въведение към проповед 21

Първите десет раздела се отнасят до Проповедта на планината като цяло, както и до предхождащите и въвеждащи стихове (Мат.4:23 – 5:2), и с това показват, че предлаганото разглеждане в рамките на тринадесетте проповеди е замислено като едно цяло. Своеобразността на Проповедта на планината, заслужаваща безгранично доверие, е основана върху несравнимостта на нейния Автор, Който като Господар, Творец и Законодател разполага с цялото творение и познава действителната воля на Бога. Това всеобхватно изяснение важи не само за кръга на апостолите или на Исусовите ученици в по-широк смисъл, не само за първите християни или църковни служители. Не, ясният смисъл на текста и контекста показва, че Исус говори на всички, които искат да слушат (4-6). Всички трябва да познаят Божията

воля, което означава: пътя към живота, към спасението, към Божието царство (3; I,1; II,1). С мъдрост и любов – за разлика от някога на Синай – небесният Учител показва пътя към истинското щастие в земния и отвъдния живот (7 и 8). Той отговаря на копнежа на човека за живот с покана за живот.

След това двете главни части I и II тълкуват първите две блаженства (Мат. 5:3 и сл.) като част от описанието на “истинската религия”. Все пак степените, като каквито могат да се разбират блаженствата, могат да се възприемат и като трайни белези на всеки истински християнин. “Духовната нищета” винаги е начало на истинската вяра, но все пак ние не я изоставяме, когато Бог ни приканва към по-нататъшно следване (I,1), защото тя е “сърдечна нагласа”, която – като вярата – е същевременно подарък от Бога и дело на човека чрез покаянието. Личната вина и неизбежността на греха като вражда против Бога и хората се осъзнават от онези, които като духовно нищи уповават изцяло на правдата, идеща чрез вяра в Христос. Затова духовната нищета не е нещо като добродетел на смиренното, познато и на езическото нравствено учение (I,9), или още по-малко самотоволно примирение, а дълбоко и поразяващо себепознание, при което хората могат да се надяват само на това, че чрез Христос ще получат прощение и обновление. Но това им е обещано и още тук е доловима реалността на небесното царство: като любов към Бога и всички хора, като мир от Бога и радост в Святия Дух. Върху тази пълна зависимост от Бога е положено истинското християнско смирение, което е родено чрез изпитването на Божията любов.

Според Уесли второто блаженство взема предвид факта, че времената на възторг се сменят със страдания и преследвания, сполитаци именно вярващите, когато Бог се скрие или когато ги споветят изкушения (II,1-3). Тук становищата на Уесли много се приближават до тези на Мартин Лутер. Но не само собствената “душа” (или “съвест”, както би казал Лутер) е която причинява неспокойствие; това са и гласовете на подигравателите, които питат: Къде е твоят Бог? Тук утеха носи само едно “ново откровение” на Божията любов чрез вътрешното свидетелство на Духа (II, 4), гласът на вървящия към собствените си страдания

Исус: вашата скръб ще се превърне в радост (II,5). Но тук има и едно страдание, което не остава спестено на Божиите чада. Страданията заради греховете или окаяността на света, които не ги оставят да бъдат доволни от личното си спасение, а ги карат да предупреждават хората и да се застъпват за тях пред Бога – докато Бог установи съвършенството на света.

Проповед 21

ХРИСТИЯНСКОТО БЛАЖЕНСТВО
(Първа проповед върху Проповедта на планината)

“А Исус като видя множествата, възкачи се на хълма и когато седна, учениците Му дойдоха при Него. А като отвори устата Си, поучаваше ги, казвайки: “Блажени нищите по дух, защото е тяхно небесното царство. Блажени скърбящите, защото те ще се утешат”.

(Мат. 5:1-4)

А) Нашият Господ обикаляше по цяла Галилея (виж 4 гл.). По времето, когато Йоан беше хвърлен в тъмницата, Исус започна не само да “поучава в синагогите и да прогласява благовестието на царството”, но също и да “изцелява всякаква болест и всякаква немощ между людеите”. Поради това, естествено, след Него вървяха големи множества от Галилея и Декапол, от Ерусалим и Юдея и отвъд Йордан. И когато Исус видя, че никаква синагога, макар че имаше една наблизо, няма да ги побере, възкачи се на хълма, където имаше място за всички. Седна (по обичая на юдеите) и като отвори устата Си (този израз означава началото на важно изказване), поучаваше народа.

Б) Нека обърнем внимание кой е тоя, който говори, за да “внимаваме как слушаме”(Лука 8:18). Говори Господарят на небето и земята, създателят на всички неща. Като такъв Той има право да разполага с всичките Си творения. Говори Господ, нашият владетел, чието царство е вечно и Който е великият Законодател, Който може да направи действени всичките Си закони, “може да спаси и погуби”(Як.4:12), да наложи “вечна погибел от присъствието на Господа и от славното явление на Неговата сила”

(2 Сол.1:9). Говори вечната премъдрост на Отца, Който знае от какво сме създадени и разбира вътрешното ни естество, как стоим пред Бога и един пред друг и спрямо всяко друго Негово творение. Оттам Той знае също как се съгласуват всичките Му закони с обстоятелствата, в които ни е въвел. “Блаз е към всички и благите Му милости са върху всичките Му творения”(Пс.145:9). Говори Богът на любовта, слязъл от славата на Отца Си, след като се е отказал от цялата Си вечна слава и след това се е върнал при Отца. Изпратен е от Бога да отвори очите на слепите и да осияе седящите в тъмнина. Той е великият пророк на Господа, за когото Бог отдавна е известил: “Който не послуша гумите Му, които Той ще говори в Мое Име, Аз ще искам отговор от него” (Втор.18:19); или, както апостолът се изразява: “Всяка душа, която не би послушала моя Пророк, ще бъде изтребена из людете”(Деян.3:23)

В) Но какво учи Той? Божият Син, дошъл от небето, тук ни показва пътя към небето, към мястото, което е приготвил за нас, към славата, която е имал отпреди създаването на света. Учи ни на правия път към вечния живот, на царския път, водещ към Божието царство, единствения истинен път, освен който няма друг – всички други пътища водят в осъждението. Поради естеството на говорещия ние сме дълбоко убедени, че Той ни прогласява чистата и съвършена воля на Бога. Не ни изявява и йота извън онова, което е приел от Отца, но и ни йота по-малко. Не се е посвенил да ни изяви цялата Божия воля, камо ли да каже нещо лъжливо или противно на Този, Който Го е пратил. Всичките Му думи във всяко отношение са истинни и ще траят през цялата вечност.

Лесно можем да установим, че като ни изяснява тия достоверни и истинни неща, Той не само има за цел да обори грешките на книжниците и фарисеите, сиреч фалшивите разяснения от онова време, с които юдейските учени от древността изопачаваха Божието слово; Той се обръща и срещу всички несъвместими със святостта грешки и житейско поведение, които щяха да възникнат по-нататък в християнската църква. Оборва всички тълкувания, чрез които тъй наречените

християнски учители в някое историческо време или в някоя страна биха изопачили Божието слово и биха заблудили несмислени души да бъдат осъдени поради безумния си живот.

Г) Това ни задължава последователно да внимаваме на Неговото поучение. Не само апостолите! Ако беше така, нямаше да е нужно Исус да се качва на хълма. Една стая в дома на Матей или на някой друг от апостолите щеше да е достатъчна за тях. Също в никой случай не изглежда Неговите ученици да са били само дванадесет. Думите Му бяха отправени към всички, които желаеха да научат нещо. Но нека изясним този въпрос и направим недвусмислено ясно какво означава: “като отвори устата Си, поучаваше ги”. Това “те” включва цялото множество хора, които се качиха с Исус на планината. Това личи от последните стихове на глава 7: “И като свърши тия думи, народът се чудеше на учението Му, защото ГИ поучаваше с власт, а не като техните книжници”(28,29).

Също така с Него на хълма се изкачи не просто едно множество, на което Господ прогласяваше пътя на святостта; това бяха всички полове, големи и малки, всички бъдещи поколения до свършека на века, които щяха да чуят някога тези думи на живот.

Д) Всеки признава това по отношение на някои части на проповедта. Например никой не оспорва това, което Исус казва по адрес на нищите духом. Но мнозина считат, че другите части се отнасят само за апостолите или за ранните християни, служителите на Исус с духовен ранг. Тези части не се отнасят до всички хора, така че те нямат нищо общо с тях.

Но не можем ли с право да запитаме кой е казал, че едни части на Проповедта на планината засягат само апостолите или християните от апостолското време, или служителите на Христа с духовен сан. Прости твърдения не могат да служат за доказателства при решаването на един така важен въпрос. Учил ли ни е сам нашият Господ, че едни части на Неговата проповед не засягат цялото човечество? Ако беше така, Той несъмнено щеше да ни го каже. Не би изпуснал едно толкова важно съобщение. Но казвал ли е такова нещо? Къде? В самата проповед? Не! Няма ни най-малък намек за това. Изявил ли го е на друго място? В някоя

друга Своя проповед? Не намираме и една дума, която и да съдържа подобна нотка; никакво изявление, по никое време, нито пред множество от хора, нито пред апостолите. Оставили ли са някой апостол или друг боговдъхновен автор подобно указание? Нищо такова! Дадените от Бога Писания не съдържат намек от този род. Кои са тогава хората, които са толкова по-мъдри от Бога, толкова по-мъдри от писаното Слово?

Е) Може би те ще кажат, че същността на нещата изискват подобно ограничение. Ако е така, последното трябва да почива на един от следните два фундамента. Или без такова ограничение проповедта е очевидно противоречива, или тя противоречи на някоя друга част от Библията. Но не е така. При разглеждането на различните детайли ясно се вижда, че няма нищо противоречиво, когато прилагаме изложеното от нашия Господ спрямо целия човешки род.

Няма никакво противоречие и спрямо другите Негови изявления, нито спрямо друга част от Словото. Много по-явно е, че или всяка част от Проповедта на планината трябва да се приложи към човечеството, или никоя. Защото всички те са взаимно свързани, както камъните в арката, нито един от които не може да бъде изваден, без цялата да рухне.

Ж) Накрая можем да видим как поучава нашият Господ. Както винаги Той говореше, “както никога човек не е говорил” (Йоан 7:46); този път това беше особено явно: говореше не като святите човеци от старите времена, “движени от Святия Дух” (2 Петр. 1:21); не като Петър, или Яков, или Павел. Тия бяха наистина извънредно мъдри строители на Неговата църква, но когато става дума за небесна мъдрост, ученикът не може да надмине учителя си. Да, сам Той не беше говорил никога и по никакъв повод така. Очевидно не искаше по друго време и на друго място да излага целия осветителен план на Своята религия, да ни даде цялостен поглед върху християнската вяра или да опише подробно същността на освещението, без което никой няма да види Бога. Наистина, при хиляди други поводи Той описва отделните детайли. Но само тук Той напълно умишлено даде един всеобхватен преглед. Да, в цялата Библия не намираме нещо от този род, освен ако човек не пожелае

да види такава кратко описание на освещението, каквото Бог даде чрез Десетте заповеди на планината Синай. Но каква огромна разлика откриваме между тия две неща! “Наистина, онова, което е било прославлено, изгуби славата си поради славата, която превъзхожда” (2 Кор.3:10).

З) Преди всичко, с каква достойна за удивление любов открива тук Божият Син волята на Своя Отец на хората! Той не ни поднася отново “планина, пламнала в огън, нито тъмнина и буря” (Евр.12:18). Не говори, както тогава: “И гръмна Господ от небето; Всевишният даде гласа Си, грав и огнени възгласа” (Пс.18:13). Сега Той ни говори със Своя тих, нежен глас: “Блажени нищите по дух”. Блажени са скърбящите, кротките, гладуващите за правдата, милостивите, чистите по сърце: блажени са в хода си към целта и приближаването ѝ, блажени са в този живот и във вечността. Като че ли казва: “Желае ли човек живот, обича ли дългоденствие, за да види добрини? Ето, показвам ти към какво да се стреми душата ти. Виж пътя, който толкова дълго напразно си търсил: пътя на приветливостта и пътеката на тих, отраден мир, пътя към небето тук, долу, пътя към небето там, горе”.

И) В същото време, с каква власт поучаваше Той! Наистина може да се каже: “не като книжниците”. Погледни естеството на словото Му! Не може да се опише с думи, но виж начина на изразяване. Не като Мойсей, Божият раб, не като Авраам, Божият приятел, не като някой пророк, не като някой човек. Тук има много повече от присъщото за човека, за някое друго творение. Тук говори самият Творец на всичко. Говори един Бог, един Бог се изявява! Да, Същността на съществуващото, Йехова, Този, Който е, Възвишеният, Бог над всичко, благословен до века.

К) Тази Божествена проповед е превъзходно изградена. Следващите части постоянно онагледяват предходните. Както обичайно – и не неуместно – проповедта е разделена на три главни откъса: първият в глава 5, вторият – в глава 6 и третият – в глава 7.

В първия откъс е представено обобщението на всяка истинна религия в осем точки. Те ще бъдат обяснени и защитени в следващите части на глава 5 от фалшиви тълкувания. Във втория

откъс се намират правилата за точните подбуди, които трябва да имаме предвид при всички свои действия. Те не бива да бъдат смесвани със светските пожелания или страхливите грижи (дори за жизнено необходими неща). В третия откъс намираме предупреждения за главните пречки за вярата и накрая едно приложение на всичко казано.

I. 1. Първо нашият Господ дава в осем точки едно обобщение на всяка истинна религия. Той ги разяснява и в края на глава 5 ги осигурява срещу фалшиви човешки тълкувания.

Някои хора са предполагали, че в тези точки са описани различните стъпала на един християнски живот – стъпките, които един християнин извървява една след друга при пътуването си из обещаната земя. Други считат, че изложените единици спадат по всяко време към всеки християнин. Защо не бива да считаме едновременно и двете за валидни? В кой пункт те са несъвместими? Несъмнено вярно е, че “нищетата по дух”, както всяка друга от споменатите тук особености, повече или по-малко може да се намери по всяко време във всеки истински християнин. Вярно е също, че истинската християнска вяра винаги започва с духовна нищета и в тук описаната последователност напредва, докато “Божият човек бъде усъвършенстван”(2 Тим.3:17). Започваме с най-ниската гарба от Бога, но без да я изоставяме, и ако Бог ни е призовал за това, се придвижваме напред. Много повече “това, което вече сме достигнали”(Фил.3:16), държим здраво, като същевременно се стремим към лежащото пред нас, към “горното от Бога призвание в Христа Исуса”.

2. Основа на всичко е нищетата по дух. Затова нашият Господ започва с нея. “Блажени нищите по дух, защото е тяхно небесното царство”.

Може би е достоверно да приемем, че Той е погледнал на обиколителите Го хора. Забелязал е, че между тях няма много богати, а по-скоро бедняци. Използва това обстоятелство, за да премине от светските към духовните въпроси. “Блажени (или щастливи, защото така може да се преведе) нищите по дух”. Не казва, че те са бедни относно външните обстоятелства (защото възможно е

някои от тях да бяха толкова далеч от щастието, колкото един монарх на своя трон); тук става дума по-скоро за духовно бедните. Каквото и да е външното им положение, те имат такава настройка на сърцето, която е първата крачка към истинското и съществено щастие, и то на този и на бъдещия свят.

3. Някои хора приемат, че под духовно бедни тук става дума за свободните от алчност, от сребролюбие, които обичат бедността, които по-скоро се страхуват от богатството, отколкото да го желаят. За таква разбиране те може би са побудени от употребената дума или от важното становище на Павел, че “сребролюбието е корен на всички злини”(1 Тим.6:10). Следвайки това убеждение, мнозина са се отрекли не само от богатството, но и от всички световни блага. Изглежда оттам е произлязъл обетът за доброволната бедност в римската църква. Може да се предположи, че една такава висока степен на наличност на основополагащата благодат е една голяма крачка по пътя към небесното царство.

Изглежда тези хора не са се съобразили с три неща. Първо, изявлението на Павел трябва да се приема с определено ограничение, иначе не е вярно. Защото алчността не е коренът, единственият корен на всяко зло. Има хиляди други корени на злото в света, както ни показва тъжният опит от ежедневието. Апостолът би могъл да счита, че то е корен на много злини, може би на повече, отколкото другите пороци подхранват. Второ, изразът “нищи по дух” не означава осъществяване на нещо моментално; Христос иска само да положи една основа, върху която ще бъде издигнато цялото здание на християнската вяра. Предназначенето от един-единствен порок не е достатъчно. Така че подобно тълкуване не може да обхваща целостта на идеята, дори и да е част от едно по-широко мнение. Трето, човек не бива да приема подобно разбиране дори като част от нещо по-широко, ако не иска да бъде обвинен в очевидна тавтология: ако “нищета по дух” означава само свобода от алчност, от сребролюбие или стремеж към богатство, тогава то се покрива с неща, за които Исус говори по-нататък; то би било само една част от “чистотата по сърце”.

4. Кои са, прочее, тия “нищи по дух”? Не ще питане, това са

смирението, които познават себе си, убедени са в греховете си, на които Бог е дал първоначалното покаяние, което предхожда вярата в Христа.

Един такъв човек не може повече да казва: “Богат съм и нямам нужда от нищо” (Откр.3:17). Защото сега знае, че е “окаян, нещастен, сиромаш, сляп и гол”. Истински е убеден, че да си духовно беден значи да нямаш нищо духовно добро. “В мене не живее нищо добро – казва той – само зло и порок”. Издъно е убеден в проказата на греха, съзнава, че тя го е заразила от рождението му, разпростряла се е върху цялата му душа и убива всяка духовна сила и способност. Все по-ясно вижда злите качества, израсстващи от този лош корен: гордостта и високомерието на духа, постоянното влечение да мисли за себе си по-високо, отколкото трябва, суетността, жаждата за признание и уважение от хората, омразата и завистта, ревността и жаждата за отмъщение, гневът, лукавщината и горчилката, вродената враждебност срещу хората и Бога, изявяваща се в десетки хиляди форми, любовта към света, своеволието, глупавите и вредни страсти, пленяващи най-дълбоките места на душата му. Ясно му е колко тежко е грешил с езика си – дори ако не е говорил недуховни, срамни и лъжливи неща, то най-малкото е грешал с разговори, които не са за назидание (Еф. 4:29) и “за благодат на тия, които слушат”. Всичко у него е било развалено, Святият Дух е бил потиснат. Очевидни също са и злите му дела: “те превишават всяко преброяване” (Пс.40:5).

5. Пред очите му ясно е очертана вината. Знае какво наказание е заслужил, дори само заради “копнежа на плътта” (Рим.8:7), заради плътната развала на природата му; колко повече заради всичките му зли пожелания, заради грешните му думи и дела! Не би могъл и за миг да се усъмни, че и най-малкото от тях заслужава адско проклятие, където “червеният не умира и огънят не угасва” (Марк 9:45). Преди всичко върху него тегне вината, че “не е повярвал в името на единородния Божи Син” (Йоан 3:18). “...то как ще избегнем въздаянието ние, ако пренебрегнем едно толкова велико спасение...” (Евр.2:3). “Който не вярва, е вече осъден” и “Божият гняв остава върху него” (Йоан 3:18, 36).

6. Но какво може да даде човек, за да спаси душата си, подвластна на справедливия гняв на Бога? С какво да се приближи при Бога? Как може да плати своя дълг пред Него? Ако от този момент нататък покаже съвършено покорство на всяка Божия заповед, това не прави нито един негов грях оправдан, нито едно зло дело от миналото. Каквото и добро да върши, не може да навакса изоставането поради изгубеното време. Така вижда, че е напълно безсилен да изкупи предишните си грехове; не е в състояние да направи нещо добро пред Бога и да плати изкупителната цена за душата си.

Но също и ако Бог му прости всичките минали грехове при условие, че повече няма да съгрешава и ще се покорява занапред съвършено и безпрекословно на всички заповеди, той пак знае, че това не го ползва, защото никога не би могъл да изпълни това условие. Знае и чувства, че не е в състояние да изпълни Божиите заповеди, докато сърцето му си стои с естествената греховност и развала. Та едно лошо дърво не може да дава добри плодове! Един човек не може да очисти едно греховно сърце. За човека това е невъзможно. Следователно не може да започне да ходи в пътя на Божиите заповеди. Не знае да направи и една крачка по този път. Обиколен от грях, страдание и ужас, не намира начин да се освободи и може само да вика: “Господи, спаси! Загибам!” (Мат.8:25).

7. Така че нищета по дух е първата крачка по пътя на борбата, която ни предстои. Тя е истинско наличие на съзнание за вътрешната и външната ни греховност, както и за вината и безпомощността ни. Това някои хора с чудовищна неточност наричат “добродетелта на смиреннието”. С това ни учат да се гордеем с разбирането, че сме заслужили проклятие. Но Словото на нашия Господ ни казва тук нещо съвсем друго; то извиква у слушателя само представата за пълна недостатъчност, за абсолютен грях, безпомощна виновност и нищета.

8. Когато великият апостол се мъчи да привлече грешници при Бога, той говори по начин, напълно съответстващ на това. “Божият гняв се открива от небето против всяко нечестие и неправда на хората” (Рим.1:18). С това обвинение той засяга езическия свят и го предупреждава за надвисналия гняв на Бога, но

засяга и юдеите, които не са по-добри и им се полага същото проклятие; и това той прави не за да изисква “благородната добродетел на смирението”, а “да затули устата на всекиго и цял свят да се доведе под съда на Бога”(Рим.3:19).

След това продължава, че всички тия са не само виновни, но и безпомощни; това ясно личи от думите: “Защото ни една твар няма да се оправдае пред Него чрез дела, изискани от закона”. А сега независимо от закона се яви правдата от Бога чрез вяра в Исуса Христа”. “Ние заключаваме, че човек се оправдава чрез вяра, без делата на закона” (Рим. 3:20,21,28). Всички тези изявления засягат един пункт, а именно: “Да извади гордостта от човека” (Йов 33:17), да го свали в праха, а не да го научи, че трябва да счита смирението си за добродетел. Те трябва да го изпълнят с абсолютното, пронизващо убеждение за най-дълбоката му греховност, вина и безпомощност, която изправя грешника – обезоръжен, изгубен и тласнат в разтлението – пред най-силния му помощник – Исус Христос, Праведния.

9. Не може тук да не се установи, че християнската вяра започва точно там, където свършва езическото учение за нравствеността. Да станеш “нищ по дух”, да не постъпваш лукаво, да се отречеш от себе си, да не разчиташ на своя правда – това са съществени точки на религията на Христос, чрез които тя оставя далеч зад себе си всички езически религии. Това е било винаги скрито от мъдреците на тоя свят, и то толкова пълно, щото в целия латински език, дори след всичките му облагородявания по време на Августиновата епоха, няма абсолютно никакво понятие за смирение. Да, също и в целия гръцки език не може да се намери такова понятие, докато великият апостол не го въведе.

10. О, да можехме да почувстваме онова, което тези езици не успяха да изразят! Грешнико, събуди се! Познай себе си! Осъзнай и почувствай, че “в нечестие си роден и в грях те е заченала майка ти”(Пс. 51:7), а сам ти си трупал грях върху грях, преди да започнеш да правиш разлика между добро и зло. Съкруши се под мощната ръка на Бога, след като си осъден на вечна смърт. Откажи се от всяка мисъл, че с нещо можеш да си помогнеш, отхвърли я, отвърни се от нея. Цялата ти надежда трябва да е тая, че можеш да бъдеш

умит в Христовата кръв и обновен чрез могъщия Дух на Тоя, Който сам понесе в тялото Си нашите грехове на дървото” (1 Петр.2:24). Тогава ще засвидетелстваш: “Блажени нищите по дух, защото е тяхно небесното царство”.

11. Това е Небесното или Божието царство, което е “вътре в нас”, а именно, “правда, мир и радост в Святия Дух” (Рим.14:17). И какво друго е правда, освен животът на Бога в душата, подобие на Христовия образ, отпечатването на Божия образ в сърцето, обновен по подобие на Неговия създател? Какво друго, освен любов към Бога, защото Той първи ни е възлюбил, и любов към всички хора заради Него?

Какво друго е тоя мир, Божият мир, освен тихото упование на душата, сладкият покой в Христовата кръв, недопускащ никакво съмнение, че сме приети от Спасителя; той изключва всеки страх, освен произтичащия от любов страх, че можем да нараним своя небесен Отец.

Вътрешното царство включва също “радостта в Святия Дух”, Който запечатва върху нашите сърца “изкуплението, което е в Христа Исуса”, и Христовата правда, вменена ни за прощаване на миналите грехове. Още отсега получаваме “залога за нашето наследство” (Еф.1:14) и короната, която Господ, праведният Съдия, ще ни въздаде в оня ден (2 Тим.4:8). Това може да бъде обозначено като “небесното царство”, защото още отсега небето се е отворило в душата. Избликнали са ония живи потоци на радост, които бликат от Божия престол.

12. “Тяхно е небесното царство”. Който и да си ти, комуто Бог е подарил “нищета по дух”, за да се почувстваш изгубен: ти имаш правото на това чрез милостивото обещание на Този, Който не може да лъже (Тим 1:2). небесното царство е купено за тебе чрез кръвта на Агнето. То е много близо: ти стоиш непосредствено на границата на небето. Още една крачка и влизаеш в него, където има правда, мир и радост. Пълен ли си с грехове? “Ето Божия Агнец, Който носи греха на света!” (Йоан 1:29). Лишен ли си от всякаква святост? Погледни на своя “Ходатай при Отца, Исуса Христа праведния” (1 Йоан 2:1). Невъзможно ли ти е да изкупиш и най-малкия си грях? “Той е умилостивение за нашите грехове” (1 Йоан

2:2). Повярвай сега в Господ Исус Христос и всичките ти грехове ще бъдат изличени. Нечист ли си в тяло и душа? “Стани и се умий от греховете си” (Деян. 22:16). Не се съмнявай повече в обещанията! Отдай слава на Бога! Бъди смел да повярваш! Извикай от дълното на сърцето си:

Предавам се на Тебе аз
и чувам как кръвта Ти ми говори:
Хвърли във Мен греха си в този час
и в мир ще бъдеш с Бога горе.

13. Тогава ще научиш от Него какво значи “смирен на сърце” (Мат.11:29). Това е истинското, християнското смирение, произтичащо от едно опитване на Божиата любов, която примирява с Бога. “Нищетата по дух” започва в това значение там, където завършва познаването на вината и на Божия гняв; тя е постоянно съзнание за пълната ни зависимост от Него във всяка добра мисъл, дума или дело, едно съзнание за пълната ни неспособност за каквото и да било добро, ако Господ не напоява всяка минута (Ис. 27:2). Тя е отвъръщане от човешките похвали, понеже добре знаем, че само на Бога се полага славата. С нея е свързан един пълен с любов свян, едно нежно преклонение пред Бога поради греховете, които, знаем това, Той е простил, и поради греха, който живее все още в сърцето ни, макар да знаем, че той няма да ни донесе проклятие. Въпреки това убеждението за вродения у нас грях се задълбочава с всеки изминал ден. Колкото повече растем в богатата, толкова по-ясно виждаме отчайващата злина на сърцето си. Колкото повече заякваме в познанието и в Божиата любов чрез нашия Господ Исус Христос (макар че за хората, които не познават спасителната сила на Бога, това може да е една голяма тайна), толкова по-ясно познаваме отчуждението си от Бога, враждебността на плътската ни природа и необходимостта да бъдем напълно обновени в правда и истинска святост.

II. 1. Наистина, когато се намираш в това начало, ти трудно ще си представиш тези истини. “Аз в благоденствието си рекох: няма да се поклатя довека. Господи, в благоволенieto Си Ти беше ме поставил на твърда планина” (Пс.30:6,7). Грехът е така настъпен под нозете ти, щото едва ли би повярвал, че той остава в тебе. И изкушението е заставаено да мълчи и не повдига гласа си повече. Не може да се приближи, изгонено е надалеч. Възкачен си на триумфалната колесница на радостта и любовта. Издигах се с крила като орел. Но Господ знае добре, че това състояние на ликуване рядко трае дълго. Затова прибавя: “Блажени скърбящите, защото те ще се утешат”.

2. Не бива да считаме, че това обещание важи за хората, скърбящи поради световните теготи, които изпитват болка и печал само въз основа на някакви грижа или разочарование, например застрашени са доброто име, приятелите или имуществото им. Те имат толкова малко основание, колкото и ония, които се измъчват от страх от някакво временно зло, които чезнат от безпокойства и грижи или се косят от пожелания за земни неща, поради които изнемощява сърцето. Нека не мислим, че те ще получат нещо от Господа (Як.1:7). Мислите им са далеч от Бога. Всяка нищожност ги смуцава (Пс. 39:6). “Това ще имат от ръката Ми: в скръб ще легнете”(Ис. 50:11) – казва им Господ.

3. Скърбящите, за които тук говори Господ Исус, скърбят по съвсем друга причина. Те скърбят в търсенето си на Бога. Това е скръб по Тоя, в Когото са се радвали с “неизказана радост”, когато им е дал въпреки недостойнството им да опитат благото Му слово, прощението и “великите дела, които въвеждат в бъдещия век”(Евр. 6:5). Но днес Той е “скрил лицето Си и те се смуцават”(Пс.104:29). Не могат да Го видят през дебелия облак. Но виждат как изкушението и грехът, за които наивно са си представяли, че с тях е свършено и никога няма да ги изпитат, отново се съвземат. Сега биват подгонвани от тях с пълна сила и обградени от всички страни. Не е изненадващо, че душите им са обезпокоени и обхванати от страх. Техният мощен враг не би изпуснал случая да ги запита: “Где е твоят Бог? Къде остана блаженството, за което приказваше? Къде е небесното царство,

което трябваше да е наближило? Наистина ли каза Бог, че греховете ти са простени? Не е казал такова нещо. Това е било само сън, самозаблуда, плод на въображението. Щом са простени греховете ти, защо си това, което си? Може ли някой, чиито грехове са простени, да е така несвят?” И ако те, вместо веднага да извикат към Бога, се хванат да спорят с някого за тези неща, тогава наистина ще изпитат печал, болка в сърцето, неизговорима нужда. Да, даже и ако сам Бог огрее душите им и с познатото Си милосърдие отмахне всяко съмнение, пак някой “слаб във вярата” може да изпадне в изкушение и беда поради това, което го сполита. Това най-често става в случаите, когато греховното мислене го връхлита и го тласка да падне. Тогава той може да извика:

На възето на страха вися.
Ако се скъса, ще пропадна!

Става дума за страха, че вярата ми може да претърпи крушение и състоянието ми ще стане по-лошо от предишното, че

хлябът жив ще се привърши
и в ада затова ще се намеря.

4. Той е сигурен, че тази мъчителна борба “не се вижда да е за радост, а е тежка, но после принася правда като мирен плод” (Евр.12:11). Затова блажени са тия, които страдат по този начин, ако “чакат Господа” и не допускат да излязат от пътя поради окаяните утешители на света, ако не приемат никакви утешения за греха, безумието и суетата, ако знаят, че всяко разсейване и губене на време из света, всякакви удоволствия водят само до затъпяване и упояване на душата, така че тя да стане безчувствена и към себе си, и към Бога. Блажени са, които се стремят да опознаят Господа и отблъскват всякаква друга утеха. Те ще бъдат укрепени чрез утехата на Святия Дух, чрез едно ново откровение за Неговата любов, чрез неумишленото свидетелство, че “сме обдарени във Възлюбения” (Еф.1:6). Тази убеденост на вярата поглъща всяко съмнение и мъчителен страх.

Бог дава на вярващия доверчива надежда, трайно притежание и вечна утеха. Ние не дискутираме дали е възможно някой, който е бил просветен и е станал причастен на Святия Дух, да отпадне (Евр. 6:4,6). Достатъчно е чрез силата, която почива на него, да каже: “Кой ще ме отлъчи от Христовата любов? Знам, че нито смърт, нито живот ... нито сегашното, нито бъдещето ... нито височина, нито дълбочина може да ме отлъчи от Божиата любов, която е в Христа Исуса, нашия Господ”(Рим.8:35, 38,39).

5. Целият този процес, скръбта по един изгубен Бог и радостта отново да съзреш лицето Му, изглежда има първообраз в това, което нашият Господ каза на апостолите в нощта на страданието: “Затова ли се питате помежду си, дето рекох: Още малко и няма да Ме виждате, и пак малко и ще ме видите? Истина, истина ви казвам, че вие ще заплачете и ще заридаете (*поради това, че няма да Го виждат*), а светът ще се радва (*той ще ликува, защото тяхната надежда е затъмнена*); вие ще скърбите (*чрез съмнение, страх, изкушение, силен копнеж*), но скръбта ви ще се обърне на радост (*поради връщането на Този, Който живее в душите им*)”. Жена, която ражда, е в скръб, защото е дошъл часът ѝ; а когато роди детенцето, не помни вече тъгата си поради радостта, че се е родил човек на света. И вие сега сте на скръб (*вие сте опечалени и не можете да бъдете утешени*). Но Аз пак ще ви видя и сърцето ви ще се зарадва (*с тиха, вътрешна радост*), и радостта ви никои няма да отнеме”(Йоан 16:19-22).

6. Но въпреки че тази скръб има край, че преминава в свята радост чрез възвръщането на утехата, има една друга, благословена скръб, която остава у Божиите чада. Те носят все още една тъга поради греховете и окаяността на човечеството; плачат с плачещите. Плачат за онези, които не плачат за себе си, и за ония, които съгрешават против собствените си души. Те носят страданието, слабостта и неверността на онези, които всъщност са спасени от греховете си. “Кой изнемощява, без да изнемощявам и аз? Кой се съблазнява, без да се разпалям и аз?” (2 Кор.11:29). Огорчени са заради безчестието, което се причинява непрестанно на Владетеля на небето и земята. Те винаги имат съзнанието за пълно страхопочитание и това придава на духа им дълбока

сериозност. Тази сериозност се е умножила, след като очите на сърцето им са се отворили, защото сега съзират необятния океан на вечността, бездънен и безбрежен. Но милиони хора вече са потънали в него и устата му се е разтворила, за да погълне и останалите. От една страна, виждат Божия дом, вечния дом в небесата; от друга – ада и погибелта. Затова усещат колко важен е всеки миг – той няма да се върне, изгубен е навеки.

7. Но цялата тази мъдрост от Бога е глупост за света (1 Кор. 3:19). Всички тия “страдания” и “бедност по дух” за него са глупост и невежество. Да, даже би било добре, ако се мине с толкова лека присъда, защото той може да нарече тези неща и с по-тежки думи: мрачен светоглед, лудост или хипохондрия, да ги обяви за безумие или духовна бъркотия; никак не е чудно, че хората, непознаващи Бога, издават такива присъди. Да си представим, че двама души са излезли да се разхождат. Единият внезапно се спира и извиква с явен ужас и уплаха: “Пред каква бездна стоим! Виж, има опасност да се пребием в пропастта! Още крачка и пропадаме в този тран! Стой! За нищо на света няма да вървя по-нататък!” Но другият, по свое мнение също така добре зрящ, поглежда напред и не вижда нищо такова. Какво ще си помисли той за своя спътник, освен “че е полудял”, че нещо в главата му не е наред, че несъмнено (освен ако не го отгаде на прекаленото му учене) религиозните му занимания са го довели до лудост (Деян. 26:24).

8. Но нека Божиите чада не се смуцават поради подобни колебания. Вие, които имате просветлени очи, не се плашете от ония, които ходят още в мрака. Не ходете в сенките на безполезността! Бог и вечността наистина съществуват. Небето и адът наистина стоят разтворени пред вас и вие сте застанали на ръба на бездънната пропаст. Тя вече е погълнала повече, отколкото думите могат да изразят – нации и племена, народи и езици. Все още е разтворила паст (няма значение виждате ли това или не), за да погълне лекомислените, окаяни човешки чада. О, извикайте силно, не се щадете! Издигнете гласа си към Този, Който държи времето и вечността, викайте за себе си и за братята си, за да избегнете това, което предстои да става и което идва като опустошителен вятър, за да се доберете през всички вълни и бури

в пристанището, което очаквате! Плачете за себе си, докато Бог обърше сълзите от очите ви; а дори и тогава плачете за бедствието, което ще слети земята, докато Господарят сложи край на всичко и приключи с окаяността и греха, докато Той обърше сълзите от всяко лице и “земята се изпълни със знание за славата на Господа, докато водите покриват морето”(Авакум 2:14).

Въведение към проповед 22

Втора проповед върху Проповедта на планината

Проповед 22, както и предходната, спада към най-дългите в този сборник; тя е характерна със задълбочено разработване не само на Мат.5:5-7, но и на две принадлежащи по същество към този текст места: Мат. 5:21-26 (т. нар. ”антимтези” – I, 7-11) и I Коринтяни, 13 глава (химна на любовта; III, 2-17). Задълбочеността на изложението се проявява и в това, че по-често от обичайното се коментират въпроси от областта на текстовата критика и превода (напр. I, 8; III, 1, 3, 6, 10, 14). Все пак тази проповед не оставя впечатлението за абстрактно богословско разискване на единични проблеми, понеже теоретичното постоянно бива обвързвано с практични съображения и примери.

Проповедта е така изградена, че след едно поетично въведение от Песен на песните се предлага в три главни части тълкуване на третото, четвъртото и петото блаженство. При това Уесли подхожда с голяма прецизност в определянето на централните понятия, без да спестява критика спрямо обичайните си църковни отци, уважаваните антични философи или съвременниците, в случай че те затрудняват или пречат на разбирането на библейските изявления.

I. “Блажени кротките”. Стоиците са учили, че “упражняването на добродетелите” се състои в “апатията”, в “съвършеното отсъствие на афекти”. Но Уесли тръзва от това, че човешките чувства, както всичко останало, сътворено от Бога, не се разрушават от действието на благодатта, а се привеждат в един уравновесен баланс. “Кротостта” не е някаква лишена от разум отнесеност, затваряща си очите за злото (I, 5); тя е вътрешна нагласа, която определя всички отношения на човека (към Бога, към самия себе си, към другите), но именно по тая причина тя не бива да се ограничава само до едно определено външно

(“кротко”) поведение. За да обоснове това, Уесли привежда първата антитеза (Мат.5:21), която той предлага в нейния вероятно първоначален вид, сиреч, без “неоснователното” обезсилване на смисъла на стих 22, извършено в някои ръкописи, както и в превода на крал Джеймс (KJV), и прави по-ясна с указанията за нейния исторически контекст. Но преди всичко Уесли изяснява заедно с реформаторите, че изпълняването на дълга спрямо Бога не освобождава нито от дълга спрямо ближните, нито от любовта като основен мотив на действието (I, 10). Обещанието, дадено на кротките, се изпълнява – въпреки липсващата му светска мъдрост – още тук под благословението на Бога, а напълно в новия свят като съучастване в Христовото владичество (I,12 и сл.)

II. Тълкуването на четвъртото блаженство внася нещо ново дотолкова, доколкото тук Уесли намира в него обръщане към вярата, копнеж към уподобяване с Бога чрез обновление под действието на Божия Дух. Опитностите на телесните влечения, глада и жаждата биват възприемани, за да опишат силата на тези копнежи, неподдаващи се на удовлетворяване с никакви заместители, а само чрез любовта, идеща от Бога (II, 2 и сл.) Тук се включва едно удивително описание на “светската религия”, която не може да удовлетвори истински този копнеж. Тя се състои в следните постулати: (1) да не се върши нищо неправилно; (2) да се върши добро; (3) да се прилагат благодатните средства. Това са принципите, които познаваме от Общите правила на Уесли! С това той същевременно прави очевидна временността на тези правила, без тук подчертано да се позовава на тях; те не са за пренебрегване като помощ за правилното действие, но във всеки случай представляват един съсъд за истинската вяра, за опознаването на Бога, за общението и живота с Него. Изпълнението на обещанието започва вече с усещането на глада и жаждата по живата вяра, която не се задоволява с външното, а копнее по цялостно обновление. Бог ще я насити с благодат, щастие и любов и ще я обнови по образа, по който тя е създадена първоначално.

Понятието “праведност” тук е отнесено от Уесли по-силно към вътрешното обновление на човека, отколкото текстът позволява според широко разпространеното схващане на днешните екзегети.

III. Тълкуването на петото блаженство вижда в “милостивите” ония, които обичат ближните си както себе си (III, 1). С това е дадено ключовото понятие за включването на Химна на любовта (1 Кор.13), на който Уесли посвещава следващите шестнадесет абзаца – най-дългата вставка от този род в една проповед. Самият този факт, както и даденото тълкуване, показват колко важно за Уесли е да обобщи етиката на християнската вяра в любовта, която не притиска човека, а го прави способен свободно и с радост да върши Божията воля. Покорството на вярата не е принудено и наложено против волята в името на постигането на определени цели; то се осъществява чрез вътрешно съгласуване на вярващия с Божията воля и затова е точно противоположното на една благочестивост, постигната с усилия, колкото и впечатляваща да е тя.

И тук изпълнението на обещанието бива отнесено към този и отвъдния свят, но акцентът определено е върху първия. Защото с него Уесли свързва едно остро, отчасти горчиво-иронично, осъждане на войната и подигравачното се с всякакво милосърдие отношение между християните – думи, като че ли записани за нашето време.

КРОТОСТ, ПРАВДА И МИЛОСЪРДИЕ (Втора проповед върху Проповедта на планината)

“Блажени кротките, защото те ще наследят земята. Блажени, които гладуват и жадуват за правдата, защото те ще се наситят. Блажени милостивите, защото на тях ще се показва милост.”

(Мат. 5:5-7)

I. 1. Когато “зимата отмине” и “гласът на гургулицата се чува по нашата земя” (Песен 2:11), когато Утешителят на наскърбените се върне, за да пребъдва с нас довека, когато при сиянието на присъствието Му облаците се разпръснат, тъмните облаци на съмнението и несигурността, когато бурите на страха отшумят, вълните на тревогите се уталожат и духът се зарадва в Бога, нашия Спасител, тогава ще се е изпълнило Словото по великолепен начин. Тогава тия, които Той е утешил, ще могат да засвидетелстват: “Блажени кротките, защото те ще наследят земята”.

2. Но кои са кротките? Не онези, които за нищо не тъгуват, защото нищо не знаят, и не се безпокоят поради ширещото се зло, защото не правят разлика между добро и зло. Не ония, които са защитени от сътресенията на живота поради тъпоумната си безчувственост, или – било поради заложба или приспособяване – са като един пън и нищо не ги вълнува, понеже нищо не усещат. Тези неща правят безчувствените философи напълно равнодушни. Безчувствеността е толкова отдалечена от кротостта, колкото и човечността. Затова е трудно да се схване как някои християни от времето на неподправеното учение, и особено някои църковни отци, не разбират това и приемат за съставна част на християнството една от най-лошите езически заблуди.

3. Не е християнска кротост и това да се откажеш от ревността за Бога; също и не означава незнание или безчувственост. Не тя отбягва всякаква крайност, както в изобилие, така и в недостатъчност. Не унищожава чувствата, а ги държи в равновесие, защото Бог няма намерението да унищожава природната даденост чрез благодатта Си, а само да я овладее и направи балансирана. Кротостта причинява уравновесеност на духа. Тя държи везните в равновесие относно гнева, угрижеността или страха; във всяко житейско положение остава в това равновесие и не се колебае нито наляво, нито надясно.

4. Оттук като че ли излиза, че кротостта се отнася към нас. Но тя може също така добре да се отнася и към Бога и нашите ближни. Когато тази кротост се отнесе към Бога, тя обичайно се означава като примирение; това е тихото съгласие с всичко, което Той иска от нас, дори когато то не би трябвало да се харесва на човешката ни природа. Тази уравновесеност винаги казва: “Господ е, нека стори, каквото Му е угодно”(1 Царе 3:18). Ако в по-тесен смисъл я отнесем към самите себе си, ние я наричаме “търпение” или “доволство”. Когато я окажем на ближните, тя е “благодетелност” спрямо добрите и “дружелюбност” спрямо злите.

5. Истински кротките могат ясно да установят що е зло, те могат също и да понесат зло. Те са чувствителни в разпознаването му, но все пак кротостта задържа юздите в ръката си. Във висша степен са “ревностни за Господа”, но ревността им бива направлявана от познанието и то управлява всяка тяхна мисъл, дума или дело чрез любовта към хората и Бога. Те не искат да задушат силните чувства, всадени в природата им от Бога, които биха могли да бъдат приложени за мъдри цели. Кротките овладяват чувствата си, правят ги приложими и полезни само за определените цели. Така и най-силните и неуравновесени чувства могат да се използват за най-благородни цели; в това число омразата, гневът и страхът, когато се насочат против греха и се овладяват чрез вярата и любовта, стават крепост и твърдина на душата и лукавият не може да се доближи и да я нарани.

6. Очевидно тази духовна нагласа не само трябва да се запази, но и да се развива от ден на ден. Възможности да я прилагаме и

оттам да я умножаваме никога няма да ни липсват, докато сме на земята. “Нужно ви е търпение, та като извършите Божията воля, да получите обещаното” (Евр.10:36). Нуждаем се от примирение, та да можем да кажем във всички ситуации: “Не както аз искам, но както Ти искаш” (Мат.26:39). Нуждаем се всякога да търсим доброто на всички (1 Сол.5:15), особено на злите и неблагодарните; иначе ще бъдем надвити от лукавия, вместо да побеждаваме злото чрез добро.

7. Кротостта не се отличава само във външните дела, както са учили от древността книжниците и фарисеите и както окаяните учители, не получили мъдрост от Бога, ще учат във всички времена. Нашият Господ ни предпазва от стеснено разбиране и чрез следните думи ни показва истинските измерения на кротостта: “Чули сте, че е било казано: Не убивай, и който убие, се излага на съд. А пък Аз ви казвам, че всеки, който се гневи на брата си без причина, излага се на съд” (Мат.5:21,22).

8. Тук нашият Господ счита гнева за убийство, макар че всичко е станало само в сърцето и устата. “Който се гневи на брата си”, на който и да било човек на земята, тъй като всички сме братя, който чувства някакъв гняв в сърцето си или друго преживяване в сърцето, което не е подбудено от любов; който без причина се гневи, е достоен за съд и в същия миг бива подложен на Божия съд.

Но не е ли склонен човек да подбере ония ръкописи, които изпускат думата “без причина”? Не е ли тя излишна? Защото ако гневът е едно движение на чувствата, което не е подбудено от любовта, как може да има такова движение, което ще е оправдано пред лицето на Господа?

Ние позволяваме гнева поради греха. В този смисъл можем да се гневим, без да съгрешаваме. За самия Господ се разказва, че се е гневил: “А като ги изгледа с гняв, наскърбен поради закоравяването на сърцето им...” (Марк 3:5). Исус беше потиснат от греха и гневен поради него. Това несъмнено беше право пред Господа.

9. “И който рече на брата си: рака”, който се поддаде на гнева и използва презрителна дума. Тук коментаторите отбелязват, че “рака” (безделнико) е сирийска дума, означаваща нещо празно, суетно и глупаво, т.е. това е един крайно рязък израз против

човека, разгневил ни с нещо. Исус уверява, че който използва тая дума, е виновен пред Синедриона; та дори прибавя още по-тежка присъда – Божията.

“А който му рече: Бунтовни безумецо”, който с това даде място на дявола, който избухне в презрителни, умишлено нараняващи думи, “се излага на огнения пъкъл” – в същия миг заслужава най-безмилостно проклятие. Трябва да се отбележи, че всички тези прояви Господ окачествява като заслужаващи смърт: чрез удушаване – присъда, изпълнявана по присъда на по-низшите съдилища; чрез убиване с камъни, след като присъдата е издадена от върховния съд в Ерусалим; чрез изгаряне, което е ставало само с най-лошите престъпници в долината Еном.

10. По природа хората си мислят, че Бог ще прости небрежността им при изпълнението на някои задължения, понеже са изпълнили по-старателно други такива. Но Той отхвърля категорично подобно суетно, макар и широко разпространено схващане. Показва, че не е възможно за един грешник да прави такива пазарлъци с Бога. Той няма да приеме нещо заради друго или частично покорство наместо пълно. Предпазва ни от това да считаме изпълнението на дълга ни спрямо Него като заместител на изпълнението на дълга спрямо ближния; добрите дела далеч не стигат, за да угодим на Бога, ако не ни достига любов. Напротив, недостигът на любов ще направи подобни дела една мерзост пред лицето Му.

“И тъй, като принасяш дара си на олтара, ако там си припомниш, че брат ти има нещо против тебе...” (*въз основа на твоето враждебно отношение към него, защото си го нарекъл “рака” и “бунтовен безумец”*), не мисли, че дарът ти ще изкупи твоя гняв и ще бъде някак си приет от Бога, докато съвестта ти е опетнена с непоколебим гняв. “Остави дара си пред олтара и първо уди и се примири с брата си (*направи най-малкото това, което зависи от теб за примирението*), и тогава дойди и принеси дара си”.

11. Не си позволявай никакво отлагане, щом се касае така пряко до душата ти. “Спогаждай се с противника си по-скоро, докато си на пътя с него (*ако е възможно, още докато е в полезрението*)

ти), да не би противникът ти да те предаде на съдията (*да не би Бог, съдията, да те призове*), а съдията те предаде на служителя (*на сатана, изпълнителя на Божия гняв*) и бъдеш хвърлен в тъмница (*в пъкъла, където ще бъдеш вързан до деня на страшния съд*). Истина ти казвам, никак няма да излезеш от там, докле не изплатиш последния когрант”. Но това никога няма да ти се удаде, защото нямаш нищо, с което да платиш. Попаднеш ли в оня затвор, димът от мъчението ти ще се издига до века.

12. Междуременно “кротките ще наследят земята”. Това е глупостта на светската мъдрост. Светските мъдреци винаги са убеждавали кротките, че няма да могат да живеят на земята, ако не се въоръжат със сила, ако смирено търпят злоупотребите. Няма да могат да задоволят жизнените си нужди и да запазят това, което притежават. Не могат да очакват никакъв мир, да притежават нещо, да изпитат и най-малка радост. Това би било много вярно, ако нямаше Бог на света или ако Той изобищо не се интересуваше от човешките чада. Но “когато Бог стана да съди, за да спаси всичките кротки на земята” (Пс.76:9), Той обърна цялата езическа мъдрост на смях и подигравка и “човешката ярост се обърна на хвала на Него”(10). Господ особено желае да снабди кротките с всичко, от което те се нуждаят за живота и благочестието си. Гарантира им грижата, която е обещал, независимо от насието, измамливостта и злата природа на хората. Гарантира, че ще им даде “всичко изобилно, за да се наслаждават”(1 Тим. 6:17). За тях това е достатъчно, все едно дали е много или малко. Както “чрез твърдостта си са придобили душите си” (Лука 21:19), така и придобиват наистина всичко, което Бог им е дал. Винаги са доволни, стига им това, което имат. То им харесва, защото харесва на Бога, така че понеже сърцето им, пожеланието им, радостта им са насочени към небето, действително за тях може да се каже, че “притежават земята”.

13. Но изглежда тия думи имат още едно по-далеч отиващо значение, а именно, че кротките ще имат особен дял на “новата земя, в която живее правда”(2 Петр.3:13), на “новото небе и новата земя”: “И видях, че слизаше от небето ангел ... той улови змея, старовременната змия ... и я заключи за хиляда години ... Видях и

душите на ония, които бяха обезглавени заради свидетелството си за Исус и поради Божието слово, и на ония, които не се поклониха на звяра, нито на образа му, и не приеха белега на челото си и на ръката си; и те оживяха и царуваха с Христа хиляда години. Другите мъртви не оживяха, докле не се свършиха хилядата години. Това е първото възкресение. Блажен и свят е оня, който участва в първото възкресение; над такива втората смърт не ще има сила, а те ще бъдат свещеници Богу и на Христа и ще царуват с Него хиляда години” (Откр.20:1-6).

II. 1. До това място в Проповедта нашият Господ се занимава с това да отстрани пречките пред един истински живот на вяра: например гордостта, първата голяма пречка за всички вярващи, която бива премахната чрез нищетата по дух; или лекомислието и неспособността за мислене, които пречат вярата да пусне корени в душата, докато не бъдат премахнати чрез свято тъгуване. Така се постъпва и с гнева, нетърпението, недоволството; всички те се лекуват чрез християнска кротост. Едва когато тия пречки са премахнати, тези лоши болести на душата, будещи постоянно измамни пожелания и нездрав стремежи в нея, се връщат първичните и естествени желания на един дух, произлизащ от небето. Той гладува и жадува за правдата.

2. Правдата е богоподобие и подобие на Христос. Тя обединява всяка свята и небесна мисловна нагласа. Неин произход и същевременно нейна цел е любовта към Бога като наш Отец и Спасител и любовта към всички хора заради името Му.

3. “Блажени, които гладуват и жадуват” по тази любов. За да разберам напълно тази идея, трябва първо да установим, че гладът и жаждата са най-силните телесни нужди. Също така този глад на душата, тази жажда по богоподобие са най-острите потребности на душата ни, ако сърцето ни вече е разбудено; те поглъщат всички останали нужди в едно огромно желание да бъдем обновени по “образа на Този, Който ни е създал”(Кол. 3:10). Второ, трябва да разберам, че от момента, когато сме започнали да гладуваме и жадуваме, това желание не преминава, а става все по-силно и остро, докато не се нахраним, напием или умрем. И духовното пожелание не отминава от момента, когато започнем да гладуваме

и жадуваме за пълна прилика с Христос; то вика все по-настойчиво за духовното си ястие. Не може да отмине, ако не е задоволено, докато все още у нас има някакъв духовен живот. Трето, можем да наблюдаваме, че гладът и жаждата могат да се утолят само с ястие и питие. Ако човек дава на гладуващия всичко на света – елегантни грехи, помпозно обзавеждане, всички богатства на света, безбройни количества злато и сребро; ако му оказва всякакви почести – всичко това не му трябва, всичко това е без значение. Би казал просто: “Не се нуждая от тези неща. Дай ми да ям, иначе ще умра”. Същото става с всяка душа, която истински гладува и жадува за правдата. Тя не може да намери никаква утеха. Нищо друго не може да я задоволи. Каквото и да ѝ се предлага, ще го отблъсне, все едно дали е богатство, почести или наслади. Тя казва само: “Не се нуждая от това! Дай ми любов, иначе умирам”.

4. Невъзможно е също една душа, която жадува по Бога, по живия Бог, да бъде задоволена с онова, което светът мисли за вярата, или с това, което той счита за щастие. Религията на света се основава на три неща: първо, да не се върши нищо нередно, да се въздържа човек от видими грехове, които са осъдителни – грабеж, кражба, грубо проклятие, пиянство; второ, да се върши добро, да се оказва помощ на бедните, благотворителност, както се казва; трето, да се прилагат благодатните средства – поне да се взема участие в църквата и причастието. Който отговаря на тези три белега, се счита от света за религиозен човек. Но ще нахрани ли това оня, който гладува по Бога? Не, това не е никаква храна за неговата душа. Той копнее за по-благородна религия, за една по-висока и по-дълбока вяра от тази. Не може да се храни с такива сиромашки, плоски, формални действия и “да пълни корема си с вятър” (Йов 15:2). Сигурно ще се мъчи да държи далеч от себе си всички външни белези на злото, усърден е в добрите дела и следва всички външни предписания, но не това е всичко, по което копнее. Това е само външната страна на вярата, по която ненаситно гладува. Вярата, която желае, е познание на Бога чрез Исус, живот, “скрит с Христа в Бога” (Кол. 3:3), съединяване с Господа в един Дух (1 Кор. 6:17), общение с Отца и Сина, ходене в светлина, както Бог е светлина, очистване, както Той е чист (1 Йоан 1:3, 7,3:3).

Това е вярата, правдата, чрез която би намерил мир с Бога.

5. “Блажени, които гладуват и жадуват за правдата, защото те ще се наситят”. Те трябва да се наситят с това, за което копнеят, а именно с правда и истинска святост. Бог ще ги насити с благословенията на Своята благодат, с блаженството на Своите избрани. Ще ги нахрани с хляб от небето, с манната на Своята любов. Ще ги напои с блаженство, както с изворна вода. Който пие от нея, никога няма повече да ожаднява (Йоан 4:14).

Твоеото присъствие премахва
болките на жаждата, на злото пожелание.
Затуй сърцето ми дълбоко се нуждае
от вечност, пълна със любов.

6. Който и да си ти, ако Бог ти е дал глад и жажда за правдата, викай към Него, за да не изгубиш никога тази неоценима дарба, това подарено ти желание да не престава и за миг. Дори и мнозина да ти обещават насищане и утеха, не им вярвай. Още по-силно викай: “Исусе, наставниче, смили се”. Живей свято, както Той е свят. Не пилей повече парите си за “това, което не е хляб, нито труда си за това, което не насища” (Ис. 55:2). Можеш ли да се надяваш да изкопаеш щастие от земята и да го намериш в светските неща? Стъпчи всичките им удоволствия под нозете си, презри тяхната почест, смети тяхното богатство за измет; всичко това не струва нищо пред “познаването на Господа Исуса”, пред пълното обновяване на твоята душа по образа на Бога, по който е създадена. Пази се да не задоволяваш този благословен глад и жажда с онова, което се нарича от света религия – една религия на формата, на външната привидност, която оставя сърцето все така земно и греховно. Не се задоволявай от нищо друго, освен от силата на благочестието и от една вяра, които са дух и живот, чрез които пребъдваш в Бога и Бог пребъдва в тебе, и живееш във вечността; чрез поръсването с кръвта на завета имаш достъп отвъд завесата, въведен си “ в небесни места, в Христа Исуса” (Еф.2:6), и там си намерил мястото си.

III. 1. Колкото повече такива хора биват изпълвани с Божия живот, толкова по-загрижени стават за всички, които живеят без Бога и още са мъртви в грехове и престъпления. Тази загриженост няма да остане невъзнаградена. “Блажени милостивите, защото на тях ще се показва милост”.

Думата, която Господ употребява тук, се отнася особено за хората с нежна чувствителност, за такива, които са далеч от това да презират лишенията от глад по Бога хора и тъгуват в сърцата си за тях. Милостивите са онези, които в пълния смисъл на думата обичат ближния си както себе си.

2. Понеже тази любов е от толкова огромно значение, Божията мъдрост ни е дала чрез ап. Павел едно всеобхватно и точно представяне на същността ѝ: “Ако говоря с човешки и ангелски езици, и ако имам пророческа дарба, и зная всяка тайна и всяко знание, тъй щото и планини да премествам; и ако раздам всичкия си имот за прехрана на сиромасите, и ако предам тялото си на изгаряне, а любов нямам, нищо не ме ползва” (1 Кор.13:1-3).

3. Любовта към нашите ближни, любовта, с която Христос ни е възлюбил, е търпелива. Тя понася всичко от всички. Претърпява всякакви слабости, незнание, заблуди, недъзи, всякакво твърдоглавие и маловерие на Божиите чада; всякакво лукавство и низост на чадата на света. Тя търпи не само определено време, за малко, а докрай; не оставя врага гладен или жаден. С това постоянно насипва на главата му огнената жар на горещата любов.

4. При всяка крачка към постигането на целта “да побеждаваме злото с добро” любовта е приветлива, блага, нежна и добродетелна. Тя е точно обратното на навъсеността, грубостта или горчивината. Веднага изпълва страдалеца с достойна за любов нежност и мекомота.

5. Поради това “любовта не завижда”. Невъзможно е да го прави. Тя е противоположност на капризността. Който чувства това нежно внимание към своя ближн, който горещо желае всичко добро на този и на отвъдния свят за всяка сътворена от Бога душа, не може да чувства болка, когато Той дава добри дарове на гадено човешко чадо. След като сам е приел същата дарба, не се чувства потиснат, напротив, радва се, че и някой друг е

благословен със същата привилегия. Ако не я е още приел, се радва и слави Бога, че поне един брат я притежава и поради това е по-щастлив от него. Колкото по-голяма е любовта му, толкова повече се отдалечава от всяка форма на завист спрямо другите създания.

6. “Любовта не се превъзнася”. Това значи, че любовта не прибързва, не се препира да произнесе присъда; не отсъжда сурово въз основа на недостатъчно или повърхностно разглеждане на нещата. Първо претегля целия доказателствен материал, преди всичко онова, което е в защита на обвиняемия. Който наистина обича ближния си, не прави като болшинството хора, които и в най-деликатните случаи не виждат всичко и правят прибързани изводи. Не, той напредва внимателно и оглежда всичко от всички страни. С готовност приема правилото на езичниците от античността: “Толкова малко съм готов да вярвам на това, което някой казва против някого, че не бих избързал да повярвам и на това, което той казва против самия себе си. Оставам винаги възможност да размисли още веднъж и за целта му давам някакъв добър съвет”.

7. “Любовта не се гордее”. Тя не подвежда към гордост и не търпи някой “да мисли за себе си по-високо, отколкото трябва да мисли”, а “да мисли скромно” (Рим.12:3). Да, любовта смирява душата в праха. Тя сразява всякакво самодоволство, което гордостта произвежда, и ни кара да ликуваме, че сме едно нищо, малки и незначителни, по-нищожни от всичко и слуги на всички. Всички, които “в братолюбието си се обичат един друг”, не могат да не си “отдават почит” взаимно (Рим.12:10). Всички те “мислят еднакво” и са “единодушни и единомислени”(Фил. 2:2).

8. “Любовта не безобразничи”. Не е неучтива и не се засяга. Отдава на всеки дължимото: “комуто страх, страха; комуто почит, почитта” (Рим. 13:7), също отзивчивост, вежливост, човечност спрямо всички, почита всеки според ранга му. Ако това е вярно, никой не е по-добре възпитан от един християнин, който обича целия свят. Защото желанието му може да бъде само едно: угажда на всички във всичко, като не търси своята полза, но ползата на мнозина. Това желание не може да остане скрито, то неминуемо излиза наяве в цялостната обхода с хората. Защото

любовта му е свободна от фалш, видима е във всеки момент. Тя го принуждава без лицемерие да стане “на всички всичко, та по всякакъв начин да спаси неколцина” (1 Кор. 9:22).

9. И понеже е на всички всичко, “любовта не търси своето”. Когато има копнеж да живее за полза на всички, човек изобищо не гледа за своите временни привилегии. Не жадува за човешкото сребро, злато или одежди. Не иска нищо друго, освен спасението на души. Да, в известен смисъл може дори да се каже, че той търси своето толкова малко, както в духовен, така и в земен смисъл; защото в напъгането с всички сили да спаси души от смърт забравя самия себе си. Не мисли за себе си, когато ревността за Господа го изяжда. Да, понякога изглежда, че в прилив на любов жертва тялото и душата си. Може да извика с Мойсей: “Тия люде сториха голям грях ... Прости греха им, но ако не, моля Ти се, мене заличи от книгата, която си написал” (Изм. 32:31,32). Или с Павел: “Бих желал сам аз да съм анатема от Христа заради моите братя, моите по плът роднини”(Рим. 9:3).

10. Нищо чудно, че такава любов “не се раздразнява”. Тя не може да бъде доведена до недружелюбност спрямо ближните. Наистина, възможности за това често се удават. Има много външни гразнителни, но любовта устоява на предизвикателствата. Тя остава победителка над всичко. Във всички изпитания гледа на Исус и убедително надделява чрез Неговата любов.

Когато Павел и Варнава не бяха единни относно идването на Йоан Марк с тях, се казва, че помежду им възникна разпра (Деян. 15:39). Читателят може да си помисли, че и двамата спореха едновременно разпалено. Павел, който несъмнено имаше право в случая (не беше редно да вземат Марко, след като той ги беше изоставил), изглежда да беше също така афектиран, както и Варнава. Но оригиналът ни казва друго, а именно че Павел не е бил разгневен, а че е имало спор, в резултат на който двамата са се разделили.

11. Любовта предотвратява хилядите неприятности, които иначе могат да възникнат, защото “не държи сметка за зло”. Наистина, милостивият човек не може да не узнае за многото злини, които се вършат; той гледа тези неща с очите си и ги слуша с ушите си. Но любовта не допуска очите му да закоравеят и да

не забелязват вече злото. Също и опазва разума му. Той знае, че злите дела са си зли. Например, ако види, че някой бие някого, или че друг хули Бога, за него няма съмнение, че тези дела са лоши. Но тук става дума очевидно за отсъждане на неща, които не се виждат и чуват, за предразположения относно невидими процеси. Любовта предпазва от злота, от готовност да приемем злото и да се примирим с него. Тъй като не може да измисли никакво зло, тя и не се бои от него.

12. “Не се радва на неправдата” – нещо, което е толкова широко разпространено, дори сред хората, носещи името на Христос и въпреки това неразумно радващи се, когато противникът им изпадне в скръб, заблуда или грях. Колко бърза да се радва човек на дадена грешка на другите, вместо да стори нещо за поправянето ѝ. Кой ревностен защитник на една кауза е свободен от такова нещо? Да, кой е толкова благоразумен, та да го прави? Кой не се радва при грешките на опонента си и не извлича полза за себе си? Само човекът на любовта. Само той плаче за греха и безумието на врага си, не се радва да слуша за това или да го разгласява. Напротив, желае то да бъде завинаги забравено.

13. “Радва се заедно с истината”, където ѝ да я намери, на истината, която води към благочестие и принася присъщия ѝ плод: святост на сърцето и святост на живота. Човекът на любовта се радва да научи, че неговият противник, макар че е на друго мнение и действа по друг начин, все пак обича Бога и е непорочен. Доволен е, когато чува добри неща за него, както и да каже добри неща, което произтича от истината и справедливостта. Да, доброто от всякакъв вид, което може да се намери сред хората, е неговата отрада. Като гражданин на света е доволен, когато всички негови жители са добре. Като човек не е безразличен относно благоденствието на хората, тържествува при всичко, което носи прослава на Бога и стимулира добрата воля сред хората.

14. “Любовта всичко премълчава”. Милостивият човек не се радва на неправдата, не говори с удоволствие за нея. Всичко лошо, което вижда, чува или узнава, го премълчава, доколкото може да го направи, без да стане съучастник в чужди грехове. Където и да се намира, с когото и да е заедно, види ли нещо нередно, не започва

да го коментира, освен с човека, който го върши, с което евентуално би го поправил. Толкова е далеч от намерението да направи грешките на другите повод за забавление, че изобщо не говори за страничен човек, ако няма какво добро да каже за него. Един доносник, клеветник, клякар или хулител за него е като убиец – такъв човек би отрязал главата на ближния си, щом с такова удоволствие говори зло за него. За убиване на времето би подпалил къщата на съседа си или би хвърлял “главни, стрели и смърт” (Пр. 26:19) и би казал: “Пошегувах се”.

Милостивият прави едно-единствено изключение. Понякога е убеден, че би послужило за Божия слава или за добро на хората дадено зло да не се премълчава. В този случай той е принуден за добро на невинни да назове виновника. Но и в този случай важат следните правила: а) изобщо не би говорил, ако любовта, голямата любов не го принуждава; б) няма да стори това въз основа на един общ, рехав и недоузрял възглед, че трябва да върши добро и да принася слава на Бога, а с оглед на някаква особена цел, на определена ценност, към която се стреми; в) ще продължи да мълчи, ако не е напълно убеден, че точно това средство е нужно за изпълнението на определената цел и че тя не може да бъде постигната с други средства; г) действа извънредно внимателно и бавно и прибегва до последното и най-силно лекарство възможно най-рядко, прави го със страх и трепет, да не би законът на любовта да бъде престъпен с много говорене.

15. Любовта “на всичко хваща вяра”. Готова е винаги да мисли най-доброто, да изтъкне винаги най-добрата страна, да повярва във всичко, което се представя като добродетел на другия човек. Лесно може да бъде убедена в невинността и безупречността на даден човек (към това се стреми най-усърдно) или, най-малкото, в искреността на неговото разкаяние, когато е съгрешил в пътя. С удоволствие извинява нередностите, колкото е възможно, избягва да осъжда злотвореца и проявява разбиране спрямо човешките слабости дотолкова, доколкото не би засегнала Божиите истини.

16. Дори когато любовта повече не би могла да вярва на всичко, тя “на всичко се надява”. Разказва се нещо лошо за някого. Любовта

се надява, че разказът не е верен, че това не е станало или не е казвано. Сигурно ли е? Може би обстоятелствата не са добре представени; когато се прибавят още факти, ще има повод за надежда, че нещата не са толкова лоши, колкото изглежда. А когато деянието несъмнено е зло? Любовта се надява, че намеренията не са били зли. Ясно ли е обаче, че и намеренията са били зли? Все пак едва ли сърцето на злотвореца е толкова черно, може би той е изпаднал в плен на силни страсти или на мощно изкушение, което би повалило всеки човек. Дори когато е несъмнено ясно, че всички деяния, намерения и нагласи са зли, любовта още се надява, че Бог все пак ще разтвори обятията Си и ще даде победата, за да има на небето радост, “когато един грешник се кае”, радост, по-голяма, отколкото за деветдесет и девет праведници (Лука 15:7).

17. И накрая, любовта “всичко търпи”. Това завършва целостта на характеристиката на милостивия човек. Той търпи не само едно или много неща, а абсолютно всичко. Каквото и да изобретят хората в своята несправедност, зло и жестокост, той е в състояние да понесе. Не го счита за непоносимо. Никога не казва: “Това е прекалено”. “Чрез Христос, Който го укрепява”(Фил.4:13), има сила не само да стори всичко, но и да изстрада всичко. И всичко това не разрушава любовта му; не я уврежда ни най-малко. Тя е закалена против всичко. Прилича на пламък, горящ сред морето. “Много води не могат да угасят любовта, нито реките могат я потопи” (Песен 8:7). Тя триумфира над всичко. Никога не свършва, нито във времето, нито във вечността.

Така “на милостивите ще се показва милост” не само чрез Божието благословение във всичките им пътища, като Господ се отплати стократно за любовта, която те оказват на братята си, а и със слава в царството, приготвено за тях от създанието на света.

18. За малко време ти можеш да кажеш: “Горко ми, защото странствам в Масох, живея в кидарските шатри” (Пс.120:5). Да разтърсиш душата си и да плачеш за погубването на истинската любов на тоя свят: наистина, каква загуба! Ти би желал да кажеш, както в древността се казваше: “Виж как се обичат тия

християни!” Тези християнски царства, които взаимно се изстребват, опустошават се с огън и меч! Тези християнски армии, които взаимно се изпращат с хиляди и десетки хиляди живи в пъкъл! Тези християнски народи, които са изпепелени вътрешно в борби, партия срещу партия, враждебна група срещу враждебна група! Тези християнски градове, по чиито улици вилнее лъжа и измама, потисничество и неправда, грабеж и смърт! Тия християнски семейства, разкъсвани от завист и ревност, гняв и домашни кавги, безкрайни и безбройни! Да, и което е най-ужасно и достойно за оплакване, тези християнски църкви, които носят името на Христос, Княза на мира, а постоянно воюват една срещу друга! Които покаяват грешници, като ги изгарят живи, които са се “опили от кръвта на светиите” (Откр.17:7)! Не заслужават ли те името “Великият Вавилон, майка на блудниците и на гнусотиите по земята”? Не, наистина не, защото реформаторските църкви бързо се научиха да вървят по техните стъпки. Също и евангелските църкви бързо се захващат с гонения, усетят ли власт в ръцете си, и то до кръв. И как се проклинат взаимно! Как си пожелават една на друга най-дълбокия аг! Колко ярост, каране, ехидност, горчивина се виждат в редиците им, дори там, където има близост в съществени неща, а разликите са само в личностните възгледи или във формите на благочестието. Къде са хората, които се стремят към онова, което “служи за мир и взаимно назидание” (Рим.14:19)? О, Боже! Докога? Има ли Твоето обещание край? Не бой се, малко стаго! Вярвай в обещанието, макар да няма изгледи за надежда. Твоят Отец все още би желал да обнови земята. Краят на всичко идва и жителите на земята ще се научат на правда. “Народ против народ няма да вдигне нож, нито ще се учат вече на война”. “Хълмът на дома Господен ще се утвърди по-високо от всичките хълмове” (Ис. 2:4,2) и “световното царство ще стане царство на нашия Господ” (Откр. 11:15). Тогава човек няма да бъде повреждан, нито погубван на святата планина (Ис.11:9); стените ще се нарекат спасение и портите – хвала (Ис.60:18). Всички ще бъдат невинни и неопетнени и ще се обичат един друг, както Христос ги е възлюбил.

Бъди чист от “първия плод” на жетвата, ако и тя още да не е

започнала. Обичай ближния си както себе си! Господ Бог да изпълни душата ти с такава любов към всекиго, щото да си готов живота си да дадеш за другите. Нека душата ти постоянно прелива от любов, така че всяко враждебно и несвято движение на ума ти изчезне, докато Господ те повика в Царството на любовта, за да царуваш там с Него от века и до века.

Въведение към проповед 23

Трета проповед върху Проповедта на планината

Третата и последна проповед върху блаженствата (Мат.5:8-12) получава необичайното разширение на текстовата си база чрез това, че антитезите, съдържащи се в Мат. 5:27-8, биват въведени в помощ на тълкуването. По същество това служи за онагледяване и конкретизиране. Както и в предходните две проповеди, Уесли иска да покаже Божия образ, в който вярващият трябва да бъде преобразен, “християнската вяра в нейната първоначална форма” (IV). Това не омаловажава думите на Исус, но предпазва от разбирането на Проповедта на планината като нов (изострен) Закон, който просто е влязъл в сила на мястото на стария. Много повече Уесли се занимава с пътя на обновлението чрез Божия Дух и с целта на този път – истинското щастие и съвършената святост.

I. Правилността на тази интерпретация показва и началото на откъса за шестото блаженство (Мат.5:8). Преди да се обърне към текста на проповедта, Уесли привежда новозаветни изявления относно любовта към ближните, “която произтича от Божията любов”, за да запита след това дали нашата любов идва от чисто сърце. За разлика от традицията и въпреки приведената втора антитеза относно прелюбодейството, Уесли не отнася чистотата на сърцето само до областта на сексуалността, но и до гордостта, гнева и другите страсти (I, 2). Исус има предвид промяната на сърцето, център на личността, което е илюстрирано от Неговото тълкуване на седмата заповед. Но променената посока на волята на личността се манифестира във външното поведение. Умишлено преувеличеното образно слово на Исус в ст. 29-30 бива “преведено” в практични указания и с това се подкрепя принципът на изпълнимостта му. Подобни “смекчавания” на Исусовите изисквания намираме и на други места в тази проповед:

примерно при тълкуването на четвъртата (I, 9 и сл.) и петата антитеза (III, 12). Ригоризмът на едно буквално тълкуване до голяма степен би попречил на изпълнението на Иисусовите заповеди, най-малкото би ги направил отчасти невъзможни. В този случай Уесли предпочита да предложи конкретните етични указания, макар и неговата екзегетична аргументация не винаги да е напълно убедителна (напр. I, 5 – срв. Марк 10:11 и сл.; Лука 16:18; или I, 9 и сл.).

Изпълнението на обещанията Уесли отнася отново както до настоящото, така и до бъдещото (I, 6-8). В настоящето то се изразява в увереността в общението с Бога, радостта от творението, от Неговата грижа за тялото и душата, както и достъпа до Него чрез прилагането на благодатните средства.

II. Седмото блаженство важи за миротворците, които не само усмиряват караниците, но и вършат добро при всяка възможност. Защото мирът (“шалом”) в библейската словоупотреба има едно всеобхватно значение (II, 2-6). Той не е просто мир в собствената душа, а обхваща и мира между хората (срв. Проповед 22, III, 17), примирение, грижа за тялото (Мат. 25) и душата на другите хора, любов към приятеля и врага. Започналият с властта на Бога мир се въплъщава в сегашния живот чрез миротворството на Иисусовите последователи.

Уесли прецизира обещанието “те ще се нарекат Божи чада” чрез “те ще бъдат Божи чада”. Те приемат духа на осиновлението, бащиното благословение на Бога и дял в наследството на Христос (II, 7, срв. също Проповед 9).

III. Осмото и последно блаженство (Мат. 5:10) завършва “описанието на същността на вярващите” (III, 1) с ясното указание на Иисус за съдбата, очакваща Неговите ученици на този свят. Те ще бъдат преследвани. С думи от писанията на Павел и Йоан Уесли обяснява кого има предвид Иисус, когато говори за гонения – това са “родените от Духа” (2), които се мъчат да живеят богобоязливо (4). Причината за тяхното гонение е ясна. Те са различни от “света”, от невярващите, от които не могат да получат разбиране (3). С един нов преход през блаженствата Уесли показва противоположността на мисленето на двете различни човешки

групи. Той отнася думите на Исус не само до жертвите на особено тежки преследвания (примерно в ранната църква или по време на Реформацията в Англия – III,5), а и до потърпевшите от малки или средни атаки, на които християните от всички времена и места са били подлагани (3, 4). Бог не винаги спасява от такива преследвания, понякога на тях биват подлагани и Неговите чада, за да им се съдейства за добро (III, 6). Прибавените към блаженствата стихове (Мат.5:11 и сл.) осветляват още веднъж този “белег на нашето ученичество” (7 и сл.), който не бива да бъде нито съзнателно привеждан, нито избягван (9 и сл.) Любовта преодолява всичко, грижи се за приятели и чужди (12), побеждава злото чрез добро (13). В това е съвършенството, към което Бог иска да води чадата Си.

КАК СВЯТОСТТА ДОНАСЯ ГОНЕНИЯ (Трета проповед върху Проповедта на планината)

“Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога. Блажени миротворците, защото те ще се нарекат Божи чада. Блажени гонените заради правдата, защото е тяхно небесното царство. Блажени сте, когато ви хулят и ви гонят и говорят против вас лъжливо всякакво зло заради Мене; радвайте се и веселете се, защото е голяма награда ви на небесата, понеже така гониха пророците, които бяха преди вас.”

(Матей 5:8-12)

I. 1. Какви чудесни неща тук се вършат заради любовта към ближния! Тя е “изпълняване на закона” (Рим.13:10). Без нея всичките ни блага и гарби, дела и страдания са без стойност пред Бога. Става дума за любов към ближния, произтичаща от Божията любов, иначе тя нищо не струва. Затова трябва внимателно да изпитаме на каква основа почива нашата любов към ближния, дали наистина е построена върху Божията любов, дали наистина сме възлюбили Този, Който първо ни възлюби, дали сърцата ни са чисти; защото това е основата, която никога няма да се поклати. “Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога”.

2. “Чисти по сърце” са ония, чиито сърца Бог е очистил, “както Той е чист”; които са измити от всякаква порочна настройка чрез вяра в Исус Христос, от “всякаква плътска и духовна нечистота” и “усъвършенствани в святост със страх от Бога” (2 Кор.7:1). Чрез дълбоката им бедност по дух силата на Неговата благодат ги очиства от гордост. Свободни са от гняв, от всякаква

враждебна и разпалена страст; имат само едно желание – да угодят на Бога в своята жажда и глад за правдата, която сега изпълва цялата им душа и ги кара да го възлюбят с цялото си сърце, душа, ум и сила.

3. Но колко малко е тачена тази чистота на сърцето от лъжеучителите в различни времена. Те са учили хората само да се пазят от външната нечистота, ясно посочена от Бога; но тя не засяга сърцето. Понеже не са вземали никакви мерки срещу вътрешната развала, те са я търпели. Нашият Господ ни дава един забележителен пример с думите: “Чули сте, че е било казано: “Не прелюбодействай”(Мат.5:27). При тълкуването им лъжеучителите се ограничават с изискването мъжете да не предприемат плътски деяния. “Но Аз ви казвам, че всеки, който гледа жена, за да я пожелае, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си”. Бог иска вътрешна чистота. “Ако в сърцето си бях гледал благоприятно на неправда, Господ не би послушал” (Пс.66:18).

4. Бог не счита за извинение това, че си попаднал в удобни за изкушение обстоятелства. “Ако дясното ти око те съблазнява, извади го и хвърли го; защото е по-добре за тебе да погине една от телесните ти части, а не цялото тяло да бъде хвърлено в пъкъл”(Мат.5:29). Ако хора, скъпи за теб, колкото дясното ти око, ти дават повод да събудиш Божия гняв, ако по тяхна вина в сърцето ти пламне несвято желание, не се колебай, отдели се от тях; и ако “дясната ти ръка те съблазнява, отсеци я и хвърли я, защото по-добре е за теб да погине една от телесните ти части, а не цялото ти тяло да отиде в пъкъл”(Мат.5:30). Ако някой ти е нужен като дясната ти ръка, но те води към грях, към нечисти желания (дори ако всичко остава само вътре в сърцето ти и не се изрази с думи или дела), наложи си една решителна раздяла, отсеци го от себе си с един замах, заради Бога. Всяка загуба на удоволствие, имущество или приятели е за предпочитане пред загубата на душата.

Не е за пренебрегване преди подобно безусловно и окончателно решение да се направят две стъпки. Първо, опитай дали нечистият дух не може да бъде изгонен с пост и молитва и съзнателна съпротива срещу всяко действие, дума и поглед, които те водят

към грях. Второ, ако това не те освободи, потърси време и начин да получиш съвет от своя пастир или поне от хора с опит в Божиите пътища. Но не обсъждай това с плът и кръв, да не би да ти се прати заблуда, за да повярваш в лъжата”(2 Сол.2:11).

5. Дори и женитбата, колкото и свята и достойна за почит да е, не бива да става повод да даваме свобода на пожеланията си. “Казано е: Който си напусне жената, нека ѝ даде разводно писмо”, тогава всичко е било наред, дори ако мъжът не даде други основания (че не обича жена си или че обича друга повече). “А пък Аз ви казвам, че всеки, който напусне жена си, освен по причина на прелюбодейство, прави я да прелюбодейства”, ако тя се омъжи повторно, “и който се ожени за нея, след като е напусната, той прелюбодейства” (Мат.5:31,32). С тези думи всякаква полигамия е ясно забранена и нашият Господ с това установява категорично, че повторният брак на една разведена жена е прелюбодейство. Също и за всеки мъж е прелюбодейство да се ожени повторно, докато жена му е жива, макар и да са разведени, освен ако разводът не е по причина на прелюбодейство. Само в последния случай няма текст в Словото, който да забранява повторната женитба.

6. Такава чистота на сърцето изисква Бог и я създава в ония, които вярват в Сина на Неговата любов; блажени са в този смисъл “чистите по сърце, защото те ще видят Бога”. Той ще им се открие – на тях, а не на света, ще ги благослови с най-ясното свидетелство на Святия Дух, с вътрешното общение с Отца и Сина. Ще издигне лицето Си над тях и светлина от Него ще ги осияе. Тяхното сърце се моли постоянно: “Покажи ми славата Си” (Изм.33:18), и те получава това, за което се молят. Чрез вяра Го виждат (завесата на плътта, така да се каже, е станала прозрачна) дори в най-гребните Му дела, във всичко окръжаващо, във всичко, създадено от Него. Виждат Го във висините и в дълбочините, виждат всичко пропито от присъствието Му.

Чистите по сърце виждат всичко изпълнено с Божието присъствие – в небесната шир, в луната, когато ходи в светлостта си, в слънцето, което тича като юнак в попрището. Виждат Го “правец облаците Своя колесница и вървящ с крилата на вятъра” (Пс.104:3), как дава гъжд на земята, как “дава храна на живот-

ните”, Творец на всичко, мъдро управляващ всичко и носещ всички в мощната Си ръка. “Господи, колко е превъзходно Твоето име по цялата земя!” (Пс.8/9).

7. Във всички Негови дела на грижа за тялото и душата чистите по сърце ясно Го виждат. Съзират винаги ръката Му над себе си и знаят, че всичко е за доброто им, че тази ръка им дава всичко нужно, че космите на главата им са преброени, че тя ги предпазва като невидим щит, че обстоятелствата в живота им се уреждат с дълбока мъдрост и милост.

8. Но с още по-голяма яснота те виждат Бога в Неговите духовни поръчки. Дали се приобщават към голяма събрание, за да отдадат слава на името Му, или се скриват в стаичката си и изливат пред Него душата си, дали изследват Божиите обещания, или като Христови посланици проповядват вестта за спасението, дали ядат от хляба и пият от чашата, за да възвестят смъртта на Христа, докле дойде Той в облаците – във всички тия подарени от Бога благодатни средства те намират един директен достъп до Него и това не може да се опише с думи. Виждат Го лице в лице и “говорят с Него, както човек говори с приятеля си” (Изход 33:11). С това се подготвят за небето, за небесните места, където “ще Го видим, както е”.

9. Но колко далеч бяха те от това да виждат Бога. Те са чували, че на старовременните е било казано: “Не си престъпвай клетвата, но изпълнявай пред Господа клетвите си” (Мат.5:33), което те променяха така: “Не бива да се кълнеш лъжливо, когато се кълнеш в Господа. Трябва да изпълниш клетвата си, ако си се заклеел в Божието име. Но за клетвите пред хората това не се отнася.”

Така учеха фарисеите. Те не само разрешаваха всякакъв род клетви в ежедневието, а и считаха клетвопрестъпничеството за грехолюбие, ако не е намесено Божието име.

Но тук нашият Господ забранява всякакво заклеване по навик, както и лъжливата клетва, защото Той е навсякъде и във всичко: “Но Аз ви казвам: Никак да не се кълнете, нито в небето, защото то е престол на Бога, нито в земята, защото е подножието Му, нито в Ерусалим, защото е град на великия Цар. Нито в главата си да се кълнеш, защото не можеш да направиш ни един косъм бял или черен” (Мат.5:33-36). Не съществува никакво съмнение, че нито

едно от тия неща не е твоя работа, а Божия, че Бог управлява всичко на небето и на земята. “Но говорът ви да бъде: “Да, да” и “Не, не” – едно кратко, но сериозно потвърждение или отричане. “Каквото е повече от това, е от лукавия”.

10. Това, че тук нашият Господ не ни забранява да се закълнем, когато сме призвани за това от един съдия, личи от:

(1) Конкретния повод за тази част от Неговото поучение – Исус укоряваше злоупотребата (клетвопрестъпничеството и заклеването по навик). Тук не става дума за клетва пред съдия.

(2) Препоръката говоренето ни “да бъде “да, да” и “не, не”.

(3) Примерът на самия Исус показва, че Той отговаряше под клетва, както това се изискваше от съдилището. Когато първосвещеникът Му каза: “Заклевам Те в живия Бог да ни кажеш: Ти ли си Христос, Божият Син?” (Мат.26:63), Исус отговори утвърдително: ”Ти рече”, т.е., така е. “Но казвам ви (*вече извън клетвата*), отсега нататък ще видите Човешкия Син седящ отдясно на силата и идещ на небесни облаци”.

(4) Примера на Бог Отец, Който за да покаже, че намерението Му е неизменно, си послужи с клетва (Евр.6:17)

(5) Примера на Павел, който също имаше Божия Дух и правилно разбираше волята на своя Господ. “Бог ми е свидетел – казва той на римляните – че непрестанно ви споменавам в молитвите си” (Рим.1:9). Същото казва на коринтяните и филипяните. Апостолът познаваше смисъла на Иисусовите думи и си позволяваше да се кълне при важни случаи. Нещо подобно личи и от думите му: “Както човеците се кълнат в някой по-голям от тях и клетвата туря край на всеки спор ...” (Евр.6:16).

11. Важното учение, което прославеният Господ иска да ни предаде и онагледява с този пример, е следното: Бог е във всичко и ние трябва да Го открием отразен във всяко творение. Не бива да разглеждаме или да използваме нищо като отделено от Бога. Това би било един вид практически атеизъм. Напротив, трябва да разглеждаме небето и земята и всичко по тях като побрано в Божията ръка. Господ освещава всичко с непосредственото Си присъствие. Той пронизва и задвижва цялото творение и в този смисъл наистина е душа на всемира.

II. 1. Дотук нашият Господ поставя ударението на Своята проповед върху сърдечната вяра. Показал е какви трябва да са християните. Сега продължава, като показва как трябва да действат те, как вътрешното осветление да се изяви във външния начин на живот. “Блажени миротворците, защото те ще се нарекат Божи чада”.

2. “Миротворците”. В Библията думата мир обхваща всичко добро, всяко благословение, служещо на тялото или душата, сега или за вечността. Когато Павел желае “благодат и мир”, това означава: “Радвайте се на всеки плод на незаслужената любов и благодат на Бога, приготвени за тия, които Го любят”.

3. Можем да си представим колко широко значение има понятието “миротворци”. В буквален смисъл то означава ония, които обичат Бога и хората и същевременно се отвърщават от всеки спор и противопоставяне, от всяко разединение и раздор, които с цялата си сила се стремят да предотвратят разпалването на адския огън на враждата или да го угасят, ако е пламнал, да го ограничат в поразяващата му сила. Те се мъчат да смекчат бурните настроения, да успокоят бесните страсти, да уталожат спорещите групи и по възможност да внесат примирение. Използват цялата си сила и способности, дадени им от Бога, да опазят мира там, където той цари, и да го възвърнат там, където вече не цари. Радост е за техните сърца да подбуждат взаимна добра воля между хората, да я утвърждават и умножават; и преди всичко между Божиите чада, колкото и много или малко да се различават те в мненията си относно съществени неща. Тъй като всички имат една вяра, един Господ и са “призвани към една надежда” (Еф. 4:4,5), те могат да се обхождат достойно на звание, към което бяха призвани, със свършено смирение и кротост, с дълготърпение, като си претърпяват един на друг с любов и се стараят в свързката на мира да опазят единството в Духа.

4. Но в пълния смисъл на думата един миротворец е човек, който, изпълнен с любов към Бога и всички хора, не ограничава усилията си за създаване на мир само със собственото си семейство, приятели и познати или съмишленици; не само с хората,

които имат същата скъпоценна вяра. Той прекрачва тези тесни граници, като прави добро на всекиго и изявява любовта си към близки и далечни, към приятели и врагове. Върши им всякакво добро, което може да се измисли, при всяка удача му се възможност. “Изкупва времето си”, използва всеки час, не пилее нито миг, в който да не върши нещо полезно. Върши добро не само в една област, а в много, по всевъзможни начини. За целта прилага всичките си способности, всичките сили на тялото и душата, цялото си имуществво, влияние, уважение, които има. Единственото му желание е да чуе думите на Своя Господар: “Хубаво, добри и верни слуги!”.

5. С все сили той прави добро и за телесните потребности на всички хора. Радва се да раздели хляба си с гладните и да облече голите. Помага на чужденеца. Види ли болни и затворници, ги посещава и им дава помощта, от която те толкова се нуждаят. И всичко това върши не като пред хората, а в името на Този, Който е казал: “Понеже сте направили това на един от тия най-скромни Мои братя, на Мене сте го направили”(Мат.25:40).

6. Още по-голяма е радостта му, ако може да направи нещо добро за душата на даден човек. Наистина, властта над душата е на Бога, само Той променя сърцето. Без тази промяна всичко останало, което се променя, е суета и нищожност. Все пак угодно е на Господа да помага на хората чрез хора и да предава Своята власт, благословение и любов на един човек чрез друг човек. Макар че само “Бог изработва избавление сред земята”(Пс.74:12), човек не бива да стои бездеен в Божието лозе. Миротворецът не може така, той се труди, като с инструменти от Божията ръка или оре и с това приготвя почвата за Бога, или сее семената на Царството, или полива посятото с надеждата, че Бог ще го направи да израсте. Според дадената му благодат си дава всяко усилие да изобличи закоравелия грешник, да доведе до покаяние оня, който неудържимо тича по широкия път, водещ в погубел, да даде светлина на седящите в мрак и лишени от познание, да носи слабите, да укрепява немошните ръце и отслабналите колени, да възвърне и излекува куцото и изкълченото (Евр.12:12,13). Не по-малко е старанието му да укрепи онези, които вече се мъчат да

минат през тясната порта, които стоят във вярата, за да тичат в “очертаното пред нас поприще” (Евр.12:1); да назидава в тяхната пресвята вяра онези, които знаят в Кого са повярвали, да ги ободри и да освежи Божия дар в тях, та да могат, растейки в благодатта, да получат “голям достъп във вечното царство на нашия Господ и Спасител Исус Христос” (2 Петр.1:11).

7. Блажени са тия, които непрестанно са заети с дела, породени от вяра и любов, “защото те ще се нарекат Божи чад”. Това означава: Бог ще им даде дух на синове, Той ще излее моя Дух богато в сърцата им, ще ги благослови с всички благословения, приготвени за Неговите чад. Ще ги признае за Свои синове пред ангелите и пред човеците. Но ако са “чада, то са и наследници на Бога и сънаследници с Христа” (Рим.3:17).

III. 1. Човек би очаквал, че гореописаната личност ще бъде обичана от всички, защото е пълна с истинско смирение, сериозна без никаква преструвка, нежна и внимателна, свободна от всякакви егоистични намерения, предана на Бога, всеотдайна за хората. Но нашият Господ познаваше човешката природа по-добре от нас. Затова завършва описанието на вярващия, като показва какво го очаква в този свят. “Блажени гонените заради правдата, защото е тяхно небесното царство”.

2. За да разберем това добре, нека първо запитаме: кои са тия, които ще бъдат гонени? Павел дава един прост отговор: “Както тогава роденият по плът гонеше родения по дух, така е и сега” (Гал. 4:29). “Всички, които искат да живеят благочестиво в Христа Исуса, ще бъдат гонени” (2 Тим.3:12). Същото учи и Йоан: “Недейте се чуди, братя, ако светът ви мрази. Ние знаем, че сме преминали от смърт в живот, защото любим братята” (1 Йоан 3:13,14). Това може да се разбира така: братята, християните могат да бъдат обичани само от тия, които са преминали от смърт в живот. Исус ясно казва: “Ако светът ви мрази, знайте, че Мене преди вас е намразил. Ако бяхте от света, светът щеше да люби своето, а понеже не сте от света ... затова светът ви мрази. Помнете думата, която ви казах, слугата не е по-горен от господаря си. Ако Мене гониха, и вас ще гонят” (Йоан 15:18-20).

Всички тези стихове ни показват кои са гонените – праведните, които са “родени от дух”, които искат да живеят благочестиво в Христос, които са преминали от смърт в живот, които “не са от света”, всички кротки и смирени на сърце, които в Божието име носят страдание, които гладуват и жадуват да бъдат като Него, които обичат Бога и ближните и затова вършат добро на всички при всяка удача им се възможност.

3. Ако, второ, попитаме защо ще бъдат те преследвани, отговорът е също така ясен и очевиден: заради правдата, защото те са праведни, защото са родени от Духа, защото искат да живеят благочестиво в Христос, защото не са от света. Каквито и поводи за гонения да се излагат, това са истинските. При това няма значение дали слабостите на характера им са по-големи или по-малки. Ако не ставаше дума за правда, те щяха да бъдат поносими. Светът обича онова, което е част от него. Те ще бъдат гонени, защото са “бедни по дух”. Това според света означава “потиснати, възливи душички, ненужни, негодни да живеят на тази земя”. Понеже те скърбят, светът ги нарича “жалки, меланхолични, некадърни същества, развалящи настроението на всички. Не са нищо повече от мъртвешки черепи, убиват невинното веселие и провалят светския живот, където и да отидат”. Понеже са кротки, светът ги нарича “меки и пасивни глупаци, винаги готови да бъдат яхнати”. Понеже “гладуват и жадуват за правдата”, светът ги нарича “стаго пламнали фантазори, които сами не знаят какво търсят и не се задоволяват с една изяснена вяра, а като побъркани тичат подир екстаза и емоциите”. Понеже са милостиви, обичат всички хора, в това число и неблагодарните и злите, светът казва: “Те стимулират злото, въвеждат хората чрез липсата на наказание в изкушението да вършат зло. Трябва да се опасяваме, че тия хора още не са си изяснили верските принципи, понеже в нравствените си убеждения са твърде свободни”. Понеже са “чисти по сърце”, светът ги счита за “лишени от любов твари, които проклинат целия свят, освен ония, които са като тях; жалки хулители, обвиняващи Бога в лъжа, като твърдят, че живеят без грях!” Основната причина, поради която те са били гонени винаги и ще продължават да бъдат до деня на

обновлението на всичко, е в това, че подаряват мир, сиреч използват всяка възможност да вършат добро на всеки.

Затова светът казва: “Ако те запазваха вярата за самите себе си, би било поносимо, но разпространението на техните заблуди, това заразяващо въздействие върху мнозина други е прекалено. Те внасят в света толкова много нечистота, щото не бива повече да ги търпим. Наистина, в определен смисъл тези хора правят всякакви добрини. Те подкрепят неколцина бедняци. Но и това става само с цел да спечелят на своя страна повече хора и в крайна сметка по този начин да причинят повече нечестие”. Това светските хора считат и говорят съвсем открито. И колкото повече Божието царство се укрепява, колкото повече миротворци биват силни да разпространяват смирение, кротост и всички други духовни добродетели, толкова повече поражения се нанасят върху техните разбираня. В резултат на това толкова повече те са сочени като вредители и гоненията срещу тях стават по-силни.

4. Трето, искаме да запитаме кои са хората, които са движещата сила на тия гонения. Павел отговаря: “Роденият по плът”, който не е роден по дух (Гал. 4:29); който поне не се стреми “да живее благочестиво в Христа” (2 Тим.3:12); всички, които не са “преминали от смърт в живот”(1 Йоан 3:14) и поради това не могат да обичат братията; “светът”, т.е. ония, които не познават Бога – обичащия, прощаващия Бог, такъв, какъвто Го представя собственият Му Дух.

Причината е ясна – Духът на света и Духът на Бога са пълни противоположности. Затова неизбежно е хората от света да са съвършено различни от ония, които са от Бога. Между всичките им мнения, желаня, планове и влечения съществува огромна разлика. Досега никой не е успял да накара риса и ярето да почиват заедно (Ис.11:6). Горделивият не може да прави друго, освен да преследва смирения; небрежният и безгрижният не могат да не преследват скърбящия. Същото е във всяка област. Самото различие в характерите води до трайна враждебност. Затова всички слуги на дявола ще преследват Божиите чада.

5. Ако запитаме как биват преследвани Божиите чада, отговорът най-общо би бил: така, че по мнението на Управителя

на всяка съдба това да служи за слава на името Му; така, щото това да допринася за израстването на Неговите чада в богатата и за разпространението на Неговото царство. Няма нищо по-удивително в Божиите принципи от това. Ухото на Господа никога не е оглушало за заплахите на преследвачите и за виковете на преследваните. Окоето Му винаги е отворено и ръката Му винаги е протегната да даде насока и на най-дребното събитие. Кога ще започне бурята, колко силна ще бъде, накъде ще се насочи силата ѝ и кога ще свърши – всичко това е установено от непогрешимата мъдрост на Бога. Безбожниците за нея са само един от мечовете, само инструмент, използван така, както ѝ е угодно. И когато богатните цели на Божието провидение са постигнати, тогава мечът бива захвърлен в огъня.

При някои редки случаи Бог ще позволи на бурята да беснее и Неговите чада ще бъдат призвани да се съпротивят до кръв, както беше във времето на ранното християнство, а също и когато чистото Христово учение отново си пробиваше път в нашата страна. Това, че Бог допусна такива бури във времето на апостолите, беше с цел свидетелството им да бъде безупречно. Но от църковните летописи виждаме, че Бог допусна тежки гонения през втори и трети век поради съвсем други причини: защото беззаконието се увеличи и църквата беше обхваната от чудовищна развала. Бог наказваше людеете Си, като същевременно искаше да ги излекува от грешките им чрез сурови, но необходими страдания.

Може би по същия начин може да се тълкува голямото гонение в нашата страна. Бог беше милостив към народа ни; Той изля върху нас много благословения. Подари мир вътре в страната и навън и ни даде един необичайно мъдър за възрастта си и добър крал (Едуард VI). Преди всичко Господ направи така, че светлината на Неговото Евангелие да огрее между нас. Но какво очакваше Той? “Очакваше правосъдие, но ето кръвопролитие” (Ис.5:7); вопъл от потисничество и неправда, от честолюбие и зло, от лакомия. Да, викът на изгорените на кладата достигна до ушите на Господа. Затова Той се надигна да поведе делото Си срещу ония, които замениха правдата с беззаконието. Той ги предаде в ръцете на преследвачите

им. Това беше наказание и в същото време милост; усмиряване и същевременно лекарство, за да се въздаде за ужасното падение на Неговия народ и заедно с това да бъде той излекуван.

6. Но Бог рядко търпи такова беснееие на бурята, щото Неговите люде да изпаднат в окови и смърт, в плен и самота. Много пъти те са подложени на по-леки гонения: отчуждението на близките, загуба на приятели, които са им били скъпи като собствения живот. Изпитвали са истинността на Христовите думи: “Мислите ли, че съм дошъл да дам мир на земята? Не, казвам ви, по-скоро раздяла” (Лука 12:51). Разбира се, че от това може да последва изгубване на работата и на приходите за оцеляване. Защото и тук е в сила мъдрото Божие управление, което отдава на всекиго най-полезното за растежа.

7. Но нашият Господ описва гонението, което сполита всички Негови чада, с думите: “Блажени сте, когато ви хулят и ви гонят и говорят против вас лъжливо всякакво зло заради Мене”. Това няма да ни липсва. Именно то е белегът на нашето ученичество, печатът под призиването ни, петното, което се хвърля върху всички последователи на Господ Исус. Ако то ни липсва, ние сме незаконно родени, а не синове. Единственият път към небесното царство минава през “слава и опозорение” (2 Кор.6:8). Който обича Бога и хората със смирение, сериозност и кротост, той получава признание и любов от своите братя, но отхвърляне от света, който го счита за “измет на всички”(1 Кор.4:13).

8. Наистина, у някои хора съществува предположението, че “съблазънта на кръста” ще отминие, преди да се е изпълнило числото на езичниците (Рим. 11:25), че Бог ще стори така, щото християните да бъдат уважавани и обичани от ония, които са още в греховете си. Несъмнено Бог още сега от време на време смекчава презрението и язвителността на тези хора. “Когато са удобни на Господа пътищата на човека, Той примирява с него и неприятелите му”(Пр.16:7) и му подарява благоволението на най-отявяления му гонител. Но ако не вземем предвид това изключение, “съблазънта на кръста” още не е отминала, иначе не бихме могли да кажем: “На човеци ли искам да угоднича или на Бога?” (Гал.1:10), както и да имаме слагката утеха, че злите човеци мразят добрите

само привидно, докато всъщност ги обичат от сърце и високо ги ценят. Това не е съвсем вярно, злите само използват за своя изгода добрите. Може би им се доверяват, защото знаят, че не са като другите хора. Въпреки това не ги обичат, освен ако Божият Дух обикаля около тях. Исус ясно казва: “Ако бяхте от света, светът щеше да любя своето; а понеже не сте от света ... затова светът ви мрази” (Йоан 15:19). Така че независимо от възможните изключения, идещи въз основа на предварителната благодат или на особения промисъл на Бога, светът мрази християните толкова силно и от цяло сърце, както мразеше някога техния Господ.

9. Остава още един въпрос: как да се отнасят Божиите чада със своите гонители? Първо, не бива съзнателно и умишлено да им вършат зло. Това противоречи на съвета на нашия Господ и примера Му. Той и апостолите ни учат, че ние не само не трябва да търсим гонения, но и да ги предотвратяваме, доколкото можем да го сторим, без да накърняваме съвестта си и да накърняваме правдата, която е по-скъпа дори от собствения ни живот. Господ казва ясно: “Когато ви гонят от този град, бягайте в другия” (Мат.10:23). Ако това е възможно, то е най-прекия път да избегнем гонението.

10. Но не мислете, че гонението винаги може да се избегне по един или друг начин. Ако в сърцата ви се промъкне тази необоснована представа, изгонете я със сила. “Помнете думата, която ви казах: слугата не е по-горен от господаря си. Ако Мене гониха, то и вас ще гонят” (Йоан 15:20). “Бъдете разумни като змиите и незлобливи като гълъбите” (Мат.10:16). Но ще ви предпази ли това от гонението? Не, иначе щяхте да сте по-мъдри от своя Господ или по-невинни от Божия Агнец.

Също така не пожелавайте да ги избягвате, напълно да сте свободни от тях. Ако го правите, не сте Христови. Ако отбягвате гонението, избягвате и благословението на преследвания заради правдата. Ако не бивате гонени заради правдата, не можете да влезете в небесното царство. “Ако устоим, то и ще царуваме с Него; ако се отречем, и Той ще се отрече от нас” (2 Тим.2:12).

11. Не, по-скоро “радвайте се и веселете се”, когато ви гонят заради Христос, когато говорят против вас лъжливо всякакво зло

(те няма да спрат, докато не изчерпят всички възможности за преследвания. Трябва да оклеветят вас, за да оправдаят себе си). “Понеже така гониха пророците, които бяха преди вас”, тези, които по сърце и живот бяха особено святи, да, всички праведни, които са живели от създанието на света. Бъдете радостни, защото по този белег ще познаят кому принадлежите и защото на небето ще бъдете богато възнаградени. Една награда, спечелена чрез кръвта на завета, която ще ви бъде дадена според мярката на страданията ви, както и според освещението на сърцето и живота. “Радвайте се и веселете се”, понеже знаете, че “нашата привременна лека скръб произвежда все повече една вечна тежина на слава за нас”) 2 Кор.4:17).

12. Нека никакво гонение не ви извади от пътя на кротостта и смиреннието, на любовта и добротворството. “Чули сте, че е било казано: “Око за око и зъб за зъб” (и че вашите окаяни учители ви разрешават да си отмъщавате и да се отплащате на злото със зло). Но Аз ви казвам: “Не се противете на злия човек, но ако те плесне някой по дясната буза, обърни му и другата. На тогова, който би поискал да се съди с теб и да ти вземе ризата, остави му и върхната дреха. Който те принуди да вървиш с него една миля, иди с него две” (Мат.5:38-41).

Нека така непобедима да е кротостта ти. И любовта ти също! “Дай на оногова, който проси от тебе, и не се отвръщай от оногова, който ти иска назаем” (Мат. 5:42). Само не давай онова, което принадлежи на друг човек. Затова внимавай преди всичко да не бъдеш никому длъжник. Защото това, което дължиш, не ти принадлежи. Второ, грижи се за домашните си. Бог иска и това от теб. Нужното, за да бъдат те запазени в живот и благочестие, също не е твое. Трето, давай или поверявай всичко, което е останало излишно от един ден за друг и от една година за друга. Понеже не можеш да дадеш на всички, нека братята ти по вяра да са с предимство.

13. Нашият славен Господ описва в следващите стихове кротостта и любовта, които трябва да чувстваме, приветливостта, която трябва да проявяваме към своите гонители. О, дано тези думи се вдълбаят на сърцата ни!

“Чули сте, че е било казано: Обичай ближния си, а мрази неприятеля си (*наистина, Бог е казал само първата част – да обичаш ближния си; но чадата на дявола по-късно са добавили второто – мрази неприятелите си*). Но Аз ви казвам: Обичайте неприятелите си и молете се за тях, които ви гонят”.

“Обичайте неприятелите си”, стремете се благостта и благоволенieto ви да са насочени към ония, които се отнасят с вас по най-лош начин и ви желаят всевъзможни злини. “Благославяйте ония, които ви кълнат”, правете го спрямо хора, които изразяват лошите си мисли с лоши думи, които постоянно ви укоряват и “говорят против вас лъжливо всякакво зло”. Благославяйте още повече! Когато разговаряте с тях хора, бъдете още по-благи и кротки. Упреквайте ги, като им показвате как би трябвало да правят, показвайте им как би трябвало да говорят. Когато говорите за тях, споменете всичко добро, което може да се каже, без да насилвате нормите за истинност. “Правете добро на ония, които ви мразят”. Покажете им чрез делата си, че любовта ви е толкова реална, колкото и тяхната омраза. Отвърнете на злото с добро. “Не се оставяй да те побеждава злото, но ти побеждавай злото чрез добро” (Рим.12:21). Ако не можете да сторите нещо, то поне се молете за тях, които ви гонят. От това нищо не може да ви спре. Дори цялата им злост и насилничество не може да ви попречи. Излейте душите си пред Бога. Но не го правете само спрямо онези, които са били зли, а после са се покаяли – това не е нищо особено. “Ако прегреша брат ти, смърти го ... И седем пъти на ден ако ти съгреша и седем пъти се обърне към тебе: Покайвам се (т.е. *дори след толкова падения ти дава повод за вяра, че се е променил из основи*), прощавай му” (Лука 17:4). Приеми го в сърцето си, сякаш никога не ти е сторил и най-малкото зло. Но що се отнася до тях, които не се разкайват, които сега те тровят и гонят, моли се за тях, бори се с Бога за тях и им прощавай отново и отново “не седем пъти, но седемдесет пъти по седем” (Мат.18:22). Дали се каят или не, дори когато изглеждат далеч от такова намерение, все пак давай им пример за благост, “за да бъдете чада на вашия Отец, Който е на небето”, за да се изявиш като истинно чадо на Този, Който изрази

великата си благост, като благослови най-свирепите Си врагове, като дава гръжд и слънце на добри и зли. “Защото ако обичате само ония, които обичат вас, каква награда ви се пада? Не правят ли това и бирниците?”, т.е. тия, които живеят в безбожие. “И ако поздравявате само братята си, какво особено правите? Не правят ли това и езичниците?” (Мат.5:46,47). Следвайте един по-добър пример от тоя на бирниците и езичниците! Живейте в търпение и постоянство, упражнявайте милосърдие и показвайте се добродетелни във всяко отношение спрямо всички, дори и най-настървените си гонители. Християните трябва да са “свършени, както е свършен техният небесен Отец” (Мат. 5:48) – на дело, а не само по звание.

IV. Гледайте на християнската вяра в нейния първичен вид, в който я описва вашият велик Творец. Така я представя Той на всеки, чиито очи са отворени. Вижте истинския лик на Бога, доколкото човек може да го види! Вида, описан лично от Божията ръка. “Погледнете, презрители, учудете се и се погубете” (Деян.13:41). Или, по-скоро, удивете се и прославете, извикайте: “Това ли е вярата на Исус от Назарет? Вярата, която презирахме? Нека никога повече не сторим това безумие, да се борим срещу Бога. Господи, какво искаш да сторя?” Каква красота се излъчва от всичко! Каква уравновесеност! Какво единство във всички части! Колко достойно за пожелание е щастието, описвано тук! Колко славна и красива е святостта! Това е духът на вярата, нейната есенция. Това са истинските основи на християнската вяра. О, нека не бъдем само слушатели, “които гледат лицето си в огледало; понеже се оглеждат, отиват си и завчас забравят какви бяха”(Як.1:24). Не, нека по-скоро с постоянство “да вникнем в свършения закон на свободата”(25). Нека не си даваме почивка, докато всеки ред не бъде начертан на сърцата ни. Нека бдим, молитстваме, вярваме и обичаме, нека се подвизаваме за венеца, докато всяка част на тоя закон проникне вътре в нас, начертан от Божия пръст, докато станем святи, “както е свят Тоя, Който ни е призовал” (1 Петр.1:15), и “свършени, както е свършен небесният ни Отец” (Мат.5:48).

Въведение към проповед 24

Четвърта проповед върху Проповедта на планината

Тълкуването на Мат.5:13-16 е една от най-впечатляващите и показателни проповеди на Уесли. Още първите думи ни карат да наострим слух. Уесли говори за “красотата на освещението”, един израз, който с рядка яснота предава своеобразието на неговото схващане за освещението. Тази красота на освещението се състои в обновлението на вътрешния човек по образа на Исус Христос, Който е отпечатък на Божията слава и подобие на Неговата същност (срв. 2 Кор.3:18, 4:6; Евр.1:3).

С това той по-скоро застава в противоречие с мистичните и квиетистки течения на своето време, препоръчващи пътя навътре като истинския път или намиращи наблягането на активното мисионерско-дяконическо християнство като подхлъзване към правда чрез дела. Аргументите, които проповедникът търси да обори, принадлежат към мистичната традиция, чийто представител по онова време е Уилям Лоу; наставлението “да се сложи край на всякакво външно действие” (Въведение 3) напомня за квиетисткия възглед на Филип Мотер, който, от своя страна, се позовава на Цинцендорф.

Уесли най-напред формулира две тези, представляващи основни изявления на първите две главни части на проповедта:

1. Той желае “да се опита да покаже, че християнството по същество е социална религия”. Който иска да го представи като една отшелническа религия, той в действителност го разбива (I, 1). С това авторът не изключва, че за един християнин може да е важно понякога да търси усамотение за молитва и размишление. Но това изобщо не бива да бъде превръщано в цел на християнския живот (I, 2). Защото начините на поведение, които Христос в блаженствата издига като опознавателни белези за истинското християнство, като кротостта, миротворството или ми-

лостта, могат да се проявят само в общуване с другите хора (I, 3 и сл.) Също и наставлението на апостола в 1 Кор.5:9 и сл., да се отделим от злия човек, означава, както и сам Павел казва, не призив изцяло да се изолираме от света. Защото тогава поръчението на Христос към Неговите ученици не може да бъде изпълнено. За да бъдем “поправка” на света, ние трябва да живеем в него (I, 5-7). Един бездеен живот неминуемо ще ни доведе до отделяне от Христос. Уесли подчертава този предупредителен аспект от Мат.5:13 и сл. чрез указване към Йоан 15:6 и Евр.6:4-8, като при това се старее към едно душенастирско различаване, което не смекчава предупреждението към лекомислените и все пак не довежда скрупульозните до обезсърчение (I, 8 и сл.)

2. Уесли иска да изясни, че “истинската религия, когато живее в сърцата ни, не може да бъде скрита” (II, 2). Тук той работи много нагледно с образи от стихове 14 и 15, с чиято помощ разкрива неуместността на едно скрито християнство.

В третата част Уесли разглежда някои възражения, които могат да бъдат повдигнати срещу един активен, обрнат към ближните християнски живот. На повика за повече вътрешна задълбоченост и духовно възвеличаване на Бога той противопоставя новозаветната концепция за служение на Бога в ежедневието (III, 4). Най-актуално е неговото отношение по въпроса нужно ли е да се грижим за телесното благо на човека, което така или иначе е преходно. На това той отговаря: “Независимо дали те накрая ще бъдат погубени или спасени, на вас е ясно заповядано да храните гладните и да обличате голите” (III, 7). Към това Уесли добавя насърчителни думи за ония, които успешно са се трудили в това отношение (III, 8).

Една кратка заключителна част изяснява заключителното наставление на Исус в стих 16. Светлината, която трябва да свети, и добрите дела, които трябва да бъдат видени, не са нищо друго, освен живяната вяра и една конкретно практикувана любов на християните.

СОЛ И СВЕТИНА **(Четвърта проповед върху Проповедта на планината)**

“Вие сте солта на земята. Но ако солта обезсолее, с какво ще се осоли? Тя вече за нищо не струва, освен да се изхвърли вън и да се тъпче от човеците. Вие сте виделината на света. Град, поставен на хълм, не може да се укрие. И когато запалят светило, не го турят под шиника, а на светилника, и той свети на всички, които са въщици. Също така нека свети вашата виделина пред човеците, за да виждат добрите ви дела и да прославят вашия Отец, Който е на небесата.”

(Матей 5:13-16)

А) Красотата на освещението, което е едно обновление на вътрешния човек по образа на Бога, трябва да привлича вниманието на всеки, чиито очи Бог е отворил и чиито разум е просветил. Украшението на една кротка, смирена и обичаща душа е да намери поне някаква допирна точка с онези, които най-малкото са способни да различават духовно доброто от лошото. От мига, когато човек започне да излиза от мрака, покрил безумния и несмислен свят, той трябва да схване колко е достойно да се стреми да бъде обновен по образа на своя Създател. Тази вътрешна религия носи печата на Бога така очевидно, щото една душа би трябвало да е напълно поробена от плътта и кръвта, ако поставя под съмнение своя божествен произход. В един по-широк смисъл можем да кажем за самия Божи Син, че “сиянието на Неговата слава и отпечатък на Неговото могъщество” са наистина действителни, но все пак

смадени и смекчени, така щото дори смъртният човек може да види в тях Бога и въпреки това да остане жив; да съзря характера, печата, живия образ на Божията личност, Която е извор на красота и любов, първопричина на всичко съвършено и превъзходно.

Б) Ако религията не беше нищо повече от това, то хората не биха имали относно нея никакви съмнения. Не биха имали нищо против да я следват с цялото устремление на душите си. Но защо, казват те, тя е обременена с други неща? Какво налага да се товарим с нейните **дела** и **страдания**? Тези неща изсмукват силата на душата и я притискат отново към земята. Не е ли достатъчно да “следваме любовта”(1 Кор.14:1), да се издигаме на нейните криле? Не стига ли да прославяме Бога, Който е Дух, със своя дух, без да се товарим с външни неща или дори само да мислим за тях? Не е ли по-добре само да извисяваме мисълта си с небесни неща и вместо постоянно да се занимаваме с външни работи, да общуваме с Бога само вътре в сърцата си?

В) Така са говорили много важни мъже. Те са ни давали съвети да прекратим всякакви видими дейности, напълно да обърнем гръб на света, да пренебрегнем тялото, да стоим далеч от всички греховни неща, да не спазваме никаква външна религиозност, да изработваме всички добродетели вътре в себе си и да считаме това за един далеч по-ценен път, който по-бързо ще ни доведе до осветение на душите и до угаждане на Бога.

Г) Не е било никога нужно някой да подсказва на Бога подобни мъдрости; това е една от най-изкусителните теории на сатана, с чиято помощ той изкривява правите пътища на Господа. И какви инструменти си е намирал той от време на време и ги е пускал в действие, за да подкара грамадната машина на ада срещу най-важните Божи истини! Това са хората, даже, ако е възможно, и избраните (Мат.24:24). Да, голяма част от последните са били изкарвани от пътя за определено време. Попадали са в позлатената клопка и трудно са се измъквали от нея.

Д) Но дали нашият Господ е сгрешил нещо? Защитил ли ни е Той достатъчно срещу подобно заслепление? Не ни ли е въоръжил с най-силното доказателство срещу сатана, представящ се за светъл ангел? Точно това е сторил. Защитил е по най-ясен и силен

начин действената и търпелива религия, която току-що е описал. Какво по-всеобхватно и по-просто от думите относно последствията от действието и страданието? “Вие сте солта на земята. Но ако солта обезсолее, с какво ще се осоли? Тя вече за нищо не струва, освен да се хвърли вън и да се тъпче от човеците. Вие сте виделината на света. Град, поставен на хълм, не може да се укрие. И когато запалят светило, не го турят под шиника, а на светилника, и то свети на всички вкъщи. Също така нека свети вашата виделина пред човеците, за да виждат добрите ви дела и да прославят вашия Отец, Който е на небесата” (Мат 5:13-16). За да обясня напълно и да изостря тези думи, ще се опитам първо да покажа, че християнството по същество е социална религия. Който прави от него отшелническа религия, го съсипе. Второ, невъзможно е тази религия да остане скрита – това би било напълно в противоречие с волята на нейния основател. Трето, ще отговоря на някои възражения и ще завърша с практическо приложение.

I. 1. Първо, ще се опитам да покажа, че по същество християнството е социална религия. Който се стреми да го превърне в отшелничество, го съсипе.

Под християнство разбирам онзи начин на прослава на Бога, който беше открит на хората чрез Исус Христос. Когато казвам, че християнството по същество е социална религия, имам предвид не само, че то не може да съществува без общение, а и че изобщо не може да съществува без съжителство с другите хора и без отношения с тях. Когато показвам това, ще се огранича с разсъжденията, предлагани в разглеждания текст. Когато докажа тезата си, ще стане ясно, че превръщането на религията в отшелничество я убива.

С това не искам да осъждам временния отказ от общение или усамотяването. Те не само са разрешени, но и препоръчителни, ма дори и нужни за всеки, който е християнин или иска да бъде такъв. Това показва ежедневиият опит. Едва ли можем да прекараме един цял ден в постоянно общение с хора, без да оцетим душата си и в известна степен да потиснем Божия Дух. Ежедневно трябва да се отделяме от света, най-малкото сутрин и вечер, за да говорим с

Бог, нашия Отец, Който е в тайно. Дори и по-дълги периоди на усамотяване не са за осъждане от опитния християнин, ако те не означават занемаряване на задачите в света, поставени ни от Бога.

2. Но подобно оттегляне от света не бива да погълне цялото ни време. Това ще бъде крах за истинската религия, а не стимул. Религията, описана от нашия Господ в предходните стихове, не може да съществува без общение, без съвместния ни живот и обхода с другите хора. Това ще стане очевидно, когато някои от клоновете на живота ни не се развиват поради липсата на връзки със света.

3. Например, няма по-важна настройка за християнството от кротостта. Доколкото включва отдаване на Бога или търпение в болест и болки, тя може да е налице и в пустинята, в килията на един отшелник, в пълна самота. Но доколкото включва благост, търпение и доброта, тя не може да се изяви, ако човек не общува с други хора. Опитът да направиш кротостта добродетел на един отшелник би означавал да я прокудиш от лицето на земята.

4. Друг неотменим израз на истинското християнство е миротворството, респективно вършенето на добри дела. Това е еднакво важно като всеки друг дял от религията на Господ Исус. По-голямо доказателство, че е така, няма от факта, че сам Спасителят го е включил като основен елемент на Своего учение. Да го пренебрегнем би било също толкова безумно накарняване на авторитета на Исус, колкото да пренебрегнем милосърдието, чистотата на сърцето или някоя друга част от Христовото наследство. Но точно това зарязват ония, които ни канят да вървим в пустинята и препоръчват на младенците, младежите и бащите пълно усамотение. Искат ли още някой да твърди, че един християнин-отшелник може да бъде милосърден човек, т.е. човек, който използва всяка възможност да върши добро на всички хора по всякакъв начин? Може ли да има нещо по-безспорно от това, че принципите на Христовата религия ще бъдат подронени, ако няма общение, съвместен живот и обхода с другите хора?

5. Но някой ще запита: не е ли за препоръчване да имаме отношения само с добрите хора, за които знаем, че са кротки и милосърдни, святи по сърце и живот? Не е ли за препоръчване да

стоим далеч от хора с лош характер, които не се подчиняват на Евангелието, а дори сигурно не вярват в него? Ето думите на ап. Павел: “Писах ви в посланието си да не се сношавате с блудници” (1 Кор.5:9). Очевидно не е за препоръчване да общуваме с такива и да поддържаме тясно приятелство със слуги на неправдата. Това ще ни донесе доста опасности и изкушения и няма да има надежда да се отървем. Но апостолът не ни забранява да скъсваме всякакви връзки с онези, които не познават Бога. “Понеже тогава би трябвало да излезете от света” – допълва той. А такъв съвет не би дал на никого. По-нататък става дума за хора, които се наричат християни, а всъщност са “блудници, сребролюбци, идолопоклонници, грабители”. С такива не бива да имаме общение, с тях трябва да прекратим всяка близост и доверчивост. “Обаче, недейте ги счита за неприатели, а наставлявайте ги като братя” (2 Сол.3:15). Сиреч да не скъсваме окончателно общението. Никъде не ни се дава съветът да се отделим от злите хора. Божието Слово ни учи точно обратното.

6. Думите на нашия Господ отиват по-далеч. Той е чужд на това да ни заповядва прекратяване на отношенията със света. Напротив, показва ни, че без тях ние не можем да бъдем християни. Лесно би могло да се покаже, че определени отношения със света и нечестивите хора са необходими, за да може всяка добродетел, нужна за влизането ни в небесното царство, да бъде налице. Това е безусловно необходимо за пълното осъществяване на нищетата по дух, за скръбта и всички други елементи, имащи място в чистата религия на Господ Исус. Контактът със света е необходим, за да бъдат реализирани някои от основните християнски добродетели. Кротостта например: наместо “око за око и зъб за зъб” от нас се изисква да не се противим на злия човек, да обръщаме и другата буза (Мат.5:39). Подобно е с милостта, чрез която ще можем да обичаме враговете си, да благославяме, а не да кълнем (44). Също и преплитането на любовта с всички святи желания, които стават реални чрез тяхното вършене на дело. Ясно е, че тези добродетели не биха се осъществили, ако поддържахме контактите само с истински християни.

7. Ако трябваше наистина напълно да се отделим от грешниците, как щяхме да изпълним дълга си, изложен в думите на Исус: “Вие сте солта на земята”, вие, християните, които гладувате и жадувате за правдата, обичате Бога и хората, вършите добро и затова понасяте всякакви страдания. Ваша истинска същност е да осолявате всичко около себе си. Типично за същността на божествената сол е да се прехвърля върху всичко, до което се допира, да се разпростира на всички страни и сред всички хора около вас. Това е главната причина, поради която Божият промисъл ни е размесил така с останалите хора – всяка благодат, която получаваме, да се предава на другите; всяко свято намерение да се предава на другите; всяко свято намерение, дума и дело да упражняват своя ефект върху тях. По този начин развалата в света ще бъде ограничена, ще се спре заразата и ще дойде очистване и освещение от Бога.

8. За да се стремим усърдно да подправяме с всяка свята и небесна нагласа възможно най-много хора, нашият Господ продължава по-нататък с описанието на ужасното състояние на хората, приели вярата, но които не я предават на други. Докато Той пребъдва в сърцата им, предаването на вярата по принцип е неизбежно. “Ако солта обезсолее, с какво ще се осоли? Тя вече за нищо не струва, освен да се изхвърли вън и да се тъпче от човеците”. Ако вие, които сте имали свята и небесна нагласа и затова сте били усърдни да вършите добри дела, вече нямате в себе си моя вкус и затова не можете да подправяте, ако сте хладки, безвкусни, мъртви и безразлични към собствената си душа и сте станали безполезни за душите на другите хора, “с какво ще осолите”? Как ще възвърнете отново силата си? Има ли помощ? Има ли надежда? Може ли обезсолялата сол да си възвърне вкуса? Не, “тя за нищо не става, освен да се изхвърли вън”, като смет на улицата, и “да се тъпче от човеците”, така че да изпита вечно презрение. Ако никога не сте познавали Господа и не сте били намерени от Него, щеше да има все още надежда. Но какво можете да кажете сега по повод следната забележка, която е напълно в тон с току-що казаното от Него: “Всяка пръчка, която не дава плод, Той я отрязва ... Който пребъдва в Мене и аз в него, той дава

много плод... Ако някой не пребъдва в Мене, той бива изхвърлян вън като пръчка и изсъхва; и събират ги *(но не да ги засаждат отново)* и ги хвърлят в огъня”? (Йоан 15:2-6)

9. Спрямо тия, които никога не са вкусили Божието слово, Господ е изпълнен със съчувствие и нежна милост. Но справедливостта е насочена спрямо ония, които са вкусили, че Господ е благ (Пс.34:9), и “са се отвърнали от предадената им свята заповед” (2 Петр.2:21). “Защото за тези, които веднъж са били просветени *(в чиито сърца Бог е хвърлил светлината Си, за да ги освети с познанието на Своята слава в лицето на Господ Исус)* и са вкусили от небесния дар *(спасението чрез Неговата кръв, прощението на греховете)*, и са станали причастни на Святия Дух... *(смирението и кротостта, любовта към Бога и хората, изляна в сърцата им чрез Святия Дух)*, а са отпаднали *(тук имаме не просто едно мъгляво предположение, а ясно констатиране на фактите)*, невъзможно е да се обновят пак и да се доведат до покаяние, докато разпъват втори път в себе си Божия Син и Го опозоряват” (Евр. 6:4-6). Но за да не бъдат тези ужасни думи неразбрани, трябва внимателно да се вземе предвид (1) кои са тези, за които тук става дума. Това са ония – и само за тях става дума – които ”веднъж” са били “просветени”; само “вкусилиите велики неща” и така – станали “причастни на Святия Дух”. Всички, които не са опитали тези неща, не са засегнати от този библейски текст. По-нататък трябва да се вземе предвид (2) отпадането, за което става дума тук и което е окончателно. Един вярващ може да падне, но не бива да отпадне. Може да падне и пак да стане; и когато падне дори в грях, положението му все още не е отчайващо, колкото и страшно да е. Защото “имаме ходатай при Отца, Исуса Христа праведния. Той е умилостивението за нашите грехове” (1 Йоан 2:1-2). Но човек трябва да се пази преди всичко да не се закорави в греха и така да потъва все повече, докато напълно отпадне и стане обезсолена сол. “Защото ако съгрешаваме самоволно, след като сме познали истината, не остава вече жертва за грехове, но едно страшно очакване на съд и едно огнено негодувание, което ще изпояде противниците” (Евр.10:26-27).

II. 1. “Но ако ние не бива напълно да се отделяме от хората и признаем, че трябва да ги “поправяме” с вярата, която Господ ни е дал, не би ли могло това да стане и незабележимо?” Не можем ли да правим това по един скрит и почти недоловим начин, така че никой да не усети какво става? Точно така става със солта, която внася свой вкус в ястието без шум и невидимо. Ако е така, ние можем да останем скрити в света, дори когато не го напускаме. В това отношение можем да запазим вярата си за себе си и не бива да оскърбяваме ония, на които не можем да помогнем.

2. На нашия Господ тази убедителна аргументация на плътта и кръвта беше позната. Той даде един задоволителен отговор. Когато излагам думите Му, ще се опитам да изчерпя втората точка на своето изложение, а именно, че истинската религия, ако живее в сърцата ни, не може да остане скрита. Това би било напълно противно на волята на нейния велик Основател.

И тъй, първо, невъзможно е някой, който притежава религията на Исус Христос, да я скрие. Това нашият Господ доказва с едно двойно сравнение: “Вие сте виделината на света. Град, поставен на хълм, не може да се укрие”.

Вие, християните, сте светлината на света по отношение нагласата и делата си. Вашата святост ви прави толкова очевидни, колкото слънцето наред небето. Колкото не можете да напуснете света, толкова и не можете да живеете, без да сте видими. Не бива да бягате от хората, а щом сте сред тях, не е възможно да скриете своето смирение и кротост и всичко друго, чрез което се стремите да сте съвършени като вашия небесен Отец. Любовта може да се скрие толкова малко, колкото и светлината – и особено когато не е пасивна, когато се упражняват в дела на любовта, в благодеяния от всеки род. Колкото можеш да скриеш един град, толкова можеш да скриеш и християните. Един свят, усърден човек, който на дело обича Бога и хората, може толкова да бъде скрит, колкото и един град, построен на високо място.

3. Истина е, че хората, които обичат тъмнината повече от светлината поради злите си дела, полагат всевъзможни усилия да докажат, че вашата светлина е тъмнина. Те ще говорят зло за

доброто във вас и ще наприказват всякакви лъжливи клевети. Ще ви припишат неща, които са далеч от вас, които са точно обратното на вашата същност и дела. Но все пак вашето непоколебимо търпение, делата ви, кроткото ви понасяне на всичко заради Господа, тихата ви и смирена радост сред гоненията, неотклонният ви стремеж да побеждавате злото чрез добро ще ви направят още по-видими от преди.

4. Също толкова безсмислено, колкото да криеш светлината, освен ако не я угасиш, също толкова трудно удържимо е да запазиш вярата скрита, освен ако не я захвърлиш. Сигурно е едно: една тайна, недоловима религия не може да бъде религията на Исус Христос. Една религия, която може да бъде потулена, не е християнската вяра. Ако един християнин може да бъде потулен, той не би се сравнявал с гraig на високо, със светлината на света, със слънцето на небето. Никой обновен в духа на своя ум не мисли да крие светлината си и да задържа вярата за себе си, предимно заради това, че не само е невъзможно да скриеш истинското християнство, а и защото това е против волята на неговия Основател.

5. Това ясно личи от думите: “Когато запалят светило, не го турят под шиника”. Сиреч, както никой човек не пали светлина, за да я покрива или маскира, така и Бог не осветлява една душа с чудното си познание и любов, за да бъде тя потулявана с тъй наречената мъдрост, със срам или самоволно смирение; не и за да бъде скрита в някоя пустиня, в отбягване на хората и криене от тях. “Турят го на светилника и то свети на всички въщи”. Божията воля е един християнин да е еднакво видим от всички, за да даде светлина на всекиго и да направи религията на Исус Христос явна.

6. Във всички времена Господ е говорил на света не само чрез учения, но и чрез примери. В която и страна да е проповядвано Евангелието, Бог не е оставал незасвидетелстван. Неколцина са демонстрирали истината за Него чрез своя живот и думи. Те са като светило, което свети в тъмно място, и от време на време са били средство за осветляването на неколцина, за запазването на един остатък и на малко семе за идните поколения. Те са

извеждали неколцина слаби овчици от мрака на света и са насочвали нозете им в пътя на мира.

7. Човек би си помислил, че опонентите не биха могли да възразяват повече пред лицето на истината, след като логиката на нещата говори така ясно. Който мисли така, малко знае за дълбочините на дявола. След всичко казано от Писанието и разума все пак привидните аргументи за отшелничество и криеца се религия са толкова убедителни, щото ни е нужна цялата Божия сила, за да се отвърнем от тях. Толкова многобройни и силни са възраженията, привеждани срещу социалните, открити и действени християни.

III. 1. Да отговоря на тези възражения е третото, което планирам. Първо, често се възразява, че религията не е нещо външно, а процес вътре в сърцето, в дълбините на душата, че е съединяване на душата с Бога, вливане на Божия живот в душата на човека. Външната религия няма стойност, тъй като Бог не желае жертви, всеизгаряния и формални действия, а чисто и свято сърце – такава жертва Той няма да пренебрегне (Пс.51:17).

Отговарям така: истина е, че корените на религията лежат в сърцето, в дълбочината на душата, че тя е съединяване на душата с Бога, живот на Бога в човека. Но ако тези корени са наистина в сърцето, не може те да не произведат клоно, които са външен израз на покорство, сродни по естество с корените. Затова те са не само белези и знаци, но и съставни части на религията.

Вярно е също, че една чисто външна религия, която не е вкоренена в сърцето, няма стойност. Бог няма благоволение в такива външни действия, както и във формалните всеизгаряния на юдеите, и наистина угодно Му е чистото и свято сърце. Но Той обича също и всички външни действия, произтичащи от сърцето: жертвата на нашите молитви – публични или лични, жертвите на благодарност и хваление, жертвата на делата ни, които смирено Му посвещаваме и използваме напълно за Негова слава; жертвата на телата ни, която Той иска преди всичко. Апостолът ни призовава да представим “телата си в жертва жива, свята и благоуходна” (Рим.12:1).

2. Друго сродно възражение: любовта е всичко и във всичко. Тя “изпълнява закона”, всеки един закон (Рим. 10:4, 13:10). Всичко, което правим, всяко страдание нищо не ни ползват, ако нямаме любов. Затова апостолът ни съветва да “следваме любовта” и описва това като един “превъзходен път”(1 Кор.12:31).

Отговарям така: трябва да сме наясно, че любовта към Бога и към хората, произтичаща от нелицемерна вяра, е всичко, че изпълнява закона и е цел на всяка заповед. Ясно е, че без нея всичко е безполезно, каквото и да правим, както и да страдаме. Но от това не следва, че вярата и добрите дела са излишни. Любовта “изпълнява закона”, но не като ни освобождава от неговото изпълнение, а като ни придържа към покорство спрямо него. Тя е “целта на закона”, понеже всяка заповед води до нея и има в нея центъра си. Разбира се, вярно е, че нищо не ни ползва, ако нямаме любов. Но все пак трябва да кажем, че делата ни няма да останат невъзнаградени, ако ги вършим с любов, ако страдаме заради Христа, ако дадем чаша студена вода в Негово име.

3. “Но не ни ли съветва апостолът да следваме любовта, не описва ли това като превъзходен път?” Да, съветва ни: “следвайте любовта”, но не само нея. Думите Му гласят: “Следвайте любовта, но копнейте и за духовните дарби” (1 Кор. 14:1). Да, бъдете готови да се пожертвате за братята. Следвайте любовта и докато още е време, правете добро на всекиго (Гал.6:10).

В същия стих, където пътят на любовта е наречен превъзходен, Павел съветва коринтяните сериозно да търсят и дарбите. От какво е по-добър този път? От дарбите на изцеление, на говорене езици, на тълкуване, споменати в предния стих (1 Кор. 12:30), но не по-добър от пътя на покорството. За това апостолът не говори, не говори изобщо и за външната религия, така че текстът не засяга разглеждания въпрос.

Но да предположим, че Павел беше говорил както за външната, така и за вътрешната религия и би ги сравнил. Да предположим, че дори беше дал предимство на вътрешната. Да предположим, че беше предпочел едно обичащо сърце пред всевъзможни външни дела – от това още не би следвало, че едното или другото ще е подценено. Не, Бог още от началото е счелал двете, затова човек не бива да ги разлъчва.

4. “Но Бог е Дух и ония, които Му се покланят, с дух и истина трябва да се покланят.” Не е ли това достатъчно? Не трябва ли да приложим за тази цел цялата си духовна сила? Не утежнява ли стремежът ни към външните неща нашата душа, така че тя да не може да се извиси в светли усилия? Не потиска ли това силата на мисленето ни? Няма ли в него едно природно влечение да обременяваме духа си и да го отклоняваме, когато Бог иска от нас да бъдем безгрижни и да служим на Господа без отвлечение на ума (1 Кор. 7:32,35)?

Отговарям така: “Бог е Дух и ония, които Му се покланят, с дух и истина трябва да се покланят”. Това е достатъчно и натам трябва да насочим цялата си духовна сила. Но искам да запитам: какво означава да се покланяме с дух и истина на Бога като Дух? Означава да Го прославим със своя дух, и то по начина, достъпен само за един дух. Означава да вярваме в Него като в едно мъдро, праведно, свято същество, чиито очи са твърде чисти, за да наблюдават неправдата; да вярваме, че Той е все пак милостив, благодатен и търпелив, прощава греховете и престъпленията ни, хвърля зад гърба Си всичките ни грехове и ни приема заради Възлюбения Си. Означава да Го обичаме, да се радваме в Него, да Го любим от цялото си сърце, душа, ум и сила, да Му подражаваме, като очистваме себе си, както Той е чист, да се покоряваме в мисъл, дума и дело на Този, Когото обичаме. Сиреч спазването на Неговите външни заповеди е и един израз на поклонение с дух и истина. Това значи, че Го прославяме и с телата си, а не само с душите си. Външните ни дела се раждат в сърцата ни, които са насочени към Бога, и така превръщаме ежедневните си действия в една жертва пред Него. Купуваме и продаваме, ядем и пием за Негова слава. Всичко това означава също да се покланяме на Господа с дух и истина, след като сме го направили вече вътре в себе си.

5. Ако нещата стоят така, тогава съзерцанието е само един от пътищата да се поклоним на Бога с дух и истина. Затова ако използваме само този един измежду многото пътища, разсипваме много от изразните форми на духовно служение, угодни на Бога и полезни за душата. Голяма грешка е да приемем, че спазването на външните неща, към които ни е призвал Той, по някакъв начин

обременява или пречи на християнина да вижда Невидимия постоянно. Това по никакъв начин не угася жарта на мислите, не обременява духа и не го отклонява. Не поражда у човека, вършещ всичко за Господа, обезпокоителни или болезнени грижи, защото той е свикнал каквото и да върши, с думи или с дела, да го върши в името на Господ Исус (Кол.3:17). Едното око на душата му гледа на външните неща, другото е решително насочено към Бога. Научете какво значи това, бедни отшелници, за да познаете колко слаба е вярата ви и да спрете да мерите другите със себе си. Игете и научете се какво значи това:

Премахваш болка и умора,
с любов го правиш, знам.
Сърцето ми издигах горе
и то остава вечно там.

И в бурите ми дай закрила,
когато в огъня горя.
Чрез Твоята голяма сила
аз волята Ти да творя.

6. Но най-сериозното възражение все още не е обезсилено. Казват: “Ние се позоваваме на опита. Светлината ни е светила. Дълги години сме вършили външни неща, но те нищо не са ни ползвали. Спазвали сме всички Божи повеления, но не станяхме по-добри и никой не е станал по-добър. Не, по-скоро станяхме по-лоши, защото залъгахме себе си, че поради тия задължения сме станали християни, макар че не знаехме какво всъщност е християнската вяра.”

Познавам това положение на нещата. Признавам, че вие и десетки хиляди други сте злоупотребявали така с Божиите повеления, като по силата на заблудата сте считали средството за цел и сте приемали, че вършенето на едни и други външни неща е религията на Исус Христос, или сте ги считали за техен заместител. Нека оставим настрана злоупотребата и да разгледаме употребата. Тогава прилагайте всички външни неща,

но като гържите погледа си отправен към обновлението на душите си в правда и истинска святост.

7. Но това още не е всичко. Твърдят: “Опитът показва още, че да се стараеш да правиш добро не е нищо друго, освен напразно усилие. Каква полза да се обличат и хранят телата на хората, ако те ще бъдат хвърлени директно във вечния огън? Какво добро може да стори човек за душите им? Ако те бъдат променени, това го върши сам Бог. Освен това хората са или добри, най-малкото искат да са такива, или закоравели злодеи. Е, първите нямат нужда от нас. Те трябва да викат към Бога за помощ и ще им бъде дадено. А другите няма да приемат от нас никаква помощ. Нашият Господ още ни забранява да хвърляме бисерите си на свините”.

Отговарям така:

(1) Независимо дали те ще погинат или ще бъдат спасени, на вас категорично ви е наредено да храните гладните и да обличате голите. Ако го можете и не го вършите, вие ще отидете във вечния огън – каквото и да става с другите.

(2) Макар че само Господ може да променя сърцата, общо взето, Той върши това чрез хората. Наш дълг е да правим всичко, което трябва, и то устремно, сякаш може да променим тези хора, а тогава да оставим и да гледаме какво ще стане.

(3) Като отговор на техните молитви Бог дарява чадата Си с всеки добър дар чрез взаимопомощта им. Той храни цялото тяло Христово, поради което се насища и всяка негова част. Затова “окото не може да рече на ръката: Не ми трябваш, или пък главата на нозете: Не сте ми потребни”(1 Кор. 12:21). И най-после, какво ви прави толкова сигурни, че личностите пред вас са свини или кучета? Не отсъждайте, без да сте изпитали. Откъде знаеш, човече, че няма да спечелиш брат си? Че не можеш с Божията помощ да избавиш душата му от смърт? Едва когато мой отблъсне любовта ти и похули добрите думи, е време да го предадеш на Бога.

8. “Опитахме, работихме, за да подобрим грешниците, но каква полза? Мнозина не успяхме въобще да впечатлим. Това, че неколцина за едно кратко време бяха променени, добрината им беше като сутрешната роса и скоро те станаха толкова лоши, колкото и

преди; не, дори по-лоши. Така нанесохме на тях (а и на себе си) болка. Защото духът ни се изпълни с яд и неспокойствие, може би с гняв, вместо любов. Затова по-добре е да запазим вярата си за себе си!” Много е възможно да е така. Вие се опитахте да вършите добро и нямате успех. Тия, които изглеждаха променени, отново паднаха в грях и скръбта след това стана по-голяма отпреди. Какво чудно има? Слугата по-горен ли е от господаря си? Колко често Исус се мъчеше да спаси грешниците, а те не искаха и да чуят. Или, след като бяха Го следвали за малко, отново се отвърнаха, както песето се връща на бълвоча си. Но Той никога не престана да върши добро. Вие не бива да правите друго, както и да изглежда резултатът. Вашият дълг е да вършите това, което ви е заповядано. Плодът идва от Бога. За него вие не отговаряте. Оставете това на Тоя, Който урежда всичко. “Сей семето си заран и вечер не въздържай ръката си, защото не знаеш кое ще успее – това или онова” (Екл.11:6)

“Но постоянното изпитване гразни и обременява собствените ни души”. Може би това става по простата причина, че се мислите отговорни за резултата. Но това не е по силата на никой човек. Или може би сте били невнимателни и не сте пазили собствения си дух. Но това не е причина да бъдете непокорни на Бога. Опитайте пак, но с повече бдителност от преди. Вършете добро – не седем пъти, а седемдесет пъти по седем (както при проската). Нека опитът ни прави по-мъдри. Всеки опит да е по-предпазлив от предния. Бъдете по-смирени пред Бога и по-убедени, че от себе си нищо не можете да сторите. Бъдете по-загрижени за своя дух, по-кротки и бдете в молитва. Така “хвърли хляба си по водата, защото след много дни ще го намериш” (Екл.11:1)

IV. 1. Въпреки всички тия убедителни псевдоаргументи за скриване на светлината, “нека свети вашата виделина пред човеците, за да виждат добрите ви дела и да прославят вашия Отец, Който е на небесата”. Това е практическият извод, който Господ извежда от изложените разсъждения. “Нека свети вашата виделина” – смирението на вашето сърце, благостта, кротостта и мъдростта ви, вашите сериозни и важни грижи за вечните неща,

за греховете и окаяността на хората, вашето съчувствително благоволение към всички и усърдната ви любов към върховния Благодетел. Не се опитвайте да потулите светилото, с което Бог е осветил вашата душа, оставете го да свети на всички, с които живеете, и във всичко, което казвате на хората. Нека то свети още по-ярко в делата ви, в стремежите ви да вършите всевъзможни добрини на всевъзможни хора, в страданията ви поради правдата. “Радвайте се и веселете се, защото голяма е наградата ви на небесата”.

2. “Нека свети вашата виделина пред човеците, за да виждат добрите ви дела”. Никой християнин не бива да възнамерява или да желае да потулявя вярата си! Напротив, желанието му трябва да е не да я крие, не да слага светилото под шиника. Позрижете се то да се постави на светилника, щото да свети на всички въщи. При това внимавайте да не търсите собствената си слава. Единствената ви цел трябва да бъде по-скоро всички, които виждат добрите ви дела, да прославят вашия небесен Отец.

3. Това да е единствената и върховна цел във всяко нещо – бъдете ясни, открити и непритворни. Нека любовта ви бъде без фалш. Защо е нужно да криете приветливата и неегоистична любов? Нека да няма никаква измама в устата ви, думите ви да изразяват точно това, което чувстват сърцата ви. Отношенията с хората нека бъдат без лукавство и коварство, гържанието ви – без лицемерие. Оставете това на ония, които имат други намерения – намерения, за които светлината е опасна. Дръжте се с всеки естествено и просто, за да виждат всички Божията благодат във вас; и ако някои закоравят сърцата си, все пак другите ще познаят, че сте с Исус, и сами ще се обърнат към “Пастира и Епископа на душите им”(1 Петр.2:25) и ще прославят вашия небесен Отец.

4. Идете в Неговото име и в силата на Неговата мощ с единствената цел “да се слави Бог поради вас” (Гал.1:24). Не се срамувайте, ако останете сами на Божия път. Нека светлината в сърцата ви да свети чрез всякакви добри дела – в дела на благочестие и на милосърдие; за да расте способността ви за това, отхвърляйте всичко излишно. Откажете се от всички ненужни

разходи за храна, обзавеждане и облекло. Бъдете добри настойници на многообразната Божия благодат (1 Петр. 4:10), дори на най-дребния дар. Избягвайте всякакво пилеене на време, всяко празно и ненужно занимание. “Всичко, що намери ръката ти да прави според силата ти, направи го”(Екл. 9:10). С една дума, бъди пълен с вяра и любов, върши добро, търпи в злото. Във всичко бъди твърд и непоколебим, преизобилствай всякога в Господното дело, понеже знаеш, че в Господа трудът ти не е напразен (1 Кор. 15:58).

Въведение към проповед 25

Пета проповед върху Проповедта на планината

Проповедта върху Мат.5:17-20 е един пример за това как Уесли по определени въпроси, още твърде слабо докосвани от съвременните тълкуватели, макар и да схваща някои неща интуитивно, би могъл да допринесе за изясняването на проблемните области. Днешната екзегетика изпитва определени затруднения с оглед на текстове от рода на Матей 5:18 и сл., когато трябва да ги съгласува със забележително свободното поведение на Исус към някои законови предписания. Тук Уесли дава обичайния още в ранното християнство отговор, че казаното в ст. 17-19 се отнася само до нравствения закон, както той е представен в Десетте заповеди, но не и до церемониалния закон. Отначало това изглежда да е и в смисъла на Матей, според когото Исус два пъти изговаря записаното в Осия 6:6: “Милост искам, а не жертва” (Мат.9:13; 12:7).

Все пак разликата между моралния и церемониалния закон е съвсем чужда за юдейското мислене. Също и Павел я няма предвид, когато твърди, че Христос изпълнява закона (Рим.10:4). В целия Нов Завет, когато става дума да се опише съдържанието на Божията воля, се прибегва до заповедта за любов (срв. Мат.19:18-21; Марк 12:28-35; Лука 10:25-37; Рим.13:8-10; Гал.5:14; Як. 2:8-12).

За Уесли е важно пълното съгласуване на Закон и Евангелие. Те са различни аспекти на едно и също нещо. “Ако изявление като “Да възлюбиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце” е формулирано като заповед, тя е една част от Закона. Ако бива разглеждана като обещание, тя става съществена част от Евангелието” (II, 2). Тази тясна обвързаност между Закон и Евангелие (срв. също и II, 3) е характерна за богословието на Уесли.

Главна за проповедта е IV част, тълкуването на ст. 20, където се говори за правдата, надминаваща правдата на книжниците и

фарисеите. Уесли подчертава, че фарисеите в никакъв случай не са били неизменно лицемери, и характеризира тяхната правда въз основа на Лука 18:9-14. Фарисеите са по-добри от другите с оглед на външната почтеност и честност, те се придържат към благодатните средства на Стария Завет и дават на Бога и бедните полагащата се част от доходите си. И първият въпрос на Уесли към неговите читатели е: можем ли ние в тези неща да се мерим с фарисеите? Сиреч: внимавай твоята правда да не се скрие зад правдата на книжниците и фарисеите! (IV,12). Но после добавя: “Не се застоявай на това място”. Твоят път трябва да върви по-нататък от външната праведност и да води към височина и дълбочина! Твоята вяра трябва да бъде религия на сърцето. Бъди нищ духом (IV, 13). Това е по-добрата правда!

ЗАКОНЪТ И ЕВАНГЕЛИЕТО **(Пета проповед върху Проповедта на планината)**

“Да не мислите, че съм дошъл да разруша закона или пророците; не съм дошъл да разруша, но да изпълня. Защото, истина ви казвам: Докле премине небето и земята, ни една йота, ни една точка от закона няма да премине, докато всичко не се сбъдне. И тъй, който наруши една от тия най-малки заповеди и научи така човеците, най-малък ще се нарече в небесното царство; а който ги изпълни и научи така човеците, той ще се нарече велик в небесното царство. Защото, казвам ви, че ако вашата правда не надмине правдата на книжниците и фарисеите, никак няма да влезете в небесното царство.”

(Матей 5:17-20)

А) Сред многото упреци срещу “презрения и отхвърления от човеците”, разбира се, не липсваше твърдението, че Той поучава новост и основава една нова религия. Това може да се каже още по-убедително поради факта, че много от понятията, използвани от Исус, не се срещаха сред юдеите. Те или не ги употребяваха, или правеха това в друг смисъл, не с толкова богато съдържание и мощно значение. Освен това едно поклонение пред Бога “в дух и истина” може да се стори нова религия на онези, които до този момент не познават нищо друго, освен външно поклонение пред Него, и не са имали нищо друго, освен “виг на благочестие” (2 Тим.3:5).

Б) Вероятно желанието на някои хора е да приемат, че Исус отмени старата религия, за да въведе в сила една нова, за която можем да си помислим, че е един по-лек път към небето. Но нашият Господ оборва както суетната надежда на едните, така и необоснованото заблуждение на другите.

Ще разгледам гумите Му в оня ред, в който са дадени, като всеки стих ще приема като изходна точка за размишления.

I. 1. Първо: “Да не мислите, че съм дошъл да разруша закона и пророците; не съм дошъл, за да разруша, а да изпълня”.

Законът, даден от Мойсей на израилтяните, съдържа всички заповеди и разпореждания за жертвоприношенията и храмовия култ. Но Господ дойде, за да отмени ритуалния и церемониалния закон, да го премахне съвсем. Това свидетелстват всички апостоли – не само Варнава и Павел, които се съпротивиха срещу учителите, настояващи “да се пази Мойсеевият закон” (Деян.15:5); не само Петър, за когото спазването на закона беше “изпитване на Бога” и “налагане на хомот, който нито бащите ни, нито ние можем да носим” (Деян.15:10). Това свидетелстваха всички апостоли и старци, които единодушно решиха, че спазването на закона би “разстроило душите” на вярващите (15:24). Този “враждебен закон Исус махна отсрещу и го прикова на кръста” (Кол.2:14).

2. Но моралният закон, съдържащ се в Десетте заповеди и настойчиво напомнян от пророците, не беше отменен. Исус нямаше намерението да отменя някоя негова част. Защото това е закон, който никога не може да бъде отменен. Моралният закон е положен на съвсем различна основа от церемониалния. Последният беше само преходна мярка за един непокорен и коравовратен народ, докато първият съществуваше от създанието на света и беше написан не на плочи от камък, а на сърцата на всички човешки чада, сътворени от Божията ръка; и макар че буквите, написани от Божия пръст, до голяма степен бяха обезсилени от греха, те все пак не можеха да бъдат съвсем заличени, докато все още имаме съзнание за добро и зло. Всяка част от моя закон трябва да остане за цялото човечество и за всички времена в сила. Защото моралният закон не е зависим нито от място и време, нито от

други преходни обстоятелства, а само от същността на Бога и същността на човека и непреходното отношение между тия две страни.

3. “Не съм дошъл да разруша, а да изпълня”. Някои са вярвали, че с това нашият Господ иска да каже: дошъл съм да изпълня закона чрез Своего неотклонно и съвършено покорство. Без съмнение в този смисъл Той изпълни закона във всичките му части. Но тук очевидно не това е споменато; подобно разбиране би противоречало на целта на излаганото поучение. Без съмнение Той казва: дошъл съм да утвърдя закона в цялата му пълнота, независимо от заблуждаващите мнения на хората. Дошъл съм, за да оповестя истинското и пълно значение на всички части на закона, да покажа широчината и дължината, целия обхват на всяка негова заповед, да изложи височината и дълбочината му, неговата непонятна чистота и духовна природа.

4. Върху това нашият Господ говореше с пълна яснота и изчерпателност от началото до края на проповедите Си. Целта Му не беше да донесе на света една нова религия. По-скоро искаше да припомни съществуващата от началото – една религия, която несъмнено е стара като творението, като човека, който се появи в момента на излизането на “живата душа” от ръката на Бога (такава е природата на религията, защото някои нейни аспекти днес се отнасят за човека като паднало същество); една религия, засвидетелствана от закона и пророците през всичките следващи поколения. Но тя никога не беше така съвършено обяснена и така проникновено разбрана, докато великият Творец на тази религия сам не дойде, за да даде на човечеството автентичното тълкуване на всичките ѝ части. Същевременно Той даде да се разбере, че тя никога няма да бъде променена, а ще остане в сила до края на света.

II. 1. “Истина ви казвам” (*едно тържествено въведение, показващо важността и достоверността на казаното*): “Докле премине небето и земята, ни една йота, ни една точка от закона няма да премине, докато всичко не се сбъдне”. “Ни една йота” – това буквално означава нито една чертичка, нито една точка. Това е познат израз, който подчертава, че нито една частица

от моралния закон, колкото и ненужна да изглежда, няма да отпадне.

Двойно негативният израз, приложен тук, усилва смисъла, за да не възникне никакво противоречие. Думата “премине” в оригинала е не само в бъдеще време, т.е. да казва само какво ще бъде, а и в повелително наклонение, т.е. казва какво трябва да бъде. Имаме едно властно слово, което изразява суверенната воля и властта на Този, чието слово е закон за небето и земята и стои непоклатимо до века.

“Докато премине небето и земята, ни една йота, ни една точка от закона няма да премине”, докато не се случат всички неща, които трябва да се случат. Така че тук няма място за жалкото тълкуване, което някои се изкушават да дават, че “никога една частица от закона няма да премине, докато целият закон не бъде изпълнен”. И понеже Христос го изпълни, значи законът стана вече безпредметен, понеже Евангелието беше въведено в сила. Не! Думата “всичко” не се отнася до закона, а обхваща всички неща на небето и на земята.

2. От всичко това трябва да научим, че няма никакво противоречие между закона и Евангелието. Няма оправдание за схващането, че законът трябваше да премине, за да може да влезе в сила Евангелието. На практика никое от двете не заема мястото на другото, а те напълно се съгласуват. Да, същите думи, разгледани от различни аспекти, са части както на Евангелието, така и на закона. Ако се възприемат като заповеди, те са части от закона. Ако се разбират като обещания, те спадат към Евангелието. Разглеждат ли се думите “Да възлюбиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце” като заповед, те са част от закона. Разглеждат ли се като обещание, са част от Евангелието. Евангелието не е нищо друго, освен представяне на закона във вид на обещание. Следователно нищетата по дух, чистотата на сърцето и всякакви други неща, включени в святия закон на Бога, не са нищо друго, освен многобройни и скъпоценни обещания, които биват разглеждани в светлината на Евангелието.

3. Затова между закона и Евангелието съществува най-тясна връзка, която можем да си представим. От една страна, законът

постоянно приготвя пътя за Евангелието и насочва вниманието към него; от друга страна, Евангелието постоянно води до едно все по-точно изпълняване на закона. Например законът изисква от нас да обичаме Бога и ближните си, да бъдем смирени, кротки и святи. Ние усещаме, че не сме способни за това, че то не е възможно за човека. Но виждаме едно Божие обещание, според което Той ни дава изискваната любов и ни прави смирени, кротки и святи. Ние схващаме това Евангелие, тази Блага вест: всичко е сторено за нас, ако вярваме; “изискванията на закона се изпълняват в нас” (Рим.8:4) чрез вяра в Христос.

По-нататък можем да наблюдаваме, че всяка заповед в Свещеното писание е преди всичко едно скрито обещание. Защото Бог казва: “Ето завета, който ще направя с израилевия дом. След ония дни, казва Господ, ще положа закона си във вътрешностите им и ще Го напиша в сърцата им”(Йер.31:33). Чрез това тържествено обещание Бог се задължава да ни даде това, което винаги е изисквал от нас. Заповядал ли ни е Той да се молим непрестанно, да се радваме винаги, да бъдем святи като Него? Да. И точно това ще стори в нас. Ще стане това, което е казано от Него.

4. Ако нещата стоят така, то не може да има никакво съмнение, че можем да не се съгласим с хората, казващи, че Божиите заповеди са отменени, и то според тях под особеното ръководство на Святия Дух. Христос ни даде едно непогрешимо правило, с помощта на което да осъждаме подобна гързост. Според него християнската вяра, доколкото тя съдържа в себе си целия нравствен закон като изискване и като обещание, е последното от спасителните средства, дадени от Бога. Нищо друго няма след нея. Тя ще остане в сила до края на света. Следователно, всички нови откровения са от сатана, а не от Бога, и всички претенции за един по-съвършен начин на спасение са несъстоятелни. “Небето и земята ще преминат, но Моите думи няма да преминат” (Мат.24:35).

III. 1. “Който наруши една от тия най-малки заповеди и научи така човеците, най-малък ще се нарече в небесното царство, а

който ги изпълни и научи така човеците, той ще се нарече велик в небесното царство”.

Кои са тези хора, които упрекват, че се проповядва законът? Не виждат ли те върху кого ще падне укорът? Който ни презира по тази причина, презира Оня, Който ни е пратил. Проповядвал ли е някой някога закона така, както Исус, макар че Той не дойде да съди, а да спаси света? Може ли някой да проповядва закона ясно и сериозно, отколкото Христос прави това в разглеждания текст? Кой би усъвършенствал думите Му? Кой иска да съветва Исус как да проповядва? Кой иска да Му посочи един по-добър път за разпространение на благовестието от моя, който Той получи от Отца?

2. “Който наруши една от тия най-малки заповеди” – най-гребното от тия заповеди. Формулировката “тия заповеди” означава “закона” или “закона и пророците”. Виждаме, че пророците не прибавиха нищо към закона, а водени от Святия Дух, го проповядваха, обясняваха и изостряха вниманието към него.

“Който наруши една от тия най-малки заповеди”. Преди всичко, който стори това умишлено и гръзко, Божият гняв остава на него, и то толкова сигурно, като че ли е погазил целия закон. Едно само стига, защото “който опази целия закон, а съгреши в едно нещо, бива виновен във всичко”(Яков 2:10). Няма да има никакво снизхождение за една-единствена любима страст, никакво местенце за какъвто и да е идол, никакво извинение, дори когато човек си позволява един любим грях, а е оставил всички други. Бог изисква пълно покорство. Трябва да изпълняваме всичките Му заповеди, иначе са напразни всичките усилия, които полагаме да спазваме някои от заповедите, и нашите бедни души са изгубени веднъж завинаги.

“Една от тия най-малки заповеди”: тук е изключено всякакво извинение, чрез което мнозина ужасно мамят себе си, но не могат да измамят Бога. Грешникът казва: “Този грях не е ли много малък? Няма ли Бог да си затвори очите за него? Положително няма да бъде така гребнав и да го запише, след като не престъпвам по-важни части от закона”. Суетна надежда! По човешки ние можем да говорим за по-важни и по-маловажни заповеди, но всъщност те

не могат да се делят. Няма такова нещо като малък грях. Всеки грях е престъпване на святия и съвършен закон и оскърбление за великия Господар на небесата.

3. “И научи така човеците”. В определен смисъл може да се каже: който нарушава публично дадена заповед, той учи и другите да правят същото. Защото примерът говори много по-силно от поучаването. В този смисъл е ясно, че всеки пияница е един учител по пиянство и всеки нарушител на съботата непрестанно учи ближните си да потъпкват Господния път. И не само това. Който вече по навик престъпва закона, рядко ще се задоволи само с това. Обикновено той учи другите чрез слово и пример да правят същото, особено ако закоравее и не обича да бъде изобличаван. Подобен грешник бързо се превръща в адвокат на греха. Защищава това, което е забранено. Оправдава греха, който не иска да остави, и учи другите да правят така.

“Най-малък ще се нарече в небесното царство”. Това означава, че той няма да има никакъв дял в него. В небесното царство, което е на земята, е чужденец. Няма никакъв дял в това наследство, в правдата, мира и радостта в Святия Дух (Рим. 14:17). Затова няма и никакъв дял в славата, която има да се открие (Рим. 8:18).

4. Но щом има хора, които престъпват Божиите заповеди и учат и другите на това, кои са те? Кого има предвид нашият Господ? Очевидно тук става дума за лица, притежаващи авторитета на изпратени от Него учители, които нарушават закона и публично обучават другите да правят същото; за хора, чийто живот и учение са опорочени.

5. Има много видове такива учители. Едни живеят съзнателно в грях и са свикнали с такъв начин на живот. Ако един закоравял грешник учи другите чрез живота си, колко повече върши това един грешен проповедник, ако и да не се опитва да защитава, извинява или разкрсява греха си! Върши ли това, на дело той е убиец, най-големият убиец на своята църква. Работи за това преизподнята да не остане незаселена. Превъзходен инструмент е в ръката на княза на мрака. При кончината му “преизподнята се раздвижва поради него, за да го посрещне, когато дойде”(Ис. 14:9), и заедно със себе си завлича още маса народ в бездната.

6. Други са добродушни и приветливи, водят един удобен и невинен живот; не се безпокоят нито за видимите грехове, нито за вътрешното осветление, не ги вълнува нито това, нито онова. Не са нито за, нито против религията; публично и частно водят обикновен живот и по никакъв начин не желаят да бъдат различни от останалите. Подобен род проповедник не само престъпва една или няколко от “тия най-малки заповеди”, но и съществени и важни части на Божия закон, които изискват не само вид на благочестие, но и сила. Погазва всички принципи на заповедите, претендиращи да прекарваме със страх времето на своето престояване (1 Петрово 1:17) и да “изработваме със страх и трепет спасението си” (Фил.2:12), “кръстът ни да бъде препасан и светилниците запалени”(Лука 12:35), да се стремим да минем през тясната порта и да учим другите на същото с цялостното си поведение и с принципната насоченост на своята проповед. С това такъв проповедник само успокоява онези, които спят в удобното си легло и считат себе си за християни, макар че изобщо не са. На всички, които се стараят да служат, дава съвета да не се безпокоят, да си продължат спането. Нищо чудно такъв проповедник и неговите последователи да се пробудят във вечния огън.

7. Още по-зле е при онези проповедници, които стоят в челните редици на противниците на Евангелието и открито и изразително осъждат закона или говорят зле за него (Яков 4:11). Те учат хората да престъпват не само една заповед, била тя голяма или малка, а целия закон с един замах. С много думи учат съвсем неприкрито: “Какво стори нашият Господ със закона? Отмени го”. “Имаме само една заповед и тя е да вярваме”. “Всички заповеди са неприложими в наше време”. “Чрез изискванията на закона никой не е задължен да направи и една-единствена крачка, да даде и един грош, да сложи в уста и една хапка или да се откаже от нея”. Това е бунтовничество. То означава да се противопоставяш пред лицето на Господа и да Му кажеш, че не си разбрал посланието, което Той ти е поверил. Господи, не им считай този грях! Прости им, Отче, те не знаят какво правят!

8. Най-лошото последствие от това заблуждение е, че поразените от него хора истински вярват, че прославят Христа,

като погават Неговите заповеди, и отгават чест на името Му, като разбиват учението Му. Да, те Го прославят като Юда, когато целуна Исус и Му рече: “Здравей, Учителю!” Господ с право може да каже на всеки такъв: “С целувка ли предаваш Човешкия Син?” (Лука 26:48). Да говориш за кръвта на Христа, а да сваляш короната Му и да се отнасяш лековато към някоя част от закона с оправданието, че искаш да гадеш предимство на Евангелието, не означава друго, освен предателство с целувка. Никой не може да рече, че прави друго, при положение че с проповедта си директно или индиректно подбужда към непокорство или представя така Христа, щото отменя дори една от най-малките заповеди.

9. Наистина никой от нас не може да оцени истински това, което Бог ни е открил. Всички трябва да признаем, че сме спасени по благодат чрез вяра, за да се не похвали никой (Еф.2:8, 9). Това, което трябва да призоваваме всеки готов за покаяние грешник, е: “Повярвай в Исуса и ще се спасиш” (Деян16:31). Но същевременно трябва да се постарам да обясним на всички, че няма друга вяра, освен “вярата, която действа чрез любов”(Гал.5:6). Не можем да бъдем спасени чрез вяра, докато не сме избавени от властта на вината на греха. Когато казваме: “Повярвай и ще се спасиш”, с това не казваме: “Повярвай и ще се възкачиш от греха направо в небето, без да си осветен, понеже вярата заменя освещението”. Обратно, повярвай и така ще стигнеш до освещението. Повярвай в Господа Исуса и така ще имаш мир и в добавка сила. Ще получиш сила от Този, в Когото вярваш, за да стъпчеш греха под нозете си; сила, за да възлюбиш Господа с цялото си сърце и да Му служиш с всичките си сили. Сила за “постоянство в добри дела”, за да търсиш “слава, почест и безсмъртие” (Рим.2:7). Ще изпълняваш и изучаваш Божиите заповеди – от най-малката до най-голямата; ще учиш другите на това чрез делата и думите си и така ще бъдеш велик в небесното царство.

IV. 1. Всеки друг път към това царство, към славата, почитта и безсмъртието, все едно как го наричаме, е в действителност път към погубел. Той няма да донесе мир на никого. Защото така говори Господ: “Ако вашата правда не надмине правдата на

книжниците и фарисеите, никак няма да влезете в небесното царство”.

Книжниците, описвани толкова често в Новия Завет като свирепи противници на нашия Господ, не бяха писатели или хора, занимаващи се с писмена работа, каквато бихме си помислили от името им. Те не бяха и специалисти по право в днешния смисъл на думата. Тяхната дейност нямаше нищо общо с дейността на един юрист. Те бяха запознати с Божия закон, а не с човешките закони. В тази област бяха специалисти. Същинската и особена тяхна задача беше да прочитат закона и пророците и да ги тълкуват, предимно в синагогите. Те бяха общопризнатите проповедници на юдеите. Така че ако търсим истинското значение на думата, можем да ги назовем “богослови”. Защото книжниците бяха направили от богословието своя професия; заради учеността си се радваха на голяма почит сред юдеите.

2. Фарисеите бяха много стара секта или общност. Името им произлиза от думата “отделени”. Те не се отделяха или отчуждаваха от народната вяра, но се отличаваха с много строгия си живот и внимателното си поведение, загрижени да изпълнят закона до последната подробност. Плащаха десятък от гъозума, копъра и седефчето. Затова хората ги почитаха и бяха смятани за най-святите.

Мнозина книжници принадлежаха към сектата на фарисеите. И Павел беше получил образование на книжник – първо в Тарс, после в Ерусалим при нозете на Гамалиил (един от най-образованите книжници по онова време). Пред Синедриона Павел казва за себе си: “фарисей съм и син на фарисеи”, а пред цар Агрипа: “Според най-строгото учение на нашето вероизповедание живях като фарисей” (Деян. 23:6 и 26:5). Общо взето, книжниците и фарисеите действаха в съгласие. Затова Исус ги споменавахе заедно и в много случаи произнасяше обща присъда над тях. В цитираното място те са представени като превъзходни познавачи и учители по религия. Книжниците бяха уважавани като най-мъдрите, а фарисеите – като най-святите измежду хората.

3. Не е трудно да установим що е “правдата на книжниците и фарисеите”. Нашият Господ разказва какво считаше за себе си един

от тях. Този фарисей ясно описва своята съвършена праведност (Лука 18:10). Той отиде в храма да се помоли, но възхитен от святостта си, забрави за какво е отишъл. Впечатлява това, че не се моли, а само обяснява на Бога колко е мъдър и добър. Праведността му се състоеше от три части. Първо, “не съм като другите хора”. Не съм грабител, несправеден, прелюбодеец; не съм и като този бирник. Второ, “постя два ж седмично”; и трето, “давам десятък от всичко”.

“Не съм като другите хора”. Това не е дреболия! Не всеки може да го каже. Все едно че казва: “Аз не си позволявам да бъда влачен от модата, а живея според разума; не вземам пример от хората, а от Божието слово”. Колкото и разпространени да са греховете на грабителството, неправдата и прелюбодейството, дори между тези, които се наричат Божи чад, аз не съм като тях. (Човек може да бъде законен грабител, който не е виновен според човешкото правосъдие, но използва невежеството или безизходицата на другите. Такива грабители има по всички кътчета на нашата страна). “Не като този бирник” – не съм се провинил с никакъв публичен или безсрамен грях. Не съм изявен грешник, а почтен и честен човек с безукорен живот и поведение.

4. “Постя два ж седмично”. В тези думи има повече съдържание, отколкото се вижда на пръв поглед. Всеки фарисей постеше строго всеки понеделник и четвъртък. В понеделник – като възпоминание на Мойсей, получил на този ден (според преданието) двете каменни плочи с Десетте заповеди. Четвъртък – като възпоминание за счупването на плочите, когато Мойсей видя народа да играе около златното теле. В тези два дни фарисеите не вкусуха храна до третия час следобед, когато започваше вечерното жертвоприношение в храма. До това време те оставаха някъде из храма, където помагаша за приносите и участваха в общите молитви. Останалото време прекарваха или в частна молитва, или в изучаване на Писанията, в четене на закона и пророците и в размишления. Всичко това е обхванато в думите “постя два ж седмично”.

5. “Давам десятък от всичко”. Към това фарисеите се придържаха особено стриктно. Не правеха изключение и в най-

малките неща, даваха десятък дори от збокума, копъра и седефчето. Не искаха да задържат и най-малкото от това, което според тях беше Божие.

Да, строгите фарисеи не се задоволяваха да дадат само десятък от приходите си на своите свещеници и левити; те даваха още една десета за бедните. Една десета отиваше за милостиня, и то със същата точност, с която се стараеха да върнат на Бога онова, което считаха, че са получили от Него. Общо една пета от приходите си те жертваха за Бога и за бедните.

6. Такава беше правдата на книжниците и фарисеите – една правда, която отива по-далеч от обичайните представи за нея. Може би някой възразява: “Всичко това е погрешно и подвеждащо. Те бяха група лицемери”. Несъмнено някои бяха – хора без вяра, без страх от Бога и без желание да Му угодят, загрижени не за похвала от Бога, а от човеците. Това нашият Господ осъди и изобличи. Но не бива да вярваме, че понеже имаше лицемерие между тях, всички фарисеи бяха такива. Лицемерието не беше характерно за тия хора. То не беше отличителен белег на тяхната секта. Много повече става дума за това, което казва Исус: “Уповават на себе си, че са праведни, и презират другите” (Лука 18:9). Това е отличителният им белег. Но фарисей от този род не може да бъде лицемер. Очевидно става дума за самозаблуждение – той мисли, че е праведен. Но не е лицемер. На него не му е ясно каква неправда има в себе си. Той казва на Бога това, което мисли: че е значително по-добър от другите хора.

Примерът на Павел е достатъчен, за да се разсее всякакво съмнение. Не само като християнин той можеше да каже: “Затова и аз се старая да имам всякога непорочна съвест спрямо Бога и човеците” (Деян.24:16), но и относно фарисейския си период: “Братя, до този момент съм живял пред Бога със свършено чиста съвест” (Деян.23:1). И в двата случая искреността му беше еднаква. Той беше толкова малко лицемер, когато преследваше църквата, колкото и когато проповядваше онова, което някога беше гонил. За да имаш правдата на книжниците и фарисеите, беше нужна честна вяра, че това са праведни хора и с всичките си действия принасят служба на Бога.

7. И все пак нашият Господ казва, че нашата правда трябва да надмине тая на книжниците и фарисеите. Едно важно и съществено изказване, заслужаващо си да бъде сериозно и основно прието от всички християни. Но преди да се запитаме как нашата правда може да бъде по-голяма от тяхната, нека изследваме дали настоящата ни правда изобщо се доближава до нея.

Първо, един фарисей беше “не като другите хора”. По отношение на външните белези той изглеждаше много добре. Така ли е с нас? Осмеляваме ли се изобщо да бъдем различни от останалите? Не ни ли се вижда по-лесно да плуваме по течението? Не потискаме ли често вярата и разума си, понеже не искаме да изглеждаме чужаци? Не ни ли тежи да изглеждаме старомодни и не се ли отстраняваме така от пътя на святостта? Имаме ли куража да заплуваме срещу течението, да тръгнем не по посоката на света и да се покоряваме повече на Бога, отколкото на хората? Ако не, значи изоставаме далеч зад фарисеите. Блазе ни, ако изобщо някога ги догоним.

Но нека разгледаме нещата още по-точно. Можем ли да повторим заедно с фарисея: “Не върша никакво зло. Не практикувам никакъв видим грях. Не правя нищо, за което сърцето ми да ме осъжда?” Така ли е и при теб? Сигурен ли си? Няма ли никакви навици в живота ти, за които сърцето ти не те осъжда? Ако не си прелюбодеец и си безупречен в думи и дела, не си ли навярно несправеден? Големият мащаб на праведността е тоя: “Прави на другите това, което искаш те да правят на теб”. Живееш ли по това правило? Наистина ли не вършиш на никого това, което не обичаш другите да ти вършат? Да, не си ли несправедлив? Не си ли грабител? Не правиш ли печалба от простотията или от принудата на хората – нито при купуване, нито при продаване? Ако си търговец, не искаш ли повече, отколкото е реалната цена? Не вземаш ли повече от някой невежа, отколкото от опитния? От детето повече, отколкото от препатилия търговец? Ако го правиш, защо сърцето ти не те осъжда? Ти си един безсрамен грабител. Не искаш ли повече от някой, който е в нужда и трябва да купи твоята стока неотложно? Ако го правиш, това си е чист грабеж. В тоя случай ти фактически не достигааш правдата на книжниците и фарисеите.

8. Второ, един фарисей прилага всички средства на благотатта (ако използваме нашия термин). Той както пости често и много, дважд седмично, така и участва в жертвите. Винаги е участник в общите и лични молитви, както и в четене и слушане на Божието слово. Така ли е при теб? Постиш ли често и много – дважд седмично? Боя се, че не. Постиш ли поне веднъж? Боя се, че някои от нас не го правят. Не пропускаш ли нито една възможност да вземеш участие в християнското жертвоприношение? Мнозина наричат себе си християни и въпреки това не им мигва окоето с месеци, а даже и с години да не ядат от хляба и да пият от чашата! Слушааш ли, четеш ли всеки ден Писанието и размишляваш ли над него? Събирааш ли се за молитва с църквата, и то по възможност ежедневно; а ако нямаш възможност, когато успееш, преди всичко в деня, отреден за Бога? Стремиш ли се да си създадеш възможности за това? Радваш ли се, когато ти кажат: нека отидем в дома Господен (Пс. 122:1)? В личната си молитва имаш ли усърдие и прилежност? Допускаш ли да мине ден, без да си се молил? Не са ли мнозина от вас далеч от това да отделят няколко часа за тази цел (както фарисеите), или мислите, че един час е напълно достатъчен, та дори и много? Молиш ли се по един час на ден или на седмица на своя Отец, Който е в тайно? Или на месец? Посветил ли си и един час, откакто си се родил, на лична молитва? О, бедни християнино! Няма ли фарисеят да се изправи като съдия пред теб и да те осъди на проклятие? Неговата правда е толкова по-голяма от твоята, колкото небето от земята.

9. Трето, фарисеят даваше десятъка си и милостиня, и то по един щедър начин. Така ли е и с нас? Кой от нас е така богат на добри дела? Кой дава една пета от дохода си на Бога, и то от всеки вид доход? Кой от нас дава примерно от 100 фунта 20 – по десет за Бога и за бедните, или десет от петдесет фунта? Кога нашата правда при прилагането на всичките средства на благотатта, при слушане на Божиите заповеди, при отбязване на злото и при вършенето на добро поне ще е като тая на книжниците и фарисеите?

10. И все пак, дори ако нашата правда достигне тая на книжниците и фарисеите, какво ще ни ползва? Трябва да я

надминем, за да влезем в небесното царство. Но как можем да я надминем? В какво превъзхожда един християнин книжника и фарисея? Първо, християнската правда превъзхожда фарисейската по своя обхват. Въпреки че книжниците и фарисеите в много неща бяха извънредно точни, те си позволиха въз основа на преданията да занемарят онова, което беше също така важно. Например те до болка точно изпълняваха четвъртата заповед, така че не стриваха житен клас в съботен ден, но не бяха така точни с третата заповед, като си позволяваха лекомислени и дори лъжливи клетви. Така че правдата им не беше пълноценна. Обратно, правдата на един християнин е всеобхватна. Той не следва само една или няколко части на Божия закон, като занемарява други, а изпълнява всички заповеди, живее според тях и ги счита поскъпоценни от злато и благородни камъни.

11. Би могло дори да е така, някои книжници и фарисеи да са се стремили да спазват всички заповеди и поради това по смисъла на закона, по неговата буква, да са били праведни. Въпреки това правдата на един християнин превъзхожда правдата на книжника и фарисея, защото изпълнява както духа, така и буквата на закона и показва вътрешно и външно покорство. Тази правда в своята духовност не подлежи на никакво сравняване. Това е страната, на която нашият Господ особено набляга. Фарисейската правда беше само външна, християнската е вътре в човека. Фарисеите чистеха външното на чашата (Мат.23:25), християнинът е вътрешно чист. Фарисеят се стараеше да покаже пред Бога добър живот, християнинът – едно чисто сърце. Първият отърсва листата, може би и плодовете на греха; вторият бие с брадвата по корена (Мат. 3:10), не се задоволява с външната форма на благочестие и спазването на предписанията, докато не почувства вътре в живота и духа си Божията сила, която очиства и осветява.

Да не вършиш зло, да вършиш добро, да спазваш всички Божии предписания (правдата на фарисея) – всичко това е външно. Напротив, нищетата по дух, претърпяването на страдания, благостта, гладът и жаждата по правдата, любовта към ближния и чистотата на сърцето (правдата на християнина) са вътрешни неща. Дори миротворството и страданията заради правдата

дават правото за благословение, свързано с тях, защото говорят за правилна вътрешна настройка, произтичат от нея, изразяват я и я затвърждават. Докато правдата на книжниците и фарисеите е само външна, така че в определен смисъл може да се каже, че правдата на християните е само вътрешна, защото всичките им дела и страдания не значат нищо сами по себе си. Пред Бога те биват оценявани само по това от каква вътрешна нагласа произтичат.

12. Който и да си ти, който носиш святото и почтено име християнин, погледни първо дали твоята правда не е изостанала зад тая на книжниците и фарисеите. Не бъди като останалите хора! Осмели се да останеш сам! Ако следваш множеството, трябва да вършиш зло. Нито навиците, нито модата да те водят, а разумът и вярата. Това, което другите вършат, не те засяга. Всеки ще отговаря за себе си пред Бога. Да, ако можеш да спасиш нечия душа, направи го, но спаси поне една – своята. Не влизай през портата на смъртта, понеже е широка и мнозина влизат оттам. Точно по това можеш да разпознаеш каква е тази порта. Пътят, по който вървиш, широк ли е, многолюден и моден? Несъмнено той води към проклятие. О, не бъди проклет заради тълпата! Бягай от лукавия. Скрий се от лицето на змея. Най-малкото не върши никакъв грях. “Който върши грях, е от дявола”. Внимавай да не стане така с теб. Що се отнася до външните грехове, Божиата благодат е предостатъчна и за теб. Стреми се да имаш чиста съвест пред Бога и хората.

Второ, нека твоята правда не изостане спрямо фарисейската, що се отнася до Божиите предписания. Ако професията или здравето ти не позволяват да постиш дважд седмично, остани верен на душата си и пости толкова, колкото силите ти позволяват. Не пропускай нито една обществена или лична възможност да излееш душата си пред Бога. Не осуetyявай случая да ядеш от хляба и да пиеш от чашата, които са общение в тялото и кръвта на Господа. Бъди прилежен в изучаването на Писанието. Чети, колкото можеш, и размишлявай ден и нощ. Радвай се на всеки шанс да чуеш Словото на примирението, проповядвано от Христовите посланици и настойници на Божиите тайни. Ако

прилагаш всички благодатни средства и старателно пазиш Божиите поръчки, с това най-малкото изпълняваш правдата на книжниците и фарисеите.

Трето, не изоставай от тях по отношение на вършенето на добро. Давай милостиня от всичко, което имаш. Гладува ли някой? Нахрани го. Жаден ли е някой? Дай му да пие. Гол ли е някой? Облечи го. Имаш ли богатства на този свят, не бъди стиснат в благотворителността си. Бъди милостив до предела на силата си. Защо не като фарисея? Сега, докато е време, “спечели си приятели чрез несправедното богатство, та когато се привърши, да те приемат във вечните жилища” (Лука 16:9).

13. Но не се задоволявай с това. Твоята правда трябва да е по-голяма от тая на книжниците и фарисеите. Не бъди доволен да изпълниш целия закон, а да съгрешиш в едно нещо (Як.2:10). “Понеже считам за прави всичките Твои правила за всяко нещо, затова мразя всеки лъжлив път” (Пс.119:128). Прави всичко, което Господ е наредил, и то с всичката си сила. Ще имаш сила за всичко чрез Оня, Който те подкрепя (Фил.4:13). Без Него няма да сториш нищо.

Но над всичко нека твоята правда да надмине тая на книжниците и фарисеите по чистота и духовност. Каква ти е ползата от съвестното изпълнение на религиозните форми, от свършената външна непорочност? Твоят път трябва да отвежда по-надалеч във височина и дълбочина. Твоята вяра трябва да бъде религия на сърцето. Бъди нищ по дух, малък, нисък, незначителен и недостатъчен в собствените си очи, удивен и свален в праха пред лицето на Божията любов, която е в Христос Исус, твоя Господ. Бъди сериозен, нека потокът на мислите, гумите и делата ти да бъде такъв, сякаш произтича от най-дълбоко убеждение, че стоиш на ръба на бездната и всеки момент ще паднеш – или във вечна слава, или във вечния огън! Бъди кротък. Душата ти да е изпълнена от приветливост, благост, търпение и постоянство спрямо всички човеци; в същото време всичко в теб да жадува по Бога, живия Бог. Копней да бъдеш сбуден и преобразен по Неговия образ и в това да намериш задоволство. Обичай Бога и всички хора. В този дух върши дела и преживявай всичко. Тогава правдата ти ще надмине тая на книжниците и фарисеите и ти ще бъдеш велик в небесното царство.

Въведение към проповед 26

Шеста проповед върху Проповедта на планината

С проповед 26, шестата върху Проповедта на планината, започва тълкуването на Матей, 6 глава. Докато глава 5 според Уесли се занимава с различните изражения на вътрешното благочестие, в глава 6 става дума за действията на християните. Това, което осветява тези действия и ги прави добри и угодни пред Бога, е само “чистото и свято намерение”. Когато делата се извършват в този дух, тогава те са с голяма стойност пред Бога.

При това Уесли прави разлика между “делата на благочестието” (напр. молитва или пост) и “дела на любов към ближния и милосърдие” (даване на милостиня и др.)

В своето тълкуване на детайлите Уесли се изяснява като прагматик. Той знае много добре, че човек не винаги може да помага на другите тайно, и насочва към 5:16, където се казва, че хората трябва да виждат добрите дела на вярващите. Важното е тези дела на милосърдие да бъдат вършени не само с цел да бъдат забелязани. Оттук следва типично уеслианското тълкуване например на 6:3: “Давай толкова скрито, колкото е възможно, колкото нещата позволяват...” (I, 4). Подобно е и с молитвата: който не разполага със “скришна стаичка”, нека потърси друго подходящо, тихо място.

В третата главна част Уесли предлага едно подробно, много подходящо на словореда на молитвата “Отче наш” тълкуване, в което филологически и екзегетически се разискват трудностите в отделните изрази. Господната молитва за него е “образец и мерило за всичките наши молитви” (III, 1), който обобщава всичките наши молби и желания, но и нашите задължения спрямо Бога (III, 2).

Особена тежест се придава на молбите за идването на Царството и изпълнението на Божията воля. При “идване на

Царството” авторът прави разлика между настоящото идване на Царството на благодатта, което идва до един човек, покаяващ се за греховете си и повярвал в Евангелието, и бъдещото идване на “Царството на славата в небесата, което е продължение и усъвършенстване на земното Царство на благодатта”.

МОЛИТВАТА**(Шеста проповед върху Проповедта на планината)**

“Внимавайте да не вършите делата на правдата си пред човеците, за да ви виждат; никак нямате награда при Отца си, Който е на небесата. И тъй, като правиш милостиня, не тръби пред себе си, както правят лицемерите по синагогите и по улиците, за да бъдат похвалявани от човеците; истина ви казвам: Те са получили вече своята награда. А когато ти правиш милостиня, нека левицата ти не узнае какво прави десницата ти; за да става твоята милостиня в тайно; и твоят Отец, Който вижда в тайно, ще ти въздаде наяве. И когато се молите, не бивайте като лицемерите; защото обичат да се молят стоящи по синагогите и по ъглите на улиците, за да ги виждат човеците; истина ви казвам: Те са получили вече своята награда. А ти, когато се молиш, влез във вътрешната си стаичка, и като си затвориш вратата, помоли се на своя Отец, Който е в тайно; и Отец ти, Който вижда в тайно, ще ти въздаде наяве. А когато се молите, не говорете излишни думи, както езичниците; защото те мислят, че ще бъдат послушани заради многото си говорене. И тъй, не бъдете като тях; защото Отец ви знае от що се нуждаете, преди вие да Му искате. А вие се молете така: Отче наш, Който си на небесата, да се свети Твоео име! Да дойде Твоео царство; да бъде Твоята воля, както на небето, така и на земята; Дай ни днес ежедневния хляб; и прости ни дълговете наши, както и ние прощаваме на нашите длъжници; и не ни въвеждай в изкушение, но избави ни от лукавия, защото е Твое царството, и силата, и славата, до вековете. Амин. Защото ако вие простите на човеците съгрешенията им, то и вашият Отец ще прости на вас.”

(Матей 6:1-15)

А) В предходната глава нашият Господ описва вътрешното благочестие в отделните му разновидности. Представя ни онова очистване на душата, което създава истинското християнство и без което никой няма да види лицето на Бога; поривите на чувствата, които са напълно положителни и угодни на Бога, ако извират от верния източник, от една жива вяра в Бога чрез Христос. В тази глава Той ни води по-нататък и показва как всичките ни действия, дори онези, които не се поддават на определение, могат да бъдат святи, добри и угодни на Бога по силата на чистия и свят умисъл. Каквото става без подобен умисъл, Той ни разкрива като лишено от стойност пред Бога. А всички външни действия имат голяма стойност пред Неговите очи, ако са подбудени от любов към Него.

Б) Нуждата от чистота на помислите Господ ни показва първо относно дейтелността, считана обикновено за религиозна (каквато тя наистина е), ако произтича от правилни подбуди. Едни от тези дела биват наричани общо дела на благочестие, други – дела на братолюбие или на милосърдие. Към последните особено е подчертано даването на милостиня; от първите – молитвата и постът. Дадените указания важат еднакво за всички дела, били те на братолюбие или на милосърдие.

І. 1. Най-напред няколко мисли за делата на милосърдие. Тук е споменато само даването на милостиня, но се подразбира всяко дело, което вършим от любов към ближния и с което той би могъл да си помогне за естествените или за духовните нужди: нахранването на гладните, обличането на голите, даване подслон на чужденците, посещаване на болните и затворниците, увещаване на неучените, отблъскване на злото и прилепяване към доброто.

2. Исус ни забранява не просто да вършим добри дела пред очите на другите хора. Фактът, че те ще видят какво правим, не прави делата ни нито по-добри, нито по-лоши. Забранява ни да вършим нещо само с намерението другите да ни видят. Подчертавам: само с тази умисъл, защото в някои случаи може би имаме подобна нагласа. Възможно е да сме отчасти стимулирани от това, че ще бъдем забелязани от хората, което въпреки това е угодно на Бога.

Можем да се стремим “нашата светлина да свети пред човеците”, в случай че съвестта ни свидетелства в Святия Дух, че целта ни е те да видят добрите ни дела и да прославят нашия небесен Отец. Но нека внимаваме да не предприемаме и най-малкото за собствена слава. Пази се при делата си на милосърдие да не гадеш никакво място на жаждата за човешко призвание. Ако търсиш собствената си слава, ако имаш някакво намерение да приемеш човешки почести, каквото и да направиш от такива подбуди, то няма никаква стойност пред Бога. Не е сторено за Него. Той не го приема. За него нямаш никаква награда от небесния Отец.

3. “Когато правиш милостиня, не тръби пред себе си, както правят лицемерите по синагогите и по улиците, за да бъдат похвалени от човеците”. Думата “синагога” тук не означава място на поклонение, а друго обществено място – пазар или обменно място. Между заможните юдеи и предимно между фарисеите беше обичайно да привличат вниманието към себе си на най-оживените места чрез тръбене, когато искаха да дадат значителна милостиня. Привидната причина за това беше по този начин да известят на бедните, че ще могат да получат нещо. Но истинската причина беше да получат признание от хората. Но ти не бива да си като тях! Не тръби около себе си! Не проявявай показност, когато вършиш добро. Търси само славата, идеща от Бога. Които търсят човешко признание, вече са получили наградата си. От Бога няма да получат нищо.

4. “А когато ти правиш милостиня, нека левицата ти не узнае какво прави десницата ти”. Това е пословичен израз, който значи: давай възможно най-прикрито, възможно най-тайно (защото доброто не бива да остане ненаправено; не пропускай никаква възможност да го вършиш, било скрито или публично). Действай възможно най-ефективно. Тук трябва да отбележим едно изключение: ако си вътрешно напълно убеден, че ще стимулираш себе си или другите да вършат добро, щом делото ти не остане скрито, тогава няма нужда да го оставяш в неизвестност. Нека тогава светлината ти свети пред всички. Но когато славата на Бога и благополучието на хората изискват дискретност, действай тихо и скрито, както съответства на природата на нещата, дай

милостинята си в самота и Отец, Който вижда там, ще ти въздаде, може би на този свят – подобни примери има много – но съвсем сигурно в бъдещия свят, пред събранието на човешките и ангелските множества.

II. 1. От делата на братолюбие и милосърдие нашият Господ преминава към делата на благочестие. “Когато се молите, не бъдете като лицемерите”. Лицемерието и неискреността са първите неща, от които трябва да се пазим при молитва. Пази се да не казваш нещо, което не мислиш. Молитвата означава да издигнеш сърцето си към Бога. Без това всяка молитва е чисто лицемерие. Винаги, когато се опитваш да се молиш, внимавай единствената ти подбуда да е да говориш с Бога, да издигнеш сърцето си към Него, да излееш душата си пред лицето Му. Не прави това като лицемерите, които с удоволствие или по навик се молят по синагогите, пазарите и ъглите на улиците, където има най-много хора, за да бъдат видени от тях. Това е за тях единствената подбуда, мотив и цел на молитвата. “Истина ви казвам, те вече са получили своята награда”. Няма какво да очакват от небесния Отец.

2. Но не само жаждата за човешко признание ни лишава от наградата в небесата и не оставя никакво място за Божието благословение върху делата ни, било то дела на благочестие или на милосърдие. Чистата подбуда бива съсипана и от някаква надежда за земна награда. Ако ние се молим, посещаваме богослуженията и помагаме на бедните с подбудата да достигнем до печалба или полза, то това не е по-угодно на Бога ни на йота, отколкото ако го правим за слава. Всяка земна подбуда, всякаква надежда, която има връзка с този свят, всяка умишъл, която няма за цел прослава на Бога и полза на хората, прави всяко действие мерзост пред Господа, колкото и добро да изглежда в очите на хората.

3. “А ти, когато се молиш, влез във вътрешната си стаичка и като си затвориш вратата, помоли се на своя Отец, който е в тайно”. Има време, когато трябва да хвалиш Бога пред голямо събрание. Но ако имаш желание по което и да било време да изложиш по-подробно и детайлно своите проблеми пред Него, тогава влез в

стаичката си и затвори вратата. Усамоти се колкото можеш попълно. (Но нека не бъдеш зависим от това дали имаш свое скришно място; моли се така, че никой да не те вижда, освен Той. Дори когато е невъзможно това, моли се). Излей сърцето си и Отец, който вижда в тайно, ще ти въздаде наяве.

4. “А когато се молите – *дори и в скришната стаичка* – не говорете излишни думи като езичниците”. Не употребявайте много думи, които нямат никакво значение. Не казвайте едно и също нещо отново и отново. Не мислете, че плодът на молитвата ви зависи от нейната продължителност, както езичниците мислят, че ще бъдат послушани заради многото си думи.

Това, което не е одобрено тук, не е продължителността на нашите молитви. По-скоро се има предвид множеството безсмислени или с малко значение думи, употребата на излишни повторения (не става дума за всякакъв вид повторения, защото нашият Господ сам се моли три пъти с едни и същи думи). Така правят езичниците, когато безконечно повтарят имената на боговете си. Така правят и много т. нар. християни – и то не само измежду папистите, които постоянно следват една линия в молитвите си, без да усещат какво казват. Второ, тук се укорява възгледът, че човек ще бъде послушан заради многото си думи, и заблудението, че Бог оценява молитвите ни заради тяхната продължителност и се радва най-много на най-многословните и най-дълго кънтящите в ушите Му. Това са примери на суеверие и глупост, които всички, наричащи се християни, трябва да оставят на езичниците, на неосияните от светлината на Евангелието.

5. “Не бъдете като тях”. Вие, които сте вкусили Божията благодат в Христос Исус, сте дълбоко убедени: “Вашият Отец знае от що се нуждаете, преди вие да Му искате”. Целта на вашата молитва не е да обучавате Бога, като че ли вашите потребности на са Му известни. По-скоро Той трябва да ви поучава и да влага в сърцата ви умение да вниквате в тези потребности и да осъзнавате постоянната си необходимост от Този, Който може да изпълни вашата празнота. Тук не става дума толкова да задвижвате Бога, Който винаги е готов да дава, колкото да бъдете окуражени да искате, да раздвижите самите себе си, за да сте

готови и отворени да приемете добрите неща, приготвени от Него за вас.

III. 1. След като нашият Господ е говорил за същността и целите на молитвата, след това Той прибавя един пример, а именно една божествена форма на молитва, която на това място изглежда да е предложена главно като образец и отвес за всички наши молитви: “А вие се молете така: ...”

2. Общо можем да установим относно тая божествена молитва следното. Първо, тя съдържа всичко, за което бихме могли да се молим от гледище на здравия разум. Не съдържа нищо, което се нуждаем да искаме от Бога, нищо, което можем да искаме, без да Го оскърбяваме, което да не е включено пряко или косвено в дадения текст. Второ, тя съдържа всичко, което по силата на разума и възпитанието бихме могли да пожелаем: всичко служещо за слава на Бога, всичко нужно или полезно не само за нас, а и за всяка твар на небето и на земята. И действително, нашите молитви са пробният камък за желанията ни. Кое не би трябвало да има никакво място в желанията ни, не би трябвало да го има и в молитвите ни. Онова, за което не можем да се молим, не би трябвало и да го желаем. Трето, можем да установим, че тази молитва съдържа всичките ни задължения спрямо Бога и хората. Всичко, което е чисто и свято, което Бог желае от човешките чада, което Му е угодно, с което също ние можем да донесем полза на нашия ближен, е изказано или се съдържа в нея.

3. Молитвата се състои от три части – въведение, прошения и славословие или заключение. Въведението “Отче наш, който си на небесата” полага общовалидната основа за молитвата. Тя съдържа онова, което най-напред можем да знаем за Бога, преди да можем да се молим с убеждението, че ще бъдем чути. Също така разгръща общата вътрешна нагласа, с която трябва да се приближаваме до Бога и която е във висша степен необходима, за да намерят молитвата и животът ни Неговото благоволение.

4. “Отче наш”. Щом е Отец, Бог е благ към чадата Си и ги обича. Тук е първата важна основа на молитвата. Господ иска да благославя – нека Го молим за това. “Отче наш” – нашият Творец,

източникът на битието ни, издигнал ни от пръстта, вдъхнал ни жизнено дихание, така че да станем живи души. След като ни е създал, можем да Го молим и Той няма да лиши творението на ръцете Си от никое добро. “Отче наш” – нашата подкрепа, която ден след ден поддържа живота, създаден от Него, чрез чиято любов биваме опазвани всеки миг, получаваме дишането си и всичко нужно. Нека по тази причина пристъпваме по-дръзновено към престола Му и да намираме благодат, която да помага благовременно (Евр.4:16). Над всичко Бог е Отец на нашия Господ Исус Христос и на всички вярващи в Него, Който ни е направил праведни “гаром чрез изкуплението, което е в Христа” (Рим.3:24), простил е всичките ни беззакония и е изцелил всичките ни болести, направил ни е Свои чада, и понеже сме такива, е “изпратил в сърцата ни Духа на Сина Си, Който вика: Авва, Отче!” (Гал.4:6). Възродил ни е и ни е пресътворил в Христос. Затова знаем, че Господ ни чува по всяко време, и се молим непрестанно. Молим се, защото обичаме, а обичаме, защото Той първо ни е възлюбил (1 Йоан 4:19).

5. “Отче наш” – не само **мой** Отче, Когото призовавам, а **наш** в пълния смисъл на думата. Бог “на духовете на всяка твар” (Числа 16:22), Отец на ангелите и човеците, на всичко живо на небето и на земята. Затова пред Него няма предпочитана личност. Той обича всичко, което е сътворил, “благите Му милости са върху всичките му творения”(Пс.145:9) и “има благоволение в ония, които Му се боят” (Пс.147:11); обича ония, които уповават на Него чрез любовта на Сина Му, защото знаят, че Той ги е обдарил във Възлюбения Си (Еф.1:6). Но щом Господ ни е възлюбил, то и ние сме длъжни да любим един другия (1 Йоан 4:11), всички хора. Защото Бог е дал Сина Си, за да не погине ни един, който вярва в Него.

6. “На небесата” – на висок и славен престол, Бог над всичко, благословен довека, царува над кръга на земята, виждащ всичко и на небето, и на земята; очите Му проникват във всяка тайна, пронизват всеки мрак, всичките дела са Му познати и всяко деяние на всяка твар Му е известно не само от създанието на света, но от вечността и до вечността; довеждащ до възхита и удивление небесните множества и земните чада, така щото възкликват: “О,

каква дълбочина, колко дълбоко богатство на премъдрост и знание!” (Рим.11:33). “На небесата” – Господ, Владетелят над всичко, управляващ всяко дело и задвижващ всяко нещо, царят на царете и господарят на господарите, блаженият и царуваният, силен и опасан с величие, правещ каквото Му е угодно, всемогъщият, правещ всичко, което пожелае. “На небесата” – особено там! Небето е Твой трон, мястото, където обитава славата Ти. Но не само там, защото изпълваш небето и земята, целия простор на вселената. Небето и земята са пълни със славата Ти. Слава да бъде на Тебе, Господи всевишни!

Затова трябва да “служуваме на Господа със страх и да се радваме с трепет” (Пс.2:11), да мислим, говорим и действваме като хора, живеещи постоянно под погледа и непосредствената близост на Господаря си.

7. “Да се свети Твоето име”. Това е първото от шестте прошения в молитвата. Божието име – това е самият Бог, Неговата същност, доколкото тя може да бъде открита на човека. То означава, наред със съществуването, качествата и съвършенството Му, също и Неговата вечност, обозначена чрез необятното име Йехова, началото и краят, Алфа и Омега, Който е, Който е бил и Който иде (Откр.1:8), “Аз съм, който съм” – Бог е вечен, всемогъщ, единствено действащият в материалния свят. Защото цялата материя по същество е безжизнена и се задвижва само чрез Неговата ръка. Той е изворът на всеки живот на всички видими и невидими творения, които без постоянния приток на сила от Него не могат нито да помръднат, нито да съществуват. Неговата мъдрост се вижда ясно чрез материалните неща и чрез порядъка на всемира. Единството Му в троичността и троичността в единството са изявени още в първия стих на Библията (Barah Elohim – буквално “Боговете създаде” – съществително в множествено число и глагол в единствено число); него можем да открием във всяка част на по-нататъшното откровение на Бога, изказано чрез устата на пророци и апостоли, както и чистотата и святостта Му, а над всичко – любовта, отпечатъкът на Неговото всемогъщество.

Когато се молим Бог или Неговото име да се свети или да бъде

прославено, ние се молим Той да бъде познат като такъв, какъвто е, от всички способни за това, от всички разумни същества и с всякакво движение на чувствата, съответстващо на това познание; да бъде подобаващо възвеличен, да има страх и любов към името Му у всички на небето, на земята и под земята, от всички ангели и човеци, които Той е направил способни да Го признаят и вечно да Го обичат.

8. “Да гоиде Твоето царство”. Това прошение е тясно свързано с предходното. За да може да се свети Божието име, ние се молим да гоиде Неговото царство, Христовото царство. Това царство идва до един човек, когато той се покае и вярва в Евангелието, когато бива поучаван от Бога да познае себе си и Исус Христос, и то разпнат. Защото “това е вечен живот, да познаят единия и истинен Бог и Исуса Христа, Когото Той е изпратил” (Йоан 17:3). С това Божието царство започва още тук в сърцата на вярващите. Господ, всемогъщият Бог приема това царство, когато бъде признат чрез Христос. Задвижва могъщата си сила, за да покори всяко нещо под нозете Си. Продължава да побеждава в душите, докато всичко бъде покорено Нему и всеки разум бъде пленен да се покорява на Христос (2 Кор.10:5).

Така че когато Бог даде на Своя Син “народите за Негово наследство и земните краища за Негово притежание”(Пс.2:8), когато Му се “поклонят всичките царе и всичките народи Му служат” (Пс.72:11) и когато хълмът Господен, Христовата църква, се утвърди повече от всичките хълмове (Ис.2:2), когато “влезе пълното число на езичниците и целият Израил се спаси” (Рим.11:2), тогава ще стане очевидно: “Господ царува, облечен с величие” (Пс.97:1). Тогава на всяка душа ще стане ясно, че Той е цар на царете и господар на господарите. Всички, които са възлюбили Неговото явление, трябва да се молят да се съкрати времето, да гоиде по-скоро това царство на милост и да погълне земните царства, всички, които са приели Бога като свой цар и искрено вярват в Него, да бъдат изпълнени с правда, мир и радост, със святост и щастие, докато бъдат взети оттук в небето, за да царуват с Него вечно.

Затова ние се молим и с думите “Да гоиде Твоето царство”.

Молим се за идването на вечното царство, царството на славата в небето, което е продължение и съвършена форма на царството на богатта на земята. Това, както и предходното прошение, е препоръчано на всяка разумна твар, интересуваша се от идването на великото царство, от заключителното обновление на всички неща. Тогава Бог ще унищожи греха и нищетата, болестите и смъртта, ще вземе всичко в собствените Си ръце и ще установи вечното царство.

9. “Да бъде волята Ти както на небето, така и на земята”. Това следва неотменно там, където е дошло Божието царство, където Бог царува чрез вяра в душата и Христос владее в сърцето чрез любовта.

Вероятно много хора са склонни при пръв поглед да разбират тези думи като израз на примирение или като молба за готовност да се подчинят на Божията воля, каквато и да е тя за нас. Несъмнено това е добра и божествена черта на характера, извънредно ценна дарба от Бога. Но тук не се молим за това, най-малкото – главно или само за това. Молим се не за пасивно, но за активно съгласие с Божията воля, когато казваме: “Да бъде Твоята воля както на небето, така и на земята”.

Как Божията воля бива изпълнявана от ангелите на небесата, които с радостни възклициания стоят до Неговия престол? Това става с **готовност**. Те обичат заповедите Му и с удоволствие слушат словото Му. Драго им е да вършат волята Му, това е чест и радост за тях. Правят го **постоянно**. Служат без почивка. Няма покой ден и нощ, във всеки миг са заети (по човешки казано, във вечността няма човешки мерки за време) да изпълняват тези заповеди, да осъществяват Божиите планове, да следват повелите Му. Правят го **по съвършен начин**. Грех и неспособност у ангелите няма. Наистина, “Звездите не са чисти пред Него”, нито самата луна. Пред Бога ангелите не са чисти. Но това не значи, че те са нечисти по природа. Несъмнено те са без петно и бръчка. Посвещаваат се напълно на Божията воля и във всичко са напълно покорни.

В друга светлина можем да видим, че Божиите ангели вършат **цялата воля** на Господа. Правят само онова, което са разпознали

с абсолютна сигурност като такава воля. Вършат цялата Му воля така, както Той желае, по начина, който Му харесва и по никакъв друг. Да, те я вършат само затова, че е Негова воля, и по никаква друга причина.

10. Така че когато се молим “Да бъде Твоята воля както на небето, така и на земята”, това значи, че всички земни обитатели, цялото човечество желае да върши волята на небесния Отец с готовност така, както святите ангели; така непрестанно, като тях, без никакво прекъсване; така съвършено, щото да Му е угодно. “Бог на мира ... чрез кръвта на вечния завет ... дано ви усъвършенства във всяко добро нещо, за да вършите Неговата воля, като действия във вас това, което е угодно пред Него” (Евр.13:20,21).

С други думи, ние се молим цялото човечество и ние във всичко да вършим само Божията воля; дори в дреболиите да правим само онова, което съответства на святата воля. Молим се да вършим цялата Божия воля, както Той иска, по начина, който Му е удобен. Да правим това, защото волята Му е такава, и само това е основата и фундаментът, единственият мотив на всяка наша мисъл, дума и дело.

11. “Дай ни днес ежедневния хляб”. С предходните три прошения ние се молихме за цялото човечество. Сега стигаме до прошенето за задоволяване на личните ни нужди. Това не значи да ограничаваме молитвата само до тях. Всички следващи прошения можем да отнесем до цялата Христова църква на земята.

Под “хляб” можем да разбираме всички неща, нужни за тялото и душата ни. Става дума не само за земния хляб, който нашият Господ нарича “храна, която се разваля” (Йоан 6:27), а по-скоро за духовния хляб, Божията благодат, храната, която трае за вечен живот. Мнозина църковни отци са считали, че под тоя хляб трябва да разбираме хляба на причастието. Той е бил приемен в ранната църква ежедневно и високо ценен като път, по който благодатта достига душите на всички Божии чада, докато любовта на мнозинството е охладняла.

“Ежедневния ни хляб”. Думата, която превеждаме с “ежедневен”, бива различно тълкувана. Но най-простото и естествено значение изглежда е това, което е предадено в почти всички преводи

– както стари, така и съвременни – достатъчното за днешния ден, както и за всеки следващ.

12. “Дай ни” – ние не разчитаме на някакво право, а на чистата милост. Не заслужаваме въздуха, който дишаме, земята, която ни носи, слънцето, което ни топли. Заслужаваме само ага. Но Бог ни обича по собствен начин, затова Го молим да ни даде онова, което сами нито можем да си осигурим, нито можем да изискваме като право от Неговата ръка.

Не че благостта и силата на Бога могат да бъдат основание да бездействаме. Волята Му е във всичко да положим цялото си старание и най-голямо усилие, като че ли от само себе си е ясно, че успехът зависи изцяло от нашата мъдрост и сила; но и тогава трябва да се облегнем изцяло на дарителя на всяко добро даване и всеки съвършен дар (Яков 1:17), сякаш нищо не сме сторили.

“Днес” – защото не трябва да мислим за утре. По тази причина Творецът в Своята мъдрост е разделил живота ни на малки времеви откъси и ги е разделил ясно един от друг, така че можем да възприемаме всеки ден като пресен дар от Него, като нов живот, който да посветим за Негова слава, и всяка вечер да бъде краят на един живот, след който не можем да очакваме друго, освен вечността.

13. “И прости нашите дългове, както и ние простихме на нашите длъжници”. Понеже само грехът може да попречи на Божиата щедрост да се излее над всяко създание, това прошение естествено се съгласува с предходното. Когато всички пречки са отстранени, ние можем по-еднозначно да се доверим на Божиата любов във всяко добро нещо.

“Нашите дългове” – така често биват наричани греховете ни в Писанието. Всеки грях ви прави отново длъжници пред Бога, така че дългът ни нараства неимоверно. Какво можем да отговорим, когато Той ни каже: “Плати дълга си!” Ние сме напълно неплатежоспособни, нямаме нищо, с което да платим, пропилили сме всичко. И ако Той реши да ни накаже с цялата строгост на Своя закон, ако реши да действа по правото, би трябвало да заповяда да вържат ръцете и нозете ни и да ни предадат на мъчителите (Мат.18:34).

Всъщност нашите ръце и нозе вече са оковани от собствените ни грехове. Усещаме ги като вериги от желязо. Раните, които светът, плътта и дяволът ни нанасят, често напълно ни обезобразяват. Болестите изсмукват кръвта и духа ни и ни водят до гроба. Но пред Бога дълговете ни са огромни. И когато видим, че нямаме с какво да платим, тогава започваме да Го молим, докато Той ни освободи от тях.

Преведената с “прости” дума означава или да бъде заличен дългът ни, или да бъде счупена оковата. Ако пожелаем първото, второто следва неминуемо: ако дълговете ни са платени, и веригите падат. Тогава получаваме чрез Божията благодат в Христа прощение на греховете и заедно с него “наследство между осветените”(Деян.26:18). Грехът е изгубил силата си. Той няма никаква власт над ония, които са “под благодат”, т.е. които са одобрени от Бога. Както “няма никакво осъждане за тия, които са в Христа Исуса” (Рим.8:1), така те са освободени и от греха и вината. Изискванията на закона са изпълнени в тях (Рим.8:4) и те ходят не по плът, но по дух.

14. “Както и ние прощаваме на нашите длъжници”. С тези думи нашият Господ ясно изтъква при какви условия, в каква степен и как можем да търсим Божието прощение. Всички наши грехове и престъпления биват простени, **когато** ние прощаваме и **както** прощаваме. Първо, Бог прощава, когато ние прощаваме на другите. Това е много важно. И за да не го забравяме никога, Господ включва това в молитвата, а след нея два пъти го повтаря. “Защото, ако вие простите на човеците съгрешенията им, то и небесният ви Отец ще прости вашите. Но ако вие не простите на човеците съгрешенията им, то и вашият Отец няма да прости вашите” (Мат.6:14,15). Второ, Бог ни прощава така, както ние прощаваме на другите. Ако остане нещичко от злобата или яростта, само сянка от неприветливостта и гнева, ако не простим категорично, пълно и от сърце прегрешенията на всички човеци, с това осуetyаваме прощението на нашите прегрешения. Тогава Бог не може да ни прости категорично и пълно. Може би Той ни оказва определена милост, но ние не Му позволяваме да изличи всичките ни грехове и да покрие беззаконията ни.

Но що за молитва принасяме пред Бога, когато изговаряме горните думи, а не прощаваме от сърце на своите ближни? На практика това е точно обратното – искаме от Него да ни стори най-лошото. “Прости ни дълговете, както ние прощаваме на нашите дължници”. Това означава: “Ти не бива да ни прощаваш, нямаме никакво желание за това да изявиш благостта Си. Молим Те да си спомниш греховете ни и Твоят гняв да остане върху тях”. Може ли човек наистина да се моли така? Не те ли е хвърлил вече жив в ада? О, не Го изкушавай повече! Сега, именно сега прости заради Неговата милост, прости така, както искаш на теб да бъде простено! Смили се за съслужителите си, както Господ се е смилал за теб!

15. “И не ни въвеждай в изкушения, но избави ни от лукавия”. “Не ни въвеждай в изкушения”. Преведената с “изкушения” дума означава изпитване от всякакъв вид. Изкушение се възприема като примамване към греха. Яков използва тази дума първо в по-широк, после в по-тесен смисъл: “Блажен онзи човек, който издържа изпитния; защото, като бъде одобрен, ще приеме за венец живота, който Господ е обещал за тия, които Го любя” (1:12). След това: “Никой, който се изкушава, да не казва: Бог ме изкушава, защото Бог не се изкушава от зло и Той никого не изкушава. А който се изкушава, се завлича от собствената си страст, и тогава страстта зачева и ражда грях” (1:13,14). Във втория случай изкушението идва замаскирано и примамливо, човек се завлича и подлъгва. Тогава изкушението го покрива като облак, разпростира се върху цялата му душа. Колко трудно е излизането от тази клопка! Затова ние молим Бога: “Не ни въвеждай в изкушения”. Това означава (понеже е ясно, че “Бог никого не изкушава”), че Той не бива да допусне да изпадне в него. “Но избави ни от лукавия” – става дума за княза на този свят, който с голяма мощ подлага на насилие чадата на неверието. Но всички, които чрез вяра са станали Божи чад, са освободени от ръката му. Той може да воюва срещу тях и ще го направи! Но не може да ги победи, освен ако те не предадат душите си. Може да ги измъчва известно време, но не и да ги погуби, защото Бог е на тяхна страна и няма да откаже “да отгледат правото на Своите избрани, които викат към Него ден и

нощ” (Лука 18:7): “Господи, не допусай, не допусай да дадем място на изкушението, когато биваме изкушавани. Отвори ни път за бягство натам, където лукавият няма да може да ни достигне”.

16. Завършекът на тази божествена молитва, който обикновено се нарича славословие, е една тържествена благодарност и обобщение с характер на изповедание относно отличителните белези на Божиите дела. “Защото Царството е Твое” – суверенитетът над всичко, което е и което е създадено; Твоето царство е едно вечно царство и Твоето властване трае довека. “И силата” – изпълнителната сила, с която Ти управляваш всичко в Твоето вечно царство и с която вършиш всичко, което Ти се вижда угодно, на всяко място в това царство. “И славата” – хвалението, което Ти дължат всички твари за Твоята сила и за властта на царството Ти, за всичките чудесни дела, които вършиш от века и довека и ще вършиш, без да дойде край – нека така да бъде. Амин!

Въведение към проповед 27

Седма проповед върху Проповедта на планината

Тази проповед, която като тълкуване на Мат.6:16-18 е посветена на поста, дава на Уесли повече възможности да се бори срещу пренебрежението спрямо външните форми на благочестие като помощ за вярващите. За него са дяволски козни опитите “да се отдели вътрешната религия от външната” (Въведение, 1). С това целта на вярата и средствата, които помагат за нея, са доведени до своята противоположност, при положение че се подценяват или омаловажават дадените от Бога благодатни средства. Тук постът бива разглеждан като пример за т. нар. “благодатни средства” (англ. means of grace; срв. проповед 16 – Благодатните средства). От всички благодатни средства, при поста духовете най-силно се разединяват. Някои го отхвърлят напълно, други го поставят над всички останали.

По този повод Уесли казва по типично англикански начин: “Истината сигурно лежи между тия две позиции. Постът не е всичко, но не е и нищо. Той не е самоцел, а едно скъпоценно средство, което води до нея” (Въведение, 4).

Четири части на проповедта изясняват последователно:

1. Каква е същността на поста и какви различни видове и стъпала има той.
2. Какви са причините, основанията и целите на постенето.
3. Как можем да отговорим на най-приемливите възражения срещу поста.
4. Как следва да бъде практикуван постът.

Първата част представя различните форми на библейското и ранноцърковно постене. В своите изложения Уесли се спира по-малко на установените от църквата времена за пост и много повече на личното време за пост, което хората решават да имат.

Втората част посочва като основания за поста преди всичко тъгата поради личните грехове, упражняването на един

самообладан и съсредоточен стил на живот, както и ползата от него за телесното и душевно здраве или помощта му за концентрирането в молитвата. Все пак Уесли подчертава, че няма никаква принудителна връзка между поста и Божието благословение. Но постът е подарено от Бога благодатно средство, предвидено от Него вместилище за даровете Му.

В третата част Уесли разглежда поредица от възражения срещу поста, в които той вижда вложена предимно фалшивата алтернатива между вътрешната и външната въздържаност, и желае да опише истински библийското разбиране за поста.

В кратката, но богато съдържателна заключителна част авторът подчертава, че единствено Бог е правилният адресат на истинския пост и че постът никога не може да бъде заслуга, с която да получим някаква лична праведност, а е само един предписан от Бога път за получаване на незаслуженото Му милосърдие. Така постът има смисъл само когато бива съпроводен от съответната вътрешна нагласа и е свързан с молитвата. Тогава постът се насочва навън – не като демонстративен аскетизъм, а чрез дела на милосърдие, което въздействащо бива изтъкнато чрез цитата от Исая 58:8-9.

ЗА ПОСТА

(Седма проповед върху Проповедта на планината)

“А когато постите, не бивайте като лицемерите, защото те помрачават лицата си, за да ги виждат хората, че постят; истина ви казвам, те вече са получили своята награда. А ти, когато постиш, помажи главата си и умий лицето си, за да не те виждат хората, че постиш, но Отец ти, Който е в тайно; и Отец ти, Който вижда в тайно, ще ти въздаде навяе.”

(Матей 6:16-18)

А) От създаването на света стремежът на сатана е бил да разделя онова, което Бог е съчетал, да разделя вътрешната от външната религия, да ги отчуждава една от друга. Успехът му при онези, които не знаят неговите помисли (2 Кор. 2:11), не е бил малък. Във всички времена онези, които са ревнували за Бога, макар и лишени от разбиране, са се държали стриктно за “правдата от закона”, за изпълнението на външните обязанности. Но при това напълно са пренебрегвали вътрешната праведност, “правдата, която идва чрез вяра”. Други са изпаднали в друга крайност, пренебрегвайки всички външни обязанности, дори може би са “огумвали закона и съдили закона”(Як. 4:11), що се отнася до изпълнението на тези външни действия.

Б) Точно тази измама на сатана довежда до честото противопоставяне на вяра и дела. Много хора, показващи искрено усърдие за Бога, са попадали за известно време в едната или другата крайност. Едни са издигали толкова високо вярата, щото напълно са изключвали добрите дела, и то не само като причина за

оправданието (защото знаем, че “човек се оправдава даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” – Рим.3:24), но и като необходим плод на вярата и като съставна част от учението на Господ Исус Христос. Други, в желанието си да предотвратят тази опасна грешка, са отишли твърде далеч в противоположната посока. Или са застъпвали мнението, че добрите дела са основание или най-малкото предусловие за оправданието, или така са говорили за тях, като че те са всичко и във всичко, цялата религия на Господ Исус Христос.

В) По същия начин са противопоставяни и целта и богатните средства. Някои хора са съзирали цялата религия в посещение на богослужения, в причастието, в слушане на проповеди и в четенето на благочестиви книги. При това са изпускали от поглед целта на цялата тази дейност, а именно любовта към Бога и ближния. Това пък е карало други да омаловажават, та даже и да пренебрегват Божиите благодатни средства. Такова срамно отношение към тези средства е подкопавало и унищожавало същинското им предназначение.

Г) Но никое от благодатните средства не е било така крайно третирано от хората като това, за което Исус говори в Матей 6:16-18. Става дума за религиозния пост. Едни са оценявали поста така, сякаш той е все и во все, едва ли не самоцел или, най-малкото, неразривна част от целта; другите са считали, че постът няма никакво значение и е едно безплодно усилие, нямащо никакъв принос за постигането на целта. Истината сигурно е между тия две позиции. Постът не е всичко, но не е и нищо. Не е самоцел, а скъпоценно средство, водещо към целта; едно средство, дадено от самия Бог, чрез което с пълна сигурност желае да ни даде Своето благословение, ако то бъде прилагано правилно.

За да изясня това, първо ще се опитам да покажа същността на поста и какви различни видове и степени има; второ, ще опиша причините, основанията и целите на поста, трето, ще покажа как да отговорим на най-известните възражения срещу него и, четвърто, как би трябвало да се практикува постът.

I. 1. Първо, каква е същността на поста и какви различни видове и степени има? Що се отнася до същността на поста, всички боговдъхновени старозаветни и новозаветни писатели употребяват думата “постя” в съвсем еднозначен смисъл: лишавам се от храна. Това е толкова ясно, щото би било напразно усилие да се цитират думите на Давид, Неемия, Исаия и други пророци или тези на Господ Исус и Неговите апостоли. Всички са на едно мнение: постене означава лишаване от храна за определено време.

2. Нашите отци във вярата обичайно са свързвали с поста други неща, които не принадлежат към него: занемаряване на облеклото, махане на украшения, обличане на траурни дрехи, посипване с пепел, носене на облекло от груб плат на голо. Но в Новия завет едва ли ще намерим някакво указание за подобни неща. Също и първите християни едва ли ги прилагаха, макар че някои от тях в сърдечното си покаяние прибегваха до тях като външни знаци на смирение. Още по-малко апостолите и техните съвременници прилагаха самобичуването – това беше прием на жреците на Ваал. Боговете на езичниците криеха зад себе си дявола и несъмнено на него създаваше удоволствие да гледа как жреците “се режеха с мечове и с ножове, докато бликна кръв от тях” (3 Царе 18:28). Но това не би харесало на Този, Който “не е дошъл да погуби човешки души, но да спаси” (Лука 9:55), затова и последователите Му не правят такива неща.

3. Що се отнася до степените и нивото на поста, имаме примери на хора, постили повече дни без прекъсване. Така Мойсей, Илия и Господ Исус, въоръжени за целта със свръхестествена сила, постиха по 40 дни и нощи. Но обичайната продължителност на поста според Библията е един ден, от сутринта до вечерта. Такъв пост беше прилаган често от първите християни. Но имаха и така наречения от Тертулиан “полупост” – всеки сряда и петък, като в тези дни те не ядяха до 3 часа следобед, часа, в който се събираха за общо богослужение.

4. Нещо подобно има предвид нашата църква, когато говори за “въздържане”. Това може да бъде практикувано, когато не можем да постим поради болест или немощ. То означава по-малко ядене, въздържане от нормалното количество храна. Наистина не мога

да дам никакво библейско основание за този вид пост, но не мога и да го отрека, понеже и Словото не го отрича. Той може да има своя ефект и да е благословен от Бога.

5. Най-ниското стъпало на поста, ако на това ниво той може да бъде наречен така, е въздържането от пищни гозби. За това има някои указания в Словото, както например Данаил и неговите приятели. Поради особени съображения – те не искаха да се осквернят с царските ястия и вино – Данаил помоли началника на скопците да им поднася зеленчук и вода. Може би обичаят по време на постите да има въздържание от месо и вино идва като криворазбрано повторение на този пример, но при Данаил и приятелите му решението дойде не от убеждение, че месото и виното са най-хубавите неща и че във време на приближаване при Бога трябва да се яде най-безвкусното нещо.

6. В юдейството имаше няколко установени периода на пост. Сам Бог учреди поста в седмия месец и той се спазваше под страх от най-строгото наказание (Левит 23:26-29). По-късно бяха установени и други пости. Захария споменава освен поста в седмия месец и такива в четвъртия, петия и десетия (8:19).

В старата християнска църква също е имало установени пости, годишни и седмични. Имало е великденски пост, когато някои са постили 48 часа, други цяла седмица, трети – две седмици, като хората са приемали храна само вечер. Епифаний пише, че всички християни са постили на четвъртия и на седмия ден.

Наред с установените времена всеки богобоязлив народ си е имал от време на време пости според обстоятелствата и нуждите. Например Йосафат обяви пост поради опасността от моавците и амонците (2 Лет. 20:1-3). На този принцип отделни личности, посветили се да живеят смирено и да ходят по Бога, често са си определяли лично време за пост. Точно за този вид пост се отнасят изложените тук размисли.

II. 1. Второ, бих желал да покажа причините, основанията и целите на поста. Преди всичко под въздействието на силни чувства или мощни пориви човек е така обсебен от тях, че забравя за яденето. В такива моменти той няма влечение и към жизнено

необходимото, а какво остава за някакви кулинарни шедедьоври, изискващи съвсем друго настроение. Саул казва: “Намирам се в голямо утеснение, защото филистимците воюват против мене, а Бог се е отдалечил от мене”. Той “не беше вкусил храна през целия ден и през цялата нощ” (1 Царе 28:15,20). По време на корабкрушението с Павел застрашените пътници 14 дни не бяха вкусили нищо (Деян. 27:33). Давид, когато чу за смъртта на Саул и Йонатан, плака и пости до вечерта (2 Царе 1:12).

Често хора, чиито сърца и умове са дълбоко докоснати, предприемат пост, боейки се, че дори насъщната храна ще ги откъсне от мислите им, които изискват цялото им внимание и съсредоточеност. Например Саул “падна прострян на земята ... нямаше сила у него”, но въпреки това каза: “Не ща да ям”, и трябваше слугите и жената да го придумват да стане и да яде (1 Царе 28:20-23).

2. Именно това е естествената основа на поста. Човекът, изпаднал в дълбоко угнетение, убит от скръб поради греха и от съзнание за Божия гняв, може да пости извън правилата, без да се замисля дали с това изпълнява или не дадена заповед на Бога, да “забравя да яде хляба си”(Пс.102:4), да се въздържа не само от изискани ястия, но и от насъщната храна. Подобно нещо стана с Павел край Дамаск: “Прекара три дни, без да види: и ни яде, нито пи” (Деян.9:9).

Да, когато бурята вилнее, когато смъртен страх напада оня, който дълго е живял без вяра в Бога, тогава той ще забрави да яде; всякакво ястие ще му се вижда неприятно и нежелано, ще бъде недоволен от всяко нещо, което му пречи да вика: “Господи, спаси! Загивам!”

Нашата църква казва за поста: “Когато хората чувстват в себе си тежкото бреме на греха, когато виждат, че заплатата му е смърт, и възприемат с духовните си очи ужаса на ада, те треперят и сърцата им се свиват; не могат друго, освен да се оплакват и да издигат жалбите си към всемогъщия Бог, да Го молят за милост. Когато това се извършва с пълна сериозност, разумът им е така грабнат отчасти от страх, отчасти от желание да бъдат освободени от проклятието на пъкъла, щото апетитът за

ядене и пиене изчезва и мястото му бива заето от отвлечение към всички светски неща и удоволствия. Нищо не могат да правят, освен да плачат и скърбят, и от думите и поведението на тялото проличава умората от живота”.

3. Друга причина или основание за постене е, че мнозина от боящите се от Бога са напълно наясно колко често чрез злоупотребата с разрешени неща са Му съгрешавали. Знаят колко често са преяждали и така са престъпвали святата Божия заповед за въздържаност и разум, как са се поддавали на плътски желания и с това може би са съсипали здравето си, но със сигурност душата им е била наранявана. Защото по този начин са подхранвали безумието си, галили са лекомислието си, лековатостта на характера си, глуповато-безгрижната небрежност към неща от съдбоносна важност, нестабилността и несериозността на духа – неща, които не са друго, освен пиянство на душата. То е притъпило и най-благородните им способности, както виното съсипва човека. Но когато изпитат страх от Бога, те придобиват сила да се преборят с това пиянство. Въздържат се от всяко прекаляване, от всичко онова, което за малко е щяло да ги заведе във вечно осъждане. Често въздържанието им е пълно и те старателно се трудят да са умерени във всяко нещо.

4. Спомнят си добре как изобилната храна не само е умножавала безгрижието и лековатостта на духа, но и глупавите и несвяти желания, нечистите влечения. Опитността им ги е убедила в това. Дори една благородна и овладяна чувственоост прави душата все по-страстна и я смъква до нивото на животните. Трудно описуемо е въздействието на изисканите ястия върху съзнанието и тялото – те го водят до плътски удоволствия при всеки удобен случай. По тази причина всеки мъдър човек обуздава душата си и я смирява, откъсва я все повече от всякакви капризи и низки пожелания, чиято цел е да я приковат към земята, да я оцапат и погубят. Тук е другата, винаги актуална основа за поста: да се откъсне тялото от храната като повод за пожелания и страсти, да се премахнат примките към глупавите и вредни копнежи, към суетни желания.

5. Може би не бива да пропускаме още едно основание за поста,

макар че не съм сигурен дали трябва да му придаваме особено значение. То е решимостта на благочестивите хора да се самонаказват заради злоупотребата с добрите дарове от Бога, като понякога напълно се отказват от тях. По този начин те извършват особен вид свято отмъщение на сами себе си за проявената глупост и неблагодарност, защото нещата, предназначени за здравето им, са се превърнали в повод за грях. Приемат, че това има предвид Давид, когато казва: “Когато плачех в душата си с пост”, или наказвах себе си с пост; също и Павел споменава за наскърбяването на коринтяните, довело до промяна (2 Кор. 7:11).

6. Пета и по-важна причина за поста е, че той е помощ за молитвата, особено когато отделим повече време за нея. Тогава се случва често Бог да извиси душите на Своите слуги над земните неща и да ги въздигне до третото небе (2 Кор. 12:2). Понеже постът е преди всичко помощ за молитвата, той е бил често в ръката на Бога не само като средство за укрепване и умножаване на дадена добродетел (както някои по суетен начин си представят, без да имат основание в Словото, разума или опита), но и за добиване на сериозност на духа, усърдие, чувствителност и нежност на съвестта, умиране за света и в последствие – любов към Бога и всички други святи и небесни влечения.

7. Не бива да мислим, че има естествена или принудителна връзка между поста и обещанията от Бога благословения. Но Той ще бъде по свой начин милостив. Ще подари онова, което за Него е добро, със средствата, които са Му угодни; във всички времена е било така, че постът е средство за избягване на Божия гняв и за постигане на желаните благословения.

Колко мощно средство за избягване на Божия гняв е постът личи от примера с Ахаав (3 Царе 21:25 и сл.): “Никой не бе подобен на Ахаав, който продаде себе си да върши зло пред Господа”. Ахаав се продаде и беше като роб, купен с пари. Но когато раздра грехите си, тури вретиче, пости и ходеше внимателно, слово от Господа дойде към Илия: “Видя ли как се смири Ахаав? Понеже той се смири пред Мене, няма да докарам злото в неговите дни”. И Данаил търси Бога, за да предотврати гнева Му “с пост, вретиче и пепел” (Дан.9:3 и сл.). В края на молитвата си той подчертава тая цел:

“Господи, според всичката Твоя правда (*или милост*), нека гневът Ти и яростта Ти се отвърнат от Твоя град Ерусалим ... послушай молитвата на слугата Си и осияй с лицето Си върху запустялото Си светилище ... Господи, послушай; Господи, прости ... заради Себе Си”.

8. Но не само от Божия народ можем да се научим да търсим с пост и молитва смекчаване на гнева на Господа, а даже и от езичниците. Когато Йона съобщи, че Ниневия ще бъде съсипана, те се обърнаха към Бога с пост, вретиче и пепел, дори и животните (*не че те съгрешиха и се нуждаеха от покаяние, а чрез примера им хората трябваше да се замислят за себе си*). Надеждата им беше, че Бог може би ще се смили. Усилията им не останаха напразни. Божият гняв се оттегли от тях. “И като видях Бог делата им, как се обърнаха от лошия си път, се разкая за злото, което беше решил да им направя” (Йона 3:10).

9. Постът не е само средство за избягване на Божия гняв, но и за достигане на жадуваните благословения. Когато единадесетте племена бяха разбити от вениаминците, всички те дойдоха във Ветил, плакаха и постиха. Тогава Бог каза: “Възлезте, защото утре ще ги предам в ръката ви” (Съд.20 и сл.). Също и Самуил събра Израил за пост, когато дойде нападение от филистимците; в резултат Господ ги избави и им даде победа (1 Царе 7:6-10). Ездра прогласи пост при реката Аава (8:21-23), “за да се смирим пред нашия Бог и да просим от Него добър път ... И Той ни послуша”. Неемия “пости и се моли пред небесния Бог”(1:4-11) и Той му помогна да придобие благоволението на царя.

10. По подобен начин апостолите свързваха поста с молитвата, когато желяха Божието благословение за важни начинания. Така в Антиохия пророците и учителите “служеха на Господа и постеха” (Деян. 13:1-3). Тогава Святият Дух рече: “Отделете Ми Варнава и Савла за работата, на която съм ги призовал ... тогава, когато постиха и се помолиха, положиха ръце на тях и ги изпратиха”. Така сториха и Павел и Варнава: ръкополагаха презвитери във всяка църква и като се молиха с пост, препоръчаха ги на Господа (14:21-23).

В Своя отговор на апостолите нашият Господ подчертава, че

определени благословения се достигат само чрез прилагане на това благодатно средство – демоните могат да бъдат изгонвани само с пост и молитва (Мат.17:19-21). Постът е средство за достигане на вяра, за да можем да се справяме с дявола.

11. Това са установени благодатни средства, защото не само чрез разума или т. нар. естествена съвест Божият народ във всички времена е достигал до извода да ги прилага за постигането на целта, но и от време на време Бог чрез ясни и отчетливи откровения сам откриваше това на народа Си. Например чрез пророк Йоиш: “Но, казва Господ, ако даже и сега се обърнете към Мене с цялото си сърце, с пост, с плач и ридание ... кой знае дали Той няма да се върне и разкае. Затръбете в Сион, осветете пост, свикайте тържествено събрание ... тогава Господ поревнува за земята Си и смили се за людеите Си” (2:12-18).

Бог даде на Своя народ не само временни благословения чрез поста. Той не само обещава на търсеците Го с пост, плач и ридание: “И ще ви възвърна годините, които изпояде скакалецът, изедникът и лапачът”, но и добавя: “И ще ядете изобилно, и ще хвалите името на Господа ... и ще познаете, че Аз съм всред Израеля”. Тогава идва великото обещание за дните на Евангелието: “Ще излея Духа Си на всяка твар, и синовете ви и дъщерите ви ще пророкуват, старците ви ще виждат сънища, юношите ви ще виждат видения; още и на слугите си и на слугините си ще изливам Духа Си в ония дни” (2:25-29).

12. Това, което е вдъхновявало хората от всички времена за изпълнението на този дълг, е валидно и за нас. Но над всичко имаме особеното основание за поста, дадено ни от Господ Исус. Наистина, в Проповедта на планината Той не ни нарежда определено да постим, да даваме милостиня или да се молим; но указанията Му как човек трябва да прави тези неща несъмнено имат повелителен характер. Защото заповедта да се прави нещо по определен начин несъмнено е препоръка то да се прави – невъзможно е да правиш нещо по определен начин, ако изобщо не го правиш. Оттам повелята да даваш милостиня, да постиш и се молиш по определен начин е ясна заповед да изпълняваш тези задължения, което няма да остане невъзнаградено.

Друга причина и насърчение да постим е обещанието, което Господ дава при правилно прилагане на това средство: “Отец ти, Който вижда в тайно, ще ти въздаде наяве” (Мат.6:18). Причините, основанията и целите на поста са ясни. Обещанията ни дават куража да го прилагаме, въпреки безчетните възражения на хора, считащи се за по-мъдри от Бога.

III. 1. Трето, искам да отговоря на най-честите възражения. Казват: “Един християнин трябва да се пази от греха, а не от яденето. Това изисква Бог от него”. Правилно! Но Той очаква и другото. Затова трябва да се прави едното, но и другото да не се забравя. Един християнин трябва да се въздържа от греха, което не значи, че не трябва да се въздържа от храна. Чрез Божията благодат трябва да се пази от грех, но и често да се пази от храна въз основа на свидетелството на Словото и опита.

2. “Но не е ли по-добре *(това е второ възражение)* да се въздържаши от гордост и суета, от глупави и срамни пожелания, от гняв и неспокойствие, отколкото от храна?” Несъмнено така е. Но и тук нека припомним думите на нашия Господ: “Тия трябваше да правите, а ония да не пренебрегвате” (Мат.23:23). На дело постът е средство за постигане на една голяма цел. Въздържахме се от храна с цел да бъдем способни чрез Божията благодат да се освободим от всяка страст и желание, неугодни на Господа. Тази благодат ни прави способни, тя се дава в душите ни и разгръща действието си чрез външни прояви, подхранва се и от други канали, по които Бог ни благославя. Въздържахме се от едното, за да можем, въоръжени със сила свише, да се въздържим и от другото. Така твоят аргумент доказва точно обратното на това, което твърдиш: доказва, че трябва да постим. Защото ако трябва да се въздържахме от лоши влечения и желания, трябва в същата степен да се въздържахме от храна. Тези малки примери на себеотричане са именно пътищата, избрани от Бога, за да ни подарят големите обещания.

3. “Но в действителност не е така. Постихме често и много, но каква полза? Не станяхме и грам по-добри и не намерихме в това никакво благословение. Открихме в него по-скоро пречка,

отколкото помощ. Например, вместо да предотвратим гнева и лошото настроение, те станаха по-големи, така че не можем да понасяме нито себе си, нито другите”. Това може да се случи. Възможно е да постиш по начин, който да те направи по-лош отпреди, по-нещастен и несвят. Все пак грешката не е в средството, а в начина на прилагането му. Приложи го пак, но по друг начин. Прави това, което Бог е заповядал, както Го е заповядал. Тогава Неговото обещание несъмнено няма да се осуети. Благословението Му няма да бъде повече възпрепятствано, но “ако постиш скрито, Този, Който вижда в скрито, ще ти въздаде наяве”.

4. Четвърто възражение: “Но не е ли чисто суеверие да си представяш, че Бог ще обръща внимание на подобни дреболии?” Казвайки това, ти осъждаш всички поколения Божии чада. Или искаш да кажеш, че всички те са били слаби и суеверни? Можеш ли да имаш гързостта да кажеш това за Мойсей и Исус Навин, за Самуил и Давид, Йосафат, Езра, Неемия и всички пророци? Та и за най-великия измежду тях, за самия Син на Бога? Явно е, че нашият Господ и всички Негови слуги не считаха поста за дреболия и че най-висшият от висшите го въздига. На същото мнение бяха и апостолите, след като се изпълниха със Святия Дух и с мъдрост. Когато получиха помазанието от Святия, Който учи на всяка тайна, те използваха оръжието на поста. Когато Младоженецът беше взет от тях, постиха. Не предприемаха нищо, не изпращаха работници на жетвата, без да свикат пост и тържествена молитва.

5. Пето, някои казват: “Но ако постът е наистина толкова важен и благословен, тогава не е ли най-добре постоянно да постим? Не само от време на време, а винаги да постим и да се въздържаме, колкото ни позволяват физическите възможности?” Никой не трябва да бъде разколебан да прави това. Във всеки случай яж колкото се може по-малко и по-скромно; бъди самоотвержен непрестанно, колкото ти позволяват силите. С Божията помощ това ще те доведе до някои от гореспоменатите големи цели. Ще ти бъде голяма помощ не само за целомъдрието, но и за духовната нагласа, да се въздържаш от земните блага и да се насочваш към небесните. В определена степен води до целта, но това е друг

въпрос. Прилагай го, но не така, като че ли се отнасяш високомерно към едно благодатно средство.

6. Затова бъди толкова въздържан, колкото считаеш за правилно. Това не е нищо друго, освен християнска умереност, но тя не може да замени спазването на определени времена за пост и молитва. Например: твоята принципна умереност и въздържаност не може да замени поста в случай, че внезапно те сполети голяма печал и угризение на съвестта от мощен страх и тревога. Такова разположение на духа почти те принуждава да постиш. Отвърщаеш се от храна и едва можеш да хапнеш толкова, колкото е нужно, за да не умреш, докато Бог не те изведе от ямата и тури нозете ти на канара. Същото е в случай, че се намираш в душевна борба и страстно се бориш с Бога за Неговото благословение. Тогава нямаш нужда някой да те учи, че не трябва да ядеш хляба си, докато не постигнеш желанието на сърцето си.

7. Или: ако би бил в Ниневия, когато стана известно, че градът ще бъде съсипан, и затова и хора, и животни застанаха в пост, щеше ли да бъде твоята обичайна въздържаност основание да не вземеш участие във всеобщото смирение? Очевидно не. Както всички други, и ти няма да вкусиш нищо този ден.

За никой израилтянин обичайната въздържаност или редовният пост не би бил извинение да се откаже от големия годишен примирителен пост на десетия ден от седмия месец. Тук не можеше да има изключение, защото “всеки човек, който не се смири този ден, ще се изтреби” (Лев.23:29).

Накрая, представи си, че си с братята от Антиохия, когато те постиха и се молиха, преди да бъдат изпратени Павел и Варнава. Би ли била твоята естествена въздържаност оправдание да не се включиш в този пост? Ако не беше го направил, несъмнено би се самоотлъчил от тази християнска общност като един, който внася объркване в Божията църква.

IV. 1. Накрая искам да покажа по какъв начин трябва да постим, за да бъде това прието от Господа. Първо, постът трябва да бъде извършен пред Бога, като нашият поглед бъде съсредоточен единствено в Него. Намерението ни да е само това: да Го прославим,

да дадем израз на мъката и срама си поради многобройните престъпления срещу святия Му закон, да очакваме очистващата Му милост, привличаща усилията ни към небесните неща, да придадем на молитвите си сериозност и усърдие, да смекчим Божия гняв и да се стремим към скъпоценните и твърде големи обещания, дадени ни в Христа.

Нека се пазим да не се подиграваме с Бога, като чрез смесване на определени земни намерения (например търсене на слава от човеците) превърнем молитвите и поста си в мерзост пред Него: “Когато постите, не бивайте унили като лицемерите (*кисели, опечалени, неестествени*); защото те помрачават лицата си (*посипват ги с пепел*), за да ги виждат човеците (*това е главната им, ако не и единствена цел*). Истина ви казвам, те вече са получили своята награда (*удивлението и почитта на хората*). А ти, когато постиш, умий главата си и помажи лицето си (*това, което правиш обичайно*), за да не те виждат човеците, че постиш (*нека това никога не бъде и частица от намеренията ти. Ако хората узнаят за поста ти, без да си им казвал, тогава нямаш вина*), но Отец ти, Който вижда в тайно, ще ти въздаде наяве”.

2. Ако искаме последното, трябва, второ, да се пазим от илюзията, че нашият пост е някаква заслуга пред Бога. Често не можем да се опазим от нея, защото желаем да изявим собствената си правда, да спечелим славата не чрез благодат, а чрез претенции – това е дълбоко вкоренено в сърцата на всички нас. Постът е само един път, установен от Бога за достигане до незаслужената Му милост. Той е обещал по този начин да ни даде богатото Си благословение – безплатно, без ни най-малка наша заслуга.

3. Не бива да си въобразяваме, че простото външно действие ще доведе до някакво благословение от Бога. “Такъв ли е постът, който аз съм избрал? – казва Господ – Ден, в който трябваше човек да смирява душата си? Значи ли човек да си навежда главата като тръстика и да си постила вретинище и пепел?” (Ис.58:5). Тези външни действия ли, дори и правилно проведени, са смисълът на това “да смирява душата си?” Това ли е постът, угоден на Бога? Сигурно не. Ако е само външно служение, напразни са усилията. Такива външни действия може би са полезни за тялото, но нищо не ползват душата.

4. Тялото понякога може да бъде натоварено чрез поста, щото да е негодно за работата, към която е призвано. От това трябва да се пазим много, защото трябва да считаме своето здраве като добър подарък от Бога. Затова при пост трябва да сме внимателни и да го провеждаме по здравословен за тялото начин. Защото не бива да принасяме в жертва на Бога нещо мъртво или да съсипваме телата си, за да помогнем на душите си.

Но във време на празничен пост трябва, дори при телесна слабост, да избягваме другата крайност. Хората от древността бяха осъдени от Бога, понеже Го упрекваха, че пренебрегва поста им. “Защо постихме, а Ти не виждаш?” (Ис.58:3). “Ето, в деня на постите си вие се предавате на своите удоволствия” – отговори Господ. Ако не можем да се лишим напълно от храна, най-малкото можем да се въздържаме от отбрани ястия. Тогава търсенето на Божието лице няма да е напразно.

5. Нека се постареем да дисциплинираме и душата, и тялото си. Всяко време на пост, било то общо или частно, трябва да е време на упражняване на всички святи помисли, присъщи на едно богобоязливо и разбито сърце. Време на благочестива печал и тъга заради греха, печал като на коринтяните: “Сега се радвам не за наскърбяването ви, но защото то ви доведе до покаяние; понеже скърбяхте по Бога, та да се не повредите от нас в нищо ... Защото скръбта по Бога (*скръб по Божия ум, един скъпоценен дар на Святия Дух, издигащ душата към Бога, от Когото тя произлиза*) докарва спасително покаяние”. Да, нашата скръб по Бога трябва да причини както външна, така и вътрешна печал; пълно преобразяване на сърцето, което бива обновено по Божия образ, новородено за оправдаваща чистота и святост и също така пълно обновление на живота, докато станем святи както Този, Който ни е призовал (1 Петр. 1:15). Тя трябва да причини и усърдие, за да се намерим пред Бога неопетнени и безупречни; себеочистяване повече в делата, отколкото в думите, чрез предотвратяване на злото във всеки негов вид; негодование, енергично отвращение от всеки грях; страх от собственото ни измамливо сърце; жажда да бъдем подобни на Бога и на Неговата воля във всяко нещо; ревност за всяко средство за прослава на Бога и за израстването ни в познаване на нашия

Господ Исус Христос; отпор спрямо сатана и делата му, спрямо всяко опетняване на тялото и духа.

6. С поста винаги трябва да свързваме усърдната молитва, като изливаме душата си пред Бога, признаваме греховете си с всичките им уродливости, прекланяме се пред мощната Му ръка и изповядваме всичките си желания, вината и безпомощността си. Постът е време, в което се молим повече за себе си и за своите братя. Нека плачем сега за греховете на нашия народ и да ридаем за града на нашия Бог, за да съгради Господ отново Сион и да осияе с лицето Си над запустението му. Можем да забележим, че Божиите човеци от древността свързваха молитвата с поста винаги. Така правеха апостолите в гореспоменатите случаи, така ни учи и Господ Исус.

7. Остава само да прибавим към поста и вършенето на милостиня, за да бъде угодно на Господа; делата на милосърдие спрямо възможностите ни в интерес на тялото и душата на човека. Такива жертви са удобни на Бога. Така ангелът каза на Корнилий, който се молеше и постеше в дома си: “Твоите молитви и твоите милостини възлязоха пред Бога за спомен” (Деян.10:4). Сам Бог прокламира изразително и подробно: “Не това ли е постът, който Аз съм избрал – да развързваш несправедливите окови, да разслабваш връзките на ярема, да пускаш на свобода угнетените и да счупваш всеки хомот? Не е ли да разделяш хляба си с гладния и да въвеждаш в дома си сиромаси без покрив? Когато видиш голия, да го обличаш, и да не се криеш от своите еднокръвни? Тогава твоята светлина ще изрее като зорницата и здравето ти скоро ще процъфти; правдата ти ще върви пред тебе и славата Господна ще ти бъде задна стража. Тогава ще зовеш и Господ ще отговаря, ще извикаш и Той ще рече: “Ето Ме!” ... Ако даруваш на гладния желаното от душата ти и насищаш наскърбената душа, тогава светлината ти ще изгрява в тъмнината и мракът ти ще бъде като плагне. И Господ ще те води всякога, ще насища душата ти в бездъждие и ще дава сила на костите ти; и ти ще бъдеш като градина напоявана и като воден извор, чиито води не пресъхват” (Ис.58:6-11).

Въведение към проповед 28

Осма проповед върху Проповедта на планината

Според схващането на Уесли с думите от Мат. 6:19-23 Исус преминава от областта на особените религиозни действия като даване на милостиня, молитва и пост, към занимания, засягащи ежедневиия живот на хората. И те също трябва да бъдат определяни от същите ясни намерения, както и всички останали житейски прояви.

За да подчертае този принцип, Уесли започва с тълкуването на стихове 22 и 23. Каквото е омото за тялото – зрителен и водещ орган – това е вътрешната насока за човека и неговите намерения – за душата. Ако намеренията му са искрени, тогава той ще е отворен за светлината, която Бог дава в живота му.

Тази “светлина” има за Уесли едно тройно значение: тя е просветление чрез божественото знание (3), освещение, каквото то може да бъде намерено у Бога, източника на освещението (4), то е щастието на ония, които чувстват утехата на Божията любов и Неговия мир (5). Който отвърща вътрешното си око от Бога, той се затваря за тази светлина и напразно търси познание, правда, задоволство и щастие в своя живот (6-8).

Една от най-големите опасности да препречим Божието действие в живота си е натрупването на богатство. Тук Уесли съзира една особена опасност за европейските християни, за които в това отношение дори езическите примитивни народи, задоволяващи се само с най-необходимото, могат да послужат за пример (9 и сл.)

Най-напред Уесли изяснява какво забранява Исус в ст. 19 и това той прави с истинския английски здрав разум: не е забранено да полагаме грижи за ежедневиите задължения, за едно “удовлетворяващо количество от обикновена, здрава храна за ядене и чисто облекло за обличане” (11) и за нуждите на семейството си,

нито пък “от време на време да спестяваме настрана нужното за извършването на необходимите сделки”. Опасността по-скоро е съзнателно да трупаме повече от благата на този свят, отколкото съответства на изброените потребности.

Хората, които искат да бъдат богати по този начин, трябва настойчиво да бъдат предупреждавани за това (13-16). За Уесли това е една от най-силните заплахи за християнския живот изобщо, за която той винаги предупреждава, колкото по-богати стават неговите методисти. Проповеди 87 (“Опасността от богатството”), 88 (“За облеклото”), 108 (“За богатството”) и 131 (“Опасността от нарастващото богатство”) разглеждат тази тема твърде изразително; проповед 50 (“За правилната употреба на парите”) има за цел да бъде напътствие за правилното поведение. Често богатството се превръща, в историята на църквата въобще и на методизма в частност, в едно голямо зло.

Наистина Уесли отрича подчертано, че за всеки богат е валидна Исусовата заповед: “Продай всичко, каквото имаш”. Това би се изисквало само в някакъв особен случай (Мат.19:21). Но за всеки богат са валидни четири напътствия: (1) “Не бъди горд” (17); (2) “Не се уповавай на несигурното богатство” – то нито може да ти даде сигурност (18), нито щастие (20); (3) “Не се стреми да умножаваш имота и благата си” – което нито означава да ги изхвърлиш, нито пък да ги пилееш в лукс (22-25), а това води към четвъртото и най-важно наставление, дадено от самия Исус в ст. 20; (4) “Събирайте си съкровища на небесата”, което за Уесли означава едно грижливо и отговорно отношение към повереното притежание, което може да помогне да бъдат подкрепени повече хора в нужда (26). Точно защото единствената устойчива основа за живота в сегашното време и във вечността е направеното от Исус Христос чрез Неговата смърт, всичко, което се върши в Неговото име, трябва да бъде построено върху този фундамент и само тогава може да има трайна стойност (28).

Впечатляващи за тази проповед са дългите цитати от книгата на Уилям Лоу “Сериозен призив за посветен и свят живот” от 1729 г., която Уесли издава със съкращения през 1744 г., макар че иначе той се противопоставя много критично на възгледите на този автор.

СВЕТИНА И БОГАТСТВО (Осма проповед върху Проповедта на планината)

“Недейте си събира съкровища на земята, дето молец и ръжда ги изяждат, и дето крадци подкопават и крадат. Но събирайте си съкровища на небето, дето ни молец, ни ръжда ги изяжда, и дето крадци не подкопават, нито крадат. Защото, където е съкровището ти, там ще бъде и сърцето ти. Окоето е светило на тялото. И тъй, ако окоето ти е здраво, цялото ти тяло ще бъде осветлено, но ако окоето ти е болнаво, то цялото ти тяло ще бъде помрачено. Прочее, ако светлината в тебе е тъмнина, то колко голяма ще е тъмнината.”

(Матей 6:19-23)

1) В предходния откъс нашият Господ описва действия, считани общо като “религиозни” и които са съставни части на истинската вяра, ако произтичат от чисти помисли и биват прилагани по съответния начин. Сега Той се обръща към неща от “ежедневния живот” и показва, че чистотата на намеренията в тия неща са също така задължителни, както и при милосърдието, при поста и при молитвата.

Несъмнено чистите помисли, които правят милостинята и поста благоугодни, са тия, които превръщат работата ни в нещо като жертва пред Бога. Ако някой се стреми чрез професията си да спечели почит и богатство на тоя свят, с това той не служи повече на Бога и няма основание да очаква награда от Него, също като някой друг, който раздава милостиня, за да го видят хората,

или се моли, за да го чуят. Защото нищожните и светските намерения в професията ни са също толкова безполезна, колкото и в милостинята и молитвата. Те не са лоши само когато се вмести в религиозните ни дела, но и притежават същата зла същност, когато влияят на ежедневните ни работи и професията ни. Ако ги допуснем в последните, тогава те ще навлязат и в първите. Както молитвата и милостинята не са благоугодно служение, ако не идват от чисти намерения, така и ежедневната ни работа няма да е служение пред Бога, ако не произтича от подобни чисти помисли.

2) Това учение проповядва нашият прославен Господ по най-нагледен начин, като го изразява със съдържателните и всеобхватни думи: “Окоето е светило на тялото; и тъй, ако окоето ти е здраво, цялото ти тяло ще бъде осветено; но ако окоето ти е болнаво, то и цялото ти тяло ще бъде помрачено”(Мат.6:22,23). Окоето символизира побудите – това, което е окоето за тялото, е побудата за душата. Както окоето управлява всички движения на тялото, така и побудите управляват движенията на душата. Окоето на душата може да бъде здраво само когато гледа към едно; когато нямаме друга цел, освен “да познаем единия и истинен Бог и Исуса Христа” (Йоан17:3), да Го познаем, като се обръщаме към Него по съответния начин; да Го обичаме, както Той ни е възлюбил; да Му угаждаме във всичко; да Му служим с цялото си сърце, душа, ум и сила; да се радваме в Бога повече от всичко на този свят и във вечността.

3) Ако окоето е здраво по този начин, сиреч отправено към Бога, тогава цялото тяло ще е осветено – всичко, определяно от намеренията, всичко, което ти си, което вършиш, твоите желания, настроения, пориви на духа, мисли, думи и дела. Всичко това трябва да бъде светлина, пълно с истинно и божествено познание. Това е първото, което разбираме под светлина. “В Твоята светлина ще видим светлина”(Пс.36:9). “Бог, Който е казал на светлината да изгрее из тъмнината, Той е, Който е озрял в сърцата ни”(2 Кор.4:6). Той ще просвети очите на разума ти с познание за Божията слава. Неговият Дух ще ти открие дълбочините на божественото. Дишането на Светия ще те направи схватлив и

ще ти подари мъдрост по неизследим начин. Да, помазанието, което си приел, ще остане в теб и ще те научи на всичко.

Колко лесно можем да изпитаме това! Колко бързо не-смысленото ни сърце се помрачава, когато търсим нещо друго, а не Бога, дори когато Той е отворил очите на разума ни! Тогава облаци отново помрачават душата ни. Обладават ни отново страхове и съмнения. Мятане се насам и натам и не знаем какво да правим и по кой път да вървим. Но когато не желаем и не търсим нищо друго, освен Бога, облаци и съмненията се разпръсват. Били сме тъмнина, сега ставаме светлина. Нощта ни се превръща в ден и виждаме; “пътят на праведните е като виделото на разсъмване” (Пр.4:18). Бог ни сочи пътеката, по която да ходим, и прави пътя Си ясен пред нас (Пс. 5:8).

4) Второто, което можем да разбираме под светлина, е освещението. Докато ти търсиш Бог във всичко, ще Го намираш във всичко – изворът на всяка святост, изпълващ те с богоподобие, правда, милост и истина. Докато гледаш на Исус и само на Него, ще имаш същия дух, който беше в Него. Душата ти всеки ден ще се подновява по образа на своя Създател. Ако очите на духа ти не се откъсват от Него, ако виждаш невидимия и не търсиш нищо друго на небето и на земята – тогава “ще се преобразяваш в същия образ от слава в слава”(2 Кор.3:18).

Ежедневна опитност е и убеждението, че “по благодат сме спасени чрез вяра” (Еф.2:8). Вярата отваря очите на сърцето, за да види то чудната любов на Бога, и докато стои в Бога, примирил света със Себе Си, ние ще бъдем все повече изпълвани с тази любов към Него и хората, с кротост, приветливост, търпение, с всичките плодове на освещението, дадени чрез Христа.

5) Светлината, изпълваща човека с просветлено око, освен освещение, включва, на трето място, щастие. “Светлината е сладка и приятно е на очите да гледат слънцето” (Пр.11:7). Още по-точно това означава, че слънцето на правдата постоянно огрява душата. Утехата в Христос, разтухата от любов, мирът, превъзхождащ всяко знание, радостта поради надеждата за Божиата слава – всичко това е притежание на човека със здраво око. Така цялото му тяло бива осветено. Ходи в светлината,

както Бог е светлина; винаги се радва, непрестанно се моли и е благодарен във всяко нещо. Радва се на всичко, което Бог му е дал заради Христа.

6) “Но ако окото ти е болнаво, то и цялото ти тяло ще бъде помрачено”. Виждаме, че няма среда между здраво и болно око. Ако едно око е болно, значи не е здраво. Каквото и да правим, ако вниманието ни не е насочено към Бога, а към нещо друго, умът и съвестта ни са опетнени (Тим.1:15).

Ето защо окото ни е болно тогава, когато следваме друга цел, водени сме от друго намерение, а не от това да познаем и обичаме Бога, да Му угаждаме във всичко и да Му служим; сега и във вечността да се радваме в Бога и да бъдем щастливи в Него.

7) Ако окото ти не е насочено само и изцяло към Бога, тогава цялото ти тяло ще бъде помрачено. Покривалото няма да бъде отмахнато от сърцето ти. Разумът ти ще бъде все повече заслепен от бога на тоя свят, за да не те озари светлината на благовестието (2 Кор.4:4). Ще бъдеш изпълнен с невежество и заблуди и ще си неспособен да приемеш Божиите неща и да ги проумееш. Даже когато искаш да служиш на Бога, ще чувстваш несигурност как да го правиш. Навсякъде ще се сблъскваш с трудности и съмнения и няма да виждаш възможност да ги избегнеш.

Да, ако окото ти не е здраво или ако търсиш земните неща, ти ще бъдеш изпълнен с дух на богопротивничество и неправда. Защото няма умереност в твоите желания, настроения и пориви на духа. Всички те са тъмни, срамни и нищожни. Поведението ти ще е зло като сърцето ти, не подправено със сол или благодатно за околните, а троваво, безполезно и порочно, потискащо Святия Дух.

8) “Опустошение и разорение ще има в пътя ти” (Рим.3:16), защото не познаваш пътя към мира. Няма мир, траен и устойчив мир за хората, непознаващи Бога. Няма истинско и трайно доволство за ония, които не Го търсят от цяло сърце. Докато тичаш след нещо преходно, всичко ще бъде за теб суета и гонене на вятъра. На практика ти ходиш в сянката на нищото и напразно се безпокоиш, в мрак, който можеш да усетиш. С ни още и никога

няма да намериш мир. Жаждата по земното причинява болка. Ти знаеш това. Тя не може да донесе облекчение. Няма покой на този и в идния свят извън Бога.

“Ако светлината в теб е тъмнина, то колко голяма ще е тъмнината!” Ако подбудите ти, които би трябвало да осветляват душата и да изпълват със знание, любов и мир (те наистина правят това, докато са отправени само към Бога), са тъмни, ако са насочени не към Бога, а към нещо друго, и в резултат душата е пълна с мрак, вместо със светлина, с невежество и заблуда, с грях и окаяност – о, колко голяма е тази тъмнина! Тя е като дима, издигащ се от бездната, абсолютната нощ на ада, на страната на смъртния сън.

9) Затова “недейте си събира съкровища на земята, гдето молец и ръжда ги изяждат и гдето крадци подкопават и крадат”. Правиш ли това, ясно е, че окото ти е болнаво, че не е отправено само към Бога.

С оглед на повечето Божи заповеди, дали те засягат мисленето или чувството, делото или подбудата, езичниците в Африка или Америка са на едно ниво с хората, наричани християни. Християните (с малки изключения) следват заповедите почти като езичниците. Например, болшинството от англичаните, обичайно наричани християни, са трезви и умерени като езичниците от нос Добра надежда. Също така немските или френските християни са смирени и целомъдрени като индианците чероки. Ако сравним повечето от европейските народи с американците, не се знае коя ще е превъзхождащата страна. Може би американците няма да натежат повече. Но не можем да твърдим това с оглед на заповедта, за която говорим. Тук езичникът има голямо предимство. Той не копнее и не търси нищо повече от проста храна и скромно облекло. Това той прави ден за ден. Не отделя нищо настрана и не трупа, оставя само толкова зърно, колкото му е нужно до следващата реколта. Така че езичниците спазват последователно и точно тази заповед, макар че изобщо не я знаят. Не събират съкровища на земята, одежди от пурпур и скъпи тъкани, злато и сребро, което молец разяжда и крадец подкопава. Но как изпълняват християните заповедта, за

която казват, че са я получили от всевишния Бог? Никак! Ни най-малко! Сякаш никога не е издавана подобна заповед. Дори онези, които са признавани от другите и от себе си за добри християни, изобщо не се тревожат за нея. Тя спокойно би могла да се изгуби из оригиналния текст, без някой да се сети да я потърси. В кой християнски град се намира един на 500, който ни най-малко не се грижи да събере ценности, който не прави всичко, за да умножи имота си? Наистина, има такива, които го правят по законен начин. Не грабят и не крадат, не мамят ближните си, не злоупотребяват с невежеството или със затруднението им. Но това е съвсем друг въпрос. Дори и такива хора не си и помислят за смисъла на заповедта, грижат се само за начина на забогатяване. Не се грижат да не събират земни съкровища, а само да го правят по честен начин.

Те не треперят от непокорството си спрямо Христа, а пред престъпването на езическия морал. Дори тези хора спазват заповедта Му толкова, колкото и уличните разбойници или грабителите. Дори никога не са имали намерението да я спазват. От младостта им това не им е минавало през ум. Християнските им родители, учителите и приятелите им са се отказали да ги възпитават на това или са допринесли те при първа възможност да я нарушат и да продължат да го правят до края на живота си.

10) Няма на света друг по-изумителен пример на духовно заслепение от този. Именно това са хората, които четат Библията или слушат прочит от нея неделя след неделя. Стоици пъти са чели и чували тези думи и въпреки това са допусkali, че заради тях ще бъдат осъдени, колкото и заради думите, забраняващи на родителите да принасят децата си в жертва на Молох (4 Царе 23:10).

О, дано Бог със собствения Си глас говори против това жалко себезалъгване! Хората да се събудят от лъжите на дявола и люспите да паднат от очите им!

11) Пита ли се какво значи това “съкровища на земята”? Трябва да разгледаме из основи тази тема. Нека първо видим какво не ни забранява тази заповед, за да стане ясно какво забранява.

Най-напред тя не ни забранява да “се грижим за това, което е

честно не само пред Господа, но и пред човеците” (2 Кор.8:21), т. е. за това, което дължим на всички, което е правилно хората да изискват от нас (Рим.13:7,8). Бог ни учи да не оставаме никому дължници. Затова трябва в работата си да полагаме всички усилия да не оставаме дължни никому и с нищо. Това не е нищо друго, освен един прост закон за всеобща справедливост, който нашият Господ не е дошъл да нарушава, а да изпълни.

Второ, Той не ни забранява и да се запасяваме с неща, нужни за тялото: разумни количества проста и здравословна храна и чисти грехи. Да, наш дълг е да си осигурим тези неща, доколкото Бог ни е дал сила, за да ядем своя си хляб и да не ставаме тежест на никого.

Трето, не ни е забранено също да се грижим за децата и близките си. И това е наш дълг дори според основния езически морал. Всеки мъж трябва да задоволи простите жизнени потребности на съпругата и децата си и да ги осигури, в случай, че се раздели с тях. Става дума за най-необходимото, а не за лакомства и излишъци. Това става с усърден труд. Никой не е длъжен да снабдява себе си или близките си с лукс или удобства. Който не се грижи за децата си и за другите в нужда (1 Тим.5:3-5), той на практика се е отрекъл от вярата и е по-лош от езичник (1 Тим.5:8).

Накрая, не ни е забранено от време на време да слагаме нещо настрана за нуждите на земния си труд, но толкова, колкото е необходимо, за да не вземаме заеми, да си набавим жизнено необходимото и да се грижим за домашните си, докато сме живи, както и да им оставим нещо, когато преминем от този свят.

12) Можем да изясним и какво ни е забранено. Това е да се стремим умишлено да събираме блага в повече, отколкото вече беше казано. Ясно и без изключения е забранено да се стремим към по-голямо земно богатство, към излишък от сребро и злато, отколкото ни е нужно. Ако Исусовите думи изобщо имат някакъв смисъл, той би трябвало да е този, защото те не съдържат друг в себе си. От това следва, че който не дължи нищо на никого, има храна и облекло за себе си и дома си, сигурни приходи, за да движи професията си, доколкото всичко това отговаря на разумните

размери, но не се задоволява с това, а иска повече, той открито се отрича от Господа, Който го е изкупил. В живота си се е отрекъл от вярата и е в положението на един африкански езичник.

13) Чуйте това всички вие, които живеете на света и обичате света! В очите на хората може да сте големи, но пред Бога сте една мерзост. Колко време трябва да лежат душите ви в праха? Кога ще се събудите и ще разберете, че всеки от езическите философи е по-близо до небесното царство от вас? Кога ще се убедите и ще изберете по-добрия дял, който не може да ви бъде отнет? Кога ще започнете да събирате съкровища на небесата, като се отречете от земните, като се боите от тях и се отвращавате? Със стремежа си към земни съкровища ти не само пилееш времето и силата си за това, което не е хляб (Ис. 55:2). Защото каква ти е печалбата от успеха? Погубил си собствената си душа, угасил си и последните искрици духовен живот. Жив си, но си мъртъв. Представляваш жив човек, но мъртъв християнин. “Където е съкровището ти, там е и сърцето ти”. Сърцето ти е в праха, душата ти е прилепнала за пръстта. Не насочваш погледа си към небесното, а към земното; към жалките рошкови, които не могат да наситят вечния дух, създаден от Бога. Любовта ти, радостта ти, желанието ти са насочени към неща, които прехождат още при употребата им. Отхвърлил си небесното богатство. Бог и Христос за теб са изгубени. Спечелил си богатства и огнения пъкъл.

14) “Колко мъчно ще влезе богат в небесното царство!” Когато апостолите се учудиха на тези думи, Исус беше далеч от намерението да се отрича от казаното. Напротив, повтори ги още по-изразително. “По-лесно е камила да мине през иглени уши, отколкото богат да влезе в небесното царство”. Колко трудно е за хората, за които те се отнасят, да се считат за неразумни! Колко им е трудно да не се считат за по-добри от бедната и необразована маса! Колко им е трудно да не търсят щастието в богатството или в неща, зависещи от него, или в това, че пожеланието на очите, страстта на плътта и тщеславието на живота ги водят към едно разкошно съществуване. О, вие, богати, как ще избегнете осъждението в огнения пъкъл? Само за Бога е възможно всяко нещо.

15) Дори когато имаш успех, каква е ползата от твоите усилия да събираш земни съкровища? “Които ламтят за обогатяване *(дали с успех или не)*, падат в изкушение, в примка *(поставена им от лукавия)*, в много глупави и вредни страсти *(желания, нямащи нищо общо със здравия разум, несъвместими с разумната и безсмъртна същност, характерни за бездушните животни и захвърлящи човека в проклятие и погубление)*”(1 Тим.6:9). Нека само се поогледаме и ще видим множество трагични доказателства: хора, полакомили се и решили да станат богати. “Сребролюбието е корен на всякакви злини, към което като се стремяха някои, се отстраниха от вярата и пронизаха себе си с много скърби” – те предвкусват ада, към който уверено са се запътили!

Трябва да се отбележи колко предпазливо говори тук апостолът. Той не се ограничава само до богатите, защото е възможно някой да стане богат по силата на обстоятелствата и да няма друг избор. Говори за тия, които искат да станат богати. Колкото и да е опасно, богатството не винаги прави хората да се потопят в разорение и погубел. Но стремежът към богатство винаги прави това. Тези, които умишлено ламтят за богатство и го търсят, неминуемо ще погубят душите си, независимо дали наистина са спечелили целия свят или не са. Това са хората, които за пращинки сребро или злато продават Тоя, Който ги е изкупил с кръвта Си. Те сключват завет със смъртта и ада. И заветът им ще е траен. Защото ежедневно се приготвят да приемат наследството на дявола и неговите ангели.

16) Ах, кой ще опази тези рожби ехиднини, за да се избавят от идещия гняв! Във всеки случай не онези, които лежат пред вратите им и лаят в краката им, гладни да ядат трохиите от тяхната трапеза. Не и онези, които им угодничат и се боят от смръщените им чела. Това няма да са земно мислещи хора. Но ако има един християнин на земята, един човек, който е победил света (1 Йоан 5:4), който не желае нищо, освен Бога, и не се бои от никого, освен от оня, който може и тялото, и душата да хвърли в огнения пъкъл, ти, човече Божи, говори и не се въздържай, издигни гласа си като тръба. Викай силно и покажи на тези уважавани грешници в какво състояние се намират. Може би едно от хиляди уши ще чуе, може

би ще се отърси от праха и ще се изтръгне от веригите, оковаващи го към земята, и най-после ще започне да събира съкровища на небето.

17) Ако се случи така, че човек от моя род бъде пробуден чрез Божиата мощ и запита: “що да сторя, за да се спася?”, тогава отговорът според Божиите откровения е ясен, изразителен и всеобхватен. Бог няма да ти каже: Продай всичко, което имаш. Като познавач на човешкото сърце Той каза това в един особен случай, на богатия младеж (Лука 18:22). Но това не е общовалидно правило за всички богаташи от всички времена. Общовалидно е указанието: “Не бъди горд!”. Бог не гледа като човека, не те уважава заради парите ти, благородството ти или заради имота ти, нито заради гадена твоя способност или възможност, дължими на твоето богатство, които можеш да си осигуриш с пари. Всичко това за Него е измет – нека и за теб бъде такова. Пази се да не се мислиш нито на йота по-добър или по-умен. Мери се с друга везна – само според мярката на вярата и любовта, които Бог ти е дал. Само когато имаш повече познание и любов, дарени ти от Него, можеш да бъдеш по-мъдър и по-добър, по-ценен и заслужаващ почит от оня, който седи при кучетата на стагата ти (Йов 30:1). Но нямаш ли това богатство, ти си по-безумен, по-незначителен и по-окаян (не бих казал от най-последния слуга в дома ти, а) от просяка, лежащ целия в рани пред портата ти.

18) Второ, не се надявай на непостоянното богатство (1 Тим.6:17). Не чакай помощ и щастие от него.

Най-напред, не се надявай на неговата помощ. Страшно се заблуждаваш, ако търсиш помощ в златото и среброто. Те могат да те поставят над света толкова, колкото и над дявола. Знай, че светът и неговият княз се смеят на такива намерения. В ден на напаст те ще те ползват много малко. Богатството си прави крила като орел (Пр. 23:5). Какво ще стане, когато жената на младостта ти, синът ти, единственият ти син, или приятелят, който е по-скъп от твоята душа, ти бъдат отнети с един удар? Ще съживи ли богатството безжизнения труп и ще върне ли духа в предишното му обиталище? Ще те предпази ли от болест, слабост или болка? Само бедните ли биват нападани от тях? Не!

Тоя, който пасе стагата ти или оре нивата ти, има по-малко болести и мъки от тебе, по-рядко бива навестяват от тия неканени гости. Дори когато те дойдат при него, по-лесно биват прогонвани от бедната колиба, отколкото от твояа палат. Какво ще ти помогнат твоите съкровища, когато болката изтезава тялото ти и то се разкъсва от болки?

19) Но има още по-голямо нещастие от вече споменатите. Ти трябва да умреш. Да станеш прах и да се върнеш в земята, от която си взет, а духът да се върне при Бога, Който го е дал. Времето бързо изтича, годините отлитат безвъзвратно. Може би денят ти клони към своя залез, превалило е плагне и вечерните сенки падат над теб. Усещаш в себе си неумолимо приближаващия разпад. Нишката на живота изтънява все повече. Каква помощ ти предлага тогава богатството? Ще направи ли то смъртта сладка? Ще направи ли приятни последните ти часове? Точно обратното. Колко неприятна за богатия е присъдата: “Глупецо, тази нощ ще ти изискат душата!” (Лука 12:20). Ще те предпази ли съкровището от злокобния удар или ще отложи ли страшния час? Може ли да спаси душата ти, така че да не вкуси смърт? Да върне миналите години? Да прибави на оставащото ти време един месец, един час, един миг? Или богатата, които са били твоят дял, да те пренесат през бездната? О, не! Гол си дошъл на този свят, гол ще си идеш.

Ако тия истини не бяха прекалено еднозначни и затова уважавани (защото те са прекалено еднозначни, за да бъдат отричани), то сигурно няма да се намери човек, който трябва да умре и въпреки това да се надява на суетното богатство.

20) Не уповавай на богатството и в търсенето на щастие, защото няма да намериш търсенето. Това всеки мислещ човек ще изведе от досегашните съображения. Защото щом купища сребро и злато и придобитите с тях блага не могат да ни избавят от бедите, можем еднозначно да заключим, че те не могат да ни направят и щастливи. Какво щастие може да има човекът, потиснат от тежки мисли сред многото си имот? Богатите и почитаните хора най-щастливи ли са? Расте ли щастие то им съразмерно с растежа на богатството? И изобщо

щастливи ли са? Бих казал почти, че от всички хора са най-окаяните. Ти, богаташо, кажи поне веднъж искрено истината: не ти ли липсва нещо, което прави всичко друго безполезно? Да, така ще бъде, докато жалките ти дни бъдат погълнати от нощта на смъртта.

Така че очевидно най-голямата глупост под слънцето е да разчиташ богатството да те направи щастлив. Не си ли убеден в това? Възможно ли е все още да очакваш щастие в парите или в нещата, които могат да се купят с тях? Могат ли среброто и златото, яденето и пиенето, конете и прислужниците, бляскавите грехи и пиленето на времето в тъй наречени удоволствия да те направят щастлив? Тогава те могат да те направят със същата сила и безсмъртен.

21) Това е празна мечта. Остави го. Надявай се на живия Бог и тогава ще намериш сигурност под сянката на всемогъщия. Неговата вярност ще ти бъде щит и закрила. Той е изпитана помощ във време на беда, която никога няма да те изостави. Тогава ще кажеш, дори и всичките ти приятели да умрат: “Жив е Господ и благословена да бъде канарата ми” (Пс.18:46). Ще те подкрепя на болничното легло, когато човешката помощ няма да ти е от полза. Когато нищо на земята няма да те избави, Той ще те вдигне от леглото ти, ще облекчи болките ти. Божията утеха ще те направи да ликуваш дори в пламъците. Дори когато земната ти скиния е почти съсипана и всеки миг ще рухне в праха, Той ще те учи да казваш: “О, смърте, где ти е победата? О, смърте, где ти е жилото?... Благодарение Богу, Който ни дава победа чрез нашия Господ Исус Христос” (1 Кор.15:55-57).

Възложи упованието си на Него, все едно дали търсиш щастие или помощ. Всичките извори на щастие са там. Уповай на Този, Който “ни дава всичко изобилно да се наслаждаваме” (1 Тим.6:17), като ни дарява богатата Си милост от собствената Си ръка, за да я приемем като залог за любовта Му. Тази любов прави всичко, което вкусим, сладко и пропива всяко нещо с жизненост и приветливост. Всяко творение ни насочва към великия Творец и цялата земя е една стълба към небето. Радостта, която е от дясната Му страна, се влита във всичко, което Той подарява на

благодарните си чада. И те се радват в Него на всичко и във всичко, понеже имат общение с Отца чрез Исус Христос.

22) Трето, не се стреми да умножаваш имуществото си. Не си събирай съкровища на земята – това е една ясна и изразителна заповед, толкова еднозначна, колкото и “не прелюбодействай”. Как може един богаташ да забогатее още повече, без да се отрече от Господа, Който го е изкупил? Да, как може моя, който има всичко нужно, за да живее, да придобива още или да се стреми към това, без да съгреши? Ако ти все пак трупаш пари или вещи или искаш да го правиш, или прибавяш къща към къща и нива към нива, защо тогава наричаш себе си християнин? Ти не се покоряваш на Исус Христос. Нямаш и намерение да го правиш. Защо се наричаш с Неговото име? “Защо Ме зовете: Господи, Господи!, и не вършите това, което казвам?” (Лука 6:46)

23) Ако попитате: “Но щом не трябва да събираме имот и да притежаваме повече от необходимото, тогава какво да правим? Да хвърлим ли това, което имаме?”, аз отговарям: ако хвърлите притежанието си в морето или го изгорите, това би била по-добра употреба от сегашната. Няма да намерите по-вреден начин да захвърлите имуществото си от това да го пазите за наследниците си или го продадете и изхарчите парите за себе си. От всички възможни методи за хвърляне тия два са най-лоши. Те противоречат на Христовото Евангелие най-много и са най-вредни за душата.

Уилям Лоу казва за тези два метода следното:

“Ако прахосаме парите си, ставаме не само виновни за пропиления талант, даден ни от Бога, но и прибавяме още вреди. Ние превръщаме този полезен талант в безполезно средство за собственото си погубване. Защото ако бъде пропилян, той отива за някое нечисто влечение, за задоволяване на суетни и неразумни желания, от които ние като християни трябва да се откажем.

Разумът и възвишените духовни способности могат не само да бъдат пропилены; хората, които разполагат с тях, по този начин вършат най-голямото безумие. Така и парите могат не само да бъдат прахосани, но и, когато се харчат неразумно и без верски основания, могат да доведат човека до по-голямо безумие и

прахосничество, отколкото ако той изобщо не разполагаше с пари. Така че ако не използваш парите си да вършиш добро на другите, то ти неминуемо ще ги използваш за собствена вреда. Все едно че отказваш на болния си приятел лекарството, което не можеш сам да приемеш, без да си причиниш силна треска. Така е и с излишните пари. Ако ги дадеш на ония, които нямат достатъчно, това е лекарство, но ако ги пропилееш за себе си, за нещо, от което нямаш нужда, тези пари изгарят и разнебитват твоя дух.

Ако изразходваме богатства, които не служат за действителни нужди, то ние си нанасяме голяма вреда, защото събуждаме неразумни желания, храним лоши влечения, позволяваме си глупави страсти и угаждаме на суетни душевни състояния. Защото изобилните ястия и напитки, великолепните одежди и къщи, разкошът, бляскавите развлечения и убиване на времето увреждат и разсипват сърцето ни. Те са храна и питие за всяка глупост и слабост на естеството ни. Стимулират онова, което не бива да се стимулира. Противоположни са на оная разсъдливост и на оная сърдечно благочестие, които са угодни на Бога. Обременяват съзнанието ни и ни правят по-неспособни и нежелаещи да издигнем мислите и чувствата си към горното.

Затова парите, които са така изразходвани, не просто изчезват, а се дават за лоши цели и имат лоши последствия за опорочаването и обръкването на сърцето, така че да не можем да следваме възвишеното учение на Евангелието. Това не е нищо друго, освен все едно да не дадем парите си на сиромасите, за да си купим с тях отрова.”

24) Също така нямат извинение ония, които кроят богатата, ненужни им за разумни цели. Пак Уилям Лоу казва:

“Ако някой има ръце, очи и крака, които би могъл да даде на нуждаещите се, но ги заключи в раклата, вместо да ги подари, няма ли с право да го считаме за безчовечен мерзавец? Ако си прави удоволствието да ги трупа, вместо да си спечели небесно богатство, като ги даде на другите, които са лишени от очи и ръце, няма ли с право да го сметнем за побъркан?

Е, парите можем да сравним с очите и краката. Заключим ли ги в раклата, докато сиромасите се нуждаят от тях за наستیците

си потребности, то ние не сме далеч от жестокостта на ония, които предпочитат да натрупват ръце и очи, отколкото да ги дадат на нуждаещите се. Ако предпочетем да събираме пари, вместо да направим нещо за вечността си, тогава си навличаме осъждението на оня безумец, който предпочита да заключва очи и ръце, отколкото да спечели вечно благословение, като ги раздаде на бедните.”

25) Не е ли това още едно основание богатите да влязат така трудно в небесното царство? Върху тяхната общност лежи проклятие, особеното Божие проклятие. Защото те ограбват не само Бога, като злоупотребяват с богатата на господаря си и по този начин погубват душите си. Те ограбват също и бедните, гладните, голите, онеправдават вдовиците и сирачетата и стават отговорни за всякаква бедност, страдание и мъка, които могат да отстранят, ако поискат. Не вика ли кръвта на умрелите от глад против ония, които трупат или харчат без нужда? О, как ще дадат отчет пред Оня, Който ще съди живите и мъртвите? (1 Петр. 4:5).

26) Четвърто, можете да се научите на правилно отношение към онова, от което нямате нужда, от думите на Господа, които са в противоположност на горните: “Събирайте си съкровища на небето, гдето молец и ръжда не изязжда и крадци не подкопават, нито крадат”. Каквото успееш да спестиш, прибери го на място, по-сигурно от това, което този свят може да ти предложи. Събирай богатството си в небесната банка и един ден Бог ще ти го възвърне. “Който показва милост към сиромаша, заема Господу и Той ще му въздаде за благодеянието” (Пр.19:17). Аз ще ти платя, казва Той; да не ти кажа, че ти ми дължиш и сам себе си (Филимон 19).

Давай на бедните с просветлено око и искрено сърце и пиши: “Дадох на Бога еди-колко си”. ”Понеже сте направили това на един от тия най-скромни Мои братя, на Мене сте го направили” (Мат. 25:40).

Това е задачата на “верния и благоразумен настойник”: не бива да продава нито къщата си или парцела си, нито необходимите припаси (били те повече или по-малко), ако не го изисква някакво

особено обстоятелство. Той не бива да желае или да се стреми да ги умножава, нито да ги пилее без нужда, а да ги използва за онези разумни и мъдри цели, за които неговият господар му ги е поверил. След като е осигурил своите с нужното за живота, той си печели приятели с неправедното богатство, което му остава, “та когато се привърши, да го приемат във вечните жилища”(Лука 16:9) – когато се разруши земният му дом, ония, които приживе са яли неговия хляб, обличали са се с вълната от неговите овце и са хвалили Бога за дадената им утеха, да го посрещнат с добре дошъл в рая, в неръкомворния и вечен дом, съграден от Бога.

27) Като упълномощени от Господа умоляваме вас, “които имате богатството на този свят” (1 Тим. 6:17), да струвате добро и да водите живот, изпълнен с добри дела. “Бъдете милосърдни, както и Отец ваш е милосърден” (Лука 6:36), Той върши добро и не престава. “Бъдете милосърдни” – доколко? Според силите си, с целия си имот, даден ви от Бога. Нека това ви бъде мярката за добри дела, а не някакви жалки жизнени правила или обичаи на света. Умоляваме ви да “богатеете с добри дела” и ако имате много, да давате щедро. Даром сте приели, даром давайте, не събирайте нищо на земята. Бъдете готови да дадете на всеки, колкото му е нуждата. Разпръсквайте щедро, давайте на сиромасите, раздавайте хляба си на гладните. Обличайте голите, приютявайте странниците, помагайте на затворниците. Лекувайте болните не чрез чудеса, а чрез това, че Бог ще благослови вашата помощ, дадена навреме и на място. Нека благословиението на ония, които са били застрашени от гибел пред лицето на нуждата, да дойде върху вас. Защитете потиснатите, застъпете се за сираците и освежете сърцата на вдовиците (Йов 29:12,13).

28) Заръчваме ви пред Бога да бъдете готови за даване, да имате същия дух като вярващите от ранната църква, постоянстващи в благословено и свято общение, като никой не казваше, че нещо от имота му е негово, но всичко беше общо (Деян. 2:42, 4:32). Бъди верен настойник над Божието домочадие. Ти се различаваш от бедните само по две неща: твоите потребности по-бързо са били задоволени, и то от остатъците от имуществото на Господаря; на теб е поверено блаженството да даваш.

Положи си добра основа за бъдещето (1 Тим.6:19) не в настоящия свят, а в бъдещия, за да се хванеш за истинския живот. Най-здравата основа на всички божествени благословения, временни или вечни, е сам Господ Исус Христос, Неговата правда и Неговата кръв, онова, което Той направи и изстрада за нас. В този смисъл “друга основа никой не може да положи”(1 Кор.3:11), бил той апостол или ангел от небето. Но чрез Христовите заслуги всичко, което правим в Неговото име, е основен камък за добра награда в деня, когато “всеки според своя труд ще получи своята награда”(1 Кор.3:8). Затова “работи не за храна, която се разваля, а за храна, която трае за вечен живот” (Йоан 6:27). “Всичко, що намери ръката ти да прави според силата ти, направи го”(Екл. 9:10). Стреми се към “вечен живот на тия, които с постоянство в добри дела търсят слава, почит и безсмъртие” (Рим. 2:7). Прави неуморно и усърдно добро от всякакъв род и очаквай оня час на щастие, когато Царят ще рече: “Озладнях и Ме нахранихте, ожаднях и Ме напоихте, странник бях и Ме прибрахте, гол бях и Ме облякохте, болен бях и ме посетихте, в тъмница бях и Ме сподобихте” (Мат. 25:35,36). “Дойдете вие, благословени от Отца Ми, наследете царството, приготвено за вас от създанието на света”.

Въведение към проповед 29

Девета проповед върху Проповедта на планината

Проповедта върху Мат. 6:24-34 в първата си част се концентрира около ст. 24, като служенето на Бога и служенето на мамона се изясняват като несъвместими. След уводното напомняне на един старозаветен пример за нещастен опит за служение на Бога и на идолите (4 Царе 17:41) и кратко изяснение на понятието “Мамон” (при което Уесли извежда понятието от името на един езически бог, което днес не се прави), той стига до първия главен въпрос: какво разбираме под “служение на Бога?” (4-7). Да служиш на Бога означава да вярваш в Него и да Му се доверяваш (4); да Го обичаш (5), да бъдеш подобен Нему или да следваш Неговия образец (6) и да Му се покоряваш (7). На това Уесли противопоставя служенето на Мамон (8-11). То означава да уповаваш на богатството (8), да обичаш света (9), да си като света и да се нагаждаш по него (10), да се подчиняваш на неговите закони (11). С един апел към съвестта на всеки разумен човек Уесли желае да докаже, че не е нито смислено, нито логично, нито възможно да служиш на Бога и мамона (12-14).

Втората част (15-19) ни дава наставлението да не се безпокоим (ст. 25-32). Многото въпроси, поставяни в историята на тълкуването на това изискване, получават своя отговор от Уесли с ясното различаване, което отново издава логиката на здравия английски разум. Забранено е не умната, отговорно планираща загриженост, “грижата на главата”, както я нарича Уесли (16); много повече бива осъдена “грижата на сърцето”, която атакува човека отвътре и с това отблъсква Божието обещание и заповед (17). Това разбиране бива разгърнато въз основа на образите от текста.

В третата част на проповедта (20-22) наставлението от ст. 33 се представя като решаваща помощ за освобождаването от

ненужните грижи. Тук Уесли се интересува особено от понятието “неговата правда”. “Правдата е плод на Божията власт в сърцето” – дефинира той и пита: “И какво друго е правдата, освен любов – любов към Бога и към всички хора, която произтича от вярата в Исус Христос?” Тя причинява всички добри дела, “угодни на Бога и полезни на хората”, и все пак си остава Божия правда: тя е Негов безплатен дар... Само Бог я причинява у нас чрез даването на Святия Си Дух”.

В един кратък екскурс (21 и сл.) Уесли посочва, че подобно определение на понятието може да бъде плодотворно и за тълкуването на Павловото учение за оправданието. Когато Павел пише в Рим. 10:3 за юдеите, че те не са познали Божията правда, той има предвид не само “Христовата правда, приписвана на всеки вярващ, чрез която всичките му грехове биват изличени и той бива примирен и въведен в Божието благоволение”, но и преди всичко “оная вътрешна правда...оная святост на сърцето, която с пълно право бива обозначаваща като “Божия правда”, понеже тя е както Негов безплатен дар чрез Христос, така и Негово собствено дело чрез всемогъщия Му Дух”. По този начин Уесли се опитва, преминавайки отвъд властващото разбиране в лутеранската и реформаторската ортодоксалност за “вменената правда”, да разбира Божията правда като сила за християнска дейтелност и същевременно здраво да се държи за принципа “*sola gratia*” (само по благодат).

Последната част на проповедта (23-29) разгръща въз основа на ст. 34 една настойчива душепастирска пледоария да живеем от онова, което Бог *днес* ни дава и възлага, и да не се губим нито по миналото, нито по някакво несигурно бъдеще.

Проповед 29**ЗА ГРИЖИТЕ****(Девета проповед върху Проповедта на планината)**

“Никой не може да слугува на двама господари; защото или ще намрази единия, а ще обикне другия, или към единия ще се привърже, а другия ще презира. Не може да слугувате на Бога и на мамона. Затова ви казвам: Не се безпокойте за живота си, какво ще ядете или какво ще пиете, нито за тялото си, какво ще облечете. Не е ли животът повече от храната, и тялото от облеклото? Погледнете на небесните птици, че не сеят, нито жънат, нито в житници събират; и пак небесният ви Отец ги храни. Вие не сте ли много по-скъпи от тях? И кой от вас може с грижени да прибави един лакът на ръста си? И за облекло защо се безпокойте? Разгледайте полските кремове как растат; не се трудят, нито предат; но казвам ви, че нито Соломон във всичката си слава не се е обличал като един от тях. Но ако Бог така облича полската трева, която днес я има, а утре я хвърлят в пещ, не ще ли много повече да облича вас, маловерци? И тъй, не се безпокойте, и не думайте, Какво ще ядем?, или, Какво ще пием?, или, Какво ще облечем? Защото всичко това търсят езичниците; понеже небесният ви Отец знае, че се нуждаете от всичко това. Но първо търсете Неговото царство и Неговата правда ;и всичко това ще ви се прибави. За това не се безпокойте за утре, защото утрешният ден ще се безпокои за себе си. Доста е на деня злото, което му се намери. ”

(Матей 6:24-34)

1) За народите, които асирийският цар засели в самарийските градове, след като Израил беше отведен в плен, се казва: “Бояха се от Господа, и на своите богове служеха”(4 Царе 17:33). И още: “Тия народи се бояха от Господа (*извършваха едно външно служение пред Него, с което показваха своя страх от Бога, дори и да нямаха познание*) и служеха на своите идоли; също и чадата им и внуците им постъпват до днес както бащите си”(41).

Колко прилича практиката на много днешни християни на тая на древните езичници! Те се боят от Господа, принасят Му едно външно служение, с което показват известно страхопочитание, но същевременно служат и на своите идоли. Някои ги учат на “начина на служение на местния Бог”(4 Царе 17:27), на Бога, Чие то име страната до наши дни носи и Който някога е бил прославян по благочестив начин. Но не служат само на Него, затова не се боят достатъчно от името Му. “Людете на всеки народ поставиха свои богове в градовете, където живееха”(29). Тези хора имаха външна форма на поклонение и не я пренебрегваха. Но служеха и на идолските образи, на златото и среброто, на делото на човешките ръце. Парите, удоволствията, славата – боговете на тоя свят – получават по-голямо възхваляване, отколкото израилевият Бог. Същото правят и чадата, и внуците им до ден днешен.

2) На неточния език на много хора се казва за бедните езичници, че те “се боят от Бога”. Но Святият Дух добавя уместно и в тон с истината: “Не се боят от Господа, нито постъпват според своите си повеления и съдби, нито според закона и заповедта, която Господ даде на потомците на Якова, с които Господ беше направил завет: Да се не боите от други богове, нито да им служите. Но от Господа, вашия Бог, да се боите и той ще ви избави от ръката на всичките ви неприятели.” (4 Царе 17:34, 35, 39)

Същата присъда непогрешимият Дух на Бога произнася над тия нещастници, които по традиция биват наричани християни. Същото правят и всички, чиито очи на разума са отворени, така че да разбират божествените неща. Ако говорим уместно и според истината, трябва да кажем: “Те не се боят от Господа, нито Му служат”. Защото не “постъпват според завета, който Господ им даде”, а именно: “На Господа, твоя Бог, да се кланяш и само на

Него да служиш”(Лука 4:8). И до ден днешен си служат на други богове. А “никой не може да служи на двама господари” (Мат.6:24).

3) Колко е безнадеждно някой да се опитва да служи на двама господари! Не е ли съвсем лесно да се предвидят последствията от това? “Или ще намрази единия, а ще обикне другия, или към единия ще се привърже, а другия ще презира” (Мат.6:24). Макар че тук се съдържат две отделни твърдения, те имат същия смисъл. Човек естествено ще се привърже към този, когото обича. Ще се стреми да му служи съзнателно, вярно и прилежно. Същевременно на господаря, когото презира и отделя слабо внимание на изискванията му (ако изобщо му отделя някакво внимание), ще служи повърхностно и небрежно. Тогава ще стане нещо, което дори светските хора биха предвидили: “Не можете да служите на Бога и на мамона”.

4) Мамон е името на един от езическите богове, покровител на богатството. В ежедневния език това име е станало символ на всичко, което може да се купи с пари, напр. удобства, почести или плътски удоволствия.

Какво трябва ние да разбираме под служение на Бога и на мамона?

Ние не можем да служим на Бога при положение, че не вярваме в Него. Това е единствената здрава основа, ако искаме да Му служим. Първата важна съставка на служението е вярата в Бога, Който “в Христа примири света със Себе Си”(2 Кор.5:19) – вярата в Него като обичащ и прощаващ Бог.

Да вярваме в Бога означава да уповаваме на Него като на наша сила (Пс.46:1). Без Него не можем нищо; чрез Него във всеки миг биваме снабдени със сила свише, без която е невъзможно да Му угодим. Да Му се доверяваме като на наша помощ, единствена помощ във време на нужда. Той ни окръжава с песни на избавление (Пс. 32:7), щит и помощ ни е, издига главите ни над окръжаващите неприятели (Пс.27:6).

Да вярваме в Бога така означава да Го считаме за източник на щастието ни, извор на духа ни, единственото добро, удовлетворител на всичките ни нужди и за място на покой за душите ни.

Да вярваме в Бога така означава всичките ни цели да са насочени към Него, във всичко да Го почитаме, да използваме всяко нещо само като средство за радост в Него; да Го виждаме винаги, макар и невидим, как ни гледа с благоразположение; да донесем всичко на Него в Христа.

5) Да вярваме така е първото, което разбираме под служение на Бога. Второто е да Го обичаме.

Да обичаме Бога според Словото и според Неговите изисквания означава да Го любим като единствения Бог, от цяло сърце, душа, ум и с цялата си сила. Да копнеем за Него заради самия Него и да търсим само онова, което е свързано с Него. Да се радваме в Господа, не само да търсим в Него щастие то си, но и да го намираме, да се наслаждаваме в Него като най-скъпо притежание, да се облягаме на Него; с една дума, Бог да е така близък за нас, щото да е единственото ценно нещо, което ни прави щастливи.

6) Трето, под служение на Бога разбираме да бъдем подобни Нему и да следваме примера Му. Августин казва: “Най-доброто служение на Бога е да следваш като свой образец Този, Когото прославяш”. По този начин започва истинското християнско служение на Бога. Бог е Дух и ония, които Го следват и искат да приличат на Него, трябва да правят това с дух и истина.

Бог е любов. Оттам и хората, подобни Нему, придобиват същия облик. Те са милостиви, както Той е милостив. Душите им са изпълнени с любов. Те са благи, добротворни, съчувствителни, топлосърдечни, и то не само спрямо добрите и кротките, но и спрямо опърничавите (1 Петр. 2:18). Да, като Него те обичат всекиго и милосърдието е белег на всичките им действия.

7) Под служение на Бога се разбира още да Му се покоряваме, да Го прославяме с делата си и с душите си (1 Кор.6:20), да изпълняваме заповедите Му, с усърдие да вършим онова, което Той е пожелал, и грижливо да отбягваме онова, което е забранил. Да вършим ежедневните си дела с просветено и чисто сърце; да принесем себе си със свята и пламенна любов като жертва на Бога чрез Христос.

8) Нека размислим какво означава да служиш на мамона. Първо, да уповаваш на богатство, на парите или на онова, което може да

се купи с тях, на своята сила като оръдие за осъществяване на всичките ти начинания. Да се осланяш като на помощ на онова, от което очакваш помощ във време на беда.

Това означава да се облягаш на света в стремежа си към щастие. Да считаш, че животът на човека се състои в изобилието на неговия имот (Лука 12:15). Да търсиш мир във видимите неща, удовлетворяване в материалното изобилие. Да имаш очакването, че ще стигнеш до доволство в светските ценности, което не може да бъде намерено далеч от Бога.

При такова поведение не остава друго, освен да направим този свят върховна цел на живота си, към която се стремят ако не всички, то почти всички начинания, планове и дела. При това ще се стремим само да умножаваме богатството си, да изпитваме удоволствия и да желаем похвали, да се сдобием с повече временни неща, без да се насочваме към вечните.

9) Да служиш на мамона означава, второ, да обичаш света, да копнееш за неговите неща, да се радваш само на земното, сърцето ти да е прилепнало само към него и да търсиш щастията си там (а не е възможно да го намериш на това място), да се облягаш с цялата си тежест на тази счупена тръстика, макар че ежедневният опит показва, че тя само може да се забучи в ръката ти (Ис.36:6).

10) Това означава, трето, да станеш като света и да се приспособиш към него; да имаш не само намерения, но и желания, влечения и привързаност, съответни на света; нагласата ти да е плътска и земна, да си вързан към материалното; да си своеволен, обладан от безгранично самолюбие, да разчиташ само на себе си; да копнееш за човешки похвали и да им се радваш; да се боиш от упреци и да ги избягваш; да не можеш да понасяш укори, лесно да се гразниш и да си бърз да отговаряш на злото със зло.

11) Да служиш на мамона означава, накрая, да се покоряваш на света, като си изграждаш принципи и норми на поведение според неговия вкус; да правиш това, което правят всички, да крачиш по обичайния път на света – широк, равен, многолюден; да следваш тълпата. Това означава да вършиш волята на плътта и чувствата, да задоволяваш нагоните и страстите си, да принасяш жертви на

себе си, да се стремиш към чувственост и наслади и да правиш това с всичките си думи и дела.

Има ли по-недвусмислено изявление от това, не е ли съвършено ясно какво означава да служиш не на Бога, а на мамона?

12) Не е ли очевидно за всички, че не е възможно да се угоди едновременно и на двамата господари, че който се лута между Бога и света, ще бъде разочарован и от двете и няма да намери никъде мир? В какво неприятно положение се намира оня, който се бои от Бога, но не Го обича; който Му служи, но не с цяло сърце; който познава само мъката, но не и радостта от вярата! Той притежава достатъчно вяра, за да бъде нещастен, но недостатъчно, за да бъде щастлив. Тя не го оставя да се наслаждава на света, а светът не го оставя да се наслаждава на Бога. Така човекът се лута между двете и изгубва и двете. Не намира мир никъде – нито в света, нито в Бога.

13) Не е ли очевидно, че не можеш да служиш на двамата и да бъдеш в хармония с двамата? Можем ли да си представим по-голямо противоречие от поведението на човека, опитващ се да се покорява на двамата господари, да служи на Бога и на мамона? Той като че ли прави една крачка напред и една назад. С едната си ръка гради, с другата събаря. Обича греха и същевременно го мрази. Постоянно търси Бога, но Бог постоянно му убягва. И Го желае, и не Го желае. И един ден, и един час не остава същия. Представлява една шарена смес от неизброими противоречия, безразборна колекция от несъвместими неща. Ах, намери себе си, реши се! Тръгни или наляво, или надясно! Ако мамон е бог, служи на него; ако той е господ, следвай го! Ако имаш намерение да служиш на някого, прави това с цяло сърце!

14) Не вижда ли всеки разумно мислещ човек, че не може да се служи и на Бога, и на мамона? Между тях има непреодолимо противоречие, непримирима вражда – противоречието между най-несъвместимите неща. Разликата между водата и огъня, между тъмнината и светлината е неизразимо по-слаба от тая между Бога и мамона. Служи ли човек на единия, той неминуемо се отрича от другия. Вярваш ли в Бога чрез Христос? Уповаваш ли на Него като на своя сила и помощ, свой щит и голяма награда? Като на

свое щастие и цел във всичко и наг всичко? Тогава не можеш да уповаваш на богатство. Напълно е невъзможно да го правиш, докато запазваш вярата си в Бога. Положил ли си упованието на богатството? Тогава си се отрекъл от вярата. Не уповаваш на живия Бог. Обичаш ли Бога? Търсиш ли и намираш ли щастие то си в Него? Тогава не можеш да обичаш света и каквото има в него. Ти си разпнат за света и светът е за теб. Обичаш ли света? Облягаши ли се на земното? Търсиш ли в него щастие то си? Тогава е невъзможно да обичаш Бога. Любовта на Отца не е върху теб. Подобен ли си на Бога? Милостив ли си, както Отец е милостив? Обновен ли си чрез преобразяването на ума си? (Рим.12:2) Тогава не можеш да бъдеш приличен на света. Отрекъл си се от всички пожелания и похоти. Твоят лик като светския ли е? Носиш ли земното в себе си? Тогава не си обновен. Не носиш облика на небесното. Покоряваш ли се на Бога? Стремиш ли се да вършиш волята Му, както ангелите правят това на небето? Тогава е невъзможно да се покоряваш на мамона. Тогава ти открито предизвикваш света. Потъпкваш с нозете си неговите обичаи и принципи и не се оставяш нито да ги следваш, нито те да те водят. Следваш ли света? Живееш ли като всички? Угаждаш ли на хората? Вършиш ли общоприетото? Тогава не можеш да бъдеш Божие чадло. Ти си притежание на своя господар и отец – дявола.

15) Затова трябва да се кланяш на Господа, твоя Бог, и Нему да служиш. Остави мисълта да служиш на двама господари. Остави всяка друга цел, помощ и щастие, освен Бога! Не търси друго на земята и на небето, освен Него. Не прави друго, освен да Го опознаеш, възлюбиш и да се радваш в Него. Защото това е същинската ти задача на земята, единственото разумно намерение, единственият план, който да следваш във всичко. Господ казва: “Не се безпокойте за живота си, какво ще ядете или какво ще пиете, нито за тялото си, какво ще облечете”. Това е едно дълбоко и важно указание и от голямо значение за нас е основно да го обмислим и разберем.

16) Нашият Господ не желае ние да бъдем изцяло безгрижни, когато става дума за земните неща. Лекомисленият и неразумен характер е нещо твърде чуждо на учението на Христос. Той не

изисква от нас да бъдем лениви, небрежни и нехайни. Това също противоречи на духа на Евангелието. Един християнин гледа на нехайството също както на пианството. Отбягва безделието като прелюбодейството. Ясно му е, че има една форма на съобразителност и грижа, която е угодна на Бога. Тя е безусловно необходима, когато става дума за изпълнение на външните задачи, поставени ни от Божието провидение.

Божията воля е всеки да работи (2 Сол.3:12) и да яде “своя си хляб”; да, всеки да се грижи за своите домашни (1 Тим.5:8). Също и да не оставаме длъжници, да промисляме за доброто на всички (Рим.12:17). Но това не може да става без размисъл и грижливост; често с дълъг и сериозен размисъл, с голяма и сериозна загриженост. Затова нашият Господ не осъжда грижата ни за дома и за необходимото. Това са неща, добри и приятни на нашия Спасител.

Добро и благо пред Бога е да разсъждаваме върху начинанията си, за да имаме ясна представа за планираната работа, преди да се захванем с нея. Право е от време на време грижливо да обмислим разумните стъпки, да предначертаем нужните мерки, за да действваме по правилен начин. Нашият Господ изобщо не е имал намерението да осъжда грижите, които някои наричат грижи на плътта.

17) Това, което Той осъжда, са “грижите на сърцето”, страхливите, неспокойните грижи, мъчителните грижи, които нараняват душата или тялото. Той забранява безпокойствата, които карат кръвта да кипи и осакастяват духа. Които създават привидни опасности и измъчват, преди да са се появили истинските проблеми. Които тровят днешните благословения от страх пред това, което може да се случи утре, които не умеят да се наслаждават на днешното изобилие от страх пред идещата немотия. Такива грижи са не само лошо страдание и зла болест на душата, но и мерзка атака срещу Бога, един грях от най-лош вид. Те са грубо нараняване на милостивия Владетел над всичко и мъдър Управител, защото съдържат неизбежно мисълта, че върховният Съдия не е справедлив и че не е уредил всичко по добър начин. Че Той не знае от какво се нуждаем, т.е. липсва Му мъдрост. Или Му липсва доброта, ако не снабдява уповаващите на Него с

необходимото. Пази се от такова мислене! Не бъди загрижен със страх за нужното. Не допускай страхливи мисли! Простото правило е: страхливите мисли са противни на закона. Върши всичко, което трябва, с ясен поглед към Бога, за да действаш похвално в очите на хората. Предай всичко в по-добрите ръце, остави всичко на Бога.

18) “Не се грижете” по този страхлив начин “за живота си, какво ще ядете или какво ще пиете, нито за тялото си, какво ще облечете. Не е ли животът повече от храната и тялото – повече от облеклото?” Е, щом Бог ви е подарил живот, най-големия дар, няма ли да ви даде и храна? Щом ви е дал тяло, защо се съмнявате, че ще ви даде облекло, за да го покриете, при положение че сте се предали да Му служите от цяло сърце? “Погледнете на небесните птици, че не сеят, нито жънат, нито в житници събират, и пак небесният ви Отец ги храни. Вие не сте ли много по-скъпи от тях?” Вие, които сте най-висшите Божи творения? Не сте ли вие по-ценни в Божиите очи, от по-горен ранг в йерархията на съществата? “Кой от вас може с грижени да прибави един лакът на ръста си?” Е, каква полза имате от страхливите грижи? Те са във всяко отношение безплодни и безполезна.

“И за облеклото защо се безпокоите?” Не се ли доказва ежедневно, че тази грижа е фалшива? “Разгледайте полските кремове как растат ... не ще ли облича Бог много повече вас, маловерци”, вас, които Той е създал, за да имате дял във вечността, и сте отпечатък на собствената Му вечност? Наистина сте маловерци, иначе нямаше да се съмнявате в Неговата любов и грижа, та дори и за миг.

19) “Затова не се безпокойте и не думайте: Какво ще ядем”, ако не събираме съкровища на земята; “или: Какво ще пием?”, ако служим на Бога с всичките си сили и очите ни са отправени само към Него; или: “Какво ще облечем”, ако не желаем да ставаме като света, ако се отвърнем от онова, което може да ни донесе привилегии. “Всичко това търсят езичниците”, невярващите, които не познават Бога. Но вие сте убедени, че “Небесният ви Отец знае, че се нуждаете от всичко това”. Той ви е показал един непогрешим път, за да бъдете снабдени с всичко необходимо: “Първо

търсете Неговото царство и Неговата правда и всичко това ще ви се прибави”.

20) “Търсете първо небесното царство”. Преди да дадем място на друга грижа или мисъл, нашият стремеж трябва да бъде в сърцата ни да царува Бог и Отец на нашия Господ Исус Христос да се открива на душите ни, да живее в тях, да “събаря помисли и всичко, което се издига високо против познанието на Бога и пленява всеки разум да се покорява на Христа” (2 Кор 10:5) Нека само Бог царува над нас! Нека има цялата власт! Нека разполага с цялото ни сърце! Нека единственият ни копнеж, радост, любов, всичко, което е вътре в нас, да вика: “Господ, нашият Бог, Всемогъщият, царува”(Откр. 19:6).

“Търсете Неговото царство и Неговата правда”. Правдата е плодът на Божията власт в сърцето. Какво друго е правдата, освен любов към Бога и хората, произтичаща от вяра в Исус Христос? Тя създава милосърдие, благост, смирение, кротост, дълготърпение, отделяне от света и правилна настройка на сърцето спрямо Бога и хората. Така поражда всички добри дела, всичко, що е любезно и благоугодно, всякакви дела на вяра, угодни на Бога и хората.

“Неговата правда”. Всичко това е Негова правда, Негов незаслужен дар заради Исус Христос, който го извоюва за нас. Той върши делото Си у нас чрез даването на Святия Дух.

21) Ако добре разбираме тази истина, това ще хвърли светлина върху неправилно разбирани стихове, като този например: “Понеже, като не знаят правдата, която е от Бога, и искат да поставят своята, те не се покориха на правдата от Бога” (Рим.10:3). Вярвам, че първото значение на думите “не знаят правдата, която е от Бога” е следното: не познаваха Христовата правда, дадена на всеки вярващ, чрез която греховете му са изличени и той е примирен и угоден на Бога. Но има и второ значение (и то като че ли тук е съвсем пряко изказано) – не познаваха онази вътрешна правда, оная святост на сърцето, с пълно право наричана “Божия правда”, понеже е като безплатен дар чрез Христос, така и Неговото дело чрез всемогъщия Му Дух. Понеже не познаваха тази правда, те поставяха своята собствена. Опитвах се да

наложат онази външна правда, много точно наречена “тяхна собствена”. Защото тя не беше нито създадена от Божия Дух, нито приета или угодна Нему. Те искаха да създадат една форма на правда чрез естествената си сила, но резултатът беше мерзост в Божиите очи. И понеже уповавах на нея, “не се покориха на правдата от Бога”. Да, закоравиха се срещу вярата, чрез която единствено можеха да постигнат правдата. “Понеже Христос изпълнява целта на закона, за да се оправдае всеки, който вярва” (Рим.10:4). Когато Христос каза: “Свърши се!”, Той постави точката на закона – закона на външните ритуали и обичаи – и чрез проляната Си кръв създаде една по-добра правда, а именно, Божият образ да се изобрази във всеки, който дълбоко в себе си вярва.

22) Тези думи на апостол Павел са близки с други, пак негови: “Всичко считам за загуба, само Христа да придобия”(Фил.3:8), за да получа достъп до Неговото вечно царство, “и да се намеря в Него, без да имам за своя правда оная, която е от закона, но оная, която е чрез вяра в Христа, т.е. правдата, която е от Бога въз основа на вяра”(9). Не правдата от закона – една почти външна правда, с която съм се надявал да бъда приет от Бога, защото съм бил непорочен относно закона. А “правдата, която е чрез вяра в Христа, т.е. правдата, която е от Бога въз основа на вяра” – онази святост на сърцето, онова обновление на душата с всичките ѝ желания, настроения и разбирания, която е дар от Бога. Тя е не човешко, а Божие дело чрез вяра в Исус, чрез откриването Му в нас и чрез Неговата кръв; само така ние сме получили прощение на греховете и наследство със светите.

23) “Търсете първо Неговото царство” в сърцата си; оная правда, която е дар и дело на Бога; онова отпечатване на Божия образ в душите ви, и всичко друго ще ви се прибави – всички неща за тялото в мярката, която Бог определи за утвърждаване на царството Му. Всичко ще ви се прибави, и то даром и в щедра степен. Ако търсите мир с Бога и любовта Му, ще намерите не само това, което търсите непосредствено – непоклатимото царство; ще намерите и това, което не търсите. Наистина това ще бъдат само неща, които получават своята стойност само във връзка с Божието царство. По пътя към него ще получите всички

външни неща, доколкото те са ви нужни. Бог е поел грижата за това. Всяка своя грижа възложете на Него (1 Петр.5:7). Той знае от какво се нуждаете и ако нещо ви липсва, няма да се умори да ви снабди с него.

24) “Затова не се безпокойте за утре”. Важно е не само да не събираш съкровища на земята и да не умножаваш имота си; не се грижи как ще си осигуриш повече прехрана, отколкото се нуждаеш, повече грехи, отколкото можеш да облечеш, или повече пари, отколкото са нужни за разумните потребности на деня. Не дръж в себе си страхливи мисли за материалното. Не се обременявай с мислене. Не разсъждавай за далечното бъдеще. Може би това, за което се готвиш, никога няма да дойде или няма да те засегне, ако дойде; може би дотогава ще си преминал през всички вълни и влязъл във вечността. Далечните цели не са твоя работа, ти си кратковременно същество. Да, и още: какво можеш да направиш за утре? Защо трябва ненужно да въвеждаш себе си в заблуждения? Бог те снабдява днес с нужното за живота ти, който Той те е дал. Достатъчно, предай себе си в ръцете Му; ако ще живееш още дълго, Той ще се погрижи за теб.

25) Предай всичко, не използвай грижите си за бъдещето като повод да занемаряваш днешния си дълг. Това е широко разпространено сред хората. Когато ги предупреждаваме да запазят чиста съвест и да се въздържат от зло, мнозина отговарят: “Че как ще живеем тогава? Не трябва ли да се грижим за семействата си?” За тях това е достатъчно основание да си остават в съзнателен и умишлен грях. Може би те мислят и казват, че биха служили на Бога с удоволствие, ако не бяха проблемите с хляба. Биха се приготвили на драго сърце за вечността, но страхът от загуба на жизнено необходимото е по-голям. Така служат на дявола за къшей хляб; търчат към ада от страх от недоимък; отхвърлят бедните си души, да не би някога да им дойде недостатъчно нужното за тялото.

Нищо чудно, че хората, пренебрегващи Бога заради грижите за тялото, често се разминават с търсеното. Те отхвърлят небето, за да си осигурят земни блага, и при това губят едното, без да са спечелили другото. Често ревнивият Бог търпи това в мъдрия

план на провидението Си. Така хората, нежелаещи да възложат на Бога грижите си, замислени за временното и малко търсещи вечното, стигат до точно обратното на стремежите си. Върху всичките им начинания очевидно лежи проклятие – каквото и да вършат, не им върви; ако са оставили Бога заради света, се разминават с това, което са търсили, както и с онова, което не са търсили. Не копнеят по Божието царство и неговата правда, но и другите неща не им се дават.

26) Има и друг начин да се грижим за утрешния ден – възможно е дори по духовните въпроси да изпаднем във фалшиви грижи, да се занимаваме старателно с бъдещето, което ще ни доведе до занемаряване на настоящето. Колко лесно може да стане това, ако не бдим в молитва. Колко лесно се изкушаваме да ковем планове за бъдещето и да рисуваме велики картини във въображението си. Мислим за възможните добри дела, които при определени условия и в определено време бихме извършили; колко полезни бихме били, колко богати на добри дела, ако живеехме в по-добри условия; колко усърдно бихме служили на Бога, ако една или друга пречка първо се махне от пътя ни!

Или може би сега си потиснат вътрешно. Бог е скрил лицето Си от теб. Малко виждаш от светлината Му, не можеш да вкусиш спасителната Му любов. Колко лесно е в такъв момент да кажеш: “О, как бих славил Господа, ако Той осияе с лицето Си над мен! Как бих назидавал другите да Го хвалят, ако любовта Му отново се излее над мен. Тогава бих направил това и това. Навсякъде бих отишъл за Него. Не бих се срамувал от Евангелието. Бих изкупувал благовремието, бих приложил всички дадени ми таланти”. Не си вярвай на това! Ако сега не правиш нищо, и тогава няма да правиш. Който в малкото е верен (все едно за какво става дума: за земно богатство, за страх от Бога или за любов към Него), и в многото ще е верен. Ако сега заравяш един талант в земята, ти би заровил и пет, т.е. дори да ти се поверят пет таланта, има малко основание да се очаква, че няма да ги заровиш. Защото на тоя, който има, ще се даде, т.е. на този, който използва имуществото си; от този, който няма, т.е. който не се нуждае от благодат в по-голяма или по-малка степен – ще се отнеме и това, което има.

27) Не се безпокой заради утрешните изкушения. И това е клонка. Не мисли: “Какво ще правя, когато дойде дадено изкушение? Струва ми се, че нямам сила за устояване. Не мога да преодолеея врага”. Стъвсем правилно! Сега ти нямаш силата, защото сега не се нуждаеш от нея. В момента не си в състояние да преодолеееш врага, но и в момента той не те напада. С благодатта, която сега имаш, ти не би устоял на изкушението, на което си изложен. Но когато то дойде, ще дойде и благодатта. При по-големи изпитания ще получиш и по-голяма сила. Ако имаш много страдания, ще получиш утеха от Бога в по-голяма мярка. Затова във всеки момент Божията благодат ще ти е достатъчна. Бог няма да допусне да бъдеш днес изпитан повече, отколкото ти е силата, но заедно с изпитанието ще дойде и изходният път (1 Кор.10:13). “Силата ти ще бъде според дните ти”(Втор. 33:25).

28) Затова “утрешният ден ще се безпокои за себе си”. Това значи: когато дойде утре, тогава мисли. Живей днес! Нека най-сериозната ти грижа бъде как да оползотвориш настоящия час. Той е твой и това е най-голямото ти богатство. Миналото е като нищо, все едно че никога не е било. Бъдещето не те засяга. То не е твое, може би никога няма да стане твое. Човек не може да стъпни върху това, което стои пред него, защото не знае какво ще роди утрешният ден (Пр. 27:1). Затова живей днес! Не губи и час! Използвай този миг, защото това е твоят дял. Кой знае какво е било и какво ще бъде? Къде са поколенията от миналото? Изчезнали и забравени. Били са, живели са своя ден, после са били изтръскани от лицето на земята като листа от дървото, станали са прах и пепел. Поколение следва поколение, отиват при рода на бащите си, които никога няма да видят виделина (Пс. 49:19). Любувай се на този миг, точно на този миг, точно на този, като се радваш на Този, чиито години няма да свършат (Евр.1:12). Нека омото ти сега бъде отправено само към Този, “у Когото няма изменение или сянка от промяна” (Як. 1:17). Дай Му сега сърцето си, облегни се на Него; сега бъди свят, както Той е свят. Дръж се за благословената възможност да изпълняваш съвършената Му и блага воля! Радвай се да счетеш всичко за измет, само Христа да придобиеш (Фил. 3:8).

29) Поеми днес заради името Му с радост това, което ще го йде върху теб. Но не гледай на утрешните страдания. “Доста е на деня злото, което му се намери”. Човешки погледнато, то може да е бедствие, позор или немотия, болка или бедност, но на Божия език то е благословение, приготвен чрез Божията премъдрост балсам, който се разпределя помежду Неговите чада за лечение на различните душевни мъки. За всеки ден ще има толкова, колкото е нужно – според потребностите и силите на болния. Така че ако поемеш на себе си приготвеното за утрешния ден, ако товариш себе си с допълнителен товар, ще стане повече, отколкото можеш да носиш. Така душата ти няма да бъде излекувана, а съсипана. Вземи точно толкова, колкото ти е определено за днес. Върши и се покори на Божията воля днес. Предай себе си днес с тяло, душа и дух; чрез Исус Христос не пожелавай нищо друго, освен да прославяш Бога чрез всичко, което си, което вършиш и в което страдаш. Не търси нищо друго, освен Бога и Неговия Син чрез вечния Дух; не преследвай друго, освен да Го обичаш, да Му служиш и да се радваш в Него – в този час и през цялата вечност.

На Бог Отец, създал мен и целия свят; на Бог Син, изкупил мен и целия свят; на Бог Святи Дух, Който освещава мен и целия избран народ, да бъде чест и слава до вечните векове! Амин.

Въведение към проповед 30

Десета проповед върху Проповедта на планината

С проповеди 30-33 върху Матей, 7 глава, Уесли завършва тълкуването на Проповедта на планината. В началото (проповед 30, раздели 1-3) той още веднъж изтъква вътрешната връзка, която вижда в тези три глави: ако в глава 5 става дума за “същината на истинската вяра”, “вътрешната религия”, в глава 6 – за “правилните намерения” на нашите действия и техния корен в “живата вяра в Бога чрез Исус Христос”, то тук става дума за някои от главните пречки пред вярата, които изникват много често и застрашават целта на святостта, към която Божията благодат иска да ни води.

1. Четири са темите, които Уесли извежда от текста (7:1-12). Първата тема е за съденето. Забраната да се съди, отправена към Божиите чада (5), но и към “чадата на тоя свят” (6,7), представлява, така да се каже, негативното съответствие на петата молба в Господната молитва “Отче наш”: Бог ни поставя в положението ние сами да определим как Той да се отнася към нас. Съществуват много възможности и изкушения за съдене на другите и това може да причини неописуемо зло – и при съдиите, и при осъдените. Уесли няма за цел да посочи само правилната “нагласа” или “намерения”, а се интересува и от възможните последствия. Най-големите вреди от съденето понася съдията. Той сам произнася своята унищожителна присъда. За да не ни споleti същото, ние трябва да извадим от око̀то си “гредата” на гордостта, своеволието, любовта към света и равнодушието.

Да съдиш означава “да мислиш за някой друг по начин, противоречащ на любовта” (9). По-уместно описание на осъденото от Исус поведение, започващо не с говоренето на лоши неща, а даже с лошите мисли (8), едва ли може да се намери. Съденето може да се извърши по различни начини: чрез обвиняване на невинен (9), чрез неадекватно осъждане на виновния, у когото ние вече не

можем да съзрем доброто (10, 11), или чрез присъда въз основа на недостатъчни доказателства (12). Преди фактите, колкото и ясни да изглеждат те, да се докажат и преди обвиняемият да може да се защити, не бива да произнасяме никаква присъда. Не само юдеите, но и езичниците могат да излязат в това отношение насреща на християните, защото у тях вече съществува подобен мащаб (12, 13). Ако трябва един човек да бъде порицан, за целта разполагаме с ясното правило на Исус, отразено в Мат. 18:15 и сл. (14).

2. Стих 6 (“Не давайте свято нещо на кучетата, нито хвърляйте бисерите си на свинете...”) е разбран от Уесли като своеобразно разтоварване на вярващите. Те не бива ненужно да хаят силите си, като натрапват истините на Евангелието на хора “несвяти и зли” (16) или “ненаситно вършещи всякакви нечисти неща” (17). За разлика от “Христовите посланици”, които трябва да говорят “все едно дали хората искат да слушат, или не”, “отделните християни” нямат това поръчение (16). Те трябва да водят другите дотогава, докогато другите искат да бъдат водени.

3. Третата пречка е пренебрежението или подценяването на молитвата, с която трябва да се застъпваме дори за враговете на Евангелието (18). Все още ни липсват надежда или вяра, мир или любов, ако не се молим за тях. Никой не бива да остава без благословение, всеки може да намери любов и богоподобие, никой не бива да остава обезкуражен. Тези неща са ни твърдо обещани от нашия Господ. За да изясни безусловната валидност на това обещание и да отстрани всеки повод за неверие, Исус се залавя за нашата способност да вършим добри и полезни неща, за да изведе от нея идеята за благостта на небесния Отец (20).

4. Четвъртата пречка е най-голяма и решаваща: липсата на истинска и действена любов (21). Тя е изразена словесно със “златното правило”, с “царския закон”, който “е близо до съвестта и разума на всеки човек, когато той го чуе” (22). Така Уесли по друг начин изразява онова, което иначе е описвал като дело на предхождащата благодат. В същото време в тези думи “е (обобщена) целостта на религията, която нашият Господ искаше

да наложи на земята” (23). Уесли описва негативно (23) и позитивно (24) как това правило може да бъде приложено в конкретно поведение, за да се реализира неговият смисъл: “Всички неща, които засягат твоя ближен, ги направи като свои” (24). Който обича ближния си, се поставя в неговото положение и тогава върши правилното. В това е ядката на християнската етика, която има своя корен в любовта към Бога, във вярата в Христос и в свидетелството чрез Духа, че си Божие чадо (27).

ЗА СЪДЕНЕТО**(Десета проповед върху Проповедта на планината)**

“Не съдете, за да не бъдете съдени. Защото с каквато съдба съдите, с такава ще ви съдят, и с каквато мярка мерите, с такава ще ви се мери. И защо гледаш съчицата в око̀то на брата си, а не внимава̀ш на гредата в твоето око̀? Или как ще речѐш на брата си: Оста̀ви ме да извадя съчицата из око̀то ти; а ѐто гредата в твоето око̀. Лицемерецо, първо извади гредата от своето око̀ и то̀гава ще видѝш ясно за да извадѝш съчицата от братовото си око̀. Не дава̀йте свя̀то нѐщо на кучетата, нито хвърля̀йте бисерите си пред свинете, да не би да ги стъпчат с краката си и се объ̀рнат, та ви разкъ̀сат. Искайте и ще ви се да̀де; търсете и ще намерите; хлопайте и ще ви се отвори; защото всеки, който иска, получа̀ва; който търси, намира; и на то̀гова, който хлопа, ще се отвори. Има ли от вас та̀къв човек, който, ако му по̀иска синът му хля̀б, ще му да̀де камъ̀к? Или ако по̀иска риба, ще му да̀де змия? И та̀й, ако вие, които сте зли, зна̀ете да да̀вате блага на ча̀дата си, ко̀лко повече Отѐц ви, Кой̀то е на небеса̀та, ще да̀де добри нѐща на тия, които искат от Него̀! И та̀й, вся̀ко нѐщо, което жела̀ете да правят човѐците на вас, та̀ка и вие пра̀вете на тях; защото то̀ва е съ̀щина̀та на зако̀на и проро̀ците.”

(Матей 7:1-12)

1) Нашият прославен Господ е изложил най-важните истини, като е започнал с обяснение що е истинската вяра; застраховал се е срещу човешките тълкувания, които биха направили Божието

Слово безсилно. След това е изброил правилата за съставянето на правилни намерения, които трябва да осъществим с делата си. Накрая ви показва главните пречки пред вярата и завършва с едно практично приложение.

2) В петата глава Той изчерпателно е описал вътрешната религия в различните ѝ аспекти. Изложил е особеностите на душата, които създават истинското християнство: душевното предразположение, което е част от “онова освещение, без което никой няма да види лицето на Бога” (Евр. 12:14); истинските и по същество добри и богоугодни побуди, ако произтичат от правилния извор – една жива вяра в Бога и чрез Исус Христос. В шеста глава е показал как всичките ни действия – дори тези, които сами по себе си не са нито добри, нито лоши – могат чрез чисти и святи намерения да станат святи, добри и богоугодни. Стореното без подобни намерения е лишено от стойност пред Бога. Обратно, Нему са угодни всички външни деяния, посветени на името Му по този начин.

3) В първата част на тази глава Господ излага най-честите и фатални пречки пред святостта. Във втората част по различни начини ни увещава да ги преодолеем и да държим цената на високото си призвание.

4) Първата пречка е съденето. “Не съдете, за да не бъдете съдени”. Не съдете другите, за да не бъдете осъдени от Господа и да не навлечете Неговото наказание на главите си. “Защото с каквато съдба съдите, с такава ще ви съдят, и с каквато мярка мерите, с такава ще ви се мери”. Това е едно ясно и справедливо правило, чрез което Бог ви поставя в положението сами да определите какво ще е отношението към вас в деня на последния съд.

5) Няма житейска ситуация и време, в което това предупреждение да не е било нужно за Божиите чада – от часа на първоначалното покаяние и приемане на Евангелието с вяра до часа, в който любовта ще стане съвършена в нас. Защото никога не липсва възможността за съдене и има безбройни изкушения да го правим. Много от тях са така изкусно прикрити, че изпадаме в грях още преди да предположим съществуването на опасност. Така

е причинена неизброимо много греховност, предимно при тия, които съдят другите и така нанасят вреда на душата си, като се излагат на справедливия съд на Бога. Често това става и при ония, които биват съдени, като силите им отпадат, те забавят хода и спират движението си, та дори отпадат и политат в осъждение. Да, колко често “пониква горчив корен и ни смуцава” (Евр.12:15)! Тогава започва злословие дори спрямо пътя на истината и се хули свящото име, чрез което бяхме призвани!

6) Все пак нашият Господ не насочва предупреждението само към Божиите чада, а предимно към чадата на света, които не Го познават. Тия чуват това постоянно от последователите на истинската религия, които се опитват да бъдат смирени, сериозни, кротки, милосърдни и чистосърдечни, искрено се стремят към святост, каквато все още не са постигнали, и я очакват, вършейки добро на всички и претърпявайки злото. Който върши тези неща, не може да остане скрит, както град, построен на хълм, не може да се укрие. Но защо хората, като виждат добрите им дела, не прославят Небесния Отец? Какво извинение имат, че не вървят по стъпките им, че не подражават на примера им и не ги следват, както вярващите следват Христа? Ето, те съдят ония, които би трябвало да следват, за да намерят извинение за себе си. Те прекарват времето си в това да издирват грешките на другите, вместо да отстраняват своите. Така са заети с другите, които се отклоняват в пътя, че никога не стъпват сами на този път, да не говорим за напредък по него. Те никога не постигат нещо повече от една жалка, мъртва форма на благочестие, лишена от всякаква сила.

7) Главно за тези хора казва Господ: “Защо гледаш съчицата в окомото на брата си” – нарушенията, грешките, несъобразителността, слабостта на Божиите чада – “а не внимаваши в гредата в твоеото око?” Не забелязваши проклетата неразкаяност, сатанинската гордост, осъдителното своеволие, езическата любов към света, които са в теб и които правят живота ти мерзост пред Господа. С какво ужасно безгрижие и равнодушие танцуваши над гума на ада! С какво право или дързост ще кажеш на брата си: “Остави да извадя съчицата от окомото ти” – с

преголямо усърдие за Бога, със себеотрицание, с откъсване от житейските грижи, с денонощна молитва или със слушане на думите на вечния живот? “А ето гредата в твоето око” – не съчица. “Лицемерецо!” Ти се грижиш за другите, а забравяш своята гуша. Парадираш с усърдие за Бога, а всъщност нито се боиш от Него, нито Го обичаш! “Извади първо гредата от своето око” – гредата на неразкаянието! Познай себе си! Виж се и се почувствай като грешник! Почувствай, че вътре в теб е само зло, че си напълно развален и покварен и че Божият гняв е на теб! Извади гредата на гордостта, отвори се от себе си, падни в прах и пепел, смири се, смали се в своите очи! Извади гредата на своеволието! Научи що значи: “Ако иска някой да дойде след Мене, нека се отрече от себе си” (Мат.16:24). Отречи се, носи си кръста всеки ден. Нека цялата ти гуша извика: *“Слязох от небето (защото ти си безсмъртно духовно същество, все едно знаеш ли това, или не) не моята воля да върша, а волята на Този, който ме е изпратил”* (Йоан 6:38). Извади гредата на любовта към света! Не обичай нито света, нито нещата, които са на света. Нека светът бъде разпнат за теб и ти разпнат за света. Живей в света, но се радвай на Бога. Търси радостта си в Бога. Но преди всичко извади гредата на ленивото безгрижие и равнодушие! Мисли, че едно е нужно – нещо, за което едва ли си разсъждавал. Разбери и почувствай, че си един окаян, жалък, виновен червей, роден, за да умре; едно листо, развявано от вятъра; пара, която скоро прехожда и не се намира вече. Разбери това! “Тогава ще видиш ясно, за да извадиш съчицата от братовото си око”. След като си се погрижил за собствената си гуша, ще знаеш как да наставиш и брата си.

8) Но какво всъщност значи това “Не съдете”? Кое е това съдене, което е забранено? Не бива да го заменяме със злословието, макар че и то влиза в него. Злословие значи да говориш лошо за дадена отсъстваща личност, докато съденето не зависи от това дали лицето е тук или отсъства. То не включва задължително и само говоренето, но е достатъчно да имаме лоши мисли за някого. Разбира се, не всяка лоша мисъл за другите е съдене. Ако виждам, че някой убива или краде, или чувам, че друг хули Бога, не мога да мисля за него друго, освен че е убиец, грабител и богохулник. Но

това не е зла мисъл, в нея няма грях или друго, обратно на любовта.

9) Да мисля за другия по начин, противоречащ на любовта – това е съдене, което носи проклятие. То може да вземе различни форми. Защото понякога можем да обвиним невинния. Приписваме му (може би само в мислите си) вина, която няма, думи, които не е казвал, или дела, които не е сторил. Или си мислим, че действията му са погрешни, макар че не е така. Ако няма основания за упреци, все пак може би измисляме такива, докато познавачът на човешкото сърце го счита за чист и невинен.

10) Но ние можем да изпаднем не само в греха на съденето, като обвиняваме невинния, но и като осъждаме виновния прекалено строго. Този вид съдене е изнасилване на справедливостта и на милостта. От такова нещо може да ни предпази само една неизразимо силна и чувствителна любов. Без нея лесно можем да сметем виновния за много по-виновен, отколкото е. Да подценим доброто в него. Дори да допуснем, че в него няма нищо добро, ако съзираме само злото.

11) Това показва недостиг на любов, която “не държи сметка за зло”, която никога не прави несправедливи изводи от някакви предпоставки. Която не използва моментното отклонение на човека, за да го счете за непоправим грешник. Дори когато някой системно е грешил, любовта не прави изводи, че той ще греша и занаяпред. Подобни изводи спадат към греховното съдене, от което Господ иска да ни предпази и което трябва да избягваме, ако обичаме Него и себе си.

12) Но нека приемем, че не осъждаме невинния, нито виновния по-строго, отколкото трябва. И тогава не сме подсигурени срещу греха, защото има и трети вид греховно съдене – осъждане без достатъчно доказателства. Дори когато има факти налице, това не ни дава пълни права. Защото фактите не само трябва да са налице, но и да са доказани, и докато не сторим това, не бива да съдим. Казвам “докато не докажем”, защото, от една страна, дори когато фактите говорят в полза на строгата присъда, тя би била неоправдана, ако не се вземат предвид и фактите на другото лице. От друга страна, не бива да произнасяме присъдата, докато не сме дали възможност на обвиняемия да се защити. Дори един юдеин

може да ни послужи за пример на справедливост, макар и да не използва понятия като милосърдие и братолюбие. “Нашият закон осъжда ли човека, ако първо не го изслуша и не разбере що върши?” – каза Никодим (Йоан 7:51). Да, даже и един езичник можеше да отговори на настояванията на юдейските първенци, искащи присъда за Павел, че римският закон не осъжда човека, преди да му е дал възможност за самозащита.

13) Не бихме изпадали в греха да съдим по греховен начин, ако спазваме дори римското право, което гласи: “Далеч съм от това да вярвам наивно на свидетелското показание, както и да вярвам това, което някой казва за себе си. Винаги давам възможност на свидетеля да размисли”. Иди и ти, който се наричаш християнин, и върши същото, за да не те осъди езичникът в деня на големия съд!

14) Колко рядко бихме се осъждали взаимно и колко бързо би изчезнало това зло, ако се държахме към ясното и изразително правило: “Ако ти съгреша брат ти”, или ако чуеш или смяташ, че го е сторил, “иди, покажи му вината му между него и тебе самия” (Мат.18:15). Това е първата крачка. “Ако не те послуша, вземи със себе си още един или двама и от устата на двама или трима свидетели да се потвърди всяка дума”. Това е втората крачка. “Ако не послуша тях, кажи на църквата” – или на стареите, или на всички. Тогава си изпълнил дълга си. Повече не мисли, а предай нещата на Бога.

15) Но да приемем, че чрез Божията благодат “извадиш гредата от своето око” и си в състояние да видиш същицата в окоото на брата си. Тогава внимавай да не нанесеш поражения в желанието си да му помогнеш. Тогава “не давай свято нещо на кучетата”. Не причислявай лекомислено никого към тази група, но ако е очевидно, че даден човек спада към нея, тогава “не хвърляй бисерите си на свините”. Пази се от ревността, произтичаща от неразбиране, защото това е по-нататъшна пречка по пътя на стремящите се към святост. Който се стреми към нея, трябва просто да желае цялото човечество да получи дял в това благословение. Който има дял в божествените дарове, “убеждения за неща, които не се виждат” (Евр.11:1), не се чуди, че не всички хора виждат онова, което е очевидно за него. Тогава идва убеждението за нуждата да се отварят очите на хората. В такъв

миз бихме желали да ги принудим незабавно и насила да прогледнат, все едно дали искат, или не. При неуспех нашата ревност се обръща против собствените ни души. За да ни предпази от това да пилеем напразно силите си, нашият Господ прибавя предупреждението (нужно на всички, но предимно на горящите в първата си любов): “Не давайте свято нещо на кучетата, нито хвърляйте бисерите си пред свините, за да не ги стъпчат с краката си и се обърнат да ви разкъсат”.

16) “Не давайте свято нещо на кучетата”. Пази се от мисълта, че някой заслужава това име, докато нямаш неоспоримо доказателство за него. Само ако се окаже ясно и несъмнено, че хората са несвяти и зли и са противници на Бога, на правдата и чистотата, тогава не им давай свято нещо. Святото нещо (първичното учение на Евангелието, “тайната, скрита за векове и поколения” (Кол.1:26), което ни беше открито само чрез откровението на Исус Христос и чрез даването на Святия Дух, не бива да бъде давано на хора, които не знаят, че има Святи Дух (Деян.19:2). Естествено, Христовите посланици не могат да спрат да проповядват това пред големи множества, сред които вероятно има и “кучета”. Ние трябва да говорим, все едно искат ли хората да слушат, или не; но това не важи за единичните християни. Те не стоят под този властен призив. Те не са и по никакъв начин задължени да натрапват великите истини на онези, които противоречат и хулят, които се закоравяват дълбоко в себе си. Не, те не бива да го правят; те трябва да казват само неща, които могат да бъдат понесени в момента (Йоан 16:12). Не започвай с такива хора спор относно прощението на греховете и даването на Святия Дух; говори по техния начин и въз основа на техните принципи. Опитай се да убедиш един разумен, почтен епикуреец в “правдата, себеобузданието и бъдещия съд” (Деян.24:25). Това е най-добрият път един “Феликс” да се разтрепери. По-възвишените теми запази за хората с по-дълбоко познание.

17) “Нито хвърляйте бисерите си пред свините”. Бъдете внимателни да не осъждате никого. Но ако фактите очевидно сочат и няма място за съмнения, ако свините не се прикриват, а се хвалят с позора си, ако не смеят да търсят сърдечна чистота и свят живот, а лакомо вършат нечистота, тогава никога не

хвърляйте бисерите си пред тях. Не говорете с такива хора за тайните на Божието царство, за неща, “които око не е виждало и ухо не е чувало”, които не могат да попаднат в сърцата им, защото са заключени за тях и не притежават духовни сетива. Не им споменавайте за “скъпоценните и твърде големи обещания”(2 Петр.1:4), дадени от Бога заради възлюбения Му Син. Как ще разберат тези лица, че са “участници на божественото същество”, щом нямат дори копнежа да избягат от развалата, произлязла от светските страсти? Колкото свинете разбират от бисери и намират в тях удоволствие, толкова тези хора харесват неизследимите Божи неща и тайните на Евангелието, понеже тънат в тинята на света, в светските удоволствия, страсти и грижи. Не им хвърляйте бисери, които те ще стъпчат с копитата си, за да не хулят това, което не разбират, и да не говорят мръсно за неща, които не познават. Но това не е единственото последствие. Нищо чудно те, според природата си, да се обърнат и ви разкъсат, когато се отплащате с добро за злото, с благословение за проклятието, с добра воля за омразата. Такава е враждата на плътското против Бога и Божиите неща. Това трябва да очаквате, ако обвинявате подобни хора в грях, ако искате да спасите душите им от смъртта и огъня на ада.

18) И все пак не бива да губите всякаква надежда за тях. Защото ако всичките ви аргументи и доказателства не помогнат, има още едно лекарство, което често дава резултат – молитвата. Затова, каквото и да желаете за другите или за себе си, “искайте и ще ви се даде; търсете и ще намерите; хлопайте и ще ви се отвори”. Пренебрегването на това обещание е третата пречка пред святостта. “Не получаваме, защото не просим”. Колко нежни и благородни, смирени по сърце, пълни с любов към Бога и хората можехте да бъдете днес, ако се бяхте молили за това, ако бяхте “постоянни в молитва”. Затова “искайте и ще ви се даде”. Искайте да можете да практикувате пълнотата на вярата, описана така чудно от нашия Господ. Тогава ще ви се даде да бъдете святи в сърце и обхода, както Той е свят. “Търсете”, както Той е определил, чрез изучаване на Словото, чрез слушането му, чрез разсъждение, чрез пост, чрез Господна трапеза, и “ще намерите”. Ще намерите

скъпоценния бисер, вярата, която побеждава света; мира, който светът не може да даде; любовта, която е “залог за нашето наследство”. “Хлопайте”, постоянствайте в молитва и в пътя на Господа. Не се уморявайте, не се разколебавайте, следвайте целта, не Го пускайте, докато не ви благослови. И ще ви се отвори благодатта, святостта, небето.

19) Понеже Бог е затруднен от нашето коравосърдечие, което така е мудро да вярва в Неговата благодат, угодно Му е да се изрази по-изчерпателно, да повтори и подчертае това, което е казал. “Защото всеки, който иска, получава”, така че никой няма да остане без благословение; “който търси, намира” любов и подобие с Бога; “който хлопа, ще му се отвори” вратата на правдата. Така че не остава никакво място за обезкуражаване, че можем да се молим, да търсим и да хлопаме напразно. Обещанието е твърдо като опорите на небето, та дори по-твърдо, защото небето и земята ще преминат, но Неговите думи няма да преминат.

20) За да отстрани всяко основание за неверие, Господ изяснява в следващите думи какво става в сърцата ни. “Има ли между вас човек, който, ако му поиска син му хляб, ще му даде камък?” Позволявате ли си вие да отхвърлите основателната молба на човека, когото обичате? “Или ако поиска риба, да му даде змия?” Ще му даде ли нещо вредно, вместо полезно? Така даже от собствените си чувства можете да придобиете сигурността, че молитвите ви не могат да имат лоши последствия, напротив, ще доведат до изпълнение на всичките ви потребности. Защото “ако вие, които сте зли, знаете да давате блага на чадата си, колко повече небесният ви Отец (Който има чиста, необременена любов) ще даде добри неща на тия, които искат от Него? В Него са всички добри неща: мъдрост, мир, радост, любов, всички ценности на святостта и радостта; всичко, приготвено от Бога за изпитващите любов към Него.

21) Но ако искаш твоята молитва да има пълна тежест пред Бога, внимавай да имаш любов към всички хора. Иначе е вероятно да не получиш никакво благословение, а да си навлечеш проклетие на главата. Не можеш да очакваш благословение от Бога, ако нямаш любов към своя ближен. Затова премахни незабавно тази пречка.

Укрепи любовта си към другите, към всички хора. Обичай ги не само на думи, но и на дело и истински. “Всяко нещо, което желаете да правят човеците на вас, така и вие правете на тях, защото това е същината на закона и пророците”.

22) Това е царският закон, златното правило на милосърдието и правдата, който дори езичниците одобряват. Мнозина вярват, че то е написано в природата и съзнанието на всеки роден на земята човек. Затова е сигурно, че то е близко до съвестта и разума на всеки, който го чуе, така че никой не би могъл да го опровергае, без да усети изобличението на собственото си сърце.

23) “Това е същината на закона и пророците”. Каквото е написано в закона, каквото Бог от древността е открил на човечеството, каквито предписания е дал чрез Своите святи пророци от създаването на света, е вместено в тези кратки думи. Правилно разбрани, те изразяват същността на религията, която нашият Господ е искал да въведе на тази земя.

24) Човек може да ги възприема в положителен или отрицателен смисъл. В отрицателен те означават: “Всичко, което не желаете да правят човеците на вас, не правете на тях”. Това е едно ясно правило, винаги валидно и лесно приложимо. Всички неща, които засягат твоя ближен, направи като свои; представи си, че си в положението му. Старай се да не се поддадеш на никакви емоции и влияния, да не изговориш никакви думи и да не сториш нищо, което ти би считал за грешно и лошо. В положителен смисъл означават: “Това, което би очаквал от своя ближен, ако се поставиш в неговото положение, това върши на всеки човек с цялата си сила”.

25) Бих желал да хвърля още светлина с два примера. На всеки е ясно, че не обичаме да ни съдят и да мислят за нас лоши неща без основание. Още по-малко желаем да говорят зле за нас и да разгласяват истинските ни грешки и слабости. Нека приложим това за себе си. Не прави на никого онова, което искаш на теб да не се прави. Така никога повече няма да осъждаш ближния си, да говориш необосновано и лекомислено лошо за него или дори да мислиш лошо. Нито веднъж не би споменал за грешките на

отсъстващ човек, освен ако не си убеден, че това е безусловно необходимо за доброто на другите.

26) И още, желаем всички да ни обичат и уважават, да се тържат с нас в съзвучие със справедливостта, милосърдието и истината. Очакваме да ни вършат добро, колкото могат, без да навреждат на себе си. Да, очакваме да отделият за нас от излишъка си, за да повишат благосъстоянието ни; да пожертват част от приходите си, за да подсиgurят преживяването ни, да споделят с нас богатата си, за да бъдат посрещнати крещящите ни нужди. Е, добре, нека живеем по същото правило. Нека вършим всичко онова, което желаем да се върши на нас. Нека обичаме всички човеци и ги почитаме. Нека правдата, милосърдието и истината да владеят над ума и делата ни. Нашият излишък трябва да служи за подпомагане на ближните ни (тогава кой изобщо ще има излишък?); нашето благосъстояние трябва да осигури жизнено необходимото за тях; малкото, с което разполагаме, да облекчи тяхната крещяща нужда.

27) Това е чистата и истинска етика. Прави така и ще живееш. “На всички, които живеят по това правило, мир и милост да бъде”, защото те са “Божият Израил”(Гал.6:16). Но забележете, че никой не може да живее по това правило (и от създанието на света на никого не се е удало), никой не може да обича ближния си като себе си, ако първо не е възлюбил Бога; и никой не може да обича Бога, ако първо не повярва в Христос, ако няма спасение чрез Неговата кръв и ако Божият Дух не свидетелства на неговия дух, че е Божие чадо. Затова вярата все още е коренът на всичко, както на настоящото, така и на бъдещото спасение. Нужно е да казваме отново и отново на всеки грешник: “Повярвай в Исуса Христа и ще се спасиш!” Ще бъдеш спасен и блажен сега и завинаги, блажен на земята и блажен на небето. Вярвай в Него, така вярата ти ще стане действена чрез любов. Ще възлюбиш Господа, твоя Бог, защото Той те е възлюбил, ще възлюбиш ближния си както себе си. И накрая, за теб ще е слава и радост да приложиш тази любов и да я умножаваш, като изоставяш всичко, противоположно на нея – нелюбезни мисли, глуми и деяния, и като отдаваш на всички оная дружелюбност, която очакваш от тях.

Въведение към проповед 31

Единадесета проповед върху Проповедта на планината

“...За да можеш да влезеш в небесното царство” (III,6) – това е поантата на тази проповед, към която водят всички останали изявления. Пътят преди всичко на младите християни е осеян с толкова много и големи опасности, че са необходими ясни предупреждения и указания, за да успеят. Ако в проповед 30 става дума за вътрешните пречки, то в проповеди 31 и 32 се говори за външните препятствия: за лошите примери (31) и лошите съвети (32).

Иска ли някой да върви по пътя към небето, той трябва да вижда ясно както него, така и пътя към ада. Понеже Божият Закон засяга цялото ни поведение и при това може да бъде престъпен по хиляди начини, грехът на практика е една много широка порта и злото е един много широк път. “Плътска нагласа”, гордост и своеволие (I, 3), но също и гняв и отмъстителност, честолюбие и лакомия (I, 5) – тези неща се ширят вътре в нас, проповядват нашите мисли и чувства, тровят думите и делата ни. Съответни са и плодовете – точно при нас, “реформираните християни”. Поради това чуваме въздишката: “Кой носи реформацията на мисленето в сърцето и живота си?” (I, 4). Мнозинството върви по широкия път в една наричаща себе си християнска страна; колкото се увеличават щастията и мощта на хората, толкова повече те затъват в безбожие (I, 6), толкова по-безгрижно (II, 1) е тяхното поведение.

Пътят към небето, обратно, е по-безлюден. Когато следва описанието на условията, което Уесли дава (II,2-4), читателите могат да се запитат може ли изобщо да се срещне някой по него. Вратата към този път е толкова тясна, че нищо несвято не може да мине (II, 2), никакъв грешник, който не е очистен от всичките си грехове, вътрешни и външни. Този път се нарича “всеобхватно

освещение” (universal holiness) и е обозначен с думите на блаженствата, които в този контекст се превръщат в условие за влизане в небесното царство. Тук не може да се чуе евангелско утешение и изкупително обещание; много повече се дават предупреждения за потона на лошите примери, срещу които е толкова по-трудно да се плува, колкото ги съчетаваме със собствените си влечения (II, 5). Към това се прибавя, че именно образованите, добре възпитаните и издигнатите, които чрез примера си объркват другите и след това умеят да се оправдават, отхвърлят твърдението, че човек върши нещо лошо, когато следва масите. Тогава щом силните заплашват и богатите заблуждават, щом се оказва, че малцината ходещи по тесния път са безсилни, бедни и нископоставени, желанието за завръщане към широкия път е напълно разбираемо.

Затова предупреждението на Исус е толкова настойчиво и сериозно (III, 1-3); но то е такова и защото има един момент, в който вратата към небето ще бъде затворена. Уесли тук усилва изявлението на текста, като въвежда един паралел с Лука 13:24 и се позовава на увещанието на Павел (Фил.2:12 и сл.) да изработваме спасението си със страх и трепет. Който отлага, не само не се “бори”, а и върши зло. Един ден напразно ще моли да го пуснат.

Последните три откъса преминават в директно послание: “Ако вървиш с мнозинството, ти отиваш в бездната” (III, 4). Осмели се да бъдеш сам, може би съпровождан от малцина! Загриженост, срам и боязън, но и непрестанна молитва – това са вътрешните условия. Вървенето по Божиите пътища, избягване на злото, вършене на доброто и носене на кръста – това са външните условия за вход през тясната порта към пътя, водещ в небето.

ЗА ДВЕТЕ ПОРТИ

(Единадесета проповед върху Проповедта на планината)

“Влезте през тясната порта; защото широка е портата и пространен е пътят, който води в погубел, и мнозина са ония, които минават през тях. Понеже тясна е портата и стеснен е пътят, който води в живот, и малцина са ония, които ги намират.”

(Матей 7:13,14)

А) Този откъс е предшестван от предупреждението на нашия Господ за опасността, на която сме изложени при първия допир с истинската религия: пречките, идващи отвътре, от злината на нашето сърце. А сега говори за пречките, идещи отвън, особено за лошия пример и лошия съвет. Поради тези две неща хиляди хора, които са вървели някога добре, са се върнали в греха, макар че много от тях вече не са били начинаещи във вярата, а са отбелязали прогрес в пътя на правдата. Затова Исус най-сериозно ни предупреждава за тях и повтаря предупреждението Си в различни формулировки, за да не ги пренебрегваме. За да се предпазим добре от лошия пример, Той ни учи: “Влезте през тясната порта, защото широка е портата и пространен е пътят, който води в погубел, и мнозина са ония, които минават през тях. Понеже тясна е портата и стеснен е пътят, който води в живот, и малцина са ония, които ги намират”. За да ни предпази от лош съвет, Исус казва: “Пазете се от лъжливите пророци”. Сега ще размислим само върху първото поучение.

Б) От една страна, в тези думи е видно кое без никакво съмнение обозначава пътя към ада: “Широка е портата и

пространен е пътят, който води в погубел, и мнозина са ония, които минават през тях”. От друга страна, е ясно кой е непогрешимият белег на пътя към небето: “Тясна е портата и стеснен е пътят ... малцина ги намират”. Следва сериозният призив: “Влезте през тясната порта”.

1. Нека първо разгледаме белезите на пътя към ада. Наистина портата и пътят към проклятието са широки. Защото грехът е вратата към ада и злото е пътят към него. Колко широка порта е грехът! Колко широк е пътят на злото! Защото “Божията заповед е твърде широка”(Пс.119:96); тя се простира не само над всичките ни дела, а и над всяка дума, излязла из устните ни, над всяка мисъл, породена в сърцето ни. Грехът е също толкова широк, колкото и заповедта, защото всяко престъпване на заповедта е грях. Всъщност, грехът е хиляди пъти по-широк. Защото заповедта ни можем да спазим по един-единствен начин – като всичките ни дела и действия са истинни и чисти, но има хиляди начини да нарушим всяка заповед, така че тази порта наистина е широка.

2. Нека първо разгледаме този факт по-отблизо. Какво широко действие имат наистина първичните грехове, от които произлизат всички останали: “копнежът на плътта”, който е “враждебен на Бога”(Рим.8:7), гордостта на сърцето, своеволието и любовта към света! Можем ли да им определим граници? Не се ли разпростират те върху всичките ни мисли и не се ли размесват с всичките ни влечения? Не са ли те квасът, който по-малко или повече заквасва всичките ни чувства? Не трябва ли при едно строго и честно себеизпитване да открием горчивите корени, които растат все по-дълбоко в нас, заплитат всичките ни думи и отправят всичките ни дела? И колко многобройни са плодовете, които те дават по всяко време и у всеки народ! Те са достатъчни, за да направят безчислени “тъмните места на земята”(Пс.74:20).

3. О, кой може да премери техните противни плодове, да изброи всичките грехове против Бога и ближните – не греховете, които фантазията ни може да рисува, а които са печалната реалност в ежедневието ни опит! Не е нужно да обходим цялата земя, за да ги намерим. Да погледнем в една страна, в един по-голям или по-малък

град. Колко изобилна е жетвата! Нека това не бъде страна, покрита с мрака на исляма или на езичеството, а такава, в която хората се наричат с името на Исус Христос и претендират, че ходят в светлината на Неговото славно Евангелие. Нека погледнем към нашата страна и нашия град. Ние наричаме себе си християни, и то от най-чистия вид. Ние сме протестанти, реформирани християни! Но кой носи реформацията на мисленето в сърцето и живота си? Имаме ли основания да го твърдим? Но въпреки това колко много са греховете ни, дори такива от най-лош вид. Не се ли срещат мерзости от всякакъв калибър всеки ден сред нас? Не покриват ли всевъзможни грехове страната, както водата покрива морето? Кой може да ги преброи? Брой по-добре канките на гъжда и песъчинките по брега. Толкова е широка портата и просторен пътът, който води в погубел!

4. “И мнозина са ония, които минават през тях” – почти толкова, колкото минават през портата на смъртта, са и тези, които падат в бездната. Защото не може да се оспори (това и трябва да приемем със срам и мъка в сърцето), че дори в нашата наричаща себе си християнска страна мнозинството от всички възрастови групи, от двата пола, от всички професии и занаяти, от всички класи и слоеве, високопоставени и нископоставени, богати и бедни вървят по пътя на погубелта. До днес огромната част от жителите на този град живеят в грях, в едно открито, обиграно, съзнателно престъпване на закона, като твърдят, че го спазват. Да, в една откровена греховност, в груба и очевидна форма на безбожие и неправда, в безцеремонно погазване на дълга към Бога и ближния. Всички те, и това е неоспоримо, се спускат надолу по пътя към осъждението. Да вземем ония, които “на име са живи, но са мъртви” (Откр.3:1), които никога не са живели по Бога, които на външен вид изглеждат извънредно праведни, но вътрешно са пълни с нечистота, пълни с гордост и себедоволство, с гняв и ярост, с жажда за почести и алчност, които обичат повече света и страстите му, отколкото Бога. Те могат да бъдат почитани от хората, но пред Бога са една мерзост. Колко успешно увеличават броя на чадата на ада тези светски светии! Да вземем ония, които независимо от намеренията си имат повече или по-малко вид на

благочестие, но “не знаят правдата, която е от Бога, и искат да поставят своята”(Рим.10:3) като основа за примирение с Него и за приемането им, затова и “не се покориха на правдата от Бога”. Е, ако вземем всичко това предвид, то колко ужасно верни са гумите на нашия Господ: “Широка е портата и пространен е пътят, който води в погубел, и мнозина са ония, които минават през тях!”

5. Това се отнася не само до необразованата маса, до бедната, глупавата, проста част от човечеството. От въпросната категория са и високопоставените, притежателите на много земя и добитък. “Между вас няма мнозина мъдри според човеците” – *по човешка преценка*, “нито мнозина силни”- *с власт, енергичност, богатство*, “нито мнозина благородни” (1 Кор.1:26), които са били призвани в широкия път чрез света, плътта и дявола; те не са били непокорни на този призив. Да, колкото по-високо са се качвали в щастие и власт, толкова повече са затъвали в безбожие. Колкото повече благословения са получавали от Бога, толкова повече са съгрешавали. Не са използвали честта, богатството, учеността или знанието като средство за освещение, а за разлюзданост и за подсигуряване на собствената си погубел.

II. 1. Основанието, поради което мнозина от тях вървят така безгрижно по широкия път, е именно в това, че той е широк. Не им идва на ум, че точно това го прави да е път към ада. “Мнозина вървят по него” и точно затова трябва да го оставят и да разберат, че “тясна е портата и стеснен е пътят, който води в живот, и малцина ги намират”.

2. Това свойство е неделима особеност на пътя към небето. Той е така тесен, че нищо нечисто не може да мине. Никой грешник не може да се провре, докато не е избавен от всичките си грехове – не само от външните, от “суетния живот, предаден от бащите ни” (1 Петр.1:18). Не е достатъчно само да оставим злото и да вършим добро. Трябва не само да бъдем освободени от всякакви зли дела, от зло и ненужно говорене, но трябва и да сме вътрешно преобразени, “обновени в духа на своя ум” (Еф.4:23). Иначе няма влизане през портата на живота и достъп до славата.

3. Защото тесен е пътят, който води към живот, пътят на цялостната святост. Тесен е пътят на нищетата по дух, на святата скръб, на кротостта, на глада и жаждата по правдата. Тесен е пътят на милосърдието, на понасянето на страдания заради правдата.

4. “Малцина са ония, които ги намират”. Ах, колко много намират лесно пътя на езическата праведност! Колко са малко ония, които не правят на другите това, което не желаят да бъде правено на тях! Колко малко са чисти пред Бога с оглед на делата на неправда и липсата на любов! Колко малко не нараняват с език, не говорят зло и лъжа! Колко малка част от хората е свободна от външни прегрешения! И колко по-малка е тая с право сърце пред Бога, чиста и свята в очите Му! Къде са ония, които усещат проникателния Му поглед и се каят в прах и пепел пред Него? Къде са ония, които дълбоко и сериозно усещат своето недостойнство и “прекарват със страх времето на своето престояване” (1 Петр.1:17) наистина смирено и благочестиво, които не се оставят да ги побеждава злото, но го побеждават чрез добро (Рим.12:21), които жадуват по Бога и непрестанно жадуват за преобразяването си по Неговия лик? Колко рядко са засадени по земята ония, чиито души преливат от любов по ближните, които обичат Бога с всичките си сили, дали са Му сърцата си и не желаят друго нито на земята, нито на небето! Колко са малко ония, които използват всичките си сили за добротворство и са готови на всичко, дори и да умрат, за да спасят поне една душа от гибел!

5. Но понеже малцина вървят по пътя на живота и мнозина отиват към погибел, голяма е опасността от влиянието на лошия пример. Един-единствен такъв пример може да ни впечатли, ако е пред очите ни, ако ни се вижда напълно естествен и е в тон със собствените ни влечения. Колко по-голяма би била силата на много примери, които са постоянно пред нас и заговорничат със сърцето ни, за да ни повлекат в течението си. Колко трудно е да плуваш срещу течението и да се пазиш неопетнен от света!

6. И това, което ни създава още по-големи трудности, е фактът, че лоши примери ни дават не само задебелили и духовно безчувствени хора, но и образовани, добре облечени, почитани,

мъдри; хора, разбиращи нещата, знаещи, всестранно образовани, надарени с разум и красноречие. Всички, или почти всички те са против нас. Как да устоим пред тях? Не се ли лее манна от устните им? Не владеят ли те изкуството да убеждават с учени аргументи? Не са ли опитни в спорове и дискусии? Без усилие те доказват, че един път е верен, защото е широк, че лош е не тоя, който следва множеството, а тоя, който не иска да го следва, че твоят път е лош, щом е тесен и малцина го вървят. Угава им се дори да докажат, че злото е добро и доброто – зло, и че пътят на святостта е път на погибел, а пътят на света е единственият път към небето.

7. Как трябва необразованите хора да защитят своята правда срещу такива пропагандатори? И как да застанат без въоръжение да спорят с влиятелни, благородни, силни и опитни противници, слизащи по пътя към погибел? Силните могат да накарат своите опоненти да замлъкнат по-бързо, отколкото с аргументите на разума, защото обикновено те не се обръщат към разума, а към страховете им – един метод, който рядко остава безплоден. Дори там, където аргументите не дават плод; страхът е основна човешка потребност. Всички могат да изпитват страх, независимо умеят ли да мислят разумно или не. И всички, които нямат здраво упование на Бога и не възлагат сериозно доверието си на Неговата мощ и любов, неминуемо трябва да се боят да застанат срещу мнението, зад което стои светът със своята сила. За чудене ли е тогава, че примерът на силните се превръща в закон за ония, които не познават Бога?

8. Също така мнозина богати вървят по широкия път. Те се опират на надеждите и всевъзможните неразумни желания на хората. Това правят със същата сила и въздействие, както силните и благородните го правят със страховете на останалите люде. Ето защо ти едва ли ще можеш да стоиш здраво на Христовия път, освен ако не си умрял за всичко земно, ако светът не е разпнат за теб и ти за него и не се стремиш към нищо друго, освен към Бога.

9. Но колко тъмна, неудобна, отблъскваща се открива пред нас другата страна! Една тясна порта, един тесен път. Малцина

минават през нея и вървят по пътя! Освен това тези малцина не са мъдри, образовани или красноречиви. Те не могат да се аргументират ясно и точно, не са в състояние да приведат и един довод. Не умеят да обосновават вярата си, да обяснят как я живеят. Такива защитници едва ли са за препоръчване; по-скоро те правят нещата още по-неясни и по-неприемливи.

10. Към това се прибавя, че те не са благородни или почитани хора. Ако бяха такива, ти би бил низходителен относно глупостта им. Това са хора безинтересни, без власт, нищожни за света. Бедни и нищи са, живеят в долните слоеве и не могат да ти нанесат никакви щети, даже и да искат. Затова от такива не бива да се страхуваш или да се надяваш на нещо, защото болшинството от тях биха казали: “Сребро и злато нямам”, или имам съвсем малко. Някои от тях едва ли имат даже нещо за ядене или за обличане. По тази причина, както и затова, че техните пътища не са като на другите, за тях се злослови, те биват презирани, имената им се считат за лоши, те биват преследвани по разнообразни начини и считани за измет на света (1 Кор.4:13). Така твоите страхове, надежди и желания (освен ония, които имаш непосредствено от Бога), твоите природни влечения постоянно те примамват да тръгнеш по широкия път.

III. 1. Затова нашият Господ сериозно ни приканва: “Влезте през тясната порта”, или “Подвизавайте се (*като в борба на живот и смърт*) ... защото мнозина ще се стараят (*това значи ще се опитват без особено усилие*) да влязат и не ще могат” (Лука 13:24).

2. Човек може да си помисли, че със следващите думи Господ излага друга причина хората да не могат да влязат: “след като стане домакинът и затвори вратата и вие, като останете вън, почнете да хлопате и да казвате: Господи отвори!, а Той в отговор ви каже: Не ви зная откъде сте, махнете се от Мене вие, които вършите неправда” (Лука 13:25,28).

3. Едно повърхностно тълкуване на тези думи може да ни заблуди, че дългото забавяне на хлопането по-скоро е истинската причина останалите вън да не влязат, отколкото начинът, по

който са се опитвали да го сторят. Но тия биват прогонени заради това, че “вършат зло”, че вървят по широкия път. С други думи, те не са се борили да влязат през тясната порта. Може би са се опитали, преди тя да се затвори, но това не е било достатъчно; или са се опитвали, след като е била затворена, но е било твърде късно.

4. Затова, подвизавай се днес, сега, да влезеш през портата. Чуи и запомни добре: ако си на широкия път, ти си на път, който води в погубел. Бог ти казва: колкото и много да вървят с теб по него, и те, и ти пътувате към ада. Вървиш ли с множеството, ти отиваш натам. Има ли мнозина мъдри, богати, силни или благородни около теб? Самият този факт трябва да бъде белег за теб, че този път не води към живот. Ето ти едно кратко, ясно и несъмнено правило, преди да се захванеш с подробностите: с каквото и да се занимаваш, трябва да бъдеш самотник, иначе си изгубен! Пътят към ада никога не изисква да си самотен, но пътят към небето го изисква от началото до края. Ако сториш и едничка стъпка към Бога, вече не си с другите хора. Не се смуцавай от това. Много по-добре е да си сам, отколкото да рухнеш в бездната. Така че тичай по подлежащото ти поприще, макар че ще имаш много малко спътници. Няма да е винаги така. Още малко време и ще стигнеш “при десетки хиляди тържествуващи ангели, при събора на първородните, които са записани на небесата, при духовете на усъвършенстваните праведници” (Евр.12:22,24).

5. И тъй, “подвизавай се да влезеш през тясната порта”, воден от дълбокото съзнание за страхотната опасност за душата ти, докато си по широкия път. Тя е в беда, докато ти липсва нищетата по дух и личната вяра, считана за лудост от масата, от богатите и мъдрите. “Подвизавай се да влезеш”, пронизан от загриженост и срам заради това, че толкова дълго си ходил заедно с несмисленото множество и напълно си пренебрегнал онова осветение, без което никой няма да види лицето на Бога (Евр.12:14), та дори и съвсем си го презирал. Подвизавай се със свят страх, като в борба на живот и смърт, да не би да не се изпълни обещанието “да влезеш в Неговата почивка”(Евр. 4:1), в почивката на Божиите люде. Подвизавай се с горящо усърдие, с “неизговорими стенания”.

Подвизавай се с непрестанна молитва, на всяко място и по всяко време; издигай сърцето си към Бога и не Го оставяй намира, докато не “видиш лицето Му в правда” и “когато се събудиш”, да “се наситиш от изгледа Му” (Пс.17:15).

6. В заключение, “Подвизавай се да влезеш през тясната порта” не само чрез борбата на душата, чрез осъзнаване на греха, чрез загриженост, срам, копнеж, страх и непрестанна молитва, но също и чрез “оправяне на пътя си” (Пс.50:23), чрез това, че ходиш в Божия път с цялата си сила – в пътя на невинността, на благочестието и на милосърдието. Избягвай злото във всеки негов образ; върши добро, колкото можеш, на всеки човек. Отречи се от себе си, от собствената си воля във всичко; носи кръста си всеки ден. Бъди готов да отсечеш дясната си ръка, да извадиш дясното си око и да ги хвърлиш. Бъди готов да понесеш загубата на блага, приятели, здраве и всякакви други неща на този свят, за да можеш да влезеш в небесното царство.

Въведение към проповед 32

Дванадесета проповед върху Проповедта на планината

Едва ли има друга проповед, която да се нуждае повече от следващите няколко предварителни разяснения, ако не искаме тя да бъде криво разбрана като съдене над другите – нещо, което самият проповедник така впечатляващо критикува като опасност за християните.

Най-напред, и тук Уесли се намира – не само по негова преценка – в една църковна ситуация, пропита от един поток на беззаконие и повърхностна духовност, заплашваща да превърне Божията благодат в “евтина”.

Второ, както в двете предходни проповеди, Уесли говори за спасението на човека, което е застрашено от фалшиви примери и заблудително проповядване.

Трето, по отношение на фалшивите пророци на своето време той прави всичко необходимо – сочи им опасното за самите тях и за другите поведение и се старее да ги приведе към покаяние.

Доброжелателният читател може да усети загрижеността на Уесли за тези, които са разбрали по погрешен начин християнския живот, въпреки остротата на използваните изрази и категоричността на изречената присъда, особено по отношение на призивите “да поучават другите за пътя към небето” (2). За Уесли е лесно да идентифицира “лъжливите пророци”: понеже има само един път към небето, лъжливи пророци трябва да са онези, които не го сочат или сочат някакъв друг път, вместо него – независимо как бива наричан той (2-5). Уесли дава израз на своето огорчение от настоящето, както пророк Илия: “десетки хиляди мъдри и почитани мъже от различни църковни общности предават Бога и хората и убиват душата на човека” (I, 7).

Дейността на тези хора е още по-опасна, когато те излизат с “вид на невинност” (II, 2), на полезност (II, 3), на религиозност (II,

4) и на любов (II, 5) и “предназват” другите от опасностите на крайностите и ентусиазма. Това, че става дума за духовници, лесно си проличава от откъс III, 3 и сл. Затова авторът отговаря на очаквания въпрос дали човек изобщо трябва да посещава техните богослужения, да слуша техните проповеди (III, 6) и да приема Господна вечеря от тях (III, 8). Отговорът на Уесли е предпазлив, понеже сам Исус е препоръчал (Мат.23) да се слушат книжниците и фарисеите, въпреки фалшивия им начин на живот. “При определени условия” може дори тълкуването на лъжепророците да е вярно (III, 6). Действителността на тайнствата не зависи от “добродетелността на оня, който ги извършва, а от верността на Оня, Който ги е учредил” (III, 8). Затова във всеки случай трябва с молитва пред Бога да се вземе лично решение какво да се прави.

Уесли завършва своята проповед с предупреждението срещу гнева, презрението и прибързаното осъждане на лъжепророците, както и с един настойчив и остър апел към “слепите водачи на слепците” (III, 10-14). По безплодието на своето проповядване те трябва да познаят, че Господ не е с тях, и да се смирят пред Него, за да може Христос да ги направи годни проповедници на Евангелието, които да сочат на другите пътя към небето.

Проповед 32

ОПАЗВАНЕ ОТ ЛЪЖЛИВИТЕ ПРОРОЦИ
(Дванадесета проповед върху Проповедта на планината)

“Пазете се от лъжливите пророци, които дохождат при вас с овчи дрехи, а отвътре са вълци грабители. От плодовете им ще ги познаете. Бере ли се грозде от тръни, или смокини от репей? Също така всяко добро дърво дава добри плодове, а лошото дърво дава лоши плодове. Не може добро дърво да дава лоши плодове; или лошо дърво да дава добри плодове. Всяко дърво, което не дава добър плод, отсича се и се хвърля в огъня. И тъй, от плодовете им ще ги познаете.”

(Матей 7:15-20)

А) Егва ли може да се изрази или схване колко души бързат към погибел, защото не са се убедили, че трябва да ходят по тесния път, макар че това е единственият път към вечното спасение. Това наблюдаваме всеки ден. Толкова е голяма глупостта и безумието на човечеството, че хиляди продължават да тичат към ада само защото пътят натам е широк. Правят го, защото и другите правят същото; понеже толкова много погиват, те желаят да направят числото им още по-голямо. Това е удивителното влияние на примера върху слабите и окаяни човешки чада. С него пастта на смъртта се пълни с безбройни души, попаднали във вечно проклятие.

Б) За да предупреди хората и да ги предпази от подобна масова епидемия, Бог е изпращал Своите посланици да викат високо и да показват опасността, в която хората са изпаднали. Поколение след поколение Божиите слуги, пророците, са сочили тясната пътека и са предупреждавали хората да не се поддават на влиянието на

света. Но какво се случва, когато часовете сами се спъват в това, за което са надзиравали другите хора? Когато пророците пророкуват измами и подбуждат народа да се заблуди? Когато наричат пътя към вечен живот път към гибел и увещават другите да преминат от тесния път към широкия?

В) Това нечувано ли е, необичайно ли е? Не, Бог знае, че не е! Подобни примери са почти безбройни. Намираме ги по всяко време и у всеки народ. Но колко е ужасно, че посланиците на Бога се превръщат в чираци на дявола! Тия, чиято задача е да указват на хората пътя към небето, на дело ги учат на пътя към ада. Те са като скакалците в Египет, които изпоядоха оцелялото след града (Изм.10:5). Те поглъщат остатъка от хората, които не са покварени от лошия пример. Така че не без основание нашият Господ ни предупреждава така сериозно: “Пазете се от лъжливите пророци, които дохождат в овчи кожи, а отвътре са вълци грабителни”.

Г) Това е предупреждение от висша важност. За да намери то отзвук в сърцата ни, трябва да се запитаме, първо, кои са тези лъжливи пророци; второ, какво е външното им поведение и, трето, как можем да разберем какви са всъщност, независимо от благочестивия им вид.

I. 1. Първо, кои са тези лъжливи пророци? Трябва да ги разпознаваме добре, защото именно те изопачават Писанията за своя погибел (2 Петр.3:16). За да не затънем в празни дискусии, аз няма да вдигам пушилка, както някои правят, нито ще си служа с неточни риторични пословици, за да не обърквам сърцата на простичките хора. Ще кажа някои тежки, прости истини, които никой не може да отрече, ако не е изгубил разума и съвестта си; истини, стоящи в тясна връзка с предходната ми проповед.

2. Под “пророци” тук не се разбират онези, които предсказват бъдещите неща, а които говорят в името на Бога; хора, които декларираат, че са изпратени от Него, за да учат другите на пътя към небето.

“Лъжепророци” са тия, които посочват един лъжлив път,

който не води към небето, или (което в крайна сметка е същото) това са хората, престанали да посочват верния път.

3. Всеки широк път неминуемо е погрешен. Затова има едно просто и сигурно правило: “Който учи хората да вървят по широкия път, път, по който вървят мнозина, е лъжепророк”.

Обратно, верният път към небето е тесен. Който не учи хората да следват тесния път и да следват малцинството, е лъжепророк.

4. По-ясно казано, единственият верен път към небето е пътят на смиренieto, на съкрушеността, на разкаянието, на святия копнеж и любовта към Бога и ближния; пътят, по който вършим добро и претърпяваме страдания заради Христос. Затова лъжепророк е тоя, който сочи към друг път и твърди, че той води в небето.

5. Няма значение как ще се нарича този друг път. Може да го наричат “вяра” или “добри дела”, или “покаяние”, или “покаяние, вяра и ново покорство”. Всичко това са хубави думи. Но който под тия или подобни понятия учи хората да следват някакъв друг път, различаващ се от посочения, е наистина лъжлив пророк.

6. Колко повече попадат под осъждение ония, които говорят зле за добрия път! Това са преди всичко сочещите към противоположния път: пътя на гордостта, на лекомислието, на страстите, на светските копнежи; пътя на любовта към удоволствията, по-голяма от любовта към Бога; пътя на враждебността към нашите ближни, на пренебрегването на добрите дела; пътя, по който не срещаме нито зло, нито преследвания заради правдата.

7. На въпроса “Кой поучава, че именно тоя е пътят към небето?”, отговарям: десетки хиляди достопочитаеми мъже от различни църковни общности. Всички те окрилят гордите, безделниците, гневливите, любителите на света, на удоволствията, несправедливите и враждебните, лекомислените, безгрижните, наивните, безполезни същества; хората, които не търпят позор заради правдата, въобразяващи си, че пътуват към небето. Това са лъжепророци в най-тесния смисъл на думата. Те предават Бога и хората. Не са нищо друго, освен първородни чада

на дявола, най-старши синове на Аполион, на разрушителя. Те са много по-лоши от обикновените главорези, защото убиват душите на хората. Неуморно населяват селенията на ада и когато дойде време да последват погубените от тях души, преизподнята ще се раздвижи поради тях, за да ги посрещне (Ис.14:9).

II. 1. Но явяват ли се те сега в истинския си образ? В никакъв случай. Ако го правеха, нямаше да могат да погубват. Вие щяхте да сте предпазени и да бягате за живота си. Затова си придават точно противоположния изглед. Това е второто, за което искаме да размислим: “Дохождат при вас като вълци в овчи кожи”.

2. “Овчи кожи” – това означава привидна невинност. Лъжепророците идват в изключително благ и миролюбив вид, без каквото и да е белег за враждебност. Кой може да допусне, че тези тихи същества могат да сторят и най-малка злина на някого? Вероятно е да не са толкова усърдни да вършат добри дела, както бихме желали от тях. Но не можем да намерим никаква причина да мислим, че те желаят само едно – да нанасят поражения. Но това още не е всичко.

3. Второ, те идват с вид на полезност. На практика са призвани да вършат добро; за това именно са отделени. Особеното им поръчение е да бдят за душите ви и да ви водят към вечен живот. Заниманието им е “да правят благодеяния и да изцеляват всички, угнетявани от дявола” (Деян.10:38). И вие винаги сте били склонни да ги виждате в такава светлина – като Божи посланици, пратени да ви донесат благословение.

4. Трето, те идват с изглед на религиозност. Всяко тяхно дело е плод на съвестта им. Уверяват ви, че действат само от ревност по Бога, с което Го правят лъжец. Само от чиста грижа за вярата те я изкореняват напълно. Говорят само от любов към истината и от страх, че тя може да пострада; може би и от почит към църквата и от амбиция да я защитават от врагове.

5. Но преди всичко те претендират, че действат поради любов. Трудят се само заради вас. Не биха се напънали заради вас, ако нямаха добро мнение. Ще ви изложат дълги обяснения за добрата си воля, за грижите поради опасността, в която вие се намирате, и за

сериозното си желание да ви предпазят от заблуди, от заплитане в нови и вредни учения. Ще бъдат много печални при вида на някой, който е на прав път, че той е заплетен в странни и неразбираеми идеи или е обхванат от фанатизъм. Затова ще ви дадат съвета да си кротувате по познатия и посредствен път и да се пазите да не ставате прекалено праведни, за да не се погубите сами (Екл. 7:16).

III. 1. Но как можем да ги разпознаем, независимо от благия им изглед? Нашият славен Господ знае колко е нужно за всички хора да могат да разпознават лъжепророците, колкото и добре маскирани да са те. Знае също колко неспособни са повечето хора да изведат истината от една поредица от явления. Затова Той ни дава едно просто и кратко правило, което може да бъде разбрано дори от хора с крайно ограничени способности да правят изводи и което може да бъде приложено при всякакви случаи: “По плодовете им ще ги познаете”.

2. За да познае дали тия, които говорят в Божието име, са лъжливи или истински пророци, човек може просто да наблюдава, първо, какви са плодовете от тяхното учение. Какво въздействие оказва то върху живота. Тези хора святи и непорочни ли са във всичко. Какво е тяхното влияние върху сърцата на хората. Показва ли цялостното им поведение, че те имат свята, небесна и богоподобна природа, че имат същия дух, който беше у Христа, че са смирени, скромни и търпеливи, че обичат Бога и хората и са прилежни в добри дела.

3. Второ, лесно е за наблюдение какви са плодовете на тяхното учение у слушателите им: ако не у всички, то у повечето, защото дори апостолите не успяваха да обърнат всичките си слушатели. Имат ли Христовия Дух в себе си? Ходят ли, както Той ходеше? Започнали ли са да ходят така, защото са чули тези хора? Били ли са вътрешно и външно богопротивници, преди да ги чуят? Ако това е така, то е едно ясно доказателство, че имаме работа с истински пророци, изпратени от Бога учители. Но ако не е така, ако те не могат да поучат ефективно нито себе си, нито другите да обичат Бога и да Му служат, това е ясно доказателство, че имаме работа с лъжепророци, които не са изпратени от Бога.

4. Това е тежка гума! Малцина могат да я понесат! Нашият Господ е знаел този факт и затова продължава с няколко ясни и убедителни примери, за да докаже думите Си: “Бере ли се грозде от тръни, или смокини от репей?” Очаквате ли, че такива лоши хора ще принесат добри плодове? Със същата надежда можете да очаквате тръните да родят грозде или репейте – смокини. Доброто дърво дава добри плодове, а лошото – лоши. Всеки истинен пророк, всеки учител, изпратен от Бога, принася добрия плод на освещението. Но лъжепророкът, лъжеучителят, който не е изпратен от Бога, принася само грях и богопротивничество. Истинският пророк и учител, изпратен от Бога, не принася само понякога добри плодове, а винаги; не случайно, а, така да се каже, по необходимост. “Всяко дърво, което не дава добър плод, отсича се и се хвърля в огън”. Това ще е неминуемата участ на оня пророк, който не носи никакъв добър плод, който не спасява души от погубел и не привежда грешника на покаяние. Правилото е ясно: “По плодовете им ще ги познаете”. Истински пророци са ония, които привеждат горделивите, избухливите и безмилостни любители на този свят до това да станат смирени, скромни любители на Бога и човеците; те са изпратени от Бога, Който по тая причина одобрява думите им. От друга страна, лъжливите пророци, чиито слушатели си остават неправедни или най-малкото тези, които не могат да надминат правдата на книжниците и фарисеите, не са изпратени от Бога, затова и словото им не намира почва. И ако не се извърши чудо на милосърдие, те и техните последователи ще рухнат заедно в бездната.

5. О, бъдете внимателни с тия лъжепророци! Защото макар те да идват в овчи кожи, отвътре са вълци грабителни. Те само изтребват стадото, разкъсват го, ако няма наблизил някой да му помогне. Те няма да ви заведат в небето, не могат и да го сторят. Как ще водят по този път, като сами не го знаят? О, пазете се такива да не ви отклонят от целта и да ви накарат “да изгубите онова, което сте изработили” (2 Йоан 8).

6. Но може би ще запитате: “Щом е толкова опасно, трябва ли изобщо да ги слушаме?” Това е важен въпрос, заслужаващ внимателно обмисляне и отговор след спокойно претегляне на

аргументите. Дълги години се боях изобщо да говоря за това, защото не бях в състояние да взема становище и да издам присъда. Има много основания, които ме карат да отсека: “Не ги слушайте!” Но все пак казаното от нашия Господ за лъжепророците от Негово време ни насочва към обратното. “Тогава Исус продума на народа и на учениците Си, казвайки: На Мойсеевото седалище седят книжниците и фарисеите”, те са упълномощените и законните учители на вашата църква. “Затова всичко, що ви заръчат, пазете, но според делата им не постъпвайте, понеже говорят, а не вършат” (Мат.23:1-3). Това, че тези хора са лъжепророци в пълния смисъл на думата, личи от целия ход на служението на Господ Исус и особено от тези думи: “говорят, а не вършат”. Апостолите затова трябваше да ги разпознаят по плодовете им, защото тези плодове бяха очевидни за всички хора. По-нататък Той отново и отново предупреждава за опасността от такива пророци. Но все пак не забранява, въпреки очакванията, те да бъдат слушани. Напротив, заповядва: “Затова, всичко, що ви заръчат, правете и пазете”. Защото без слушане няма да има знание, още по-малко спазване на казаното. Нашият Господ дава ясно указание на апостолите и на целия народ при известни условия да слушат дори лъжепророците, които са познати и признати за такива.

7. Но може би ще възрази някой: тук само се указва да ги слушаме, когато те прочитат Словото пред църквата. Отговарям: ония прочитаха Писанията и същевременно ги тълкуваха. Тук няма никакъв намек, че народът трябваше да слуша едното, но не и другото. Не, самият израз “всичко, що ви казват” изключва подобно ограничение.

8. По-нататък. На тях, на лъжепророците, които неоспоримо са такива, често е поверено (о, ужас да кажа такова нещо, защото не бива да е така!) да прилагат тайнствата. Да съветваш хората да не ги слушат би означавало все едно да държиш вярващите настрана от благодатните средства. Това не бива да правим, след като премислим, че действеността на благодатните средства не зависи от благочестието на хората, на които те са поверени, а от верността на Тоя, Който ги е установил, Който ни среща по предписаните от Него пътища. Затова боя се да кажа: “Не

слушайте лъжепророците”. Дори онези, които са под проклятие, Бог може да използва за благословение и Той го върши. Защото от опит знаем, че хлябът, който разчупваме, е “да имаме общение в Христовото тяло” (1 Кор.10:16) и чашата, която Бог благославя гори чрез техните нечисти устни, е да имаме общение в Христовата кръв.

9. Затова мога да ви кажа: във всеки единичен случай подхождайте със смирена и сериозна молитва към Бога и след това действайте според най-доброто познание, което имате. Постъпвайте според това, което по ваше убеждение, цялостно погледнато, ще послужи за духовното ви благо. Приложете много старание да не осъждате прибързано, да не причислите леко някого към лъжепророците. И когато имате пълното убеждение, внимавайте да не дадете място в сърцата си на гняв или презрение. Вземете решението си в присъствието на Бога и в страхопочитание пред Него. Мога само да кажа: ако от опит откриете, че това оцелява душите ви, не ги слушайте, тихо се оттеглете и слушайте други, от които имате полза. Но ако не сте убедени, че слушането оцелява душите ви, продължавайте да ги слушате. Само “внимавайте как слушате”(Лука 8:18). Пазете се от такива хора и от учението им. Слушайте със страх и трепет, за да не се оставите да бъдете мамени и да изпаднете в заблуда. Тъй като лъжепророците постоянно смесват лъжа и истина, колко лесно можете да приемете и двете! Вслушвайте се с усърдна и постоянна молитва в Този, който единствено учи на мъдрост човешките чада. Старайте се всичко чуйте да сравнявате със закона и свидетелството (Ис.8:20). Не поглъщайте нищо, което не е изпитано, което не е премерено с мерките на светилището. Не вярвайте в гумите им, освен ако те не са потвърдени от Божието слово. Отхвърляйте всичко, което не е в тон с него и не е потвърдено от него. С особена категоричност отблъсквайте онова, което бива представено като път към спасение, но представлява нещо различно или съкращение на пътя, описан от нашия Господ като тесен път към живота.

10. Не мога да завърша, без да отправя ясно послание към хората, за които говорих дотук. О, вие, лъжливи пророци! Вие,

изсърнали кокали! Чуйте поне веднъж словото Господно! Докога ще лъжете в името Божие, като казвате, че Бог ви е говорил, след като не ви е говорил? Докога ще изкривявате правите Негови пътища и ще превръщате светлината в мрак и мрака в светлина? Докога ще учите на пътя към гибелта и ще го наричате път към живота? Докога ще доставяте души за сатана, твърдейки, че ги водите при Бога?

11. Вие, слепи водители, които затваряте небесното царство пред човечите, като сами не влизате, нито оставяте влизащите да влязат, призовавате да се върнат назад ония, които се подвизават да влязат през тясната порта. Предупреждавате с дяволски глас ония, които са направили една крачка по Божия път, да не “отиват твърде далеч”. Ония, които току-що са изпитали глад и жажда за правдата, напътствате да не стават прекалено святи. Така ставате причина ония да се спънат още на прага, да паднат и повече да не станат. О, защо правите така? Жалка печалба за вас! “Беззаконникът ще умре в беззаконието си, но от твоята ръка ще изискам кръвта му”(Йез.3:18).

12. Къде са ви очите? Къде ви е разсъдъкът? Толкова ли дълго сте лъгали другите, че сте започнали да лъжете и себе си? Кой е искал от вас да учите на един път, който никога не ви е бил известен? Толкова големи лъжци ли сте станали, щото не само учите на лъжа, но и вярвате? И можете ли наистина да повярвате, че Бог ви е изпратил, че сте Негови посланици? Не, ако Той ви беше изпратил, щяхте да вършите Неговите дела, Той щеше да потвърди словото на Своите посланици (Йез. 13:6). Но делото Му не дава плод в ръцете ви. Вие не довеждате нито един грешник до покаяние. Бог не подкрепя думите ви, защото вие не спасявате нито един грешник от смъртта.

13. Как искате да отнемете властта от думите на нашия Господ, които са толкова всеобхватни, силни и ясни? Как искате да избегнете разпознаването си по делата – зли плодове от зли дървета? И как иначе може да бъде? “Бере ли се грозде от тръни или смокини от репей?” Приложете това за себе си, то се отнася за вас. О, вие бесплодни дървета, които обременявате земята! “Доброто дърво дава добри плодове”. Не виждате ли, че тук няма

никакво изключение? Разберете, че не сте добри дървета, понеже не принасяте добри плодове. “Лошото дърво дава лоши плодове” – това сте правили от самото начало. Вашето говорене, което трябваше да бъде от Бога, е укрепило слушателите ви да вършат делата на дявола. Пазете се от Този, в Чийто име говорите, преди да се изпълни изгадената от Него присъда: “Всяко дърво, което не дава добър плод, отсича се и се хвърля в огъня”.

14. Скъпи мои братя, не забравявайте сърцата си! Вие дълго затваряхте очите си за светлината. Отворете ги сега, преди да е станало късно, преди да бъдете хвърлени във външната тъмнина. Нека никакви земни съображения не ви спират, защото иначе вечността ви е проиграна. Вие сте тичали, без да сте призвани за това. О, не вървете по-нататък! Не продължавайте да приближавате себе си и слушателите си до погибелта! Вашите усилия не са дали никакви плодове. Защо е така? Именно защото Господ не е с вас. Но можете ли сами да водите тази война? Невъзможно е. Затова смирете се пред Него. Извикай от пръстта. Той първо да съживи душата ти, да ти даде вяра, действаща чрез любов, вяра скромна и смирена, чиста и умолима, прилежна в добри дела, пълна с радост в бедствието, в позора, в скръбта, в гонението заради правдата. Така “Духът на славата и на Бога ще почива на теб” (1 Петр.4:14) и ще стане очевидно, че Бог те е пратил. Така ти действително ще извършиш делото си на благовестител и ще изпълниш службата си (2 Тим.4:5). Така Словото на Бога ще стане в устата ти “като чук, който строшава скалата” (Йер. 23:29). Тогава от плодовете ти ще стане ясно, че си пророк на Бога, както и от децата, които Той ще ти даде. И щом “обръщаш мнозина в правда”, ти ще станеш “разумен, който сияе със светлината на престола” (Дан.12:3).

Въведение към проповед 33**Тринадесета проповед върху
Проповедта на планината**

С тази проповед тълкуването на Уесли на Проповедта на планината достига още една върхна точка. Тук чрез повтаряне на лайтмотиви от предходните проповеди в един голям финал се предава същностното съдържание и целенасоченост на неговото тълкуване: обновлението на целия живот на вярващия чрез Божията благодат по образа на Исус Христос, за да бъде реална още в този живот Божията власт и да има увереност в безпрепятственото общение с Бога след смъртта. В изграждането на тази проповед се забелязва, че Уесли обръща библейската последователност и с това създава една динамика, която се придвижва от негативното към позитивното, от разрушаването към изграждането, от предупреждението към пълно с любов наставляване и към окуражаващо утешаване. Стихове 21-23 могат изцяло да бъдат вградени в част I, където те в същото време самокритично смекчават строгото разграничение от проповеди 31 и 32. Призивът “Господи, Господи” може да се чуе и от тесния път и позоваването на множеството добри дела в името на Исус е познато именно там.

Уесли разглежда най-напред случая с онзи, който гради на пясък (I, 1-6). Такъв би могъл да бъде оня, който уповава на своите евангелизаторски успехи (1), на следването на “Общите правила” (2,3) или на своите молитви, пророчества и други благочестиви дела (5), колкото и добри да са те. Липсва решаващото: религията на Исус (усъвършенстваният образ, вътрешното Царство на Бога – 4), смиреното, кротко, любещо сърце (5). Без тях един християнин не може да издържи на външните нападки и вътрешните изкушения (вода и вятърът).

Мъдрият (II, 1-4) не гради върху своето, а върху примирението чрез Христос (1); той строи своя дом върху “вечната скала”, Господ

Исус (3). И той не остава встрани от “обхвата на изкушението”; не, за него то е може би още по-лошо; но понеже той строи с вяра и любов върху Христос, няма да бъде разрушен (4). При това има едно сърце, пълно с любов към всички хора, и обича Бога с цялото си сърце, прави добро на всекиго и затова бива презиран и отхвърлян (1). Той познава себе си и света, където се чувства като гост, познава Бога и задължението си да Го прославя (2). Все пак всичко това не го защитава; той е сигурен само “под сянката на Всемогъщия” (4).

Третата част дава “практическото приложение”, което проповедникът е обещал в началото (3). Всеки човек трябва да изпита себе си на каква основа гради и да приложи към себе си всичко чето (III,1). Правоверност, съгласуване със Словото, църковничество – всичко това не може да бъде надеждна основа за нашия живот (1), както и нашата невинност (2), използването на благодатните средства (3), прилежанието в добри дела или изпълненото с Духа проповядване на Словото (4). С всичката необходима яснота и в пълно съответствие с богословието на ап. Павел и реформаторите Уесли съветва подобни достойни за похвала и благочестиви хора: “Иди и се научи на това, което толкова често си учил другите: По благодат бяхте спасени чрез вяра... учи се да висии гол на Христовия кръст и всичко, което си направил, считай за тор и боклук!”

Това е Уеслиевото богословие на кръста и същевременно източникът на неговото богословие на благодатта. Защото убеждението в пълната зависимост от Христос и Неговото спасение (6) все пак не води към духовна летаргия или към живот на освещение (5). Чрез вярата в Христос се осъществяват по-скоро реални вътрешни и външни промени, които правят подобие на Христос по-малко бледо в Неговите ученици: скръб за греховете на самия себе си и на другите хора (7), смирение пред Бога, приветливост и към “злите и неблагодарните” и предпазване от “всякаква вътрешна подбуда, противоречаща на любовта” (8). От нашето пребъждане в Бога и Божието пребъждане в нас, от “религията, която е дух и живот” (9), израства любовта към приятели и врагове, израства вътрешният живот, който е изразен

чрез блаженствата (11). Божията любов, която в Христос се изявява като непоклатима, е единствената и обновяваща за вечен живот сила, която може и трябва да подари на всички хора непоколебимо упование, ако за тях е валидно обещанието: “Както уверено ти се обхождаш с Бога сега на земята, така сигурно ще царуваш с Него и във вечността” (12).

ЗА ДВАМАТА СТРОИТЕЛИ (Тринадесета проповед върху Проповедта на планината)

“Не всеки, който Ми казва: Господи! Господи!, ще влезе в небесното царство, но който върши волята на Отца Ми, Който е на небесата. В оня ден мнозина ще Ми рекат: Господи! Господи! Не в Твоето ли име бесове изгонихме, и не в Твоето ли име направихме много велики дела? Но тогава ще им заявя: Аз никога не съм ви познавал; махнете се от Мене вие, които вършите беззаконие. И тъй, всеки, който чуе тези Мои думи и ги изпълнява, ще се оприличи на разумен човек, който е построил къщата си на канара; и заваля дъждът, придойдоха реките, духнаха ветровете, и устремиха се върху тая къща; но тя не падна, защото бе основана на канара. И всеки, който чуе тези Мои думи и не ги изпълнява, ще се оприличи на неразумен човек, който построи къщата си на пясък; и заваля дъждът, придойдоха реките и духнаха ветровете, и устремиха се върху тая къща; и тя падна и падането ѝ бе голямо.”
(Матей 7:21-27)

А) Нашият божествен Учител ни е запознал с пълната воля на Бога относно пътя на спасението и е обърнал вниманието ни към най-главните пречки да ходим по него. Сега Той завършва с горните важни думи. С тях поставя печата Си под пророческите Си думи и влага целия Си авторитет в тях, за да бъдат те валидни за всички времена.

Б) Защото така казва Господ (за да не може на никого да му мине мисълта, че има някакъв друг път): “Не всеки, който Ми казва: Господи, Господи!, ще влезе в небесното царство ... и къщата падна и падането ѝ беше голямо.”

В) В тази проповед искам да разгледам, първо, примера на строителя, градящ върху пясък; второ, да посоча мъдростта на тоя, който гради на канара, и, трето, да завърши с практическо приложение.

I. 1. За първия нашият Господ казва: “Не всеки, който Ми казва: Господи, Господи!, ще влезе в небесното царство.” Това е едно решение на Бога, което е непреходно, което трае завинаги. Затова за нас е от първостепенна важност да разберем цялата мощ на тези думи. Какво да разбираме под това: “който Ми казва: Господи, Господи”? Несъмнено се има предвид човек, който иска да върви по друг път към небето. Това включва всичките добри думи, цялото благочестие на езика, всяко произнасяне на вероизповеданието, всяко изразяване на верските убеждения, повтарянето на молитвите, изговарянето на благодарностите към Бога. Ние можем да говорим добри неща в името Му и да прогласяваме Неговите благости пред човешките чада. Можем да говорим за всичките Му славни дела и да прогласяваме милостта Му из род в род. Можем, пояснявайки духовните неща на духовните човеци, да им разкриваме смисъла на Божието откровение. Можем да осветляваме тайните на Божието царство, скрити от създанието на света. Можем да говорим с човешки и ангелски езици за дълбочините на божественото. Можем да прогласяваме пред грешниците: “Ето Божия Агнец, Който носи греховете на света.” Да, можем да правим това с такава божествена сила и с такива доказателства от Дух и от сила, щото да обръщаме грешници от заблудения им път и да покриваме множество грехове. И все пак е твърде възможно това да не е нищо повече от викане: “Господи, Господи!” Ако аз с успех съм проповядвал по този начин, въпреки това мога да бъда причислен към тия хора. Чрез Божията ръка мога да изтръгвам много души от устата на ада и въпреки това сам да попадна там. Да въздигна мнозина в небесното царство и все пак сам да не вляза там. Скъпи читателю, ако Бог е благословил поне чрез една моя дума душата ти, то моли се Той да бъде милостив към мене, грешника!

2. Второ, това “Господи, Господи!” може да включва въздър-

жането от зло. Можем да се пазим от всеки външен грях. Можем да се отвръщаме от всякакви думи и деяния, които са забранени от Божието слово. Може да сме в състояние да кажем на другите хора: “Кой от вас ме обвинява в грях?” (Йоан 8:46) Съвестта ни може да е чиста от всякакво външно прегрешение срещу Бога и човеците. Може относно външните си действия да бъдем свободни от всякаква скверност, богопротивничество и неправда или, както апостолът свидетелства за себе си, “по правдата, която е от закона, непорочен” (Фил.3:6), т.е. относно външната правда. И въпреки това не сме оправдани. Това не е нищо повече от повтаряне: “Господи! Господи!”, и ако не надмогнем това положение, няма да влезем в небесното царство.

3. Трето, това повтаряне може да обхваща много от нещата, които обикновено биват наричани добри дела. Един човек може да участва в Господната трапеза, да слуша множество отлични проповеди и да не пропуска никаква възможност да прилага останалите благодатни средства. Аз мога да правя добро на своя ближен, да раздавам хляб на сиромасите и да обличам голите. Мога да съм толкова усърден в добри дела, че “да раздам всичкия си имот за прехрана на сиромасите” (1 Кор.13:3). Да, мога да върша всичко това дори с желанието да угодя на Бога и с истинското убеждение, че Му угаждам по този начин. (Това несъмнено е така при хората, които считат, че Бог очаква от нас само да Му казваме: “Господи! Господи!”) И въпреки това няма да имам дял в славата, която ще бъде открита.

4. Ако някой се чуди на казаното, той трябва да признае, че не му е позната цялата религия на нашия Господ Исус Христос и особено съвършеният ѝ облик, описан ни в тази проповед. Защото колко много липсват на всички тези усилия оная правда и святост на истината, която Той е описал в нея! Колко са отдалечени те от вътрешното небесно царство, отварящо се още сега в душата на вярващия, започващо от едно синапово зърно, но после развиващо огромни разклонения, в които растат плодовете на правдата, на добрите мисли, думи и дела...

5. Но нашият Господ знаеше толкова добре, колкото и често повтаряше, разглежданата истина, че мнозина няма да я приемат.

Затова изтъква, че “мнозина” (не един или неколцина, това не е рядък или особен случай) “в онзи ден ще Ми река̀т” не само, че са изrekli много молитви, много са Го прославяли и хвалили, въздържали са се от зло и са вършили добро; те ще добавят и нещо повече: “не в Твоѐто ли име пророкувахме, не в Твоѐто ли име бесове изгонвахме и не в Твоѐто ли име направихме много велики дела?” (22) “Пророкувахме” – ние направихме волята Ти известна на хората, показахме на грешниците пътя към мир и слава. И това сторихме в Твоѐто име, според истините на Твоѐто Евангелие; да, с Твоята власт, която утвърждава чрез Святия Дух словото, изпратено от небето. Също в Твоѐто име или чрез Твоѐто име изгонвахме бесове от души, в които те са обитавали дълго време и са ги считали за свое пълно и несъмнено притежание. В Твоѐто име, чрез Твоята мощ, а не чрез нашата извършихме много велики дела, така щото дори “мъртви чу̀ха гласа на Божия Син” (Йоан 5:25), когато Той говореше чрез нас, и оживяха. “Но тогава ще им заявя: Аз никога не съм ви познавал”, дори когато сте гонили бесове в името Ми. Дори тогава не ви познавах като Свое притежание, защото сърцето ви не беше право пред Бога. Не бяхте кротки по сърце, не обичахте нито Бога, нито хората, не бяхте се обновили по Божия образ, не бяхте святи, както Аз съм свят. “Махнете се от Мене вие, които вършите беззаконие”, защото такива сте, въпреки всичко вие сте престъпници на Моя закон на съвършената и свята любов.

6. За да бъде съвършено необорим, нашият Господ си служи с пример. “Всеки, който чу̀е тези Мои думи и не ги изпълнява, ще се оприличи на неразумен човек, който построи къщата си на пясък, и като заваля дъждът, придойдоха реките и духнаха ветровете, и устремиха се върху тая къща” – нещо, което рано или късно ще стане с душата на всеки човек – пороят на външните изкушения или вътрешните съблазни, бурите на гордостта, на гнева, на яростта или на желанието. “И тя падна, и падането ѝ беше голямо” – така че се стигна до вечна гибел. Това ще стане с всички, които се задоволяват с нещо по-малко от религията, описана по-горе. И падането им ще е толкова по-голямо, колкото повече чу̀ват думите на Христа, но не ги изпълняват.

II. 1. На второ място, трябва да посоча мъдростта на хората, които чуват, но и вършат, и така строят къщата си на канара. Истински мъдър е този, който върши волята на Небесния Отец, който надминава в правдата си книжниците и фарисеите. Той е нищ по дух, той познава себе си, както е бил познат (1 Кор.13:12). Вижда и чувства всичките си грехове и вината си, докато те не бъдат умити в кръвта на примирението. Наясно е със състоянието си на изгубен, на подложен на Божия гняв, с пълната си неспособност да си помогне сам, докато не бъде изпълнен с мира и радостта на Святия Дух. Смирен и приветлив е, търпелив с всички. Не въздава зло за зло или хула за хула, а напротив, благославя, докато не победи злото с добро (Рим.12:21). Душата му не жадува за нищо друго, освен за живия Бог. Сърцето му е пълно с любов към всички хора, готов е да даде живота си за враговете си. Обича Господа, своя Бог, с цялото си сърце, душа, ум и сила. В небесното царство ще влезе само този, който върши добро в такъв дух и поради това бива презиран и отхвърлян, мразен и осъждан, преследван от хората. Радва се и се весели, защото знае в Кого е повярвал и е сигурен, че сегашната временна скръб произвежда все по-голяма слава на небето.

2. Колко истински мъдър е такъв човек! Той познава себе си като един вечен дух, идещ от Бога, обитаващ в къща от кал, за да не върши своята воля, а волята на Този, Който го е пратил. Познава света като място, където трябва да прекара известен брой дни или години не като жител, а като чужденец и пришълец, запътил се към вечните обиталища. Така и се отнася към света, не злоупотребява с него, защото знае, че е преходен. Познава Бога, Той е негов Отец и приятел, първопричината за всичко останало, Господ на духовете на всяка твар, единственото щастие за всяко надарено с разум същество. Вижда по-ясно, отколкото на сиянието на слънцето по пладне, че призванието на човека е да възвеличава своя Създател, да Го обича и да се радва в Него във вечността. Със същата яснота вижда и средствата, водещи към тази цел, към радостта в Божията слава, към блаженството още отсега да познаваш Бога, да Го обичаш и следваш, да вярваш в Исус Христос, Когато Той е пратил.

3. И в Божиите очи такъв човек е разумен, защото строи къща на канара, върху вечната канара Господ Исус Христос. С право Исус е наречен така, защото е непоклатим, защото е “същият вчера, днес и до века” (Евр.13:8). За Него свидетелстват както Божиите човеци от древността, така и апостолите: “Отдавна Ти, Господи, си основал земята и дело на Твоите ръце са небесата. Те ще изчезнат, а Ти ще пребъдваш, да, всички те ще овехтеят като дреха, като облекло ще бъдат сменени и изменени. Но Ти си същият и Твоите години няма да се свършат” (Пс.102:25-27). Умен е такъв човек, който строи на подобна канара, който взема за единствен фундамент Христовата кръв и правда, онова, което Спасителят е сторил за нас. По тоя крайъгълен камък сравнява той вярата си и полага върху Него цялата тежест на душата си. Научен е от Бога да казва: Съгреших, Господи! Заслужих бездните на ада, но ще бъда “гаром оправдан чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим.3:24). “Живота, който сега живея в тялото, го живея с вярата в Божия Син, Който ме възлюби и предаде Себе Си за мене” (Гал.2:20). Този сегашен живот е един божествен, небесен живот, скрит в Христос. Дори в тази плът живея един живот на любов, на чиста любов към Бога и хората, един живот на святост и блаженство, като хваля Господа и върша всичко за Негова слава.

4. Все пак такъв човек не би да мисли, че не трябва да воюва, че е осигурен против изкушението. Бог е обещал да опази благодатта, вложена в него. Той трябва да бъде изпитан с огън като златото (Откр.3:18). Няма да бъде изпитван по-малко от непознаващите Бога хора; даже може би повече от тях, защото сатана няма да се поколебае да изпита до крайност хората, които не може да увреди. Порошцата ще се устремят, но в такова време и по такъв начин, който е угоден не на княза на мрака, а на Бога, чието царство владее над всичко. Водите ще се втурнат, вълните им ще се издигнат и ще беснеят ужасно. Но Господ ще остане и над тях вечен цар и ще каже: “Дотук ще дохождаш, но не по-нататък, и тук ще се спират гордите ти вълни!” (Йов 38:11). Ветровете ще задухат и ще се стоварят върху къщата, сякаш искат да я изтръгнат из основи, но няма да им се удаде; тя няма да падне, защото е стъпила на канара. Построена е върху Христос

с вяра и любов, ето защо няма да бъде съсипана. Човекът няма да се уплаши, ако би се и земята поклатила (Пс.46:3) и планините биха се преместили всред моретата. Дори ако бучат и се вълнуват водите, “който живее под покрива на Всевишния, той ще пребъдва под сянката на Всемогъщия”) Пс.91:1).

III. 1. Колко непосредствено засяга всеки човек приложението на всичко това, внимателното изпитване дали строи на основата на пясък или канара! Доколко си загрижен ти да запиташ: коя е основата на моята надежда? Върху какво основавам аз очакванията си да вляза в небесното царство? Дали то не е стъпило върху пясък? Върху правотността или точните възгледи, които наричам вяра, злоупотребявайки с думите? Върху това, че притежавам редица становища, може би по-разумни и съответстващи на писанията от много други? Ах, какво безумие! Това се казва наистина градене върху пясък, даже върху морската пяна! Въпреки силата на убежденията ми това означава да се опирам на нещо, което не може да ме издържи. Може би градя на това, че принадлежа към една правоверна църква, реформирана според британските представи, благословена с най-чистото учение, с най-древната литургия, с една църковна уредба, най-близка до апостолската. Това са несъмнено неща, заради които трябва да хваля Бога, те са улеснения да намеря спасение, но не са самото спасение. Сами по себе си те не ме ползват никак; заради тях ще остана без извинение и ще ме докарат до тежко проклятие. Затова всяко мое изграждане на такава основа е изграждане върху пясък.

2. Ти не можеш, ти не бива да правиш това. Върху какво друго основаваш своята надежда за спасение? Върху своята невинност? Върху това, че на никого не вършиш зло и не нараняваш никого? Добре, подобна защитна реч може да е оправдана. Праведен си във всичките си деяния, напълно порядъчен човек си, даваш всекому дължимото, нито мамиш, нито потискаш никого; вършиш правда на всеки и имаш чиста съвест пред Бога. Не живееш в никакъв съзнателен грях. Дотук добре, но това още не е всичко. Можеш да постигнеш подобно състояние, но все пак да не влезеш в небето. Дори ако твоята порядъчност произтича от правилни принципи,

тя е само нищожна част от религията на Христос. Но очевидно си обърнал нещо в самата основа и затова нямаш нищо общо с нея. Все още градиш на пясък, защото там виждаш основата на надеждата си за спасение.

3. Отиваш ли по-нататък? Прибавяш ли към въздържането от всякакво зло и прилагането на всички благодатни средства? Вземаш ли участие при всеки случай в Господната вечеря? Молиш ли се насаме и с други? Постиш ли често? Слушаш ли Божието слово, изучаваш ли го и разсъждаваш ли върху него? Всичко това трябва да вършиш от самото начало, откакто си насочил лицето си към небето. И все пак всички тези неща не са нищо, ако останат сами за себе си. Те са нищо без най-важното в закона. Това си забравил. Не ти е известно от собствен опит що е вяра, милосърдие и Божия любов, що е святост на сърцето и отворено за душата небе. Ти продължаваш да градиш върху пясък.

4. Преди всичко и над всичко, прилежен ли си в добри дела? Не пропускаш ли възможност да сториш добро на всеки човек? Храниш ли гладните и обличаш ли голите, спохождаш ли сираците и вдовиците в тяхната мъка? Посещаваш ли болни? Донасяш ли облекчение на затворници? Когато те посети странник, приемаш ли го? Давай нататък, приятелю! Пророкуваш ли в името Христово? Проповядваш ли истината, която е в Христос? Съпровожда ли влиянието на Неговия Дух словото ти и превръща ли го в Божия сила за спасение? Прави ли те Той способен да извеждаш грешниците от мрак към светлина, от робството на дявола към Бога? Тогава иди и научи що значи тази дума: “По благодат сте спасени чрез вяра”, а “не чрез праведни дела, които не сме сторили, но по Божията милост” (Тит 3:5). Научи се да увиснеш гол на Христовия кръст и да считаш всяко сторено от теб дело за измет! Обърни се към разпнатия до Христос разбойник, към блудницата, от която бяха изгонени седем бяса. Иначе си все още върху пясъка и след като си спасил душите на другите, собствената ти душа погива.

5. Господи, придай ми вяра, ако вече имам такава! Ако нямам, дай ми такава поне колкото едно синапово зрънце! Но пък “каква полза, ако казваш, че имаш вяра, а нямаш дела?” (Як.2:14). Може ли

тя да те спаси? О, не! Вярата, която няма дела, която не произвежда вътрешна и външна святост, която не преобразява сърцето по Божия образ и не ни очиства, както Бог е чист; оная вяра, която не създава религията, описана в предходната глава, не е вярата на Евангелието, не е християнска вяра, не е вяра, водеща към блаженство. О, пази се – повече, отколкото от другите клопки на сатана – да се задоволяваш с подобна несвята, нищожна вяра. Ако уповаваш на такава вяра, си изгубен навеки; все още строиш на пясък. Дойдат ли ветровете и устремят ли се водите, пагането ти ще бъде голямо.

6. Така че строй на канара. Опознай себе си чрез Божията благодат. Разбери и почувствай, че си роден като грешник и в грях те е зачела майка ти, че си трупал грях върху грях, откакто си започнал да правиш разлика между добро и зло. Признай, че заслужаваш вечна гибел, и се раздели с всякаква надежда да се спасиш сам. Нека цялата ти надежда се крепи върху това, че си умит в кръвта и очистен от Духа, че всичките ти грехове са понесени от гървото (1 Петр. 2:24). И когато узнаеш, че Исус отне твоите грехове, смири себе си още повече пред Него с постоянното чувство на зависимост относно всякакво добро дело, мисъл и дума, на съзнаване на пълната си негодност да извършиш нещо добро, ако Той не те напоява всяка минута (Исая 27:3).

7. Така че плачи за греховете си и скърби по Бога, докато тъгата ти се превърне в радост. А и тогава плачи с плачещите и за всички, които не плачат за себе си. Скърби за греховете и страданията на човечеството и нека пред очите ти постоянно да е безбрежният океан на вечността, бездънен и неизмерим, погълнал вече милиони и милиони човеци и отворил устата си, за да лапне и онези, които все още са живи. Погледни първо към Божия дом, вечен на небето, а после и царството на мъртвите, тази бездна без покрив. Тогава оцени всеки миг, който едва е изникнал и вече бива погълнат от времето.

8. По този начин прибави към сериозността си смиренieto на мъдростта. Поддържай всичките си страсти в равновесие, но особено гнева, грижите и страха. Дръж се спокойно във всичко, което е по Божията воля. Учи се да бъдеш доволен във всичко, в

което попадаш. Бъди мил с добрите, приветлив към всекиго, особено към злите и неблагодарните. Въздържай се не само от външните белези на гнева, като избягвай да наричаш брата си “безделнико” или “бунтовни безумецо”, но и предотвратявай всеки вътрешен подтик, противоречащ на любовта, ако и да има такъв в сърцето ти. Бъди гневлив спрямо греха като оскърбление срещу божеството, но обичай грешника, както нашият Господ прави, макар и наскърбен поради коравината на човешкото сърце. Той тъгуваше за грешниците, но се гневеше на греха. Така и ти, “гневи се, но без да съгрешаваш” (Еф. 4:26).

9. Гладувай и жадувай “не за храна, която се разваля, а за храна, която трае за вечен живот”(Йоан 6:27). Положи под нозете си света и неговите неща, всичките си богатства, почести и удоволствия. Какво може да ти даде той? Остави мъртвите да погребват своите мъртви, следвай образа на Бога. Ако веднъж в душата ти се е пробудило святото желание по святостта, пази се да не го удовлетворяваш с нещото, наричано благочестие – тази жалка и блудкава пиеса, тази религия на външното актьорство и формализъм, която кара сърцето да се валя в праха, по-плътско и земно от всякога. Нека нищо друго не те удовлетворява, освен силата на блаженството в Бога, освен една религия, която е дух и живот, освен пребъждането ти в Бога и на Бог в теб, освен това да си жител на вечността, освен влизането “зад завесата” (Евр.6:19) чрез кръвта на поръсването и освен сядането с Христа в небесни места (Еф.2:6).

10. Понеже виждаш, че всичко това е възможно чрез Тоя, Който те укрепява, чрез Христос, бъди милостив, както е милостив небесният Отец. Обичай ближния си както себе си. Обичай приятели и врагове като собствената си душа; нека любовта ти бъде търпелива и настояща към всеки. Нека тя бъде приветлива, кротка и блага, да те подбужда към сърдечно опазване на достойнството, към топла и чувствителна нежност. Нека се радва с правдата, когато я намери, с правдата, даваща блаженство. Бъди радостен за всичко, което служи за Божия слава и подбужда добра воля между човеците. Прикривай всичко с любов, говори за мъртвите и отсъстващите само добро, хващай вяра на всичко,

което по някакъв начин служи за освобождението на ближните. На всичко се надявай, всичко претърпявай като победител над всякаква агресия, защото любовта никога не отминава, нито сега, нито във вечността.

11. Нека сърцето ти бъде чисто, умито чрез вярата от всякаква несвята подбуда. Очисти себе си от всяка плътска и духовна нечистота, като се усъвършенстваш в святост със страх от Бога (2 Кор.7:1). Защото чрез силата на благодатта Му ти си умит от гордост поради дълбоката си нищета по дух; от гнева и от всяка зла и необузdana страст чрез смирението и милосърдието; от всякакво друго желание, освен да угаждаш на Бога и да се радваш в Него чрез гладуването и жагуването за правдата. Обичай Господа, твоя Бог, с цялото си сърце и с всичките си сили.

12. С една дума, нека твоята религия бъде религия на сърцето. Нека тя бъде положена в най-дълбокото място на душата ти. Бъди дребен, нищожен и зъл в собствените си очи (повече, отколкото думите могат да изразят това); бъди покорен и свален в праха чрез Божиата любов, която е в Христос. Размисли добре! Нека цялата насоченост на твоите думи, мисли и дела произтича от най-дълбокото убеждение, че се намиращ на ръба на дълбоката бездна и заедно с останалите човеци можеш да се намериш или долу, във вечния огън, или във вечната слава. Нека душата ти бъде изпълнена с благост, нежност и търпение към всички хора. Нека всичко у теб да жагува по Бога, по живия Бог, да е изпълнено с копнеж за подобие по Неговия образ! Така покажи вярата си чрез делата си. Осъществявай волята на своя небесен Отец. Колкото по-сигурно ходиш тук, на земята, по Бога, толкова по-сигурно ще е царуването ти с Него във вечността.

Въведение към проповед 34

Произход, същност, свойства и функции на Закона

Тази проповед трябва да бъде разглеждана заедно със следващата, съставена от две части проповед върху Рим. 3:11 (проповеди 35 и 36). Тези проповеди са издадени през 1750 г. и по-скоро трябва да бъдат оценявани като малки богословски трактати.

В тях Уесли с голяма убедителност представя своята позиция по един дълго дискутиран в английското съживително движение въпрос. Това е въпросът за ролята на закона в живота на човека, който според евангелското благовестие идва до спасение не чрез изпълняването на закона, а само чрез вяра в Божията благодат чрез Исус Христос. Но голямата идея на Уесли е, че достигналият до спасение човек не остава на вратата на спасението, а расте във вярата и напредва по пътя на освещението. Той не бива да спира до “чуждата” правда Христова, която бива “вменена” на вярващия: тази правда трябва да стане конкретна и видима в живота на оправдания (вж. проповед 20). Когато това схващане не бива застъпвано достатъчно ясно и интензивно, Уесли се бои, че проповядването на Евангелието деградира до проповядване на една “евтина благодат”. Затова той разпознава едно пренебрежение към Божия закон у мнозина представители на английското съживително движение, които стоят на калвинистки позиции. Според него това е проява на “антиномизъм”. Опонентите на Уесли се боят, че неговото наблягане на освещението би застрашило Евангелието чрез отварянето на една нова врата за проповядване на правда чрез дела. Те смятат, че Уесли ще отклони църквата към един евангелски “морализъм”.

Още в 1745 г. двете страни в поредица брошури развиват открито своите съображения. Уилям Къдуърт, един от главните опоненти на Уесли, за нещастие, изгражда фронт между “проповедниците на Евангелието” и “проповедниците на Закона”.

Където Евангелието се проповядва, Законът трябва да престане да бъде предмет на благовестието, твърди той. За целта се позовава на класическия текст в Рим.10:4, където Христос е наречен “край на Закона” (в авторизираната версия на крал Джеймс текстът гласи следното: ”For Christ is **the end of the law...**”). Недоразумението, причинено от подобен начин на аргументация, Уесли иска да разкрие със своите три “проповеди” върху темата за закона.

В началото проповед 34 се опитва да направи разликата между нравствен и церемониален Закон, позната още в ранната църква. Това, с което вярващите вече нямат нищо общо, е именно законът в неговия (старозаветен) култов, респ. церемониален аспект. Същественото в закона е моралният аспект, както се вижда например от Исусовата Проповед на планината (виж проповед 25 и въведението към нея). Така разбираният закон не е изгубил нищичко от силата си. За този закон казва и Павел, че е свят, правилен и добър. За Уесли законът важи като “неразрушим образ на един Възвишен и Свят”. Този закон за него е не само предмет на спасителното откровение, но е и нещо, “написано с Божия пръст в сърцето” на незачитащия това откровение, паднал човек. Отвръщащият се от Бога, “чужд на живота от Бога” човек “изгася” моя Закон “почти напълно в сърцето си”, но все пак запазва една сянка от моя “образ на божествената същност” в себе си.

Най-важните богословски изявления се намират в IV част, където се разисква функцията на закона. Твърде малко вероятно е на Уесли да е известна протичащата в евангелското богословие на континента дискусия относно “третата употреба на Закона”. Въпреки това той поучава една тройна функция на Закона. Най-напред, законът “изобличава греха”, “убива грешника”, като разрушава живота му, върху който той е положил упованието си. Второ, той “оживотворява”, като води човека при Христос, Който го оправдава. В тази първа и втора употреба законът се явява “под строгото лице на един детеводител”. Тук малко се виждат благостта и любовта, които спадат към божествените качества на закона и които Уесли е споменал във II, 10-12, но това е само на преден план, набляга авторът, защото на заден план стои

Божията любов, която употребява аспектите на закона за техните същински цели. Както може да се очаква, третата функция на Закона заема най-голямо място в изложението (IV,3-10): законът поддържа живота на вярващия! Той е главното средство на Святия Дух “за все по-плътното приближаване на божествения живот към нас”. С други думи, законът изисква освещение. Уесли съжалява, че тази трета употреба на Закона даже “между истинските Божи чада” бива зачитана така малко. С това той има предвид английските калвинисти и хернхутците, които твърде лекомислено се позовават на Рим.10:4. Подозрението, че наблягането на Закона затъмнява проповядването на Евангелието, Уесли отхвърля със следната аргументация: Христос е край на Закона като път към праведността; законът не ни прави праведни; своята правда ние получаваме, като вярата ни води към Христос; но щом сме при Христос, законът ни среща у Него и ни дава да добием сила в Христос, за да вършим повеленията на Неговия закон. Удивително е, че английските калвинисти не забелязват колко тясно се приближава тук Уесли до Калвин. Това, че лутерански мислещите хернхутци имат проблеми с Уеслиевото тълкуване на Закона, е по-разбираемо.

ПРОИЗХОД, СЪЩНОСТ, СВОЙСТВА И ФУНКЦИИ НА ЗАКОНА

“Тъй щото законът е свят и заповедта – свята, праведна и добра”.

(Рим. 7:12)

I. Между всички въпроси на вярата има много малко теми, които биват така слабо разбирани като тази. На читателя на Посланието към римляните обичайно се казва, че под закон Павел има предвид юдейския закон. Така възниква погрешното разбиране, че нямаме нищо общо с него, и продължаваме да четем по-нататък, без да отделим време и да помислим върху тази тема. Други не се съгласяват с такова значение. Изхождайки от факта, че Павел пише на римляните и че в началото на главата той говори за римски правила, те твърдят, че тук става дума за римското право. Тъй като и двете неща са им еднакво безинтересни, тия хора отминават текста без по-нататъшни опити за вникване, защото мислят, че става дума за мимоходом споменати примери, имащи за цел да илюстрират други истини.

II. Но един внимателен читател на изложението на ап. Павел не би се задоволил с подобно повърхностно възприемане. Колкото повече изучава думите, толкова повече ще се убеждава, че в тази глава под “закон” не се разбира нито римско право, нито Мойсеевият закон. Главата започва така: “Или не знаете, братя (защото Павел говори с познавачи на закона, които от младостта си са обучавани в него), че законът владее над човека само докато той е жив?” (7:1) Кой закон? Римското право или Мойсеевият? Сигурно не, става дума за **моралния закон**. Ето и пример: “Защото омъжената жена е вързана чрез закона за мъжа, докато той е жив;

но когато мъжът умре, тя се освобождава от мъжовия закон”(2). “Ако при живота на мъжа си тя се омъжи за друг мъж, става блудница; но ако умре мъжът ѝ, свободна е от тоя закон и не става блудница, ако се омъжи за друг” (3). От този частен случай апостолът извежда общото правило: “И тъй, братя мои, и вие умряхте спрямо закона”, спрямо всички Мойсееви предписания, “чрез Христовото тяло” (4). То беше пожертвано за вас и ви предостави новата възможност “да се свържете с друг, с възкресения от мъртвите”, Който доказа Своята мощ, за да извърши промяна, поради която “да принасяме плод на Бога”. Сега ние можем да вършим нещо, което преди не можехме: “Защото когато бяхме плътски” – т.е. стояхме под робството на плътта, на нашата покварена природа (такова е било неминуемо състоянието ни, преди да познаем силата на Христовото възкресение) – “греховните страсти, които се възбуждаха чрез закона” – чрез Мойсеевия закон те ставаха видими и се разпалваха, но не бяха преодолявани – “действията във вашите телесни части” – излизаха по различен начин на бял свят – “за да принасяме плод, който докарва смърт” (5). “Но сега се освободихте от закона”, от целия морален и обреден закон, “камо умряхме към това, което ни държеше” – вече сме като мъртви за него и то няма власт над нас, както мъртвият мъж няма власт над живата си жена – “тъй щото ние служим по нов дух”, в един нов духовен порядък, “а не по старата буква”, с нейното съвсем външно служение, което е папагалски вярно на Мойсеевите разпореждания.

III. След като е доказал, че християнството е скъсало с юдейските порядки и че моралният закон, макар и непреходен, от своя страна, е поставен на друга основа, различна от предишната, апостолът прави кратка пауза, за да се обори едно възражение: “Тогава що, да речем ли, че законът е грях”? (7) Така могат да си помислят някои въз основа на неразбирането на думите “греховните страсти се възбуждаха чрез закона” (5). “Да не бъде!” – възкликва Павел. Не, законът е непримирим враг на греха, изобличава го, както и да е скрит. “Не бих познал греха, освен чрез закона, защото не бих познал, че пожеланието е грях, ако законът не беше казал: не пожелавай” (7). Апостолът разгръща тази мисъл

в четирите следващи стиха и добавя – с едно особено позоваване на моралния закон – обобщаващото заключение, което е мотото на тази проповед: “Тъй щото законът е свят и заповедта – свята, праведна и добра”(12).

IV. Тези думи намират слаб отзвук, защото едва ли биват разбирани в тяхното дълбоко значение. За да ги обясня и изостря, ще се опитам първо да покажа произхода на закона, второ, неговата същност, трето, неговите свойства (“свят, праведен и добър”) и накрая – неговата функция.

I. 1. Първо, ще се обърна към произхода на моралния закон. За да подчертаят високия му ранг, хората често го наричат “закона”. Той не е, както някои може би си представят, изобретение от времето на Мойсей. Далеч преди това Ной го изяви пред своите съвременници, а преди него – Енох. Можем да съзрем произхода му още по-рано. Да се върнем във времето на сътворението на света, което наистина е напълно непознато на хората, но е отбелязано във вечната книга – времето, когато “звездите на зората пееха заедно” (Йов 38:7), току-що сътворени. Угодно беше на Твореца да създаде Своите първородни синове като разумни същества, за да могат да познават Оня, Който им е дал живот. Той ги надарил с разум, за да могат да правят разлика между добро и зло, истина и лъжа и като естествено следствие от това – със свободата да приемат едното и да отхвърлят другото. Също така бяха надарени да Му служат свободно и с радост – едно служение, което е угодно на милостивия им Господар.

2. За да могат да използват всичките си способности, дадени им от Бога, особено разума и свободата, Той им даде един закон, един съвършен образец на всички истини, доколкото ангелите можеха да го разберат, един идеал за всичко добро, доколкото то беше достъпно за разума им. С това Създателят следваше и целта да осигури на творенията Си растящо блаженство, защото следването на закона трябваше да предизвиква растящо съвършенство на личността и даване на по-висока награда, която праведният съдия обеща да даде на подходящото време.

3. По същия начин Бог създаде в определен от самия Него

момент нов вид съзнателни същества. Той извая човека от земната пръст, вдъхна му жизнено дихание и го направи жива душа, снабдена със способността да различава добро и зло. И на това свободно и надарено с разум същество даде същия закон, както и на първородните си чада, но не написан на каменни плочи или на друг тленен материал, а го начерта с пръста Си на сърцето му, начерта го във вътрешностите му, както и на ангелите, за да не бъде той никога далеч, труден за разбиране, но винаги налице и по всяко време бляскав като слънцето по обедно време.

4. Това беше произходът на божествения закон. Той беше даден на човека в момента на неговото сътворение, но за по-възрастните Божи синове заповедите блестяха с пълна слава, “преди да се родят планините и да е дадено съществуване на земята и вселената” (Пс.90:2). Но скоро след това човекът се надигна против Бога и с това законът беше почти напълно изтрит от сърцето му; очите на разума му бяха помрачени, душата му – “странна на живота от Бога” (Еф.4:18). Но и сега Господ не презря Своето творение, а като последица от изкупителното дело на Своя възлюбен Син написа отново в определена степен закона на сърцето на Своето помрачено, греховно създание. “Той ти е показал (*отново*), човече, що е доброто (*макар и не както в началото*): да вършиш праведното, да обичаш милост и да ходиш смирено пред своя Бог” (Михей 6:8).

5. Това Господ е показал не само на нашите прародители, но и на всички техни потомци чрез “истинската светлина, която осветлява всеки човек, дошла на света” (Йоан 1:9). Но в хода на времето всяка плът, въпреки тази светлина, “се обхождаше развратно на земята” (Бит.6:12), докато Той избра един измежду народите на човечеството, на когото даде по-всеобхватно познание за Своя закон. Тъй като хората трудно възприемаха, Бог написа сърцевината на закона на две плочи от камък. На тях бащите трябваше да учат своите деца през всички бъдещи поколения.

6. Така се случва и сега. Божият закон става известен и на ония, които не познават Бога. Те чуват с ушите си неща, които много отдавна са написани за наше поучение. Но това не е достатъчно.

По този начин те не могат да схванат височината и дълбочината, дължината и широчината на закона. Само Бог може да открие това чрез Своя Дух. Той върши това за искрено повярвалите и по този начин изпълнява милостивото обещание: “Ето, идат дни, казва Господ, когато ще направя с израилевия дом ... нов завет ... ще положа закона Си във вътрешностите им и ще го напиша в сърцата им. Аз ще бъда техен Бог и те ще бъдате Мои люде” (Йер. 31:31-33).

II. 1. Във втората част ще покаже същността на закона, който първоначално бе даден на ангелите на небето и на човека в рая и който Бог по Своего милостиво обещание желае отново и отново да написва на сърцата на Своите чада. При това най-напред желая да изясня, че с понятията “закон” и “заповед” понякога се означават различни неща (заповедта бива посочвана като част от закона). Но аз ще ги използвам като еднозначни понятия. Нито под едното, нито под другото трябва да разбираме обредния закон. Не за него говори апостолът в горецитираните думи: “Освен чрез закона, не бих познал греха” (Рим. 7:7). Това е толкова ясно, че не се нуждае от доказване. Също и следващите думи не се отнасят за обредния закон: “Не пожелавай!”.

2. Също толкова малко можем да разбираме под “закон” Мойсеевия порядък. Понякога гумата има това значение – например: “Завет, предварително потвърден (*с Авраам, бащата на всички вярващи*), не може да бъде развален от закона (*Мойсеевия кодекс*), станал четиристотин и тридесет години по-после” (Гал. 3:17). Ние не схващаме значението на гумата по този начин, защото апостолът никога не придава толкова голяма стойност на оня несъвършен и засенчен порядък. Никъде той не прави заключението, че това е **духовен** закон, че е “свят, праведен и добър”. Не е вярно също, че Бог желае да напише тоя закон на сърцата на ония, чиито “грехове и беззакония няма да помни вече” (Евр. 10:17). Очевидно под закон се разбира не нещо друго, а моралният закон.

3. Този закон е неразрушимият образ на Всевишния и Превъзнесения, Който обитава вечността. Той прави Оня, Когото никой човек не може да види, видим за човеците и ангелите. Той

показва неприкритото лице на Бога. Бог се откри на Своите творения така, както те можеха да понесат. Откри се, за да даде живот, а не да го унищожи – и това с цел да може всеки да види живия Бог. Той е откритото за хората Божие сърце. Да, човек може в определен смисъл да приложи относно закона думите на Павел за Божия Син: той е “отпечатък” на Божието същество (Евр.1:3), т.е. “сияние на Неговата слава и отпечатък на Неговото същество”.

4. Един езичник от античността казва: “Ако добродетелта можеше да облече такъв образ, щото да се яви пред очите ни, каква чудесна любов би събудила у нас!” Ако добродетелта можеше! Но това вече е станало: Божият закон обединява всички добродетели в себе си. В този облик той може да бъде видян от всички с отворени очи, които Бог е просветлил. Какво друго е законът, освен божествена добродетел и мъдрост, приела видима форма? Какво друго е, освен праобраз на истината и доброто, които се помещаваха от вечността у Несътворения? Сега той е записан и облечен в такава дреха, щото дори човешкият разсъдък може да го познае.

5. Ако разгледаме Божия закон от една друга страна, ще видим, че той е израз на върховен разум, непроменима истинност и вечна целесъобразност на всички неща, които са сътворени или ще бъдат сътворени. Аз усещам колко несъвършени и недостатъчни са всички човешки изрази, когато се опитваме със слаби средства да представим най-дълбоките Божи тайни. Но в тази детинска фраза на нашето съществуване нямаме по-добра възможност, а и никаква. Тъй като сега “отчасти знаем”, в говоренето си за Божиите неща сме обречени на ограниченост. “Поради невежество не можем да наредим думите си” (Йов 37:19). Докато съм дете, трябва да говоря като дете, но скоро ще напусна детинското; “когато дойде съвършеното, частичното ще се прекрати” (1 Кор.13:10,11).

6. И тъй, Божият закон е (изразено с човешки думи) отпечатък на вечния Дух, отражение на божествената природа; най-чист резултат от действието на вечния Отец, най-лъчезарната субстанция на присъщата Му мъдрост, видима красота на

Всевишния. Той е наслада и чудо за херувимите и серафимите и всички небесни войнства, слава и радост за всеки мъдър вярващ, за всяко истинско посветено Божие чадо на земята.

III. 1. Това е същността на преблагословения закон на Бога. В третата част ще изложа неговите свойства. Не всички (защото за това би била нужна мъдростта на един ангел), а само ония, които се съдържат в мотото: Законът е “свят, праведен и добър”. И тъй, първо, “законът е свят”.

2. С тази характеристика апостолът явно не говори за действието на закона, а за неговата същност. По същата тема Яков говори, използвайки други понятия: “Мъдростта, която слеза отгоре (*с това се има предвид не друго, а законът, написан на сърцата ни*), е преди всичко чиста” (*неопетнена, вечна и свята в същността си*). Когато се изяви в душата или живота на конкретния човек, тя се изразява в “чисто и непорочно благочестие пред Бога и Отца” (Як.3:17,1:27).

3. Законът действително е във висша степен чист, непорочен, безупречен и свят. Иначе не би могъл да бъде непосредствен плод и още по-малко убедително подобие на Бога, Чиято същност е святостта. Той е чист от всеки грях, недокоснат от всякакви набези на лукавия. Подобен е на чиста девойка. Не допуска никакво опетняване или каквото и да било размесване с нечистото и несвятото. Няма никакви връзки с която и да е форма на греха. Защото “какво общение има светлината с тъмнината?” (2 Кор.6:14) Както грехът по същността си е вражда против Бога, така Божият закон е враг на греха.

4. Затова апостолът с такова отвлечение отхвърля богохулната теза, че законът е или греховен, или причинител на греха. “Да не бъде”. Бог отхвърля предположението, че законът е причинител на грях, защото той разкрива греха и изважда наяве скритите дела на тъмнината. Истината е, че с това грехът бива разкрит като грях (Рим.7:13). Всичките му маски биват разкъсани и той се явява с истинското си злоецо лице. Излиза на бял свят и всички го виждат, дори и онези, които не са силни в знанието, така че и те нямат вече извинение; става все по-отвратителен в очите

на Бога и човеците. Да, наистина “грехът ми докарва смърт чрез това добро нещо”, което само по себе си е чисто и свято. Когато бъде поставен на светло, грехът още повече бушува; колкото по-яки решетки му се налагат, толкова повече иска да вилнее. Поради това апостолът казва (с думите на човека, който е изобличил греха, но още не е освободен от него): “Грехът взе повод чрез заповедта” (Рим.7:8). Въпреки че законът беше даден с цел грехът да бъде разкрит и покорен, последният презря всякакви решетки и “произведе в мен всякакво пожелание” (8) – всевъзможни глупави и вредни страсти, които се опитаха да тикнат закона зад решетките. Следователно, “когато дойде заповедта, грехът оживя” (9); разбесня се още повече. Но това не хвърля сянка върху закона. Макар че с него може да се злоупотребява, той не може да бъде опетнен. Това само доказва, че човешкото “сърце е измамливо повече от всичко” (Йер.17:9). Но Божият закон остава свят.

5. Второ, законът е **праведен**. Той дава на всеки според заслуженото. Предписва точно кое е правото и определя точно какво трябва да бъде сторено, казано, помислено от гледище на Твореца на живота ни спрямо самите нас и всяко творение. От всяка страна е подходящ с оглед същността на всички неща, на световния порядък и на всяка отделна личност. Съответства точно на житейските обстоятелства и на взаимните отношения при хора от различни поколения и времена, на съобразността на всички неща, били те съществени или второстепенни. С никое от тези неща той не е обвързан; с никое от тях не е в противоречие. Ако човек така разбира думата, в Божия закон няма нищо, говорещо за произвол от страна на Бога. Въпреки това цялото и всяка отделна част остават напълно зависими от Неговата воля, така че “да бъде Твоята воля” е висшият и всеобхватен закон в небето и на земята.

6. “Но не е ли Божията воля основа за Неговия закон? Тя ли е източник за това, което е правилно и погрешно? Едно нещо правилно ли е само заради това, че Бог го иска, или го иска, защото то е правилно?” Този често задаван въпрос ми се вижда по-скоро странен, отколкото полезен, и начинът, по който обичайно се задава, не подobaва на почитта, която едно творение дължи на

своя Творец и Господар на всичко. Едва ли е уместно един човек да иска отчет от всевишния Бог. Въпреки това нека поговорим малко на тая тема със съответната почит и респект. Господ да ни прости, ако навлезем в непозволена територия.

7. Очевидно трудността е в това, че човек мислено прави разделение между волята на Бога и самия Бог. Ако не го прави, проблемът изчезва. Защото никой не може да се съмнява, че Бог е източникът на закона. Ако ние считаме, че Бог желае едно или друго нещо, то тогава Неговата воля се покрива със самия Него. Тоест, все едно е дали ще кажем, че Божията воля или че сам Бог е източник на закона.

8. И още, ако законът като неизменен отвес за правилно и грешно зависи от същността и целта на нещата в тяхната взаимна връзка (не говоря за техните вечни взаимовръзки), тогава трябва да зависи и от Бога или от Божията воля, тъй като всички неща, с всичките си взаимовръзки са дело на Неговите ръце. Чрез Божията воля и за Негова наслада са създадени всички те.

9. Въпреки това може да признаем (и по-нататък един разумен човек не би си позволил да отрича), че във всеки отделен случай Бог желае нещо определено (например, че хората трябва да уважават своите родители), защото това е правилно и съответстващо на нещата и отношенията, в които те се намират.

10. Така че законът е истинен и праведен във всички неща. Той е толкова добър, **колкото и праведен**. Това лесно можем да съзрем от неговия източник. Кой друг може да е този източник, освен Божията благодат, за да даде Своя образ на ангелите? Може ли Неговият закон да извира от друг източник, щом човекът можа да притежава богоподобие? Не движеше ли Бога само Неговата нежна любов непрестанно да открива волята Си на падналия човек – на Адам и неговите потомци, които не заслужаваха да се прославят от Бога? Не беше ли една чиста любов подбудила сърцето Му да открие закона Си, след като разсъдъкът на човеците беше помрачен, да изпраща пророци, които да запознаят с него слепите и невежи човешки синове? Несъмнено Божията благодат изпрати Енох и Ной като прогласители на правдата, подбуди Авраам, Исаак, Яков да свидетелстват за истината.

Когато мрак покриваше земята и тъмнина – народите, Божията благодост подари на Мойсей писания закон и чрез него го получи целият избран народ. Любостта даде способност на Давид и всички пророци след него да изрекат живи думи, докато дойде едина-родният Син на Бога не за да отмени, а да изпълни закона, да потвърди всяка точка и йота от него. Когато законът бъде написан на сърцата на всички Божи чада, а всички врагове бъдат потъркани под нозете Му, тогава ще дойде Царството, тогава на Бога ще се покори и Синът, за да бъде Той всичко и във всичко (1 Кор.15:24-28).

11. Законът, който Господ в Своята благодост даде в началото и в хода на времето, е като извора, от който идва – пълен с благодост и добронамереност. Псалмистът го нарича “по-сладоък от мед и от канките на медена пита”. Той е достоен за нашата любов; обхваща всичко, “що е истинно, що е честно, що е праведно, що е любезно, що е благодатно”(Фил.4:8) пред Бога и Неговите светли ангели. В него се съдържат “всички съкровища на премъдростта и знанието”(Кол.2:3).

12. В своето действие законът е също така добър, както и в същността си. Каквото е дървото, такива са и плодовете; плодовете на Божия закон, написан на сърцето, са “правда, покой и увереност довека”(Ис.32:17). Или по-добре, самият закон е правда; той изпълва сърцето с един мир, превъзхождащ всяко знание, и твори в нас трайна радост поради свидетелството на една добра съвест пред Бога. Изразено точно, той не е залог, а предплата на нашето наследство, една част от придобитото притежание. Законът е откритият на нашата плът Бог, Който носи със себе си и вечен живот. Бог чрез Своята чиста и съвършена любов ни уверява, че сме “запечатани за деня на изкуплението” (Еф.4:30) и че Той ще се смилн, “както е благосклонен човек към сина си, който му работи” (Мал.3:17), в деня, когато ни очаква неповяхващият венец на славата.

IV. 1. Четвърто и последно, ще изложим функциите на закона. Несъмнено на първо място законът служи да изобличи света заради неговите грехове. Това е присъщата дейност на Святия Дух, Който

може да разгърне пряко или косвено действието Си според това, което му се вижда угодно. Той може да си послужи дори със средства, които са несъвършени или напълно непригодни, за да осъществи това действие. Има хора, които съвсем неочаквано биват вътрешно съсипани – в болест, а понякога и в цветущо здраве – без видима причина или външно влияние; има и други (но може би само един измежду цяло поколение), които биват събудени да познаят, че “Божият гняв пребъдва върху тях”, когато са чули, че “Бог в Христа примири света със Себе Си”. Но обичайно Божият Дух убеждава грешниците чрез закона, който разбива скалите на неверието, когато докосне съвестта. Законът е пълен с живот и енергия като част от Божието Слово, което е “по-остро от всеки меч, остър и от двете страни”(Евр.4:12). В ръката на Бога или Неговите посланици той, така да се каже, пронизва всички гънки на едно измамливо сърце “до разделяне душата и духа”, та дори и “ставите и мозъка”. Така грешникът опознава сам себе си. Всичките му смокинови листа изчезват и той вижда, че е “окаян, нещастен, сиромаш, сляп и гол”. Законът го избличава като светкавица във всяко едно отношение. Дава му да разбере, че не е нищо повече от един грешник; че не може да представи никакви добродетели. Устата му е затворена и той застава виновен пред Бога.

2. Така че първата функция на закона е да убие грешника, да разруши живота и силата, на които уповава, и да го убеди, че е жив мъртвец – не само че е смъртен човек, не, а мъртъв в своите грехове и престъпления (Еф.2:1). Втората функция на закона е да доведе грешника до живота в Христос, за да може да живее. С тези две задачи законът поема ролята на строг господар. Води ни по-скоро с насилие, отколкото с любов. И въпреки това любовта е източникът на всичко. Духът на любовта е, който, макар и с болезнени средства, ни отнема упованието в плътта и не ни оставя и една сламка, за която да се заловим. Така принуждава грешника, на когото е отнето всичко, да простене от дъното на душата си и сърцето си с болка:

От всяко друго право съм лишен,
проклет съм, ала моят Бог умря за мен!

3. Третата функция на закона е това да ни задържи в живота. Законът е чудесното средство, чрез което Святият Дух прави вярващите способни да приемат в по-изобилна мярка живота, даван от Бога.

Боя се, че тая голяма и важна истина се разбира малко не само от света, но и мнозина, които Бог е извел от този свят и които чрез вяра са истински Негови чада. За мнозина е неоспорима истината, че със закона за нас е свършено, когато дойдем при Христос, и то в тоя смисъл: “Христос изпълнява целта на закона...за всеки, който вярва” (Рим.10:4). Законът е спасен чрез оправданието на всеки, който вярва. Той не оправдава никого, а води до Христос, Който е изпълнението и целта на закона. Той е крайната точка, към която непрестанно води. Но след като вече ни е довел до нея, законът има още една функция: да ни задържи при Христос. Защото той подбужда непрестанно всички вярващи все повече взаимно да се назидават, колкото повече разбират неговата височина и дълбочина, дължина и широчина:

Исуса да презърнем здраво
с доверие, със жажда, с глад,
докато видим цялата Му слава
и благодат приемем върху благодат.

4. Независимо че законът е свършен за всеки вярващ – става дума за юдейския обряден закон или за всички порядки, установени от Мойсей, защото те не са в състояние да ни оправдаят пред Бога (нашето оправдание е без заслуги, чрез изкупителното дело на Христа), в един друг смисъл с него още не е свършено. Защото той все още е неизразимо нужен. Първо, за да ни убеди, че грехът не е окончателно премахнат от сърцата и живота ни. Затова той трябва да ни държи близо до Христос, за да ни очисти Неговата кръв във всеки момент. Второ, да осигурява притока на сила от нашата Глава към живите части на тялото и така да ги прави

способни за изпълнение на повелите на закона. Трето, законът трябва да ни укрепи в надежда, че ще приемем благодат върху благодат, докато наистина притежаваме пълнотата на всички Божии обещания, независимо от неспособността ни да изпълняваме заповедите.

5. Точно това е опитността на всеки истински вярващ. “Колко обичам аз Твоя закон! Цял ден се поучавам в него” (Пс.119:97) – извиква той и всеки ден съзира в това духовно огледало собствената си греховност. Той вижда все по-ясно, че все още е грешник във всичко и нито сърцето му, нито пътищата му са угодни на Бога. Това във всеки миг го насочва към Христос. Изяснява му се смисълът на Писанието: “Да направиш плочица от чисто злато, на която да изрежеш: СВЯТ ГОСПОДУ. Тя да бъде на Аароновото чело” (Иzx.28:36,38), “когато носи Аарон нечестие то на светите неща, които израиляните ще посвещаваат във всичките си святи приноси (*нашите молитви и благочестиви усилия не могат да послужат като изкупление за греховете ни*); тя да бъде винаги на челото му, за да бъдат те приемани от Господа”.

6. Това може да се онагледя с един пример. Законът казва: “Не убивай!” С това той запрещава (така учи нашият Господ) не само външните действия, но и всяка дума и мисъл, които не са породени от любов. Колкото по-дълбоко вниквам в съвършения закон, толкова по-ясно чувствам несъвършенството си; колкото почувствителен съм към него, толкова повече се убеждавам в нуждата от кръвта и изкуплението чрез Христос, от Неговия Дух за очистването на сърцето ми, за да бъде съвършен и без недостатък.

7. Затова не мога да се лиша и за миг от закона, както не мога да живея без Христос, защото виждам, че се нуждая от този закон, за да бъда задържан при Него толкова, колкото и за да бъда преди това доведен при Него. В противен случай моето нечестиво и невярващо сърце моментално ще отпадне от Бога. Така че постоянно съм препращан от закона към Христос и от Христос към закона. От една страна, височината и дълбочината на закона ме притискат да търся прибежище в Божията любов чрез Христос. От друга, Божията любов прави закона “по-скъп от

злато и от чисто злато” за мен. Като виждам това, разбирам, че всички негови части са благодатни обещания, които моят Господ ще изпълни на съответното време.

8. Но кой си ти, човече, който одумваш и съдиш закона, който го поставяш на едно равнище с греха, дявола и смъртта и пращаш всички тях в ада? Яков счита “осъждането” и “одумването” на закона (4:11,12) за такова богохулство, което се добавя към злословието срещу твоя брат. Той казва: “Ако съдиш закона, не си изпълнител, а съдия”(11). Съдия на това, което Бог е установил, за да съди теб! Така си поставил себе си на съдийския престол на Христос и си изопачил закона, според който Той ще съди света. О, познай каква власт е придобил сатана над теб и занаяд не говори повече лекомислено за този благословен инструмент на Божията благодат, а още по-малко си позволявай да го превръщаш в бостанско плашило. Обичай и почитай го заради Този, от Когото той идва и към Когото те води! Радвай се на Христовия кръст и направи от него своя гордост. Хвали го и покажи пред всички почитта си към него!

9. Ако си дълбоко убеден, че законът произлиза от Бога, че е отражение на Неговата неподражаема святост и е особено за вярващите “свят, праведен и добър”, хвани се още по-здраво за него, вместо да го отхвърляш като нечиста вещ. Не допускай никога да отстъпиш от закона на благодатта и истината, на любовта към Бога и човеците, на смирението, кротостта и чистотата. “Вържи го около шията си, начертай го на плочата на сърцето си”. Дръж се плътно до закона, ако искаш да бъдеш плътно до Христос! Дръж се здраво, не допускай той да отслабне в теб. Той трябва винаги да те води до примирителната кръв и непрестанно да укрепява надеждата ти, докато “се изпълнят исканията на закона” в теб и бъдеш изпълнен с цялата Божия пълнота.

10. Ако твоят Господ вече е изпълнил Словото Си, ако вече е написал закона Си на сърцето ти, тогава стой твърдо в свободата, за която Христос те е освободил (Гал.5:1). Ти не само си освободен от юдейския култов закон, от страха от ада и вината на греха (от гледище на християнската свобода това не е всичко, а само

нейните най-дребни и незначителни съставки). Ти си свободен – и това е несравнимо повече – от властта на греха, от служба на дявола и от Божието осъждение. О, стой здраво в тази свобода! Сравнено с нея, всичко останало не си струва дори да бъде споменавано. Стой здраво в любовта към Бога с цялото си сърце и Му служи с всичките си сили. Съвършената свобода се състои в това да се спазва Божият закон и да се следват заповедите Му без недостатък. “Не се заплитайте отново в робско иго!” Нито под юдейско иго, нито под игото на страха от ада. Убеден съм, че си далеч от такива намерения. Но пази се да не се поробиш отново под греха, под вътрешно или външно престъпване на закона. Отвращавай се от греха повече, отколкото от смъртта и ада; отвращавай се от греха дори повече от наказанието, което той заслужава. Пази се от робството на гордостта, пожеланието, гнева и от всяка лоша подбуда, от всяка лоша дума и лошо дело. “Гледай на Исуса” и се взирай все повече в “съвършения закон на свободата” (Як1:25) и “постоянствай в него”. Така всеки ден ще “растеш в благодатта и познаването на нашия Господ Исус Христос” (2 Петр.3:18).

Въведение към проповед 35

Утвържденият чрез вяра Закон (Първа част)

Проповеди 35 и 36 всъщност са една проповед върху Рим.3:21. И тук, както в проповед 34, Уесли има за цел да предотврати антиномистките тенденции вътре в съживителното движение (вж. въведението към проповед 34). За да не допусне проповядването на една “евтина” благодат в методистките общности, и тук той подчертава трайното значение на моралния закон. Авторът си служи с едно слово на Павел, сиреч на най-знаменития борец против “законническия път на спасението”, за да покаже, че вярата в Божията благодат чрез Исус Христос не отменя закона, а напротив, утвърждава го истински. Това, че Уесли не желае да изпадне в проповядването на една нова и неевангелска правда чрез дела, става ясно от въведението (проповед 35,1), което основава по-нататъшното изложение върху Павловото учение за оправданието. Той не иска да унищожи вярата чрез закона, а да покаже дълбоката “взаимовръзка между закон и благодат”.

В първата част Уесли обсъжда различните богословски аргументи и конкретни форми на поведение, с които в хода на историята на църквата е била извършена една фактическа отмяна на закона. Най-напред (I) започва да се премълчава законът в християнското благовестие. Проповядвано бива само “Евангелието” за Божията любов в Христос. Уесли напомня, че само законът изобличава греха, понеже това е зададената му от Бога функция. Както Мартин Шмид правилно отбелязва, тук Уесли се бори срещу проповядването на един “сладък Христос”, нещо, в което Томас Мюнцер е обвинявал Лутер по времето на Реформацията. Уесли също не желае да предлага Христос “на безгрижния грешник” (I,4) и по тази причина отхвърля последователно възраженията с аргументи, които не винаги биха звучали ясно на съвременния читател.

Вторият начин (II) за откъсване на закона от вярата в Христос е този, че наблягането единствено на необходимостта от вяра причинява забравяне на необходимостта от освещение. Тук ние чувстваме разликата между един реформатор като Лутер и Уесли. Докато за Лутер освещението е вече включено в оправдаващата вяра, за Уесли то е нещо различно от нея. Казаното в проповедта за новорождението (45) относно тази фундаментална разлика тук бива осветлено чрез противопоставянето на вяра и освещение, което може да звучи по-скоро чуждо за някои евангелски читатели. Вярата за Уесли не е заместител на делата на покорството. Тези дела наистина не оправдават, това прави само вярата, но те са нейни плодове. Тук Уесли иска да върви по тесния път между евангелското наблягане на “само чрез вяра” и католическия идеал за един осветен живот.

Третият начин (III) за отмяна на закона вече не се състои в богословски аргументи, както е при първите два, а в “практичния антиномизъм” на един начин на живот, който без много размишления просто игнорира Божията воля.

УТВЪРДЕНИЯТ ЧРЕЗ ВЯРА ЗАКОН **(Първа част)**

“Тогавя, чрез вяра отменяме ли закона? Да не бъде! Но утвърждаваме закона.”

(Рим. 3:31)

А) След като в началото на Римляни Павел е изложил принципното си разбиране, че Евангелието е “Божия сила за спасение на всеки, който вярва”(1:16), мощно средство, чрез което Бог въвежда в сегашното и бъдещото блаженство всеки вярващ, той по-нататък показва, че няма за човеците никакъв друг път под небето, по който те могат да бъдат спасени. Главната му мисъл е за спасението от вината на греха, което обичайно бива назовавано от него оправдание. Това, че всички човеци се нуждаят от оправдание и че никой не може да разчита на собствената правда, апостолът доказва обстойно с помощта на различни аргументи, отнасящи се за юдеите и езичниците. Никой не може, бил той юдеин или езичник, да оправдае себе си и всички са виновни пред Бога. “Ни една твар няма да се оправдае пред Него чрез дела, изисквани от закона” (Рим.3:19). Без намесата на закона, без нашето покорство на изискванията му се явява правдата от Бога “чрез вяра в Исуса Христа за всички, които вярват” (3:22). Всички са съгрешили и не заслужават да се прославят от Бога (23), не могат да се радват на подобие с Бога, за което са създадени. Но без заслуги, само с “Неговата благост се оправдават даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса, Когато Бог постави за умилоствие чрез кръвта Му посредством вяра”(24,25), за да стане явна Неговата милост, без да бъде засегната при това ни най-малко справедливостта Му. “Ние заключаваме – това е същественият

принцип, чиято валидност апостолът иска да подчертае – че човек се оправдава без делата на закона, чрез вяра”(28).

Б) Лесно би могло да се предвиди едно възражение, което в хода на вековете наистина е било повдигано: “Това, че сме оправдани без делата на закона, означава да отменим закона”. Апостолът отхвърля такава възможност, без да обръща внимание на формалното противоречие: “Чрез вяра разваляме ли закона? Да не бъде! Утвърждаваме закона” (3:31).

В) Тези думи категорично опровергават оригиналната представа на някои хора, че под думата закон апостолът има предвид само **култовия закон**. Реабилитира ли Павел култовия закон? Очевидно не! Чрез вяра той отменя този закон и е свободен от него. Само **моралният закон** е този, за който искрено би могъл да каже, че не го отменя, а го утвърждава чрез вяра.

Г) Тук не всички са на това мнение. Мнозина не искат да се съгласят. Във всички периоди на църковната история е имало хора – дори такива, наричащи себе си християни – които са твърдели, че вярата, предадена веднъж завинаги на светиите (Юда 3), има за цел напълно да отмени закона. Те не са имали за цел да пощадят нито моралния, нито култовия закон, а да ги “съсекат пред Господа”, заявявайки страстно: “Ако спазвате някакъв закон, Христос не ви е нужен ... отхвърляте Христа ... отпадате от благодатта”.

Д) Но отговаря ли утвърдието на тези хора на истинското познание? Взели ли са те предвид взаимната връзка между закон и вяра и факта, че с оглед на тази тясна връзка отричането на едното означава отричане и на другото. Който премахва моралния закон, премахва и вярата заедно с него. Сещат ли се, че с това не бихме имали повече никакво средство да достигнем до вярата и да бъде събуден в душите ни този дар от Бога?

Е) Всички, които са дошли до Христа или “както са приели Христа, така и се обхождат в Него”(Кол.2:6), трябва да се стремят да “утвърждават закона” чрез вяра. За да вършим това, нека най-напред проучим кои са най-използваните пътища за “разваляне на закона чрез вяра”. След това ще видим как да следваме думите на Павел и да “утвърждаваме закона” чрез вяра.

I. 1. Най-напред ще видим кои са най-използваните пътища за “развалянето на закона чрез вяра”. Ето, един проповедник може с един удар да развали закона, като изобщо не проповядва за него. Това е равносилно на зачеркването му от Божието слово и става още по-валидно, ако се прави умишлено и се установи правилото да не се проповядва законът, ако названието проповедник на закона” се счита за обida и означава почти “враг на Евангелието”.

2. Всичко това произлиза от голямото невежество относно същността, свойствата и функциите на закона. То показва, че които го практикуват, нито познават Христос, нито знаят нещо за живата вяра и като краен случай изобщо не са Божи чада и поради това са “неопитни в учението за правдата” (Евр.5:13).

3. Техният главен аргумент е, че с проповядването на Евангелието (според техните представи това означава нищо повече от припомняне страданията и заслугите на Христа) изискванията на закона са изпълнени.

Това оспорваме. Подобен род проповядване в никакъв случай не отговаря на главната цел на закона: да изобличи хората за греховете им и да събуди ония, които спят на ръба на ада. Може тук-там да има някои изключения. От хиляда един може да бъде събуден чрез Евангелието. Но правилото е друго: обичайно Бог изобличава грешниците чрез закона, и то изключително чрез закона. Той не е определил Евангелието като средство за това. Също и нашият Господ не го употребяваше като такова. Писанието не ни дава никакви пълномощия така да го използваме и ние нямаме никакви основания да приемем, че с това то ще заработи. Също и от природата на нещата не произтича никаква причина за подобни очаквания. Нашият Господ отбелязва: “Здравите нямат нужда от лекар, а болните”(Мат.9:12). Би било абсолютно безумие да се препоръчва лекар на абсолютно здрави хора или на такива, които поне мислят, че са здрави. Първо трябва да ги убедиш, че са болни, иначе те няма да благодарят за твоите усилия. Също така безумно би било да предлагаши Христос на ония, чието сърце е здраво и никога не се е съкрушавало. Все едно да хвърляш бисер на свиня. Няма съмнение, че тя ще го стъпче с копитата си. Не можеш да очакваш друго, освен после да се обърне и да те разкъса.

4. “Все пак не би ли могло да се приведат примери от Писанието, в които, ако и да няма пряка покана, Христос бива предлаган на нехаещите грешници?” Мисля, че няма нито един такъв. Вярвам, че нито в Евангелията, нито в Деяния можем да намерим подобно нещо. Също и в апостолските послания не можем да открием някой апостол да го прави.

5. “Да, но не пише ли Павел: “Ние проповядваме разпнатия Христос” и “Ние проповядваме не себе си, но Христа Исуса като Господ”(1 Кор.1:23; 2 Кор. 4:5)?

Съгласни сме, че всички ние вървим по стъпките на апостол Павел. Проповядвай, както той проповядваше, и всеки спор ще престане.

Защото макар и да сме убедени, че той проповядваше Христос по толкова съвършен начин, както го правеха най-великите апостоли, трябва още да запитаме: кой проповядваше закона повече от Павел? Следователно и той не беше на мнението, че Евангелието има същата цел за следване.

6. Още първата проповед на Павел, която е записана, завършва с думите “Всеки, който вярва, се оправдава чрез Него от всичко, от което не сте могли да се оправдаете чрез Мойсеевия закон. Затова внимавайте да не би да ви постигне казаното от пророците: “Погледнете, презрители, учудете се и се погубете. Защото Аз ще извърша едно дело във вашите дни; дело, което никак няма да повярвате, ако и да ви го разкаже някой” (Деян.13:39-41). Очевидно е, че това е “законническа проповед” в смисъла, в който ти разбираш понятието, макар че голяма част, ако не и всичките му слушатели, бяха юдеи и благочестиви прозелити и само заради това вероятно мнозина от тях, най-малкото в известна степен, бяха убедени в своите грехове. Първо апостолът им напомня, че не могат да се оправдаят чрез Мойсеевия закон, а само чрез вяра в Христос. След това ги заплашва недвусмислено с Божия съд. Това в точния смисъл е законническа проповед.

7. В следващата си проповед пред езичниците в Листра не срещаме нито веднъж името на Исус. Съдържанието ѝ е “обръщането от суетите към живия Бог” (14:15). Кажете истината: не мислиш ли, че ти би проповядвал много по-добре, ако беше на

онова място? Не бих се учудил, ако изразиш мнението, че лошото въздействие на проповедта беше от това, че тя беше лоша и че побоят с камъни, който последва, беше справедлива присъда за това, че Павел не проповядваше Христос!

8. Когато тъмничният началник скочи в затвора, падна разтреперан пред Павел и Сила и каза: “Що трябва да сторя, за да се спася”, Павел отговори: “Повярвай в Господа Исуса Христа” (Деян. 16:29-31). Кой не би казал същото на един толкова дълбоко убеден в своите грехове човек? Пред хората в Атина апостолът говори по съвсем друг начин. Той упреква тяхното суеверие, невежество и идолопоклонство, настоява да се покаят пред лицето на идещия съд и възкресение на мъртвите. Същото стана и когато Павел застана пред Феликс (Деян. 24:21-25). Вместо да проповядва Христос в **твоя** смисъл (което вероятно щеше да предизвика управителя да ругае, противоречи и хули), той заговори за “правда, за обуздание и за бъдещия съд”(25). Феликс се уплаши. Иди и следвай този пример. Проповядвай Христос на нехаещите грешници, като говориш за правда, за себеобуздание и за бъдещия съд!

9. Но ако все пак възразиш: “Павел проповядва Христос в своите послания по друг начин”, ще ти отговоря така:

(1) В тях Павел изобщо не проповядва, във всеки случай в смисъла, в който говорим. Защото в нашия случай да проповядваш означава да говориш пред една общност.

(2) Посланията му не са адресирани до невярващи, а до “Божии светии” в Рим, Коринт, Филипи и другаде. Несъмнено на тях той иска да каже повече за Христос, отколкото на ония, които живеят в света без Бога.

(3) Все пак всяко послание е пълно с позоваване на закона, особено до римляните и галатяните. В двете апостолът поднася на вярващите и невярващите онова, което ти наричаш законническа проповед.

10. От казаното става ясно, че ти не знаеш какво означава “да проповядваш Христос” в смисъла на Павел. Защото той несъмнено беше сигурен, че проповядва Христос на Феликс, в Антиохия, Листра и Атина. От този пример всеки мислещ човек следва да заключи: към проповядването на Христос в смисъла на Павел,

както и изобщо гласи библейското значение на думата, спада не само прогласяването на Христовата любов към грешниците, но и на това, че Божият Син ще слезе от небето със Своите силни ангели. Да проповядваш Христос значи да изтъкваш, че Той е открит както в Стария, така и в Новия Завет. Да проповядваш правилно Христос значи да казваш: “Безбожниците трябва да бъдат хвърлени в ада заедно с всички, които забравят Бога” и “Ето Божия Агнец, Който носи греховете на света” (Йоан 1:9).

11. Разбери добре, да проповядваш Христос значи да проповядваш всичко, за което Христос е говорил – всички Негови обещания, заплахи и заповеди, всичко, което е записано в Неговата книга. Тогава ще разбереш как се проповядва, без да разваляш закона.

12. “Но не носят ли най-голямо благословение проповедите, при които по особен начин се припомнят заслугите и страданията на Христос?”

Ако говорим пред една общност от скърбящи за греховете си или вярващи хора, сигурно такива проповеди наистина ще носят най-голямо благословение, защото отговарят най-добре на обстановката. В повечето случаи те най-малкото ще донесат голямо настръхване. Това не винаги означава най-голямо благословение. Понякога мога да получа по-голямо благословение чрез една проповед, която пронизва сърцето ми и ме сваля в праха. Подобно нещо няма да ми се случи, ако изнасям или слушам само проповеди върху Христовите страдания. При постоянно повтаряне те ще изгубят своето въздействие, ще стават все по-сухи и безсилни, за да се превърнат накрая в глуповат порой от думи без дух, живот и действие. Да “проповядваш Христос” по този начин с времето ще стане опорочаване на Евангелието, както и на закона.

II. 1. Втора възможност да се развали законът чрез вяра се съдържа в учението, че вярата прави излишна нуждата от освещение. Този път се разклонява в хиляди малки пътечки и мнозина са, които вървят по тях. Всъщност малцина са, които напълно избягват това, и те са убедените, че спасението става чрез вяра, но рано или късно, повече или по-малко те все пак изпитват натиск да се отклонят по някоя от пътечките.

2. Всички попаднали в тях – макар и да не са твърдо убедени, че вярата в Христос напълно ги освобождава от спазването на закона – все пак приемат, че:

(1) Освещението сега е по-малко необходимо, отколкото преди идването на Христос;

(2) Сега се изисква едно по-ниско ниво на святост или освещението е по-малко необходимо за вярващите, отколкото за невярващите. Мислят също, че освещението е нещо генерално, така че в частните случаи могат да се ползват от повече свобода. Думата свобода в смисъл възможност за непокорство показва, че изводът им е грешен, и те биват осъждани от онова, за което са си втълпили, че не важи за тях – закона. Защото по мнението им вярата прави освещението излишно.

3. Който поучава едно подобно разбиране, се аргументира така: сега ние живеем в завета на благодатта, а не на делата, и затова не е нужно повече да вършим делата на закона.

Но кой е живял някога по закона на делата? Само Адам преди грехопадението. Той живееше изцяло и само в този завет, изискващ пълно и всеобхватно покорство като единствено условие да бъде приет от Бога, без да има никакво място за прощение дори и на най-малкото провинение. Но никой повече не живя под този завет – нито юдеин, нито езичник, нито преди, нито след Христос. Всички Христови последователи са живели под завета на благодатта. Те имат достъп до Бога по следния път: незаслужената Божия благодат дарява прощение на вярващите чрез заслугите на Христос. Тяхната вяра подбужда покорство и освещение, защото действа в дух на любов.

4. Затова не си прав да мислиш, че **НЯКОГА** хората са били по-силно задължени да се покоряват на Бога и да изпълняват делата на Неговия закон, отколкото **СЕГА**. Такова разбиране не можеш да защитиш. Ако наистина живеехме под завета на делата, щяхме да бъдем длъжни да вършим такива дела, за да бъдем приети от Бога. Напротив, сега всички добри дела, колкото и нужни да са те, не предшестват нашето приемане при Бога, а следват от него. Затова заветът на благодатта по същността си не може да дава нито основание, нито стимул да

пренебрезваме която и да било възможност да сме покорни, да пропускаме шанса да се освещаваме.

5. “Но не сме ли ние оправдани чрез вяра, без делата на закона?” Несъмнено, без делата на обредния или моралния закон. Дано Бог даде това убеждение на всички човече! То ще предотврати неизброими злини, преди всичко антиномизма; защото несъмнено фарисеите са тези, които са родители на антиномизма. След като са се вкопчили в една толкова ясно противоречаща на Свещеното писание крайност, те дават на другите повод да залитнат в обратната крайност. Учейки хората, че ще бъдат оправдани само чрез дела, ги предизвикват да мислят, че на делата не бива да се отдава никакво внимание.

6. Но истината е по средата. Несъмнено ние сме оправдани чрез вяра. Това е крайтъгълният камък на цялото християнско здание. Ние сме “оправдани без делата на закона” като предусловие за оправданието. Но делата са непосредственият плод на онази вяра, чрез която сме били оправдани. Значи, ако вярата ни не е последвана от добри дела и липсва каквото и да е вътрешно и външно освещение, е ясно, че вярата ни не струва нищо, ние сме още в греховете си. Това, че сме оправдани чрез вяра, дори чрез “вяра без дела”, не е никакво основание да “разваляме закона чрез вяра” или да си въобразяваме, че вярата ще ни освободи от всякаква форма и степен на освещение.

7. “Да, но не казва ли апостолът: На този, който не върши дела, а вярва в Онзи, Който оправдава нечестивия, неговата вяра му се вменява за правда”? Не следва ли от това, че за вярващите вярата заема мястото на праведността? А ако вярата заема мястото на праведността или освещението, с какво друго е нужна тя на човека?”

Трябва да признаем, че това е точно попадение и главна опора на антиномизма. Въпреки това то не се нуждае от дълъг и труден отговор. Ние признаваме, че:

(1) Бог “оправдава нечестивия”, който до този момент е бил напълно безбожен, абсолютно порочен и лишен от каквото и да било добро.

(2) Той прави нечестивия праведен, този, който досега не е

сторил нищо добро, а и не би могъл, защото лошото дърво не може да дава добър плод.

(3) Оправдава “само чрез вяра”, без нечестивият по някакъв начин да е добър или праведен.

(4) Така “вярата се вменява за правда”, но за ПРЕДВАРИТЕЛНА ПРАВДА. Това означава, че Бог приема вярващия заради Христовите заслуги така, като че ли неговата правда е напълно задоволителна.

Но с какво всичко това подкрепя твоеото твърдение? Апостолът не казва нито тук, нито на друго място, че тази правда ще бъде вменена на вярващия и за СЛЕДВАЩА ПРАВДА. Той учи, че няма никаква правда ПРЕДИ вярата. Но къде учи, че няма никаква правда СЛЕД вярата? Заявява, че освещението НЕ ПРЕДХОЖДА оправданието, но не и че то няма да го ПОСЛЕДВА. Павел не ти дава никакво основание да “разваляш закона” и да учиш, че вярата прави излишна необходимостта от освещение.

III. 1. Но има още една възможност за “разваляне на закона чрез вяра”, която е по-разпространена от която и да е от дотук споменатите. Това става, когато човек с ПРАКТИКАТА си го разваля, ако не с ПРИНЦИПИТЕ си. Когато живее така, като че ли вярата го прави свободен от освещението.

Колко сериозно ни предпазва от това апостолът с добре познатите думи: “Тогава какво? Да грешим ли, защото не сме под закон, а под благодат? Да не бъде!” (Рим.6:15). Това е едно предупреждение, върху което трябва добре да се мисли, защото е от голяма важност.

2. Да бъдеш под закон тук може да означава:

(1) Задължението да спазваш обредния закон;

(2) Задължението да спазваш всичките Мойсееви поръжки;

(3) Задължението да считаеш целия морален закон като условие да бъдеш приет от Бога;

(4) Един живот под Божия гняв и проклятие, под осъждението на вечна смърт с чувството за вина и осъждане, неизмерим ужас и робски страх.

3. Макар вярващият да не е “без закон”(1 Кор. 9:2), а “под

Христовия закон”, докато вярва, той не е “под закон” в някое от гореспоменатите значения. Напротив, намира се “под благодат”, под един по-благ, по-милостив порядък. Както не е повече подчинен на обредния закон или на Мойсеевите порядки, както не е задължен да изпълни моралния закон, за да бъде приет от Бога, така е избавен и от Божия гняв и проклятие, от всяко чувство на вина и изоставеност, от всеки ужас и паника пред смъртта и ада, от които е бил обвързан през целия си досегашен живот (Евр.2:15). Сега той показва (нещо, което е било невъзможно “под закона”) доброволно и всеобхватно покорство. Покорява се не от робски страх, а по силата на благородните мотиви, а именно заради Божията милост, която царува в сърцето му и дава възможност да върши с любов всички угодни на Бога дела.

4. И какво? Трябва ли този евангелски мотив за дейтелност да бъде по-слаб от законническия? Трябва ли по-малко да се покоряваме на Бога от синовна любов, отколкото от робски страх?

Добро и похвално би било, ако подобен практически антиномизъм (този по-прикрит начин да се “развали закона чрез вяра”) не беше заразил хиляди вярващи.

Дали и ти не си се заразил? Изпитай се точно и честно. Вършиш ли сега това, което “под закон” не би се осмелил да вършиш? Например, може би си привикнал на по-добра храна. Преди си се задоволявал само с нужното и скромното. Не си ли станал по-свободомислец? Позволяваш ли си малко повече удоволствия от преди? О, пази се да не съгрешаваш, защото “не си под закон, а под благодат”!

5. Когато още си бил със съзнанието, че си грешник, не си позволявал на себе си да се поддаваш ни най-малко на пожеланието на очите си. Никога не си позволявал на себе си да се заглеждаш в нещо само за да задоволиш любопитството си. По отношение на облеклото си се стремил да си само чист и топло обличен; излишният блясък и модната елегантност са били за тебе недопустима мерзост.

Още ли е така? Все още ли е така чувствителна съвестта ти спрямо тези неща, както преди? Считааш ли и днес модните капризи, излишните украшения за нещо, което не е за теб? Не си

ли започнал да приемаш това, което някога си отхвърлял и което тогава не си можел да вършиш без угризение на съвестта? Не си ли се научил да казваш: “О, сега нямам повече такива скрупули!” Дано Бог даде още да ги имаш! Защото тогава няма да съгрешаваш по причина, че “не си под закон, а под благодат”.

6. Едно време ти се замисляше дали да хвалиш директно някого и още повече дали да позволяваш другите да те хвалят. Това беше жило в сърцето ти; не можеше да го понасяш; търсеше похвала само от Бога. Не можеше да водиш разговор или друг начин на общуване, който не служеше за духовен растеж. Пазеше се от всякаква суетна дума, от всякакво несъщественно гърдорене; мразеше тези неща и се боеше от тях, понеже разбираше ценността на времето и ти беше скъп всеки миг. Мерзост за тебе беше и всеки неоправдан разход; ценеше парите почти както времето си, трепереше да не би да станеш неверен настойник на повереното ти имуществото и да бъдеш сметнат за поклонник на мамона.

Гледаш ли и сега на хвалебствията като на смъртоносна отрова, която нито можеш да дадеш, нито можеш да приемеш, без това да застраши душата ти? Съпротивляваш ли се още на всяко общение, което не служи за духовния ти растеж? Стараеш ли се да използваш всеки миг за усъвършенстването си? Не си ли станал по-малко внимателен в изразходването на времето си и парите си? Не се ли отнасяш към тия две неща по начин, който преди ти се е виждал невъзможен? Ах, как можа да стане така, че назначеното за освещението ти се превърна в повод за падение? Как можа да съгрешиш, защото “не си под закон, а под благодат”?

7. Бог да пази да не продължаваш да “обръщаш Божията благодат в похотливост” (Юда 4). Мисли колко ясно и силно беше някога убеждението ти относно всички тези неща. Ти беше напълно наясно и за произхода на твоето убеждение. Светът настояваше, че си жертва на заблуждение, но ти беше сигурен, че това е Божият глас. Относно посочените неща тогава ти нямаше ПРЕКАЛЕНО МНОГО СКРУПУЛИИ, но сега имаш ПРЕКАЛЕНО МАЛКО. Бог те подложи на едно продължително и болезнено обучение, за да научиш добре този важен урок. Забрави ли го вече? О, извикай го отново в

паметта си, преди да е станало много късно. Напразно ли понесе толкова неща? Аз вярвам, че не е било напразно. Върни се към него, без да изпитваш пак онази болка. Върши, каквото си научил, без да те бие някой с камшик. Божията милост сега не трябва да е по-маловажна за теб, отколкото преди беше Неговият пламтящ гняв. Любовта по-слаб мотив ли е от страха? Ако не, нека това да е неизменно правило за теб: “Сега, когато живея под благодат, не желая да върша нищо, което преди, когато бях под закон, не смеех да върша”.

8. Не мога да завърша тази част без напомнянето да изпитааш себе си с оглед на греховете на бездействието. Наясно ли си със себе си, откакто си “под благодат”, както по времето, когато си бил “под закон”? Колко усърдно слушаше тогава Божието слово! Пропускаше ли някаква възможност? Не се ли учеше ден и нощ? Можеше ли някоя незначителна пречка да те спъне? Някакъв дребен повод? Някой посетител? Едно леко неразположение? Едно меко легло? Едно мрачно или ведро утро? Не постеше ли тогава или не упражняваше ли въздържаност до предела на силите си? Не се ли молеше често, сякаш стоиш пред разтворената паст на ада? Не разговаряше ли без колебание с един Бог, Който още ти беше непознат? Не заставаше ли смело за Него, не предупреждаваше ли грешниците и не изявяваше ли истината пред това извратено поколение? Вярваш ли сега в Христос? Имаш ли вярата, “която е победила света”(1 Йоан 5:4)? Как, сега по-малко усърден ли си за твоя Господ от преди, когато не Го познаваше? По-малко усърден ли си в поста, в молитвата, в слушането на Словото, в призоваването на грешниците при Бога? О, покай се! Виж и почувствай болезнената си загуба! Спомни си откъде си изпаднал! Познай неверността си! Върши първите си дела, да не би Бог да вдигне светилника от мястото му и да ти “определи участта с неверните”(Лука 12:46), ако продължаваш да “разваляш закона чрез вяра”.

Въведение към проповед 36

Утвърденият чрез вяра Закон (Втора част)

Проповед 36 съставлява заедно с предходната едно цялостно разглеждане на темата “Христос и законът”. Затова читателят трябва да си припомня какво е вече казано по тази тема във въведението към проповед 35.

Тук се срещаме с една по-нататъшна вариация върху една от основните теми в уеслианското богословие: реформаторското “само чрез вяра” не е алтернатива на един сериозен етичен живот на християните под знака на любовта, която е “изпълнение на закона”, защото само чрез любовта вярата придобива своя облик.

В III,1-6 проповедта съдържа класическата формулировка на уеслианското убеждение, че в Божиите очи любовта в крайна сметка получава едно превъзхождащо вярата място. “Вярата е само служиня на любовта” (II,1). Колкото и божествена и благородна да е вярата, тя не е “цел и смисъл на заповедите” на Бога; само любовта може да се разглежда като “цел на всички Божии предписания”. Позоваването на 1 Кор.13:8 (“любовта никога не отпада”) показва, че Уесли разбира казаното и есхатологически: в спасително-историческия план на Бога любовта “ще надживее вярата” (II, 3). Това означава, че вярата е наистина “велико”, но само едно “благодатно средство, предписано от Бога за достигането на целта” (II, 2). Както другите благодатни средства, и вярата “няма никаква стойност сама по себе си” (II, 6). Но за Уесли е важно да не бъде криво разбрано, че “омаловажава вярата” (II, 6). Затова той ясно подчертава, че сред благодатните средства вярата е “от неопишимо голяма стойност пред Бога”, да, тя е “въздигната като единственото средство под небето, чрез което целта може да бъде постигната” (II, 6).

Има основания за надежда, че тези изявления от II, 6 са достатъчни, за да се установи неповторимото, централно място,

което вярата има според новозаветното свидетелство. Опасността се състои в това, че някои формулировки, с които Уесли вярва, че трябва да се занимае, за да докаже своите разбирания за освещението, създават впечатлението за напускане на вече завоюваните от него реформаторски позиции (вж. проповеди 1, 5 и 6).

УТВЪРДЕНИЯТ ЧРЕЗ ВЯРА ЗАКОН **(Втора част)**

“Тогава, чрез вяра отменяме ли закона? Да не бъде! Но утвърждаваме закона.”

(Рим. 3:31)

А) В предходната проповед бяха изложени обичайните опити за “разваляне на закона чрез вяра”. Това става първо когато изобщо не се проповядва тази тема, с което тя напълно се лишава от стойност – и това се прави с оправданието, че “проповядваш Христос” и въздигаш Евангелието. В действителност биват съсипвани и едното, и другото. Второ, пряко или непряко бива разпространявано учението, че вярата замества нуждата от освещение, което днес е в по-малка степен изисквано, отколкото преди идването на Христос. Или че то е по-малко необходимо за нас, защото вярваме, отколкото ако не вярвахме. Или че християнската свобода е свобода от всякакъв вид или степен на освещение. Тук е налице изкривяване на значението на великата библейска истина, че ние живеем под закона на благодатта, а не на делата, че “човек се оправдава без делата на закона, само чрез вяра” и че “на този, който не върши дела, а вярва в Онзи, Който оправдава нечестивия, неговата вяра му се вменява за правда” (Рим.4:5). Трето, по принцип ние не отричаме закона, но живеем и действваме така, като че ли вярата е предназначена да отмени освещението и да позволи греха, защото “не сме под закон, а под благодат”. Това предизвиква въпроса как да намерим по-добър начин за разбирателство с апостола, който казва: “Тогава чрез вяра разваляме ли закона? Да не бъде! Утвърждаваме закона”.

Б) В действителност ние не възкресяваме стария обряден

закон; знаем, че той е веднъж завинаги отменен. Още по-малко възкресяваме целия порядък, установен от Мойсей. Знаем, че нашият Господ беше разпнат на кръста. Ние също не смятаме (както правят, за жалост, мнозина), че изпълнението на моралния закон, спазването на заповедите, е условие за нашето оправдание. Ако беше така, сигурно никой човек нямаше да успее да се оправдае пред Бога. Дори и да имахме подобно намерение, все пак ние “утвърждаваме закона”: моралния закон в смисъла, използван от апостола.

I. 1. На първо място ние “утвърждаваме закона” чрез поучаване, като се стараем да го проповядваме в цялата му широта, като изясняваме всеки детайл и го привеждаме в сила по същия начин, по който правеше това нашият велик Господ през земния Си живот. Утвърждаваме го, като следваме напътствието на ап. Петър: “Ако говори някой, нека говори като такъв, който прогласява Божието слово” (1 Петр.4:11). Така правеха святите мъже в старите времена, когато, “движени от Святия Дух”, говореха и пишеха за наше поучение; така правеха учениците на Господа, водени от същия Дух. Утвърждаваме го винаги, когато говорим в името на Исуса, без да крием от слушателите нищо. При това оповестяваме цялата Божия воля без ограничения и премълчавания; за да направим закона още по-въздействащ, си служим с максимално прост език. “Защото не сме като мнозина, които изопачават Божието слово” (2 Кор.2:17 *(както лукавите човечеци подправят лошото си вино)*). Не правим с него пазарлъци, не го смесваме, не подправяме или разводняваме, за да угодим на вкуса на слушателите, но “говорим искрено в Христа, като от Бога, пред Бога”. Нямаме друга цел, освен да “изявяваме истината на всеки човек пред Бога” (2 Кор. 4: 2).

2. По-нататък, ние утвърждаваме закона чрез нашето поучение, като откровено го правим известно на всички хора, и то в пълнотата, в която то ни е предадено чрез прославения ни Господ и Неговите апостоли, в цялата му височина и дълбочина, дължина и широчина. Утвърждаваме го, като правим известна всяка отделна заповед, съдържаща се в него, и то не само в пълния

и буквален смисъл, но и в духовното ѝ значение, като не се ограничаваме във външните дела, които тя забранява или изисква, но изследваме всички скрити мотиви, мисли, желания и влечения на сърцето.

3. Това вършим толкова старателно не само защото е от най-голяма важност – защото всеки плод, всяка дума и дело може да бъде само лошо, щом дървото е лошо, щом желанията и настроенията на сърцето не са угодни пред Бога – но и защото тези неща, колкото и да са важни, биват малко разбирани и уважавани. Толкова малко, че можем да кажем за закона, схванат в цялото му духовно значение: той е “тайната, която е била скрита за векове и поколения” (Кол.1:26). Тази тайна не е била напълно скрита за езическия свят. С цялата си мъдрост, с която се хвалят, езичниците не са намерили нито Бога, нито Божия закон; буквата и духът на закона остават заключени за тях. Несмисленото им сърце все повече е затъвало в мрака. Понеже са се считали за мъдри, са станали глупци. За по-голямата част от юдейския народ законът също остава скрит в духовния си смисъл. Точно тия, които осъждат така охотно другите – “Това простолюбие, което не знае закона, проклето е” (Йоан 7:49) – по този начин произнасят собствената си присъда, защото са под същото проклятие, в същото ужасно невежество. Нека отбележим как нашият Господ укорява мъдрите между юдеите, че съвсем погрешно излагат закона. Нека отбележим почти неограничено разпространения възглед, че е достатъчно да се очисти външното на съда, да се гаде десетък от гъозума, копъра и седефчето, да се спази външната прецизност, която да компенсира вътрешното безбожие, пълното пренебрегване на справедливостта и милостта, на вярата и любовта към Бога. Да, духовното значение на закона беше напълно недостъпно и за най-мъдрите между тях, щото и един виден равин, тълкувайки думите на Пс.66:18: “Ако в сърцето си бях гледал благоприятно на неправдата, Господ не би послушал”, отбелязва: “Това значи, че ако злото остава само в сърцето, Господ няма да гледа на него. Няма да го накаже, освен ако то не се превърне във видимо деяние”.

4. Но, за съжаление, Божият закон в неговото най-съкровено и

духовно значение е скрит не само за юдеите и езичниците, но и за по-голямата част от т. нар. християнски свят. И за него той е все още една тайна. Това важи не само за страните, покрити с римски прах и невежество. Също и за мнозинството от т. нар. реформирани християни Христовият закон в своята чистота и духовно значение си остава напълно чужд.

5. Все още “книжниците и фарисеите” (те имат външната форма, но не и силата на вярата, и считат себе си за мъдри и праведни) “се съблазняват, когато чуват тази дума”. Те силно се докачат, когато говорим за сърдечната религия, но особено когато подчертаваме, че без нея даже да раздадем всички си имот на сиромасите, нищо няма да ни ползва. Те и би трябвало да се докачат, защото не бихме могли да говорим друго, освен истината, каквато е тя в Исус. Това е нашият дълг. Дали ни слушат или не, ние говорим истината, за да спасим душите си. Трябва да прогласим всичко, което е записано в Божието слово – не за да угодим на човеци, а на Бога. Трябва да напомняме не само за всичките гадени обещания, но и за предупрежденията, записани там. Можем да споменаваме благословенията и придобивките, приготвени за Божиите чада, само ако същевременно учим хората да пазят всичко, което Исус е заповядал. Като знаем, че това носи полза, било като пробужда спящите, като наричава простите, утешава малодушните и усъвършенства светите. Знаем, че “всичкото писание е полезно за поука, изобличение, поправление, за наставление в правдата”; знаем също, че един човек, у когото Бог върши Своего дело, се нуждае от всичките части на закона, за да бъде в крайна сметка “съвършено приготвен за всяко добро дело” (2 Тим. 3:17).

6. Наша длъжност е така да проповядваме Христос, че да не пренебрегваме нищо от Неговите думи. Да се говори за християнската любов не е нещо, заради което трябва да бъдем укорявани, а напротив, това обещава особено благословение от Бога. Ние можем – още по-точно казано – да проповядваме “Господ, нашата правда”. Можем да излагаме в подробности Божията благодат в Христос, чрез която Той примири света със Себе Си (2 Кор. 5:19). При всяка удобна възможност да отдаваме слава на Този, Който понесе всичките ни грехове (Ис. 53: 5,6): “Той биде наранен

поради нашите престъпления, бит биде поради нашите беззакония и с Неговите рани ние се изцелихме”. Но не бихме проповядвали Христа според Неговото Слово, ако се ограничавахме само върху това. Ще бъдем угодни пред Бога само когато Го проповядваме във всичките Му лица. Да проповядваме Христос, без да се срамуваме от Него, означава да Го изявяваме не само като първосвещеник, който е “взет измежду човеците и поставен да принася дарове и жертви на Бога” (Евр.5:1), с което ни примирява чрез собствената си кръв пред Бога, живее и се моли за нас. То още значи да Го проповядваме като Божи пророк, Който стана за нас мъдрост пред Бога (1 Кор.1:30), присъстващ сред нас през всичките дни и водещ към всяка истина; да, Който остава вечният Цар и законодател на изкупените чрез собствената Му кръв, на ония, които са отново сътворени по Неговия образ, които са отново приети в Неговото присъствие; Който царува в сърцата на всички вярващи, докато всичко бъде покорено Нему, грехът бъде напълно изтребен и се установи вечна правда.

II. 1. Второ, ние утвърждаваме закона, когато проповядваме вярата в Христос така, щото с това не отменяме освещението, а го стимулираме: освещение във всичките му форми, негативно и позитивно, на сърцето и живота.

В съответствие с това ние прогласяваме непрестанно (това трябва да се напомня със сериозност на всички, които не искат да развалят закона чрез вяра), че сама по себе си вярата, та дори и християнската вяра, вярата на Божиите избрани, която идва чрез делата на Бога, е само слугиня на любовта. Колкото и божествена и благородна да е, вярата не е цел и смисъл на заповедите. Тази чест Бог е запазил само за любовта: тя е цел на всички Божии заповеди. Любовта е целта, единствената цел на всички Божии напътствия, и то от сътворението на света до неговия край. Тя ще остане и тогава, когато небето и земята ще преминат. Защото “любовта никога не отпада” (1 Кор.13:8). Вярата ще отмине напълно. Ще изчезне при окончателното явление на Господа. Но и тогава любовта ще е в силата си:

Във същност и служение не се мени,
не гасне светлият ѝ пламък, не престава.
В триумф живее тя за вечни дни,
добро твори, приема чест и слава.

2. За вярата се говорят големи неща. Който я има, може да каже заедно с апостола: “Благодарение на Бога за Неговия неизказан дар!” (2 Кор.9:15) Въпреки това тя губи блясъка си в сравнение с любовта. Това, което Павел пише за величието на Евангелието и за несравнимо по-ниския ранг на закона, може много точно да бъде пренесено и върху отношението между любовта и вярата: “Онова, което е било прославено, изгуби славата си в това отношение поради славата, която превъзхожда. Защото ако това, което прехождаше, бе в слава, то много по-славно е трайното” (2 Кор.3:10-11). Да, докато съществува вярата, цялото ѝ величие е в това, че тя води към любовта, преди да стане излишна. Вярата е голямото, ограничено във времето благодатно средство, предписано от Бога за достигане на вечната цел.

3. Който възвеличава премного вярата, че тя включва всичко в себе си; който при това криво разбира същността ѝ и смята, че тя е заместител на любовта, трябва да вземе предвид, че любовта е по-трайна от вярата и че е съществувала много преди нейната поява. Ангелите, гледали от сътворението си лицето на своя небесен Отец, не са имали възможност да вярват в смисъл да имат едно пълно, твърдо упование в неща, които човек не вижда. Но те не са се и нуждаели от вяра в тесния смисъл на думата, вяра в кръвта на Исус, защото Исус не прие естеството на ангел, а на Авраамов син. Затова преди създаването на света не е имало място за вярата нито в общия, нито в по-тесния смисъл. Но за любовта е имало място. Любовта е пребъдвала от вечността у Бога, огромният океан от любов. Любовта е била у всички Божии чада от момента на тяхното сътворение. Те са получили от своя милостив Творец в едно и също време и живота си, и способността си да обичат.

По-нататък, не е сигурно – ако и човек да изказва особено остроумни и дълбоки мисли – че вярата в общоприетия смисъл на

думата е съществувала в рая. Според краткото и ясно изложение, което откриваме в Свещеното писание, Адам е имал (преди да се отдели от Бога поради греха) общение с Бога не чрез вяра, а лице с лице.

На разума му погледът бе съвършено ясен.
Орелът както слънцето да гледа може,
така отблизо виждаше Създателя прекрасен,
подобно ангелите горе, в дома Божи.

В онова време Адам можеше да говори очи в очи с Бога, Когото днес ние не можем да видим и да останем живи. Следователно той не се нуждаеше от вяра, която да компенсира липсата на виждане.

5. Но напълно сигурно е, че вярата в по-тесен смисъл на думата нямаше място в рая. Защото в този смисъл е нужно да съществува грехът и Бог да е произнесъл осъдителната Си присъда над грешника. Без тези неща няма нужда от изкупление, с което да се осъществи примирие. Понеже преди грехопадението не беше нужно изкупление, нямаше и нужда от вяра в подобно изкупление; човек беше чист от всякакви петна чрез греха, свят, както Бог е свят. Но любовта вече изпълваше сърцето му. Тя царуваше в него без противник; едва след като любовта беше погубена чрез греха, се яви вярата. Вярата не беше самоцел, нито пък трябваше да живее повече, след като си е изпълнила предназначението: да върне човека при онази любов, от която той е отпаднал. По тая причина при грехопадението се появи способността да не се съмняваш в онова, което не виждаш; беше напълно ненужно да се уповава на изкупителната любов, преди да е получено обещанието за Потомъка, Който ще смаже главата на змията.

6. Така че вярата в началото беше предназначена от Бога да възстанови закона на любовта. Казвайки това, ние не подценяваме вярата, нито ѝ ограбваме отредената чест. Напротив, отдаваме ѝ истинската стойност и я поставяме на високото място, отредено ѝ първоначално от Бога. Вярата е велико средство, произвеждащо святата любов, в която човекът беше сътворен. От това следва, че тя, макар че сама по себе си няма никаква

стойност (както и всяко друго благодатно средство), все пак е едно неописуемо велико благословение за човека и се оценява изключително високо от Бога. Тя води до целта да се възобнови законът на любовта в нашите сърца; и с оглед на днешното състояние на човечеството е единственото средство под небето, чрез което тази цел може да бъде постигната.

III. 1. Това ни води в тази трета част директно към въпроса за най-важните начини за утвърждаване на закона, закомвянето му в собствените ни сърца и живот. Какво ще ни ползва всичко друго, ако нямаме това? Ние можем да издигаме истинското учение, да го проповядваме в неговата цялост, да го тълкуваме и разгласяваме на съставните му части, да го излагаме в цялото му духовно значение и да изясняваме всичките тайни на небесното царство; можем да прогласяваме Христос във всичките Му служения и да изтъкваме вярата като достъп до всичките богатства на любовта Му. И все пак, докато законът, проповядван от нас, не управлява сърцата ни, няма да сме пред Бога нищо повече от мед, що звънти, и кимвал, що дрънка. Всичките ни проповеди не само няма да ни ползват, но и ще направят проклятието ни още по-тежко.

2. Затова главният предмет на вниманието ни е как да утвърдим закона в собствените си сърца, така че той по съвсем прост начин да въздейства върху живота ни? Това може да стане чрез вяра.

Само вярата изпълнява тази цел. Това се потвърждава в ежедневието ни живот. Защото докато ходим с вяра, а не с виждане (2 Кор.5:7), се придвижваме бързо напред по пътя към освещението. Щом неотклонно гледаме на невидимото, а не на видимото, докато все повече биваме разпнати за света, светът бива разпнат за нас. Остават ли очите на душата ни приковани към вечното, а не към преходното, с това и желанията ни все повече ще се откъсват от земното, което тлее. Така вярата в един всеобхватен смисъл е непосредственото и въздействащо средство за стимулиране на всяка правда и истинско освещение и за утвърждаване на святия и духовен закон в сърцата на всички вярващи.

3. Чрез вярата в по-тесен смисъл, упование в един невидим Бог, ние привеждаме Неговия закон още по-действено в сила. Защото нищо не ни подтиква по-силно да обичаме Бога от усещането, че сме обичани от Него в Христос. На това сме способни преди всичко тогава, когато имаме дълбокото убеждение, че сърцето ни принадлежи на Този, Който се е принесъл в жертва за нас. От корена на благодарната любов към Бога израстват фиданките на любовта към ближните. Не можем и да правим друго, освен да обичаме хората, ако действително уповаваме на любовта, с която Бог ни е възлюбил. Тази любов към тях, която е основана върху вярата и любовта към Бога, “не върши зло на ближния” (Рим. 13:10). Оттам тя е изпълняване на целия закон с всичките му заповеди. “Понеже заповедите: Не прелюбодействай! Не убивай! Не кради! Не пожелавай! и която и да било друга заповед се заключават в тия думи: Да обичаш ближния си както себе си”. Любовта не се задоволява само да не върши зло. Тя се стреми непрестанно, по всяко време и при всяка възможност да върши добро. Да проявим цялото си въображение в желанието да направим възможно най-голямо добро на всички човеци. Затова тя е изпълнение на божествения закон с всичките му заповеди и забрани.

4. Вярата изпълнява този негативен и позитивен закон не само външно; тя причинява очистване на сърцето отвътре чрез любовта и го прави свободен от всякакви срамни пожелания. Всеки, който има такава вяра, очиства себе си, както Бог е чист, избавя се от всякакви земни и чувствени страсти, от всякакви позорни и разюздани похоти, от всякаво плътско поведение, което е враждебно на Бога. Същевременно тя изпълва, ако е съвършена, човека с блаженство, правда и истина. Внася небето в душата му и го пробужда да ходи в светлината, както Бог е светлина.

5. Затова нека се стремим да утвърждаваме закона в себе си и да не съгрешаваме, защото сме “под благодат”. Нека още повече да впрягаме в работа всичките си сили, получени по този начин, за да изпълним всичко, що е право. Като осъзнаваме с каква светлина ни е огрял Бог, когато Неговият Дух ни е изобличавал в грех, да се пазим да не би да угасим тази светлина. Нека да държим това, което някога сме приели. Нищо не трябва да ни изкушава да

съграждаме отново онова, което вече сме разрушили, или отново да приемаме нещо, било то голямо или малко, за което ясно сме били убедени, че не служи нито за прослава на Бога, нито за полза на собствената ни душа. Нека не занемаряваме нищо, било то голямо или малко, което преди сме пропускали поради подценяването му от съвестта ни. За да направим светлината, която още отпреди сме носили в себе си, по-силна и съвършена, нека прибавим към нея светлината на вярата. Нека умножим Божиите дарове, получени по-рано, чрез едно дълбоко проумяване на цялото небесно откровение, чрез по-изтънчена чувствителност на съвестта и по-прецизно усещане на греха. Понеже можем да вървим в пътя само с радост, а не със страх, и с поглед само върху вечните неща, нека гледаме на удоволствията, богатството, почестите и всички други земни блага като на сапунени мехури. При това да считаме за важно, достойно за следване и за сериозен размисъл само “скритото зад завесата, където Исус влезе за нас” (Евр.6:10).

6. Можеш ли да кажеш: “Ти ще покажеш милост към неправдите ми и греховете ми няма да си спомняш вече”(Евр.8:12)? В такъв случай бъди внимателен занаят да бягаш от греха като от лицето на змея (Откр.12:14); сега той е за теб особено опасен, отблъскващ, противен. От друга страна, в каква приятна светлина ще виждаш сега святата и съвършена воля на Бога! Затова постарай се тя да се осъществи в теб, чрез теб и около теб. Бди и моли се вече да не съгрешаваш, да усещаш и най-малкото престъпване на закона и да го предотвратяваш. Както виждаш прашинките едва когато слънцето хвърли лъч в сумрака, така ще опознаеш греха едва когато слънцето на правдата огрее в сърцето ти. Затова внимавай в пълно съзнание на обходата си според виделината, която си получил. Постарай се ден след ден да получаваши все повече виделина, познание, да израстваши в Божията любов и да приемаш Христовия Дух, живот, сила и възкресение в себе си. Приложи всичкото познание, любов, живот и сила, които вече си получил. Тогава непрестанно ще крачиш от вяра към вяра. С всеки изминал ден ще растеш в свята любов, докато вярата ти се обърне във виждане и законът на любовта бъде утвърден за вечни времена.

Въведение към проповед 37

Същност на ентузиазма

С тази проповед Уесли засяга една много актуална тема за отношението на методисткото съживително движение към обществеността и Англиканската църква. Проповедта разглежда нерядко отправия към методизма по онова време упрек в “ентузиазъм”.

Методистката претенция за “библейско християнство” (вж. проповед 4), уеслианският възглед за “пътя към Божието царство” (вж. проповед 7), наблягането на покаянието и новорождението (вж. проповед 45), сериозното възприемане на библейското твърдение, че има лична увереност в спасението (вж. проповеди 11 и 12), призивът към една жива вяра, към една “религия на сърцето” (вж. проповед 7:I, 4-7) – всичко това е толкова отдалечено от съвременната улегнала религиозност, която се разглежда като “християнство на моралната коректност” (А. Аутлър), че за мнозина хора от онова време то се е възприемало като пресилено религиозно усърдие.

Упрекът е сериозен, защото в английското понятие “ентузиазъм” *не* се преплитат днешните често асоциирани с него представи за въодушевеност, устрем, патос или идеализъм. Думата тогава е практически само синоним на тесногърд, неразумен фанатизъм. Тя напомня на повечето съвременници за най-лошите аспекти на благочестивата тирания на пуританската революция от XVII век.

За мнозина представители на християнството от онова време е вече опасна мистична фантастика, когато някой твърди въз основа на гадена религиозна опитност за себе си, че Божията любов е изляна в сърцето му чрез Святия Дух и че той живее в ощастливяващото чувство, че е възлюбен и воден от Бога. В техните очи това е едно неуместно, неразумно самозалъгване. Студентите, рационалистични духове от времето на Уесли се

застъпват за една религия, допускаща много малко от нещата, които са именно белези за методисткото съживление. На този фон следва да бъде четена проповедта. В своя Дневник (17.1.1739) Уесли дава следната дефиниция на ентусиазма: Ентусиаст в същинския смисъл на думата е този, който желае да постигне една цел, без да иска да използва средствата, водещи към нея. Това е фантазьорската илюзия, фалшивото упование.

Изхождайки оттам, Уесли развива с немалко ирония един ход на мисли, поставящ си за цел първо да развенчае точно хората на ентусиазма, които най-много обвиняват методистите в същото презрешение. В откъси 13-17 той се обръща към хората, които, понеже се перчат само с “разума”, очернят религията на сърцето като фанатизъм или ентусиазъм. На тях той казва, че точно тяхното приемане, че са християни въз основа на своето “кръщение”, техните “пресилени християнски възгледи”, тяхната външна практика на “богослужение” или моралната им коректност са опасно въобразяване, да, фактически “ентусиазъм”, понеже така те оставят без внимание библейските измерения на християнството.

Но това в очите на Уесли е само един от главните видове ентусиазъм, който в тази проповед е назован “многоглаво чудовище” (32). Както това често се наблюдава у него като човек на средата и на синтеза, той посочва опасностите отляво и отдясно. Уесли очевидно познава хората, които, в противоположност на отначало споменатите почитатели на разума, изглежда, не използват в достатъчна степен подарения ни от Бога разум. В откъси 18 и сл. авторът описва хората, вътпяващи си, че са “водени от Духа” (19), и които “си въобразяват, че Бог ще им даде всяка отделна дума, която ще изговорят, и затова е невъзможно да кажат нещо погрешно както във формата, така и в съдържанието на думите” (19). Думите му са насочени към очакващите Бог да ги води по свръхестествени пътища или ония, които “очакват от Него особени указания, без да имат за това никакви разумни или библейски основания” (20). Така Уесли се обръща срещу онова, което днес ние бихме обозначили като ентусиазъм: изграждане на “видения или блянове, силни внушения

или неочаквани пориви на духа” (21). На тях той противопоставя “трезвите християни” (22), търсещи Божията воля в Свещеното писание, изучаващи Библията с разума си (27), както и вслушващи се в собствения си разум (24).

За Уесли Божието водителство не е някакво мистериозно, тъмно нещо, което се случва само чрез лично, директно вдъхновяване, а нещо, в което участва и разумът. Пътят към опознаването на Божията воля за него винаги е “библейски и разумен” (26). Тук човек се сеца за Лутер, който във всички неща е искал да се убеди чрез аргументите на Писанието и разума. Гордост, неподатливост на учение, растящо втвърдяване на “собственото мнение и воля” (31), отказ от “всякакъв съвет и помощ от другите хора” (32) са по-нататъшни белези на ентусиазма. По този последен пункт човек забелязва, че сърдечната религия на Уесли изобщо не е израз на някакъв самовъздигащ се, индивидуалистичен субективизъм.

СЪЩНОСТ НА ЕНТУСИАЗМА

*“...Фест извика със силен глас:
Полудял си, Павле...”*

(Деян. 26:24)

1. Така казва целият свят, така говорят хората, които не познават Бога, по адрес на ония, които имат същата вяра като Павел. Така се произнасят за последователите на Павел, който пък беше последовател на Христос. Естествено, има една религия – и тя бива наричана християнство – която не е обвинявана по този начин и за която хората признават, че е в съгласие със здравия разум. Става дума за формалната религия, за поредицата от външни задължения, редовно и точно изпълнявани. Към нея може да се прибави и правоверността, система от правилни схващания, та дори и солидната порция езически морал – за всички тях едва ли някой ще възкликне: “Голямата ти религиозност те е докарала до лудост”. Но ако се стремиш към религията на сърцето, ако говориш за правда, мир и радост в Святия Дух, няма да мине много време, преди да ти произнесат присъдата: “Полудял си!”

2. Не е никакъв комплимент това, което светските хора ще ти кажат. С думите си те искат да кажат точно това, което казват. Те не само твърдят, но и искрено го вярват, че е луд всеки, който казва: Божията любов е изляна в сърцата ни чрез дадения нам Святи Дух и Бог ни е дал в Христа да се радваме с неизказана и преславна радост. Ако някой наистина живее за Бога и е мъртъв за всичко земно, вижда това, което е невидимо, и по тази причина ходи с вяра, а не с виждане, неговият случай е ясен без дискусия: “Голямата му религиозност го е докарала до лудост”.

3. Лесно може да се установи кое се счита за лудост: презрението към всички преходни неща, неотклонният стремеж

към вечните неща, божествената увереност в онова, което не се вижда, ликуването поради Божията милост, радостната, свята любов към Бога и свидетелството на Неговия Дух заедно с нашия дух, че сме Божи чада. Всъщност, това е целият дух, целият живот и цялата сила на религията на Исус Христос.

4. Наистина, те признават, че засегнатият от нея човек при други обстоятелства действа и говори като разумен. Иначе нормален като всички, в посочените ситуации нещо се случва в главата му. Затова хората считат, че лудостта, от която той страда, е от особен род и затова са изнамерили специална дума, с която да я обозначават: ентусиазъм.

5. Ентусиазираността е едно понятие, което се използва извънредно често, споменава се постоянно от някои хора и все пак изключително рядко е налице разбиране за значението му, дори и от ония, които най-много го използват. Затова сериозните хора, които искат да разбират какво говорят или чуват, би трябвало да се вслушат в опита ми да изясня значението на думата “ентусиазъм”. За ония, които несправедливо са обвинени в ентусиазъм, той сигурно би бил едно окуражение. Но може би и за хората, които наистина могат да се нарекат така, моите обяснения ще са полезни, най-малкото за ония от тях, които са спаднали към дадената група поради непредпазливост. Що се отнася до думата, обичайно тя се счита за произхождаща от гръцки език, но до ден днешен никой не е наясно откъде точно е родословието ѝ. Някои се мъчат да го изведат от “ен тео”, “в Бога”, защото ентусиазмът има отношение към Бога. Но това е твърде изкуствено, защото има твърде слаба прилика между думата и това, от което искат да посочат като неин произход. Други виждат такъв в “ен тусиа”, “в жертва”, защото много от древните ентусиасти са изпадали в силна възбуда по време на жертвоприношенията. Може би и това е една измислена дума, изразителна, отразяваща шума, който ентусиастите създават.

7. Една от причините тази трудна дума да съществува в толкова много езици вероятно се крие в това, че отношението към нея е твърде деликатно и затова се възприема гръцката дума, понеже е неразбираема; тя не бива превеждана на съответния език,

защото никой не знае как да я преведе. Така става с всяка неясна, отвлечена дума, нямаща точно определено значение.

8. Затова не е за чудене, че тя и днес се употребява толкова различно. Различни хора ѝ придават съвсем различни значения, напълно несъвместими едно с друго. Едни я използват в положителен смисъл като импулс или вдъхновение от Бога, което е по-силно от всякакви естествени способности, временно изключващо функциите на разума и сетивата. В този смисъл “ентусиасти” бяха както старите пророци, така и апостолите. В различни времена те биваха изпълвани с Духа и така обладани от Този, Който живееше в сърцата им, че временно се лишаваха от собствения си разум и всичките си естествени способности и “говореха от Бога, движени от Святия Дух”(2 Петр. 1:21).

9. Други употребяват думата в един неутрален смисъл, нито лош, нито добър от морално гледище. Те говорят за ентусиазма на поетите, на първо място Омир и Вергилий. Един писател разширява това дотам, че твърди: никой човек с каквато и да било професия не би могъл да създаде нещо прекрасно, ако му липсва достатъчно ентусиазъм. Под ентусиазъм тук се има предвид необичайната яснота на мисълта, особеното усърдие на духа, жизненост и сила, каквито обикновеният човек няма и които повдигат душата до далеч по-възвишени неща, отколкото това може да стори хладният разум.

10. Но и двете употреби не съвпадат със значението, в което думата ентусиазъм бива най-често употребявана. Обществеността е единна поне относно това, че тя означава нещо лошо. Очевидно това е мнението на всички онези, които наричат религията на сърцето фанатизъм (ентусиазъм). Следователно на следващите страници трябва да тръгна от позицията, че става дума за нещо лошо, неудачно, даже май греховно.

11. Същността на ентусиазма несъмнено е объркването на разсъдъка, което впоследствие пречи на използването му. Да, понякога той изобщо го вади от строя, сиреч не просто помрачава очите на разума, а направо ги прави слепи. Затова той несъмнено може да бъде разглеждана като един вид лудост – по-скоро лудост, отколкото глупост. Един глупец извежда погрешни заключения от

правилни предпоставки, докато един луд извежда правилни заключения, но, за жалост, от погрешни изходни позиции! Точно това прави един ентусиаст. Да приемем, че неговите изходни позиции са правилни – в такъв случай и изводите му ще са правилни. Но точно тук е неговото заблуждение: изходните му позиции са погрешни! Той счита, че е нещо, когато не е; затова попада, движейки се в погрешна посока, все по-далеч от истината, колкото повече се движи.

12. Така че всеки фанатик е на практика луд. Но лудостта му не е обичайна, а религиозна. С това нямам предвид, че лудостта някак си е част от религията, точно обратното. Религията е поведение на здравия разум и затова е напълно противоположна на всякакъв вид лудост. Мисля, че, напротив, тази лудост има религията за свой предмет и говори за нея; така фанатикът говори за религията, за Бог и божествените неща – но по такъв начин, че всеки разумен християнин може да открие объркаността на разсъдка му. Затова фанатизмът може да бъде описан в по-широк смисъл така: той е религиозна лудост, имаща извора си в криворазбрано влияние или вдъхновение от Бога, че Бог е заповядал нещо, което в действителност Той не е заповядал, или че нещо трябва да се очаква от Бога, когато то не може да се очаква.

13. Има безброй видове фанатизъм. Най-разпространените и затова най-опасните ще се опитам да обхвана в няколко главни точки, така че лесно да бъдат разпознавани и предотвратявани.

Първият вид фанатизъм засяга хората, въобразяващи си, че притежават благодатта, когато всъщност я нямат. Някои смятат, че са “спасени” чрез Христа, че греховете им са простени, когато това не е така. Те “нямат корен в себе си” (Марк 4:17), нямат дълбока скръб, пълно убеждение за греха. Затова “приемат Словото веднага с радост” (Мат. 13:20). И понеже нямат дълбока почва, понеже в сърцата им не се извършва едно дълбоко дело, семето веднага пониква. При тях е налице една бърза и повърхностна промяна, която по силата на горделивото им непречупено от покаянието сърце и необузданото им самолюбие бързо ги води до убеждението, че вече са “вкусили от великите дела, които въвеждат в бъдещия век” (Евр. 6:5).

14. Това е един точен пример за първия вид фанатизъм, лудостта, произтичащата от въображението, че имат богатства, която всъщност нямат, с което мамят собствените си души. Това може с пълно право да се нарече лудост, защото заключенията на тези бедни хора биха били правилни, ако почиваха на правилни предпоставки; да, но понеже те са дело на собствената им фантазия, всичко, което са съградили, рухва. Основата на всичките им фантастични представи е илюзията, че те имат вяра в Христос. Ако наистина я имаха, биха били “царе и свещеници пред Бога” и биха “приели непоклатимото царство”(Евр.12:28). Но тази вяра им липсва. Следователно, цялото им поведение е толкова далеч от истината и трезвеността, колкото това на обикновения луд, който се мисли за земен цар, говори като такъв и се приема за такъв.

15. Има много други фанатици от този вид. Тук са огненият ревнител за религията (или по-точно, за своите възгледи за нея и за определените видове богослужения, които той нарича с това амбициозно име). И този човек си въобразява най-сериозно, че вярва в Исус, дори геройски се застъпва за вярата, “предадена на светите”(Юда 3). Следователно, цялото му поведение е формирано от суетните му представи. Ако допуснем, че предпоставките му бяха правилни, то той би имал основание за своето поведение и би могло да бъде оставен намира, но очевидно то е резултат от един болен разсъдък и болно сърце.

16. Но най-известните фанатици от този вид са считащите себе си за християни, когато всъщност не са. Такива има в голямо количество не само по всички краища на нашата страна, но и навред, където живеят хора. Че не са християни е ясно и не бива да се заблуждаваме, ако вярваме в Божието Слово. Християните са святи, а тези – несвяти; християните обичат Бога, а тези обичат света. Християните са смирени, тия са горди. Християните са кротки, тия са гневливи. Християните имат Христов ум, тия са отдалечени максимално от него. Поради всичко това те са толкова малко християни, колкото биха били наречени архангели. Все пак те си въобразяват, че са такива, и могат да приведат редица основания за това: наричали са се християни,

откакто се помнят; преди много години са били “направени християни” чрез кръщението си; възприели са християнските възгледи, обозначаващи нормално като християнска или католическа вяра; имат “християнските богослужения”, както бащите им преди това, водят т. нар. “добър християнски живот”, както и всичките им съседи. Кой би се осмелил да си помисли или да каже, че такива хора не са християни, макар че у тях няма и зрънце истинска вяра в Христос или действителна, вътрешна святост, макар че никога не са вкусили Божията любов или са станали “причастници на Святия Дух” (Евр. 6:4).

17. Ах, нещастници, вие лъжете сами себе си! Вие не сте християни! Но сте необуздани фантазори. Вие, лекари, излекувайте себе си! Но първо трябва да разпознаете болестта си: целият ви живот е фантазия, защото всичко се гради върху илюзията, че сте получили Божията благодат, която всъщност не сте получили. Вследствие на това голямо заблуждение вие ден след ден правите нови грешки, защото в делата и думите си играете роля, каквато не ви подхожда никак. Оттам произлиза очевидната, крещяща раздвоеност, която пронизва цялото ви поведение и която е болнава смес от реално езичество и въображаемо християнство. Наистина, докато сте преобладаващо мнозинство, само въз основа на голите числа вие ще можете да минавате за единствените здравомислещи хора и ще обвинявате всички други, които не са като вас, за лунатици. Но това не променя нещата. В очите на Бога и Неговите светли ангели, а и в очите на всички Божии чада на земята всички вие не сте нищо друго, освен луди, нищо друго, освен фантазори! Не сте? Не ходите ли като сянка, не сте ли сянката на религията, сянка на щастие? Не ви ли смущава всяка нищожност (Пс. 39:6), не треперите ли пред всяка опасност, която е също толкова въображаема, колкото и вашето щастие и вашата религия? Не считате ли себе си за велики и благородни, за образовани и умни? Но докога? Може би докато смъртта ви върне към разсъдъка и тогава ще трябва да бъдете осъдени завинаги от вашата глупост?

18. Втори вид фанатизъм засяга хората, въобразяващи си, че са получили Божиите дарове, когато всъщност не ги притежават.

Така някои са си въобразили, че са дарени със силата да правят чудеса, да изцеляват болни с една дума или докосване, да възвръщат зрението на слепи, та дори да възкресяват мъртви – за което има общоизвестни примери от старите времена. Други се подвизават като пророци, предсказващи бъдещето, и то с извънредна сигурност и точност. Но обикновено за кратко време тези фантазори стигат до други убеждения. Когато простите факти не потвърдят пророчествата, опитът ги довежда дотам, докъдето не е успял да ги доведе разумът, и това ги отрезвява.

19. Към същия вид спадат и ония, които при проповядване или молитва си въобразяват, че са под влияние на Божия Дух в една повишена степен, което всъщност не е така. Аз съм съвършено убеден за себе си, че без Духа не можем да сторим нищо точно в духовното си служение; всичките ни проповеди са напълно безполезни, ако не са придружавани от Неговата сила; така и всичките ни молитви са съвсем излишни, ако Святият Дух не ни помага в нашата немощ (Рим. 8:26). Аз знам, че ако проповядването и молитвата не стават чрез Духа, те са само напразно усилие, защото виждаме, че всяко избавление на земята е дело на този Дух и че “Бог върши всичко във всички човеци” (1 Кор. 12:6). Но това няма връзка с нещата, за които говорим. Ако и да има едно истинско влияние на Божия Дух, то има и едно въображаемо такова и много хора го объркват с първото. Мнозина вярват, че са под това влияние, макар че не са и то е далеч от тях. Други пък вярват, че са в по-голяма степен под него, отколкото в действителност са. Боя се, че към тях спадат всички ония, които си въобразяват, че Бог им дава всяка една дума, изговорена от устата им, и поради това не могат да кажат нищо погрешно. Добре известно е колко фантазори от този род са се появявали през нашето столетие. Някои от тях говорят с по-голям авторитет, отколкото Павел или друг апостол си е позволявал.

20. Същият род фантазорство, макар и в по-малка степен, може да се срещне при отделни лица. И те си въобразяват, че са вдъхновявани и водени от Святия Дух, макар че не е така. Знам, че “който няма Христовия Дух, не е Негов” (Рим. 8:9) и че само под водителството на този прославен Дух ние можем да измислим,

кажем или направим нещо праведно. Но колко хора Му приписват или очакват от Него неща без никаква разумна или библейска основа! Те си въобразяват, че получават “особени напътствия” от Бога не само за важните неща, но и за маловажните и незначителните житейски подробности. Бог ни е дал за тях собствения ни разум за водач, при което наистина скритото присъствие на Неговия Дух никога не е изключено.

21. На този род фантазъмство са изложени предимно хора, които както в духовните неща, така и в обичайния живот очакват да бъдат водени от Бога по един **необичаен** начин. Имам предвид видения или сънища, силни внушения или внезапни пориви на духа. Не отричам, че в старите времена Бог е изявявал волята Си по този начин, нито пък че и сега може да го прави; вярвам даже, че Той го прави в много редки случаи. Но колко често се заблуждават хората в това! Как биват те изкушавани от собствената си гордост и живото си въображение да приписват на Бога подобни подтици и внушения, сънища или видения! Това е чист ентузиазъм, еднакво отдалечен и от религията, и от истината и разсъдливостта.

22. Може би някой пита: “Не трябва ли във всяка ситуация да издирим каква е Божията воля? Не трябва ли тя да бъде мащаб за делата ни?” Така е. Но как един разумен християнин трябва да издирва каква е Божията воля? Не като чака свръхестествени откровения, не като разчита Бог да му открие волята Си чрез видения, не като се надява на “особени внушения” или внезапни пориви на духа, не, а като изследва Божието Слово. Да “приблизим до закона и до свидетелството”(Ис.8:20) – това е обичайният метод да се узнае благоугодната и съвършена Божия воля (Рим.12:2).

23. “Но как мога аз да знам в един или друг особен случай каква е Божията воля? Той е съвсем незначителен и затова в Словото нищо не е казано за него”. Отговарям: Словото ти дава едно общовалидно правило, приложимо във всички частни случаи: “Това е волята на Бога: вашето освещение” (1 Сол.4:3). Неговата воля е ние да сме святи вътрешно и външно, да сме способни по всякакъв начин, **да сме добри и да вършим доброто**. Ето я твърдата основа. Ясно като бял ден. Ако искаме да узнаем каква е Божията

воля в даден особен случай, трябва да приложим това общовалидно правило.

24. Нека си представим например, че един разумен човек иска да се ожени или да започне някакво предприятие. Той би желал да знае каква е Божията воля. Известно му е, че “Божията воля за мен е да съм свят и да върша добро, колкото мога”. Сега трябва да се запита: “В кое състояние бих могъл най-пълно да бъда свят и в най-голяма степен да върша добро?” Това би могло да се реши отчасти чрез разума, отчасти чрез опита. Опитът му показва какви добри възможности има в настоящото си състояние да бъде свят и да върши добро. А разумът трябва да му покаже какви възможности ще има сигурно или вероятно в новото състояние, в което иска да влезе. Когато сравни двете, трябва да реши кое от тях ще му бъде по-удобно да бъде свят и да върши добро. В степенята, в която му са познати тия неща, ще бъде сигурен каква е Божията воля.

25. При това, естествено, докато трае изучаването на въпроса, е нужно присъствието на Божия Дух. Не е лесно да се опише колко многообразно е това присъствие. Духът може да ни припомни много аспекти на дадената ситуация. Да ни покаже други в една по-силна и ясна светлина. Да отвори несъзнателно разума ни за определено убеждение и да го затвърди в сърцето ни. Така множеството съображения могат да съдействат за едно решение, което е благоугодно на Бога. В същото време Господ може да даде такъв неизказан мир и да излее така изобилно любовта Си в сърцето ни, че да не остане никакво място за съмнение: **това, точно това** е Божията воля за нас!

26. Несъмнено това е библейският, разумният път да узнаем Божията воля в определена ситуация. И като си помислим колко рядко бива използван този път и какъв потоп от фантазъмство по принуда трябва да залее онези, които се мъчат да открият Божията воля по небиблейски и неразумен път, човек си пожелава по-рядко да се говори за Божията воля. Да се използва този израз за щяло и за нещяло, както някои правят, е определено нарушаване на третата заповед. Това е тежка злоупотреба с Божието име и голяма непочтителност към него. Не би ли било много по-добре да

се използват други изрази, срещу които няма да има подобни упреци? Не би ли трябвало много по-разумно да казваме в определена ситуация например: “Бих желал да знам кое ще ме ползва най-много и кое ще е най-благодетелно за мен”, отколкото: “Искам да знам каква е Божията воля”? Подобен начин на изразяване е ясен и неоспорим, той поставя нещата на една разумна, библейска основа, предпазва от каквото и да било ентусиазъм.

27. Трети, много разпространен вид ентусиазъм (ако той по нещо се различава от предходния) засяга такива хора, които желаят да постигнат определена цел с помощта на непосредствената Божия сила, без да използват наличните средства. Ако нямаха на разположение такива средства поради отказа на Божия промисъл да им ги предостави, не биха попаднали под подобен упрек. В такива случаи Бог би приложил собствената Си сила; понякога Той прави това. Но който очаква това, без да е използвал предоставените му средства, е наистина един ентусиаст. Към тази категория спадат хората, които смятат, че разбират Божието Слово, без да го четат и да размишляват върху него, без да използват всичките помощни средства, стоящи им на разположение и предназначени за постигането на целта. Тук са също хората, които **умишлено** говорят на богослуженията, без да са се подготвили. Казвам “умишлено”, защото понякога може да се наложи да се говори без подготовка. Но който **пренебрегва** подготовката като помощно средство за плодотворно говорене, е ентусиаст.

28. Може би от мен се очаква да кажа нещо и за четвъртия вид ентусиазъм, а именно да се приписват на Божието провидение неща, които нямат нищо общо с него. Не се колебая. Не знам какви са тези неща, които нямат нищо общо с Божието провидение, които не са побудени пряко или косвено от него или най-малкото не се управляват от него. Вероятно нито едно, с изключение на греха; но даже и в греха на другите хора аз виждам Божието провидение **за мен!** Не казвам Божието всеобщо провидение, защото според мен това е гръмка дума без всякакво съдържание. Но ако има едно особено провидение, то трябва да се простира върху всички хора и неща. Това разбиране поддържахме нашият

Господ, иначе нямаше да може да каже: “Вам и космите на главата са преброени” и “Нито едно врабче не пада на земята без волята на Отца”. Но ако Бог царува над целия свят, както и над всеки отделен човек, и над всеки човек, както и над целия свят – има ли тогава нещо (освен нашия собствен грях), което не би трябвало да припишем на Божието провидение? Затова не бих казал, че по този пункт някой би могъл да обвини някого в ентусиазъм.

29. Може само да се каже, че все пак и тук трябва да се повдигне едно обвинение: “Ако ти приписваш **това** на Божието провидение, значи считаеш себе си за особен любимец на небето”. На това отговарям: забравил си някои от думите, които току-що казах. Божието провидение върху всички хора по света е същото, както и върху всеки отделен човек. Не виждаш ли, че всеки, който вярва в това и който приписва всичко случващо му се на провидението, с това по никакъв начин не прави себе си любимец на небето повече, отколкото смята, че всеки друг човек под небето е такъв? На това основание ти нямаш никакво право да го наричаш ентусиаст.

30. Ние трябва с голяма предпазливост да се отнасяме към всички тези форми на ентусиазъм и да сме наясно какви ужасни поражения са нанасяли те много пъти и какво неминуемо произтича от тях. Непосредственото последствие е гордост. Тя все повече разширява устие, от което произтича, и все повече ни отдалечава от Божието благоволение и живот. Тя пресушава изворите на вярата и любовта, на правдата и истинската святост, защото всички тия извори идват от благодатта. Бог се противи на горделивите, а на смирените дава благодат (1 Петр. 5:5).

31. Заедно с гордостта естествено се появява и едно неподдаващо се на поучение и благоразумие поведение. Затова има слаба надежда да бъде отрезвен един ентусиаст, в колкото и големи грешки и заблуди той да изпада. Защото за него (както често може да се наблюдава) разумът има ниска стойност; той си въобразява, че е воден от един по-мъдър водач и непосредствено от Божията мъдрост. И понеже гордостта му расте, растат и неподатливостта на поучение и на вразумяване. Неизбежно става все по-неспособен да бъде убеждаван, все по-неразсъдлив; заанатява се

все повече на своето мнение и не мърда от волята си, докато стане съвсем закостенял и непреклонен.

32. Който така се противи на Божията благодат и избягва съвет и човешка помощ, бива предаван изцяло на произвола на собственото си сърце и на княза на гордостта. Нищо чудно, че от ден на ден той става все по-презрителен към хората, пълен с бушуващ гняв, лишен от любов, влачен от земни и даже дяволски прищевки. Не бива да се чудим и на ужасните външни последици, които едно такова вътрешно настроение е причинявало във всички времена: всякакъв род злоба, всевъзможни дела на тъмнината, вършени от хора, наричащи себе си християни, впускане в похоти, които са гнусни дори за езичниците.

Такава е същността и страшното въздействие на многоглавото чудовище, наречено ентусиазъм! От изложените съображения бихме желали да изведем някои еднозначни заключения за нашето собствено поведение.

33. Първо, ако ентусиазмът е понятие, което често се употребява, но едва ли е добре разбирано, то пази се да говориш за нещо, което не ти е ясно. Не изричай дума, която не разбираш! Учи се първо да мислиш и след това да говориш! Първо трябва да възприемеш значението на тази трудна дума и след това, ако е нужно, ще можеш да я употребяваш.

34. Второ, щом толкова малко измежду образованите и учените, да не говорим за обикновените, хора имат представа за смисъла на въпросната тъмна и многозначна дума, пази се да не считаеш някого за ентусиаст или да го наричаеш така, защото така се говори за него! Това в никой случай не е основание да използваш подобна обидна дума. Колкото по-лошо е едно название, толкова по-внимателен трябва да си да не го прикачиш на някого. Да произнасяш тежка присъда без доказателства не се връзва нито със справедливостта, нито с милосърдието.

35. Но ако ентусиазмът е толкова голямо зло, пази се да не изпаднеш във властта му! Бди и моли се да не изпаднеш в това изкушение! То лесно сплита хората, които се боят от Бога и Го обичат. О, не мисли по-високо за себе си, отколкото трябва да мислиш! Не си въобразявай, че си получил благодат от Бога, ако не

си я получил. Може да имаш голяма радост, да имаш определена степен на любов – и въпреки това да нямаш никаква жива вяра! Моли Бога да не допуска в слепотата си да изгубиш правия път! Викай към Него да не се считаеш за вярващ в Христа, преди Христос да ти се е открил и преди Неговият Дух да свидетелства с твоя дух, че си Божие чадо!

36. Пази се да не станеш фанатичен ентузиаст, който гони другите! Не си въобразявай, че Бог те е призвал да погубваш живот на човек, вместо да спасяваш (в диаметрална противоположност на Тоя, Когото наричаш свой Господ)! Не бленувай никога да вкарваш с принуда хора в Божия път! Мисли и остави и другите да мислят! Не прилагай никакво насилие в духовните неща! Не карай и най-отдалечените от Бога да дойдат при Него с нищо друго, освен с разум, истина и любов!

37. Пази се да не тичаш заедно с множеството на ентузиастите, като си въобразяваш, че си християнин, а всъщност не си такъв! Не си позволявай да се кичиш с такова почетено име, преди да имаш ясни и библейски основания за това, преди да имаш същия дух, който Христос имаше, и да ходиш, както е ходил Той (Фил.2:5, 1 Йоан 2:6).

38. Пази се да не изпаднеш във втория вид ентузиазъм и да си въобразиш, че имаш **гарби** от Бога, ако в действителност нямаш нищо! Не уповавай на видения и сънища, на внезапни внушения и силни пориви от всякакъв вид! Помисли: не по такива неща трябва да узнаеш Божията воля в определени ситуации, а чрез прилагането на ясни библейски правила с помощта на опита и разума и под постоянното присъствие на Божия Дух! Не изговаряй Божието име небомислено, не говори и при най-малкия повод за “Божията воля”; всичките ти думи и действия нека бъдат подбуждани от страх от Бога и желание Неговото име да се прослави.

39. Пази се накрая от илюзията, че можеш да постигнеш целта, без да използваш средствата, които водят до нея. Разбира се, Бог може да я достигне без всякакви средства, но ти нямаш никакви основания да очакваш, че Той ще го направи. Затова приложи с упоритост и грижовност всички ония средства, които Той е определил за обичайни канали на Своята благодат! Използвай всяко

средство, което разумът или Писанието ти препоръчват, защото то служи (заради незаслужената Божия любов в Христос) за получаване или за умножаване на всеки дар от Господа! Така очаквай ежедневен растеж в една свята религия, която светът винаги е наричал и ще нарича ентузиазъм, но която за всички избавени от истинския ентузиазъм (от формалното християнство) е “Божия сила и Божия премъдрост” (1 Кор.1:24), божествен образ на Всевишния, правда и мир, един извор на жива вода, която извира за вечен живот (Йоан 4:14).

Въведение към проповед 38

Едно предупреждение срещу религиозното тесногърдие

Както проповед 37, така и настоящата има за цел да изясни отношенията между Англиканската църква и методисткото движение. След като е защитил идеите и начина на методисткото проповядване от упрека в ентусиазъм, в проповед 37 Уесли представя методистите като хора не ентусиасти, а трезви, разумни и толерантни. В проповед 38 той задълбочава мисълта за необходимата толерантност.

Изхождайки от една много интересна даденост в Евангелието (Марк 9:38,39), авторът изисква толерантност за съживителното методистко движение и неговата своеобразност. Въз основа на актуализация на текста той показва колко лесно е било за Христовите ученици да изпадат в религиозно тесногърдие и да застанат срещу всичко, което не отговаря на собствените им представи за Божието царство.

Цялата проповед отразява напреженията и конфликтите, за които методисткото движение дава повод със своите миряни-проповедници и с всичките си черти, отличаващи го от “нормалния” църковен живот. Много англикански свещеници и епископи наблюдават с объркване или загриженост как мисионерската работа на методистите се разгръща по много необичайни начини и затова създават пречки пред него.

Напомняйки за великодушното поведение на Исус, проповедта говори и днес на съвестта на ония, които имат склонността към религиозна нетърпимост. Всичко бива подчинено на главното понятие за освобождаване от лукавия (тук “изгонване на зли духове”). Пред тази главна мисионерска задача всички различия и жалби между християните трябва да минат на заден план. Ние трябва да се радваме, че хората биват освобождавани от лукавия, все едно кой ги е освободил.

Този “икуменически дух” е тема и на следващата проповед (39). Трябва да се отбележи, че на едно място (IV, 4) Уесли отива твърде далеч със своето изискване за религиозна толерантност: той я разширява отвъд границите на християнството до един всеобщ обхват.

ЕДНО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ СРЕЩУ РЕЛИГИОЗНОТО ТЕСНОГРЪДИЕ

“Йоан му каза: Учителю, видяхме един човек да изгонва бесове в Твое име; и му забранихме, защото не ни следваше.. А Исус каза: Не му забранявайте...”

(Марк 9:38, 39)

А) В предходните стихове четем за препирнята между дванадесетте “кой е по-голям” сред тях. Тогава Исус взе едно малко дете, постави го в средата и им каза: “Който приеме едно от тези дечица в Мое име, и Мене приема; и който приема Мене, приема не Мене, но Този, Който Ме е пратил”. Вместо коментар Йоан съобщи за човека, който изгонвал бесове в името на Исус, без да е бил Негов последовател. Това звучи така, сякаш той искаше да каже: “Трябваше ли да приемаме подобен човек? Тебе ли приемахме, ако бихме приели него? Не е ли редно по-скоро да му забраним да продължава действията си? Не действахме ли правилно, като му забранихме да продължава действията си? Не действахме ли правилно, като му забранихме?” Но Исус каза: “Не му забранявайте”.

Б) Същият случай е разказан и от Лука почти със същите думи. Някой ще запита: “Какво ни засяга тази случка, след като днес не виждаме никой да гони зли духове? Доколко ни засяга нас заповедта на нашия Господ по този повод?”

В) Може би ни засяга повече, отколкото обичайно си представяме, тъй като случаят съвсем не е обичаен. За да спечелим максимална полза от него, бих искал най-напред да покажа в какъв смисъл хората днес могат да изгонват бесове и доколко го правят;

второ, как да разбираме гумите: “той не следваше нас”. На трето място ще обясня указанието на нашия Господ: “Не му забранявайте”, и ще завърша с едно обобщаващо заключение.

I. 1. Най-напред искам да покажа в какъв смисъл хората днес могат да изгонват зли духове и доколко го правят.

За да можем да имаме съвсем ясен поглед, трябва първо да си припомним, че както Бог живее и работи в чадата на светлината, така и дяволът живее и работи в чадата на тъмнината. Както Светият Дух притежава душите на добрите хора, така злият дух притежава душите на безбожниците. Затова апостолът го нарича “богът на този свят”(2 Кор.4:4), защото той притежава неограничена власт над светските хора. Затова нашият Господ го обозначава като “князът на този свят”(Йоан 12:31), защото неговата власт над света е абсолютна. Затова още Йоан казва: “Знаем, че ние сме от Бога”(1 Йоан 5:19), а всички, които не са от Бога, “лежат в лукавия”. В него живеят и се обхождат всички хора от света така, както които не са от света живеят и ходят в Бога.

2. Не бива да си представяме дявола само като “ревящ лъв”(1 Петр. 5:8), който “обикаля и търси кого да погълне”, също и не просто като коварен враг, който изненадващо се нахвърля върху бедните души и, уловени живи от него, те вършат волята му (2Тим. 2:26), а много повече като тоя, който живее и действа в тях. Той обитава в мрака и злото на този свят, т.е. в светските хора с всичките им тъмни намерения и деяния, като е притежател на сърцата им, устроил е там трона си и контролира, осигурявайки си пълното им подчинение. Така “силният и въоръжен човек” пази двора си; ако стане така, че бъде изгонен, се връща пак, често със седем по-зли от него, и се настанява обратно (Лука 11:21-26). В обиталището си той не може да стои със скръстени ръце. Постоянно “действа в синовете на непокорството”(Еф. 2:2) с насилие, с власт и ги преобразява по собствения си облик, заличава всичко, което все още е останало от подобие на Бога, и ги насъсква и въоръжава за всякакви зли гуми и дела.

3. Затова е безспорно, че богът и князът на този свят владее

над всички, които не познават Господа. Само че начинът на тяхното обладаване е по-различен, отколкото в старо време. Тогава той е измъчвал често както телата, така и душите им, и то съвсем открито, без всякаква преструвка; днес мъчи (с малки изключения) само душите им, и то потайно до неузнаваемост. Основанието за тази разлика е ясно. По това време целта му е била да въвежда човечеството в суеверие, затова е работил възможно най-открито. Но днес целта му е да ни въведе в неверие, затова действа максимално прикрито, защото колкото по-скрит е, толкова по-голям е успехът му.

4. Ако трябва да се доверим на учените, дори днес има страни, където делата на дявола са толкова открити, колкото и преди. “Но защо само в дивите, некултурни страни? Защо не в Италия, Франция или Англия?” Поради една много проста причина: той познава хората и знае какво да направи с всеки един. На лапландците се явява немаскиран, защото иска да ги запази в суеверие и грубо уголослужение. Но с теб преследва друга цел. Иска да те доведе дотам ти да се самообожествиш, за да си по-умен в своите очи от Бог и Неговото слово. За да го постигне, не бива да се явява в собствения си образ, защото това ще опропасти намеренията му. Не, дяволът използва цялото си изкуство, за да те доведе дотам да отречеш съществуването му, докато със сигурност те спечели на своя страна.

5. Ето защо властта му във всяка една страна е еднакво неограничена, ако и да се изразява по различни начини. Веселият италианец-безбожник е също толкова захванан от челюстите му, колкото и дивият татарин. Само че първият спи наред лъвските зъби, защото лукавият е достатъчно умен да не буди жертвата си от съня ѝ. Просто си играе и когато му дойде настроението, я поглъща.

Богът на този свят държи своите английски поклонници също толкова здраво, колкото и тия от Лапландия. Само се пази да не ги изплаши, за да не потърсят те убежище при небесния Бог. Затова владетелят на мрака не излиза на бял свят, макар че владее над своите послушни поданици. Похитителят държи своите пленници толкова по-здро, колкото те си въобразяват че са свободни.

Така “силният въоръжен човек пази двора си и имотът му е в безопасност”(Лука 11:21). Нито деистът, нито формалният християнин предполага, че той е тук и живее в пълен мир с него.

6. Същевременно дяволът действа здраво в тях. Заслепява очите на сърцето им, така че светлината на божественото Евангелие Христово да не ги осияе. Здраво обвинява с вериги душите им за земното и ада: тези вериги са срамните им страсти. Приковава ги към света чрез любовта към светското, към парите, към удоволствията и към славата. Чрез гордост, завист, ярост, омраза, отмъстителност докарва тези души до ръба на пъкъла. Може да върши делото си почти необезпокояван, защото бедните хора дори не си помислят колко близо е той до тях.

7. Но колко лесно може да се открие причината за тези явления! Тя понякога е груба и понятна. Така е било и при най-образованите езически народи. Не бива да се учудваш, изучавайки историята на удивителните, добродетелни римляни, че на висотата на тяхната култура и слава ще намериш толкова “изпълнени с всякакъв вид неправда, нечестие, лакомство, омраза; пълни със завист, убийство, крамола, измама и злоба; шепотници, клеветници, богоненавистници, нахални, горделиви, самохвалци, измислители на злини, непокорни на родителите си, безразсъдни, вероломни, без семейна обич, немилостиви”(Рим.1:29-31).

8. Най-черните от тия пороци са потвърдени от един неподкупен свидетел. Имам предвид техния езически писател Касий Дион. Той отбелязва, че преди връщането на Цезар от Галия е имало не само открито и безсрамно гуляйджийство и разюзданост от всякакъв вид, не само фалш, неправда и липса на милосърдие в обществения и семеен живот, но и във всички части на Рим са отбелязвани нечувани грабежи, мародерства и убийства, така че почти никой не излиза от дома си, без да е оставил завещание, защото не е бил сигурен дали ще се прибере жив и здрав.

9. Също толкова груби и очевидни са делата на дявола сред много, ако не и сред всички днешни езичници. Примитивните религии на крийките, чероките, чикасусите и всички други индианци, живеещи на границите на нашите южни колонии (не религията на неколцина отделни лица, а на цели народи), се състоят

в това да изтезават от сутрин до вечер своите пленници, докато накрая ги изгорят живи. Религията им ги кара да се дебнат един друг и при най-незначителната дреболия да стрелят на месо. Да, обичайно е при тях ако един счита, че баща му живее прекалено дълго, да му строши черепа, или ако една майка има проблеми с децата си, да им върже камъни на шията и да хвърли в реката три или четири от тях!

10. Би било добре, ако само при езичниците така ясно и недвусмислено се виждат делата на дявола. Но не можем да кажем такова нещо. Колко малко им отстъпват християните в жестокост и кръвопролитие! Не само испанците или португалците, изклали хиляди в Южна Америка, не само холандците в Източна Индия или французите в Северна Америка, където те не остават по-назад от примера на испанците; не, и нашите съотечественици са потънали в кръв и са изтребили цели народи. С това те са показали що за дух е този, който живее и действа в чадата на непокорството (Еф.5:6).

11. Тези ужасии едва ли могат да ни отворят очите за всичко, което дяволът върши в собствената ни страна. Има достатъчно неща за забелязване. Не е ли достатъчно доказателство за силата му това, че на всеки ъгъл може да се видят богохулници, пияници, блудници, прелюбодейци, крадци, обирджии, содомити и убийци? Колко триумфално властва князът на този свят над всички тия чада на мрака!

12. Той действа по-прикрито, но не по-слабо у лицемерите, интригантите, лъжците, клеветниците; у потисниците и насилниците, у вероломните и у тия, които търгуват с приятелите, честта, съвестта и отечеството си. И при това такива хора могат все още да говорят за религия или съвест, за чест, добродетел, солидарност! Но те биха измамили сатана точно толкова малко, колкото и Бога. Също и сатана познава своите; те съставляват едно голямо множество от всичките народи и племена и са напълно покорени под властта му.

13. Ако тия неща са ти ясни, ще разбереш в какъв смисъл и днес хората могат да “гонят дявола”; да, всеки Христов служител го гони, ако върши с ръцете си работата за своя Господ.

Чрез Божията сила, която съпътства Неговото Слово, грешниците биват довеждани до покаяние, до едно пълно вътрешно и външно променяне от всякакво зло към всякакво добро. Това означава, правилно разбрано, че те изгонват дявола, който досега ги е обладавал, от душите си. Силният не може повече да запази къщата си. Един по-силен го е врѣхлетял, изринал го е навън, направил е къщата свое притежание и я е превърнал в Божие обиталище чрез Своя Дух. С това приключва действието на сатана; Божият Син е “съсипал делата на лукавия”. Разумът на грешника е просветлен и сърцето му нежно е привлечено от Бога. Желанията му са пречистени, чувствата му са осветени. Изпълнен със Святия Дух, той расте в благодатта, докато стане свят не само в сърцето си, но и в делата си.

14. Всичко това на практика е Божие дело. Само Бог може да изгони сатана. Но обикновено на Него е угодно да извърши това чрез хората. Те са инструментите в Неговата ръка, за които ще се каже, че “изгонват дявола в Неговото име”, чрез Неговата сила и авторитет. И Той изпраща за това велико дело ония, които иска, но обикновено такива, за които хората никога не са и помисляли, защото “Неговите помисли не са като нашите помисли и Неговите пътища не са като нашите пътища” (Исая 55:8). Бог избира слабите, за да посрами силните и глупавите, за да посрами мъдрите (1 Кор.1:27). Това върши по простата причина, че Неговото име трябва да бъде прославлено, “за да не се похвали ни една твар пред Бога” (1 Кор.1:29).

II. 1. Но не трябва ли да забраним на някого, който “гони дявола” по този начин, ако “не ни следва”? Изглежда това беше присъдата и начинът на действие на апостола, който докладва на Исус за случая. “...и Му забранихме, защото не ни следваше” – това според него беше достатъчно основание за такава присъда. Какво трябва да разбираме под “не ни следва” е следващата точка на нашето обсъждане.

Най-малкото, което бихме разбирали, е: “Той няма никакви външни връзки с нас. Ние не работим заедно. Той не е наш сътрудник в Евангелието”. И наистина, ако на Бога е угодно да изпрати

мнозина работници на Своята жетва, не могат всички те да са във взаимно подчинение или връзка. Не могат всички лично да се познават, поне имената си да знаят. Защото много от тях се трудят на различни краища на нивата и затова имат ограничена връзка един с друг, чужди са си, като че ли живеят в различни епохи. За подобен непознат нам човек без колебание можем да кажем: “Той не ни следва”.

2. Второто значение на този израз може да е това: “Той не принадлежи към нашата групировка”. От дълго време болезнена мисъл за всички, които “се молят за мира на Ерусалим”, е, че все още между християните има толкова разделение. Това е особено очевидно сред нашите съотечественици, които са странили един от друг поради незначителни неща, често нямащи нищо общо с религията. Най-банални неща са ставали повод за възникване на различни групировки, запазили се поколения наред. Всички те биха били готови да се отрекат взаимно с аргумента: “Той не ни следва”.

3. Третото значение на този израз може да е: “Той се различава от нас по своите **религиозни мнения**”. Било е време, когато всички християни са били не само едно сърце, но и един ум (2 Кор.13:11, Деян.4:32). Благодатта върху тях беше толкова голяма, когато всички те за пръв път бяха изпълнени със Святия Дух! Но колко кратко трая това благословение! Колко бързо се изгуби това единство! Отново възникнаха различни мнения, дори в църквата Христова! Не само сред формалните християни, но и сред истинските, та дори и сред водачите, сред самите апостоли! Изглежда, че различията, които възникнаха тогава, никога не са били напълно преодолени. Виждаме, че тия стълбове на Божия храм не бяха единни в мисленето си на тая земя, особено относно обредния закон. Затова в никакъв случай не е изненада, че днес безкрайно много мнения могат да се чуят в християнската църква. Вероятно това е последица от факта, че всеки, който “гони дявола”, не ни следва, сиреч, не е на нашето мнение. Едва ли можем да си представим, че той споделя всичките ни разбирания, в това число и религиозните. Много е вероятно той да мисли различно от нас, дори и върху някои важни въпроси, например за същността и приложението на моралния закон, за вечната воля на Бога, за

достатъчността и действеността на Неговата благодат и за опазването на Неговите чада.

4. Четвърто, той може да се различава от нас не само по мнението си за религията, а и относно някои страни от нейното приложение. Може би не одобрява начина на богослужение в нашата общност и счита за по-полезно за своята душа богослужението по образа на Мартин Лутер или Калвин. Може би има повече възражения против литургията, която ние предпочитаме, или против формата на църковно управление, която ние считаме за апостолска и правилна от гледище на Библията. Може би той би умал още различия от нас; от гледище на съвестта би пренебрегнал това, което ние считаме за Христови предписания. Дори когато постигнем единомислие относно тези предписания и се съгласим, че те са установени от Бога, мненията ни все още могат да се различават относно това как да бъдат спазени те и кой може да има полза от тях. Неизбежната последица от тия различия е, че който застъпва противоположно мнение, трябва да преустанови също общението си с нас. В този смисъл той “не ни следва”, не принадлежи към нашата църква.

5. Но в един много по-строг смисъл това “той не ни следва” важи, когато някой идва не само от друга църква, но от такава църква, която ние считаме в много отношения за небиблейска и нехристиянска; от една църква, която приемаме за напълно погрешна и заблудена в учението си, в която църковният живот е формиран от опасни погрешки, затънала в суеверие и идолослужение. В хода на времето тя е прибавила към вярата много човешки неща; пренебрегнала е голяма част от Божия закон, а това, което е останало, е обезличено от традицията. Въпреки че изразява висше почитание към старата църква и пълно приемане на нейните ценности, тя е прибавила толкова новост, колкото нямат основание нито в практиката на старата църква, нито в Словото. Е, съвсем сигурно е, че който стои толкова далеч от нас, “не ни следва”.

6. Но има една още по-голяма разлика. Който се различава от нас със своите отсъждания и начини на действие, е възможно поради емоционалната си настройка да се отдалечи от нас още

повече, отколкото поради самите си схващания. Едното е съвсем естествено и обичайно въздействие върху другото. Различията, започнали поради несходство във възгледите, рядко остават само там. Обикновено те обхващат и чувствата и в такъв случай разделят и най-близки приятели. Няма по-дълбоки и непримирими вражди от ония, които произтичат от различията в религиозните възгледи. “Неприятели на човека ще бъдат домашните му” (Мат.10:46). По тази причина баща се повдига против собствените си деца и обратно; може би те се преследват до смърт и си мислят, че с това служат на Бога. Затова трябва да се очаква, че различаващите се от нас по отношение религиозните си схващания и действия скоро така ще се наострят и ожесточат, че ще се отнасят към личността ни също толкова зле, колкото и към принципите ни. Очаквана последица е те да говорят за нас толкова зле, колкото зле мислят за нас. Ще се противопоставят и ще пречат на работата ни, колкото им стигат силите, понеже нашият труд им се вижда човешко или дяволско дело. За оня, който мисли, говори и действа по такъв начин, във висша степен важат думите: “Той не ни следва”.

7. Аз не предполагам, че човекът, за когото апостолът говори в текста, е отишъл чак дотам (макар че нямаме други по-подробни данни за него нито на това, нито на друго библейско място). Нямаме никакво основание да приемем, че между него и апостолите е имало съществени различия, а още по-малко че той е имал някакви предразсъдъци спрямо тях или техния Господ. Поне толкова можем да заключим от думите на Исус, непосредствено следващи текста: “Няма никой, който да извърши велико дело в Мое име и да може скоро след това да злослови” (Марк 9:39). Но аз умишлено вземам случая във възможно най-лошата му светлина и прибавям всички възможни обстоятелства, за да бъдем предпазени от най-лошото изкушение да се борим против Бога.

III. 1. Нека приемем, че един човек няма нищо общо с нас, не спада към наша групировка, отделя се от нашата църква, отличава се съществено в своите съждения, начини на действие и чувства. Ако го видим да изгонва бесове, Исус ни казва: “Не му забра-

нявайте”. Това важно указание на нашия Господ желая да изясня в тази трета част.

2. Та виждаме, че този човек гони бесове. В подобен случай е добре да вярваме точно в това, което виждаме с очите си, ако не искаме да ставаме слепци. Много малко разбира човешката природа оня, който не забелязва колко не ни се вярва, че даден човек “изгонва бесове”, а не ни следва – във всички или в повечето гореизброени значения на този израз. От самите себе си можем да съдим колко трудно признава човек, че у хората с различни от неговите разбирания има нещо добро.

3. “Но кое е удовлетворяващо, разумно доказателство, че някой гони бесове в горепосочения смисъл?” Отговорът е лесен. Доказано ли е, че даден човек е бил откровен, груб грешник? Второ, че сега вече не е, че се е отрекъл от греха и води християнски живот? И трето, че тази промяна е станала причина той да проповядва? Ако тия три неща ясно и неоспоримо са налице, тогава имаш достатъчно и разумно доказателство, че въпросният човек гони бесове. На такъв не можеш да се противопоставяш, без да съгрешаши.

Затова: “Не му забранявайте”. Внимавай как се мъчиш да му пречиш, било чрез авторитета си, било чрез аргументи или наддумване. Не се мъчи по никакъв начин да го спъваш да използва всичката си сила, която Бог му е дал. Ако имаш пред него АВТОРИТЕТ, не го използвай да спираш Божието дело. Не му привеждай никакви причини, поради които той не може повече да говори в името на Исус. Сатана няма да забрави да му поднесе такива; не е нужно ти да го подкрепиш в това. Не го убеждавай да прекрати дейността си. Ако той послуша теб и дявола, много души ще погинат в невежество, но Бог ще изиска от теб кръвта им.

5. “Но ако този, който гони бесове, е само един мирянин? Не трябва ли да му се забрани да го прави?”

Има ли факти? Има ли разумни доказателства, че този човек “гоня дявола”? Ако да, тогава не му забранявай, ако ти е мила душата. Не може ли Бог да действа чрез когото поиска? “Никой не може да върши тия знамения, ако Бог не е с него” (Йоан 3:2), ако Бог не го е пратил за това особено дело. Ако го е изпратил Бог, ти ли ще го върнеш назад? Ти ли ще го спреш?

6. “Но аз не знам дали той е изпратен от Бога”. Някой от освободените чрез него ще ти засвидетелства това. “Това е чудно, че вие не знаете откъде е, но пак ми отвори очите. Ако не беше от Бога, не би могъл нищо да стори” (Йоан 9:30,33). Ако се колебаеш, разпитай родителите на човека, братята му, познатите му. И ако не можеш да се съмняваш в свидетелствата им, ако трябва да признаеш, че е станало бележното знамение, как с чиста съвест ще намериш сили да забраниш на Божия пратеник да говори в името на Исуса?

7. Признавам, че е много полезно този, който проповядва в това име, да има не само вътрешно, но и външно призвание за това, но че то е абсолютно необходимо, не съм съгласен.

“Но не казва ли Словото: “Никой не взема на себе си тази почит, освен когато бъде призван от Бога, както бе Аарон”(Евр.5:4)?

Този текст е бил цитиран безброй пъти в подобни случаи, като че ли е най-силното основание за нещата; едва ли има по-нещастен цитат. Защото, първо, Аарон изобщо не беше призван за проповедник, а “да принася дарове и жертви на Бога за греховете на човеците” (Евр.5:1). Това беше особеното му служение. Второ, нашият човек изобщо не принася жертви, а само проповядва, което Аарон не правеше. Затова в цялата Библия не може да се намери текст, който да е по-далеч от нещата, отколкото този.

8. “Но как се спазваше това по време на апостолите?” Това може да видиш много добре в Деяния. “Същия ден се повдигна голямо гонение против църквата в Ерусалим; и те всички, с изключение на апостолите, се разпръснаха по юдейските и самарийските окръзи” (8:1). “А тия, които бяха разпръснати, обикаляха и разгласяваха благовестието” (4). Е, бяха ли всички те проповедници с ръкополагане? Никой здравомислещ човек не би си го помислил. Така че ето неопровержимо доказателство как е било в апостолско време. Тук става дума не за един, а за голямо число “миряни-проповедници”, за мъже, изпратени само от Бога.

9. Всъщност практиката от онова време не ни дава основание да считаме, че е било против закона да се проповядва преди ръкополагането. Много повече основания имаме да приемем, че тогава това беше необходимо. Сигурно практиката на апостолите

беше даден човек да се подложи на проба, преди изобщо да бъде ръкополаган. “Те първо да се изпитват и после да стават дякони” – каза Павел (1 Тим.3:10). А как ще бъдат изпитани? Като им се даде да преведат едно изречение от гръцки и им се зададат няколко банални въпроса? Какво странно доказателство за един Христов слуга! Не, трябва да се положи ясен, открит изпит (както в много протестантски църкви в Европа се прави) дали животът им е безупречен и дали имат дарби, абсолютно и безусловно необходими за изграждането на Христовата църква.

10. “Но какво става, ако даден човек има тези дарби, довел е грешници до покаяние, а епископът не иска да го ръкоположи?” Тогава епископът му забранява “да гони дявола”. Но аз не се осмелявам да му го забраня. Основанията си затова съм изложил пред целия свят. И все пак упорстват, че трябва да го правя. Вие, които настоявате, изложете основанията си! Не съм чул никой досега да го е сторил, или поне да се е опитал. Неколцина са споменавали, че моите основания са много слаби и неубедителни, и това показва, че е много по-лесно да омаловажиш един аргумент, отколкото да го обориш. Докато това стане, трябва да кажа: има ли един разумен аргумент, че някой гони дявола, както и да го прави, аз не се осмелявам да му забраня, за да не се намеря богототивник.

11. Който и да си ти, който се боиш от Бога, не му забранявай нито директно, нито индиректно, защото има много начини това да се прави. Непряко му забраняваш, ако или напълно отричаш неговата работа и я омаловажаваш, или пренебрегваш това, което Бог върши чрез неговите ръце. Забраняваш му индиректно, ако го обезкуражаваш в труда му, като го подлагаш на съпротивление, ако повдигаш срещу него възражения или му внушаваш страх от последствията, каквито вероятно няма да има изобщо. Забраняваш му, ако показваш определена неприязън с думи или поведение, или още по-определено, ако говориш пред други лоши неща за него и се стремиш да го представиш в отблъскваща или достойна за презрение светлина. Забраняваш му, докато говориш негативно за него и пренебрегваш усилията му. О, не му забранявай по никой от тия начини, както и като забраняваш на другите да го слушат!

Не пречи на грешниците да чуят Словото, което може да спаси душите им!

12. Да, ако искаш да спазиш указанието на нашия Господ в цялото му значение и пълен обхват, спомни си за думите: “Който не е с Мене, той е против Мене, и който не събира заедно с Мене, той разпилява”(Лука 11:23). Който не събира хора за Божието царство, той със сигурност ги разпилява. Защото в тази война не може да има неутралитет. Всеки отделен човек стои или на страната на Бога, или на сатана. Ти на Божията страна ли си? Тогава не само няма да забраняваш на някого “да изгонва бесове”, а и ще напрегнеш докрай силата си да го подкрепиш в неговото дело. Тогава ще познаеш Божиите дела и ще засвидетелстваш тяхното величие. Тогава във всички трудности и съпротива ще разчистиш пътя за тях, колкото можеш. Ще укрепиш ръката му, като пред всички се изкажеш почтено за него и признаеш това, което си видял с очите си и чул с ушите си. Ще окуражаваш другите да внимават на думите му и да слушат този, когото Бог е пратил. Няма да пропуснеш никое практическо доказателство за своята любов към него, което Бог ти дава на разположение.

IV. 1. Ако ние забраняваме на този човек в някой от посочените пунктове, ако правим това директно или индиректно и спъваме работата му, “защото не ни следва”, тогава сме тесногръди. Това е следствието, което извеждам от гореказаното. Само се боя, че думата тесногръдие се използва много често, но бива рядко разбрана, както и думата “ентусиазъм”. Тя означава силна обвързаност или предпочитание към собствената групировка, мнение, църква или религия. Затова религиозното тесногръд е онзи, който е силно влюбен в тях и толкова здраво обвързан, щото забранява на всеки друг да гони дявола просто поради това, че е в един или няколко пункта на различно мнение от самия него.

2. Пази се от това! Внимавай, първо, да не изпаднеш в тесногръдие, понеже не си готов да повярваш, че може да гони дявола и някой, мислещ различно от теб. Ако разбираш това и признаваш подобна възможност, тогава, второ, изпитай себе си: “Не ставам ли тесногръд с това, че му забранявам директно или

индиректно? Не му ли забранявам директно, понеже не е към моята групировка, понеже не поддържа моето мнение или не почита Бога по същия религиозен начин, по който това са правила моите деди?”

3. Изпитай себе си: “А дали не му забранявам индиректно по един от споменатите начини? Не изпитвам ли скръб, че Бог се изявява чрез един човек и го благославя, когато той застъпва толкова заблудителни мнения? Не го ли обезкуражавам, понеже не членува в моята църква, като споря с него, повдигам възражения и обърквам главата му с последици, които могат да се случат? Не показвам ли гняв, презрение или някаква неприветливост с думите и делата си? Не говоря ли зад гърба му за (действителни или предполагаеми) негов грешки, недостатъци или слабости? Не преча ли на грешниците да слушат неговите думи?” Ако вършиш едно от тия неща, значи си религиозно тесногърд.

4. “Изследвай ме, Господи, и изпитай ме. Опитай вътрешностите ми и сърцето ми”(Пс.26:2). “Виждали има в мене оскърбителен път и води ме по вечния път”(Пс.139:24). За да изпитаме себе си из основи, нека да приемем по-крайния случай: какво ще правя, ако видя един папист, арианин или социнианец да гони дявола? Не мога да му забраня, без да изпадна в тесногърдие. Да, ако мога да си представя, че бих видял един юдеин, деист или мюсюлманин да прави същото, и му забраня директно или индиректно да го прави, това не би било друго, освен тесногърдие.

5. Пази се от такова тесногърдие! Не се задоволявай с това, че не забраняваш никому да гони дявола. Добре е, ако го правиш, но не оставай там. Ако искаш напълно да преодолееш тесногърдието, иди по-нататък. Разпознай във всеки от тия случаи Божия пръст, независимо кой е Неговият инструмент. Не само разбери, че това е Божие дело, но и се радвай и прослави името Му с благодарност. Окуражавай всеки, когото Бог използва по Своео благоволение, за да се посвети напълно на това служение. Говори добре за него, където и да си; защитавай го и утвърждавай призиванието му. Разширявай кръга му на действие, колкото можеш повече. Показвай му благоразположение с думи и дела. Не преставай да викаш за него към Бога, да се спаси той и онези, които го слушат.

6. Ще прибавя ще едно предупреждение: не вярвай, че

тесногръдието на някой друг оправдава твоего собствено. Възможно е някой да изгонва бесове и въпреки това да забранява на теб да го правиш. Както забелязваш, точно такъв е случаят в разглеждания текст. Апостолите забраниха на друг нещо, което самите те правеха. Пази се да не постъпваш така. Не е за теб да отвърщаш на злото със зло. Това, че някой друг не следва указанията на нашия Господ, не е основание да го презираш. Напротив, нека той да бъде тесногръд. Ако той ти забранява, не му забранявай и ти. Работи, бди и моли се още повече, за да засвидетелстваш любовта си към него. Ако говори всякакво зло за теб, ти говори добро за него (доколкото то би било вярно). Следвай думите на великия Калвин (о, ако той беше винаги на този дух!): “Лутер може хиляди пъти да ме нарича дявол; въпреки това аз ще го възхвалявам като Божи пратеник”.

Въведение към проповед 39

Икуменическата нагласа

Тази проповед от 1749 г. спада към най-известните и впечатляващи текстове, написани от Уесли; тя дава мащаб за отношението към другояче вярващите, по който методизмът от онова време и днес може и трябва да се мери. Преведено, заглавието предава само част от значението на оригиналното “Catholic Spirit”. Буквално преведено, то може да заблуди, тъй като понятието “католически” се е превърнало в обозначение на едно изповедание. Но Уесли извежда по съдържание своята проповед от това, което – дадено в Христос – е обща база на всичките християни и което може да бъде открито и у хора с други схващания и начини на благочестие и може да отмести разликите на заден план.

Но при това възниква проблемът как убедеността в истината на собствената вяра може да се съчетае с изповеданието на другите братя и сестри. Може ли някой да си позволи “икуменическа нагласа” и същевременно решително да бъде ученик на Христа? Не вървят ли икуменизмът и размиването на основни християнски убеждения ръка за ръка? Уесли не придава безобидност на този проблем, за да направи решението му по-леко. Но нека последваме логическия ход в тази проповед.

Уесли прилага текста на проповедта почти напълно откъснат от неговия първичен контекст в 4 Царе. На някои места той подчертано се дистанцира от Ииуй, жадния за власт и жесток изпълнител на присъдата над Ахаавовата династия (5; I,2,7,12); същото е и с личността на Рихавовия син Йонадав (I,1,3). Авторът се интересува само от краткия диалогичен текст и неговото приложение в живота на един християнин (I,12).

Въведението (1-5) към първата главна част представя и базата, от която Уесли иска да подходи както към проблема, така и към решението му: любовта към всички хора и особено към обичащите Бога. Че има такова изискване, става ясно на

всички; че ежедневният опит го опровергава, е очевидно. Какво да се направи?

Не е подходящ път ограничаването на свободата на мисълта (I,7); то е довело през миналите векове до множество кръвопролития, до лицемерие и потисничество. Тук Уесли споделя заедно с мнозина просветени съвременници застъпваната предимно от философа Джон Лок (1632-1704) толерантност спрямо различните религиозни направления в страната. Той напомня, че нашето разбиране по верските въпроси е ограничено и фрагментарно и никой не знае докъде се простира неговото незнание и предубеденост (I, 3-6). Също и различията във формите на благочестие са неминуеми; и тук на всеки трябва да е разрешено да следва собствената си съвест и да си изгражда лична преценка. Свободата на вярата и съвестта, без която ние не можем да бъдем отговорни пред Бога, трябва да важат без ограничения (I, 7-11). Сиреч, не можем да говорим за уеднаквяване на схващанията или на стила на благочестие (II,1,2). Уесли отхвърля също и безразличието относно основните християнски убеждения, както то бива застъпвано от “широкомислещите” (III, 1-3).

При него толерантността не е обоснована върху напускането на позициите относно верските убеждения и благочестието, а върху “икуменическата нагласа”, изразяваща се в искреността пред Бога (т.е. вяра в Бога и Христос, любов към Бога, покорство и служение; I, 12-16) и спрямо хората, в деятелна (I,17,18) и отзивчива любов, както Павел я описва в 1 Кор. 13, във взаимна застъпническа молитва и назидаване, както и – по възможност – в общо служение за Божието царство (II, 3-8). Тази принципна нагласа свързва онова, което често е противоположно: придържането към собствените убеждения, вяност към своята църква и нейния земен облик с готовност “всички вярващи в Господ Исус” да бъдат обичани като Божи чада и участници в Неговото царство, поддържане на практическо общение с тях, та дори и отдаване на живота за тях (III, 4-6). “Икуменическата нагласа” е “икуменическа любов”. Писмото “До един римокатолик”, което Уесли пише същата година в Дъблин, изяснява, че той – въпреки всички резерви и неприемане на отделни католически принципи – иска да включи в тая “икуменическа любов” не само протестанти.

ИКУМЕНИЧЕСКАТА НАГЛАСА

(Дух на единство между християните)

“А като тръгна оттам, се срещна с Йонадав, Рихавовия син, който идваше да ги посрещне. Ииуй го поздрави и му каза: Право ли е твоето сърце към мен, както е моето сърце към твоето? Йонадав отговори: Право е. Ако е така, каза Ииуй, дай си ръката.”

(4 Царя10:15)

1. Изискването за любов към всички хора е признато дори и от тия, които не плащат този свой дълг. Царският закон: “Да възлюбиш ближния си както себе си” е ясен за всички, които го чуват. И то не е в жалкия смисъл, в който го тълкуваха старовременните фанатици: “Да обичаш ближните си, своите приятели, познати, роднини и да мразиш враговете си”. Не, нашият Господ казва: “Обичайте враговете си и молете се за тия, които ви гонят, за да бъдете чада на вашия Отец, Който е на небесата, защото Той прави слънцето Си да изгрява на злите и на добрите и дава гръжд на праведните и на неправедните”(Мат. 5:44-45).

2. Но сигурно ние дължим една особена любов на ония, които обичат Бога. Така казва Давид: “В светилите на земята и в отбраните, в тях ми е всичкото благоволение”(Пс.16:3). А Един, Който е повече от Давид, говори: “Нова заповед ви давам, да се любите един друг; както Аз ви възлюбих, така и вие да се любите един друг; По това ще ви познаят всички, че сте мои ученици, ако имате любов помежду си” (Йоан 13:34,35). Това е

любовта, за която толкова често и настоятелно напомня ап. Йоан: “Защото поръчката, която чухте отначало, е това: да любим един другия” (1 Йоан 3:11). “От това познаваме любовта, че Той даде живота Си за нас. Така и ние сме длъжни да дадем живота си за братята” (16). И още: “Възлюбени, да любим един другия, защото любовта е от Бога. Който не люби, не е познал Бога, защото Бог е любов” (4:7,8). “Не че ние сме възлюбили Бога, а Той възлюби нас и прати Сина Си като умилоствение за греховете ни. Възлюбени, понеже така ни е възлюбил Бог, то и ние сме длъжни да любим един другия”(4:10,11).

3. Всички хора са съгласни с тия думи. Но действат ли според тях? Ежедневният опит показва обратното. Та къде са всъщност християните, които се обичат взаимно според дадения закон? Колко пречки има в тоя път! Двете главни от тях са, първо, несходство в мисленето и произтичащото от това, второ, несходство в делата. В същата степен, в която се разминават мненията на вярващите по всевъзможни дреболии, се разминават и делата им.

4. Ако нашите различия в мненията и във формите на благочестието могат да попречат на пълното външно единство, защо трябва да пречат и на единството ни в любовта? Ако не можем да бъдем единни в мисленето, защо да не го направим в любовта? Не можем ли да бъдем едно сърце, макар да не сме на едно мнение? Несъмнено можем това! Подобно единство може да се създаде от всички Божии чада, въпреки незначителните различия. Ако и различията да останат, вярващите могат да се насърчават взаимно в любовта и добрите дела.

5. В това отношение примерът на Ииуй, колкото и противоречив да беше неговият характер, може да послужи като образец и ръководство за всеки сериозен християнин. “И като тръгна оттам, събра се с Йонадав, който идеше да го посрещне. Ииуй го поздрави и рече: Право ли е сърцето ти към мене, както е моето към твоего? И Йонадав каза: Право е. Ако е тъй, каза Ииуй, дай ми ръката си”(4 Царе10:15).

Текстът се дели на две части: първо въпросът на Ииуй към Йонадав: “Право ли е твоего сърце към мене, както е моето към

твоего?” Второ, предложението на Ииуй към Йонадав след получения положителен отговор: “Ако е тъй, дай ми ръката си”.

I. 1. Нека първо разгледаме въпроса на Ииуй към Йонадав: “Право ли е сърцето ти към мене, както моето към твоего?”

Преди всичко в тези думи виждаме, че не става дума за проверка на възгледите на Йонадав. Сигурно те бяха твърде необичайни и своеобразни и силно влияеха на поведението му. Той толкова държеше на тях, че те станаха неотменим закон за поколения неговии наследници. Това личи от разказа на Еремия много години след смъртта на Йонадав: “Тогава взех Язания и братята му, всичките му синове и целия дом на Рихавовците ... и турих пред тях паници, пълни с вино, и чаши и рекох им: Пийте вино! А те рекоха: Не щем да пием вино, защото Йонадав, син на праотец ни Рихав, ни заповяда: Да не пиете вино, нито вие, нито потомците ви довека; нито къщи да построите, нито семе да сеете, нито лозя да садите или да притежавате, но в шатри да обитавате през всичките си дни... И ние сме слушали гласа на Йонадав за всичко, що ни заръча”(Йер. 35:3-10).

2. Макар че в светски и религиозен смисъл действията на Ииуй изглеждаха безумни, той не се тревожеше от това, но позволи на Йонадав да следва своите възгледи. Не изглежда никой от двамата да се безпокоеше от мненията, които другият застъпваше.

3. Възможно е и днес много добри хора да застъпват различни мнения. Някои от тях в този смисъл могат да са особняци като Йонадав; и докато ние “познаваме нещата отчасти”(1 Кор.13:12), сигурно ще ни е трудно да ги възприемем. Неизбежна последица от слабостта и ограничеността на човешкия разум на този земен свят е, че различните хора могат да са на различни мнения както по религиозните въпроси, така и по въпросите на ежедневието. Така е било от създаването на света и така ще бъде, докато “се възстанови всичко”(Деян. 3:21).

4. Нещо повече. Всеки вярва, че неговите становища са правилни (иначе те не биха били неговии и не би ги защитавал); и все пак никой не може да бъде сигурен, че като цяло възгледите му са правилни. За всеки мислещ човек е ясно, че нашата природа е

нествършена, че отличителен белег на човека е да се заблуждава в някои неща и да допуска грешки. Това му е напълно известно. Всеки знае, че не е съвършен и греши, но когато стане дума за конкретни неща, не може да се съгласи, че греши, или не разбира това.

5. Аз твърдя: възможно е да не разбира, че греши. Защото кой може да каже докъде се простира непреодолимото незнание или (което произлиза от него) непреодолимото предубеждение, които често са толкова дълбоко вкоренени, че трудно могат да се отстранят? И кой може да установи, без да е в течение на съпътстващите обстоятелства, доколко подобни заблуждения са греховни? Защото всеки грях е последствие от съгласието на нашата воля да го извършим. Това може да се установи само ако умеем да проникнем до сърцевината на нещата.

6. Затова всеки умен човек ще признае на своите близки правото на свободомислие, което сам той иска да има. Ще ги принуждава да мислят като него толкова малко, колкото сам той желае да го принуждават да мисли като тях. Той е търпелив с другомислещите и поставя на този, с когото желае да бъде свързан чрез любовта, само един въпрос: “Право ли е сърцето ти към мене, както е моето към твоето?”

7. Второ, можем да установим, че в случая не става дума за формите на благочестие, практикувани от Йонадав, макар че е съвсем възможно в това отношение между двамата да имаше голяма разлика. Можем да приемем, че Йонадав и неговото потомство се покланяха на Бога в Ерусалим, което Ииуй не правеше. Той се интересуваше повече от държавната политика, отколкото от религията. Даже когато изтреби свещениците на Ваал, той все пак остави някои да продължават с идолослужението.

8. Но дори и сред хората с искрени сърца, с непорочна съвест може да съществуват различни форми на благочестие, щом има различни мнения. Защото различните мнения водят до различни действия. Във всички времена хората не са се различавали по нищо друго толкова много, колкото в схващанията си за Върховното същество и оттам в начините на неговото прославяне. Ако беше така само в езическия свят, нямаше да се учудваме, защото той “с мъдростта си не позна Бога” (1 Кор.1:21) и, разбира се, не знаеше

как да Го прославя. Но не е ли странно, че дори и сред християните формите на благочестие са толкова различни, колкото, кажи-речи, и при езичниците? И то при положение, че всички християни са съгласни, че “Бог е дух и ония, които Му се кланят, с дух и истина трябва да се покланят” (Йоан 4:24).

9. Но как да избираме при наличието на такова многообразие? Никой не може да избира заради друг или да дава на друг препоръки; всеки трябва да следва гласа на собствената си съвест с простота и искреност (2 Кор. 1:12). Да бъде уверен в своето мнение и да ходи според виделината, която има. Никое създание няма пълномощието да принуждава някое друго да следва неговите правила. Бог не е дал правото на никой човек да си играе със съвестта на някой друг свой брат. Всеки човек трябва да си изгради собствено мнение, за което е отговорен само пред Бога.

10. Затова всеки християнин е задължен по силата на същността на християнството да се включи като член в съществуваща църква. В нея има особен вид благочестие, защото “ще ходят ли двамата заедно, ако не се съгласят?” (Амос 3:3). И все пак никой на тази земя не може да бъде принуден с някакво насилие, освен чрез собствената си съвест да даде предимство на тая или оная форма на благочестие, на едно или друго общество. Знам добре съществуващото убеждение, че месторождението ни определя църквата, към която трябва да принадлежим – например англичанинът принадлежи на Англиканската църква и затова трябва да служи на Бога по предписанията на тази църква. Сам аз преди ревностно защитавах това становище. Но днес виждам много основания, които уталожиха ревността ми. Боя се, че разбирането ми е свързано с големи трудности, които никой мислещ човек не може да пренебрегне. Една от тях, и то не най-малката, е, че Реформацията не ни освободи от папизма, който принуждаваше човека да е покорен на родната си църква. Той отрича напълно правото на самостоятелно решение, върху което се гради цялата Реформация.

11. Затова не си присвоявам правото да налагам някому моята форма на благочестие. Вярвам, че тя е наистина апостолска и в духа на ранното християнство. Но моето убеждение не е правило

за другите. Затова не питам тоя, с когото искам да съм свързан чрез любовта: “Членуваш ли в моята църква? Считаш ли същите форми на църковно управление и йерархия за правилни, които аз считам? Молиш ли се по същия начин като мен?” Не разпитвам: “Приемаш ли Господната вечеря като мен? Мислиш ли като мен кой трябва да кръщава, на каква възраст, как, какво е значението на кръщението?” Не питам дори (доколкото съм сигурен в правотата на собственото си мнение) дали изобщо признаваш кръщението и Господната вечеря. Нека не слагаме тези неща на първо място! Да намерим по-удачно време за разискването им, ако е нужно. Днес те питам: “Право ли е сърцето ти към мене, както е моето към твоето?”

12. Какво всъщност цели този въпрос? Не се интересувам какво всъщност искаше да каже Ииуй, а какво трябва да има предвид един християнин, когато го задава на някой свой брат.

Първо в него се съдържа въпросът: право ли е сърцето ти спрямо Бога? Вярваш ли в Неговото съществуване и в свършените Му качества: вечност, необхватност, мъдрост и сила, в Неговата правдивост, милост и истинност? Вярваш ли, че Той “държи всичко чрез Своето могъщо слово” (Евр.1:3)? Че и най-гребното и преходното нещо служи за прослава на Неговото име и за доброто на ония, които Го любят (Рим.8:28)? Имаш ли породеното от Бога убеждение и свръхестествена увереност за божественото (Евр.11:1)? С вяра ли ходиш, а не с виждане (2 Кор.5:7)? Гледаш ли на невидимите, а не на видимите неща (2 Кор.4:18)?

13. Вярваш ли в Исус Христос, Който е над всички Бог, благословен до века (Рим.9:5)? Открит ли е Той за твоята душа? Познаваш ли Го като разпнат? Пребъдва ли Той в теб и ти в Него (1Йоан 4:13)? Изобразил ли се е Той чрез вяра в сърцето ти (Гал.4:19)? Спрял ли си да разчиташ на своите дела и на своята правда, разчиташ ли само на правдата чрез Христа? Подвизаваш ли се в доброто войнстване на вярата, хващаш ли се за вечния живот (1Тим.6:12)?

14. Изпълнена ли е вярата ти със силата на любовта (Гал.5:6)? Обичаш ли Бога? Не казвам “повече от всичко”, защото това е небиблейски и безсмислен израз, а “от цялото си сърце, с цялата си

душа, с всичкия си ум и с всичката си сила” (Марк 12:30). Търсиш ли своето щастие само в Него? Намираш ли това, което търсиш? Възвеличава ли непрестанно душата ти Господ и радва ли се духът ти в твоя Спасител? Научил ли си се да бъдеш благодарен във всички неща (1 Сол. 5:18)? Бог центърът ли е на твоята душа, предметът на всичките ти копнежи? Събираш ли съкровища на небесата и считаш ли всичко друго за измет? Изместена ли е любовта към света от любовта към Бога? Тогава ти си разпнал света, умрял си за всичко земно и животът ти е скрит в Христа (Гал.6:14, Кол.3:3).

15. Съгласен ли си да вършиш не своята воля, а Божията? Твоя храна и твое питие ли е да вършиш волята на Отца си (Йоан 4:34)? Просветлено ли е окоето ти, насочен ли е погледът ти към Исус, гледаш ли винаги на Него? Той ли е целта на всичко, което говориш и вършиш? Желает ли да вършиш всичко само за Божия слава? Каквото и да вършиш с думи и дела, в името на Господа Исуса ли е, благодарих ли чрез Него на Бога Отца (Кол.3:17)?

16. Принуждава ли те Божията любов да Му служиш и да се радваш в Него със страхопочитание? Боиш ли се повече от всичко да не оскърбиш Бога, повече дори от смъртта и ада? Има ли поужасно нещо за теб от мисълта, че гразниш славните очи на Бога (Ис. 3:8)? Мразиш ли от сърце всички лоши пътища, всички престъпления на славния и съвършен закон? Стараеш ли се да имаш непорочна съвест пред Бога и човеците (Деян. 24:16)?

12. Право ли е сърцето ти пред ближните? Обичаш ли всички хора, без изключение, както себе си? Ако обичаш само тия, които обичат тебе, какво особено правиш? Обичаш ли враговете си? Изпълнена ли е душата ти с добронамереност и нежна любов към тях? Обичаш ли дори Божиите врагове, неблагодарните и невятните? Гори ли сърцето ти за тях? Би ли пожелал да бъдеш проклет заради тях (Бит. 43:30)? Доказваш ли това, като благославяш ония, които те кълнат, и се молиш за тия, които те гонят (Мат. 5:44)?

18. Показваш ли любовта си чрез своите дела? Правиш ли, доколкото имаш случай, добро на всички (Гал.6:10), на близки и далечни, на приятели и врагове, на добри и зли? Правиш ли това с

всички сили? Напрягаш ли всичките си духовни сили да задоволиш всичките им потребности и да им помогнеш материално и духовно? Ако имаш такава нагласа, ако искрено се стремиш към това и го следваш, всеки християнин може да ти каже: “Твоето сърце е право пред моето, както моето е право пред твоеето”.

II. 1. “Ако е така, тогава подай ми ръката си!” С това нямам предвид: “Приеми моето разбиране”. Няма нужда да го правиш. Не очаквам и не желая това. Но също толкова имам предвид: “Аз ще приема твоеето разбиране”. Не мога да го сторя. Това не зависи от моята воля. Мога да мисля, както искам, толкова малко, колкото мога да виждам и чувам това, което искам. Остани си на твоеето мнение, аз на моето, и то твърдо, както и преди. Няма нужда да се мъчиш да преминаваш на моя страна или да ме привличаш на твоя. Не желая да те предизвиквам към спор, не искам да чуя за това. Нека си останем на старите позиции. Само “дай ми ръката си”.

2. Не искам да кажа: “Приеми моите форми на благочестие”, нито пък: “Аз ще приема твоите”. И това не зависи нито от моята воля, нито от твоята. Трябва и двамата да действаме според гласа на съвестта си. Дръж здраво това, което по твое мнение е угодно на Бога, и аз ще правя същото. Считам, че епископалната форма на църковно управление е библейска и апостолска. Ако ти считааш презвитерианската или свободната форма за по-добра, стой си на мнението и действай според него. Аз вярвам, че децата трябва да бъдат кръщавани и че това може да стане или чрез потапяне, или чрез поръсване. Ако ти имаш друго убеждение, дръж си го и действай според него. Аз считам, че литургичните молитви са извънредно полезни, особено в голяма църква. Ако ти смяташ, че свободните молитви са по-полезни, действай според собствената си преценка. Моето становище е, че не мога да забраня водата, в която хората да се кръщават, и че трябва да ям хляба и да пия виното за възпоменание смъртта на моя Господ. Ако ти не си убеден в това, действай според светлината, която имаш. Не искам и за миг да те подбуждам към спор по тия въпроси. Нека оставим тия второстепенни неща настрана и да не ги обсъждаме

повече. “Ако твоето сърце е право към мене, както е моето към твоето”, ако ти обичаш Бога и всички хора, не искам нищо повече. “Дай ми ръката си!”

3. Имам предвид, първо, обичай ме. Обичай ме не просто както обичаш враговете си и враговете на Бога, не само както обичаш ония, които те мразят, преследват и клеветят, не само както обичаш някой чужденец, някой, който не познава нито зло, нито добро. Това не ме задоволява. Не! Ако “сърцето ти е право към моето, както моето към твоето”, обичай ме с нежността на приятел, който ти е по-близък от брат, брат в Христос, съгражданин в новия Ерусалим, съратник в една и съща война по ръководството на един военачалник. Обичай ме като сътрудник в царството и в служението, като сънаследник на същата слава.

4. Обичай ме (но повече, отколкото обичаш изобицо хората) с любовта, която дълго търпи и е милостива (1 Кор.13:4). Тоест, бъди търпелив, ако съм невеж или съм се отклонил от пътя; носи товара ми и не го прави по-тежък. Бъди чувствителен, отстъпчив и състрадателен. Обичай ме с любовта, която “не завижда”, ако на Бога се види угодно повече да ме благослови с успехи от тебе. Обичай ме с любовта, която “не се раздразнява” поради моята глупост или слабост, дори когато (някога може да ти се стори, че е така) не ходя по Божията воля. Обичай ме така, че да не “държиш сметка за зло”. Обичай ме с любовта, която “всичко премълчава” и не разкрива нито грешките, нито слабостите ми; с любовта, която “на всичко хваща вяра” и винаги е готова да мисли най-доброто, да възприема моите думи и дела в най-добра светлина; с любовта, която “на всичко се надява” и/или въобще не се съгласява, че съм сторил приписвани ми неща, или че съм ги извършил с добри намерения, както и под натиска на едно могъщо и внезапно изкушение. Надявай се до последно, че всичко лошо ще бъде премахнато в крайна сметка чрез Божията благодат и че всеки недостатък ще бъде очистен чрез богатството на милостта в Исус Христос.

5. Второ, имам предвид това: препоръчай ме пред Бога във всичките си молитви, бори се с Него заради мен, за да изглади Той бързо всичко греховно и да победи моите недостатъци. Ако си

стигнал по-рано до престола на благодатта, измоли от Тоя, до Когото си по-близо, моето сърце да стане като твое, все по-искрено пред Бога и човеците; да ми бъде подарено все по-пълното убеждение за нещата, които не се виждат, и едно по-ясно познание за Божията любов в Исус Христос; да мога да направя по-уверени стъпки във вярата, а не във виждането, да се хвана по-уверено за вечния живот. Моли се любовта към Бога и всички хора да бъде по-богато изляна в сърцето ми, да върша по-усърдно и неуморно волята на своя небесен Отец, по-прилежно да върша добри дела и по-внимателно да отбягвам злото във всеки негов вид.

6. Трето, имам предвид следното: предизвикай ме към любов и добри дела! Не само се моли за мен, но прибави към молитвите си възможно повече подбудено от любов настояване, което ще помогне за освещението на душата ми. Окуражи ме в делото, за което Бог ме е призвал, и ме учи да го върша по-добре. Да, удари ме и ме изобличи (Пс. 141:5), ако ти се вижда, че по-скоро върша моята воля, отколкото волята на Този, Който ме е пратил. Говори и не се въздържа от всичко, което вярваш, че ще поправи грешките ми, ще премахне слабостта ми, ще ме утвърди в любовта и ще ме направи по-усърден за Господа.

7. Накрая, искам да кажа: обичай ме не само на думи, а на дело и истински! Доколкото ти позволява съвестта (без да изневеряваш на своето мнение и на своята форма на благочестие (, свържи се с мен в Божието дело и нека ръка за ръка да вървим напред. Поне в тази посока знам, че ще искаш да вървиш. Говори с почитателност на всяко място за Божиите дела и казвай добри думи за пратениците на Господа, каквито и да са те. Доколкото е във властта ти, оказвай им не само съчувствие в техните трудности и нужди, но също им давай навременна помощ, за да прославят те Бога поради теб.

8. В тази връзка бих прибавил още нещо. Първо, същото, което изисквам от тоя, чието сърце е право към мен, както моето към него – любов и служение, духовна и материална помощ, съм готов чрез Божията помощ да му предложа и сам аз, доколкото ми е възможно. Второ, това изискване поставям не само от свое име, но и от името на всички, чиито сърца са

прави пред Бога и човеците, за да се обичаме един друг, както Христос ни е възлюбил.

III. 1. От казаното е ясно на първо място правилното разбиране на понятието “икуменическа нагласа”.

Едва ли има друго понятие, което да е довело до по-груби недоразумения и до опасно погрешни начини на употреба. Но ако внимателно и принципно вникне в изложените положения, всеки ще е в състояние да изгладни недоразуменията и да предотврати погрешните действия.

От гореказаното научаваме, първо, какво не е икуменическа нагласа. Тя в никой случай не е безразличие спрямо отделните схващания. Безразличието не е дете на небето, а изчадие на пъкъла. Неспокойствието на мисълта и “завличането по всеки вятър на учение”(Еф. 4:14) е голямо проклятие и никакво благословение; непримирим враг и никакъв приятел на икуменическата нагласа. Един истински икуменически настроен човек не се занимава първа с търсене на своята религия. По отношение на основните учения на християнството неговото убеждение е толкова ясно и здраво, колкото слънцето на небесата. Наистина, той е винаги готов да чуе и изпита всяко възражение, което може да се повдигне срещу неговите принципи. Но това не показва никаква духовна несигурност и не води до такава. Човекът не се колебае между две мнения, нито се мъчи да ги съчетае. Забележете това вие, които не знаете на кой дух сте, които биват наричани икуменически настроени просто защото не притежавате никаква духовна яснота и в главите ви цари гъста мъгла, защото нямате здрави и последователни принципи, а сте се напънали с всякакви учения едно през друго. Обърнете внимание: вие сте изгубили пътя и не знаете къде сте. Считате, че имате Христовия Дух, а всъщност сте по-близо до духа на антихриста. Върнете се и научете основните принципи на Христовото Евангелие; едва тогава ще можете да научите как се стига до една истински икуменическа нагласа.

2. Второ, научаваме, че икуменическата нагласа не е безразличие спрямо публичното богослужение и неговото формално осъще-

ствяване. И това би било проклятие, а не благословение. Докато съществува подобно отношение, то няма да ни помага да се покланяме на Бога с дух и истина, напротив, неописуемо много ще ни пречи. Човекът с икуменическа нагласа е претеглил всички тези неща с тегликата на светилището и няма нито колебание, нито предразсъдъци спрямо начина на поклонение, в който участва. Той е здраво убеден, че този начин на поклонение е както библейски, така и разумен. Не познава друг на този свят, който би бил по-библейски и по-разумен. Затова се придържа здраво към него, без да блуждае насам-натам, и благодари на Бога, че може да прави това.

3. Трето, икуменическата нагласа не означава безразличие спрямо формата на църквата. Такова безразличие е не по-малко глупаво и небиблейско, отколкото първите две. Но за човек с икуменическа нагласа е безкрайно далечно. Той принадлежи на своята църква толкова силно, колкото и пази своите принципи. Едно е не само с църквата си, към която принадлежи; единен е с нея не само по дух, но и е тясно свързан с нея с всички външни връзки на християнско общение. В нея той взема участие във всички предписани от Бога благодатни средства. Приема Господна вечеря. Излива душата си пред Бога в обща молитва и се присъединява към общото хваление и благодарение. Тук се вслушва с радост в словото на примирение, в Евангелието за Божията милост. Със своите скъпи и обични братя тук търси Божията близост чрез пост. Отнася се с тях бдително и с любов, както бди и обича собствената си душа. Всички заедно се назидават, утешават взаимно, поправят се и се изграждат във вярата. Братята за него са “домашни”, затова ги снабдява по естествен начин от имуществото, което Бог му е дал, помага им да получат всичко, подарено им от Бога, potrebno за живота и благочестието.

4. Макар че е здраво основан в религиозните принципи, които счита за истинни в Исуса Христа; макар че неотклонно се придържа към формите на благочестието, които според него са най-угодни Богу; макар че е свързан с една църква с най-нежни и вътрешни връзки, сърцето му е отворено за познати и непознати хора. Със силна и сърдечна любов приема близки и чужди, приятели

и неприятели. Това е икуменическата нагласа. Любовта тук е решаващата. Икуменическата любов е икуменическата нагласа.

5. Така че ако използваме това понятие в собствения му смисъл, икуменически настроеният човек е този, който “подава ръката си” по описания начин на оня, “чието сърце е право спрямо него”. Той знае да цени всичките предимства на тази нагласа и да благодари на Бога за нея. Благодари на Бога за познаването на духовните неща, за истинските форми на богослужението, за връзките си с една църква, която се бои от Бога и Му служи с правда. Държи се здраво с голямо старание за всички благословения и ги пази като зеницата на окоето си. Затова обича същевременно като приятели, като братя в Господа, като части на Христа и Божи чада, като съграждани в Божието царство и сънаследници заедно с Христа всички вярващи в Божия Син. При това не е важно какви схващания, форми на благочестие или църква отстояват те. Обича онези, които обичат Бога, и хората, които се радват на Божието благоволение и се боят да не го изгубят, затова старателно избягват злото и прилежно вършат добро. Един икуменически настроен човек носи всички тия в сърцето си, неизразимо ги обича и желае от все сърце тяхното добро. Затова не престава да ги препоръчва на Бога в молитва и да се застъпва за тях пред човеците. Говори приятелски с тях и се стреми с думите си да укрепява ръцете им в Господа. Стои на тяхна страна до предела на силите си във всички светски и духовни неща. Готов е за тях “цял да се отдаде” (2 Кор.12:15), да даде живота си.

6. Ти, човече Божи, помисли за това! Ако си тръгнал по този път, не спирай! Ако досега си бил на погрешен път, благодари на Бога, Който те е коригирал. Тичай на принадлежащото пред теб поприще (Евр.12:1), по царския път на всеобхващащата любов. Пази се както от колебливостта в присъдата, така и от безсърдечността. Подвизавай се за вярата, която веднъж завинаги бе предадена на светиите (Юда 3); вкоренен и основан в любовта, пази икуменическата любов, докато бъдеш потопен от нея от века и до века.

Въведение към проповед 40**Християнското съвършенство**

Темата на тази проповед несъмнено засяга сърцевината на Уеслиевото богословие така, както той я е виждал и както е дискутирана от неговото време многократно. Ето защо това въведение може да даде само някои указания за разбирането на проповедта и за някои позовавания на други текстове на Уесли.

Написването на проповедта е подбудено от един разговор между Уесли и д-р Гибсън, епископ на Лондон, през 1740 г. Затова тя има по-скоро характер на богословска студия, публикувана през 1741 г. и отпечатана отново през 1750 г. в том 3 на “Проповедите”. Библейският стих, взет за мото, играе роля само в първата част, в която Уесли описва в какъв смисъл християните не са съвършени: те не са свободни от незнание (I, 1-3), от заблуди – макар и не в необходимите за спасението неща (4-6), от слабости (7) и от изкушения (8). Абсолютното съвършенство или – което е същото – святостта не може да се достигне “тук, на земята”.

Все пак във втората част, която е три пъти по-дълга от първата, Уесли се опитва да покаже, че всички истински християни са съвършени. При това той определено се отказва от наблюдения върху опита, а опира аргументацията си изключително върху тълкуване на подбрани библейски места. Той прави разлика между две стъпала на християнското състояние: “новороденото дете” и “силния в Господа”; за двете важи, че те са съвършени. Първата група е съвършена в смисъл, че е свободна от грехове чрез дела (II, 2-20); втората група също е съвършена в смисъл, че хората от нея са “свободни от лоши мисли и лоши побуди” (II, 21-29). Само те са истински християни (II, 2). Накрая Уесли призовава за стремеж към освещение и очистване, без да става съвсем ясно към кого се обръща.

Ако се сравни тази проповед с написаното от Уесли по същата тема в други проповеди и се наблюдава внимателно как подхожда

той тук, читателят ще забележи, че един богослов, за когото опитът като източник на познание е толкова важен, тук подчертано отхвърля аргументите на опита. Предположението е, че дори и той да е успял да намери няколко християни без греховни дела и помисли (кой ли може да установи това?), не е нужно дълго търсене, за да се открият много християни, които не отговарят на неговото описание. На това място проповедникът признава: “Очевиден факт е, че хора, на които не можем да отречем рождението от Бога..., все пак не само могат да извършат грехове, при това груби грехове, но и вече са го направили”. Ако “роденият от Бога” “не се пази, ако не пребъдва във вярата, тогава той може също като който и да било друг човек да извърши грях”.

В по-късните си проповеди Уесли сам се коригира и учи, че и след своето оправдание ние не можем нито да изгоним, нито да изкореним напълно своите грехове в дела и помисли. В тази ранна проповед прави впечатление, че подборът на цитираните места от Писанието напълно включва текстовете, съответстващи на изразеното от Уесли схващане, но и че той пропуска други важни места. Примерно всички увещания да ходим в Духа или да съблечем “стария човек”, или да се обновим в духа на своя ум (Еф.4:23; Кол.3:9; Рим.12:2 и др.) не могат да бъдат отправени към християните, ако те вече нямат грехове. Към това се прибавя едно отчасти твърде своеволно тълкуване (напр. II, 17,25 и 27), което разбира текста от гледището на вече предварителната насока на мисълта. Напрежението в новозаветните изявления, които, от една страна, говорят за доброто дърво и за новото създание, но, от друга, изискват надделяване над греха, борба срещу “плътта” и живот в Божия Дух, се отслабва в полза на едно получено още при новорождението съвършенство.

Накрая трябва да се обърне внимание и на това, че иначе централното за Уесли описание на съвършенството като съвършена любов (въпреки II,24 и 29) тук липсва; той остава при негативното описание на святостта като свобода от грехове на дело и в помисъл.

В какво се състои значението на тази проповед, щом тя е най-малкото проблематична екзегетически и съдържа противоречия

с по-късни изявления на Уесли? Тя ясно открива пред очите ни колко голямо е доверието на Уесли в действията на Божията благодат, която не само подарява нов живот на новородения, но и го прави в състояние да чувства, мисли и действа в съответствие с този живот. Затова резигнацията пред лицето на греха, в какъвто и образ той да влияе върху Божиите чада и да ограбва свободата им, не е неуместна. Опасността, че със своето учение той може да тласне хората във високомерие или отчаяние, Уесли вижда едва по-късно и съответно коригира схващането си. Но като цяло остава сигурността, че ние можем да забравим задното и с доверие в Божиите обещания да се пуснем към прицелната точка, поставена пред нас.

ХРИСТОВОТО СЪВЪРШЕНСТВО

*“Не че съм сполучил вече, нито
съм станал вече съвършен...”
(Фил. 3:12)*

1. Едва ли има израз в Свещеното писание, който да е създал повече поводи за спор от този. Много хора не могат да понесат думата “съвършен”. Само изговарянето ѝ за тях е вече мерзост; и ако някой проповядва за съвършенството, т.е. казва, че то може да бъде постигнато в този живот, той е подложен на опасността да бъде причислен към “бирниците и грешниците” (Мат.18:17).

2. Ето защо някои изобщо избягват тази тема, защото тя “предизвиква много спорове”. Но не произлиза ли тя от Божието Слово? Кой дава правото на Божиите вестители да я пренебрегват, та дори ако и всички да имат затруднения с нея? Ние “не сме така познали Христа” (Еф. 4:20) и не бива да даваме място на дявола. Каквото е казал Бог, това трябва и ние да кажем на хората; или да се покоряваме, или да не говорим нищо. Защото знаем, че един Христов слуга може да бъде “чист от кръвта” на грешниците само ако им изявява цялата Божия воля (Деян. 20:26).

3. Така не бива да избягваме този израз, защото виждаме, че той е Божие, а не човешко слово. Но можем и трябва да изясним неговото значение, за да не се отклоняват хората с искрени сърца нито наляво, нито надясно от “прицелната точка за наградата” (Фил.3:14) от Бога. Това е още по-необходимо, след като в предходния стих Павел изповядва, че не е съвършен. Въпреки това в 15-ти стих той назовава себе си и дори мнозина други зрели.

4. За да се справя с това привидно противоречие в посочените

стихове и за да предпазя хората, стремящи се към “прицелната точка”, да не се отклонят в пътя (Евр. 12:13), бих се помъчил да докажа:

I. В какъв смисъл християните не са съвършени.

II. В какъв смисъл са такива.

I. 1. В какъв смисъл християните не са съвършени? Първо, опитът и Словото ни учат, че те не са съвършени в познанието. В този живот те не са свободни от незнанието. Наистина, както всички хора, и те желаят да знаят повече за този свят; имат обща представа и за бъдещия свят, доколкото Бог е дал да се знае. Те знаят също (което “естественият човек не побира, защото то се изпитва духовно” – 1 Кор.2:14) “каква любов ни е показал Отец, да се наречем Божи чада”(1 Йоан 3:1). Знаят за “превъзходно великата Божия сила”(Еф.1:19) в своите сърца и за мъдростта на Божието предумисление, което ги води в правия път и прави така, че всичко да съдейства за тяхното добро. Да, знаят какво очаква Бог от тях във всяка житейска ситуация и как да се запази съвестта им непорочна спрямо Него и човеците.

2. Но безброй са нещата, които те не знаят. Не могат да “проумеят Всемогъщия” (Йов 37:23). “Ето, тия са само краищата на пътя Му ... Кой може да разбере силата на гърма Му?” (Йов 26:14). Те не могат да възприемат едно-единствено качество на Божията същност, камо ли да проникнат в това какво означава Святата Троица или как Божият Син взе образ на слуга (Фил. 2:7).

Не им е дадено да знаят и кога Бог ще установи царството Си на земята, та дори и на онези човеци, на които Той се е открил частично чрез Своите слуги и пророци от създаването на света. Още по-малко им е известно кога ще е денят, когато “небето ще премине с бучене и стихии ще се стопят”(2 Петр. 3:10).

3. Често те не знаят причините защо Господ води така или иначе пътищата на човешките чада и трябва да се задоволят с това; въпреки че Той е обиколен от непрестъпна слава, правдата и справедливостта са опора на Неговия трон. Да, дори с оглед делата Си в техния живот Бог често им казва: “Това, което Аз правя, ти сега не знаеш, но отпосле ще разбереш”(Йоан 13:7). Колко малко

знаят те за видимите дела на Неговата ръка, макар че те са пред очите им! Колко малко знаят за това как Бог “простира севера върху празния простор и окачва земята на нищо”(Йов 26:7), как Той държи всичките части на тази необозрима машина свързани чрез невидима и неразкъсваема верига. Толкова голямо е незнанието и толкова ограничено познанието дори сред най-известните измежду хората!

4. Така че никой не е толкова съвършен в този живот, щото да е напълно свободен от незнанието. Към това се прибавя и податливостта на заблуждения, защото “отчасти знаем”(1 Кор.13:9) и сме винаги застрашени да се заблудим, след като не знаем. Наистина, Божиите чада не се заблуждават по отношение нещата, свързани със спасението. Те не правят тъмнина от виделината и виделина от тъмнината (Ис.5:20), защото са учени от Бога и пътят, на който Той ги учи, пътят на спасението, е толкова ясен, че “даже и глупавите няма да се заблуждават по него”(Ис. 35:8). Но се заблуждават в нещата, които не са необходими за спасението, и то често. Често и най-добрите и мъдри хора се заблуждават дори когато трябва да приемат фактите. Твърдят, че нещо не е станало, след като то е факт, и приемат за факт това, което не е станало. Ако приемем, че не се заблуждават при приемането на фактите, все пак заблудата идва при съпровождащите обстоятелства, защото те се възприемат точно обратно на действителността; от това могат само да възникнат нови заблуждения. Оттам лоши деяния от миналото или настоящето се окачествяват като добри или добрите – като лоши. Може да се стигне дори до съвсем погрешна оценка за характера на хората. Не само добри хора се приемат за по-добри или лошите – за по-лоши, отколкото в действителност са, но и се приемат за добри хора такива, които са всъщност много лоши, или святи и безукорни се приемат за лоши.

5. Дори и спрямо Библията и най-благочестивите хора при най-добра воля не могат да избегнат заблудите; заблуждават се всеки ден, особено във възприемането на такива текстове, които не засягат пряко практичния живот. Затова и Божиите чада не са единни относно тълкуването на много библейски места. Но тези

различия в мненията не доказват, че те не са в никой случай Божи чада, а че в този живот не бива да търсим непогрешими хора, както и всезнаещи хора.

6. Ако срещу тези мисли се възрази, че Йоан пише: “А вие сте помазани от Святия и знаете всичко”(1 Йоан 2:20), то отговорът е този: “Вие знаете всичко, което е нужно за спасението на душите ви”. Ясно е, че апостолът никога не е имал намерението да създава някакво общовалидно правило; иначе би поставил “ученика по-горе от учителя”, тъй като самият Христос не знаеше всичко като човек. “За оня ден или час никой не знае, нито ангелите на небесата, нито Синът, а само Отец”(Марк 13:32). Второ, от думите на Йоан разбираме: “Пиша ви това поради тия, които желаят да ви заблудят”(1 Йоан 2:26), също и от често повтарящото се предупреждение: “Никой да не ви заблуждава”(3:7) – тези думи биха били напълно излишни, ако същите помазани от Святия хора изпитваха не само незнание, но и опасност от заблуждение.

7. Така че и самите християни не са толкова съвършени, че да са свободни от незнание и заблуждение. Можем да добавим, трето, че те не са свободни и от слабости. Само че трябва да се помъчим да разберем правилно тази дума и да не я използваме, както някои се мъчат, за обозначаване на отявлени грехове. Някой казва: “Всеки човек си има слабости, моята е пиянството”. Друг нарича слабост своята нечистота, трети – злоупотребата с Божието име, четвърти – да нарича брата си безумец или да отвърща на хулата с хула. Ясно е, че всички вие, които говорите така, ще отидете със слабостите си в пъкъла, ако не се покаете. Но с тая дума аз обозначавам не само “телесната слабост”, а и всички външни и вътрешни несъвършенства, които не са от нравствено естество. Например, слабост или ленивост на разума, безчувственост или безпорядък на способността за схващане, негодност за взаимосвързано мислене, нередовност или тромавост на въображението, също (за да не привеждаме други подобни слабости) липса на добра и надеждна памет. Слабости от друг род, които са донякъде последица от горните, са: неуместно говорене, немислени изрази, пълни с грешки изречения и хиляди други недостатъци в думи и действия. Такива се намират в по-голяма или по-малка степен и у

най-добрите хора; никой не може да се надява, че ще бъде напълно свободен от тях, докато духът се върне при Този, Който го е дал.

8. Не можем също да очакваме, че ще бъдем напълно освободени от изкушенията. Няма такова съвършенство в земния живот. Наистина има хора, предали се ненаситно да вършат всякаква нечистота, които сякаш не са подложени на изкушения. Много други спят така дълбоко в мъртвешки сън на външното благочестие (2 Тим. 3:5), щото хитрият враг на душата не ги изкушава да вършат груби грехове от страх да не се събудят, преди да ги е погълнал вечният огън. Знаем, че има и Божи чада, оправдани “даром чрез изкуплението в Христа” и намерили изкупление чрез Христовата кръв, които понастоящем не усещат никакво изкушение. Бог говори на техните врагове: “Да не закачите помазаните Ми и да не сторите зло на пророците Ми” (Пс. 105:15). Докато това трае, било дни или месеци, те “яздят по високите места на земята” (Ис. 58:14), носени са като на орлови крила извън обсега на нажежените стрели на врага. Но това състояние не може да трае вечно, понеже сам Божият Син в дните на Своя земен живот беше изкушаван, и то до последния Си миг. Така че и ние, Неговите слуги, ще преживеем същото. Защото “доста е на ученика да бъде като учителя си” (Мат. 10:25).

9. Така че християнското съвършенство не означава, както някои очевидно си представят, свобода от незнание, заблуждение, слабости или изкушения. Всъщност съвършенството е синоним на святостта. Двете думи имат еднакво значение. Всеки човек, който е съвършен, е свят, и всеки, който е свят, е в библейски смисъл съвършен. Но пак трябва да подчертаем, че на тази земя не може да има съвършенство. Няма такова съвършенство, което да е достигнало върха и да не се нуждае от постоянен растеж. Колкото и големи да са достиженията на даден човек, колкото и висок да е градусът на неговото съвършенство, той все пак има нужда да “расте в благодатта” и ежедневно да напредва в познанието на Бога, своя Спасител, и в любовта към Него.

II. 1. В какъв смисъл християните са съвършени? Това ще се опитам сега да изясня. Ще кажа предварително, че и в естествения, и в духовния живот има степени на развитие. Някои Божи чада са едва новородени деца, други вече са достигнали определена степен на зрелост. Така ап. Йоан се обръща поред в своето Първо послание към дечицата, младежите и бащите: “Пиша вам, дечица, защото ви се простиха греховете”(2:12) и имате мир с Бога чрез Христос. “Пиша вам, младежи, защото победихте лукавия”(13), или защото “Божие Слово пребъдва във вас”(14). Вие угасихте огнените стрели на лукавия, страховете и съмненията, чрез които той разваляше мира ви; сега Божието свидетелство, че греховете ви са простени, остава в сърцата ви. “Пиша вам, бащи, защото познавате Този, Който е отначало”(13). Вие познахте Отца, Сина и Святия Дух в дълбочината на своите сърца. Постигнахте “пълнолетно мъжество в мярката на ръста на Христовата пълнота” (Еф. 4:13).

2. В последната част на своята проповед главно ще говоря за тях, защото те са действително християни. Но и самите дечица в Христа са дотолкова съвършени или “родени от Бога”, като че ли не вършат никакви грехове. Това е първо. Ако някой оспорва тази привилегия на Божиите чада, въпросът не може да се уреди чрез привеждане на теоретически доказателства, каквито биха се намерили безброй, без това да доведе до разрешаването му. Той не може да се разреши и чрез позоваване на опита на една или друга личност. Много хора смятат, че не вършат никакъв грях, когато в действителност вършат. Ще се позовем на Словото: “Бог да бъде признат за верен, а всеки човек за лъжлив” (Рим. 3:4). Само Словото може да отсъди вярно.

3. Словото ясно декларира, че дори оправданият, новороденият не остава в греха и не живее вече в него (Рим. 6:1,2). Той е съразпнат с Христа. “Тялото на греха е унищожено, за да не робува вече на греха” (6:6). Понеже е умрял с Христа, е вече свободен от греха. Грехът вече не го владее, понеже не е под закон, а под благодат (14). Освободен от греха, става слуга на правдата (18).

4. Най-малкото, което проличава от тези стихове, е, че такъв вид хора, сиреч всички истински християни или вярващи в Христос,

са освободени от видимия грях. Тази свобода ап. Петър описва така: “Пострадалият по плът се е оставил от греха, за да живее през останалото в тялото време не вече по човешки страсти, а по Божията воля” (1 Петр. 4:1,2). Най-малкото, което това “оставил от греха” може да означава, ако бъде приложено само относно външното поведение, е прекратяването на всякакво греховно деяние, на всякакво открито престъпване на закона.

5. Най-ясно го казва Йоан: “Който върши грях, от дявола е, защото дяволът отначало съгрешава. Затова се яви Божият Син, да съсипе делата на дявола. Никой, който е роден от Бога, не върши грях, защото неговият зародиш пребъдва в Него; и не може да съгрешава, защото е роден от Бога” (1 Йоан 3:8-9). И още: “Знаем, че всеки роден от Бога не съгрешава; но оня, който се е родил от Бога, пази себе си и лукавият не се докосва до него” (5:18).

6. Наистина, твърди се, че това значи само: той не съгрешава **предумишлено**, или **по навик**, или **не като всички останали хора**, или **както сам е правил това преди**. Но кой го казва? Йоан? Не, в целия текст няма и дума в подкрепа на това, нито в цялото послание или в кое да било негово писание. Така че най-добрият отговор на подобно възмутително твърдение е категорично не. Ако някой може да приведе доказателства в подкрепа на Словото Божие, нека го стори.

7. Често, за да подкрепят това странно твърдение, хората привеждат примери от Библията: “Не съгреси ли Авраам, като излъга и се отказа от жена си? Не съгреси ли Мойсей, когато извади вода от канарата и разгневи Бога? Или, още по-убедително, не съгреси ли Давид, човекът по сърцето на Бог, в случая с Урия?” Сигурно е така. Вярно е. Но какъв е изводът от тези примери? Трябва да признаем, че с цялостния си живот Давид беше измежду най-святите мъже на Юда; също и че и най-святите измежду юдеите понякога съгрешаваха. Но ако трябва да признаем и това, че всички християни съгрешават и трябва да съгрешават, докато са живи, то ние най-категорично отхвърляме подобен извод. Той в никакъв случай не може да произтича от посочените примери.

8. При подобен извод явно е пренебрегнато следното изявление на нашия Господ: “Истина ви казвам: Между родените от жена не

се е въздигнал по-голям от Йоан Кръстител; обаче най-малкият в небесното царство е по-голям от него” (Мат. 11:11). Опасявам се, че ще се намери кой да каже, че тук под “небесно царство” трябва да се разбира царството на вечното блаженство. Достатъчно е само да се изговори подобно тълкуване, за да се открие неговата неустойчивост. Не може да има никакво съмнение, че тук небесното царство е Божието царство на тази земя, към което принадлежат всички вярващи в Христос. С тези думи Господ изяснява две неща: първо, че между всички човешки чада, живели преди Неговото идване в плът, не е имало по-голям от Йоан Кръстител – нито Авраам, нито Давид или друг някой юдеин не е бил по-велик от него. Второ, че най-малкият в Божието царство (в това царство, започнало с идването на Исус на земята и растящо с голяма бързина) е по-велик от Йоан. Ясният извод е, че най-малкият, който има Исус за свой цар, е по-велик от Авраам, Давид или който и да било юдеин. Не става дума за “по-велик пророк”, както някои считат, а че такъв е по-велик в Божията благодат и в познаването на нашия Господ Исус Христос. Затова не можем да сравняваме привилегията на истинските християни с това, което преди беше поверено на юдеите. Признаваме, че служението на юдеите “стана със слава...”, но нашето “го надминава много повече по слава” (2 Кор. 3:9). Така че който иска да изкара завета на християните за подчинен на тоя на юдеите и който изследва проявените слабости на старозаветните личности и от тях заключава, че християните не са дарени с повече сила, заблуждава себе си много и “не знае писанията, нито Божия път” (Мат. 22:29).

9. “Но няма ли места в Писанието, които подкрепят това разбиране, щом посочените примери не са достатъчни? Не казва ли то ясно, че дори и праведният съгрешава по седем пъти на ден?” Отговарям: не, Словото не казва нищо такова. Няма подобен текст в Библията. Може би се счита, че това са думите: “Праведният ако седем пъти пада, пак става” (Пр. 24:16). Но тук става дума за нещо съвсем друго. Защото, първо, тук липсват думите “на ден”, така че твърдението не е друго, освен че праведният пада седем пъти в живота си. Второ, изобщо не става

дума, че той пада в грях, а във временна беда – това личи ясно от предходните думи: “Не поставяй засада, нечестивецо, против жилището на праведния и не разваляй мястото му за почивка”. Следва: “Защото праведният ако седем пъти пада, пак става, докато нечестивецът се препъва в злото”. Авторът иска сякаш да каже: “Бог ще го избави от неговата беда, но ако ти паднеш, няма да има кой да те избави”.

10. Възразява се още: Соломон ясно казва: “Наистина няма праведен човек на земята” (Екл. 7:20), и по-нататък: “Който да струва добро и да не греши”. Отговарям: несъмнено така беше в дните на Соломон; така беше от Адам до Мойсей, от Мойсей до Соломон и от Соломон до Христос. **Тогав**а нямаше нито един човек без грях. От деня, когато грехът дойде в света, нямаше и един човек на земята, който да върши добро и да не греши, **г**окамо се яви Божият Син, “за да носи греха”. Несъмнено вярно е: “Докато наследникът е малолетен, той не се различава по нищо от роб”. И святите мъже от старите времена, живеещи под юдейския закон в оня период на непълнолетие на църквата, “бяха поробени под първоначалните учения на света, а когато се изпълни времето, Бог изпрати Сина Си, Който се роди от жена, роди се и под закон, за да изкупи ония, които бяха под закона, та да получи осино-влението” (Гал. 4:1-5), за да получат благодатта, която се откри чрез явлението на Христос, Който унищожи смъртта и осия живот и безсмъртие чрез благовестието (2 Тим. 1:10). Каквото и да е било с ония, които са били под закона, без съмнение можем да твърдим заедно с ап. Йоан, че откакто го има Евангелието, “никой, който е роден от Бога, не върши грях” (1 Йоан 3:9).

11. Много е важно да разбираме огромната разлика между юдейството и християнството и да изследваме внимателно основанието за нея, дадено от Исус: “Ако вярва някой в Мене, реки от жива вода ще потекат от утробата му”, и добавя: “А това казва за Духа, Който вярващите в Него щяха да приемат, защото Святият Дух още не беше даден, понеже Исус още не бе се прославил” (39). С това не се има предвид (както някои учат), че чудотейната сила на Святия Дух още не беше дадена. Нашият Господ беше я дал на апостолите, когато ги изпрати за първи път

да проповядват Евангелието: даде им власт над нечистите духове, да изцеляват болни и дори да възкресяват мъртви (Мат.10:1). Но Святият Дух с Неговите освежаващи дарби още не беше даден в оная степен, в която това щеше да бъде след прославянето на Исус. Едва тогава Той “възлезе нависоко, плени пленници, взе си в дар човечи, даже и непокорните, за да обитава като Господ” (Пс. 68:18). Едва на Петдесетница ония, които чакаха “обещаното от Отца”, бяха въоръжени със силата да надделяват над греха чрез Святия Дух.

12. Това, че такова всеобхватно спасение от греха беше дадено едва след прославянето на Исус, се засвидетелства ясно и от ап. Петър. Говорейки за необходимите изпитания с цел изпитването на вярата, той продължава: “За това спасение претърсиха и изследваха пророците, които пророкуваха за благодатта, която беше назначена за вас, като издирваха кое или какво време посочваше Христовият Дух, Който беше в тях, когато предизвестяваше Христовите страдания и след тях славата. И откри им се, че не за себе си, а за вас служеха те в това, което сега ви се извести чрез ония, които ви проповядваха благовестието чрез Святия Дух, изпратен от небесата” (1 Петр.1:10-12). Това стана на Петдесетница и оттогава то се повтаря във всички поколения в сърцата на всички истински вярващи. Въз основа на дадената след Христос благодат апостолът назидáva: “Както е свят Тоя, Който ви е призовал, така бивайте святи и вие в цялото си държание” (15).

13. Ако тези мисли се вземат в цялата им сериозност, ще се види, че по никакъв начин предимствата на християните не могат да се мерят с това, което Старият завет разказва за отношенията между Бога и хората. Защото сега времето се е изпълнило, Святият Дух е даден, всеобхватното Божие спасение е предоставено на човечите чрез явлението на Исус Христос. Небесното царство е установено на земята, за което Божият Дух е говорил в старите времена (така че Давид е твърде далеч от това да бъде мащаб или мерило за християнско съвършенство): “...слабият между тях в онзи ден ще бъде като Давид и Давидовия дом – като Бога, като ангел Господен пред тях” (Зах.12:8).

14. Така че ако искаш да докажеш, че думите на апостола: “Никой, който е роден от Бога, не върши грях” не трябва да се схващат в техния прост, естествен и очевиден смисъл, твоите доказателства трябва да бъдат взети от Новия завет; иначе ще си като един фехтовчик, който сече въздуха. Обикновено се казва въз основа на Новия завет, че дори апостолите грешаха, и то най-изтъкнатите като Петър и Павел. Павел чрез остроумието си противопоставяне с Варнава, Петър чрез лицемерието си в Антиохия. Добре, да приемем, че Петър и Павел наистина са вършили грях. Какъв извод ще направиш от това? Че всички останали апостоли от време на време съгрешаваха? Тук няма и сянка на доказателство в тоя дух. Или искаш да кажеш, че всички други християни от апостолските времена вършеха грехове? Още по-лошо. Никой разумен човек не би направил подобни изводи. Или се аргументираш така: “Щом двамата от апостолите веднъж са съгрешили, то и всички християни от всички времена са грешили през целия си живот”? Ах, скъпи брате, и едно нормално развито дете би се срамувало да мисли така. Няма елементарна логика да мислиш, че даден човек **трябва** да съгрешава. Не, да пази Бог да говорим така! Никой не е подложен на никакъв натиск да съгрешава. Божията благодат е достатъчна за всички. Тя е достатъчна и за нас днес. В изкушенията, които ни слитат, тя е изходен път. Никой изкушаван не е длъжен да побеждава изкушението. Защото Бог няма да изпита никого повече, отколкото той може да понесе.

15. “Но Павел три пъти се моли на Бога и въпреки това не беше освободен от изкушението”. Нека цитирам неговите думи в буквалния им превод: “Даде ми се трън в плътта, сатанински ангел или пратеник, за да ме бие. Затова три пъти горещо се молех на Господа той да ме остави. И Бог ми каза: Задоволявай се с Моята благодат, защото силата Ми е мощна в слабостта. Затова най-добре ще се похваля със слабостта си, за да живее в мен Христовата сила ... защото когато съм слаб, тогава съм силен” (2 Кор. 12:7-9).

16. Понеже това библиейско място е една от крепостите на защитниците на съгрешаването, ще е добре подпомагащо да я изпитаме. Преди всичко установяваме, че от текста в никакъв

случай не личи този трън (какъвто и да е бил той) да подбужда апостола да съгрешава, камо ли да го принуждава да греша. Така че тук няма никакво основание за твърдение, че християнинът трябва да греша. Второ, църковните отци ни осведомяват, че трънът е бил някакво физическо страдание. Тертулиан казва, че става дума за силно главоболие; Йоан Златоуст и Йероним са на същото мнение. Киприян се изразява малко общо: “множество болезнени страдания на плътта и тялото”. Трето, гумите на апостола напълно се съгласуват с това: “трън в плътта, за да ме бие, да ме бичува, да ме изтезава ... Моята сила е мощна в слабостта”. Думата “слаб” се среща в тези два стиха поне четири пъти. Четвърто, какъвто и да е бил този трън, не може да е бил нито грях в мисълта, нито грях на дело. Не може да е бил и вътрешен подтик или извършено дело на гордост, гняв или пожелание на страстта. Това личи неоспоримо от непосредствено следващите думи: “...с преголяма радост по-добре ще се похваля с немощите си, за да почива на мене Христовата сила” (9). Какво? Да се похвали с гордостта си, с гнева си, с пожеланията на страстите си? Апостолът продължава: “Затова намирам удоволствие в немощи ... защото когато съм немощен, тогава съм силен” (10). Това означава: когато съм **мелесно** слаб, тогава съм **духовно** силен. Би ли се осмелил някой да каже: ако съм слаб чрез гордост или плътски пожелания, тогава съм силен в духа? Аз призовавам всички вас, които имате в себе си Христовата сила, да свидетелствате можете ли да се похвалите с гняв, гордост и с плътски пожелания? Угодни ли са ви тези слабости? Правят ли ви те силни? Не бихте ли скочили по-добре (ако е възможно) в ада, за да се изтръгнете от тях? Решавайте сами дали апостолът се хвалеше с тези неща и дали те му бяха угодни. И накрая, може да се напомни, че този трън в плътта ап. Павел беше получил повече от 14 години преди да напише това послание; а посланието той написа много години преди смъртта си, така че му предстоеше дълъг път, много борби, много победи, щеше да придобие още повече дарби от Бога и да обогати познанието си за Исус Христос. Така че не можем (дори ако по това време Павел е бил в състояние на духовна слабост) да правим извода, че никога не му беше дарявана

сила и че като стар човек, като баща в Христос все още страдаше от тая слабост, и че до деня на смъртта си не беше постигнал някакво по-високо духовно ниво. От всичко това излиза, че разглежданият пример от живота на ап. Павел няма нищо общо с греха и в никой случай не е в противоречие с твърдението на ап. Йоан: “Никой, който е роден от Бога, не върши грях”.

17. “Но не твърди ли Яков точно обратното: Ние всички в много неща грешим (3:2)? Не означава ли това грешим същото, което означава думата грях?” В този случай да. Бих добавил, че хората, за които става дума тук, вършеха грехове; да, всички те допускаха много грехове. Но кои са тези хора? Те са “мнозината учители”, които Бог не беше изпратил (може би същите суетни човечеци, за които става дума в 2:20, учещи за вярата без дела), а не самият апостол или някой друг истински християнин. В местоимението “ние” е невъзможно апостолът да включва себе си или друг истински вярващ. Това става ясно от стих 9: “С него благославяме Господа и Отца и с него кълнем човеците. От същите уста излизат благословение и проклетия”. Вярно, но не и от устата на апостола или на друг човек, който е ново създание в Христос. Второ, от непосредствено предходния и очевидно свързан с нашия стих текст (“Братя мои, не ставайте мнозина учители, като знаете, че ще приемем по-тежко осъждане. Защото ние всички в много неща грешим”) става ясно, че тези “ние” не са апостолът или истинските вярващи, а хората, които знаят, че ще приемат по-тежко осъждане заради многото си грехове. Но това за апостола не може да бъде казано, нито за някой, който върви по неговите стъпки. “Сега няма никакво осъждане за тия, които са в Христа Исуса, които ходят не по плът, но по дух”. Трето, този стих доказва, че под това “всички ние грешим” не се разбира всички християни или всички хора, защото непосредствено следва споменаването на някакъв мъж, който не греша, както правят тези “ние”. Той ясно е противопоставен на тях като “съвършен мъж”.

18. Така Яков се изразява ясно и обяснява думите си. Но ако някой все още се колебае, то Йоан, писал много години след Яков, слага край на всякакъв спор чрез гореспоменатото изявление. Но

тук възниква нова трудност: как да примирим Йоан в съгласуване със самия него? На едно място той декларира: “Никой, който е роден от Бога, не върши грях” и още: “знаем, че всеки роден от Бога не съгрешава”, но на друго: “Ако речем, че нямаме грях, лъжем себе си и истината не е в нас” и “Ако речем, че не сме съгрешили, правим Бога лъжец и Неговото слово не е в нас”.

19. Колкото и тежка да е тази трудност на пръв поглед, тя изчезва, ако вземем предвид, че, първо, стих 10 бива разяснен чрез стих 8: “Ако речем, че нямаме грях” се подкрепя от: “Ако речем, че не сме съгрешили”. Второ, въпросът не е дали досега сме съгрешили или не сме. Никой от двата стиха не твърди, че ние грешим сега. Трето, стих 9 обяснява и 8, и 10: “Ако изповядваме греховете си, Той е верен и праведен да ни прости греховете и да ни очисти от всяка неправда”, т.е., както вече е казал: “Кръвта на Христа ни очиства от всеки грях”. Никой не може да каже: аз не се нуждая от това. Нямам никакъв грях, от който да бъда очистен. Ако кажем, че нямаме никакъв грях, че не сме съгрешили, лъжем себе си и правим Бога лъжец. Но ако изповядваме греховете си, Той е верен и праведен не само да ни прости греховете, но и да ни очисти от всяка неправда, за да можем да вървим напред и вече да не съгрешаваме (вж. Йоан 8:11).

20. Така че Йоан е напълно последователен в думите си и в съзвучие с останалите автори на Божието Слово. Това е още по-очевидно, ако обобщим всичките му изказвания по този проблем. Той учи първо, че “кръвта на Христа ни очиства от всеки грях”. Второ, никой не може да каже: Аз не съм съгрешил, нямам грях, от който трябва да бъда очистван. Трето, Бог е готов да ни прости греховете и занаяд да ни предпазва от съгрешаване. Четвърто: “Пиша ви това, за да не съгрешавате, но ако съгреши някой”, или “ако е съгрешил” (както и да го преведем), той не трябва да стои в греха, защото “имаме Ходатай при Отца, Исуса Христа праведния” (2:1). Съвършено ясно. Но за да предпази от всякакво съмнение по този изключително важен въпрос, в третата глава апостолът отново подема въпроса и дава едно подробно изложение на своето учение: “Дечица, никой да не ви заблуждава (че ви насърчавам да си останете в греха): който върши правда, праведен

е, както и Христос е праведен. Който върши грях, от дявола е, защото дяволът отначало съгрешава. Затова се яви Божият Син, да съсипе делата на дявола. Никой, който е роден от Бога, не върши грях, защото неговият зародиш пребъдва в Него, и не може да съгрешава, защото е роден от Бога. По това се разпознават Божиите чада и дяволските чада” (1 Йоан 3:7-10). Тук въпросът, който в слабите съвести може би все още е оставил място за колебание, получава съвсем недвусмислен отговор от последния писател на библейски текст. Оттам извеждаме в духа на учението на Йоан и в съответствие с хода на мисълта в цялото Свещено писание заключението: “Един християнин е дотолкова съвършен, че не върши никакъв грях”.

21. Това е чудесното предимство на всеки един християнин, дори ако той е “детенце в Христа”. Но само ония, които са “силни в Господа” и “побеждават лукавия”, които “познават Този, Който е отначало”, могат да бъдат наречени съвършени в смисъл, че са свободни от лоши мисли и лоши побуди. Първо, от лоши мисли. Тук трябва да се отбележи, че мисли, които се занимават с лукавия, не са повече лоши мисли. Има огромна разлика между една мисъл върху греха и една греховна мисъл. Човек може например да разсъждава върху едно убийство, извършено от някого. Това не е лоша или греховна мисъл. Така нашият прославен Господ несъмнено размисли върху това, което дяволът Му каза: “Всичко това ще ти дам, ако паднеш и ми се поклониш”. Но това не беше лоша или греховна мисъл. На такава Той не беше способен. От това следва, че ако и християните мислят като Него, те са свободни от лоши и греховни мисли.

22. Откъде ще дойдат лоши мисли у служителите на Господаря? “От сърцето на човеците излизат зли помисли” (Марк 7:21). И щом сърцето повече не е зло, от него не могат да излязат лоши мисли. Ако дървото е лошо, и плодът е лош. Но ако дървото е добро, и плодът ще е добър. Сам Господ казва: “Също така всяко добро дърво дава добри плодове, а лошото дърво дава лоши плодове” (Мат. 7:17).

23. Същото блажено предимство на истинския християнин потвърждава и ап. Павел от собствен опит: “Оръжията, с които воюваме, не са плътски, но пред Бога са силни за събаряне на

крепости. Понеже събаряме помисли *(всички горделиви и лишени от вяра мисли против волята на Бога)* и всичко, което се издига високо против познаването на Бога, и пленяваме всеки разум да се покорява на Христа” (2 Кор.10:4,5).

24. Второ, християните са свободни също и от лоши подбуди. Това ясно личи от Христовите думи: “Ученикът не е по-горен от учителя си, а всеки ученик, когато се усъвършенства, ще бъде като учителя си” (Лука 6:40). Току-що Исус беше прогласил някои от висшите истини на християнството, и то такива, които са най-болезнени за плът и кръв: “Но Аз ви казвам: Обичайте неприятелите си и правете добро на тези, които ви мразят”. Той знаеше, че светът няма да последва това; ето защо добави: “Може ли слепец да води слепеца? Не ще ли паднат и двамата в яма?” (39). Сякаш искаше да каже: “Не се допитвайте до плът и кръв, що се отнася до тия неща, до хора без духовно познание, на които Бог още не е отворил очите на разума”. В следващия стих Той оборва двете големи възражения на тези “мъдри глупаци”, които до ден днешен се повдигат: “Тия изисквания са непоносимо тежки” и “Те са недостижимо високи”. На това Господ отговаря: “Ученикът не е по-горен от учителя си”. Затова, ако Аз съм страдал, то бъдете доволни да вървите по Моите стъпки. И не се съмнявайте, че ще изпълня Своего дело: Когато се усъвършенства, ще бъде като учителя си. Но Учителят беше свободен от всякакви лоши подбуди, което важи и за ученика, за всеки истински християнин.

25. Всеки такъв може да каже заедно с ап. Павел: “Съразпнах се с Христа и сега вече не аз живея, но Христос живее в мене” (Гал.2:20). Тези думи очевидно описват не само освобождението от греховни дела, но и от греховни мисли. Това е ясно казано: “Не живея аз *(моята зла същност, тялото на греха е унищожено)*, но Христос живее в мене *(и с Него всичко свято, праведно, добро)*. Двете неща: “Христос живее в мене” и “вече не аз живея” са в неразрушима зависимост. Защото “какво има светлината с тъмнината или Христос с Велиад?” (2 Кор.6:15).

26. Този, Който живее в сърцата на истински вярващите, Който ги е очистил, им е дал надежда. Те са свободни от гордост, защото Христос беше смирен в сърцето си. Чисти са от егоизъм

и себични желания, защото Христос желаше само да върши волята на Отца и да осъществи Неговото дело. Освободени са от гняв в обичайния смисъл на думата, защото Христос беше кротък, търпелив и приветлив. Казвам “в обичайния смисъл на думата”, защото не всеки гняв е лош. Дори за Исус четем, че “изгледа с гняв” хората (Марк 3:5). Но какъв беше тоя гняв? Той беше предизвикан от закоравяването на сърцата им. Христос беше гневен поради греха и същевременно натъжен за грешниците; гневен поради лошото дело, но наскърбен поради неговите извършители. С гняв, да, с омраза погледна Той на факта; със състрадание и любов на хората. Иди ти, който си съвършен, и върши същото. “Гневете се, но без да съгрешавате” (Еф. 4:26). Така ще изпитвате отвращение от злото, сторено против Бога, но към злотвореца – любов и милост.

27. Така Исус спасява не само от делото на греха, но и от греха, който живее в сърцето, от злите помисли и подбуди. “Вярно, казват някои, Той ще ни спаси от нашите грехове, но не и преди смъртта, не в този свят”. Но как да помирим такъв възглед с изразителните думи на Йоан: “В това се утвършават любовта в нас, когато имаме гръзнновение в съдния ден, защото както е Той, така сме и ние в този свят”? Сякаш апостолът е предвидил подобно схващане и е искал да премахне всякакво основание за него. Защото несъмнено тук той говори за себе си и за другите все още живи християни и твърди, че не при смъртта или след нея, но “в този свят” те вече са като своя Господ.

28. В съгласие с това са думите: “Бог е светлина и в Него няма никаква тъмнина. Ако ходим в светлина, както Той е в светлината, имаме общение един с друг и кръвта на Сина Му Исуса Христа ни очисти от всеки грях” (1 Йоан 1:7). И по-нататък: “Ако изповядваме греховете си, Той е верен и праведен да ни прости греховете и да ни очисти от всяка неправда”. Очевидно и тук апостолът говори за спасение “в този свят”. Защото не казва: “Кръвта на Исус ще ни направи чисти” (*в часа на смъртта или в деня на съда*), а: тя ни прави (*в настоящето*) чисти от всички грехове. Очевидно е също, че ако остава някакъв грях, значи не сме чисти от всички грехове; ако остава някаква неправда в душата,

значи не сме чисти от всяка неправда. Никой, който съгрешава против собствената си душа, не казва, че тези думи се отнасят само за оправданието или за очистването от виновността за греха. Защото на първо място това би означавало да се смесят нещата, които апостолът ясно е разграничил. Той пише, първо, че Бог ни прощава всеки грях и, след това, че ни очиства от всяка неправда. Второ, то би значело да защитаваме с най-голямо усърдие оправданието чрез дела, да поставим външното и дори вътрешното освещение преди оправданието. Защото ако споменатото тук очистване не е нищо друго освен нашето очистване от виновността за греха, тогава ние не сме очистени от греха, сиреч не сме оправдани, камо ли да изпълним условието “да ходим в светлината, както Той е в светлината”. Така че остава едно значение: християните в този свят биват освобождавани от всеки грях и от всяка неправда. Те са съвършени в този смисъл, че не вършат грях и са свободни от лоши мисли и подбуди.

29. Ето така Господ е изпълнил обещанието, дадено чрез пророците от създаването на света: “Аз ще обрежа сърцето ти и сърцето на твоето потомство, за да любиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце и с цялата си душа, та да живееш” (Втор. 30:6); и чрез Давид: “Сърце чисто сътвори в мене, Боже, и дух постоянен обновявай вътре в мен” (Пс. 51:10). А Йезекил казва: “Ще ви дам ново сърце и нов дух ... и ще ви направя да ходите в повеленията Ми и да пазите съдбите Ми – вие ще Ми бъдете люде, и Аз ще бъда ваш Бог. Ще ви спася от всичките ви нечистотии ... Така казва Господ Йехова: В деня, когато ви очистя от всичките ви беззакония ... народите около вас ще познаят, че Аз, Господ, съградих разореното и насадих запустялото. Аз, Господ, изговорих това и ще го извърша” (36:25-36).

30. “И тъй, възлюбени, като имаме тия обещания”, както в закона, така и в пророците, и след като пророческото слово е потвърдено в Евангелието чрез прославения ни Господ и Неговите апостоли, “нека очистим себе си от всяка плътска и духовна нечистота, като се усъвършенстваме в святост със страх от Бога” (2 Кор. 7:1). “Нека се боим да не би да се открие ... че няма да влезем в Неговата почивка” (Евр. 4:1,10), защото, който е влязъл

в Неговата почивка, той си е починал от своите дела. Нека никой не изостава, нека “забравяме задното и се простираме към предното, да се пускаме към прицелната точка за наградата на горното от Бога призвание в Христа Исуса” (Фил. 3:13,14). Нека ден и нощ викаме към Бога, докато бъдем “освободени от робството на тлението и преминем в славната свобода на Божиите чада” (Рим. 8:21).

Въведение към проповед 41

Блуждаещите мисли

В прехода между 50-те и 60-те години вътре в методисткото движение се появява опасност, засягаща една от сърцевините на Уеслиевото богословие: учението за съвършенството. Разпространява се един ентусиастичен перфекционизъм, който отчасти довежда до оживление в общностите и може да се долови от душепастирско гледище, но отчасти и до най-нерадостни резултати: някои считат фантазиите си за “божествени откровения”, твърдят, че вече няма да бъдат подложени на никакви изкушения и няма да умрат; други предсказват определена дата за края на света. Разпространява се учението, че който умре, без да е постигнал пълното осветление, със сигурност е погинал.

Още през 1758 и 1759 г. конференциите трябва да се занимават с тия неща и да оборят погрешните разбирания; Уесли пише своите “Мисли върху християнското съвършенство”, за да изясни, че съвършеното осветление се състои в любов към Бога и ближните, свързано с освобождение от съзнателните грехове. Но спорът относно възможността за едно “моментално осветление” и други детайли продължава и води до разделения вътре в движението.

Уесли е в едно много деликатно положение, понеже върва в някои внезапни промени у човека чрез Божията благодат, но в същото време не може да приеме появилата се по това време вълна от духовно високомерие и дълбоко съмнение във вярата именно у сериозни членове на общностите. Въз основа на тази ситуация възниква проповедта “За блуждаещите мисли”, публикувана през 1762 г. Докато Уесли е жив, тя претърпява 12 издания, колкото никоя друга от 40-те години. Целта е ясна: кривите разбирания на учението за осветлението, за които Уесли не е съвсем невинен, трябва да бъдат уталожени и наранените съвести да бъдат изцелени.

Проповедта е разделена на четири части, които крачка по

крачка се опитват да отговорят на въпроса от кои блуждаещи мисли можем да очакваме и да се молим за освобождение, понеже те са греховни мисли, и с кои трябва да живеем, докато сме на този свят.

Уесли различава два вида такива мисли: (1) които отклоняват от Бога или изцяло са насочени против Него (I, 2,3; III, 1), понеже идват от греховна нагласа (II, 1,2; III, 2) и/или предизвикват греховни влечения (III,3); (2) които ни отклоняват от онова, с което се занимаваме в момента (I, 4), но са свързани само с нашето психосоматично състояние (II, 3-5; III, 5), със случайни асоциации (II, 6, 7), със сетивни впечатления (II, 8) или с влияния от други хора (III,6). Също и пошепванията на злите духове (II,9) често са неизбежни и обременяващи, но като такива те не са в никакъв случай греховни (III, 6). И Исус беше изложен на тях, затова е ясно, че те са несъвместими (III,7) със съвършената любов (съвършената святост), доколкото става дума за по-нататъшното ни отношение към тях. От такива негреховни мисли не бива да очакваме освобождение, понеже техните причини са част от телесното ни съществуване на тази земя (IV, 2-6).

Подобни блуждаещи мисли, все пак, които ни поставят против волята на Бога и са несъвместими с любовта, са белег на неверие; да бъдем освободени от тях, трябва да очакваме и да се молим на Бога (IV, 1). За останалите: “Нека се молим с дух и разсъдък всички неща да съдействат за доброто ни” (IV, 8). Любовта към Бога и плодът на Духа трябва да процъфтяват и зреят у вярващите, докато те бъдат приети във вечното Царство.

С душепастирска загриженост Уесли се опитва да изясни с тази проповед, че ние трябва да приемем определени условности на своето земно съществуване, които обременяват и нас, и то точно като християни. За другите носим сами отговорността, дори и когато те са “само” мисли. Между двете трябва да се прави внимателна разлика; молитвата за освобождаване от действително греховните помисли трябва да се принася с мисълта, че ще бъде чута.

БЛУЖДАЕЩИТЕ МИСЛИ

“Понеже събаряме помисли и всичко, което се издига високо против познанието на Бога, и пленяваме всеки разум да се покорява на Христос.”

(2 Кор.10:5)

1. Действително ли Бог “пленява всеки разум”, така че в духа ни да не намират място никакви блуждаещи мисли, докато сме в това тяло? Някои енергично твърдят и даже уверяват: никой не е свършен в любовта, ако не е направен свършен и в познанието, че блуждаещите мисли са премахнати и че всяка подбуда и настроение са святи, праведни и добри, че всяка хрумнала ни мисъл е мъдра и порядъчна.

2. Тази мисъл не е за подценяване. Защото колко хора, които се боят от Бога и Го обичат от цялото си сърце, са били дълбоко обезпокоени от подобно твърдение. Колцина криво разбиращи нещата са не само обезпокоени, но и наранени в душите си. Те са изпаднали в безплодни и вредни разисквания, които са ги довели до занемаряване на близостта им с Бога и са ги отслабили във войнстването, за което са призвани. Да, някои дори са се лишили от скъпоценния дар от Бога именно поради погрешното си разбиране. Били са подлъгани най-напред да поставят под съмнение Божието дело в душите си и впоследствие напълно да го отрекат. С това са угасили Божия Дух, докато Той се е оттеглил и ги е оставил в пълен мрак.

3. Как е станало така, че сред множеството излезли напоследък книги на всевъзможни теми не може да се намери и една на тема “Блуждаещи мисли”? Или най-малкото такава, която да задоволи

един задълбочен и сериозен дух! За да коригирам това поне отчасти, възнамерявам да изследвам:

- I. Какви видове блуждаещи мисли има.
- II. Къде, общо взето, са причинителите им.
- III. Кои са греховни и кои не.
- IV. От кои можем да очакваме, че ще бъдем освободени.

I. 1. Най-напред смятам да изследвам какви различни видове блуждаещи мисли има. Има всевъзможни видове, но общо могат да се сведат до два: мисли, които се отклоняват от Бога, и мисли, които се отклоняват от конкретен пункт, с който се занимаваме.

2. Що се отнася до първия вид, такива са всички наши мисли по естество. Защото те постоянно бягат от Бога, ние не мислим за Него, Той не е във всичките ни мисли; както отбелязва Павел, сме “без Бога на света” (Еф.2:12). Мислим за това, което обичаме, но не обичаме Бога, затова и не мислим за Него. Или, ако сме принудени за известно време да мислим за Него, спираме да го правим при първата възможност, защото не ни е приятно; нещо повече, тъй като то ни е не само скучно, но и противно и досадно, скоро се връщаме към онова, за което мислим с удоволствие. Така светските неща – какво ще ядем, пием и облечем, какво ще гледаме, чуваме и спечелим и как да угодим на своите сетива и фантазии – отнемат цялото ни време и всичките ни мисловни способности. Затова докато обичаме тоя свят, т.е. докато сме в състоянието на естествения човек, всичките ни мисли, от сутрин и до вечер и от вечер до сутрин, не са друго, освен блуждаещи мисли.

3. Но много често не само сме “без Бога на света”, но дори и враждуваме с Него, тъй като във всеки човек по природа има “копнежа на плътта”, който е “вражда против Бога” (Рим.8:7). Нищо чудно, че хората са пълни с мисли на неверие. Те или казват в сърцето си “няма Бог”, или поставят под въпрос Неговата сила и мъдрост, благодат и правда или святост, ако и въобще не се отричат от тях. Нищо чудно, че те често се съмняват в Неговия промисъл или най-малкото в неговата всеобща валидност; че подхранват мърморещи и протестни мисли. Близки и често свързани с тях са горделивите и суетни фантазии. И още: понякога

хората са изпълнени с гневливи, интригантски или отмъстителни мисли, както и от повърхностни представи на сетивата, които могат да са повече или по-малко чувствени. С това земната и плътската нагласа става още по-земна и плътска. Всичко това е просто една война срещу Бога и тя се осъществява от най-лошия вид блуждаещи мисли.

4. Вторият вид блуждаещи мисли е съвсем различен. При тях сърцето не се отклонява от Бога; мисълта се отклонява от темата, върху която е била насочена. Например разглеждам текста: “Оръжията, с които воюваме, не са плътски, но пред Бога са силни за събаряне на крепости” (2 Кор.10:4) Игва ни мисълта: “Това трябва да е така при всички християни. Но колко е различно то у вярващите от различните части на т. нар. християнски свят! Какъв род оръжия употребяват те? Виж как се обичат един друг тези християни! Колко са по-добри те от турците и езичниците? Какво общо може да се намери сред мохамеданите и езичниците и християните?” Така моята мисъл скача от един предмет на друг, докато се усетя. Защото макар че това не ме отдалечава от Бога, още по-малко е вражда против Него, то все пак ме отдалечава от особената тема, която е била център на вниманието ми.

II. Така че това е същността, или (за да го кажем по-скоро практично, отколкото философски) това са различните видове блуждаещи мисли. Но какви са, общо взето, причините за тях? Това трябва да разгледаме на второ място.

1. Лесно се вижда, че причината за първия вид блуждаещи мисли, които са против Бога или отдалечават от Него, е, общо взето, греховното поведение. Защо Бог не е във всичките мисли, та дори и в една-единствена мисъл на естествения човек? Ясно, защото дали е богат или беден, учен или прост, той е един атеист (ако и да не се назовава така). Не познава Бога и не Го обича. Защо мислите му непрестанно тичат подир света? Защото е идолопоклонник. Наистина едва ли се кланя на някакъв идол, едва ли пада на колене пред някакъв истукан; и все пак е изпаднал в също толкова достойно за осъждане идолослужение: обича света, което значи, че го прославя. Търси блаженство във видимите неща, в радостите, които се изплъзват из ръцете. Как става така, че мислите му все

повече се отдалечават от истинската цел на съществуването му, от познаването на Бога в Христос? Поради това, че е неверник, понеже няма никаква вяра или най-малкото вярва, както дявола. Така всичките блуждаещи мисли произлизат по естествен път от злия корен на неверието.

2. Същото е и в други случаи: гордост, гняв, отмъстителност, суетност, лакомия, пожелание – всичко това поражда мисли, които съответстват на неговата същност. Така е при всяко греховно влечение, на което човек е способен. Да се изброят единичните случаи едва ли е възможно и необходимо. Достатъчно е да установим, че колкото място има в една душа за лоши влечения, по толкова начини тая душа ще се отдалечава от Бога – чрез най-лошия вид блуждаещи мисли.

3. Причините за втория вид блуждаещи мисли са извънредно разнообразни. Много от тях са предизвикани от естественото единство на душа и тяло. Колко непосредствено и дълбоко се повлиява съзнателното мислене от едно болно тяло! Достатъчно е да няма нормално оросяване на мозъка, за да изчезне всякакво подредено мислене. Не причинява ли едно нервно смущение суматоха в мисленето? Така смъртното тяло потиска душата и я кара да мисли какво ли не.

4. Но прави ли то това само в моменти на болест или ненормални смущения? Не, прави го повече или по-малко по всяко време, също и в състояние на пълно здраве. Един човек може да бъде в пълно здраве, но да изпадне в безумие, та дори и когато спи, защото сънищата му също са греховни. Тогава кой е господар на собствените си мисли или е в състояние да запази техния порядък и последователност? Кой може да ги държи насочени към едно нещо и да предотврати те да блуждаят от крайност в крайност?

5. Но да приемем, че сме будни. Будни ли сме винаги дотолкова, че постоянно да владеем мислите си? Не е ли неизбежно именно поради същността на машината, наречена тяло, непрестанно да се колебаем от един полюс към друг. Понякога сме твърде тромави, отегчени и изтощени, за да следваме една мисловна верига. Друг път пък сме прекалено оживени. Фантазията, без да ни пита, се разхожда насам-натам, влачи ни след себе си напук на волята ни и

това само поради естествената подвижност на жизнения дух или поради трептенето на нервите ни.

6. По-нататък, колко блуждаещи мисли произтичат от разнообразните асоциации, които ни идват против волята и независимо от познанието! Как става това не можем да кажем, има хиляди начини. Дори и на най-мъдрите и благочестиви човечеци не се удава да разкъсат тези асоциации или да предотвратят последствията от ежедневните си наблюдения. Само докосне ли огънят крайчеца на фитила, веднага всичко пламва.

7. И още: дори когато насочим с максимално усърдие вниманието си върху даден предмет, незабавно идва желание или болка. Когато са силни, те отклоняват вниманието ни и го привличат към себе си. Прекъсват задълбочения ни размисъл и отклоняват духа ни дори от любимата тема.

8. Тези причини за блуждаенето на мисълта са в нас, принадлежат към природата ни. Но също така естествено и принудително могат да произтичат от многообразни импулси от външни обекти. Всичко, което въздейства върху нашите сетива, върху очите и ушите, предизвиква възприятие в нашия дух. Вследствие на това то се отразява на хода на мислите ни. Така всеки, който върши нещо в ползрението ни или говори в обсега на слуха ни, причинява отклонение на духа ни от предмета, върху който е мислил преди.

9. Няма съмнение, че оня, който “търси кого да погълне”, ще използва всички средства, за да обърка и отклони духа ни. Ще ни плаши или измъчва по всевъзможни начини, докато Бог му позволи, да прекъсне мислите ни, особено когато се занимаваме с най-важните теми. Това не е за чудене. Дяволът знае истинските извори на мисълта и от кои органи са зависими фантазията, интелигентността и другите способности на духа. Въздействайки върху тия органи, той знае как да даде старт на процеси, които са зависими от тях. Освен това той може да даде хиляди мисли, без да използва някое от споменатите средства, защото естествено е, че дух въздейства на дух, както материя на материя. Ако вземем всичко това предвид, няма да се чудим повече защо вниманието ни така се изплъзва от темата, върху която размишляваме.

III.1. Кой вид блуждаещи мисли са греховни и кой не? Това е третият въпрос за обсъждане. Преди всичко несъмнено греховни са всички онези мисли, които се отклоняват от Бога и не оставят никакво място за Него в нашия дух. Защото на практика те означават атеизъм и чрез тях оставаме далеч от Бога. Още по-греховни са мислите, които се противопоставят на Бога и съдържат опозиция или враждебност против Него. От този род са всички недоволства и протести, които казват, общо взето, това: “Ние не желаем Ти да владееш над нас”; всички пълни с неверие мисли, засягащи Божието съществуване, качества и провидение. Имам предвид Неговото провидение за всички неща и всички хора по света, че “дори едно врабче не пада без Неговото знание” или че “всичките косми на главата ни са преброени”. Защото това, че тъй нареченото всеобщо провидение се различава от някакво особено провидение, е само хубав, добре звучащ израз, който не значи нищо.

2. И още, всички мисли, които произтичат от греховна нагласа, без съмнение са греховни. Например мисли, които произтичат от едно отмъстително поведение, от високомерие, похотливост или суетност. “Лошото дърво дава лоши плодове”, затова щом дървото е лошо, и плодовете са лоши.

3. Всички мисли, които предизвикват греховни влечения или ги подхранват, които дават повод за гордост и суетност, за гняв или любов към света, за едно или друго несвято поведение, страст или влечение, са греховни. Защото зло е не само това, което идва от злото, а и това, което води към него; всичко, което е насочено натам да отчужди душата от Бога и да я направи “земна, животинска и бесовска”.

4. Оттам всички ония мисли, които идват поради слабост или болест, поради естествените механизми на тялото или поради закономерността на жизнените взаимовръзки – колкото и невинни да изглеждат те – също са греховни, щом предизвикват у нас някакво греховно влечение, подхранват го или го умножават. Например плътско желание, пожелание на очите или суетата на живота (1 Йоан 2:16). Също така греховни са блуждаещите мисли, появили се чрез гумите или делата на другите хора; греховни, щом

подбуждат или подхранват погрешно поведение. Същото можем да наблюдаваме при мислите, които са ни внушени или пошепнати от дявола. Ако служат на едно земно или дяволско влечение (и вършат съответните дела, ако им даваме място), те са също толкова греховни, колкото и влеченията, на които служат.

5. Но независимо от тези случаи блуждаещите мисли в друг смисъл на думата – мисли, при които разумът ни се отклонява от разглеждания предмет – са толкова греховни, колкото и циркулирането на кръвта в тялото ни или на духа в мозъка ни. Ако те са предизвикани от болестно състояние, от моментна слабост или неразположение, то те са толкова неосъдителни, колкото слабото здраве или болното тяло. Сигурно никой не се съмнява, че лошото състояние на нервите, една треска или едно болестно блънуване не подлежат на никакво осъждане. Дори когато у една душа, обитаваща здраво тяло, възникнат мисли – поради естествената обвързаност на тяло и душа, поради хиляди възможни причини, които могат да се появят в телесните органи и които влияят на мисленето – при всички тия случаи няма виновност, както и няма такава относно породилите я причини. Блуждаещите мисли не са греховни, когато са подбудени от случайни, машинални мисловни асоциации.

6. Ако мислите ни се отклоняват от темата на нашия размисъл, защото груги хора повлияват на сетивата ни по различни начини, те все още не са греховни. Защото да разбирам това, което виждам и чувам, е толкова малко греховно (не мога да предотвратя многото случаи, в които виждам, чувам или разбирам нещо), колкото и обстоятелството, че имам очи и уши. “Но щом дяволът причинява блуждаенето на мисълта, не са ли греховни такива мисли?” Те са досадни и лоши, но не са греховни. Не знам дали дяволът е говорил на нашия Господ с доловим глас или само на Неговото сърце, когато Му каза: “Всичко това ще Ти дам, ако паднеш и ми се поклониш” (Мат.4:9). Но дали говореше само вътрешно или с доловим глас, нашият Господ разбра без съмнение неговата мисъл. Сиреч, мислеше същото, което означаваха тези думи. Но беше ли това греховна мисъл? Знаем, че не беше! “В Него няма грях” (1 Петр.3:5), нито в дело, нито в говор, нито в мисъл.

Така няма грях в хилядите мисли от подобен род, които сатана може да пошепне на един последовател на Господа.

7. От това следва, че никоя от тези блуждаещи мисли не е несъвместима със съвършената любов (както и да твърдят неразумните човеци и с това да потискат хората, които Господ не е потискал). Да, ако те не бяха съвместими със съвършената любов, тогава не само силната болка, но дори и сънят не биха били съвместими с нея. Когато се появи силна болка, тя прекъсва мисленето ни, каквото и да сме мислили до момента; тя насочва мислите ни в друго направление. А дори и сънят би бил несъвместим с нея, тъй като е състояние на безчувственост и опиянение; мислите ни блуждаят из света несвързани и нелогични. Но силната болка и сънят несъмнено са съвместими със съвършената любов, следователно такива са и всички блуждаещи мисли от разглеждания вид.

IV.1 Въз основа на изложените дотук съображения е лесно да дадем ясен отговор на въпрос: От кой вид блуждаещи мисли можем да очакваме и да се молим да бъдем освободени?

От първия вид такива мисли – при които сърцето се отклонява от Бога и от всичко, свързано с Неговата воля, които ни оставят без Него на света – без съмнение всеки, който е направен съвършен в любовта, е освободен. Това освобождаение можем да очакваме, да се молим за него. В блуждаещите мисли от този род ни вкарва неверието, ако не е враждебността против Бога, но Той ще унищожи и отмахне и двете. Ние ще бъдем освободени от всички блуждаещи мисли. Всички, които са усъвършенствани в любовта, са освободени от такива; иначе те не биха били избавени от греха. Хората и дяволът ще ги изкушават по всякакви начини, но няма да им надвият.

2. Относно втория вид блуждаещи мисли нещата стоят съвсем иначе. Докато причината не е премахната, не може да се очаква, че ще се премахне и последствието. Причинителите или поводите за такива мисли ще останат, докато сме в това тяло. Затова имаме всички основания да вярваме, че и последствията от тези въздействия ще продължат да съществуват.

3. Например, една душа, която е свята, живее в болно тяло. Мозъкът е тежко увреден и тя изпада в блънуване. Няма ли всичките мисли да бъдат несвързани, докато трае кризата? Представете си, че една треска довежда до делириум. Може ли да има подреденост на мислите, докато не отмине делириумът? Или ако има нервно смущение, което така се влошава, че предизвиква продължително халюциниране; няма ли то да доведе до блуждаене на мисълта? Не трябва ли тези неподредени мисли да продължат дотогава, докогато продължава предизвикалата ги болест?

4. Няма ли да бъде същото при мислите, които принудително следват от една силна болка? Те повече или по-малко ще траят, докато трае болката. Това е според природните закони. Те ще се появяват, докато мислите биват смущавани от даден дефект във възприятието, в преценката или в способността за представяне – всичко това е плод на естествени телесни дадености. Колко много засечки могат да произлязат от неоткриваеми и машинални асоциации в мисълта ни! И всичките тези мисли директно или индиректно се причиняват от смъртното тяло, което потиска душата. Затова не можем да се надяваме, че те могат да бъдат отстранени, преди “това, тленното, да се облече в безсмъртие” (1 Кор.15:54).

5. Едва когато се разпадем на прах, ще бъдем освободени от всяка блуждаеща мисъл, предизвикана от нещата, които можем да видим и чуем сред хората около нас. Ако бихме искали да предотвратим тези мисли, би трябвало да напуснем този свят; защото докато оставаме в него, докато има около нас хора и ние имаме очи да гледаме и уши да чуваме, нещата, които ежедневно виждаме и слушаме, сигурно ще въздействат на душата ни, сигурно повече или по-малко това ще ни смущава и ще прекъсва мислите ни.

6. Докато са в един океан, хвърлен в безреגיע, обитаван от зли духове свят, тия, които са в плът и кръв, ще бъдат нападани, независимо дали ще побеждават или не. Злите сили ще смущават, независимо дали могат да надвият или ще изгубят битката. Не бива да очакваме пълно освобождение от тези атаки на нашите зловни и неуморни врагове, докато не отидем там, където

“нечестивите престават да смуцават и уморените се успокояват” (Йов 3:17).

7. Да обобщим: да очакваме освобождение от ония блуждаещи мисли, които са причинени от злите духове, означава да очакваме, че дяволът ще умре, ще заспи или най-малкото ще спре да обикаля като ревящ лъв. Да очакваме освобождение от онова, което се причинява от околните нам хора, означава да очакваме всички човеци по земята да измрат или пък ние изцяло да се изолираме от тях и да нямаме никакво общение с тях, или макар че имаме виждащи очи и чуващи уши, да бъдем свършено безчувствени като гървета или камъни. Да се молим да бъдем освободени от мисли, предизвикани от тялото, би означавало да се молим да бъдем освободени от самото тяло; иначе казано, това би била молитва за нещо невъзможно и безумно. Бихме се молили Бог да отмахне противоречието между тяло и дух. Това е все едно да се молим да бъдем същевременно хора и ангели, тленно и безсмъртно. Но едва когато гойде безсмъртното, тленното ще отмре!

8. Нека по-скоро се молим с дух и разум “всичко да съдейства за добро” (Рим.8:28), да можем да понесем цялата крехкост на своята природа, всичките смущения от другите хора, всичките атаки и изкушения на злите духове и във всичко това да ставаме “повече от победители”. Нека се молим да бъдем освободени от всеки грях; той да бъде унищожен от корен, да бъдем “очистени от всякаква плътска и духовна нечистота” (2 Кор.7:1), от всяко зло влечение, от всяка зла дума и дело, “да възлюбим Господа с цяло сърце, душа, ум и сила”, да се намира у нас всеки плод на Духа – не само любов, радост, мир, но и дълготърпение, благодат, милост, милостърдие, верност, кротост, себеобуздание. Да се молим всичко това да е изобилно у нас, за да ни се даде “голям достъп във вечното царство на нашия Господ и Спасител Исус Христос” (2 Петр.1:8,11).

Въведение към проповед 42

Сатанинските замисли

Не се подвеждайте с погрешни очаквания по заглавието на тази проповед: който мисли да узнае точната представа на Уесли за дявола или информация за неговите зловни методи, ще остане с празни ръце. Пред себе си имаме една проповед, показваща по нагледен начин колко тясно свързва Уесли в своите проповеди учение и живот, догматическо изясняване и душепастирско увещаване.

Проповедите за християнското съвършенство, за които става дума тук тематически, в този сборник не са предадени според хронологията на написването си. Проповед 40 със заглавие “Християнското съвършенство” е създадена през 1740 г. и публикувана в 1741 г. Проповед 13 (“За греха у вярващите”) и 14 (“Покаянието на вярващите”) са от 1763 г. и 1767 г. и са написани с цел да коригират неправилните разбирания на учението за освещението. Някъде по средата между тези две проповеди възниква в 1750 г. следващият текст. В него Уесли категорично се противопоставя на кривите тълкувания и разбирания на неговото учение за съвършенството, които той винаги е считал за специфично поверено на методистите благо. Според Уесли християните биват освободени още на този свят от всякакъв грях и порок и са съвършени в смисъл, че не вършат грях и са освободени от лоши мисли и лоши подбуди на духа.

Въздействието на тези изявления отваря нуждата от редица обяснения. В “Конферентни диалози върху учението и реда” от юни 1747 г. се съдържа един многозначителен откъс по въпроса, части от който ще цитираме:

“Въпрос 16: Не биват ли въвеждани вярващите чрез категорични проповеди за съвършенството в нещо като робство или робски страх?

Отговор: Да, това се случва. Затова ние трябва да представяме

съвършенството винаги в приветлива светлина, така че то да може да пробужда само надежда, радост и копнеж.

Въпрос 17: Защо ние не можем да останем в радостта от вярата, докато не бъдем усъвършенствани?

Отговор: Всъщност, защо не? Защото святата скръб не угася тая радост; дори когато сме под кръста и най-дълбоко съучастваме в Христовите страдания, можем да се радваме с неизказана радост...

Въпрос 19. Не се ли налага боязливо да сме загрижени за съвършенството, да не би да умрем, преди да сме го постигнали?

Отговор: В никакъв случай. Ние не бива да бъдем боязливо загрижени за нищо, нито в духовен, нито във временен смисъл.

Въпрос 20: Но не трябва ли да се безпокоим за греховната природа, която продължава да живее у нас?

Отговор: Добре е за нас, ако имаме едно дълбоко съзнание за нея и се срамуваме пред Господа. Но това за нас трябва да е само един стимул с толкова по-голяма сериозност във всеки един миг да се обръщаме към Христос, за да черпим от Него светлина, живот и сила, които да ни помогнат да крачим победоносно напред. И ако от това нас ни изпълва съзнанието за нашия грях, толкова повече трябва да ни изпълва съзнание за Неговата любов”.

В английската традиция на пуританството Уеслиевите представи за едно съвършено освещение биха довели почти задължително до един етичен ригоризъм като условие за окончателното ни приемане от Бога. Неговите проповеди върху оправданието привидно са откъснати от това учение; постоянно напомняне, че “бяхте спасени по благодат чрез вяра” (виж II,2), се разбира като описание на едно първоначално Божие дело, което трябва да бъде последвано от второ при по-силното участие на човека. И в тази проповед Уесли говори за “първо дело на Бога”, което трябва и ще бъде последвано от едно “по-велико дело”. Това, което проповедникът на освещението свързва в твърдението, че “по-великото дело” е дело на благодатта, която обновява оправдания, у някои негови проповедници и у слушателите на тяхното благовестие е разделено. В това разделяне Уесли вижда действието на сатана,

който “се опитва да разцени Евангелието, така че една част да се противопоставя на друга” (1 и I, 12).

Атаките на сатана не се насочват към предразположеността към грехове на действието, а към основите на християнския живот и неговия растеж: към радостта и мира, вярата и надеждата. Да се разпознаят тези атаки като такива е вече първата крачка към тяхното притъпяване. Това е и предназначението на първата част на проповедта (I, 1-14). Душенастирските компоненти стават по-силни във II част, в която Уесли води изпадналия в несигурност, страх и съмнение към ново упование на Божията благодат, която ни усъвършенства в любовта и с това премахва всеки страх и пожелание. В паралел с препоръчаните в първата част стъпки се представя парадоксът на благодатта, който важи именно за несъвършения: “Колкото по-голяма е промяната, която остава да се извърши в твоята душа, толкова повече можеш ти да се радваш в Господа” (II, 1). Той ще завърши започнатото дело на “обновление на цялата ти душа по образа на Оня, Който те е сътворил” (II,3).

Прощението (оправданието), обновлението (освещението) и усъвършенстването (небето; II,4) са неразделими. И трите са Божие дело. Това, което Той е започнал у вярващия, е предплата за очакваното. Тази увереност освобождава от боязливо парализиране и ни кара да приемем всяка възможност “да растем в благодатта и да вършим добро” (II, 7). Също и оня, който се е провинил чрез злоупотреба с Божиите дарове, може да ходи в радостта от вече започнатото дело на Бога, в Исус, целта на съвършената любов, и в приемането на Божията слава.

САТАНИНСКИТЕ ЗАМИСЛИ

*“...защото ние знаем неговите
замисли.”*

(2 Кор. 2:11)

А) Замислите, с които лукавият “бог на този свят” се мъчи да унищожи Божиите чада, или най-малкото да изтезава ония, които не успява да убие, да ги обърква и да ги отвръща от начертаната цел, са толкова многочислени, колкото звездите на небето и пясъкът на морския бряг. Но сега аз искам да говоря само върху един от тези замисли (макар че той бива прилаган по различни начини), чрез който врагът се опитва да противопостави една част на Евангелието на друга и така да опровергае и двете.

Б) Вътрешното Божие царство, установено в сърцата на всички, които са се покаяли и са повярвали в благовестието (Марк 1:15), не е нищо друго, освен “правда, мир и радост в Святия Дух” (Рим. 14:17). Както знае всяко Христово чадо, в момента на нашето повярване в Исус ние ставаме участници в тези дарове. Но това са само “начатъците” на Неговия Дух, а не жетвата. Макар и те да са необхватно големи, ние очакваме да видим още по-големи. Очакваме да обичаме Господа, нашия Бог, не както сега – със слаба, макар и искрена любов, а “с цялото си сърце, душа, ум и сила”. Очакваме силата да бъдем винаги радостни, да се молим непрестанно и във всичко да благодарим, защото това е Божията воля за нас в Христос Исус (1 Сол. 5:16-18).

В) Очакваме да бъдем направени “съвършени в любовта” (1 Йоан 4:18) – в онази любов, която отмахва всеки горчив плод и страст, а стимулира желанието да прославяме Бога, да Го любим все повече и да Му служим все по-добре. Надяваме се така да израстваме в опитностите си на вяра и любов към нашия Бог и

Спасител, щото да ставаме способни винаги да ходим в светлината, “както Той е светлина” (1 Йоан 1:7). Вярваме, че един ден ще имаме същия Дух, който беше и в Христос Исус (Фил. 2:5), и ще можем да обичаме всеки човек и да бъдем готови живота си да дадем за него. Тази любов ще ни освободи от ярост и високомерие, от всяко несвято желание. Очакваме да бъдем очистени от всяко идолопоклонство, от всяка нечистота на плътта и духа; да станем чисти, както Той е чист (1 Йоан 3:).

Г) Ние уповаваме на обещанията на Този, Който не може да лъже. Ще дойде времето, когато с всяка своя дума и дело ще спомагаме за установяването на Божието царство на земята, както то е на небето. Всяка дума ще бъде “поправена със сол” и служеща за благословение на слушателите. Ядем ли, пием ли, вършим ли нещо, всичко ще бъде за Божия слава (1 Кор. 10:31) и всяко нещо ще бъде сторено в името на Господ Исус, като благодарим “чрез Него на Бога Отца” (Кол. 3:17).

Д) Така че голямата лукавщина на сатана е да съсипе първото дело на Бога в душата или най-малкото да осуети нашето очакване от него да се развие едно далеч по-велико дело. Затова аз сега най-напред искам да посоча различните пътища, по които той се опитва да стори това и, второ, да изясня как тези огнени стрели на врага ни могат да бъдат отблъснати и как ние можем да използваме насоченото за нашето падение да се превърне в средство за още по-голямото ни въздигане.

I. 1. Първо бих желал да посоча различните пътища, по които сатана се опитва да разруши започнатото от Бога дело в душата или най-малкото да предотврати неговото разрастване в нещо далеч по-голямо с помощта на нашето очакване и упование. Най-напред той се опитва да потисне радостта ни в Господа, като ни напомня за собствената ни лошотия, греховност и недостойнство; към това прибавя, че би трябвало у нас да се извърши още по-голяма промяна, преди да можем да видим Божието лице. Ако бихме знаели, че до деня на смъртта си би следвало да останем все така непроменени, от това бихме могли да изведем нещо като утеха. Но понеже знаем, че не бива да оставаме такива, и сме сигурни, че

ще настане една още по-голяма промяна; понеже знаем, че няма да видим Бога и Неговата слава, преди всичките ни грехове да бъдат премахнати от живота ни, нашият лукав противник потиска радостта ни, която иначе бихме изпитали поради вече постигнатото, и ни сочи онова, което още не сме постигнали, и ни натяква, че то е задължително. Не можем да се радваме на онова, което вече притежаваме, понеже има толкова много непостигнати други неща. Не можем истински да вкусим Бога, Който в благостта Си е сторил толкова много, защото има далеч повече неща, които до този момент не сме извършили. Също така колкото Бог причинява у нас убеждение в нашата сегашна безпомощност и колкото по-силно усещаме желанието по обещаното пълно осветление, толкова повече биваме изкушавани да подценяваме настоящите Божи дарове, които вече сме получили, заради непостигнатото.

2. Ако лукавият успее да го стори, ако успее да задуши радостта ни, скоро той ще налети и върху нашия мир. Ще ни пошепне: “Можеш ли да застанеш пред Бога? Неговите очи са твърде чисти, за да гледа неправдата. Тогава как можеш ти да се самоласкаеш и да си въобразяваш, че ще спечелиш благоволението Му? Бог е свят, но не и ти. Какво общо има светлината с тъмнината? Как е възможно ти, нечист, какъвто си, да бъдеш приет от Бога? Ти съзираш целта, прицелната точка на горното призвание, но не виждаш ли колко далеч е тя? Е, тогава как можеш да си толкова гързък и да смяташ, че всичките ти грехове са вече изличени? Как може да стане това, ако не си близо до Бога и не си се уподобил на Него?” По този начин той не само ще се опита да разтърси мира ти, но и да отнеме опорните му точки и неусетно да те върне към изходната точка и ти да започнеш да мислиш, че ще бъдеш оправдан заради делата си и заради собствената си правда и че трябва да имаш вътре в себе си основания за приемането си при Бога или най-малкото да направиш нужните действия за това.

3. Дори когато сме наясно, че “Никой не може да положи друга основа, освен положената, която е Исус Христос” (1 Кор.3:11) и че сме “оправдани даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим.3:24), той няма да спре да ни разубеждава: “Дървото

се познава по плодовете. Имаш ли ти плодовете на оправданието? Имаш ли Христовия Дух? Умрял ли си за греха и живееш ли само за правдата? Съобразяваш ли се със смъртта на Христос и познаваш ли силата на Неговото възкресение?” Ако тогава ние сравним малките плодове, които чувстваме в душата си, с пълнотата на Божиите обещания, трябва да направим заключението: “Сигурно Бог не е казал, че моите грехове са простени, сигурно не съм получил прощение. Какво право имам тогава да се причислявам към осветените?”

4. Особено във време на болест той ще ни го натяква с голяма сила: “Не е ли гумата на Истинния: без освещение никой няма да види лицето Ми? Но ти не си осветен, знаеш го много добре. Знаеш, че свят означава да бъдеш подобен на Бога, а колко далече си от това? Не можеш да го достигнеш. Затова всичките ти усилия бяха напразни. Жалко за всичките ти мъки. Жалко за изхабените ти сили. Ти още си в греховете си и затова в края трябва да пропаднеш в бездната.” Така врагът отново те прави роб на страха от смъртта, на който ще робуваш дотогава, докато очите ти не се насочат към Оня, Който носи твоя грях. Така дяволът ще ограничи радостта и мира ти в Господа, ако и не ги унищожи напълно.

5. Но върхът на неговата рафинираност все още предстои. Незадоволен от това, че ти е отнел мира и радостта, започва нова атака. Насочва удара си към твоята праведност. Ще се опита да разтресе святостта, която ти си получил именно чрез очакване на по-нататъшните дарове на Бога и на пълното богоподобие; а ако може и изцяло ще я унищожи.

6. Начинът на атакуване е ясен отчасти от вече казаното. Защото като напада радостта ни в Господа, дяволът засяга и нашата святост. Радостта в Господа е ценно средство за стимулиране на всяко благочестиво желание. Тя е избран инструмент, чрез който Бог осъществява по-голямата част от делото Си в една вярваща душа; тя е съществена помощ за вътрешно и външно освещение. Тя укрепва ръцете ни да работят за делото на вярата и в служение на любовта, усърдно да воюваме в доброто войнстване, да се хванем за вечния живот (1 Тим. 6:12).

Тя е в особена степен определена от Бога да създаде равновесие при вътрешни и външни страдания, да укрепи немоощните ръце и отслабналите колене (Евр. 12:12). В каквато мярка сатана потиска радостта ни в Господа, в такава възпрепятства той и нашето освещение.

7. Същото въздействие се получава и когато той успее някак да събори или поне разклати мира ни. Защото мирът от Бога е друго ценно средство за стимулиране на богоподобие у нас. Едва ли има по-голяма помощ за освещението от равномерната успокоеност на духа, от спокойствието на здраво укрепения в Бога ум, от тихото упование в Христовата кръв. По друг начин едва ли е възможно да се расте в благодатта и познаването на нашия Господ Исус Христос. Защото страхът (с изключение на изискания страх на Божието чад) прави душата студена и безчувствена. Той запушва всички извори на духовен живот и парализира придвижването на сърцето към Бога. Съмнението, така да се каже, зацапва душата, така че тя затъва дълбоко в тинята. Ето защо растежът ни в святост е обременен в такава степен, в каквато сме завладени от страх или съмнение.

8. Когато хитрият ни враг използва убеждението ни в необходимостта от съвършена любов като средство да разтърси мира ни чрез съмнение и страх, той същевременно се опитва да отслаби вярата ни, а дори и да я унищожи. Мирът и вярата са неразривно свързани, така че или и двете ще стоят, или и двете ще паднат. Докато вярата я има, има и мир. Сърцето ни е твърдо, докато вярва в Бога. Но ако допуснем вярата, детинското упование в един любещ, прощаващ Бог да отлети, отлита и мирът ни, защото същинската основа на освещението и мира е унищожена. Така че всичко, което накрънява вярата, унищожава и корените на освещението; защото без вяра, без трайна увереност, че Христос ме е възлюбил и е дал Себе Си за мен; без постоянната убеденост, че Бог е милостив към грешника заради Христос, аз не мога да обичам Бога. “Ние любим Него, защото Той първо възлюби нас” (1 Йоан 4:19), и то според силата и яснотата на нашето убеждение, че Той ни е възлюбил и ни е приел заради възлюбения Си Син. Ако не обичаме Бога, не можем да обичаме ближните си като

себе си. Следователно, не сме в правилни отношения с Бога и хората. От това очевидно следва, че което отслабва вярата ни, в същата степен ще осуети освещението ни; това е не само най-сигурният, но и най-бързият път за съсипе на всякакво освещение. Защото то не засяга само определено християнско поведение, определена духовна дарба или отделен плод на Духа; то уврежда, доколкото му се даде простор, цялото Божие дело в самите му корени.

9. Така че нищо чудно, че владетелят на световната тъмнина насочва всичките си сили в тази посока. От опит знаем, че е така. По-лесно е да си представяме неописуемата сила на изкушенията, отколкото да ги изразяваме с думи – изкушенията, които налитат първо върху гладуващите и жадуващите за правдата. Когато те, от една страна, виждат в ясна и силна светлина злината на сърцата си, а, от друга – неопетнената святост, към която са призвани от Исус Христос; от една страна, дълбочината на своята поквара, неизмеримото си отдалечаване от Бога, а, от друга – възвишеността на Божествената слава, за която трябва да бъдат обновявани, у тях не остава повече дух и те още малко биха извикали: “Това е невъзможно за Бога.” Готови са да изоставят двете – вяра и надежда, да зарежат онова упование, чрез което би трябвало да преодоляват всичко чрез Христос, Който ги подкрепява; упованието, чрез което “получават обещаното”, след като са “извършили Божията воля” (Евр. 10:36).

10. Ако те “удържат твърдо докрай” (Евр. 3:14), без съмнение ще получат обещаното от Бога, което се простира във времето и вечността. Но тук ни е поставена още една клонка. Докато сериозно се стремим към частта от обещанията, които трябва да се изпълнят тук, към “славната свобода на Божиите чада” (Рим. 8:21), може да стане така, че незабелязано да бъдем отвлечени от бъдещите обещания. Очите ни неусетно може да се отклонят от венеца, който Праведният Съдия по обещанието Си ще даде на “всички, които са обикнали Неговото явление” (2 Тим. 4:8). Погледът ни да изгуби непреходното наследство, пазено за нас на небесата (1 Петр. 1:4). Това би било загуба за душата ни и пречка пред освещението ни. Защото гледането към целта е помощ в

пътя, по който вървим. Именно гледането към бъдещата награда окуражи Мойсей (Евр. 11:25) “да страда с Божиите люде, а не да се наслаждава за кратко време на греха, като разсъди, че укорът за Христа е по-голямо богатство от египетските съкровища.” Да, дори за Един по-велик от него е казано, че “заради предстоящата Нему радост издържа кръст, като презря срама и седна отгясно на Божия престол” (Евр. 12:2). Виждаме колко е нужно да съзираме бъдещата радост, за да носим кръста си, който Бог в премъдростта си ни е наложил, и чрез освещение да приближаваме към славата.

11. Но докато търсим да достигнем тази приготвена слава, сме в опасност да попаднем в друга клопка на дявола, в която той иска да хване Божиите чада. Възможно е така да се загрижим за утрешния ден, че да забравим да подобрим днешния. Да очакваме толкова “съвършената любов”, че да не използваме любовта, вече изляна в сърцата ни (Рим. 5:5). Има достатъчно примери на хора, понесли тежки щети по тази причина. Те толкова са били заети с онова, което трябва да получат по-късно, че напълно са пренебрегнали това, което вече имат. В очакване да получат пет таланта те заравят единия, който са получили и притежават (Мат. 25:14-30). Така поне не го връщат с лихва, която са могли да придобият за слава Божия и за благо на душата си.

12. Така хитрият враг се опитва да разцепи Божия план, като противопоставя една част на Евангелието на друга. Началното Божие дело бива съсипано чрез очакване на окончателното му установяване. Проследихме някои от пътищата на дявола към това и опитите му да пресуши изворите на освещението. Но той действа и пряко, като използва благословената ни надежда като повод за несвяти влечения.

13. Защото винаги, когато сърцето ни копнее по големите и скъпоценни обещания, когато пъхтим като елена по водни потоци за Божията пълнота, когато душата ни изригва в пламтящо желание: “Защо се бави да дойде колесницата му?” (Съд. 5:28), тогава сатана няма да пропусне възможността да ни доведе до роптание против Бога. Той ще приложи цялото си умение и сила, за да ни направи готови в миг на невнимание да протестираме пред

Бога, защото Той бафи Своего идване. Най-малкото ще се опита да предизвика у нас известно нетърпение и умора, може би и завист към онези, за които вярваме, че вече са достигнали “наградата на горното от Бога призвание”. Той знае добре: ако се поддадем и на едно от тези настроения, ние унищожаваме съграденото. Ако по този начин се стремим към съвършено осветение, ще станем още по-несвяти отпреди. Да, има голяма опасност последното ни състояние да стане по-лошо от първото – както при онези, за които апостолът казва ужасните думи: “Би било за тях по-добре да не бяха познали пътя на правдата, отколкото след като са го познали, да се отвърнат от предадената им свята заповед” (2 Петр. 2:21).

14. Тук врагът се надява на още едно предимство: да създаде лошо име на добрия път. Той знае колко малко хора са способни (а мнозина не са и готови за това) да правят разликата между случайната злоупотреба и същинското намерение на едно учение. Постоянно смесва двете неща, и то точно относно учението за християнското съвършенство, за да отнеме увереността на невнимателните хора в превъзходните обещания на Бога. Колко често, колко масово – бих казал почти всеобщо – дяволът успява в това! Защото кой, като изследва случайните и второстепенни вредни последици от това учение, няма да направи веднага извода, че това са съвсем естествени резултати? Кой няма да извика: “Вижте плодовете (естествени и неизбежни) на подобно учение!” Грешка! Това са въздействия, които идват случайно от злоупотребата с една мъдра и ценна истина. Но злоупотребата с това или друго библейско учение в никой случай не отменя неговото прилагане. Така неверието на хората, когато то подправя верния път, не може да унищожи обещанието. Не, нека Бог бъде истинен, а всеки човек – лъжлив. Божието слово трябва да остане истинно. Верен е Онзи, Който обещава, Той ще извърши обещаното. Нека заради това не се помръдваме от надеждата. Нека по-скоро с повече внимаваме да отблъснем огнените стрели на лукавия, като използваме опитите му да ни свали в стълба към върха.

II. 1. Първо, опитва ли се сатана да потисне радостта ти в Господа чрез наблюдения върху греховността ти? Напомня ли ти той, че без неограничено, всеобхватно осветление никой няма да види лицето на Бога (Евр. 12:14)? Ти можеш да запратиш тази стрела срещу собствената му глава. Защото колкото повече усецаш чрез Божията благодат своята греховност, толкова повече ще можеш да се похвалиш с основателната надежда; всяко лошо влечение, открито в душата ти, което мразиш от цяло сърце, може да се превърне в средство не за потискане на скромната ти радост, а за израстване. Всичко това – ще можеш да кажеш – ще изчезне пред Божието присъствие. Както восъкът се топи в огъня, така и то ще изчезне пред него. Колкото по-голяма е промяната, която трябва да стане в душата ти, толкова повече ще можеш да се радваш в Господа, Който вече е извършил толкова велики дела за теб и ще извърши още по-велики.

2. Второ, колкото по-нахално атакува сатана твоя мир с нашепването: “Бог е свят, а ти не си; ти си неизмеримо далеч от осветението, без което няма да видиш Господа; тогава как можеш да Му угодиш? Как може да си въобразяваш, че си оправдан?”, толкова по-сериозно и внимателно помни това: “Не заради праведни дела, които не съм сторил, съм се намерил в Него. Аз съм обдарен във Възлюбения не заради собствената ми правда, а заради вярата ми в Христос; чрез правдата, която е от Бога въз основа на вяра”. Вържи това слово около шията си, напиши го на плочата на сърцето си. Носи го като гривна на ръката си, като белег между очите си: “с Неговата благодат съм оправдан даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим. 3:24). Цени и пази тази скъпоценна истина все повече: “По благодат сте спасени чрез вяра” (Еф. 2:8). Удивлявай се все повече на незаслужената Божия милост, Който “даде Своя единороден Син, за да не погине ни един, който вярва, но да има вечен живот” (Йоан 3:16). Така твоето съзнание за греховност, от една страна, и очакваната от тебе святост, от друга страна, ще допринесат за обосноваването на твоя мир и вливането му в голямата река, която тече въпреки всички планини на безбожието – те ще бъдат направени равнина в деня на Господа, за да мине реката през твоето сърце. Нито болест или болка, нито гъхът на

смъртта трябва да става повод за съмнение или страх. Знаеш, че за Бога един ден, един час, даже един миг са като хиляда години. За Него недостигът на време не е пречка да извърши делото Си в душата ти. Божието време е винаги най-доброто. Затова не се безпокой, но изказвай прощението си (Фил.4:6), и то не със съмнение или страх, а с благодарност, понеже предварително си бил сигурен: нищо добро няма да ти липсва.

3. Трето, колкото повече биваш изкушаван да свалиш щита си, да отхвърлиш вярата си и упованието на Божията любов, толкова повече се опитвай да държиш това, което имаш (Откр. 3:11), да разпалваш дарбата от Бога, която имаш (2 Тим.1:6). Не забравяй това слово: аз имам “Ходатай при Отца, Исуса Христа праведния” (1Йоан 2:1) и: “Живота, който сега живея в тялото, живея го с вярата, която е в Божия Син, Който ме възлюби и предаде Себе Си за мене” (Гал. 2:20). Нека това да е единствената ти слава и корона на мира; пази я никога да не ти я отнеме. Вярвай здраво в думите: “Зная, че е жив Изкупителят ми и че в последното време ще застане на земята” (Йов 19:25). Също и: “имам изкуплението си чрез кръвта Му, прощението на прегрешенията ми” (Еф.1:7). Затова, изпълнен с мир и радост във вярата, навлизай все по-нататък в тях, в обновлението на душата си по образа на този, Който те е създал. Викай през това време непрестанно към Бога, за да можеш да видиш небесното си призвание, но не така, както сатана ти го представя – по един ужасен и отблъскващ начин, а в неговата първична красота; не като нещо, което трябва да го има, за да не пропаднеш в ада, а като нещо, което може да го има, за да те води към небето. Гледай на него като на най-достойната за следване дарба, която си получил от Божията пълнота. Ако я виждаш в светлината на тази истина, все повече и повече ще гладуваш по нея. Душата ти ще жагува по Бога и по това чудесно уподобяване с Неговия образ. Ако тогава си получил действителна надежда и силна утеха чрез благодатта, никога повече няма да бъдеш уморен или безсилен, но ще крачиш напред, докато достигнеш до целта.

4. Със същата сила на вярата се стреми към славата. И тя е нещо, което е поставено в кръгозора ни. Бог поначало е съединил

прощението, освещението и небото. Защо е нужно човекът отново да ги разделя? Пазете се от това! Не допускайте една брънка от златната верига да се строши: Бог ми е простил заради Христос. Сега Той ме обновява по Своя образ. Скоро ще ме промени така, че да мога да Го посрещна. Ще ме приеме, така че да мога да стоя в присъствието Му. Аз, който съм оправдан чрез кръвта на Неговия Син, трябва, напълно осветен чрез Святия Му Дух, бързо да бъда издигнат в небесния Ерусалим, в святия град на усъвършенстваните праведници. Още малко, и ще бъда “при събора на първородните, при Бога, съдията на всички, при Исуса, Посредника на Новия Завет” (Евр. 12:23-24). Скоро сенките ще изчезнат и ще изгрее денят на вечността за мен. Скоро аз ще пия от реката на живота, която извира от престола на Бога и на Агнето. Там Неговите слуги ще Му служат и ще гледат лицето Му и Неговото име ще бъде на челата им. Нощ не ще има вече, и не ще има нужда от светене на светило или от слънчева светлина, защото Господ Бог ги осветлява. И те ще царуват до вечни векове (Откр. 22:1,3-5).

5. Така че ако “вкусиш колко добро е Божието слово и от великите дела, които въвеждат в бъдещия век” (Евр. 6:5), няма повече да мърмориш против Бога, че не си удостоен да участваш в наследството на светите в светлината (Кол. 1:12). Вместо да бъдеш недоволен, че още не си напълно изкупен, ще хвалиш Бога за това, че Той те е изкупил дотолкова. Ще Го възвеличаваш за това, което е сторил, и ще го приемаш за залог за онова, което ще стори. Няма да Му се гневиш, че още не си обновен, а ще Го славиш, че ще бъдеш обновен и че спасението е по-близо, отколкото когато изпърво си повярвал (Рим.13:11). Вместо напразно да се окайваш, че времето още не се е изпълнило, тихо и спокойно ще чакаш това да стане. Защото знаеш, че Той ще дойде и няма да се забави” (Евр. 10:37). Ще можеш да носиш греховния товар, лежащ върху теб, по-леко, защото той няма да лежи вечно на гърба ти. Още малко и съвсем ще изчезне. Само “чакай Господа; дерзай и нека се укрепи сърцето ти; да, чакай Господа” (Пс. 27:14).

6. Ако виждаш някого, който привидно (доколкото това може да се отсъди от човек, защото само Господ изпитва сърцата) вече е участник в надеждата и е станал съвършен в любовта, бъди далеч

от това да му завиждаш заради Божията благодат, която е в него. Нека това по-скоро да радва и утешава сърцето ти. Прослави Бога заради него. Защото “когато една част се слави, всичките части се радват заедно с нея” (1 Кор. 12:26). Вместо да изпитваш ревност и разгразнение, прослави Бога за тази утеха. Радвай се да имаш ново доказателство за верността на Бога, която изпълнява всичките Му обещания. Опомни се още повече поради това, че си “уловил, понеже сам си бил уловен от Христа” (Фил. 3:12).

7. За да постигнеш това, изкупвай благовремето (Еф. 5:16). Използвай момента. Оползотвори всяка възможност да растеш в благодатта или да вършиш добро. Нека мисълта, че утре можеш да получиш повече благодат, не те прави равнодушен днес. Сега имаш един талант; ако чакаш за други пет, търгувай с единия, който имаш, и спечели. Колкото повече чакаш за по-късно, толкова повече работи днес за Бога. Неговата благодат достига за всеки ден. Бог днес излива Своите блага над теб; покажи се като верен настойник на благодатта. Каквото и да става утре, днес положи всяко старание да прибавиш към вярата си добродетел, благоразумие, себеобуздание, твърдост, благочестие, братолюбие, любов (2 Петр. 1:5-8). Бъди днес богат с тия неща. Не бъди ленив или безплоден. Защото така ще ти се даде голям достъп във вечното царство на Христа.

8. Накрая, ако и в миналото си да си отхвърлял надеждата да бъдеш свят, както Той е свят, не злоупотребявай повече с нея, а я прилагай правилно. Употреби я за още по-възторжено възвеличаване на Бога и за благо на своята душа. Стреми се към съвършенство в здрава вяра, в кротко упование на духа, в надежда, която дава пълна увереност. Ликувай заради това, което Бог вече е направил. Израствай ежедневно в познаване на нашия Господ Исус Христос и върви от сила в сила. Приближавай се към целта с посветеност, търпение и смирена благодарност за онова, което си постигнал, и за онова, което ще постигнеш. “Гледай на Исус”, докато чрез пълна любов се издигнеш към Неговата слава.

Въведение към проповед 43

Пътят към спасението според Библията

Почти 20 години преди настоящата проповед (1765 г.) Уесли в проповедта “Оправдание чрез вяра” от 1746 г. недвусмислено е изяснил, че има едно-единствено условие за приемане на спасението, за прощението и обновлението за вечен живот: вярата. Заради често явяващата се обстоятелственоост и сложност при представянето на вярата Уесли желае просто и безхитростно да опише “истинската религия на Исус Христос”, преди всичко нейната цел (спасението) и средството за нейното постигане (вярата).

Първата глава служи за отговор на въпроса: “Що е спасение?” То е спасителното действие на Бога, започвайки от пробудения копнеж у човека по Него (I, 2) до изпълването със съвършена любов (II, 9). Главните елементи на това спасително Божие действие са оправданието (II, 3) и освещението (II, 4-9). Краткостта на откъса за оправданието е обоснована от това, че Уесли проповядва за него от 1738 г. с впечатляваща последователност; оправданието е прощение на нашите грехове и приемането ни от Бога въз основа на това, което Христос е сторил и изстрадал за нас; то причинява мир, радост и надежда.

По-голямата част от глава I е посветена на описание на освещението. То започва с новородението и ни преобразява по образа на Христос. С голяма трезвеност Уесли отхвърля – както вече в по-ранни проповеди – всякакво ентусиастко отричане на греха у новородения; грехът едва сега предстои да бъде победен. Обновлението се извършва стъпка по стъпка (I, 8).

В глава II се разглежда въпросът за същността на вярата. Откъси II, 1 и 2 напълно съответстват на онова, което намираме в проповед 5, IV, 2: вярата е причинено от Бога, свръхестествено познание за Неговата реалност и една увереност, че Христос ни е приел. Възражението, че Бог изисква и едно съответно действие

(покаяние, респ. плодове на покаяние), Уесли приема, но в същото време показва, че само вярата е нужна за спасението. Един човек може да бъде оправдан (II,2) и осветен (II,3) без “плодове”, но не и без вяра.

Ударението на проповедта е в третата част, която е по-обхватна от първите две, взети заедно: Как биваме спасени? Дотук казаното бива доразвито, което дава възможност решаващата връзка между спасение (оправдание и освещение) и вяра да бъде изразена чрез следната сентенция: вярата е единственото условие за оправданието (III, 1) и освещението (III, 13). Никой не е оправдан или осветен, преди да е повярвал; всеки е оправдан и осветен, щом повярва (III, 1, 3, 13). Сиреч както оправданието, така и освещението биват изработени като действие на Божията благодат, която се приема с вяра. Вярващите чрез Христос вече са оправдани и осветени като такива.

Това означава още, че спасението не е далеч, не следва да се очаква едва в бъдещето или в отвъдното, то е настояще (I, 1). Борбата срещу живеещия в нас грях с това не е наистина завършена, тя по-скоро едва отсега нататък може да бъде водена с изгледи за успех, понеже Божията благодат върви пред нас и ни помага (III, 8). “Делата на благочестието” (III, 10) са необходими за съвършеното освещение. Също и съвършенството е възможно в любовта чрез вяра, която се доверява на Бога за тази цел (III, 14) и Му поверява изпълнението (III,15). Проповедта завършва с настойчивата молба към читателите и слушателите: “Очаквай Божия дар на спасението чрез вяра! Очаквай го, какъвто си, и го очаквай сега!” (III, 18).

Крайното намерение на Уесли с една толкова поучителна проповед, описваща пътя на спасението по много впечатляващ начин, е довеждането на човека до вяра, до изпитване на Божията благодат в приемането на Бога и обновлението на неговия живот.

ПЪТЯТ КЪМ СПАСЕНИЕТО СПОРЕД БИБЛИЯТА

*“По благодат сте спасени чрез
вяра...”*

(Ефесяни 2:8)

А. Няма нищо по-сложно, по-мудно и по-трудно от това да представяш религията по начина, по който тя често бива описвана. Това важи не само за религията на езичниците, дори и на най-мъдрите измежду тях, но и за тая на хората, били някога в определен смисъл християни; да, дори на хората с голямо име в християнския свят, на мъже, които са били негови стълбове. Но колко лесноразбираема, проста и обикновена е религията на Исус Христос, ако само се погрижим да я възприемем в нейната първична форма – така, както Божието слово я описва. Мъдрият Творец и Господар на света я е приспособил към слабия разум и ограничени способности на човека. Това трябва да имаме предвид относно поставената цел и средствата за нейното достигане. С една дума, целта е спасението, а средството за постигането му е вярата.

Б. Лесно може да се разбере, че тия две малки думи – вяра и спасение – съдържат същността на Библията; те са ядрото ѝ. Ето защо трябва да положим всяко усилие за предотвратяване на всяко недоразумение относно тях и да ги оценим правилно – всяка поотделно.

В. Затова сериозно ще запитаме: Какво е спасението? Каква е вярата, чрез която сме спасени? Как биваме спасени чрез нея?

І. 1. Нека най-напред запитаме какво е спасението? Спасението, за което тук ще стане дума, не е онова, което често се разбира под тая дума: вход към небето и вечното блаженство.

Това, което нашият Господ нарича “лоното Авраамово” (Лука 16:22), не е входът на душата в рая. То не е едно благословение, лежащо от другата страна на смъртта или (както често се казва) в отвъдния свят. Думите в нашия текст не оставят никакво съмнение: “Вие сте спасени”. Спасението не е далеч, то е реалност, едно благословение, което вие сега притежавате чрез милостта на Бога. Да, може да се каже още по-точно: “Вие сте били спасени.” Така спасението, за което става дума тук, може да важи за цялото Божие дело: от първото развиделяване на богатата в душата до усъвършенстването му в славата.

2. Ако схванем нещата в тази им цялост, те включват всичко, което бива осъществено в душата чрез “естествената съвест”, както често я наричат, но по-уместно е да я наречем “предварителна богат”: “привличането от Отца” (Йоан 6:44), копнежът по Бога, растящ все повече, ако го допуснем в себе си, светлината, с която Божият Син облъчва всички на тоя свят, показвайки на хората как да вършат правда, да обичат милост и да ходят смирено със своя Бог (Михей 6:8); всички убеждения, които Духът по всяко време създава у човешките чада – макар че болшинството от хората ги потискат възможно най-бързо, забравят ги след минута или най-малкото отричат, че някога са ги имали.

3. Но засега ние се занимаваме само със спасението, за което апостолът изразително говори; то има две главни съставки: оправдание и освещение.

Оправдание означава опрощение. То е прощение на всичките ни грехове и (задължителна част от съдържанието) нашето приемане от Бога. Цената, на която го печелим (обикновено наричана “достойната причина”), е кръвта и правдата на Христос, или (за да го кажем малко по-ясно) всичко, което Христос направи и понесе заради нас, стигайки дотам да “изложи на смърт душата Си” (Ис. 53:12). Непосредствените резултати от оправданието са мир с Бога, който никои ум не може да схване (Фил. 4:7), и “радост поради надеждата за Божията слава” (Рим. 5:2), “неизказана и преславна радост” (1 Петр. 1:8).

4. По същото време, когато сме оправдани, да, в същия миг,

започва освещението. В този миг ние сме новородени, “родени от горе”, “от Духа” (Йоан 3:3,6). Става една реална и една относителна промяна на отношението. Биваме вътрешно обновени чрез Божиата сила. Усещаме “Божията любов, изляна в сърцата ни чрез дадения нам Свети Дух” (Рим. 5:5). Тя поражда любов към всички хора, особено към Божиите чада, и изгонва любовта към света, към удоволствията и изнежеността, към славата и парите; изгонва гордостта, гнева, своеволието и всяко друго лошо нещо; с една дума, преобразява “земната, животинска и бесовска мъдрост” (Як. 3:15) в съзнанието, което беше в Христос (Фил. 2:5).

5. По естествен път ония, които са преживели такова нещо, правят заключението, че грехът остава в миналото, че е изгонен от сърцата им и няма там никакво място повече. Колко леко стигат те до извода: “Не чувствам никакъв грях, значи нямам грях”. Той не владее, значи го няма. Не се обажда, значи е отпътувал.

6. Но не минава дълго време и тия хора разочаровани откриват, че грехът е само временно обезсилен, но не и унищожен. Изкушенията се връщат, грехът оживява и става ясно, че е бил само зашеметен, но не и умъртвен. Човеците чувстват в себе си два принципа, които пряко си противостоят: “Плътта силно желае противоположното на Духа” (Гал. 5:17); естеството се съпротивлява срещу Божиата благодат. Не могат да отрекат, че понякога усещат в себе си гордост, своеволие, гняв, неверие, макар че усещат и силата да вярват в Христос и да обичат Бога; независимо от свидетелството на Духа, че са Божи чада (Рим. 8:16), откриват в себе си едно или друго греховно пожелание, макар и то да не може да надделее. Може би такова влечение ги “тласка силно да паднат, но Господ им помага” (Пс. 118:13).

7. Колко точно описва Макарий преди 1400 г. днешната опитност на Божиите чада: “Неопитните мислят, че докато благодатта действа, грехът отсъства. Но хората с умение да правят разлика и с разум не се осмеляват да кажат: “Ние имаме Божиата благодат, затова не можем да бъдем отново изкушавани.” Често срещаме братя, поускали толкова благодат, щото биха могли да кажат, че нямат грях в себе си. Но когато се похвалят с

това, скритата у тях злина се пробужда и пламва, готова да ги изгори.”

8 От времето на нашето “новорождение” се осъществява крачка по крачка процесът на освещението. Ние сме способни чрез Духа да умъртвим телесните действия на своята зла природа (Рим. 8:13); колкото по-мъртви сме към греха, толкова по-живи сме към Бога. Крачим напред от благодат към благодат, загрижени да отбязваме злото във всеки негов образ, да сме устрани в добри дела, да правим добро на всекиго, докато е ден. Обхождаме се безукорно във всички заповеди, прославяме Бога с дух и истина, носим кръста си и се отричаме от всяко удоволствие, което не ни води при Бога.

9. По този начин очакваме пълно освещение, пълно избавление от всички наши грехове (гордост, своеволие, гняв, неверие); стремим се към съвършенство (Евр. 6:1). Но кое е съвършеното? Думата има различни значения: тук тя означава съвършена любов, изключваща греха, изпълваща сърцето и мобилизираща душевните сили. Любовта е, която винаги се радва, непрестанно се моли и за всичко благодарни (1 Сол. 5:16-18).

II. Но каква е вярата, чрез която сме спасени? Това е вторият пункт, който трябва да разгледаме.

1. Най-общо вярата е определена като божествено убеждение и вътрешна увереност (думата има и двете значения) в нещата, които не виждаме – в недоловимото за зрението или друго сетиво (Евр. 11:1). Това обхваща свръхестествено убеждение за Бога и божествените неща, нещо като духовна светлина, показвана на душата, и свръхестествено виждане или познание за божественото. В този дух Словото понякога говори за това, че Бог дава светлина, понякога – способност да я възприемем. Павел казва: “Бог, Който е казал на светлината да изгрее из тъмнината, Той е, Който е озрял сърцата ни, за да се просвети светът с познаването на Божията слава в лицето на Исус Христос” (2 Кор. 4:6). На друго място пак той говори за “просветление на очите на сърцето” (Еф. 1:18). Чрез това двойно действие на Святия Дух, Който отваря очите на душата и ги просветлява, ние виждаме неща, които

естественото око не е виждало и ухо не е чувало. Виждаме невидимите Божи неща. Виждаме духовния свят, който ни заобикаля и за който естествените ни способности са слепи, сякаш той не съществува. Виждаме вечния свят, прозиращ през завесата между времето и вечността. Тогава над нас повече не тежат облаци и мрак, защото виждаме славата, която има да се открие към нас (Рим. 8:18).

2 В по-тесен смисъл вярата не е само божествена убеденост и вътрешна сигурност, че “Бог в Христа примирява света със Себе Си” (2 Кор. 5:19), но и че “Христос ме възлюби и предаде Себе Си за мене” (Гал. 2:20). Чрез тази вяра (все едно дали ще наречем това нейна същност или по-добре нейно качество) ние приемаме Христос във всичките Му служения като наш пророк, свещеник и цар. Чрез нея Той става за нас “мъдрост от Бога, и правда, и освещение, и изкупление” (1 Кор. 1:30).

3. “Но това вяра на сигурността ли е или вяра на устояването?” Словото не прави подобно разграничаване. Апостолът казва: “Вие бяхте призвани към една надежда” (Еф. 4:4) – една християнска вяра, която спасява, както Господ е един, Бог и Отец на всички. Тази вяра положително включва увереност (тук тази дума се покрива по значение с думата убеденост, защото е трудно да се посочи разликата между двете), че “Христос ме е възлюбил и е предал Себе Си за мене.” “Който вярва – *с истинска и жива вяра* – има това свидетелство в себе си.” (1 Йоан 5:10). “Духът свидетелства заедно с нашия дух, че сме Божи чада” (Рим. 8:16). “И понеже сме синове, Бог изпрати в сърцата ни Духа на Сина Си, Който вика: Авва, Отче!” (Гал. 4:6), и ни дава увереността, че Бог е наш Отец, дава детинско упование в Него. Но забележете, че според природата на нещата увереността идва от упованието. Защото един човек не може детински да уповава на Бога, ако не знае, че е Божие чадо. Затова упованието, доверяването, устояването и твърдостта, или както и да го наречем, не е първата, според мнението на някои, а втората част на вярата.

4. Чрез тази вяра ние биваме спасени, оправдани и осветени, ако вземем думата в същинското ѝ значение. Но как биваме оправдани и осветени чрез вярата? Това е третата крачка в

нашето изследване. Понеже това е тема от извънредно голямо значение, няма да е неуместно, ако ѝ посветим съсредоточено и по-специално внимание.

III. 1. Първо, как биваме оправдани чрез вяра? В какъв смисъл да се разбира това? Отговарям: вярата е условието, и то единственото условие за оправданието. Оправдан е само онзи, който вярва; без вяра никой не е оправдан. Няма друго условие. Само вярата е нужна за оправданието. Всеки, който вярва, е оправдан, какъвто и да е. С други думи, никой не е оправдан, преди да е повярвал; всеки е оправдан, щом повярва.

2. “Но не ни ли заповядва Бог да се покаем, но и да принасяме дела на покаяние (Мат. 3:8)? Например: “Престанете да вършите зло ... Научете се да струвате добро” (Ис. 1:16-17). Не са ли и двете от висша важност, така че да не очакваме оправдание, ако имаме само едното? Но ако е така, как може да се каже, че вярата е единственото условие за оправдание?”

Несъмнено Бог ни заповядва двете: да се покаем и да принасяме дела. Ако съзнателно пренебрегваме това, не можем да очакваме оправдание. Затова покаянието и неговите плодове са нужни в определен смисъл за целта. Но плодовете не са нужни колкото вярата в същия смисъл и степен. В същата степен, защото тези плодове са нужни само при определени условия, когато има време и възможности за тях. Човек може да бъде оправдан без тях, както разбойникът на кръста (ако можем да го наречем така, защото един автор наскоро откри, че той не бил разбойник, а почитан и уважаван човек). Но без вяра той не можеше да бъде оправдан. Обратно, човек може да се кае или да принася плодове и това изобщо не го ползва. Той не е оправдан, ако не вярва. Но повярва ли (със или без плодове), с по-голямо или по-малко разкаяние, той е оправдан. Покаянието и делата са косвено необходими за вярата. Но вярата е непосредствено необходима за оправданието. Така че вярата си остава единственото условие, съвсем непосредствено необходимо за оправданието.

3. “Но вярваш ли ти, че можем да бъдем осветени чрез вяра?”

Ние знаем, че ти вярваш, че можем да бъдем оправдани чрез вяра, но не вярваш и не учиш ли ти, че ние можем да бъдем осветени чрез нашите добри дела?”

Тези неща се приказват усилено и навсякъде вече 25 години. Но винаги и по всякакъв начин съм декларираш обратното. В лични и обществени изяви съм свидетелствал неотклонно, че ние можем да бъдем точно толкова оправдани, колкото и осветени чрез вяра. На дело едната от тези велики истини е великолепно изясняване на другата. Точно както сме оправдани чрез вяра, така и ще бъдем осветени чрез вяра. Вярата е условието, единственото условие за освещението, както е и за оправданието. Ето това условие: осветен е този, който вярва; без вяра никой не е осветен. Това е единственото условие; само то е достатъчно за освещението. Всеки, който вярва, е осветен, каквото и друго да има той или да няма. С други думи, никой не е осветен, преди да е повярвал. Всеки е осветен, ако повярва.

4. “Но няма ли едно покаяние, което върви след оправданието, както има покаяние, което предшества оправданието? И не са ли задължени всички, които са оправдани, да бъдат “прилежни в добри дела”? Да, не са ли последните така необходими, че който волно ги пренебрегва, не бива да очаква по силата на логиката да бъде съвършено осветен, сиреч да бъде направен “съвършен в любовта” (1 Йоан 4:12)? Да, може ли той изобщо да “расте в благодатта”, в “познаването на нашия Господ Исус Христос” (2 Петр. 3:18)? Може ли да опази благодатта, вече дарена му от Бога? Може ли да напредва във вярата, която е приел, и в благоволенieto на Бога? Не признаваш ли ти сам всичко това и не го ли защитаваш постоянно? Ако е така, как може да се каже, че вярата е единственото условие за спасението?”

5. Аз признавам всичко това и го считам за непреходна божествена истина. Признавам, че има също едно покаяние, което е след оправданието, както и такова преди него. Всички оправдани са задължени да са прилежни в добри дела. Те са толкова необходими, че ако някой умишлено ги занемарява, сигурно не би следвало да очаква някога да бъде осветен. Той не може да “расте в благодатта”, в богоподобие, в уподобяване на Исус. Да, той не може

да опази благодатта, която е приел, не може да остане във вярата и в благоволенieto на Бога.

Какъв извод следва? Този, че и двете – правилно разбраното покаяние и вършенето на добри дела – дела на благочестие и на любов към ближния (които сега с право могат да бъдат наричани така, защото произтичат от вярата) в определен смисъл са необходими за освещението.

6 Казвам “правилно разбрано покаяние”, защото то не бива да бъде смесвано с предшестващото такова. Покаянието, което следва оправданието, е съвсем различно от онова, което го предшества. То не съдържа в себе си никаква вина, никакво чувство за проклятие, никакво съзнание за Божия гняв. То не допуска и най-малкото съмнение в Божията милост с ужас от наказанието. То е едно убеждение, което Святият Дух поражда за греха, останал в сърцата ни, за “копнежа на плътта” (Рим. 8:7), живеещ, според нашата църква, дори в новородения, макар и лишен от власт. Той няма никакво влияние. Това покаяние е убеждението, че ние имаме влечение към злото, към което е склонно сърцето ни, че “плътта силно желае противното на духа” (Гал. 5:17). Ако не бдим и не се молим постоянно, то понякога ни изкушава към гордост, друг път към гняв, друг път към любов към света и удобствата, към славата и удоволствията повече, отколкото към Бога. Това покаяние е съзнанието за влеченията на сърцата ни към своеволие, безбожие или идолослужение и още повече към неверие, чрез което ние по хиляди пътища и по хиляди поводи все повече и повече “отстъпваме от живия Бог” (Евр. 3:12).

7. Съзнанието, че в сърцето ни има остатък от грях, поражда заключението, че грехът е налице в живота ни и се залепя за нашите думи и дела. Дори и най-добрите от тях съдържат в същността и вида си част от злото, което не може да устои на Божия съд, когато Той изобличава греха. Където най-малко очакваме, откриваме следите на гордостта, своеволието, неверието или идолослужението, така че сега ние се срамуваме при най-доброто изпълнение на задълженията си повече, отколкото преди, когато сме вършили най-лошите грехове. Оттам принудително изпитваме чувството, че тези дела имат толкова малко заслуга в себе си,

колкото и способността да стоим в светлината на божествената праведност, и че щом сме виновни пред Бога заради тях, то кръвта на завета губи силата си.

8. Опитът учи, че наред с това вътрешно съзнание за грях, който остава в сърцата ни и е част от делата и думите ни, както и вината, която ни обременява по тая причина, ако не бъдем окончателно измити в изкупителната кръв, има още нещо, което се съдържа в това покаяние: вътрешната увереност в нашето безсилие и пълната ни неспособност да мислим или да развием добрите желания у себе си. Да, нещо повече – неспособността ни да кажем и една вярна дума или да сторим и едно добро дело, ако не сме подкрепени от всемогъщата благодат на Бога, която ни изпреварва и ни съпровожда във всеки миг.

9. “Но как изглеждат добрите дела, чието вършене ти посочваш като необходимост за освещението?” Първо, всички дела на благочестието – публична молитва, семейна молитва и молитва в скришната ни стаичка, приемане на причастие, изучаване на Словото чрез слушане, четене, размисъл; пост и въздържаност в степен, каквато телесното ни здраве позволява.

10. Второ, всички дела на милосърдие за тялото и душата на човека – хранене на гладните, обличане на голите, приемане на чуждите, грижа за затворници или болни, за несправедливо оцетени; по-нататък: прилежно поучаване на неучените, пробуждане на закоравелите грешници, увещаване на безчинни, насърчаване на малодушни, поддържане на слаби (1 Сол. 5:14), както и помощ за хора в изкушение или изобщо спасяване на души по всевъзможни други начини. Това е покаянието и това са оправдаващите плодове на покаянието, необходими за пълното освещение. Това е пътят, по който Божиите чада трябва да търсят пълната святост.

11. На този фон е очевидна вредата от наглед невинния възглед: “У вярващия няма никакъв грях; всеки грях е напълно изкоренен в момента, когато човек бива оправдан.” Чрез пълното предотвратяване на покаянието той презгражда пътя към освещението. Който вярва, че няма грях нито в живота, нито в сърцето си, няма нужда от покаяние. Оттам той няма и възможност да бъде

направен съвършен в любовта (1 Йоан 4:18), защото за тази цел покаянието е необходимо.

12. Същевременно е лесно забележимо, че няма никаква опасност да се очаква по този начин пълното избавление. Защото, ако приемем, че се заблуждаваме и едно такова благословение никога не е очаквано и не може да се очаква, тогава не губим нищо. Да, самото очакване ни укрепява да прилагаме всички дарби, които Бог ни е дал; да ги умножаваме, за да може нашият Господ да си прибере лухвите, когато си дойде (Мат. 25:27).

13. Но нека се върнем към нашата тема: ако трябва да се признае, че това покаяние и неговите плодове са нужни за пълното спасение, те не са нужни в същия смисъл и степен, както и вярата. Не в същата степен, защото такива плодове са нужни само при определени условия, по-точно, когато дойде тяхното време и възможност. Иначе без тях човек би могъл да бъде осветен. Но без вяра не може да бъде осветен. Човек може да се покае или да извърши много добри дела, но това нищо не ползва: той не е осветен, преди да вярва. Но веднага щом повярва, със или без плодове; да, с повече или по-малко покаяние, тогава той е осветен. Не в същия смисъл, защото това покаяние и тези плодове са само необходими *впоследствие*, за да е трайна вярата и да расте. Обратно, вярата е *незабавно* и *непосредствено* необходима за освещението. Така тази вяра остава единствено условие, абсолютно необходимо за освещението.

14. “Но каква е тази вяра, чрез която ние бяхме осветени, спасени от греха и направени съвършени в любовта?” Първо, тя е едно божествено убеждение, една вътрешна увереност, че Бог я е обещал в Писанието. Докато не сме напълно убедени в нея, не можем да направим и крачка напред. Човек може да си представи, че за да бъде убедена някоя разумна личност, е нужна само една дума, а именно старото обещание: “Господ, твоят Бог, ще обреже сърцето ти и сърцето на потомството ти, за да любиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце и с цялата си душа, за да живееш” (Втор. 30:8). Колко ясно е изразена тук съвършената любов! Колко силно се изявява спасението от всички грехове! Защото докато любовта изпълва сърцето, какво място остава за греха?

15 Тя е, второ, едно божествено убеждение и вътрешна увереност, че Бог може да изпълни Своего обещание. Дори ако признаем, че “за човека не е възможно” (Мат. 19:26) да стори от нечистото чисто, да измие едно сърце от греха и да го изпълни със съвършена святост, това не прави невъзможно да признаем: “За Бога няма нищо невъзможно.” Сигурно никой още не си е представял, че това е осъществимо от по-малка сила, отколкото Божията. Но щом Бог говори, това става. Бог казва: “Да бъде светлина!”, и стана светлина (Бит. 1:3).

16 Вярата е, трето, едно божествено убеждение и вътрешна увереност, че Бог може и иска това сега. И защо не? Не е ли за Него един миг равен на хиляда години? Той не се нуждае от много време, за да постигне онова, което иска. Да чака, щото хората, които иска да прослави, да станат по-прилежни или по-достойни. Затова можем смело да кажем: “Днес е спасителен ден!” (2 Кор. 6:2). “Днес, ако чуете гласа Му, не закоравявайте сърцата си” (Евр. 4:7). “Ето, всичко е готово, дойдете на сватбата” (Мат. 22:4).

17. Към увереността, че Бог може да ни освети, се прибавя още нещо – вътрешната увереност и убеждение, че Той и върши това. В същия миг това става: Бог говори на вътрешността на душата: “Да ти бъде според вярата.” Тогава тя е чиста от всякакво петно на греха, от всяка неправда. Вярващият опитва дълбокия смисъл на думите: “Ако ходим в светлината, както е Той в светлина, имаме общение един с друг и кръвта на Сина Му Исус Христос ни очиства от всеки грях” (1 Йоан 1:7).

18. “Но прави ли Бог това велико дело в душата на отделни стъпки или в един миг?” Може би при едни Той прави това на стъпки. Имам предвид, че те не могат да назоват точния миг, в който грехът изчезва. Но във висша степен препоръчително е това да стане, ако е Божията воля, внезапно; Бог да разруши греха с едно дихание на устата си (Йов 15:30); в една секунда и миг. Така действа Той по принцип. Това е прост факт, за който има достатъчно доказателства, за да бъде убеден всеки непредубеден човек. Затова, чакай този миг! Оглеждай се за него по гореописания път, чрез всички добри дела, за които си създаден в Христос. Тогава не съществува никаква опасност. Ако и да не станеш по-добър с

това очакване, няма и да станеш по-лош. Защото, ако и да бъдеш разочарован в надеждата си, все пак не губиш нищо. Но ти няма да бъдеш разочарован в надеждата си. Божият дар ще дойде и няма да закъснее. Затова чакай го всеки ден, всеки час, всеки миг! Защо не и в този час и в този миг? Ти можеш със сигурност да го чакаш сега, ако си убеден, че той идва чрез вяра. По този белег със сигурност можеш да познаеш дали го търсиш чрез вяра или чрез дела. Ако търсиш чрез дела, тогава трябва първо да сториш нещо друго, преди да бъдеш осветен. Ти мислиш: “първо аз трябва да бъда такъв и такъв, да сторя това и това.” В такъв случай търсиш Божия дар чрез дела. Ако го търсиш чрез вяра, можеш да го очакваш, какъвто си, и щом го очакваш такъв, какъвто си, чакай го сега. Важно е да знаеш, че между тези три неща има неразривна връзка: очаквай го с вяра, очаквай го, какъвто си, очаквай го сега! Да изключиш нещо от тях значи да изключиш всичките. Вярваш ли, че ние сме осветени чрез вяра? Тогава стой в убежденията си и очаквай благословението такъв, какъвто си – нито по-добър, нито по-лош; като един беден грешник, който все още няма нищо, с което може да плати, който нищо друго не може да представи в защита, освен: “Христос е умрял.” Ако го чакаш, какъвто си, тогава чакай го сега. Нека нищо не те спира. Но защо да го правиш? Христос е готов и Той е всичко, от което ти се нуждаеш. Той те чака! Той стои на вратата ти. Нека душата ти извика от цялата си дълбочина:

Влез, влез, небесен Гост,
и никога недей си тръгва.
Вечеряй с мен и любовта
да бъде ястието на трапезата.

Въведение към проповед 44**Първородният грях**

Тази проповед е основна за нашето разбиране на Уеслиевия възглед за естествения човек. Изхождайки от Битие 6:5, той се мъчи да покаже, че по природата си човекът е едно греховно, изпълнено с всякакво зло същество. С това той възприема древното християнско учение за един първичен, първороден грях.

Уесли осъзнава и това, че така застава против обичайната тенденция да се възвеличава достойнството на човека. Точно неговото време, времето на Английското просвещение, иска да скъса с традиционната, песимистична антропология, защото тя се отнася към човека твърде мрачно и недостойно. Също и в църквите по времето на Уесли рядко си позволяват да застъпват библейското учение за общата греховност на човека: “Пълната поквара на човешката природа, обречеността на всеки човек, роден на тоя свят ... това са учения, които в по-голямата част на XVIII век рядко могат да бъдат чути от англиканските амвони” (Леки). Уеслиевото указание за “немодерността” на позицията, заемана от него в проповедта (3), показва, че му е ясно, че плува срещу течението. Не само Англиканската църква, а и английските свободни църкви от онова време на много места се дистанцират от библейския възглед за човека. В този смисъл уважаваният богослов д-р Джон Тейлър от Норуич пише в 1740 г. една почитана и многократно издавана книга: “Библейското учение за първоначалния грях”. От различни страни се надига протест срещу възгледите на Тейлър. Уесли също си кореспондира с него и през 1757 г. пише едно богословско съчинение, с което противопоставя библейската присъда от Битие 6:5 на идеализирания образ на човека на Тейлър. Проповедта е обобщение на първата част на този богословски трактат, който е самостоятелен отпечатан и разпространяван сред методистките общности.

Още в началото Уесли се обявява против оптимистичния,

просвещенски образ на човека от неговото време, като напомня библейското учение за падението на Адам. От цитатите от Рим. 5:19 и Пс. 51:5 става ясно колко плътно се придържа той към Августин, бащата на учението за първородния грях, в тълкуването си на Павловите изявления относно естествения човек: чрез Адамовото непокорство всички хора станаха грешни, защото всички са били “в чреслата на техния първи повелител, общата глава и представител на всички”. По този начин Уесли набляга на универсалността и неизбежността на греха.

Уесли вижда библейските изявления за покварата на “падналия” човек потвърдени чрез опита (II, 2). Той не приема нищо от просветителската теза за религиозната предразположеност на човека (II, 3-4). Само християнската традиция и чудото на просветлението чрез Святия Дух водят човека до вяра в Бога, а не естественият му разсъдък. Това оспорване на Уесли на всякаква възможност за една естествена религия в никакъв случай не означава за него, че няма никакви религиозни явления извън сферата на християнското влияние. За Уесли, доколкото такива явления съществуват, те са само някаква форма на идолослужения. (II, 7).

Тук застъпеният антропологичен песимизъм е радикален: покварата на естествения човек е тотална, дори и тя да може да възприеме префинени форми. И тук Августин е кръстникът. Като него Уесли вижда същността на първородния грях в това, че човекът се отвърща от върховното благо, от Бога, за да намери блаженството си в любовта към себе си и към света.

Един толкова песимистичен възглед за човека естествено поражда въпроса: как може у така обладания от първородния грях човек да се допусне способността за решение “срещу” греха и “за” Бога? Последната дума на тази проповед все пак не остава при описания антропологически песимизъм, а отива към “оптимизма на благодатта”. Наблягането на първородния грях поставя делото на Божията благодат в центъра (III, 3-5). Още в началото на проповедта е станало ясно, че Уесли, без ни най-малко да смекчава покварата на човешката природа, изхожда от това, че няма (покварена) природа без съпровождаща я благодат: “Безспорно мнозина от тях, а може би и всички, са имали добри подбуди в

сърцата си; защото дори още тогава Божият Дух се е борил с хората, за да ги доведе до покаяние” (I, 4). По-късно Уесли нарича това “дело на предхождащата благодат” (II, 9). В една друга проповед, посветена на “съвестта”, Уесли учи определено, че тази благодат може да бъде предпоставена при всичките човеци.

ПЪРВИЯТ ГРЯХ

*“И като видя Господ, че нечестие-
тието на човека по земята се
умножава и че всяка мисъл и
наклонност беше постоянно
само зло...”*

(Битие 6:5)

А. Каква бездна има между тези думи и сладникавата представа на човешката природа, рисувана от хората през всички епохи! В съчиненията на много антични писатели откриваме изобилие от бляскави описания на достоинствата на човека. Някои представят човека така, сякаш той има в себе си всички добродетели или най-малкото може да си служи с тях; като че ли не е длъжник пред никакво друго същество, а само пред себе си; че има всичко нужно и е способен да живее на собствени разноски, сякаш е малко по-ниско поставен от самия Бог.

Б. Но така са говорили не само езичниците, сиреч хората, водени в мисленето си само от слабата светлинка на разума. И мнозина, наричащи себе си християни, са изговаряли такива големи думи за природата на човека, като че ли тя е напълно невинна и съвършена. Подобни представи се срещат особено в нашето столетие и може би никъде по-често в света, отколкото в нашата страна. Тук не малко хора с духовни способности и всеобхватна ученост са използвали всичките си сили да покажат “добрата страна на човешката природа” (както гласи тяхната формула). И ако представите им са верни, тогава човекът все още е “малко по-голям от ангелите” (Евр. 2:7), или, както гласи по-точният превод, “малко по-голям от Бога” (Пс. 8:6).

В. Чудно ли е, че подобно описание на човека бива прието почти

навсякъде с готовност? Кой не се ласкае от това да мисли положително за себе си? Затова и писателите, които изтъкват подобни неща, биват навсякъде четени, възвеличавани и хвалени. Безчислени са последователите, които те са придобили не само измежду леконравните, но и сред кръга на учениите. Затова днес е съвсем старомодно да се говори по друг начин или да се споменава някой недостатък на човешката същност. На човека се признава все по-голяма степен на невинност, мъдрост и добродетел; малките му недостатъци, казват, могат да останат незабелязани.

Г. Но какво да правим с оглед на това с нашите Библии? Защото не можем никога да ги съгласуваме с подобно разбиране. Представите, които толкова харесват на плътта и кръвта, са чисто и просто несъвместими със Свещеното писание. То учи: “Защото както чрез непослушанието на единия човек станаха грешни мнозината...” (Рим. 5:19); “В Адам всички умираат” (1 Кор. 15:22), умираат духовно, губят Божествения си живот и облик. Падналият, греховен Адам “роди син по свое подобие” (Бит. 5:3). И как би могъл да има друг? “Кой може да извади чисто от нечисто?” (Йов 14:4) По същия начин и ние, и всички хора сме мъртви в греховете и престъпленията си, без надежда и затова чада на гнева (Еф. 2:1, 3, 12). Затова всеки човек може да изповяда: “Ето, родих се в нечестие и в грях ме зачена майка ми” (Пс. 51:5). “Няма никаква разлика, понеже всички съгрешиха и не заслужават да се прославят от Бога” (Рим. 3:23), т. е. нямат подобие с Бога, с което бяха създадени първоначално. “Господ надникна от небето над човешките чада, за да види има ли някой разумен, който да търси Бога. Всички се отбиха от пътя, всички се развратиха; няма кой да прави добро, няма ни един” (Пс. 14:2,3). Никой не търси Бога. Това е напълно в тон с казаното от Святия Дух в Бит. 6:5: “И като видя Господ, че нечестieto на човека по земята се умножава и че всяка мисъл и наклонност беше постоянно само зло...”

Така описва Бог човека. От тази позиция искам:

- I. Да покажа какви бяха хората преди потопа.
- II. Да изследвам дали все още не са такива.
- III. Да изведа някои заключения.

I. 1. Първо желая да покажа какви бяха хората преди потопа. Тук можем изцяло да се позовем на библейското представяне. Защото Бог видя и никой не може да Го измами. Той видя, че злото между хората бе голямо. Тук не става дума за моя или оня, за няколко души, дори и за болшинството от хората, а изобщо за хората, за цялото човешко племе, за всеки един отделен член на човечеството. Колко хора имаше тогава, колко хиляди и милиони не е лесно да се изчисли. По онова време земята все още притежаваше първичната си красота и плодородие. Земната повърхност не бе така набраздена и насечена, както днес, лятото и пролетта се редуваха. Затова е вероятно да са живели повече хора, отколкото днес. Също така те би трябвало да са се размножавали бързо, след като дори хора на 700-800 години придобиваха синове и дъщери. И все пак от това огромно число само Ной “придоби Божието благоволение.” Само той и вероятно част от семейството му правеха изключение сред всеобщото зло, поради което скоро щеше да се стигне до всеобщо изтребление от Божия съд. Всички останали имаха еднаква вина, както и получиха еднакво наказание.

2. Бог видя нечестията на човешкото сърце. Видя душите, вътрешния човек, духа в хората – причинителят на всички нечисти подбуди и действия. Видя всички помисли и мечти – няма израз, който да е така всеобхватен като моя. В него се включваха всички и всичко, което ставаше в душата – всяко влечение, чувство, страст, копнеж, настроение, намерение, мисъл. После в този израз се включват и всички думи и дела – естествено е да са като извора си, защото какъвто е изворот, такива са и плодовете (Як. 3:11).

3. Бог видя, че всичко е зло. Това зло бе в разрез с нравствената чистота, с Божията същност, която неизменно включва всяко добро; в разрез с Божията воля – вечното мерило за добро и зло; с чистото и свято подобие на Бога, по което първоначално бе създаден човекът и в което го видя Творецът, когато погледна делото си и видя, че “всичко беше добро.” В разрез с милосърдието, справедливостта, истината и всичко онова, което свързва човека с неговия Създател и с ближния му.

4. Но нямаше ли нищо добро? Не се ли виждаше светлинка в

мрака? Не, ни най-малко. Бог видя, че всичко в човека бе постоянно само зло. Безспорно много от тогавашните хора, може би и всички, имаха пориви в сърцата си, защото и тогава Божият Дух се носеше над хората, за да ги води до покаяние, особено в милостивия срок от 120 години, през които бе строен ковчезът. Въпреки това в тяхната плът “не живееше нищо добро” (Рим. 7:18), цялото им същество беше абсолютно зло. Злото владееше у тях, непримесено с други елементи.

5. Въпреки това човек може да запита: “Това зло непрекъснато ли владееше? Нямаше ли мигове на просветление, в които би могло да се открие нещо добро в хората?” Е, не е наша задача да гадаем за това, което Божията благодат сегиз-тогиз е вършила в душите им; независимо от това имаме основание да приемем, че злото владееше у тях непрекъснато. Защото Бог, Който видя, че мислите на сърцето им бяха постоянно само зло, видя също, че това остана непроменено – само зло, всяка година, всеки ден, всеки час, всеки миг. Злото никога не се превърна в добро.

II. Това е достоверният разказ за времето преди потопа за цялото човечество, който познавачът на сърцата ни и изпитвачът на вътрешностите ни е оставил за поука. Следващата ни задача е да изследваме дали хората и днес са същите.

1. Сигурно е, че Свещеното писание не ни дава никакво основание да оценяваме нещата днес по друг начин. Напротив! Всички гореспоменати библейски места важат и за хората след потопа. Около 1000 г. по-късно Бог осъжда чрез Давид човешките чада: “Всички се отбиха от пътя *(на истината и правдата)*, няма кой да прави добро, няма ни един” (Пс. 14:3). Същото за-свидетелстват и пророците от всички времена. Така Исаия осъжда за Божия народ *(а едва ли езичниците бяха в по-добро състояние)*: “Всяка глава е болна и всяко сърце изнемощало. От стъпалото на ногата дори до главата няма в никое тяло здраво място, но струпеи, посинения и гноясали рани” (1:5, 6). Същото виждат и апостолите – това е общата оценка на Свещеното писание. От всичко това заключаваме, че и днес за човека в неговото природно състояние, без присъствието на Божията

благодат важи написаното: “всяка мисъл и наклонност беше постоянно само зло...”

2. Ежедневният ни опит потвърждава, че това е правилно описание на съвременното състояние на човека. Плътският ум не го приема и в това няма нищо чудно. Докато един слепороден остава в това си състояние, едва ли той съзнава какво му липсва. Може ли да си представим едно място, където живеят само слепородени – това ще ни помогне. Същото важи и тук: докато хората упорстват в слепотата на своя естествен разум, те не чувстват духовна оскъдица, дори не чувстват, че нещо им липсва. Но веднага щом Бог им отвори очите на сърцето, те съзнават положението, в което са били. Тогава те дълбоко се убеждават, че всеки човек, и преди всичко самите те, е нищожество, безумец, грешен и богопротивен.

3. Когато Бог ни отвори очите, виждаме, че сме живели без Бога, по-точно преведено, като атеисти на света (Еф. 2:12). По природа не сме имали никакво познание за Бога. Веднага щом сме станали способни да използваме разума си, “чрез творенията” сме осъзнали “Неговата вечна сила и божественост” (Рим. 1:20); и от видимото сме направили извода за Неговата невидима, вечна и могъща природа. Но макар и признали съществуването Му, не сме Го познавали. Както знаем, че в Китай има император, без да сме го виждали, макар и да не го познаваме, ние сме знаели, че има един цар над целия свят, но не сме Го познавали; а и с естествените си способности не сме могли да Го познаем. Също толкова малко сме могли да Го възприемем с естествения си разум, колкото и да Го видим с очите си. Защото “никой не познава Отца, освен Синът и оня, комуто Синът би благоволил да Го открие” (Мат. 11:27). И никой не познава Сина, освен ако Отец не му Го открие.

4. Четем за един гревен цар, който поискал да открие кой е естественият език на човека и затова предприел следния експеримент: заповядал две деца веднага след раждането им да бъдат занесени на специално място, където не могат да чуват човешки говор. Какъв бил резултатът? Когато децата най-сетне били освободени от затворничеството си, те не говорили изобщо никакъв език, а само издавали безсмислени звуци като животните.

Ако по същия начин се оставят две деца да растат без религиозно възпитание, няма съмнение, че резултатът ще е същият (освен ако Бог не се намеси със Своята благодат): децата няма да имат изобщо никаква вяра. Ще имат толкова познание за Бога, колкото и животните в гората. От същия род е и природната религия – без въздействието на предаденото познание и без влиянието на Божия Дух.

5. Но без познание за Бога не е възможна любов към Него. Не можем да обичаме този, когото не познаваме. Мнозина говорят, че обичат Бога, и си въобразяват, че наистина е така: малцина признават, че не Го обичат. Но фактите говорят. Никой човек не обича Бога по природа повече, отколкото обича един камък или земята, по която ходи насам-натам. Ние се радваме на това, което обичаме. Но никой човек няма по природа “копнеж по Бога”. В природното си състояние не можем да си представим как някой може да има “копнеж по Бога”. Ние изобщо нямаме радост от Бога. Той ни оставя напълно студени. Да обичаме Бога ни е съвсем чуждо и е далеч от обхвата ни. По природа не можем да постигнем това.

6. По природа не само нямаме никаква любов към Бога, но и никакъв страх от Него. Наистина, всички хора изпитват рано или късно един необясним и ирационален страх; но него по-скоро можем да причислим към суеверието, ако и непохватните епикуреисти да го наричат религия. Но и този страх не е природен, а придобит, и то главно чрез начина на живот и чрез пример. По природа всичките помисли на човека са, че няма Бог (Пс. 10:4). Ние оставяме Бога да си седи тихо на небето и да си гледа работата, докато си гледаме нашата на земята. Ние имаме толкова малко страх от Бога пред очите си, колкото и любов към Него в сърцата си.

7. Оттам всички хора са “атеисти в света” (Еф. 2:12). Но даже и атеизмът не ни предпазва от идолослужение. Ние, хората, сме по природа и от рождение идолопоклонници. Може наистина това понятие да е неприложимо за нас в обичайния му смисъл: не приличаме на езическите идолопоклонници, които обожествяват образи от желязо или камък. Ние не се кланяме пред дърво или пред дело на собствените си ръце. Не се молим на ангелите или на земни и небесни светци. Въпреки това сме “прегърнали идолите си в

сърцата си” (Йез. 14:3). Прекланяме се пред тях и ги прославяме. Прославяме сами себе си, отдавайки си чест, подобаваща само на Бога. Затова всяка гордост е идолопоклонство. Присвояваме си Божието. Ако и гордостта да не е част от човешката природа, къде е човекът, който не я е имал още в бебешката си люлка? Но така ограбваме неоспоримото право на Бога и по езически начин даряваме Неговата слава на самите себе си.

8. Но гордостта не е единственият вид идолопоклонство, с който всички ние по природа сме обременени. Също и чрез своеволието сатана е отпечатал образа си в сърцата ни. “Ще възляза на небесата, ще седна на планината на събраните богове” (Ис. 14:13) – казваше той, преди да бъде прогонен оттам. Това означава: ще действам по своя воля и изгода, независимо от волята на моя Творец. Същото казва и всеки земен човек при безбройни случаи. Готов е за това без страх и срам. Попиташ ли го: “Защо направи това?”, той отговаря: “Защото го желяех”. Това не значи грубо, освен: “Такава беше волята ми”, и в края на краищата – защото дяволът и аз сме на един ум, защото в своите действия следваме едни и същи принципи. А Божията воля е далеч от мислите му, не се грижи ни най-малко за това, макар че тази воля би трябвало да е върховно правило в живота на всяко разумно същество на небето и на земята и тя се изявява чрез съдържателната и непроменима връзка на всяко творение с неговия Творец.

9. Дотук ние носим прилика с дявола и вървим в неговите стъпки. Но със следващата крачка го оставяме зад себе си и скачаме в едно идолопоклонство, за което той няма вина, а именно, любовта към света, която за всеки човек е толкова естествена, колкото и любовта към себе си. Има ли нещо по-естествено за нас от това да търсим щастията си в творението, вместо в Твореца и удовлетворението, което може да се намери само у Бога, в делата на Неговите ръце? Кое е по-естествено от похотта на плътта, сиреч от радостта на сетивата от всеки вид? Наистина хората, особено учените и образованите, говорят с големи думи, че презират тази низка радост. Те правят това, сякаш не са на едно ниво с животните при задоволяването на похотите си. Но това е

чисто самохвалство! Всеки знае вътре в себе си съвсем точно, че в това отношение по природа е съвсем като животните. Сетивните похоти, дори тези от най-низък вид, упражняват власт над тях. Те се чувстват пленени от това и биват водени насам-натам от тях, въпреки прехваления си разум. Човекът с цялата си образованост и цивилизованост не надминава с нищо една коза. Дори животното може би има предимство. Един модерен поет казва много сполучливо:

Веднъж в годината животното се отгава на нагона си,
но разумното животно му робува,
като му се отгава през цялата година.

Наистина, трябва да се признае, че в това отношение има съществена разлика при отделните хора, която се дължи не само на предварителната благодат, а и на различната предразположеност и възпитание. Но въпреки всичко това, кой би могъл тук пръв да хвърли камък срещу някой друг, освен ако изобщо не познава себе си? Кой може да устои на изпита на думите на нашия славен Господ, тълкуващи седмата заповед: “Който гледа жена, за да я пожелае, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си” (Мат. 5:28)? Човек не знае на кое да се чуди повече – на незнанието или на безсрамие то на хора, които с голямо презрение говорят за страстта, обхванала другите; страст, каквато всеки чувства в гърдите си. Защото желания от всякакъв род, страсти, били те безсрамни или други, са вложени в природата на всекиго.

10. Същото важи за “пожеланието на очите” (1 Йоан 2:16) – желание да се отгаваш на въображението си. То произлиза или от големите, или от красивите, или от необичайните обекти, ако първите два не съвпадат с третия. Изкушението показва, че голямото и красивото възбужда радост само когато е ново; радостта преминава до голяма степен, когато то остарее. Колкото повече го опознаваме, толкова по-безинтересно и отегчително става то. Макар че често правим това откритие, желанието все пак си остава. Вродената жажда на душата е неин отличителен белег. Колкото повече я задоволяваме, толкова тя

расте и ни пленява да гоним нови неща, макар че краят всеки път е един същ: суетната надежда, разочаровано очакване. Наистина:

Глупецът стар и уморен
със грижите си се сражава.
И храни мисъл ден след ден,
че утре хубав ден настава.

И ето утро. Обед. Иде мрак.
И днес денят горчив отмира.
С надежда той заспива пак.
Но през нощта ... сърцето спира.

11. Трети белег на тая смъртоносна болест – любовта към света, дълбоко вкоренена в природата ни, е “тщеславието на живота” (1 Йоан 2:16), желанието за слава, за “човешки почести”. Големите почитатели на човешката същност твърдят, че то е напълно естествено, естествено, както да гледаш, да чуваш или да имаш друго някакво сетиво. Срамуват ли се от него тези учени хора с високо образование и мощен ум? Ни най-малко, те дори се гордеят с него. Те хвалят себе си. Аплодират собствената си любов към аплодисментите. Да, дори изтъкнати тъй наречени християни не се срамуват да произнесат мъдростта на старите и суетни езичници за себе си: “Белег за разпуснат и недостоеен дух е да не се грижиш какво хората казват за тебе.” Така че ако някой безгрижно и спокойно върви “сред слава и опозорение, сред укори и похвали” (2 Кор. 6:8), по тяхно мнение това е белег, че такъв човек не е човек и не заслужава да живее. Можем ли да си представим, че този род хора биха слушали Господ Исус или апостолите, когато казват: “Как може да повярвате вие, които приемате слава един от друг, а не търсите славата, която е от единия Бог?” (Йоан 5:44). Но ако наистина не е възможно да повярваме и с това да угодим на Бога, в какво положение е изпаднало цялото човечество – и езичници, и християни! Защото всички търсят слава един от друг и според схващанията им това е толкова естествено, колкото и да възприемаме светлината с очите си или да чуваме звуците с

ушите си. Те считат за белег на добродетелност да търсиш слава от човеците, а за белег на порок да се задоволяваш със славата, която е от Бога.

III. 1. Сега искам да изведа заключения от казаното. Първо, от него виждаме една принципна разлика между учението на християнството и най-култивираното езичество. Много езичници от старите времена са описали пространно пороците на определени хора. Изказвали са се срещу хищничеството и жестокостта, срещу разточителството и прахосничеството. Някои са се осмелявали да твърдят: “Никой човек не се е родил без един или друг порок”. Но понеже никой от тях не е бил информиран за грехопадението, то и никой не е можел да знае за цялостната развала на човека. Не са знаели, че добродетелта липсва на всички хора и те са изпълнени с всякакво зло. Съвсем неизвестна им е била пълната поквара на човешката природа, на всеки един човек, който се появява на белия свят, и до последното кътче на неговата гуша; поквара, която се основава не толкова на определени пороци на отделни хора, колкото върху широкия поток на атеизма и идолопоклонството, гордостта, своеволието и любовта към света. Така че тук е първата принципна разлика между езичеството и християнството. Първото признава, че много хора са обременени с много пороци и даже че имат една вродена привързаност към порока. Но то приема и това, че в някои хора природната добродетел надмозва далеч злото. Второто твърди: всички хора са родени в нечестие и заченати в грях (Пс. 51:7). Оттам в човека живее “копнежът на плътта” (Рим. 8:7), който е вражда против Бога, понеже не се покорява на Божия закон, нито пък може. Този копнеж пронизва цялата гуша, така че в плътта не живее нищо добро, а помислите на сърцето са постоянно само зло.

2. Оттам се учим, второ, че всички, които отхвърлят това учение – дали ще го наричаме “първичен грях” или другояче – в неговия основополагащ пункт, който различава християнството от езичеството, все още са езичници. Те могат наистина да признават, че хората имат много пороци, че някои от тях са

вродени и затова не сме родени толкова мъдри и добродетелни, колкото би трябвало. Малко заявяват направо: ние сме родени с еднакво влечение и към злото, и към доброто. Всеки човек по природа е също толкова добродетелен и мъдър, колкото и Адам при неговото сътворяване. Но тук е шиболетът: човек по природа ли е изпълнен с всякакво зло и му липсва всякакво добро? Цялостно ли е пропаднал? Душата му напълно ли е покварена? Или, за да се върнем към нашия текст, мислите на сърцето му винаги ли са само зло? Принаеши ли това, ти си християнин; отхвърлиш ли го, все още си езичник.

3. Трето, оттук разпознаваме истинската същност на християнската вяра. Тя е Божи път за спасение за толкова болната душа. Великият лекар на душата предлага лекарство, за да обнови напълно покварената човешка природа. Бог изцелява безбожието ни, като ни дава да познаем Исус Христос, Когото Той е пратил (Йоан 17:3). Той го прави, като ни дава вяра, едно божествено свидетелство и едно убеждение за Бога и Божиите неща, особено за истинността на следните думи: Христос ме възлюби и предаде Себе Си за мене (Гал. 2:20). Смъртоносната болест на гордостта бива излекувана чрез покаяние и смирение на сърцето, своеволието – чрез посвещение, смирение и благодарно преклонение пред Божията воля. И за любовта към света във всичките ѝ форми на проявление Божията любов е лекарството. Истинската същност на религията е: “Вяра, която действа чрез любов” Гал. 5:6) – действа, като създава истинско и дълбоко смирение, което ни умъртвява за света и ни води до благодарно посвещение на Божията воля и Слово.

4. Това наистина би било ненужно, ако човекът не беше покварено същество. Тогава не би имало никакъв повод за такова действие в сърцето, за това “обновяване в духа на нашия ум” (Еф. 4:23). Тогава би било по-точно да говорим за “преливащо благочестие”, отколкото за “преливаща злоба” (Як. 1:21). Защото тогава външното изповядване на религиозни убеждения без благочестие би било достатъчно. Това е убеждението на всички, които отричат покварата на човешката природа. Те не правят от вратата нищо повече от онова, което прочутият г-н Хобс прави

от разума. Според неговото разбиране разумът се състои само от “една добре подредена поредица от думи”. Така и ония не виждат в религията нищо повече от добре подредена поредица от думи и действия. Така те не са последователни дори в думите си. Ако вътрешността ни не е напълно покварена, ако е чиста, какво остава, освен да “държим външността на чашата чиста” (Мат. 23:35)? Ако тяхното разбиране е вярно, то външното подобрене е единственото, което е нужно.

5. Но вие не сте научили такива неща от Божието слово. Вие знаете, че Той, който познава вътрешността на човека, говори съвсем иначе за природата и благодатта, за нашето падение и възстановяване. Знаете, че голямата цел на религията е да обнови сърцата ни по образа на Христос и да възстанови цялостната загуба на правдивост и святост поради греха на прародителите ни. Знаете, че религията не е друго, освен суетна игра на вяра, гавра с Бога, гибелна за душата ни, ако не служи на целта или не я достига: обновяването на душата по образа на Бога, нашия Творец. О, пазете се от лъжеучителите, които искат да ви пробутат това за християнство! Не ги слушайте, дори ако дойдат с “всичката измама на неправдата” (2 Сол. 2:10), с изкусно красноречие, с блясък; да, с един начин на изразяване, пълен с красота и елегантност, с всякакви уверения колко добро мнение имат за вас и какво страхопочитание към Свещеното писание. Дръжте се за простата, стара вяра, “веднъж завинаги предадена на светиите” (Юда 3), дадена и в нашите сърца чрез Святия Дух. Проумейте болестта си! Проумейте как можете да намерите изцеление! Родени сте в греховете си. Затова трябва да се родите отново от Бога (Йоан 3:3, 9). По природа сте напълно покварени. Чрез благодатта трябва да бъдете напълно обновени. В Адам всички сте мъртви, във Втория Адам ще бъдете съживени (1 Кор. 15:22, Еф. 2:5). Бог вече ви е подарил извора на живота, а именно “вярата, която е от Божия Син, Който ме възлюби и предаде Себе Си за мене” (Гал. 2:20). Вървете напред, “от вяра към вяра” (Рим. 1:17), докато се избавите от всякаква болест и във всяко отношение имате “същия дух, който беше в Христа” (Фил. 2:5).

Въведение към проповед 45**Новорождението**

Ограниченият размер на едно въведение никак не достига да се очертае богословската проблематика, съдържаща се в тази проповед. Става дума за двете “основополагащи” учения за оправданието и новорождението, като в тази проповед акцентът е поставен изключително върху второто. Те не могат да се разделят нито във времето, нито по естеството си, ако и в областта на мисленето оправданието да е първо по време. Относно новорождението (респ. новото раждане) Уесли вече е имал възможност да проповядва (вж. двете по-ранни проповеди от 1748 г.: проповед 18 – “Белезите на новорождението” и 19 – “Великата привилегия на новородения”). Какво го е накарало през 1760 г. да се обърне още веднъж към тази тематика по този начин? Повод дава както самата същина на методисткото движение, действащо в условията на едно преобладаващо номинално християнство, така и богословските различия с по-ранния учител Уилям Лоу. Проповедта се спира на два съществени въпроса: същност и необходимост на новорождението и разлика между кръщение и новорождение.

На първия въпрос са посветени трите първите три части (I – III): новорождението е необходимо, понеже сътвореният по Божия образ човек е изгубил първоначалната си любов, правда, милосърдие, истинност и чистота чрез един съзнателен акт на бунтовничество; с гордостта и своеволието си е станал по-скоро подобен на дявола, в плътските си пожелания е заприличал повече на животните и с това е станал нечестив и нещастен. Понеже Адам е бил отделен от Бога и с това е умрял духовно, всички негови потомци са идвали на света “духовно мъртви”. Затова ние трябва да бъдем новородени чрез Божия Дух (I, 1-4).

Процесът на новорождението си остава неизясним, но все пак може да се онагледя с една аналогия: както нероденото дете в

майчината утроба наистина има годни за функциониране сетива, но с тях още не може да опознае света, защото те са затворени, така и човекът преди новороджението си е без познание за Бога и за себе си. Едва когато Бог направи “великата промяна в душата”, на него му се подарява познание за Бога, той чува Божието слово и усеща действията на Святия Дух (II, 1-5). Цел и смисъл на новороджението е започващото с него осветление, т.е. новосъздаването на Божия образ, по образа на Христос, и с това и вечното спасение, та дори и земното щастие; защото “никой не може да бъде щастлив, ако не е свят”. И тук Уесли вижда свързани, както често е ставало, святостта и щастие, респ. нещастие и нещастие: едно несвято съзнание няма и никакъв мир (III, 1-3). Оттам и необходимостта от новороджение трябва да бъде открито проповядвана настойчиво и без притеснение пред безбожници и благочестиви (IV, 4).

В най-дългата четвърта част става дума предимно за втория въпрос – отношението между кръщение и новороджение. В публикуваното през 1756 г. “Разискване върху кръщението” се казва: “Чрез кръщението ние биваме превърнати в Божи чад”. Кръщението бива обозначено и като новороджение (regeneration), чрез което ние “встъпваме в завет с Бога” и “ставаме членове на Христовото тяло”, като наистина бива прибавено и ограничението: “Кръщението ни спасява, когато ние живеем съобразно с него: като се каем, вярваме и се покоряваме на Евангелието”. Също и в проповед 18 авторът все още цитира без корекции разпространеното мнение, че да бъдеш чадо на Бога “обикновено е свързано с кръщението”. В тази проповед, напротив, е казано (както вече и в проповед 19) ясно, че кръщението не е новороджение. Кръщението е едно външно, видимо, човешко действие, новороджението е вътрешно, невидимо, Божие действие. “Външният знак може да е налице, но вътрешната благодат да липсва”.

Новороджението не е и осветление, а е негово начало, “вход към осветението”, към траещия цял живот процес на обновление по Божия образ. Понеже новороджението не може да бъде започнато от нас, но пак е необходимо за сегашното ни

и вечно спасение, за Уесли остава само едно нещо, за което в края настоятелно да напомня: “Ако ти още не си изпитал Божието дело вътре в себе си, то моли се непрестанно: “Господи, дай ми да бъда новороден!”

НОВОРОЖДЕНИЕТО

*“Трябва да се родите отново.”
(Йоан 3:7)*

А) Ако трябва да изберем измежду общото християнско наследство някои учения с основополагащо значение, те без съмнение ще бъдат следните две: учението за оправданието и за новородението. Първото се отнася до великото дело, което Бог върши за нас чрез прощението на нашите грехове; второто – за това, което Бог върши в нас чрез обновяването на пропадналата ни природа. Никое от двете не предшества другото във времето. Когато ние биваме оправдани чрез Божията благодат, в резултат на изкуплението чрез Исус Христос, в същия миг биваме и “родени от Духа” (Йоан 3:6). Но в мисловен порядък оправданието предхожда новородението. Ние първо схващаме, че Божият гняв бива вдигнат от главите ни, а после, че Божият Дух действа в сърцата ни.

Б) Тогава колко важно трябва да е за всяко Божие чадо да разбира точно тези основополагащи учения! Водени от това убеждение, много превъзходни мъже са писали много подробно за оправданието. Те са изследвали това учение във всичките му съставки и са тълкували съответните библейски места. Мнозина са писали и върху новородението – някои много обстоятелствено, но без нужната яснота, мисловна дълбочина и грижливост. Описанието им или е тъмно и объркващо, или твърде кратко и повърхностно. Така че едно обхватоно и в същото време ясно представяне на учението за новородението е въпрос на бъдещето. То би трябвало да даде отговори на три въпроса:

І. Защо трябва да бъдем новородени? Каква е същността на новородението?

II. Как трябва да бъдем новородени? Каква е същността на новорождението?

III. Какъв е смисълът на новорождението? На каква цел трябва да служи то?

С Божията помощ желая да отговоря кратко и разбираемо на тези въпроси и да изведа някои заключения, произтичащи от отговорите.

I. 1. Защо трябва да бъдем новородени? Как се обосновава това учение? Основата му е почти толкова дълбока, колкото и сътворението на света. Библията ни казва: “И Бог (Триединният) казва: Да създадем човека по Нашия образ, по наше подобие. И Бог създаде човека по Своя образ” (Бит. 1:26, 27). Създаде го не само по Свое подобие, безсмъртен, като същество с разум, свободна воля и надарено с различни чувства; не само като подобие на Своята власт, като господар на тоя свят, за да владее над морските риби и над цялата земя, а на първо място по подобие на нравствените си качества, които са “правда и святост на истината” (Еф. 4:24). По този образ на Бога бе създаден човекът. “Бог е любов” – така че и човекът при сътворението си бе изпълнен с любов. Любовта беше единственият двигател на всичките му чувства, мисли, думи и дела. Бог е изпълнен с правда, милост и истина – така и човекът беше, излизайки от Божията ръка. Бог е неопетнена чистота, така и човекът отначало беше чист от всякакви греховни петна. Иначе Бог нямаше да му даде и на него оценката “много добро”, която даде на всяко сътворено нещо. Тогава човекът беше чист от грях и изпълнен с правда и святост. Защото тук среден път няма. Ако си представим същество с разум, което не обича Бога, което не е праведно и свято, изводът се налага сам: то не е изобщо добро, да не говорим за много добро.

2. Но макар и човекът да беше създаден по Божия образ, той не получи непроменима същност. Това би било несъвместимо със състоянието на изпит, на което Бог го подложи. Затова той беше сътворен така, че да са му възможни и двете – да стои и да падне. Сам Господ му извести това и го предупреди. Въпреки това той “не пребъдва в чест” (Пс. 49:12). Избяга от високото си положение.

Яде от дървото, за което Бог беше му забранил да яде. Чрез тази първична непокорност срещу Твореца, чрез този неприкрит бунт срещу своя Господ човекът ясно заяви, че не желае повече да Го има за Господар, че иска да се води от собствената си воля, а не от волята на Създателя си; че няма повече да търси щастието си в Бога, а в света, в делото на Божиите ръце. Бог му беше вече казал: “В деня, когато ядеш от него, ще умреш.” Божието слово не може да бъде нарушавано. Затова на практика човекът умря в оня ден: умря за Бога – това е най-ужасният вид смърт. Изгуби живота си от Бога и беше отделен от Този, в общение с Когото възникна духовният му живот. Тялото умира, щом се раздели от душата; душата умира, разделена от Бога. Тази раздяла Адам изпита в деня и часа, когато яде от плода. С това даде доказателство и показа с поведението си, че в душата му е угаснала Божията любов, защото беше “странна на живота от Бога” (Еф. 4:18). На нейно място дойде робският страх, така че той побягна от Бога. Да, толкова малко му остана от познанието на Този, Който изпълва небето и земята, щото се опита да се скрие от Господа сред дърветата. Адам изгуби познанието за Бога и любовта към Него, без които не можеше да поддържа богоподобие. Стана несвят и нещастен. Затъна в гордост и своеволие, в подобие на дявола, в сетивни желания и стремежи – отличителни белези на животните, които измират.

3. Твърди се, че предупреждението: “В деня, в който ядеш, непременно ще умреш” се отнася само за смъртта на тялото. Отговорът на това е ясен: който твърди такова нещо, прави просто и явно Бога лъжец, приписва на Бога на истината една реалност, противоречаща на истината. Ясно е, че в деня, когато яде, Адам не умря във физически смисъл. Напротив, живя още 900 години. Затова не можем да наречем това физическа смърт, без да поставим под въпрос Божията истинност. Така че тук трябва да разбираме духовна смърт, загуба на подобие с Бога.

4. “В Адам всички умираат” (1 Кор. 15:22), цялото човечество, което тогава беше в чреслата на Адам. Естественият резултат от това е, че всички негови потомци идват на света мъртви духовно, мъртви за Бога, “мъртви в греховете си” (Еф. 2:5), напълно

без живот от Бога, без богоподобие, без правда и святост, които бяха дадени на Адам при сътворението му. Вместо това сега човекът, роден в света, носи подобие на дявола с влечението си към гордост и своеволие, с чувствителните си желания и страсти по подобие на животните. Така че ето основанието за новорождението: пълната поквара на нашето естество. Понеже сме “родени в грях”, трябва да бъдем новородени. Всеки роден от жена трябва да бъде роден от Божия дух.

II. 1. Но как може човек да бъде новороден? Каква е същността на новорождението? Това е вторият въпрос, който е от по-голяма важност. По една такава тема не бива да се задоволяваме с повърхностен поглед, а да я проучим колкото може по-точно и да преценим в сърцето си, докато напълно разберем важността на проблема и ясно видим как трябва да бъдем новородени.

2. Наистина, не бива да очакваме никакви детайлни, философски описания на този процес. Нашият Господ ни предпазва ясно от подобни очаквания с думите, следващи непосредствено в нашия текст. Той напомня на Никодим един неоспорим природен факт, който и най-умният човек под слънцето не може да изясни напълно: “Вятърът духа, дето ще *(без твоята сила или мъдрост)*, и чуваш шума му” (3:8). Ти си напълно убеден и не се съмняваш ни най-малко, че той духа. “Но не знаеш откъде идва и накъде отива.” Никой не може да каже точно как започва той и как утихва. “Така е с всеки, който се е родил от Духа.” Ти можеш да бъдеш сигурен във факта на новорождението толкова, колкото в духането на вятъра, но точния начин, по който това става, по който Святият Дух действа в душата, не можеш да обясниш нито ти, нито най-умният човек.

3. Но въз основа на Библията ние можем с прости думи да изложим в какво се състои новорождението, без да се захващаме със заплетени въпроси; това стига за целите на християнството и разума и то ще задоволи всеки мислещ човек, търсец спасението на душата си. Нашият Господ употреби израза “да се родиш отново” не за пръв път в разговора с Никодим. Той беше познат предварително на юдеите и широко използван от тях по времето

на идването на Спасителя сред този народ. Когато един възрастен езичник добиваше убеждението, че религията на юдеите има божествен произход, и пожелаеше да се приобщи към нея, той биваше кръщаван, преди да бъде обрязан. След кръщението биваше считан за новороден. С това се изразяваше, че преди е бил чадо на дявола, но сега е приет в Божието семейство и може да се счита за Негово чадо. Този израз трябваше да бъде много познат на Никодим като “Израелев учител” и Исус използваше именно него за убеждаване в нещо, което наистина имаше по-дълбок смисъл. Тук е причината за въпроса му: “Как може да стане това?” Не в буквалния смисъл. Човек не може отново да влезе в утробата на майка си и да бъде роден. Но в духовен смисъл това е възможно. Човек може да бъде роден “свише”, “от Бога”, “от Духа” по начин, много подобен на естественото раждане.

4. Преди едно дете да се роди на света, то има очи, но не вижда; има уши, но не чува. И другите си сетива използва много слабо. Няма никакво познание за нещата на тоя свят и никакъв разсъдък. Този начин на съществуване ние не приемаме за живот. Едва раждането е началото на живота. Веднага след раждането човек започва да вижда светлината и различните предмети наоколо. Сега ушите му са отворени и чува различни звуци. И останалите сетива се насочват към своите обекти. Дишането и животът са от съвсем различен вид отпреди. Колко точен паралел можем да направим във всички тия пунктове! Докато човек е само в естественото си състояние, преди да бъде роден от Бога, в духовен смисъл той има очи, но не вижда. Едно плътно покривало е върху тях. Има уши, но не чува. Съвършено глух е за онова, което е най-важно за него. И останалите му духовни сетива са затворени, сякаш изобщо ги няма. Затова му липсва каквото и да е познание за Бога, всякакво общение с Него; той не знае нищо за Него. Няма никакво истинско познание за божествените неща – нито за духовните, нито за вечните. Затова, макар да е жив, той е мъртъв. Но с познаването на Бога всичко веднага се променя. Очите на разума му се отварят, ако се изразим като Павел. И понеже Бог е казал на светлината да изгрее из тъмнината и е огрял сърцата ни, затова човекът бива просветлен от познаването на Божията слава

в лицето на Исус Христос (2 Кор.4:6). С отворените си уши може да чуе Божия глас: “Дерзай, прощавам ти се греховете” (Матей 9:2). “Иди си и не съгрешавай вече” (Йоан 8:11). Това е смисълът на вложеното от Бога в сърцето му, макар и може би не точно с тези думи. Сега е готов да слуша всичко, което Оня, Който учи човека на знание (Пс. 94:10), му открива. В сърцето си чувства мощното действие на Божия Дух. Това не е в грубия и плътски смисъл, в който светските хора разбират този израз. Отново и отново казваме, че под това разбираме ни повече, ни по-малко следното: човек чувства вътре в себе си благословеното действие на Божия Дух; усеца един мир, който превъзхожда всяко знание; една такава радост в Бога, която е неизговорима и божествена. Чувства, че Божията любов е изляна в сърцето му чрез дадения му Свети Дух (Рим. 5:5). Сега всичките му духовни сетива биват обучавани да разпознават доброто от злото (Евр. 5:14). Чрез ежедневната им употреба той расте постоянно в познание на Бога и Исус Христос. Води един живот, за който светът не знае нищо; живот, скрит с Христос в Бога (Кол. 3:3). Бог постоянно вдъхва жизненото Си дихание в душата му и тя диша чрез Него. Благодарността попива в сърцето му, а молитвата се извисява с благодарност към небето. Чрез тази връзка между Бога и човека, чрез това общение между Отец и син божественият живот се поема от душата като въздуха от гробовете и Божието чадо расте, докато стигне пълнолетие в Христос (Еф. 4:13).

5. От това става ясно къде е същността на новороджението. То е голямо преобразяване, което Бог прави в душата, когато я извика за живот, пробужда я от смъртта на греха за ходене в правда. То е преобразяването, което бива извършено чрез вечния Дух на всемогъщия Бог в цялата гуша и чрез което тя става “ново създание в Христа” и се подновява по образа на Бога в правда и святост на истината. Любовта към света се превръща в любов към Бога, гордостта в смирение, страстите в кротост, омразата, завистта и черногледството в честна, нежна, безкористна любов към всички хора. С една дума: новороджението е промяна от “земната, животинска, бесовска” нагласа към подобие на Христос. Това е същността му. “Така е с всеки, който се е родил от Духа.”

III. 1. За един човек, проумял тези разсъждения, не е трудно да види необходимостта от новородение и да отговори на третия въпрос: с каква цел трябва да бъдем новородени? Защо това е нужно? Много лесно се вижда, че новородението е нужно, първо, заради освещението. Защото в какво се състои освещението според Божието откровение? Не във формалното извършване на религиозни упражнения, в изпълняването на система от външни задължения, били те много на брой и изпълнението им – точно. Не, според Евангелието освещението не е нищо по-малко от уподобяване по Божия образ, който се отпечатва в сърцето. То е добиване на същия дух, който беше в Христос. То донася небесни желания и пориви. Освещението отговаря с постоянна и благодарна любов на Този, Който не пожали единородния Си Син, така че по природа и вътрешна необходимост да обичаме всички хора и да бъдем изпълнени с “милосърдие, благодет, смирение, кротост, търпение” (Кол. 3:12). Освещението е любов към Бога, която ни учи да бъдем безупречни в обходата си, която ни прави способни да принасяме в жертва своите души и тела, всичко, което сме и имаме, всичките си мисли, думи и дела на Бога – жертва, благоприятна Нему в Христос. Но освещението може да възникне само ако сме обновени в духа на ума си (Еф. 4:23). То не може да започне в душата, преди да е станало онова преобразяване, преди силата на Всемогъщия да ни осени и преди да сме изведени от мрак към светлина и от властта на дявола към Бога, т. е. преди да бъдем новородени. Затова новородението е безусловно необходимо за освещението.

2. Без освещението никой няма да види Божието лице (Евр. 12:14), Божията слава. Оттам новородението е безусловно необходимо за вечното ни спасение. Хората могат да приказват (толкова е покварено и болно човешкото сърце!), че е възможно да се живее до последния дъх в греха и все пак да се влезе в Божията слава. Хиляди вярват фактически, че са намерили един широк път, който не води в погибел. В каква опасност, казват те, е една жена, която е невинна и добродетелна? Как можем да се опасяваме, че един почтен и порядъчен мъж няма да иде на небето? Особено ако освен това те редовно посещават богослуженията и се причестя-

ват. Такъв човек пита самоуверено: “Как? Няма ли да споделя добрата участ на моя съсед?” Да, точно както твоя несвят съсед, който умира в греховете си. Защото двамата пътувате към една и съща яма, в тъмния ад. И двамата ще политнете в огненото езеро. Тогава ще видиш (дано даде Бог да го видиш навреме), че освещението е задължително за спасението – а с него и новороджението. Защото никой не може да бъде свят, ако не е новороден.

3. По същата причина никой не може да бъде щастлив на този свят, ако не е новороден. Защото в природата на нещата е, че никой не може да е щастлив, ако не е свят. Дори и онзи окаян и безбожен поет е могъл да каже: “Никой лош човек не е щастлив.” Причината е ясна. Една несвята съвест е неспокойна. Не само черногледството, омразата, отмъстителността палят в гърдите един ад; също и по-умерените страсти причиняват хиляди пъти повече болка, отколкото радост, ако не бъдат обуздавани. Дори “отлаганото очакване изнемоощава сърцето” (Пр. 13:12). Всяко желание, неотговарящо на Божията воля, служи за това да “прониже с много скърби” (1 Тим. 6:10). Колкото повече бликат главните извори на греха – гордостта, своеволието и угодническото, толкова по-зле ни става. Докато те владеят в едно сърце, щастието не намира в него място. Но те ще владеят дотогава, докато цялото ни естество не бъде променено истински, т. е. новородено. Така че новороджението е необходимо за щастието и на този свят, и в бъдещия.

IV. Бях си поставил за задача накрая да прибавя някои изводи, произтичащи от предходните разсъждения.

1. Става ясно, че кръщението не означава новородение. Двете не са едно и също. Наистина, мнозина ги считат за такива, или поне говорят така. Но такъв възглед, доколкото знам, не се застъпва от никое християнско изповедание в обхвата на Британската империя, нито в държавата, нито в другите църкви, отделени от официалната. Последните изразяват това ясно в катехизиса си: “Въпрос: Кои са тайнствата? Отговор: Един външен знак ... и една вътрешна, ясно определена, духовна благодат.

Въпрос: Що е кръщението? Отговор: Кръщението е тайнство... при което Христос е определил измиването с вода за знак и печат на новородението чрез Неговия Дух.” Очевидно тук кръщението като външен знак се различава от обозначаващото с него новородение.

Също така ясно нашата църква отсъжда в своя катехизис: “Какво разбираме под думата “тайнство”? Един външен, видим знак на вътрешна, духовна благодат ... Кое е външното при кръщението? Водата, с която човек бива кръстен в името на Отца, Сина и Светия Дух. Кое е вътрешното, което бива изразявано? Умирането за греха и новородението за правдата.” Така че няма нищо по-ясно от това: според учението на Англиканската църква кръщението не е новородение.

И наистина, смисълът на нещата е толкова ясен и просветляващ, че няма нужда от други авторитети. Защото какво по-ясно може да има от това, че едното е външно, другото е вътрешно дело? Едното е видимо, другото – невидимо и затова двете са напълно различни едно от друго. Едното е човешкото действие, очистиращо тялото, другото е причиненото от Бога преобразяване на душата. Човек може да направи разлика точно толкова ясна, колкото е тя между тялото и душата или между водата и духа.

2. От предходните размишления можем, второ, да заключим, че както новородението не е кръщение, така и то не винаги е свързано с него. Двете не винаги вървят заедно. Един човек може да е “роген от вода”, но не и “от Духа”. Външният белег може да е налице, но да липсва вътрешната благодат. Не говоря за кръщаването на деца. Определено становище на нашата църква е, че всички, които са кръстени като деца, са били същевременно новородени. Признато е, че учението за детското кръщение почива на това убеждение. Също и възражението, че ние не можем да схванем как при децата може да се осъществи това нещо, не притежава особена сила. Защото и при възрастните хора не разбираме какво се случва. Но както и да бъде при децата, сигурно е, че не всички възрастни биват новородени при своето кръщение. “По делата им ще ги познаете.” Не може да се отрече, че някои, които преди кръщението си са били чада на дявола, остават такива

и след него, защото вършат неговите дела. Те остават роби на греха, без всякакви признаци за вътрешно или външно осветление.

3. Третият извод от разсъжденията ни е, че новорождението не е същото като осветението. Това наистина бива прието от мнозина, особено от един познат писател в наскоро излязлото му изследване относно същността и основанията на християнското обновление. Без да привеждаме други важни възражения срещу тази брошура, ще обърнем внимание само на едно тежко заблуждение: навсякъде в нея се говори за обновлението като за един постепенно напредващ процес, който се осъществява в душата ни на малки стъпки от момента на обръщението ни към Бога. Това несъмнено е вярно за осветението, но не и за новорождението ни към Бога. То е само една част от осветението; новорождението е вратата, входът към осветението. Когато бъдем новородени, започва нашето вътрешно и външно осветление. От този момент започваме да растем в “главата Христос” (Еф. 4:15). Използваният от апостола израз хвърля богата светлина върху разликата между двете понятия. По-нататък той прави точна аналогия между естествените и духовните процеси. Едно дете бива родено от майката в един миг или за кратко време. След това то расте бавно, докато стане мъж. Също така Божието чадо бива родено за едно кратко време, ако не и за миг. Но след това то расте постепенно до мярката на Христовата пълнота (Еф. 4:13). Така нашето новорождение се отнася към осветението, както естественото ни раждане – към растежа ни.

4. И още едно нещо, но то е толкова важно, че трябва да го изследваме и основно, и изчерпателно. Какво трябва да каже някой, който обича човешките души и го боли, когато някоя погива, на някого, който вегетира в поругаване на неделята, в пиянство или в някой друг умишлен грях? Ако горните разсъждения са верни, той не може да каже нищо друго, освен: “Трябва да се родиш отново.” “Не – пали се някой – как може да говориш така, без любов на човека? Той не е ли вече кръстен? Как може тогава да се роди пак?” Наистина ли не може да бъде новороден? Държиш ли на това твърдение? Тогава той не може да бъде спасен, ако и да е стар като Никодим; ако не се роди от вода и Дух, не може да види

Небесното царство. Така че когато казваш: “Той не може да бъде новороден”, с това го предаваш на проклятието. Тогава кой няма любов, аз или ти? Аз казвам: “Той може да бъде новороден и с това да наследи спасението.” Ти казваш: “Той не може да бъде новороден.” Ако е така, той е неминуемо погубен. Така напълно му презграждаш пътя към спасението и го пращаш в ада – с любовта си!

Може би един грешник, на когото с искрена любов кажем: “Трябва да се родиш отново”, би ни отговорил: “Аз не приемам новото ви учение. Не се нуждая от новорождение. Та аз бях новороден при своето кръщение. Какво, искаш да се отрека от кръщението си?” На това отговарям най-напред, че няма никакво извинение под небето за една лъжа, иначе бих посъветвал един откровен грешник: “Щом си кръстен, тогава не си го признавай. Защото вината ти ще бъде много по-голяма, както и проклятието ти. Бил ли си на възраст осем дни поверен на Бога, а през всичките си дни си служил на дявола? Бил ли си посветен на Бог Отец, Син и Свети Дух, преди да можеш да мислиш разумно? И въпреки това, откакто можеш да го правиш, си се противил на Бога и си се сдружавал със сатана? Съзираш ли “мерзостта на запустението” – любовта към света, гордостта, гнева, плътските желания, безумните мечти и цялата верига от отблъскващи копнежи – там, където тя не бива да стои? (Мат. 24:15). Внесъл ли си всичките тия достойни за проклятие неща в душата, която някога е била определена за храм на Святия Дух (1Кор. 6:19) и Божие обиталище и тържествено посветена? Хвалиш ли се с това, че някога си принадлежал на Бога? Ах, засрами се! Изчерви се! Скрий се в пръстта! Не се бий повече в гърдите заради това, което ще ти създаде най-голяма беда и трябва да те опозорява пред Бога и хората!” Второ, ти си се отричал от кръщението си по най-очебиен начин хиляди и десетки хиляди пъти и продължаваш да го правиш всеки ден. Защото при кръщението си ти си се отказал от дявола и неговите дела. Колкото пъти му даваш място и вършиш делата му, ти се отричаш от кръщението си. Зачеркваш го с всеки умишлен грях, чрез невъздържаност, пиянство или отмъстителност, чрез всяка мръсна и неблаго-

честива дума, чрез всяка клетва, излизаща из устата ти. Отричаш се от кръщението си всеки път, когато оскверняваш Господния ден, когато вършиш някому нещо, което не искаш да ти вършат на тебе. Трето, дали си кръстен или не, ти трябва да бъдеш новороден! Иначе ти е невъзможно да пожелаеш вътрешното осветление. А без вътрешно и външно осветление ти не можеш да бъдеш щастлив даже на този свят, да не говорим за бъдещия. Възразяваш ли: “Да, но аз не причинявам на никого злини! Честен съм и праведен във всяко дело. Не кълна и не споменавам напразно Божието име. Не осквернявам неделата, не съм пияница. Не мамя ближните си и не допускам никакъв умишлен грях?” Ако е така, би било добре всички хора да бъдат като тебе. Но все пак трябва да отидеш по-нататък, ако искаш да бъдеш спасен: трябва да се родиш отново. Твърдиш ли още: “Аз правя и повече, като не само отбязвам да причинявам злини, но и върша добро винаги, когато мога”? Съмнявам се. Боя се, че си имал хиляди възможности да вършиш добро, а си ги оставил да си отидат. Отговорен си пред Бога за тях. Но даже и да си ги използвал всичките, даже и да си вършил всевъзможни добрини на всички хора, това не променя положението; ти трябва да бъдеш новороден. Без това няма никаква полза за твоята бедна, грешна и нечиста душа. “Но аз прилагам също предписаните ми от Бога благодатни средства, посещавам богослуженията и участвам редовно в Господната вечеря.” Хубаво правиш. Но всичко това няма да те избави от ада, ако не бъдеш новороден. Ходи два пъти на ден на църква, всяка седмица се причестявай, още повече се моли в скришната си стаичка, слушай множество проповеди, хубави проповеди, най-добрите, каквито някога са изнесени, чети куп хубави книги – дори и тогава трябва да се родиш отново. Нищо от тези неща, абсолютно нищо под небето не може да замени новорождението. Затова, ако още не си изпитал вътре в себе си това Божие дело, моли се непрестанно: “Господи, прибави ми и това благословение: дай ми да се родя отново. Откажи ми, каквото искам, само не и това: нека да бъда роден отгоре. Отнеми ми, каквото Ти се вижда добро: уважение, имуществено, приятели, здраве. Само това нещо ми

дай, да бъде роден от Духа, да бъде приет в числото на Божиите чада. Дай ми да бъде новороден “не от тленно семе, а от нетленно чрез Божието слово, което живее и трае до века” (1 Петр. 1:23). И след това ми дай всеки ден да раста в богатства и познаването на нашия Господ и Спасител Исус Христос” (2 Петр. 3:18).

Въведение към проповеди 46 и 47

Скутането из пустинята и Скръбта в различните изпитания

Двете проповеди са тясно свързани. Ако и от различни гледни точки, все пак и в двете се разглежда едно явление, познато на покаялия се и новороден християнин. Става дума за занемаряването на висшето чувство на увереност във вярата, на мир и радост в Бога, което трябва да се поддържа след новородението.

Както проповеди 2 (“Почти християнин”), 10 и 11 (“Свидетелството на Духа”) и 18 (“Белезите на новородението”) показват, формираното от Уесли методистко благовестие има за цел личното опитване на променящата сила на Евангелието. В своята опитност на ул. “Алджърсгейт” от 24 май 1738 г. Уесли сам изживява как Божията любов, мир и надежда чрез Святия Дух могат да се изляят в едно сърце. Това е опитността, за която лутеранските хернхутци в Америка са го уверявали, че не е особен дар на някаква християнска секта, а “право на всяко Божие чадо”.

Следващата от тази опитност висока духовна настройка все пак не е трайна у Уесли. Скоро той пак започва да се бори със съмнения и депресии и трябва да преживее и другата опитност: увереността в спасението и това, че вярата не изключва изпитанията! Само два дни след своята щастлива опитност Уесли пише в дневника си: “В моето сърце живееше мир, и все пак бях съкрушен поради многообразните изкушения”. През януари 1739 г. от дневника научаваме, че той е в дълбока депресия: “Моите приятели твърдят, че не съм в ред, когато казвам, че преди година не съм бил никакъв християнин. Аз твърдя, че и сега не съм никакъв истински християнин... Защото един християнин е човек, притежаващ плодовете на Христовия Дух, които са любов, мир, радост, за да назова само някои. А тях аз ги нямам”.

Тези цитати, както и много други, не само показват, че у новородения Уесли има извисявания и падения, а и че той не може да се примири с изкушенията. На дело през целия си живот той се стреми към едно състояние на християнско съвършенство, в което подобни пустинни участъци няма да има. Докато Лутер въз основа на своето богословие на кръста може да извоюва една позитивна роля за изкушенията, понеже едва чрез тях християнинът може да научи що е вяра, Уесли се справя с тая тема по-скоро трудно. Но той все пак не може да я игнорира.

Двете следващи проповеди позволяват да се види нещо от дилемата на Уесли. От една страна, той не може да изостави своето учение за увереността в спасението, защото тя е подкрепена от библейското свидетелство: истинският християнин, който стои в “живата вяра”, може да бъде уверен в своето спасение и да живее в Божия мир и радост. Познатиият уеслиански “оптимизъм на благодатта” не иска да се раздели с възможността за победа над “греха, смъртта и дявола” на нивото на християнската опитност. От друга страна, Уесли знае библейските указания за моментите на скръб и слабост на вярващия и иска тук да предложи много реалистична помощ.

Както често се случва при него, дилемата, напрежението се разрешава чрез едно разграничение. То е в основата на двете проповеди. Прави се разлика между ненормалната за един християнин “тъмнина” (“darkness”) на душата, веднага последвала загубата на вярата, на надеждата и мира в Святия Дух, и една напълно нормална “тъга” (“heaviness”, т.е. тежест), която слетява и вярващия, без да го събаря от положението му в благодатта. Проповед 46 разглежда първия, проповед 47 – втория случай.

Психологически и душепастирски едно такова разграничаване може да бъде смислено и полезно. Но екзегетически човек следва да се запита дали Писанието предлага обосновка за една такава рязка разлика. Но пастирската насоченост на двете проповеди е много впечатляваща. Типичното за Уесли “стъпаловидно мислене” създава често трудности на реформистки ориентираните богослови, но на пасторско ниво се оказва много полезно.

Въведение към проповед 46

Напомняйки за старозаветния разказ за скитането на израелтяните из пустинята след освобождението им от Египет, земята на робството, мнозина проповедници са развивали темата за “опитността в пустинята”. По пътя на алегорията са се правели паралели между изживяното от израелтяните едно време и трудностите в християнския живот. Фактът, че сам Исус – след Своето кръщение чрез Святия Дух – беше отведен в пустинята, за да бъде изкушаван, създава повод за такова тълкуване на старозаветния текст. Уесли познава пуританския модел на тълкуването от този тип, според което опитността в пустинята бива разглеждана като нещо нормално.

Уесли не приема такова виждане, защото за него пустинното състояние е синоним на загуба на спасението. Който е в такова състояние, за него “Божията власт е напълно изчезнала от неговия живот” (I, 5). Една такава загуба на спасението не бива да бъде разглеждана като резултат от Божията воля (II, 1), а като причинена от самия човек, както показва цялата втора част на проповедта. Уесли отклонява категорично като небиблейско всяко учение, според което Бог би могъл да използва “състоянието на тъмнина”, за да осветли вярващите и да ги води по-нататък (II, 1). Има се предвид учението на католическите мистици, нерядко “безкритично възприемано” от протестантски автори, че “човек не винаги трябва да живее в сияйна вяра” и едно състояние на тъмнина и суша може да допринесе “ние да бъдем очистени от гордост, любов към света и прекомерна любов към себе си” и да се научим да живеем в състояние на “постна вяра”, т.е. една вяра без помагащите съпровождащи явления на радост и мир (II, 2). Но католическата мистика се вижда опасна на Уесли заради нейната тенденция към пасивност, към пасивно смиряване в Божиите пътища. Той застъпва, както третата част на проповедта (“Възможности за спасение”) прави достатъчно очевидно, едно много волунтаристично душенастирство. Уесли разглежда лутеранското душенастирство – без да го назовава по име –

състоящо се в това изпитанията да се посрещат с насочване към утехата на Евангелието, като “шарлатанство от най-лош вид”. Този пастир, който благо и приветливо насочва вниманието само към “Божията любов към бедните, безпомощни грешници” и към “действената сила на Христовата кръв”, Уесли нарича много остро “духовен шарлатанин” (III,1). Тук се изяснява една същностна черта на уеслианското богословие: голямата роля на Закона в живота на новородения! Не е достатъчно да бъде положено едно добро начало в християнския живот – християнинът трябва да устоява до края на живота си и Божият закон му дава помощ, която той с благодарност може да ползва.

СКИТАНЕТО ИЗ ПУСТИНЯТА

*“Така и вие сега имате скръб; но
Аз пак ще ви видя и сърцето ви
ще се зарадва, и радостта ви
никой няма да отнеме.”*

(Йоан 16:22)

А) След като Бог даде на израилтяните велико освобождение, като ги изведе от дома на робството, те не достигнаха веднага земята, обещана на бащите им, но ги “направи да се скитат из пустинята, където няма път” (Пс. 107:40). Там те бяха изкушавани по различни начини и вкарани в опасност. По същия начин Бог постъпва с хората, които Му се боят: след като ги е освободил от робството на сатана и “даром ги оправдава чрез изкуплението, което е в Христа Исуса” (Рим. 3:24), мнозина не достигат веднага в почивката, обещана на Божиите люде (Евр. 4:9). Болшинството от тях повече или по-малко блуждаят далеч от добрия път, на който Той ги е извел. Те в определен смисъл са в “дивата и виеща” пустиня, в която биват изпитвани по много начини. Това се нарича, по подобие на израилтяните, “опитността в пустинята”.

Б) Състоянието, в което такива хора са, сигурно заслужава съчувствено разбиране. Те се измъчват в една мъчителна болест, която остава неразбрана. Точно това прави намирането на лекарството още по-трудно. Понеже те живеят в тъмнина, от тях не може да се очаква, че ще проумеят същността на собственото си заболяване; много малко от техните братя, а дори и от учителите им малцина познават болестта и лечението ѝ. Толкова по-нужно е да поставим следните въпроси: каква е същността на болестта, второ – коя е причината, трето – какво е лечението?

I. 1. Каква е същността на тази болест, от която мнозина страдат, след като са достигнали до вярата? В какво се състои тя всъщност? Кои са истинските ѝ симптоми? Точно казано, тя се състои в изгубване на вярата, която Бог е породил в сърцата. Хората, намиращи се в такава “пустиня”, са изгубили божествената увереност, божествената “сигурност в неща, които не се виждат” (Евр. 11:1). Те вече нямат вътрешното свидетелство на Святия Дух, което преди е правило всеки от тях способен да изповяда: “Живота, който сега живея в тялото, живея го с вярата, която е в Божия Син, Който ме възлюби и предаде Себе Си за мен” (Гал. 2:20). Светлината на небето вече не огрява в сърцата им. Те не виждат невидимото (Евр. 11:27). По-скоро тъмнина обвиня душите им и те стават невежи поради закоравяването на сърцата си. Духът вече не свидетелства с техния дух, че са Божи чада, и Той престава да вика в сърцата им: “Авва, Отче!” Хората в това състояние вече не познават здравето упование в Божията любов и свободата, която да приближават със свята дързост при Бога; сигурността, че “ако и да ме убие Той, аз пак ще Го чакам” (Йов 13:15), не е вече в сърцето. Вместо това силата им е ограбена; те стават точно толкова слаби и страхливи, колкото останалите хора.

2. Второ, от това следва изгубване на любовта. Тя може да расте и укрепва само в съгласие и в същата степен с вярата. Така се получава, че им се отнема и Божията любов, ако не им е останала никаква вяра. Те не могат повече да кажат: “Господи, Ти всичко знаеш, Ти знаеш, че Те обичам” (Йоан 21:17). Вече не се радват в Бога като ония, които истински Го обичат. Не се радват в Него както в миналото и не ухаят с благоуханието на Неговото миро. Преди “желанието на душите им” е било “към Неговото име и към възпоменание” за Него (Ис. 26:8), но сега това желание е студено и мъртво, ако не и изцяло липсващо; любовта към Бога и хората е охлаждала. Усърдието в служението на ближните е изгубено, както и страстното и трайно желание те да бъдат примирени с Бога. Вече не усещат в себе си онова “сърдечно желание” да бъдат намерени изгубените овце, онова състрадание към невежите и заблудилите се (Евр. 5:2). Преди са били кротки към всички,

увещавали са с кротост противниците на правдата (2 Тим. 2:24,25). Преди, ако някой е падал в презрешение, са го поправяли с кротък дух (Гал. 6:1), но след известно време, може би след дни гневът започва отново да набира сила, възкръсват раздразнителност и нетърпение, така че могат да достигнат до избухване. Добре е, ако се утържат да не въздават зло за зло и хула за хула (1 Петр. 3:9).

3. Загубата на вярата и любовта, на трето място, довежда до изгубване на радостта в Святия Дух. Защото ако увереността в прощението не е повече налице, то и радостта не може да издържи дълго, защото тя произтича от нея. Щом Духът не свидетелства на нашия дух, че сме Божи чада, тогава изчезва и радостта, произлизаща от това вътрешно свидетелство. Онези, които някога са се радвали с “неизказана и преславна радост” (1 Петр. 1:8), а сега надеждата им за безсмъртие е ограбена, губят и радостта, която тази надежда им е носила. Същото важи и за съзнателното изпитване на Божията любов, изляна в сърцата ни. Отпадне ли причината, изчезва и следствието; пресъхне ли изворът, живата вода не може повече да освежава жадната душа.

4. Заедно със загубата на вярата, любовта и радостта, четвърто, идва и загубата на мира, който е превъзхождал всяко знание (Фил. 4:7). Благото упование на Духа, спокойствието на ума го няма. Жестокото съмнение дали сме повярвали и дали ще повярваме се възвръща. Започваме да се съмняваме дали наистина сме чувствали в себе си свидетелството на Духа (Рим. 8:16), дали не сме се самозаблуждавали и не сме считали гласа на природата за глас на Бога, та дори и дали някога повече ще чуем гласа Му и ще намерим благоволение. Това съмнение се съпровожда от недостоен страх – страх, който има в себе си наказание (1 Йоан 4:18). Боим се от Божия гняв точно така, както по времето на достигането си до вярата. Ужасяваме се да застанем пред Божието лице и затова затъваме в смъртен ужас, от който някога сме били освободени.

5. Но това още не е всичко. Загубата на мира се съпровожда от загуба на силата. Знаем, че всеки човек, който има мир с Бога чрез Христос, притежава власт над греха. Но с изгубването на

мира с Бога той губи и нея. В състоянието си на мир той е имал власт дори над греховете на навика – грехове, произтичащи от неговата същност, наклонности, възпитание или професия; да, също и върху лошите си желания и влечения, които до този момент не е можел да овладее. Грехът не е можел да го владее (Рим. 6:14). Но сега вече той не може да овладее греха. Може да се бори с него, но не и да го победи; короната е паднала от главата му. Враговете му отново са по-силни от него и го вземат в плен. Божествеността е изчезнала от живота му, както и Божието царство от сърцето му. Отнети са му правдата, мирът и радостта в Святия Дух (Рим. 14:17).

II. 1. Така че това е състоянието, което някои са описали с извънредно подходящото определение “скитането в пустинята”. Неговата същност може да бъде разбрана по-добре чрез втория въпрос: кои са неговите причини? Те са доста различни. Няма да причисля към тях свободната, самовластна и суверенна воля на Бога. Бог се радва на “благоденствието на слугите си” (Пс. 35:27). Той не се радва да “оскърява и огорчава човешките чада” (Плач 3:33). Непроменимата Му воля е нашето осветение (1 Сол. 4:3), свързано с мир и радост в Святия Дух. Това са даровете на Бога и ние сме уверявани, че “даровете на Бога са неотменими” (Рим. 11:29). Бог не съжалява за това, което ни е дал, и няма да ни го отнеме. Затова Той никога не ни изоставя, както считат някои; винаги ние сме тези, които Го изоставяме.

(I.) 2. Най-честата причина за вътрешния мрак е грехът във всяка негова форма. Той е причинителят за плетеницата от зло и нещастие. Най-напред грехът като действие: човек често може да изживее как той покрива с тъмнина живота му за момент; това важи особено за известен, съзнателен грях, извършен арогантно. Ако, например, един човек, живеещ днес в ярка светлина пред лицето на Бога, по някакъв начин даде място на пиянство или нечистота, тогава не е чудно, че още в същия миг той потъва в извънреден мрак. Наистина, Бог може в редки случаи чрез изключителна изява на великата си милост да го предотврати. Но общо взето злоупотребата с Божията благодат, голямото

оскърбление към Неговата любов води до отчуждение от Господа, до мрак, “който може да се пипа” (Изм. 10:21).

3. Но ние може да се надяваме, че това не става толкова често, че не са много хората, които съзнателно презират богатството на Божията милост и по толкова чудовищен начин се отклоняват от пътя на светлината. Много по-често те губят светлината с това, че дават място на греховете на бездействието. С тях Святият Дух наистина не е оскърбен пряко, но все пак бавно и постепенно е потискан. Един пример за яснота: при първия случай в огъня бива хвърлена вода, във втория се отнема горивото от огъня. Духът на любовта бива многообразно пренебрегван чрез безучастността ни, преди да ни напусне. Много са указанията и скритите знаци, които получаваме, преди Той да прекрати влиянието си. Затова само една дълга поредица от безучастност, в която умишлено упорстваме, може да ни въведе в оня най-дълбок мрак.

4. Никой грях на бездействието не довежда до това състояние по-често от занемаряването на личната молитва. Тази празнота не може да бъде запълнена от никое друго духовно занимание. Никъде не излиза така ясно на бял свят, че божественият живот в душата не е възможен, да не говорим за укрепването му, ако не се използват всички възможности за общение с Бога и ако не изливаме сърцата си пред Него. Небрежни ли сме в това, допуснем ли професията ни, отношението с хората или друго занимание да ни отклонят от това скрито занимание на душата (или, което има същите последствия, да бъдем доведени до повърхностна и бездушна молитва), животът ни със сигурност ще стане безсилен. И ако дълго или често правим така, той постепенно ще отмре.

5. Друг грях на бездействие, често водещ душата на вярващия в мрак, е занемаряването на нещото, предписано още на юдеите: “Да не мразиш брата си в сърцето си” (Лев. 19:17). Ако правим това, ако не напътим брата си при негова грешка, а го оставим да потъне в греха, това скоро довежда до отслабване на собствената ни душа. Ставаме съучастници в греха му. Пренебрегнем ли наричането на брата си, с това правим греха му наш; ще трябва да дадем отчет пред Бога, защото сме знаели предупреждението

Му, а не сме го предали. Ако брат ни “не е погинал сам в беззаконието си” (Ис.Нав. 22:20), Бог има правото да изиска кръвта му от ръката ни. Така че не е чудно, че губим светлината на лицето Му, когато потискаме Святия Дух по такъв начин.

6. Трета причина за загубата е, че даваме място на грехове на мисълта. Например, знаем, че гордото сърце е мерзост пред Господа (Пр. 16:5) – дори когато гордостта не се показва външно. Колко човешко е, наистина, да се мисли, че ако човек разполага с повече благодат, мъдрост или сила, отколкото действително разполага, ще започне да “мисли за себе си по-високо, отколкото трябва” (Рим. 12:3). Колко е човешко да се самовъзвеличиш с една поверена ти дарба, получена като подарък! Колко лесно може да попадне в тази дяволска клопка човек, дарен с мир и радост! Но ако не вижда как Бог непрестанно се противи на горделивите, а на смирените дава благодат (1 Петр. 5:5), тогава човек със сигурност ще помрачи светилника в сърцето си, а може и изобщо да го угаси.

7. Същото нещо може да стане, ако даваме място на гнева. При това няма значение какви провокации или поводи ни дават основания за него. Дори ако се дава място на усърдието за мъдростта, то това може да бъде греховно, защото има мъдрост, която е “земна, животинска и бесовска” (Яков 3:15). Гневът заради потъпканата мъдрост си е гняв, грях е. Нищо не е по-противоположно на нежната и блага любов на Бога от гнева; двете никога не могат да живеят заедно в едни гърди. Колкото се усилва гневът, толкова отслабват любовта и радостта в Святия Дух. Това може особено ясно да се наблюдава при обидата; мисля си за гнева против някои от нашите братя, с които сме свързани с духовни или обществени връзки. Ако дадем на духа на оскърблението дори и един час време, ние губим нежното влияние на Святия Дух. Вместо да помогнем както трябва на брата, ние съсипваме самите себе си и ставаме лесна плячка за врага си.

8. Но да приемем, че сме наясно относно всички тези капани на дявола. Тогава атаката може да ни сполети от друг ъгъл. Ако гневът и яростта спят и само любовта дежури, ние можем да бъдем изненадани от пожеланията. И те имат за цел да вкарат душата в мрак. Всяко “глупаво пожелание” (1 Тим.6:9), всяко съेतно

и необуздано настроение на чувствата водят принудително до мрак. Ако желанията ни са отправени към нещо земно, към човек или предмет, ако се стремим към нещо извън Бога и волята Му, ако търсим щастие то си в творението, тогава ревнивият Бог съвсем сигурно ще ни се противопостави, защото Той не може да търпи съперници. Ако не чуем предупредителния Му глас и не се върнем при Него, ако продължим с идолопоклонството, скоро ще станем студени, бесплодни и изсъхнали. Богът на този свят ще заслепи сърцата ни (2 Кор. 4:4).

9. Точно това става и когато несъзнателно дадем място на греха. На дявола се дава достатъчно място, ако не “разпалваме гарбата от Бога”, ако не влизаме през тъмната порта, ако не се подвизаваме в борбата и не вземем Божието царство насила. За да бъдем със сигурност победени, е достатъчно да не воюваме. Достатъчно е само да не сме внимателни, да сме страхливи, лекомислени, небрежни – и естественият ни мрак скоро ще ни покрие. Достатъчно е да дадем място на духовната леност. Тя значително ще смрачи вътрешността ни. Неминуемо ще загаси божествената светлина, също както убийството или прелюбодейството, ако не и по-бързо.

10. Но при всичкото това трябва да се знае, че причинителят на нашата тъмнина (каквото и да е той – произлязъл от небрежност или от действие, изявен чрез видим или скрит грях) не винаги се явява веднага на открито. Понякога грехът, причиняващ настоящата беда на душата, може да е скрит в далечното минало. Той може да е извършен дни, седмици или месеци по-рано. Това, че Бог скрива Своята светлина и мир поради една толкова стара история, не е (както човек може да си помисли веднага) израз на Неговата строгост, а много повече доказателство за дълготърпението и милостта Му. През цялото време Той е чакал дали ние няма да осъзнаем, да признаем и да приведем в ред обърканото у себе си. Ако не сторим това, Той накрая показва недоволството Си, за да може поне по този начин да ни доведе до покаяние.

(II.) 1. Друга честата причина за тъмнината е незнанието, което също се изявява в различни форми. Където цари непознаване на

Словото, където има мнение, че в Стария и Новия завет са налице откъси, доказващи, че всички вярващи трябва да живеят в мрак, там мракът идва поради невежество; той е очакван. Колко често се е случвало това! Колко малко са хората, свободни от това очакване! И нищо чудно, те са учени, че трябва да очакват мрака. Техните учители са им го казвали. Не само мистиците от римската църква, а и мнозина духовни и опитни автори от нашите регици представят това очакване като съвсем сигурен, неоспорим принцип на библейското учение и за доказателство привеждат многобройни текстове.

2. В мрак ни води често и непознаването на Божиите дела. Човек смята (защото така е учен, особено от римската църква, чиито правдоподобни твърдения биват приети безкритично от мнозина протестанти), че човекът не винаги трябва да живее в “осветляваща вяра”, че това е само едно второстепенно библейско изискване; че с напредването си във вярата той не се нуждае повече от осезателна утеха, а трябва да живее само с гола вяра (всъщност това значи “събличане” на любовта, мира и радостта в Святия Дух), че едно състояние на светлина и радост наистина е добро, но състоянието на “мрак” и “суша” е по-добро; че само по този начин ние можем да бъдем “очистени” от гордост, любов към света и прекомерна любов към себе си, че по тази причина не трябва нито да очакваме, нито да желаем “да ходим в светлина”. Затова се получава, че голяма част от римските благочестивци общо взето остават на пътя към тъмнината и липсващата утеха и че те скоро ще изгубят Божиата светлина, ако някога са я получавали.

(III.) 1. Трета често наблюдавана причина за тъмнината е изкушението. Когато светлината от Господа за пръв път ни е огряла, изкушението изчезва безследно. Вътре, а може би и отвън всичко е тихо, понеже Бог сътворява мир между нас и враговете ни. Тогава е съвсем естествено да приемем, че никога повече няма да има война и вражда за нас. Има случаи, при които този мир трае не само седмици, но месеци и години. Но нормално е другояче: след късо време пороят се устремява и идва вятър и вълнение (Мат. 7:27). Ако Бог сложи юзди в устата им, ония, които мразят Божиите чада, ще изразят омразата си по много начини. Както

някога роденият по плът гонеше родения по Дух (Гал. 4:29), така е и сега. Същата причина поражда същото следствие. Злото, все още живеещо в сърцето, отново се надига. Гневът и другите “горчиви корени” търсят да пробият. Сатана също не се бапи да изпрати своите “огнени стрели” и душата трябва да се бори не само със света, но и “срещу началствата, срещу властите, срещу духовните сили на нечестие в небесни места” (Еф. 6:12). И щом ни сполетят толкова атаки наведнъж, и то с голяма ярост, тогава не е чудно, че те ще ни отведат не само в скръб и потиснатост, но и в мрак, ако сме със слаба вяра – толкова повече, ако не сме били нащрек или сме нападнати в момент на подценяване на опасността, ако изобщо не сме били подготвени и сме говорили с лапуват оптимизъм, че злият ден няма да ни сполети.

2. Силата на изкушения, идващи отвътре, извънредно се увеличава, ако сме имали голямо самочувствие и сме живели с вярата, че сме очистени от всички грехове. Колко близка е била тази представа във времето, когато е горяла първата любов! Колко бързо сме били готови да повярваме, че “Бог ще усъвършенства в нас всяко добро желание” (2 Сол. 1:11), че нямаме грях и душата е пълна с чиста любов, защото не чувстваме никакъв грях. Тогава може да ни сполети нападението на противника и не само да ни надвие, но и да ни смаже, така че да ни хвърли в дълбока печал на душата, а често и в гъста тъмнина. Това важи особено когато се впуснем в диспути с врага, вместо веднага да се обърнем към Бога и да Го помолим с проста вяра да ни спаси от изкушението.

III. Това са обичайните причини за тъмнината. Сега се питаме, трето, за възможностите за избавление.

1. Голямо, дори фатално заблуждение е да вярваме, че лекарството е едно и също в различните случаи. Все пак това мислене е широко разпространено и обхваща много опитни християни, които може би дори се считат за учители и настойници над душите на другите. Те познават и прилагат един и същ медикамент, независимо от причинителя на болестта. Веднага започват с това да се хванем за обещанието да проповядваме Евангелието, както те го наричат (Марк 16:15). Единствената

им цел е да дадат утеха. За целта използват много благи и приветливи думи относно Божията любов към бедния, безпомощен грешник и относно силата на Христовата кръв. В действителност това обаче е “шарлатанско лечение” от най-лош вид; защото макар това да не води до убиване на човешкото тяло, то води до убиване на душата и хвърлянето ѝ в пъкъла (Мат. 10:28), освен ако не се изяви своеобразната милост на Бога. Трудно е тези хора, които мажат стеничката с кал (Йез. 13:10), тези продавачи на фалшиви обещания да бъдат описани така, както заслужават. Те наистина заслужават титлата, прикачвана погрешно на други: това са духовни шарлатани. Те наистина “считат за просто нещо пролятата при завета кръв” (Евр. 10:29). Те обезсилват по най-позорен начин Божиите обещания, като ги прилагат безогледно към всички. В действителност, както при телесните болести, така и при духовните лечението трябва да бъде толкова различно, колкото и причините за тях. Първата задача е да се открият причините. Тогава от само себе си ще стане ясно какво да е лечението.

2. Например: Тъмнината причинена ли е от грях? От какъв грях? Това видим грях ли е? Осъжда ли те съвестта, че вършиш грях и така потискаш Святия Дух? По тази причина Той оттеглил ли се е от теб и заедно с това напуснали ли са те радостта и мирът? Как можеш да очакваш, че двете ще се върнат, ако продължаваш да съгрешаваш? “Нека остави нечестивият пътя си” (Ис. 55:7); очистете си ръцете, вие, грешни; престанете да вършите зло и тогава светлината ти ще изгрява в тъмнина; обърнете се към Господа и Той ще прощава щедро (Ис. 55:7).

3. Ако въпреки основния анализ не можеш да откриеш видим грях, който причинява сенките в душата ти, питай се дали не те разделя от Бога някой грях на бездействието. Товариш ли се с грях поради брата си (Лев. 19:17)? Предупреждаваш ли хората около теб, които съгрешават? Ходиш ли винаги според волята на Бога – в обществената, семейната и личната си молитва? Ако не, ако ти си свикнал да пренебрегваш един от тия свои дългове, как можеш тогава да очакваш, че светлината на Божието лице ще те осветява още? Побързай и закрепи близкото до умирање (Откр.

3:3), така душата ти ще живее. “Послушай и душата ти ще живее” (Ис. 55:3); възстанови с Божията помощ липсата. Ако зад теб глас ти казва: “Тоя е пътят, ходи по него!”, тогава не закоравявай сърцето си; не бъди непокорен на небесното призвание. Докато грехът – бил той видим или вътрешен – не бъде премахнат, утехата ти е неистинска и измамлива. Това е като да оставиш да зарасте рана, която гноясва и бере. Не чакай мир в себе си, докато нямаш мир с Бога. А такъв не можеш да имаш, без да принасяш плодове, достойни за покаяние (Мат. 3:8).

4. Но може би ти не откриваш и никакъв грях на бездействието, който отнема мира и радостта ти в Святия Дух. Тогава не е ли някой грях на мисълта, израстващ като горчив корен в сърцето ти, за да те смуцава (Евр. 12:15)? Дали сушата и безплодието в душата ти не е причинена от невярващото ти сърце, отстъпило от живия Бог (Евр. 3:12)? Не си ли потъпкан от ногата на горделивите? Не си ли мислил за себе си по-високо, отколкото заслужаваш? Не си ли жертвал на мрежата си и горил тамян на невода си (Ав. 1:16)? Не си ли приписвал на своята сила или мъдрост успеха си в нещо? Не си ли се хвалил с нещо, което си получил (1 Кор. 4:7)? Не си ли се хвалил с друго, освен с кръста на Христа (Гал. 6:14)? Не си ли се стремил и желал да бъдеш похвален от хората? Не си ли намерил удоволствие в това? Ако е така, то си попаднал на лош път. Ако гордостта ти е довела до падение, смири се под мощната ръка на Бога и Той своевременно ще те възвиси (1 Петр. 5:6). Не си ли Го принуждавал да те напусне, като си давал място на гнева? Не си ли се разгразнявал поради нечестивите (Пс. 37:1)? Когато си видял брата си да греши (или така ти се е сторило), не си ли се закоравил против великата заповед за любовта, като сърцето ти се е отклонило от неговото? Тогава погледни на Господа, за да добиеш нова сила, за да бъдат победени студенината и коравината, за да се завърнат любовта, мирът и радостта и да бъдеш благ, милосърден, да прощаваш, както и Христос те е простил (Еф. 4:32). Не си ли се поддал на някое глупаво желание? Или на разюзданост? Как може Божията любов да има място в сърцето ти, докато не си се разделил с идолите си? Не се лъжи,

Бог не е за подиграване (Гал. 6:7). Той не желае да живее в едно раздвоено сърце. Докато Далила владее сърцето ти, Той няма място в теб. Надеждата да придобиеш отново светлината Му ще е напразна, докато не извадиш дясното си око и не го хвърлиш (Мат. 5:29). О, не чакай! Призови Го да ти даде сили за това. Осъзнай собствената си неспособност и безпомощност. Влез през тясната порта, защото Господ ти е помощник. Вземи насила Божието царство. Изхвърли всеки идол от светилището си, тогава скоро ще те освети Божията слава.

5. Може би точно липсата на стремеж, духовната леност е, която ти носи мрак. Ти живееш без проблеми в страната си. Около теб няма война, затова си спокоен и безгрижен. Всеки ден вършиш едно и също и това те прави доволен. Тогава се чудиш, че нещо в душата ти е умряло. О, бъди буден пред Господа! Стани и отърси се от праха, бори се с Бога за голямото благословение, излей душата си пред Него и прави това постоянно. Събуди се от съня си и остане буден – иначе не чакай друго, освен да се отдалечаващ все повече от светлината и живота от Бога.

6. Ако дори след най-прецизен и обективен поглед не можеш да установиш, че имаш духовна леност, видим или вътрешен грях, тогава се обърни към миналото си. Припомни си предишните си настроения, думи и дела. Могат ли те да устоят пред Господа? Размишлявай в сърцето си и мълчи (Пс. 4:4), пожелай Той да изпита естеството ти из основи и да ти напомни всичко, което някога е засенчвало славата Му. Ако в теб още има вина от непростен грях, ти оставащ непоклатимо в мрака, докато не се обновиш чрез покаяние и чрез вяра не бъдеш очистен и не се отвори в теб извор за грях и нечистота (Зах. 13:1).

7. Нужно е съвсем друго лечение, ако причината за болестта не е грях, а незнание. То може да е незнание за значението на Свещеното писание, което дори е причинено от невежи коментатори – невежи поне в тази област, колкото и учени и образовани да са в други области. В такъв случай невежеството трябва да бъде отстранено, преди да падне причиненият от него мрак. Трябва да посочим истинското значение на неразбираните текстове. Тук не мога да изясня всички текстове от този рог. Ще спомена само

два или три, често привеждани за доказателство, че всички вярващи рано или късно “ходят в мрак”.

8. Един от тях е Исая 50:10: “Кой измежду вас се бои от Господа и слуша гласа на Неговия служител, но ходи в тъмнина и няма светлина? Такъв нека уповава на името Господне и нека се обляга на своя Бог.” Но за кого в текста се разбира, че е стоял в тъмнината, за която става тук дума? За този, който осъзнава греха си; той се бои от Господа и слуша гласа на Неговия служител. Такъв човек трябва да посъветваме да уповава на името Господне и да се обляга на своя Бог, дори когато душата му още е в мрака и никога не е виждала светлината на Божието лице. Този текст в никакъв случай не доказва, че всеки, който вярва в Христос, временно трябва да ходи в мрака.

9. Друго място с уж същото учение е Осия 2:14: “Но, ето, Аз ще я привлека и като я заведа в пустинята, ще ѝ говоря по сърцето ѝ.” От него се прави изводът, че Бог води всеки вярващ в пустинята, в място на мрак. Но в цитирания стих не става дума за това, защото не може да се прави изводът, че тук изобщо става дума за определени вярващи. Той явно се отнася до юдейския народ и само до него. Но дори и да е приложим за определени личности, тук главното послание е: “Ще говоря по сърцето ѝ.” Ще убедя човека в греха му и след това ще го утеша с прощаващата си милост.

10. Трето място от Писанието, водещо до същия извод, вече бе цитирано: “Вие сега сте на скръб, но Аз пак ще ви видя и сърцата ви ще се зарадват, и радостта ви никой няма да отнеме” (Йоан 16:22). Приема се, че след определено време Бог се оттегля от всеки вярващ и че човек може да усети истински радостта, която никой не може да му отнеме, едва когато предварително е изживял време на тъга. Но контекстът тук изяснява, че Господ говори на апостолите и на никой друг и че наемква за съвсем определени събития: за Своята смърт и възкресение. Той казва: “Още малко и няма да Ме виждате; и пак малко – и ще Ме видите” (Йоан 16:16), т.е. отивам в гроба, след което възкръсвам. “Вие ще заплачете и ще заридаете, а светът ще се зарадва... но скръбта ви ще се превърне в радост” (20)... “и радостта ви никой няма да отнеме.”

Всичко това се изпълни буквално с апостолите. Но от това не могат да се правят генерални изводи за същото в живота на всички християни.

11. Четвърто и последно място, от което се извежда подобно учение, идва от 1 Петрово 4:12: “Възлюбени, не се чудете на огнената изпитня, която дохожда върху вас, за да ви опита.” И тук подобен извод е толкова неуместен, колкото и в предния случай. Точно казано, гумите са: “Възлюбени, не се чудете на огъня сред вас, защото това е за ваш изпит.” В преносен смисъл наистина можем да ги свържем с вътрешните изпитания, но прякото им значение несъмнено е за мъченичеството и свързаните с него страдания. За това те не могат да се използват за други цели. Бихме предизвикали всекиго да приведе още едно място от Стария или Новия завет, съответстващо повече на онова тълкуване, отколкото на това.

12. “Но не е ли тъмнината в душата по-полезна от светлината? Не се ли осъществяват Божиите дела в сърцето на един човек най-бързо и ефектно в момент на вътрешно страдание? Не става ли вярващият по-достижим чрез тъгата, отколкото чрез радостта, чрез страха, болката, бедствието, духовното измъчване, отколкото чрез трайния мир?” Така учат мистиците, така пишат по книгите си. Но не и Писанието. То никъде не говори, че отсъствието на Бога най-добре осъществява Неговите дела в хората. Напротив, че тези неща се получават при присъствието Му, при чистото общение с Отца и Сина; едно ясно съзнание за това ще причини за един час повече, отколкото отсъствието му – за цял век! Радостта в Святия Дух може да укрепи душата много повече, отколкото липсата на радост; Божият мир е най-доброто средство да се освободи душата от шлаката на земните желания. Затова да забравим повърхностната представа, че Божието царство се е разделило, че мирът от Бога и радостта в Святия Дух спъват порядъчността, че сме спасени не чрез вяра, а чрез неверие, не чрез надежда, а чрез съмнение!

13. Докато хората мислят така, те определено ще ходят в мрак, защото състоянието ще се оправи, когато се махне причината. Ако незнанието или грехът са причинили мрак, и

едното, и другото могат да бъдат отстранени, без светлината незабавно да се върне, възпрепятствана до този момент. Понеже Бог се смилява, рано или късно Той пак ще я запали. Ако причинител е бил грехът, по силата на разума не можем да очакваме, че веднага ще получим обратно подаръка. Грехът е започнал преди наказанието, което му се полага, и мракът може да продължи и след прекратяването на греха. И тук е както в природата: както една рана не може да заздравее, ако стрелата не е извадена, така и ако раната не е излекувана веднага с изваждането ѝ, възпалението и болката още дълго ще са налице.

14. В заключение, ако мракът е причинен от най-различни, тежки и неочаквани изкушения, тогава най-добрата профилактика и противоотрова е наставлението на вярващите, за да се съобразяват те винаги с опасностите и да познават, че живеят в един зъл свят, между зли, рафинирани и опасни духове, че сами те по природа са склонни на всякакво зло. Убеждавайте ги, че цялостното дело на освещението не става, както те смятат, изведнъж; че при повярването си те са като новородени деца, които бавно трябва да растат и трябва да преминат през много бури, докато достигнат образа Христа. Но преди всичко се погрижете те да бъдат научени следното: когато дойдат бурите, да не се впускат в спорове с дявола, а да се молят; да изливат душите си пред Господа и да Му предават товара си. На такива хора можем да очакваме да се дадат големи обещания, а не на незнаещите, които още не са се освободили от невежеството си; още по-малко на грешниците, неподготвени за покаяние. На първите ние трябва с любов и приветливост, изчерпателно да опишем Божията любов и да ги уверим в милостта на нашия Спасител, която е същата от древните дни. Тук можем по-подробно да се спрем на верността на Господа, Чистото Слово е “добре пречистено” (Пс. 119:140), и на силата на кръвта, пролята за нас, която умива всеки грях (1 Йоан 1:7). Тогава Бог ще потвърди Словото Си и ще ги изведе от бедата. Той ще каже: “Стани, свети, защото светлината дойде и за тебе и славата Господна те осия” (Ис. 60:1). И ако ти ходиш смирено и близо до Бога, тази светлина ще се усилва, докато стане съвършен ден (Пр. 4:18).

Въведение към проповед 47

Много от казаното в проповед 46 се появява и тук. Понякога дори в много подобни формулировки. Разглеждат се по много реалистичен начин – и нерядко с голяма способност за вживяване – трудностите в човешкия живот и изкушенията на душата, които не биват спестявани и на живите християни. Но във всичко това Уесли не иска да види никаква “тъмнина на душата”. При всички явления, които той споменава, става дума “само” за една “тъга” на душата, наистина “близка до тъмнината”, но не може да се приравнява с нея. Докато оная “тъмнина” води в поквара, “тъгата” служи за необходимото просветляване на душата и с това представлява едно важно средство за осветление (IV, 5).

Който иска да наблюдава душепастира Уесли, трябва (наред с неговите писма, особено писмата до жени) да чете тази проповед. Тук става очевидно колко добре познава той човешката душа и колко човечен желае той сам да остане при целия си стремеж към християнско съвършенство.

Достойни за отбелязване са наблюденията върху взаимодействието на тяло и душа (II, 3). Също и удивителната трезвеност, с която “ходът на природата” бива споменат във връзка с “нервните заболявания”: “Вярата не отклонява хода на природата. Естествените причини все още водят към естествени последствия” (III, 2). Огнената и страстна вяра на Уесли понякога може да пробуди у днешния читател впечатлението, че той води почти до ентузиазъм; но един такъв пасаж показва, че основателят на методизма във висша степен е един много “разумен ентузиаст”.

Проповедта съдържа и един пасаж (III, 3) относно мизерията и окаяността, в които проповедникът се идентифицира и солидаризира с бедняците в Христос; в проповедническата литература от онова време подобен пасаж е почти без аналог. Това, че Уесли застава на страната на бедняците, по-късно става повече от очевидно.

СКРЪБТА В РАЗЛИЧНИТЕ ИЗПИТАНИЯ

“В което блаженство се радвате, ако и за малко време да скърбите сега в разни изпитания.”

(1 Петр. 1:6)

В предната проповед аз наблегнах на мрака в душата на хората, някога ходили в светлината на Божието лице. Близка до този мрак е скръбта на душата, която се явява още по-често, и то точно на вярващите. Да, почти всички Божии чада имат тази опитност – едни в по-силна, други – в по-слаба степен. Подобие то между двете душевни състояния е толкова голямо, че те често се объркват и биваме склонни, без да правим разлика, да установим: “Този е в мрак, а този е в скръб”, като че става дума за изрази с еднакво значение и единият не съдържа нищо повече от другия. Но това далеч не е така. Мракът е едно нещо, скръбта друго. Между двете има разлика, и то голяма и съществена. Тази разлика би трябвало най-живо да интересува всички Божии чада; в противен случай те много лесно ще се подхлъзнат от скръб и тъмнина. За да предотвратя това, ще се опитам да покажа:

I. Що за хора бяха ония, на които апостолът казва: “сега скърбите”.

II. В какъв вид “скръб” те се намираха.

III. Каква бе причината.

IV. Какъв беше смисълът и целта на тази скръб.

V. Ще завърша с някои изводи.

I. 1. За кого казва апостолът: “сега скърбите”? На първо място, неоспоримо е, че той говори на вярващи хора, защото в ст. 5 се

подчертава: “които с Божията сила сте вардени чрез вяра за спасение.” А в ст. 7 се споменава: “с цел изпитването на вашата вяра, по-скъпоценна от злато, което гине.” В ст. 9 се прибавя: “като получавате следствието на вярата си, спасение на душите си.” Така че тези хора притежаваха една жива вяра по времето, когато скърбяха. Тяхната скръб не унищожаваше вярата им. Те устояваха, “като че виждаха Невидимия” (Евр. 11:27).

2. Скръбта им не унищожаваше техния мир; оня мир, превъзхождащ всеки разум, който не може да бъде отделен от живата вяра. Това можем да видим от ст. 2; в него апостолът не се моли да им бъдат дадени богатият и мир за пръв път, а да се умножават; а благословението, на което вече са се наслаждавали, да им бъде дадено в изобилна мярка.

3. Хората, на които апостолът говори, бяха изпълнени и с жива надежда: “Благословен да е Бог ... Който ни възроди за жива надежда” (3). Тя е дадена на теб и мен, на всички, осветени от Божия Дух и зарадвани “чрез поръсването с кръвта Христова” (2), наследници на нетленното богатство, което е неоскверняемо, неповяхващо и запазено на небесата. По тази причина вярващите бяха запазили надеждата си, въпреки скръбта.

4. Още повече те се радваха “поради надеждата за Божията слава” (Рим. 5:2). Бяха изпълнени с радостта в Святия Дух. Това апостолът прибавя, след като е споменал в стих 8 за окончателното явление на Исус Христос (когато Той дойде, за да съди света): “в Когото като вярвате, без сега да Го виждате (с телесните си очи), радвате се с неизказана и преславна радост.” Скръбта им по този начин беше не само съединена с жива надежда, но и с “неизказана радост”. Дори и да ги потискаше скръбта, те се радваха същевременно с преславна радост.

5. Сред скръбта си тези хора се радваха и на Божията любов, изляна в сърцата им. “Вие Го любите, без да сте Го видели” (ст.8) – казва апостолът. Макар и да не познават облика Му, те са се подчинили на Неговото слово: “Сине мой, дай сърцето си” (Пр. 23:26). Защото го познават чрез вяра. Той е техен Бог и тяхна любов, тяхна голяма награда. Търсили са в Него щастие то си и са го намерили; уповали са на Него и Той е изпълнил очакванията им.

6. И още: макар и наскърбени, тези вярващи бяха святи; те притежаваха власт над греха. Божията сила ги беше опазила да бъдат “послушни чада” и не се съобразяваха “с първите страсти от времето на незнанието” (ст.14). Те бяха святи с цялото си държание”, както беше свят Този, Който ги беше призвал (ст.15). Понеже знаеха, че са изкупени чрез драгоценната кръв на Исус като Агнец без недостатък, те бяха “очистили душите си” чрез вяра и надежда от Бога (ст. 21-22). Така, общо погледнато, скръбта им беше съвместима с вярата, надеждата и любовта към Бога и хората, с Божия мир, с радостта в Святия Дух, с вътрешната и външната святост. Тя по никакъв начин не засягаше, да не говорим да разруши, част от Божието дело в сърцата им. Тази скръб изобщо не смушаваше “освещението чрез Духа” (ст. 2), което е корен на истинското покорство, нито пък щастие, което неминуемо царуваше в сърцата им чрез богатта и мира.

II. 1. От това можем лесно да разберем в каква скръб се намираха тези хора. Оригиналната дума е “натъжен, угрижен” и произлиза от “тъга и грижа”. Това е точният смисъл; стриктно погледнато този израз нито е многозначен, нито труден за разбиране. Хората, за които става дума, бяха наскърбени: печалта, която ги обременяваше, не беше нито повече, нито по-малко от загриженост или тъга – едно състояние на духа, добре познато на всеки човек.

2. Може би нашите преводачи малко са се отклонили, използвайки думата “скръб”, защото са искали да намекнат две неща: първо, степеня, второ, продължителността на състоянието. Изглежда тук не става дума за малка и незначителна степен на скръбта, а за такава, която тежко ляга на душата и се промъква дълбоко в нея. Тази загриженост също не е кратковременна, отминаваща за час, а по-скоро скръб, трудна за премахване, след като е завладяла сърцето; тя е по-скоро трайно състояние на духа, отколкото временно смущение – дори при хората с жива вяра в Христа и с истинска любов към Бога в сърцата си.

3. Дори и при тях скръбта понякога може да бъде толкова дълбока, щото да помрачава цялата душа, придава багра на всички

пориби на духа и така си проличава във всички дела. Тя също може да има такова влияние върху тялото, особено при хора със слаба физика или обезсилени от някаква болест, щото да причини нервна болест. В много случаи усещаме как тленното тяло обременява душата. В този случай обаче по-скоро душата обременява тялото и го отслабва все повече. Не отричам факта, че дълбоката и трайна скръб на сърцето понякога прави слаба една силна личност и дава основа за телесни страдания, които не могат да се премахнат лесно; и все пак всичко това може да бъде съвместимо с мярката на оная “вяра, действаща чрез любов” (Гал. 5:6).

4. Това може сполучливо да бъде наречено “огнено изпитание”; и макар че то не е същото като онова, за което апостолът пише в глава 4:12, мнозина биха могли да приложат израза за външните страдания и за вътрешните мъки. Но той не може да бъде приложен за ония хора, които са в тъмнина. Такива хора не се радват и не могат да се радват. Също така не е вярно, че “Духът на славата и на Бога почива” (4:14) на тях. Но този Дух често почива над ония, които са в скръб, защото, макар и да са наскърбени, те “винаги се радват” (2Кор. 6:10).

III. 1. Какви са причините за такава тъга или загриженост при истинския християнин? Апостолът се изразява ясно: “ако скърбите сега в разни изпитни”, “разни” – не многобройни, но разнообразни. Те могат да се изразяват по хиляди начини чрез промяна или настъпване на различни обстоятелства. Точно това разнообразие затруднява опазването от тях. Тук спадаат телесните заболявания, остри кризи и силни болки от всякакъв вид, засягащи цялата ни физика или отделни части. Наистина, някои хора, радващи се на добро здраве, не са ги почувствали и не разбират как болестта или физическото страдание могат да докарат духа на човека до скръб. Може би един на хиляда има такова телесно устройство, щото не чувства болката така, както другите я чувстват. Видяло се е угодно на Бога да покаже огромната си сила, сътворявайки удивителни образци на природата, които дори и при най-силни болки не ги усещат – освен случаите, когато пренебрегването на болката се дължи на строго

възпитание или на свръхестествен причинител. Под въздействието на добри или зли духове човек се издига над нормалната възприемчивост. Но по принцип обичайното човешко преживяване е, че болката и дълбокото страдание изтощава и изчерпва търпението. Дори и там, където Божият Дух помага “чрез твърдостта да се придобие душата” (Лука 21:19), скръбта съществува, когато тялото и душата страдат от болка.

2. Всички трайни болести могат да имат същото въздействие, дори когато не са толкова болезнени. Страданието и изтощението на физиката не само правят печален външния ни облик, но и създават мъка в сърцето. Това особено важи за болести, които се наричат “нервни”. Вярата не отклонява хода на природата. Естествените причини все още водят до естествени последствия. Вярата предотвратява отпадането на жизнеността при истерични страдания точно толкова малко, колкото покачването на пулса при треска.

3. Когато нещастие се устреми като вихрушка и сиромашията като въоръжен мъж – това малко бедствие ли е? Чудно ли е, че то причинява загриженост и скръб? Ако за страничните наблюдатели на подобни явления те се струват незначителни, то за хората, попаднали под ударите им, е съвсем различно. Ако имаме достатъчно “за прехрана и облекло” (1Тим.6:8), това може да ни задоволява, щом Божията любов живее в нас. Но какво да правят ония, които нямат тези неща, които “прегръщат скалата, понеже нямат прибежище” (Йов 24:8), които имат само земята за дом и небето за завивка; не познават сухо, топло и чисто жилище за себе си и децата си, нито пък облекло, за да се прикрият от острия студ на деня и нощта? Смях ме е на глупавия езичник, който пише: “Беднотията не носи по-голямо нещастие от това, че прави хората смешни” (Ювенал). Не носи ли тя нещо по-лошо, отколкото това? Подобно изявление показва само, че този повърхностен поет пише прекалено шаблонно за неща, които не познава. Не е ли по-лоша липсата на храна? Бог прокле човека да си изкарва хляба с пот на челото, хората се мъчат и накрая не получават друго, освен да се борят и с изтощението, и с глада. Не е ли по-лошо след тежък работен ден да се прибереш в една сиромашка, окаяна, студена и

ужасна за обитаване къща, а там да нямаш дори прехраната, нужна ти за възстановяване на изчерпаните сили? Вие, които живеете в удобства и се нуждаете само от очи виждащи, уши чуващи и разбиращо сърце за това как Бог ви е осигурил всичко: не е ли лошо всеки ден да търсиш хляб и да не намираш? Да търсиш утеха за пет или шест деца, викащи за онова, което хората им отказват! Ако на такъв човек не се протегне една невидима ръка, няма ли той скоро да “похули Бога и да умре” (Йов 2:9)? О, липсата на хляб! Кой може да я опише, ако не я е почувствал сам? Удивлявам се, че тая беда не предизвиква скръб понякога дори и сред вярващите!

4. Към горното ще прибавя и смъртта на скъпи нам хора: мили родители, неизвървели целия си земен път; свидно дете, едва навлязло в живота и прилепнало за сърцата ни; приятел, когото сме обичали като собствената си душа и ни е бил като най-голям подарък от небето. При това десетки обстоятелства могат да загълбочат болката: може би детето или приятелят ни са умрели в ръцете ни! Може би те са били откъснати точно когато са цъфтели като цвете. При такива случаи ние не само можем да бъдем покрусени; трябва да бъдем. Това е целта на Бога. Той не желае ние да бъдем като гървета и с каменни сърца; Той иска вълненията на сърцата ни да се движат в нормалните релси, а не да бъдат задушавани. Ние можем да скърбим, без да съгрешаваме.

5. Още по-голяма скръб можем да изпитваме за живите мъртвци поради тяхната неблагоприятност, липса на любов; поради отпадане на вярата на хора, с които сме били най-тясно свързани. Кой може да опише чувствата към любима ни душа, към приятел, към брат, мъртъв за Бога? За съпруга или съпруг, за родител, за дете, което се хвърля в греха, както воинът търчи към битката, и въпреки всичкото ни противопоставяне и опити за убеждаване си навлича вечно проклятие? И тази душевна мъка за човека, скачащ в погибел, става още по-голяма, когато ние внимателно се придържаме към пътя, водещ в живот. Каквото да е имал този човек преди, то само засилва печалта поради сегашното му състояние.

6. Можем да бъдем сигурни, че силният ни враг няма да пропусне нито една от тия възможности. Той, който постоянно “обикаля

и търси кого да погълне” (1Петр. 5:8), сега особено ще използва цялата си мощ и талант, за да плени окончателно душата, обезсилена от скръбта. Няма да пести огнените си стрели, които се забиват в сърцето и ще останат там, понеже са намерили пролука чрез предшестващото изпитание. Ще си направи труда да нашепне мисли, които са невярващи, хулителни или протестни. Ще ни внуши, че Бог не се грижи за земята, не я управлява или, най-малкото, не я управлява добре, не спазва правилата на справедливостта и милосърдието. Ще се стреми да направи сърцето бунтовно против Бога, да възроди естествената ни вражда против Него; и ако се опитаме да се преборим с това с оръжията, присъщи на дявола, ако започнем да водим спорове, това несъмнено ще ни въведе в още по-голяма скръб, а даже и може да паднем в пълен мрак.

7. Често се приема, че има още нещо, което води ако не до мрак, то поне до скръб: че Бог се оттегля от душата, понеже това е Неговата суверенна воля. Той сигурно ще го направи, ако потискаме Духа Му чрез вътрешни или външни грехове, чрез вършене на зло или невършене на добро, чрез прояви на гняв и високомерие, на духовна тромавост, чрез порочни желания и срамни помисли. Но че Бог се оттегля, понеже такава е волята Му, просто защото му харесва, това отричам най-решително. Няма в цялата Библия и един текст, който да съдържа и намек за подобен извод. Такова схващане не само е в противоречие с много отделни текстове, но и с цялостната насоченост на Свещеното писание. То е напълно противоположно на същността на Бога; напълно под достойнството и мъдростта на Господа е да играе на криеница със Своето творение. Несъвместимо е с Неговата милост и правда, както и с достоверната опитност на всичките Негови чада.

8. Друга причина за скръб се споменава от т. нар. “мистически писатели”. Това схващане – не знам как – се е промъкнало и у обикновените хора, които нямат и понятие от мистиците. Не мога да го изразя по-добре от думите на един от тях, породени от личния му опит: “Аз бях толкова щастлив в моя Господ, че не би ми дотежало да живея като номад в пустинята, ако някой ме

принудеше. Не мина дълго и наистина се видях отведен в една пустиня. Намирах се в раздвоено състояние, напълно окаян, жалък и нещастен. Изворът на това беше в познанието на нашето човешко естество. То ни открива, че между нас и Бога има извънредно неравенство. Ние сме коренна Негова противоположност и виждаме, че вътрешното ни естество е напълно покварено и порочно, пълно със злини и лошотия, със светщина и плътски страсти, с всякакви отвратителни неща.” От всичко това се прави изводът, че самопознанието, без което ще погинем навеки, трябва да ни води в най-дълбока скръб, дори когато сме достигнали до оправдаваща ни вяра.

9. Към това бих отбелязал: 1) Авторът казва: “Когато чух, че нямам истинската вяра в Христос, аз се предложих на Бога като жертва и непосредствено почувствах любовта Му върху нея.” Може и да е така, макар че не изглежда това да е било оправдание. По-вероятно е това да е нещото, което наричаме “привличане от Отца” (Йоан 6:44). Но ако е било такова, то последвалите го скръб и мрак не са друго, освен съзнание за грях, което по същността си трябва да предшества вярата, чрез която биваме оправдани. 2) Да приемем, че почти в същия миг той е бил оправдан, в който е засвидетелствал, че му липсва вяра; тогава не е имало никакво време за нарастващото самопознание, което всъщност създава предпоставки за оправданието. Но в този случай то идва по-късно и е явно толкова по-силно, колкото по-малко очаквано е било. 3) Да допуснем, че след оправданието ще има едно много по-дълбоко, по-ясно и пълно познание на греха в естеството ни, на пълната поквара на същността ни, отколкото сме имали преди. Аз не твърдя, че то трябва да ни въведе в скръб. Ако беше така, апостолът не би употребил думите “ако е potrebno” (1 Петр. 1:6). Защото без това ограничение скръбта би била неотменимо нужна за всички, които опознават себе си – за всички, желаещи да изпитат съвършената любов на Бога и така да бъдат удостоени “да участват в наследството на светите в светлината” (Кол. 1:12). Но случаят тук не е такъв. Напротив! Бог може по всяко време да задълбочи самопознанието ни и заедно с това познанието ни за Него и усещането за Неговата любов. В този случай няма да

има никаква пустиня, никаква окаяност, никакво чувство за изоставеност, а много повече любов, мир и радост, извиращи за вечен живот.

IV. 1. С каква цел Бог допуска Неговите чада да скърбят? Апостолът отговаря просто и ясно: “с цел изпитването на вашата вяра, като е по-скъпоценно от златото, което гине, но пак се изпитва чрез огън, за да излезе за хвала и почест, когато се яви Исус Христос” (1Петр. 1:7). Това място е много сходно с 4:12-13, макар че двете засягат съвсем различни теми: “Възлюбени, не се чудете на огнената изпитня, която дохожда върху вас, за да ви опита, като че ви се случва нещо чудно, но радвайте се, защото с това вие имате общение в страданията на Христа, за да се зарадвате премного и когато се яви Неговата слава.”

2. Тук разбираме какво е първото и съществено намерение на Бога. Когато Той допуска изпитания, носещи скръб на чадата Му, това има за цел да изпита вярата им, както огнят изпитва златото. Златото се освобождава от шлагата чрез огън. Същото става с вярата при изпитанията. Колкото повече тя бива изпитвана, толкова повече се очиства; и не само очиства, но и укрепява, богато се умножава чрез нови доказателства на мъдрост и мощ, на любов и верност от Бога. Така че благодатно е намерението на Бога, когато допуска различни изпитания: да се умножи вярата ни.

3. Те служат и да изпитат, да очистят, да укрепят и умножат онази надежда, за която Бог според великата Си милост ни възроди чрез възкресението на Христа (1 Петр. 1:3). Всъщност надеждата ни може да расте само в еднаква мярка с вярата ни. Тя стои на този фундамент: като вярваме в Бога, като живеем чрез вярата в Исуса Христа, ние се надяваме с упование и чакаме славата, която има да ни се открие; следователно нашата надежда умножава всичко онова, което вярата ни е укрепила. Същевременно тя умножава и радостта ни в Господа, която винаги бива съпровождана от надеждата за безсмъртието. В този смисъл апостолът насърчава вярващите “да имат общение в страданията на Христа” (1 Петр. 4:13), защото тогава “Духът на славата и на Бога почива

на вас” (4:14). По този начин те могат дори в страданията да се радват с “неизказана и преславна радост” (1Петр. 1:8).

4. Вярващите се радват, защото изпитанията, умножаващи тяхната вяра и надежда, също така правят любовта им да расте – любов, която се показва чрез благодарност към Бога заради всичките Му милости и чрез приятелство към всички хора. Така че колкото по-дълбоко те са убедени в Божията любов и благост, толкова повече сърцето им пламти в любов към Този, Който първи ги е възлюбил. Колкото по-ясно и по-силно за тях е доказателството за идещата слава, толкова повече те възлюбват Този, Който им го е дал и е дал Духа Си залог в сърцата им (2 Кор. 1:22). Божията цел е чрез изпитанията да осигури този растеж на любовта им.

5. Но има и още една цел: вярващите да растат в освещение, освещение на сърцето и на обходата. Второто произлиза от първото, защото доброто дърво дава добри плодове. Цялото вътрешно освещение е непосредствен плод на вярата, действаща чрез любов (Гал. 5:6). Така Святият Дух чисти сърцето от високомерие, себичност и страсти, от любов към света, от глупави и вредни желания, от низки и суетни подбуди. Освен това осветените изпитания (чрез Божията благодат) водят непосредствено и директно към освещение. С помощта на Святия Дух те правят душата все по-смирена и я прекланят пред Бога. Те успокояват и утешават бурния ни дух, обуздават дивата ни природа, смекчават коравосърдечието и своеволието ни, разпъват ни за света и ни водят до там да очакваме от Бога сила и само от Него да търсим щастие си.

6. Всички тези цели отбелязват своя връх в голямата цел: нашата вяра, надежда, любов и освещение “да излезе” (ако още не го е сторила) “за слава, хвала и почит” (1 Петр. 1:7), когато великият Съдия ще отдаде това на Своите верни чада, устояли до края. В оня велик ден на всеки човек ще се отдаде според делата; според делото, което Бог е извършил във всяко сърце, и според външните дела, сторени за Бога, и страданието, претърпяно в името Му. Така че изпитанията са една неописуема печалба. По различни начини “нашата привременна лека скръб произвежда все повече една вечна тежина на слава за нас” (2 Кор. 4:17).

7. Към това се прибавя и печалбата, която другите могат да получат, наблюдавайки поведението ни в изпитанията. От опит знаем, че един пример прави по-дълбоко впечатление от едно предписание. И чии примери имат по-силно въздействие (не само върху онези, които са наследници на същите скъпоценни обещания, а и върху непознаващите Бога), ако не примерът на една душа, която остава спокойна и уповаваща наред бурите; която скърби, но винаги се радва, която смилено приема всяка воля на Бога, даже когато това е горчиво за нея; която в болести и мъки казва: “Чашата, която Ми даде Отец, да не я ли пия?” (Йоан 18:11) На душата, която казва: “Господ даде, Господ взе. Да бъде благословено името Господне” (Йов 1:21).

V. 1. Искам да завърша с няколко извода. Първо, колко голяма е разликата между мрака в душата и тъгата! Въпреки това двете биват масово смесвани, дори от опитни християни! Мракът, или състоянието в пустинята, включва пълната загуба на радост в Святия Дух, но не и тъгата. Точно в нейния център ние можем да се радваме “с неизказана и преславна радост”. Ония, които са в мрака, са изгубили Божия мир; които са в тъгата, не са го изгубили. Те са толкова далеч от това, щото “благодатта и мирът им се умножават” (2 Петр. 1:2). В първото състояние Божията любов е охладнявала, ако не и съвсем изгаснала; във второто тя запазва цялата си сила и дори всекидневно расте. В първото вяра, ако не е изцяло изгубена, е сериозно разклатена; виждането на невидимите неща и преди всичко за прощаващата любов на Бога не е така ясно и силно, както преди; съответно е отслабено и упованието. Но при второто има едно ясно и непоклонимо упование на Бога и една постоянна сигурност в любовта, чрез която греховете бяха изтрети, макар тя да не се вижда. Така че докато можем да правим разлика между вяра и неверие, надежда и отчаяние, мир и война, Божия любов и любов към света, така ще можем да различим безпогрешно и състоянията на тъга и на мрак.

2. Второ, можем да считаме, че тъгата е необходима, но не и мракът. Може да е необходимо сега за малко време да скърбим, за да достигнем целите, изброени по-горе, защото напълно естествен

резултат от изпитанията е изпитването и укрепяването на вярата ни, утвърждаването на надеждата, очистването на сърцето от всички недобри подбуди и усъвършенстването на любовта. Изпитанията са необходими, за да направят вечната ни корона по-бляскава и да издигнат смисъла на вечната ни слава. Но не можем да кажем, че мракът е необходим за постигането на някои от тези цели. Той не помага ни най-малко за това. Изгубването на вярата, надеждата и любовта нито е нужно за освещението, нито за по-голямата награда на небето, която съответства на земното ни освещение.

3. От начина, по който апостолът говори, можем да заключим, трето, че даже и скръбта не винаги е нужна. “Сега за малко време ... ако е потребно” – т.е. не всички изпитания са необходими и не за постоянно. Бог е в състояние, има властта и мъдростта да доведе до край Своего богатно дело според благоволенията Си във всяка душа с други средства. И в някои случаи Той прави това: Той дава на някои да напредват от сила в сила, докато “се усъвършенстват със страх от Бога” (2 Кор. 7:1) – почти без скръб. Защото има неограничена сила и власт над сърцето на човека и води всички негови подбуди според волята Си. Но такива случаи са редки. Общо взето, угодно е на Бога да преведе хората, които обича, през огъня на страданието, за да ги изпита. Изпитанията и повече или по-малко скръб са жребият на Неговите най-любими деца.

4. Затова ние трябва да бдим и да се молим, да напразнем всичките си сили, за да не паднем в мрак. Но не бива толкова да се тревожим как ще избегнем скърбите, колкото да мислим как те ще ни усъвършенстват. Главната ни грижа трябва да бъде да ги издържим, да се утвърдим в Господа, докато те действат, да вярваме, че чрез тях се изявява Божията любов и че Той ги е допуснал. Неговото намерение е чрез тях да се умножи вярата ни, да се утвърди надеждата и да се осъществи освещението. Когато и да дойдат скърбите, нека да гледаме на тази божествена цел, заради която са допуснати! Нека се помъчим да не осуетим Божия план за наша загуба. Нека сериозно съдействаме на волята Му чрез богатата, която Той постоянно ще ни дава, като “очистяваме от себе си всяка плътска и духовна нечистота” (2 Кор. 7:1) и

ежедневно “растем в благодатта и познаването на нашия Господ Исус Христос” (2 Петр. 3:18), докато бъдем въведени в Неговото вечно царство!

Въведение към проповед 48**Отричането от себе си**

Който се противопоставя на учението за самоотричането, казва Уесли, той “не познава нито Писанието, нито Божията сила”. Защото самоотричането е “абсолютно и безусловно необходимо, за да станем и да останем ние Исусови ученици”. Сиреч, и в тази проповед Уесли засяга основна за християнството тема, която наистина в пуританската назидателна литература от XVII и XVIII век бива многократно разглеждана. Ричард Бакстър (1615-1691) и Уилям Пен (1644-1718), Джеръми Тейлър (1613-1667) и Уилям Лоу (1686-1761) – всички те превъзходни автори на своето време – са написали по нея много четени съчинения. Не е съвсем ясно дали тях има предвид Уесли, когато казва, че “много автори” са писали незадоволително за самоотричането. Сам той сочи като друга причина за написването на тази проповед и за включването ѝ в стандартните проповеди, че мнозина не са имали още никаква (задоволителна) възможност да чуят или прочетат нещо по темата. Между редовете на проповедта се появява една трета – може би най-важна за Уесли – причина: голямата загриженост, че “антиномизмът”, т.е. схващането, че християните не трябва повече да изпълняват Божиите заповеди, все повече се разпространява в методистките общности и с това допринася за тяхното отслабване и западане.

Така че проповедта следва една двойна цел: (1) да даде богословско осветляване; (2) да подбуди към конкретно следване на Исус.

1. Противниците, които Уесли повече или по-малко ясно въвежда в своята проповед, имат нещо общо: техните схващания съзнателно или несъзнателно водят към антиномизъм, към омаловажаване на Божиите изисквания. Привържениците на предопределението застъпват – макар и не всички – схващането, че избраните от Бога ще бъдат спасени, все едно какво вършат. С

това в очите на Уесли изискването за самоотричане губи съществена част от тежестта си. “Декламаторите” са една възникнала по времето на Кромвел в средата на XVII век група, която по времето на Уесли вече не съществува; но техните идеи и лозунги сякаш живеят все още и подбуждат към пренебрежение спрямо Закона, чрез който Бог изявява Своята воля. Изразът “кротките хернхутци” е във връзка с граф Цинцендорф, с когото Уесли води диспут на латински (1741 г.) и влиза в противоречие и по въпроса за покорството и добрите дела.

Ако човек сравни отделните изявления в тази проповед с проповед 5 и 43, не може да се скрие едно трудно за снемане напрежение в учението на Уесли: условието да станеш и останеш християнин, както е описано тук, трудно съвпада с изказаните там идеи. Колко голяма е разликата може да отсъди самият читател. Във всеки случай не е за пренебрегване, че настоящата проповед в нейния първоначален вид е възникнала още в Савана, Джорджия, т.е. по едно време, в което Уесли още мисли, че Божието благоволение може да бъде спечелено с един строг живот на жертване. По-късно тя е преработена, но по мнението на някои изследователи на Уесли пак отразява ситуацията от Джорджия. Все пак Уесли отхвърля представите, според които страданията и лишенията имат стойност в себе си (I, 14).

2. Сърцевината на самоотричането е във вършенето на Божията воля (I, 2). Ние сме творения и затова сме подчинени на Божията воля; преди всичко сме грешници и нашата природа е изцяло покварена. Затова самоотричането и поемането на кръста се насочват против собствената ни воля и срещу онова, което харесва на природата ни. Трябва да се отречем доброволно от онова, което противоречи на Божията воля (I, 11). Тук няма, както показва притчата за богатия момък, никакъв компромис (Мат.19:16-22): който не върви по пътя на кръста, той служи на други господари и не следва Христос. Във II част Уесли онагледява с примери как недостатъчното самоотричане може да доведе до слабост, умора и връщане назад; как “делата на милостърдие” (помощ на други хора) и “делата на благочестие” (молитва, четене на Библията и т.н.) се занемаряват; как вече никой няма куража

да наставлява ближните си в правдата. Третата част още веднъж обобщава резултатите от разясненията, валидни за всички християни и особено за “служителите на Евангелието”.

ОТРИЧАНЕТО ОТ СЕБЕ СИ

*“Каза още на всички: Ако иска
някой да дойде след Мене, нека се
отрече от себе си, нека носи
кръста си всеки ден и нека Ме
следва.”*

(Лука 9:23)

А) Често се предполага, че даденото тук указание се отнася главно и изключително за апостолите, или най-малкото за християните от първи век или от времената на преследванията. Но това е едно опасно заблуждение. Защото макар нашият Господ да отправя горните думи непосредствено към апостолите и другите Свои последователи, които Го съпровождаха в дните на земния Му живот, чрез тях Той говори и на нас, а и на цялото човечество без изключения и ограничения. Съцината на нещата не оставя място за съмнения, че дългът е възложен не само на апостолите и християните от ранното време. Това не зависи от особеното състояние на човека или от особеното време и място. Не, това е задължение от общ характер и е валидно по всяко време, за всеки човек; то засяга не само яденето и пиенето, а всички неща. Казано е: “Ако някой” – все едно какъв ранг има, какво положение, как живее, от коя нация е и в кое столетие; “иска да дойде след Мене, нека се отрече от себе си” във всички неща. Да вдигне кръста си – от какъвто и да било род; и да го носи всеки ден.

Б) Да се отречем от себе си и да вземем кръста си в пълния смисъл на тези думи не е маловажна работа. Това не е само мъдро, както някои странични неща в религията, а е абсолютно неотменимо и нужно, за да бъдем и останем ученици на Христа. Към същността на нещата е да се отречем от себе си, за да ходим

с Христа; това е необходимо и ако не го направим, не сме Негови ученици. Ако не се отречем трайно от себе си, не можем да се учим от Христа, а от други учители. Ако не вдигнем кръста си всеки ден, ние не следваме Него, а света, княза на мрака или плътския си ум. Ако не вървим след кръста и не повтаряме стъпките на Христа, ние се отдалечаваме от Него или най-малкото се разминаваме.

В) По тази причина много служители на Христа от почти всички времена и народи са писали и говорили обстоятелствено за важния ни дълг да следваме Спасителя – както в своите публични речи, така и в частните си наставления. Това важи особено за времето на Реформацията, която е искала да очисти църквата от новости и развала, появяващи се постепенно. В чужбина са написани много трактати на тази тема, както и у нас. Авторите са знаели както от Божието слово, така и от собствен опит колко е невъзможно да не пренебрегнем нашия Господ, ако не се отречем от себе си, и колко напразно ще се опитваме да следваме Разпнатия, ако ежедневно не вземаме кръста си.

Г) Но не води ли точно този факт до въпроса: “Щом толкова е писано и говорено вече на тая тема, защо е нужно още да се говори и пише?” Отговарям: Има едно значително число хора, даже богобоязливи, които не са имали възможността да чуят това, което се говори на тази тема, или да прочетат написаното. Възможно е и те да не са имали особена полза от четене. Те или не са имали точни възгледи относно истинската същност на самоотричането и затова не са могли да го обяснят на другите, или им е било непознато що е то и какво влиза в него. Не са виждали колко всеобхватна е тази заповед или не са били наясно с нейната безусловна необходимост. Други говорят по въпроса по толкова тъмен, объркан, заплетен, мистичен начин, като че ли по-скоро са възнамерявали да скрият истината от обикновения народ, наместо да му я обяснят. Трети говорят удивително добре и с голяма яснота и сила за нуждата от самоотричането, но го разглеждат само в общ смисъл, без да се спрат на определени примери, и така принасят слаба полза на нормалните хора със средна схватливост и образованост. А когато малцина от тях се спират на отделните

елементи, те го правят само за онези, които не засягат повечето от хората, понеже това са изключения, случващи се рядко, дори никога в нормалния живот: например страдания поради затворничество или изтезания, или пък такива, които са неотделима част от живота в дома, семейството, страната, задължения с децата. Ние не сме призвани за това и едва ли ще бъдем, освен ако Бог не допусне да се върнат времената на гоненията. В момента не познавам писател с английско име, който да е писал за самоотричането на обикновен и понятен език и творбата му да е разбираема от средния човек; а казаното от него да е валидно за малките неща, които изживяваме всеки ден. Липсва подобен труд, и то при положение, че на всяко стъпало на житейската ни стълбица изникват пречки пред благодатта и растежа в нея; причината е, че още в началото не сме се отрекли от себе си и не сме вдигнали кръста си.

За да запълня тази празнота, ще се опитам да покажа, първо, какво означава за един човек да се отрече от себе си и да вдигне кръста си; второ, че причината той да не е пълноценен ученик на Христа е винаги в липсата на абсолютно отричане от себе си.

I. 1. Какво значи да се отрече човек от себе си и да носи кръста си всеки ден? Това трябва непременно да се обмисли и разбере повече от всичко друго, защото точно тук се явява най-голямата съпротива. При споменаването на самоотричането цялата ни природа се вдига на крак в самозащита. Светът, и с него човекът, който се остава да бъде воден от природата, а не от благодатта, се възмущават дори при изричането на думата. Големият враг на душата ни, който добре знае значението на самоотричането, не може да не организира съпротива. Но това не е всичко: дори хора, които в определена степен са отхвърлили робството на дявола и особено в последно време са изпитали истинското дело на благодатта в сърцата си, все пак не са приятели на това най-важно учение на християнството, макар че техният Господ така набляга на него. Поради това някои от тях са така дълбоко и напълно невежи, като че ли в Библията не е казана и дума по въпроса. Други са още по-далеч от него, като несъзнателно отправят силни упреци срещу самоотричането. Такива те са възприели от формалните

християни, от хора с плътски речник и приятно поведение, на които не липсва благочестие, но са отречени от силата му; не им липсва религиозност, но не и дух. Но няма ли все пак някои между тях, които нито практикуват самоотричането, нито го препоръчват на другите? Ти зле познаваш хората, ако се съмняваш в това. Има цели групи от хора, които са срещу него, само дето не са му обявили война. За да останем в Лондон: погледнете цялата група на привържениците на предопределението, които поради милостта Божия наскоро излязоха от мрака на природното си състояние в светлината на вярата. Тези хора пример ли са за самоотричане? Колко малко от тях твърдят, че биха практикували такова нещо! Колко малко от тях го препоръчват на другите и се радват на ония, които се отричат от себе си! Не представят ли те това в най-отблъскваща светлина, като че ли то е стремеж към оправдание чрез дела или въздигане на собствената праведност? И колко охотно се обединяват в един хор антиномисти от всякакъв вид, от нежните хернхутци до шумните кресльовци, причислявайки себеотричането към “законничеството” и “пропагандиране на правда чрез дела”! Затова ти, ако не си здраво вкоренен в Бога, си подложен на постоянната опасност да бъдеш осмян, одуман поради едно важно евангелско учение от лъжливи учители или лъжливи братя (които повече или по-малко са се откъснали от простотата на Евангелието). Поради това чети, моли се усърдно и следвай Христа, за да се напише на сърцето ти от Божия пръст истината, която никога не може да се изтрпе.

2. Но що е самоотричане? Как да се отречем от себе си? И откъде идва необходимостта за това? Отговарям: Божията воля е върховното, непроменимо правило за всяко разумно същество. Тя обвързва със същата сила и всеки ангел на небето, и всеки човек на земята. Тя не може да бъде нищо друго, защото това е естествената последица от отношенията между творение и Творец. Но ако Божията воля за нас е върховният закон във всяко отношение, гали за гребелии или за големи неща, следва неотменимо, че ние не бива да следваме собствената си воля никога. Ето защо тук е същността и основанието за самоотричането.

Същността му е: да се откажем от своята воля и да следваме Божиата от убеждението, че тя е единственият закон за нас. Причината е: ние сме творения на Бога, Той ни е направил (Пс. 100:3).

3. Това основание за себеотричането трябва да важи и за Божиите ангели в небесата, и за човека, излязъл от ръката на Твореца си така чист и невинен. Но друго основание произтича от положението, в което сме всички след грехопадението. Всички ние сме “родени в нечестие и зачатни в грях” (Пс. 51:5). Природата ни е изцяло покварена – и силите, и способностите ни. И волята ни, покварена като всичко друго, е притисната да се поддаде на развалата у нас. От друга страна, Божиата воля е ние да устояваме на тая развала – не само в някои ситуации, а постоянно и във всичко. Затова тук е основанието за постоянното и всеобхватно отричане от себе си.

4. Другояче казано: Божиата воля е една пътека, водеща директно до Бога. Човешката воля, някога вървяла успоредно с нея, сега е различна пътека, не само друга, а съвършено противоположна. Тя води далеч от Бога. Така че ако вървим по едната, сме принудени да оставим другата. Не можем да вървим по двете. Наистина, човекът с боязливо сърце и слаби ръце може да върви по двете, едно след друго. Но той не може по същото време да върви и по двете, не може да следва и Божиата воля, и своята. Трябва да избере между тях: или да се отрече от Божиата воля и да следва своята, или да се отрече от себе си, за да следва Бога.

5. Несъмнено приятно е за известно време да следваме своята воля, като при всеки удобен случай отстъпваме пред покварата на природата си. Дори ако само в един пункт я следваме, с това укрепваме още повече своеволието си и покваряваме природата си още повече. Както при чревоугодничеството, когато се наслаждава небцето ни – сладко ни е, но това поражда болест, а дори и смърт.

6. Така че да се отречем от себе си означава да се отречем от волята си, когато тя не съвпада с Божиата, колкото и да ни е неприятно. Означава да се отречем от всяка наслада, която не идва от Бога и не води към Него. Означава, накрая, отклоняване от приятната, украсена с цветя пътека, но пълна с отрова и опасности.

7. Всеки, който желае да следва Христа и иска да Му бъде ученик, не само трябва да се отрече от себе си, но и да вдигне кръста си. Кръстът – това е всичко, което върви против волята ни, което не харесва на природата ни. Така вземането на кръста отива малко по-далеч, отколкото самоотричането. Качва се по-горе и е тежка задача за плътта и кръвта, понеже е по-лесно да се откажем от удоволствието, отколкото да понасяме болката.

8. Ако по Божията воля тичаме по попрището си, пред нас се изправя един кръст. Той не само не ни радва, а ни носи болка, противоречи на волята ни, не се нрави на природата ни. Какво да правим? Трябва ясно да решаваме: или да “вдигнем кръста си”, или да се отклоним от Божия път, от святата Божия заповед, да свърнем назад към вечното проклятие.

9. За да излекуваме повтарящата се, лошата болест, която всеки носи на този свят, често е необходимо да си извадим дясното око (Мат. 5:29), да си отсечем едната ръка. Така болезнено е или онова, което трябва да направим, или единственото средство да направим това: раздялата с вредните страсти, с необузданите пожелания или с техния обект; без това те никога няма да бъдат изкоренени. Да се изкорени едно влечение или страст по този начин, ако то е дълбоко вкоренено в душата, е като отсичане с меч – той разделя душата и духа, ставите и мозъка” (Евр. 4:12). Господ хвърля душата в очистителен огън, за да прегори всяка шлака. Това на практика е кръст, болезнено е и не може да не е така. Душата не може да бъде разсечена безболезнено, не може да бъде обгорена без болка.

10. От друга страна, средството да се изцели болната от греха душа, да се премахне вредна страст, да се уталожи порочно желание често е болезнено не поради средството, но и поради естеството на болестта. Когато Господ казва на богатия момък: “Иди, продай имота си и дай на сиромасите” (Мат. 19:21), ни става ясно защо последният си отиде натъжен. Той по-охотно се раздели с надеждата си за небето, отколкото със земното си притежание. Не можеше да се реши да вдигне кръста си. Всеки християнин ще бъде призван “да вдигне кръста си”.

11. Вземането на кръста се различава от носенето му. С право

може да се каже за нас, че си носим кръста, ако смирено устоим на онова, което ни се връчва не по наш избор.

12. Затова за всеки Христов последовател е нужно както да вдигне кръста си, така и да го носи. Всъщност в известен смисъл той не е само негов. Той го носи с мнозина други, защото никой не бива изпитван повече от това, което други са носили (1Кор. 10:13). Други вече са го носили. Но в определена степен, ако се обмислят всички обстоятелства, това е негов кръст, само негов. Бог му го е приготвил, Бог му го е дал като знак за любовта си. И ако го вземе като такъв – разбира се, след като е приложил всички средства, на които ни учи християнската мъдрост, за да избегнем бедствието – той е като глина в ръцете на гърнчаря. Този кръст му е предвиден за благото му, като Бог ще определи интензивността, времетраенето, начина на изпитване и всички други обстоятелства.

13. Във всичко това можем лесно да схванем, че нашият Господ действа като лекар на душите, “за наша полза, за да участваме в Неговата святост” (Евр. 12:10). Ако при изпитанието Той причинява болка на раните ни, това е само с цел те да се излекуват. Бог изрязва разваленото и нездравото, за да предпази здравото. И ако ние предпочитаме да се лишим от една своя част, отколкото от цялото си тяло, колко повече би трябвало в преносен смисъл да си отсечем гясната ръка, отколкото цялото ни тяло да отиде в ада!

14. Така че виждаме ясно какво значи и защо е нужно да поемем кръста си. Това не включва “самобичуване” (както някои смятат), при което буквално си късаме плътта, носим вретинище или железен пояс, или вършим нещо друго, увреждащо физическото ни здраве (макар че не знаем какво снизхождение ще покаже Бог спрямо хората, които от незнание правят подобни неща), а приемане на Божията воля, макар че е обратна на нашата; избор на лечебно, макар и горчиво лекарство; доброволно поемане на временно страдание от произволен вид и степен, ако това е нужно пряко или косвено за вечното ни блаженство.

II. 1. Второ, искам да покажа, че винаги недостатъчното себеотричане или готовност да вдигнем кръста си е причина да не бъдем пълноценни последователи на Христа.

Истина е, че причината понякога може и да е в липсата на благодатни средства: слушане на истинното Божие слово, проповядвано със сила; тайнствата или християнското общение. Но ако те не липсват, голяма пречка за нас да не приемаме Божията благодат или растем в нея е в това, че не сме се отрekli от себе си и не сме вдигнали кръста си.

2. Нека вземем примери, за да обясним това. Един човек чува Словото, което може да спаси душата му. Той е много доволен от чутото, признава го за истина и донякъде е обладан от него. Но си остава “мъртъв в греховете и престъпленията си” (Еф. 2:1), безчувствен и спящ. Защо е така? Защото не иска да се раздели с любимия си грях, макар че сега знае, че той е мерзост пред Господа. Дошъл е да слуша, но е изпълнен със страсти и несвяти желания, с които не желае да скъса. Затова Словото не упражнява дълбоко въздействие върху него, сърцето на този човек е кораво. Това означава, че той е още безчувствен и спящ, понеже не иска да се отрече от себе си.

3. Да приемем, че въпросният брат се събужда от сън и очите му леко се отварят. Защо се затварят отново така бързо? Защо той заспива отново в смъртен сън? Защото пак се поддава на любимия си грях, пие пак от приятната отрова. Затова е невъзможно в сърцето му да се отпечата трайно впечатление. Той отново пада в безпаметния си унес, защото не иска да се отрече от себе си.

4. Но не при всички е така. Има много примери за хора, които веднъж са се събудили и не заспиват повече. Впечатленията, които са получили, не изчезват; не само са дълбоки, но и трайни. И все пак мнозина не са намерили онова, което са търсили; тъжни са и няма утеха за тях. Защо е така? Защото не принасят плодове, съответстващи на покаянието (Мат. 3:8). Не са престанали да вършат зло и не са започнали да вършат добро, понеже не са получили съответната благодат. Не оставят греха, който ги заплита постоянно, който произтича от средата, възпитанието или професията им. Или пренебрегват заради някои неприятности доброто, което биха могли да вършат и знаят, че трябва да вършат. Това значи, че те не са дошли до вярата, понеже не са се отрekli от себе си и не са вдигнали кръста си.

5. Но този човек е приел небесния дар (Евр. 6:4). Вкусил е “великите дела, които въвеждат бъдещия век”. Видял е “Божията слава в лицето Христово” (2 Кор. 4:6). Божият мир, по-висок от всеки разум, е пазил сърцето и мислите му, Божията любов е била изляна в него чрез дадения му Свети Дух. Въпреки това е слаб, колкото всеки друг. Намира отново удоволствие в нещата от този свят, повече гледа на видимите неща, отколкото на невидимите (2 Кор. 4:18). Очите на разума му пак са затворени, така че не може да види Невидимия (Евр. 11:27). Любовта е охладняла, Божият мир не владее вече сърцето. Нищо чудно, защото човекът пак е отстъпил пред дявола и е потиснал Светия Дух. Пак си позволява глупостта да извърши някой любим грях – ако не с дела, поне вътре в сърцето си. Дал е място на гордостта, гнева, желанията, своеволието си. Или не е “разпаднал гарбата”, дадена му от Бога. Дал е път на духовната леност, не си дава усилието да се моли в Духа на всяко време, да е постоянен и неуморен (Еф. 6:18). Това означава крушение на вярата, защото не е било налице отричането от себе си и ежедневно носене на кръста.

6. Но може би вярата не е отишла на дъното, защото човекът още има определена степен на дух на осиновление, който свидетелства заедно с неговия дух, че е Божие чадо (Рим. 8:15). Наистина, вече не върви към съвършенство, не гладува и не жадува за правдата, не се стреми да е подобен на Бога и да пъхти по Него, както еленът пъхти за водни потоци. Често е уморен и слаб духовно, клати се между живота и смъртта. Защо е така? Само защото е забравил думите: “вярата се усъвършенства от делата” (Як. 2:22). Не прилага старание, за да върши делата Божии. Не се моли постоянно, сам или с други; не е постоянен в Господната трапеза, в слушането, в размишлението, в поста и духовните разговори. Даже и да не е изоставил напълно тези благодатни средства, не ги използва пълноценно. Или не е усърден в дела на милосърдие и благочестие, не върши добро с всички сили, дадени му от Бога. Не служи пламенно на Господа, като върши добро на хората. Защото не се моли постоянно. Защото във времена на суша това за него означава болка и потиснатост. Не слуша при всяка възможност, понеже сънят е сладък, понеже времето е студено,

тъмно или гъждовно. И защо не напредва в добротворството? Защото не облича голите и не храни гладните, ако парите не му стигат за собственото му облекло и не обича да се носи скромно. Освен това посещението при болни или затворници е свързано с неприятни усещания. Така се отнася и с всички други дела на духовно милосърдие, особено с изобличаването. Може би е изобличил ближните си, но понякога се бои, че ще стане за смях или ще изпадне в неудобно положение. По тази причина или заради някоя друга той изоставя някои, ако не и всички дела на милост и благочестие. Затова вярата му не е свършена, не може да расте в благодатта, защото не иска да вдигне кръста си и да го носи всеки ден.

7. Следва очевидно, че: Недостигът на самоотричане или нежеланието за носене на кръста винаги води дотам, че човек не следва своя Господ от цяло сърце, че не е ученик на Христа. Това е и причината мъртвият в греховете си да не се събуди, даже да му свириш с тръба в ухото. Това е причината току-що пробудилият се човек да не приеме дълбоко и трайно познание. Това е причината и за това оня, който дълбоко и трайно е познал греховете си, въпреки това да не желае прошка за тях. Това е причината някои, които са приели небесния дар, да не го запазят, а да претърпят крушение на вярата, а други, макар и да не паднат в проклятие, все пак да са слаби и безсилни и да не достигнат целта, “наградата на горното от Бога призвание в Христа” (Фил. 3:14).

III. 1. От гореказаното може да се направи изводът, че хората, които открито или прикрито, пряко или косвено, публично или насаме противоречат на учението за себеотричането и за ежедневното носене на кръста, не познават нито Словото, нито Божиата сила! Те нямат представа за стотиците стихове от Библията, които говорят за това, както и понятие за общия смисъл на Божието откровение. Напълно непознат им е истинският, действителен християнски опит, начинът, по който Святият Дух и днес действа в човешките сърца. Те могат да говорят високо и самоуверено (естествен резултат от невежеството), сякаш са единствените хора, които разбират Божието слово и опита на Божиите чада. Но душите и им във

всяко отношение са празни; претеглени са и са намерени за недостатъчни.

2. И второ, което следва: Става дума за причината не само отделни личности, но и цели общности от хора, които някога са били горящи светилници, да загубят виделината и топлината си. Ако те не са ненавиждали това скъпоценно учение на Евангелието и не са му се противопоставяли, поне са отказвали да му отдават известна почит. Ако не са повтаряли трикратно: “Ние потъпкваме под нозете си всякакво себеотричане и го предаваме на унищожение!”, то поне не са оценявали точно неговото важно значение и не са си дали и най-малко усилие да го спазват. “Мистиците учат, че трябва да се отречем от себе си” – е казал един човек. Не, боговдъхновените писатели учат това! И сам Бог учи всяка душа да се отрече от себе си, всеки, който слуша Неговия глас.

3. Третото нещо, което можем да научим, е: не е достатъчно един служител на Евангелието да не се противопоставя на учението за себеотричането и да не казва нищо за него. Да, той не изпълнява задоволително дълга си, дори ако казва няколко добри неща за това учение. Ако истински желае да бъде чист от кръвта на всички хора, този човек трябва да говори за него често и подробно. Трябва да изтъква неговата неотменимост по най-ясен и прозрачен начин. Да го вътпява с всичките си сили, по всяко време и на всяко място. Да дава “заповед след заповед, правило след правило” (Ис. 28:10). Така ще има съвест, свободна от обвинения; ще спаси душата си и душите на своите слушатели.

4. Накрая: погрижете се учението за себеотричането да се установи в душите ви за ваше добро. Мисли върху него, ако искаш да видиш благо, скътай го в сърцето си! Погрижи се не само да го разбираш, но и да си го припомняш до края на живота си! Призови Силния да ти даде сила, за да започнеш да го изпълняваш веднага щом си го разбрал. Не отлагай, но стори това още сега, в този час! Осъществявай го навсякъде, при всяка от хилядите възможности, които ти се предлагат във всички ситуации на живота. Изпълнявай го ежедневно, без прекъсване, от момента, в който си сложил ръка на ралото, и остани в него, до края, докато духът ти се върне при Бога!

Въведение към проповед 49

Лекарството против злословия

Поводът за тази проповед вероятно е в опита от осъдително говорене в общностите. Формалното задължение на братята Уесли и още 11 проповедници от 29.1.1752 г. е последица от това явление. Една седмица по-късно е държана настоящата проповед; в същата година Уесли говори още поне девет пъти срещу злословието, а през 1753 г. и 1758 г. по още веднъж. Изследователят на Уесли Алберт Аутлър предполага, че благодарение на тази концентрирана негова атака той счита за необходимо чак през 1786 г. да проповядва на тази тема. Подобни изложения на това, което откриваме в настоящата проповед, все пак се съдържат в съкратен вид в неговата втора проповед върху Проповедта на планината.

Поводът за проповедта дава да се разбере, че Уесли говори върху текста от Матей, 18 глава, който има предвид не някакъв определен грях, а греха въобще, стеснявайки го до греха на злословието, и към него прибавя един стих от “великия апостол” Павел – Рим 3:2. При това още отначало дава да се разбере какво има предвид под греха на злословието: да кажеш нещо лошо за лице, което отсъства – независимо от това дали казаното е вярно или не. Той много нагледно описва основанията, които са довели до разпространяване на този лош навик (2-4), и обозначава неговата подвеждаща сила именно върху благочестивите хора: “Ние служим на дявола от чисто усърдие по Бога. Само за да накажем злото, ние извършваме тази злина” (4). Толкова по-бдително и решително трябва да се избавят християните от нея.

Пред лицето на това предупреждение ние бихме могли да изведем – по мнението на Уесли, погрешно – заключение и да мълчим относно очевидни грехове на нашите ближни. Така бихме се измъкнали от изкушението да злословим и да не подтикваме никого към това. Защото верният път към справянето с неправдата,

която става пред очите на всички, е показан от Исус с думите, предадени от Матей. На тълкуването на тези думи е посветена главната част (откъси I-III) от проповедта.

В самото начало на първа част внимателният читател забелязва, че текстът на проповедта е разширен; ако там се казва: “Ако ти съгреси брат ти...”, то Уесли като че ли го променя, казвайки: “Ако ти видиш или чуеш, че един съхристиянин върши неоспорим грях, така че да е невъзможно да се съмняваш в този факт...” С това проповедникът – изглежда без да осъзнава – се намира по-близо до автентичния библейски текст, отколкото използваният от него превод на крал Джеймс. Думата “ти” (на тебе) според изследванията на новозаветните специалисти е по-късна добавка, което ограничава мисълта на Исус. “Трябва да се внимава – пише Едуард Швайцер в своя коментар на Матей – че става дума за греха изобщо, а не за прегрешение спрямо някой, който смърдя друг. Така че на всеки ученик на Исус е възложена отговорност за всеки брат”.

Първата част по впечатляващ начин показва какво има предвид Уесли за отношенията между хората именно в трудни ситуации: те трябва да бъдат подчинени на любовта. Точно защото при наставянето на хора, които с поведението си са се провинили, лесно може да се промъкне надменността и себеправедността, е нужна висока способност за вживяване, за да не объркаме поръчението, дадено ни с Исусовите думи, с личните (дори и благородни) интереси. Затова който се готви да поеме една такава задача на наставничество, ще има полза предварително да прочете стъпка по стъпка тази проповед и да размишлява върху нея.

Който се чувства твърде претоварен да води директен разговор, все пак трябва да си поеме отговорността и или да помоли някой да го замести, или да напише писмо – само че не анонимно, както постоянно се случва и в християнската общност. Защото да напътства другите трябва само оня, който е готов да понесе болките от един такъв процес.

Какво следва, ако разговорът между двамата не довежда до целта, описват принципно втора и трета част. Както и да изглеждат стъпките в единичните случаи, винаги любовта трябва

да е водещата (II, 2). Все пак винаги трябва да се внимава, че втората крачка не бива да се прави преди първата и третата – преди втората. При всички действия е важно човекът, изобличаван в погрешно поведение, да има възможността да изложи пространно своите виждания и основания за действията си. С това Уесли предлага направо модерни методи (напр. в II, 3).

Това уважение пред провинилия се е нужно и тогава, когато той не се вслуша и в църквата и затова се счита “като бирник и езичник”. И тогава важи, че: “Ти все още му дължиш искрено и сърдечно благоразположение, учтивост и служение с любов и човечност” (III, 3).

След като Уесли е изложил необходимостта от наставление в любов, той се връща накрая към предупреждението срещу злословието. Оплаква се (III, 4), че и в християнството, в областта на реформираното християнство, не се уважава задължението на наставничеството, напротив, злословието под благочестиви предлози и вслушването в такова злословие са широко разпространени. След това напомня задължението на методистите: “Направи това за белег на един методист: той не критикува никого зад гърба му. По този плод ще го познаеш”. Тогава и в този аспект любовта би могла да стане определяща сила и неизменен мащаб на всяко действие.

ЛЕКАРСТВОТО ПРОТИВ ЗЛОСЛОВИЯ

“И ако ти съгреши брат ти, иди, покажи вината му между тебе и него самия. Ако те послуша, спечелил си брата си. Но ако не те послуша, вземи със себе си още един или двама и от устата на двама или трима свидетели да се потвърди всяка дума. И ако не послуша тях, кажи тогава на църквата: че ако не послуша и църквата, нека ти бъде като езичник и бирник.”
(Мат. 18:15-17)

1. “ Не злословете!” – казва ни великият апостол (Тим 3:2). Тази заповед е също така важна, както и “ Не убивай!” Но кой, даже и измежду християните, я спазва? Даже колко малко хора я разбират? Що е злословието? То не е, както някои считат, същото като лъжата или клеветата. Всичко казано от човека може да бъде истинско като Библията, и все пак да е злословие. Защото злословието не е ни повече, ни по-малко от това да кажеш нещо лошо за отсъстваща личност; да разкажеш нещо, което някой е казал или сторил, докато го няма. Например, видял съм някого пиян или съм го чул да кълне и ругае и разкажа това в негово отсъствие-това е злословие. Изразът ”говоря зад гърба” е много точен. Между това и клюкарството няма съществена разлика. Ако го правим меко и тихо (може би под прикритието на благоразположеност към обсъжданата личност и свързано с надеждата, че казаното вероятно не е толкова лошо), то се нарича “шушукане” (2 Кор. 12:20). Но както и да става, въпреки различните обстоятелства, същността е все една. Това, което правим, е злословие. То означава,

че потърпкваме заповедта “не злослови”, когато обсъждаме с трето лице грешките на някого, който не присъства и не може да изкаже мнението си.

2. Колко разпространен е този грях във всички кръгове на обществото! Големци и обикновени хора, богати и бедни, мъдри и глупави, учени и неучени го практикуват масово! Хора, различни във всички други отношения, тук са еднакви. Колко малко могат да засвидетелстват пред Бога: “Чист съм от тази работа, имал съм тази стража на устата си и съм опазил вратата на устните си” (Пс. 141:3). Къде може да се чуе по-дълъг разговор, без да прозвучи някое злословие? И това дори при хора, иначе боящи се от Бога и искрено стремящи се да имат чиста съвест пред Него и хората.

3. Именно разпространението на този грях прави трудно освобождаването от него. Понеже той ни обгражда отвсякъде, сме в опасност да бъдем завлечени като от буря, ако не сме постоянно с ясното съзнание за дебнещата ни опасност. От тази гледна точка, така да се каже, цялото човечество прави заговор против нас. Неговият пример се промъква у нас – и ние не усещаме как – и неволно започваме да му подражаваме. Освен това този грях е близо до нас не само външно, но и вътрешно. Едва ли има и една зла възбуда у човека, която да не се задоволява от злословието и която да не ни влече към него. То задоволява нашата гордост – да разказваме за ония грешки на другите, които сами ние допускаме. Даваме свобода на своя гняв, злоба и други лоши чувства, говорейки враждебно за хора, които са ни разгневили. В много случаи хората робуват на своите “глупави и вредни страсти” (1 Тим. 6:9), като разказват за греховете на своите близки.

4. Толкова трудно е да избегнем злословието, защото то често ни сполита под някакъв претекст. Думите ни се пораждат от благородния и великодушен гняв, за щастие, не го наричаме “свят” (срещу бедните грешници! Съгрешаваме от омраза срещу греха. Служим на дявола от чиста ревност за Бога! Предприемаме това зло само за да накажем злото. Така “всички лоши страсти оправдават себе си”, както е казал някой, и ни се пробутват под маскировката на святостта.

5. Но няма ли все пак път, за да избегнем тази клонка? Разбира

се, има един. В горните думи нашият Господ е посочил един ясен път. Никой, който върви решително и доверчиво по него, няма да се поддаде на злословие. Това правило е или непогрешимо превантивно, или сигурно лечебно средство срещу него. В предните стихове Господ е казал: ”Горко на света поради съблазните!” (Мат.18:7). Неописуемо зло се влива в света от този извор на несвятост (”съблазни” са всички неща, чрез които човек бива отклоняван от Божия път или бива възпрепятстван от него). ”Неуизбежно е да не дойдат съблазните – това е същността на нещата, в природата им: слабостта, глупостта и злото у човека.” Но горко на онзи човек, чрез когото съблазнител дохожда”- добавя Господ. ”Ако те съблазни ръката ти или ногата ти”, ако най-ценната наслада, най- обичаният или най- полезният човек отклоняват от пътя или те бавят, ”отсечи” това и го хвърли от себе си. Но как да предотвратим някой да не ни стане пречка или ние да не станем пречка на някого? Особено ако виждаме, че някой живее в неправда? Нашият Господ ни учи на нещо много просто с цел да избягваме съблазните като злословието. ”Ако ти съгреси брат ти, иди покажи вината му между тебе и него самия. Ако не те послуша, вземи със себе си още един или двама и от устата на двама или трима свидетели да се потвърди всяка дума. И ако не послуша тях, кажи това на църквата; че ако не послуша и църквата, нека ти бъде като езичник и бирник”.

I. 1. ”Ако ти съгреси брат ти, иди покажи вината му между тебе и него самия”. Най- добре е това правило да се изпълнява по възможност буквално. Щом виждаш със собствените си очи, чуваш с ушите си как един твой брат и християнин съгрешава неоспоримо, задачата ти е ясна: използвай първата възможност и иди при него. И ако той не се закорави, ”покажи вината му между тебе и него самия”. Наистина, човек трябва да внимава много да го направи в правилния дух и по правилния начин. Дали назиданието има полза зависи много от духа, в който бива налагано. Затова не забравяй усърдно да се молиш на Бога твоего наставление да стане със смирен дух, с дълбоко и всепроникващо убеждение, че само Бог така ще обърне нещата, че от този разговор да излезе нещо добро.

Моли се той да опази сърцето ти, да просветли разума ти и да ти вложи такива думи в устата, които би благословил с удоволствие. Внимавай да говориш благо и смирено, защото “човешкият гняв не върши Божията правда” (Яков 1:20). Ако брат ти е паднал в прегрешение, той не може да се възстанови чрез нищо друго, освен с “кротък дух” (Гал.6:1). Ако е опърничав срещу истината, този човек може само с помощта на благостта да бъде докаран до нейното осъзнаване. Така че говори в духа на чувствителната любов, която “много води не могат да угасят” (Пес.8:7).

Любовта, която не се оставя да бъде победена, побеждава всичко. Кой може да опише мощта на любовта? Затова увери брата си в своята любов към него. С това ще насипеш жар на главата му (Рим.12:20).

2. Но внимавай също начинът ти на говорене да съвпада с Евангелието. Избягвай в изгледа и жестовите, в думите и тона ти да има някакъв привкус на гордост или самодоволство. Сериозно отстранявай всяко наставничество или осъдителност, всичко, което прилича на превъзнасяне или високомерие. Пази се от най-малкия белег на пренебрежение, важничене или презрение. Също така грижливо предотвратявай всякаква следа от гняв. Дори когато говориш съвсем сериозно, не отправяй упреци и нараняващи обвинения, направи така, че да се забелязва само огънят на любовта. Преди всичко не показвай и намек за омраза или враждебност, никакво огорчение или лошо настроение. Поведението и езикът ти да бъдат приветливи и благи, така че всичко да се определя от сърдечната любов. Въпреки това тази приветливост не бива да ти попречи да говориш сериозно и проникновено – ако може, с думи от Божието слово (защото другите нямат тяхната сила) и винаги под погледа на Този, Който ще дойде да съди живите и мъртвите (2 Тим.4:1).

3. Ако нямаш никаква възможност да говориш с брата си лично или той ти се изплъзва, можеш да възложиш това на някой посредник – общ приятел, на чиято мъдрост и честност можеш да имаш пълно доверие. Една такава личност, в която духът на гореописаните изисквания може да говори от твое име, може да постигне същата цел и да осъществи в голяма степен служението,

което ти не можеш да осъществиш. Но пази се от изкушението да избягваш кръста си, оправдавайки се с липсата на възможности. Пази се също от това да донесеш брат ти да се изплъзва, без да си опитал да го хванеш натясно. Много по-добре е лично ти да говориш с него. Но по-добре е да използваш посредник, отколкото да се откажеш от разговора. Този път е по-добър, отколкото ако няма никакъв.

4. Но какво да се прави, ако нито можеш да говориш лично, нито да намериш доверена личност? В такъв случай не остава друго, освен да пишеш. При определени обстоятелства това дори е най-добрият начин за изразяване. Имам предвид, ако въпросната личност притежава бурен темперамент, така че трудно да понася напътстване от някой, който е равен или по-нископоставен от нея. Но в писмен вид назиданието може да бъде така смекчено и изразено, че да е далеч по-лесно за понасяне. Освен това много хора могат да прочетат нещо, което иначе не биха могли да изслушат. При това гордостта им не е така дълбоко засегната, честта им не е така наранена; а и ако веднъж не обърнат внимание на нещо, могат пак да го прочетат и едва тогава сърцето им да бъде засегнато от изложението. Щом твоят подпис е положен, писмото има почти същата стойност, сякаш си водил личен разговор. Но винаги трябва да си пишеш името, освен ако няма сериозна причина против това.

5. Трябва да се обърне внимание, че нашият Господ ни нарежда да направим крачка към ближния си без никакво ограничение, но и да сторим това преди всичко останало. Никакво отлагане, никакъв друг избор. Това е пътят! Той наистина ни препоръчва две по-нататъшни стъпки, но те трябва да са едва след първата; никоя от тях не бива да я предшества. Да направим нещо друго или да не направим нищо е еднакво непростимо.

6. Не мисли да се извиняваш, че си тръгнал по някакъв друг път, с това: ”Та аз не съм говорил с никого, понеже бях така обременен и не можех да говоря”. Бил си обременен! Нищо чудно! Трябва да си такъв, щом ”съвестта ти е прегоряла” (1 Тим.4:2). Защото си бил обременен от един греховен товар, от непокорство спрямо една такава ясна заповед на Бога. Трябвало е веднага да

отидеш при брата си и да му покажеш вината му. Ако не си го направил, как няма да си обременен (освен ако сърцето ти не е напълно закоравяло), щом потъркваш Божията заповед и мразиш брата си в сърцето си? Какъв път си намерил, за да се разтовариш? Бог те наказва заради греха на бездействието, понеже не си посочил грешката на брата си. И ти се успокояваш, че сам си бил в грях: разказваш на брата си презрешението на някой друг. Ако облекчението се изкупува чрез грях, това е висока цена. Надявам се да не намериш облекчение и да се натоварваш все повече, докато не отидеш при брат си и нищо друго.

7. Познавам само едно изключение от това правило: в особен случай може да е нужно да бъде обвинен някой отсъстващ виновник, за да бъде някой невинен спасен. Например, известно ти е, че някой иска да отнеме имуществото или живота на своя ближен. Възможно е изпълнението на това намерение да бъде предотвратено, ако изложеният на опасност бъде незабавно уведомен. В този случай горното правило е извън сила. Тук е разрешено и дори задължително да говорим лошо за отсъстващ, за да предотвратим злото. Но при това не забравяй, че по природата си злословието е смъртоносна отрова. Ако си принуден понякога да го използваш като лекарство, прави го със страх и трепет. Защото отровата е толкова опасна, че само голяма нужда я оправдава. Използвай я възможно най-рядко, само в случай на необходимост; прави това само в такава степен, колкото да се избегне някакво престъпление. Във всички други случаи ”иди при брата си и му покажи вината”.

II. 1. Но ако той не те послуша? Ако се отплаща със зло за доброто?

Ако се разгневи, вместо да се отвърне от грешката си? Ако те изслуша, но не се покае и продължи по лошия си път? Трябва да сме наясно, че в много случаи ще стане точно така. И най-нежното, най-меко изобличение често остава без резултат. Но благословението, което сме приготвили за другия, ще остане за нас. Какво да правим тогава? Нашият Господ има ясно и недвусмислено указание: ”Вземи със себе си още един или двама”. Това е втората крачка. Вземи един или двама от хората, за които знаеш, че са

пълни с любов, които обичат Бога и ближния. Внимавай да не са високомерни, а смирени. Трябва да са благи и кротки, ненавикнали да “въздават зло за зло и хула за хула, а да благославят” (1 Петр.3:9). Вземи разумни хора, въоръжени с мъдрост от горе, непредубедени, непартийни, безпристрастни. Обърни внимание тези хора да са уважавани като личности и характери; ако са почитани от братя, при когото ще ходите, те са за предпочитане пред други.

2. Във всеки случай любовта ще е начинът на поведение, който ще се определи според обстоятелствата. Не може да се предпише поведение, което да е уместно за всички случаи. Може би трябва да се посъветват тези свидетели, преди да пристъпят към действие, да обяснят с любов на братя, че не хранят никакъв гняв или предубеждение към него и че идват при него само от принципно благоразположение и това ги е накарало да се захванат със случая. За да стане това още по-ясно, те биха могли отначало спокойно да изслушат повторението на твоя разговор с братя ти, включително онова, което той е казал в своя защита, и едва тогава да се търси избор на решение. След такова начало те биха били в състояние да осъществят по-нататъшните действия, така че да има потвърждение от двамата или трима свидетели и с помощта на техния авторитет нещата да бъдат ясно установени.

3. В следване на тази цел не биха ли могли те, първо, накратко да повтарят твоите думи и отговора на братя ти; второ, да проумеят, изяснят и потвърдят дадените от теб обосновки; трето, да наблегнат на твоя укор по-настойчиво с указанието, че той е приятелски и нужен? Накрая не биха ли могли да изострят още дадените от теб съвети и предупреждения? Ако е нужно, накрая да обобщят още веднъж целия разговор.

4. С оглед на тези, както и на други правила, трябва да сме наясно, че нашият Господ не ни предлага два пътя. Не ни дава избор, а ясно ни заповядва да правим това и нищо друго. Също ни предписва кога трябва да бъде сторено то: нито по-рано, нито по-късно, а след като сме направили първата стъпка и преди да направим третата. Само в този период имаме правото да направим деянието на братя си известно на хората, които ще ни помагат да изявим братската си любов към него. Но да се пазим от

разгласяване пред други хора, преди да сме направили първите две стъпки. Ако ги пропуснем или направим нещо друго, тогава чудно ли ще е, че все още се чувстваме обременени? Та ние сме грешни пред Бога и ближния си. Както и да разкрасяваме действията си, ако все още имаме съвест, то грехът ни ще ни намери и ще натовари душите ни.

III. 1. За да ни уведоми добре за тази важна работа, нашият Господ ни е дал трето указание: “Ако не послуша и тях, кажи това на църквата”. Това е третата крачка. Тук главният въпрос е как да се разбира думата “църква”. Целият контекст е така ясен, че не остава място за двоумение. Ти не можеш да кажеш на цялата църква, носеща името “англиканска”; и ако го направиш, това няма да служи за християнски цели; поради това значението на думата е друго. Ти не можеш също да го кажеш на всички хора в Англия, с които си пряко обвързан. И това няма да е от полза за никого. И това не е значението на думата. Няма никаква полза грешката на един член от църквата да се разтръбвява на всички църкви и общности, които съществуват в Лондон. Нужно е да го кажеш на стареите на църквата, надзирателите на онова стаго Христово, към което двамата с брата ти принадлежите и които са натоварени да бдят над душите ви (Евр.13:17). Това трябва да стане в присъствието на засегнатата личност; ако и да е публично, то следва да се изрече с максимална любов и благост, които случаят позволява. Към задълженията на стареите спада да положат грижа за поверената им личност и според тежестта на провинението “да увещава и изобличава с пълна власт” (Тит 2:15). Направиш ли и това, ти си направил всичко, което Божието слово или законът на любовта изискват от теб. Ти вече не си съучастник в неговия грях. Ако брат ти погине, кръвта му ще остане на неговата глава.

2. И тук трябва да се знае, че това е третата стъпка и никоя друга, която следва да направим, и че тя трябва да бъде направена след първите две в правилната им последователност: не преди втората и още по-малко преди първата, освен при някакви извънредни обстоятелства. В някои случаи втората и третата стъпка могат да бъдат направени заедно. В определен смисъл те

могат да са едно и също нещо. Старейт или старейте на църквата могат да бъдат така обвързани с презрелия брат, така че “един или двама свидетели” вече да не са нужни, а това да се направи от него (тях). Може да се окаже достатъчно да съобщиш за случая на старейте веднага след като си отишъл лично при брата си и си направил нужното.

3. Щом си направил това, ти си избавил душата си (Йез.3:19). Не чуе ли той църквата, закорави ли се в греха си, тогава нека бъде като бирник и езичник. Ти повече нямаш никакво задължение към него, освен да го препоръчваш на Бога в молитвите си. Не бива повече да говориш за него, а да го предадеш в ръцете на Господа. Наистина, на него дължиш същото благоволение, което дължиш на всички останали езичници. Дължиш му учтивост и при всеки удобен случай човечност и готовност за служение, произтичаща от любовта. Но не поддържай никакво приятелство, никаква доверчивост и близки отношения с него, понеже той е отявлен езичник.

4. Ако това е правилото, според което живеят християните, тогава къде е страната, в която живеят те? Тук и там можеш да намериш неколцина, които чувстват като задължение на съвестта да живеят по този начин. Но колко невероятно малко са те! Колко тънко са засети по лицето на земята! Къде има общност от хора, които живеят изцяло по този закон? Можем ли да го намерим в Европа или, за да не ходим надалеч, във Великобритания или Ирландия? Боя се, не. Боя се, че трябва напразно да претърсваме Кралството. Горко на християнския свят! Горко на протестантите, на християните на реформацията! Ах, “кой ще стане за мене против злодейците? Кой ще стане с мене против ония, които вършат беззаконие?” (Пс. 94:16). ”Ти ли си Божият човек?” (3 Царе 13:14) Искаш ли чрез Божията благодат да бъдеш един от ония, които не се оставят да ги влече течението? Решен ли си с Божията помощ от този час занапред да имаш “стража на устата си” (Пс. 141:3)? Да се водиш по принципа да не говориш зле за никого? Щом видиш брат си да греши, да отидеш насаме при него и да му посочиш греха? А след това да вземеш един или двама или да кажеш това на църквата? Ако това

е твърдото решение в сърцето ти, тогава научи добре този урок: Не слушай, когато се говори лошо за някого! Ако злото няма слушатели, тогава то няма и да се говори. Не е ли вярна поговорката, че укривателят е като крадеца? Тогава, започне ли някой да говори в обхвата на ушите ти нещо лошо, накарай го незабавно да замлъчи. Запуши ги за гласа на клеветника, колкото и добре да умее той да омайва. Нека нежният глас на уверенията в благоразположението спрямо човека, изпаднал за момента в мрак, да заглушат този шепот! Не допускай да се вслушваш, дори когато клюкарят се оплаква, че се чувства обременен, ако не изкаже това, което знае. Обременен! Наивнико! Щом страдаш от проклетата си тайна като жена, която ражда, иди и се освободи от товара си по предписания от Господа начин. Иди сам при брат си и му покажи вината. После вземи един или двама ваши общи приятели и обсъдете въпроса в присъствието на грешника. Ако няма полза, кажи на църквата. Но ако не искаш да вкараш душата си в опасност, не разказвай на никой друг, нито преди, нито след тези стъпки, освен ако това не е безусловно необходимо за предотвратяването на някакво престъпление. Защо е нужно освен себе си да натоварваш още някого, като го правиш съвиновен за собствения си грях.

5. О, всички вие, които сте “опозорявани заради Христа”, назовани с подигравателното име “методисти”, дано пожелаете в това отношение да дадете пример на тъй наречения християнски свят! Не давайте ухо на злословията, на клеветите! Нека нищо от моя род не излиза от устата ви! Внимавайте да не говорите лошо за някого, а за отсъстващите – само добро. Ако някой желае или без вашето съгласие ви разграничи от останалите, то нека отличителният белег на един методист да бъде: ”Той не критикува никого зад гърба му. По страха от това можете да го познаете”. Какво благословено въздействие на това себеотричане ще усетим в същия миг! Мигът ни ще бъде като река, ако по този начин търсим мира с всички (Евр.12:14). Как ще ни облее Божията любов, ако изразяваме любовта си към своите братя! Какво въздействие ще се окаже върху всички, които са свързани с името на Господ Исус! Как ще се умножава непрестанно братската любов, ако

премахнем такава голяма пречка от пътя си! Тогава всички членове на тайнственото Христово тяло ще се грижат един за друг съвсем от само себе си. “Ако страда една част, всички части страдат с нея, или ако се слави една част, всичките части се радват заедно с нея” (1 Кор.12:26). Всеки ще обича брата си горещо, от сърце (1 Петр.1:22). Но не само това. Какво въздействие ще бъде оказано дори върху дивия, несмислен свят! Колко бързо ще открие той в нас онова, което не е открил между хиляди от братята си, и ще възкликне (като Юлиан Отстъпник пред своите езически придворни): “Вижте ги тия християни, как се обичат един друг!” Главно по този начин Бог ще победи света и ще подготви идването на Своего царство. Това разбираме от впечатляващите думи в молитвата на нашия Господ при последната Пасха: ”И не само за тях се моля, но и за ония, които биха повярвали в Мене чрез тяхното учение, да бъдат всички едно, както Ти, Отче, си в Мене и Аз в Тебе, за да повярва светът, че Ти си Ме пратил” (Йоан 17:20,21). Дано Господ по-скоро установи това време! Той да ни направи усърдни във взаимната любов ”не само с думи, но с дело и в действителност” (Йоан 3:18), както и Христос ни е възлюбил.

Въведение към проповед 50**Правилната употреба на парите**

Тази проповед е сред най-известните съчинения на Уесли и вътре, и извън методизма; както “Бележите на един методист” или проповедта “Икуменическата нагласа”, тя е уважавана и от неметодистки богослови, цитирана и публикувана.

Тази проповед, с която завършва първото издание на Петдесет и трите стандартните проповеди, предлага далеч повече, отколкото заглавието дава да се очаква: тя обобщава някои от най-важните изявления на Уесли за стопанската етика и за християнския стил на живот. Това, че между 1741 г. и 1758 г. проповядва най-малко 27 пъти върху този текст (Лука 19:9) и че до старостта си в много други проповеди и други съчинения разглежда същата тема, показва, че я счита за нещо повече от странична. Въпреки това тя май има по-малък успех, отколкото предупрежденията му против злословието (проповед 49).

Поставеният в основата на проповедта стих играе в общото звучене на текста една напълно подчинена роля; за сметка на това връзката с Лука 16:1 и сл. изпъква по-ясно; затова този текст трябва да бъде прочетен преди проповедта. Тук Уесли се залавя предимно с понятието *steward* (управител, иконом, домакин).

Какъв е богословският фон на Уеслиевата теория? При-тежателят на всичко, ни имущество (в това число нашите тела и души) е Бог, “При-тежателят на небето и земята” (III, 3). Той ни е назначил за настойници и ни е поверил Своите блага за ограничено време. Така че Той си остава Собственикът, на когото дължим отчет и който ни е дал напътствия за правилната употреба на повереното (III, 3-5). Затова прахосничеството и лакомията са напълно неуместни; по-скоро трябва любовта към Бога и ближния да е водеща в нашето поведение: “Използвайте всичко, което Бог ви е поверил, за да правите добро по всевъзможен начин и във всяка възможна степен, на приятелите във вярата, на всички човеци!”

(III, 7). С това Уесли решително отхвърля схващането, че всеки може да прави със своето, каквото иска.

Втората основополагаща част на разгърнатата от Уесли етична теория се състои в убеждението, че парите като такива – макар поетите и философите често да ги хулят – в никакъв случай не са нещо лошо и затова не трябва да се боим от тях и да ги презираме. Те по-скоро са един “превъзходен дар”, “едно достойно за удивление доказателство за мъдрото и благодатно Божие провидение” (2). Човек може, както с всичко останало, да злоупотреби с тях, но същинският корен на злото не е в парите, а в лакомията (1Тим.6:10). На наставлението към богобоязливите за правилна употреба на това “удобно средство”, за да развият своя бизнес и да вършат всякакви добрини, служат приведените примери и трите правила, които образуват в същото време корпуса на проповедта (I-III).

I. “Печели, колкото можеш!” Това не трябва да става с цената на живота и здравето (1), не чрез зли похвати (2) и не за сметка на ближния (3-6), а чрез прилежност, грижливост и разум (7-8). Тук Уесли остава още в коловоза на своето възпитание и произход, към което прилежността, честността, спестовността и трезвеността са части, както и дълбокото отхвърляне на пасивното съзерцание. Работата не е наказание от Бога и предпазва не само от пороци, а и подсигурява възможността по-добре да бъдем верни на своята социална отговорност спрямо себе си и другите.

II. “Спестявай, колкото можеш!” И второто правило на християнската мъдрост стои в пуританската традиция, която е формирала Уесли. Тя придава стойност на това придобитото да не бъде прехосано – преди всичко за удовлетворяване на жаждата за удоволствия и суетността; Бог не ни го е поверил за това.

III. Същинската новост в проповедта на Уесли е третото правило: “Давай, колкото можеш!” Не само една десета или една трета, а колкото можеш да отделиш, без да се провиниш срещу себе си и поверените ти (семејство, служители и т.н.) Тук теорията за настояничеството последователно е доведена до край, дори и да води до изводите, които не са приети с удоволствие в самите методистки общности. Уесли се оплаква, че мето-

гистите стават богати, защото спазват първите две правила, но не и третото. Все пак поантата на неговите етични размисли е в отхвърлянето на личното трупане на печалби и подчертаното изискване за споделянето му с нуждаещите се. Те не бива да бъдат разбирани като “схематични и казуистки напътствия за използване на богатата. Те по-скоро са покана за размисъл как християнинът трябва и може да формира отношението си към печеленето на парите, към имотите и управлението на собствеността. Притежатели на частно имущество или настойници на поверените от Бога блага – това е тук въпросът (Карл Шеке), на който читателите трябва да дадат своя личен отговор.

ПРАВИЛНАТА УПОТРЕБА НА ПАРИТЕ

“И Аз ви казвам: Спечелете си приятели посредством неправедното богатство, та когато се привърши, да ви приемат във вечните жилища.”

(Лука 16:9)

1. След като нашият Господ завърши хубавата притча за блудния син, адресирана към протестиращите, че Той приема бирниците и грешниците, се прибавя един груб разказ, отправен предимно към Божиите чада. “Каза още на учениците Си” – не толкова на книжниците и фарисеите, на които беше говорил преди това. “Някой си богаташ имаше настойник, когото наклеветиха пред него, че разпилявал имота му. И той го повика и му рече: Дай сметка за настойничеството си, защото не можеш да бъдеш вече настойник”. След като Исус описва деянията на лошия настойник, който се осигури за времето на бедствието, Той добавя: “И господарят му похвали неверния настойник” – заради това, че своевременно се погрижи за бъдещето. След това продължи със заслужаващите внимание думи: “Човеците на този век са по-остроумни спрямо своето поколение от просветлените чрез виделината”. Тези, които не търсят нищо друго, освен земните неща, са “по-остроумни” (не в пълния смисъл на думата, защото те са несъмнено най-големите глупци, най-неразумните под слънцето) “спрямо своето поколение”, т. е. по техния начин: те действат по-последователно, по-верни са на своите общопризнати принципи, следват целта си по-неотклонно от чадата на светлината, от ония, които са “просветени чрез познаването на Божията слава в лицето Исус-Христово” (2 Кор.4:6). Следват

думите: “И Аз – единородният Син на Бога, Творецът, Господарят и Притежателят на небето и земята и всичко, що е по тях, Съдията над всичко, пред Когото трябва да дадем сметка за настояничеството си, когато не можем да бъдем повече настояници – Аз ви казвам (научете се в това отношение дори от неверния настояник): спечелете си приятели – чрез несправедното богатство – несправедно, понеже често е спечелено по незаконен начин, а и където е спечелено законно, то е свързано с Мамона; спечелете си приятели – като вършите всяко възможно добро, особено на Божиите чада; та когато се привърши – и вие се превърнете в прах, когато няма да има за вас място под слънцето; ония, които са ви предшестваха, да ви приемат и да ви кажат “добре дошли” в небесните жилища”.

2. Тук нашият Господ набляга на един великолепен пример за християнската мъдрост за всички Негови последователи: за правилната употреба на парите – една тема, върху която светските хора по своя начин говорят много, но тя не е достатъчно обсъждана от богоизбраните. Те обикновено не отдават нужното внимание на употребата на този превъзходен “дар” – а това си заслужава. Също не разбират да използват парите по най- добрия начин.

Въвеждането на парите в света е едно удивително доказателство за мъдрото и милостиво провидение на Бога. Наистина, поети, оратори и философи от почти всички времена са хулили този дар като най-голямото изкушение на света, като погубител на добродетелта и чума за човечеството. Един прочут увещава най-сериозно хората да хвърлят всички пари в морето, за да изкоренят всички пороци. Не е ли това празнословие? Несъмнено. Имат ли основание тези присъди? Никакво. Това, че светът е толкова покварен, от златото и среброто ли е причинено? Знаем, че “сребролюбието е корен на всякакви злини” (1 Тим.6:10), но не и самите пари. Не те носят вината, а ония, които ги използват. Човек може да използва парите и за най-добри, и за най-лоши цели. Те са неописуемо полезни за всички културни народи във всички области на живота, те са изключително полезно средство за развиване на различни начинания и при наличието на християнска

мъдрост да се направят много добри неща. Истина е, че ако всички хора бяха невинни или “изпълнени със Святия Дух” (Деян. 2:4,31,4:32,35) като първите християни в Ерусалим, никой от които не казваше, че нещо е негово, а всичко беше общо и на всеки се даваше според колкото имаше нужда, то тогава парите щяха да са излишни. Също така не можем да си представим, че обитателите на небето си служат с нещо като пари. Но при сегашното състояние на хората парите са чудесен дар от Бога, служещ за най-благородни цели. В ръцете на Неговите чада те се превръщат в хляб за гладните, вода за жадните, облекло за голите. Те дават на странника място, където да се подслони. Те могат да заместят съпруга на вдовицата и бащата на сирачето. С пари можем да осигурим заслон за угнетените, лекарство за болните, освежаване за страдащите, виделина за слепите, нозе за сакатите.

3. Затова от висша важност е всички, които се боят от Бога, да знаят да използват този ценен дар, да бъдат обучавани да си служат с тях по най-добрия начин. Може би най-важните поуки, нужни за целта, се побират в три прости правила, чието съвестно спазване ще ни превърне в отговорни настойници на “неправедното богатство”.

I. 1. Първото правило (който има уши да слуша, нека слуша) е: “Печели, колкото можеш”. Тук можем да говорим като светските хора, тук сме на тяхна територия. Наш неотменим дълг е да правим това, да печелим, колкото можем, при положение, че парите не ни струват твърде скъпо, не плащаме повече от стойността им. Не бива да допускаме последното. Първо, не бива да печелим пари за сметка на живота си, второ, за сметка на здравето си. Затова не бива да ни привлича такова работно място, което ще застраши живота и здравето ни, което е свързано с толкова тежка работа, че да ни изтощава. Също не бива да започваме работа, която ще ограбва времето, нужно за храна и сън. Тук има една разлика. Съществуват професии, които принудително са свързани с риск за здравето, например обработка на арсен или други минерали; дишане на отровен от оловни пари въздух. Те унищожават здравето. Има

и професии, които не са опасни и са за по-слаби хора. Към тях спадат писарската професия, но при тях има други рискове – дълго седене, притискане на гърдите и корема. Но всичко, което е разрушително за здравето и физическата сила, е неприемливо. Нали знаем: “Животът е повече от храната и тялото от облеклото” (Лука 12:23). Ако работим нещо вредно, трябва възможно най-скоро да си намерим друга професия. Тя може да е по-ниско платена, но ще е безопасна за здравето ни.

2. Второ, трябва да печелим, колкото можем, но без да оцеляваме вътрешността си, също както и тялото си. Става дума за следното: трябва да пазим духа си винаги здрав и уравновесен. За целта не трябва да се втурваме в греховни занимания или да ги продължаваме; да не правим нищо против Божия закон или закона на страната. Към това спадат нещата, които неминуемо водят до ограбване на властта или към измама относно дължимите данъци. Защото също толкова грешно е да мамим краля относно данъците си, колкото и да ограбваме съгражданите си. Кралят има също толкова право върху данъците, колкото и ние върху своите къщи и грехи. Има други занятия, които, колкото и невинни да са, не могат да се упражняват с чиста съвест, поне не в Англия. Например, ония, които печелят достатъчно за живота си, но с цената на лъжа и измама, или правят нещо, което е чуждо на чистата съвест.

Най-свят дълг е да избягваме това, с каквато и печалба да е свързано, макар и нравите да не го осъждат; защото “какво ще се ползва човек, ако спечели целия свят, а изгуби живота си?” (Мр. 8:36). Има и други професии, които не увреждат съвестта, тялото или душата. Лошите занимания или те заплитат в едно общество, което ще погуби душата ти и навикът ще те направи безчувствен към зло и добро, или ще придобиеш една душевност, при която професии, невинни за други хора, ще бъдат опасни и недопустими за тебе. Така след много опити аз се убедих, че изучаването на математика, на аритметика и алгебра не може да доведе до някакво усъвършенстване, без да те направи деист, ако не и направо атеист, докато за други математическите познания не оказват никакво влияние върху вътрешния живот. Тук никой не може да

решава заради друг, а всеки трябва да отсъди за себе си и да се пази от онова, което намира вредно за душата си.

3. Трето, трябва да печелим толкова, колкото можем, но без да вредим на ближните си. Това не можем да правим, ако обичаме ближния както себе си. Ако го обичаме, не бива да посягаме на имуществото му. Не бива да ограбваме плода от нивите му и дори къщата му с изри, с неточни сметки, с пресилени сметки (за лечение, за правна помощ) или с толкова високи лихви, каквито дори законите на страната забраняват. Тук е изключено залагането на имущество – всички непредубедени хора със съжаление разбират, че ползата от това занимание е неизмеримо по-малка от вредата. Не е разрешено “да вършим зло, за да дойде добро” (Римл.3:8). Не можем в духа на братската любов да продаваме стоката си по пазарните цени, не можем да тласнем занаята на своя ближен към фалит, за да стимулираме нашия; още по-малко можем да привличаме негови работници и служители при себе си. Никой не може да прехвърля измамнически имуществото на своя ближен, без да си навлече адско проклятие!

4. Също не бива да преследваме печалби, като увреждаме здравето на ближния си. Затова не можем да му продаваме нещо, което е вредно. Тук спадат всички видове огнена вода, алкохолни напитки. Те имат медицинско приложение, полезни са при телесни смущения, макар и рядко, ако лекарят добре си разбира от работата. Който произвежда алкохол с такива цели, може да е спокоен за съвестта си. Но кой го прави? Кой произвежда само за такива цели? Знаете ли и десет такива спиртоварни в страната? Ако да, моля за извинение. Но всички други, които продават алкохол на всички желаещи, са просто отровители. Те тровят поданиците на Негово величество на едро и няма нито пощада, нито милост в очите им. Те водят съحوвете си към ада като овце. Каква е печалбата им? Не е ли тя кръвта на тия хора? Тогава кой може да завижда на богатствата им и на палатите им? Върху тях лежи проклятие. Божието проклятие тежи върху камъните, гредите, мебелите им. Божието проклятие е над техните градини, алеи и горички; един огън, който гори в ада. Кръв, кръв има там. Почвата, основите, стените, покривът им е опръскан с кръв! Можеш ли да

се надяваш ти, кръвнико, който “се обличаш в мораво и висон и всеки ден се веселиш бляскаво” (Лука 16:19), че ще наследиш своята кръвна нива до три клена след себе си? Никога! Защото има Бог на небето, затова скоро името ти ще се изкорени. Както ония, които си докарал до пропадта, така и твоето име ще се изличи до вечни векове.

5. Не са ли виновни в същия смисъл и ония, които си изграят с живота и здравето на хората, за да умножат печалбите си (ако и вината им да е по-малка) – били те аптекари, хирурзи, лекари, които бързо могат да отстранят болката или болестта, но умишлено бавят лечението, за да изсмукват богатството на болния? Може ли да устои пред Бога оня, който не положи усилие да съкрати страданието и да излекува болестта? Той не може това, защото няма нищо по-ясно от това, че той не обича ближните си, че не върши онова, което би искал другите да вършат на него.

6. Скъпа е такава печалба. Скъпа е и печалбата, дошла след нараняване на личността на ближния ни чрез скрито или явно пробуждане към нечестие. Това не може да се прави, ако имаш някакъв страх от Бога и някакво действително желание да Му угодиш. Всички ония, които имат нещо общо с кръчми, гостилници, опера, театър или с други места за обществено развлечение за изтънчения свят, трябва да помислят на тази тема. Ако тези заведения са за развитието на човешката личност, тогава всичко е наред, занаятът е добър и печалбата – законна; но ако те са греховни или по същество стимулатори на греха, тогава съществува опасността да дадеш тежък отчет. О, пази се Бог да не ти каже: “Беззаконникът ще умре, но от твоята ръка ще изискам кръвта му” (Йез.3:18).

7. В рамките на тези предупреждения и ограничения неотменим дълг на всички, заети със светска работа, е да спазват първото и голямо правило на християнска мъдрост относно парите: “Печели, колкото можеш”. Печели всичко, което може да се спечели чрез честно усърдие. Полагай пълно старание в професията си. Не губи време! Ако разбираш себе си и отношението си към Бога и хората, тогава знай, че нямаш време за губене. Ако си напреднал в

професията си, няма да имаш излишно време. Всяко начинание ще ти осигури достатъчно работа за всеки ден и всеки час. Няма да имаш проблеми с разсеяността и скуката. Винаги ще имаш да вършиш нещо добро и полезно. “Всичко, що намери ръката ти да прави според силата ти, прави го” (Екл.9:10). Прави го възможно най-бързо. Никакво отлагане! Никакво бабене. Не отлагай днешната работа за утре. Прави всичко възможно най-добре. Не греми, не се прозявай, труди се с усърдие и с цялата си сила. Не си спестявай усилията. Не върши нищо наполовина, немарливо или отгоре-отгоре. Нека в занаята ти не остане непостигната цел, ако и да трябва усилие и търпение за това.

8. Печели, колкото можеш, чрез здрав човешки разсъдък, който Бог ти е дал. Удивително е да се наблюдава колко малко правят това, как хората си делят времето в утѣпкания коловоз на своите предшественици. Но каквото и да правят хората, непознаващи Бога, това не е меродавно за теб. Позор за един християнин е да не надмине невярващите във всяко отношение. Ти трябва да се учиш постоянно от опита на другите, от своя опит, от четене и размишление как да направиш нещо днес по-добре от вчера. Погрижи се да правиш онова, което учиш, за да използваш най-добре способностите си.

II.1. Щом си спечелил всичко, което можеш, благодарение на честната си мъдрост и прилежанието си, второто правило на християнската мъдрост гласи: “Спестявай, колкото можеш”. Не хвърляй скъпата дарба в морето, не слушай тази глупост на езическия философ. Не я харчи за ненужни неща, което е същото, както да я хвърлиш в морето. Не давай никаква част от нея за “похотта на плътта, пожеланието на очите и тщеславието на живота” (1 Йоан 2:16).

2. Не използвай нищо за задоволяване на похотта на плътта, за удоволствие на някое от сетивата, най-малко за небцето. Не казвам просто да избягваш лакомствата и напитките – и един езичник би ти казал това. Има една изтънчена чувственоост, която не засяга непосредствено стомаха и не потиска разума. И все пак (за да не споменавам засега никакви други последствия) тя струва

много пари. Сложи край на тези разходи! Презирай изтънчените и разнообразни ястия и бъди доволен от онова, което ти внушава простата природа.

3. Не пилей нищо от ценния дар за удовлетворяване на пожеланието на очите чрез излишно и скъпо облекло или чрез украшения. Не трунай в дома си странни вещи, не се обзавеждай луксозно, не трунай великолепни картини, стенописи, златни висулки, книги, не си прави градина, по-изящна от нужното. Нека твоите съседи, които не знаят нещо по-добро, да правят така: “Оставете мъртвите да погребват своите мъртви”. Ти “следвай Мене” – казва Господ. Искаш ли това? Тогава можеш да го правиш.

4. Не харчи, за да служиш на гордостта, за да печелиш удивлението и хвалбите на хората. Тази подбуда често се свежда до предните две. Някои хора са прахосници за небцето, облеклото или дома не просто да удовлетворяват апетита си за ядене или да гаят чувството си за красота, а само поради суетност. Докато си правиш живота приятен, хората ще говорят добре за тебе. Докато се обличаш хубаво и се веселиш бляскаво, мнозина несъмнено ще хвалят изискания ти вкус, щедростта ти, гостоприемството ти. Но не плащай толкова скъпо за аплодисментите им. По-добре се задоволявай със “славата, която е от Бога” (Йоан 5:44).

5. Кой би дал нещо за задоволяването на желанията си, ако размислеше, че те се засилват? Няма нищо по-сигурно от това. Ежедневният опит показва: колкото повече човек отстъпва пред тях, толкова повече те растат. Колкото даваш за задоволяването на небцето си и на другите си сетива, толкова плащаш и за стимулирането на своята чувственост. Ако даваш пари за радост на очите си, ти ги даваш за преминаването на удоволствието в наслада. Купуваш ли нещо, за което ти ръкопляска, ти купуваш суетност. Нима не си имал достатъчно суетност, чувственост и страст към насладите? Трябва ли да добавяш още? И трябва ли да плащаш допълнително? Що за странен сорт е тази мъдрост? Не би ли било глупост с по-малки последствия наистина да си хвърлиш парите в морето?

6. И защо е нужно да прахосваш още повече пари за децата си,

отколкото за себе си, за изискани ястия, за бляскаво и скъпо облекло, за всякакви излишни неща? Защо трябва да им купуваш повече надменност или страст, повече суетност или глупави и вредни желания? Те не се нуждаят от нищо повече, имат достатъчно. Природата им е подsigурирала нужното. Защо трябва да правиш нови разходи, за да умножаваш изкушенията и съблазните им и да ги товариш с много скърби?

7. Не им заведцавай никакъв имот за прахосване. Имаш ли основателни опасения, че те ще прахосат онова, което сега е твоя собственост, като задоволяват и умножават страстта на плътта, пожеланието на очите и тщеславието на живота, то в името на твоята и тяхната душа не поставяй тази опасност на пътя им. Не принасяй синовете и дъщерите си в жертва на аплодисментите, както не би ги принесъл в жертва на Молоха. Бъди милостив към тях и разчисти от пътя им всичко, което ти предварително можеш да прецениш, че ще умножава греховете им и оттам ще ги тласка все по-наголу към бездната. Колко непонятно е заслепението на ония родители, които смятат, че могат да заведцават достатъчно на децата си. Та няма не им оставихте достатъчно стрели, огнени топки и смърт? Достатъчно глупави и вредни страсти? Бедни човече! Ти се боиш от онова, което не е за страх. Бъди сигурен, че в ага, когато се отворят твоите очи, ще имаш достатъчно както от червея, който не умира, така и от огъня, който не угасва.

8. “Но какво ще направиш ти на мое място, ако ти предстои да оставиш едно значително наследство?” Дали ще го направя или не, аз знам какво трябва да направя; за мен това не би било въпрос. Ако имах едно дете, по-малко или по-голямо, което познава ценността на парите и, по мое мнение, би ги прилагало правилно, тогава бих смятал за свой абсолютен и неотменен дълг да заведца на своето дете главната част от имота си; на другите си деца – толкова, колкото да могат да живеят, както досега. “Но ако всичките ти деца са еднакво неспособни да употребяват добре парите?” Тогава би трябвало (това е сурова дума, който може да я приеме?) да оставя на всяко толкова, колкото да не мизеруват, а

целия остатък да използвам така – по моя преценка – щото максимално да послужи за Божия слава.

III.1. Но нека никои не си въобразява, че е направил нещо, ако само печели, колкото може, и пести, колкото може, но не прави следващата крачка. Всичко това не означава още нищо, ако човек не следва по-високи цели. Не може да се каже за един човек, че пести, ако той само трупа.

Ти можеш по същия начин да изхвърлиш парите си в морето или да ги заровиш в земята. Можеш и да ги заключиш в касата си или в Английската банка. Да не използваш парите е същото като да ги пропиляваш. Ако наистина желаеш да си “спечелиш приятели посредством несправедното богатство”, трябва да прибавиш още едно правило към първите две. След като си спечелил, колкото можеш, и си спестил, колкото можеш, тогава, трето, давай, колкото можеш.

2. За да вникнеш в основанието за това, размисли: Когато Господарят на небето и земята те е повикал в съществуване, Той не те е поставил на този свят като собственик, а като настойник. Като такъв ти поверява за известно време блага от различен род; но собствеността върху тях остава Негова и никога не може да преминава в ръцете на друг. Както самият ти не си свой, а Божия собственост, така е и всичко, което притежаваш. Негова е твоята душа и тяло; не само ти, но и цялата ти собственост. И Бог ти е обяснил най-точно и ясно как да я използваш, за да бъде тя една свята, благоугодна чрез Христа жертва. Той ти е обещал заради това леко и малозначително служение да те възнагради с вечна слава и блаженство.

3. Указанията на Бога относно приложението на световното ни притежание могат да се обхванат в следните точки. Ако ти искаш да бъдеш верен и мъдър настойник, то снабди се с дела на благата, дадени ти в настоящето (но Бог си запазва правото да си върне всичко, когато Му е угодно), най-напред с нещата, от които самият ти се нуждаеш: храна, облекло – според разумните потребности на природата ни, за да поддържаш тялото си здраво и силно. На второ място, осигури съпругата си, децата си,

служителите си и други, които са част от домакинството ти. Щом си сторил това и ти остава излишък, тогава “струвай добро на своите по вяра” (Гал.6:10). Ако и след това има остатък, тогава струвай добро на всички, докато има още възможност. Ако постъпваш по този начин, ти даваш всичко, което можеш; да, в пълния смисъл на думата всичко, което имаш, защото всичко, което е раздадено по този начин, е наистина дадено от Бога. Ти “даваш Божието на Бога” – не само това, което си дал на бедните, но това, което си дал, за да осигуриш необходимото за дома си.

4. При това положение ако се появи у теб колебание относно онова, което си оставил за себе си или за семейството си, ти имаш един лесен път да го надвиеш. Запитай се съсредоточено и сериозно: “1. Действам ли в изпълнение на тази задача в съответствие с моя характер? Действам ли не като собственик, а като настойник на Божиите блага? 2. Правя ли това в покорство спрямо Неговото слово? В коя част от Словото Той изисква да го правя? 3. Мога ли да принеса това свое действие, тази задача като жертва пред Бога чрез Христа? 4. Имам ли основание да вярвам, че за това определено дело ще получа награда във възкресението на праведните?” Едва ли ще ти трябва нещо повече, за да отстраниш някакво съмнение, което може да се промъкне в някои от тези точки. Това просто размишление ще ти даде ярка светлина за пътя, по който трябва да ходиш.

5. Но ако все пак остане някакво съмнение, ти можеш въз основа на изброените точки да изпитааш съвестта си в молитва. Опитай гали за изучаване на сърцето си и без съвестта ти да те изобличава можеш да кажеш: “Господи, Ти виждаш, че искам да изразходвам една сума за храна, облекло и домакински потребности. Ти знаеш, че при това действам като настойник на Твоите блага. Искам да похарча сумата в съответствие с волята, която Ти имаш за мен. Знаеш, че го правя с покорство спрямо Твоео Слово. Нека действията ми да се превърнат в една свята жертва в Христа. Дай свидетелство в мен, че за това дело на любов аз ще бъда възнаграден в деня, когато ще въздадеш на всеки според делата му.” И ето, ако съвестта ти свидетелства заедно с Духа, че тая твоя молитва е угодна за Бога, тогава нямаш никаква причина да

се съмняваш, че действието ти е правилно и добро и никога няма да те затвори в мрак.

6. Ето, ти виждаш какво означава да си спечелиш приятели посредством несправедното богатство и с какви средства можеш да си сигурен, че “ще бъдеш приет във вечните жилища”. Ти виждаш същността и обхвата на истинската християнска мъдрост по отношение на прилагането на парите. Печели, колкото можеш, без да ощетяваш себе си или своя близък физически или духовно, като се посвещаваши с неуморно прилежание и с всичкия даден ти от Бога разум на тази задача; нести, колкото можеш, като избягваш всеки разход, служещ само за угаждане на глупавите ти желания и страстта на плътта, и пожеланието на очите, и суетата на живота; не пропилявай нищо – в живот или на умиране, в грях или глупост, за себе си или за децата си. Накрая, давай, колкото можеш, с други думи, всичко, което имаш, на Бога. Не се ограничавай в никоя от тия части и така да заприличаш по-скоро на юдеин, отколкото на християнин. Не давай на Бога десятък, нито една трета част, а всичко, което Му принадлежи, било повече или по-малко. С това, щом изразходваш всичко за себе си, за близките си и за братята по вяра, както и за всички хора по такъв начин, така че да можеш да дадеш добра сметка за настойничеството си в духа на изискванията на Словото, ти във всяко свое дело принасяши пред Бога благоуханна миризма (Ефес.5:2) и всяко твое дело ще намери отплата, когато Господ ще дойде с всички Свои светии.

7. Скъпи братя, можем ли ние да бъдем мъдри или верни настойници, ако не постъпваме по този начин с богатата на нашия Господ? Не можем, както ни свидетелства Божието Слово, но и нашата съвест. Тогава защо се бавим? Защо трябва все още да се съветваме с плът и кръв или с хората от света? Нашето царство, нашата мъдрост не е от тоя свят; езическите нрави не вървят при нас. Ние следваме хората само дотолкова, доколкото те следват Христа. Вслушайте се в Него! Да, днес, докато още е ден, чуйте и покорете се на гласа Му! В този час и от този час Той върши Своята воля! Изпълнете Неговото слово във всички неща! Аз ви моля в името на Исус Христос, обхождайте се достойно за призиването си! Никаква леност повече! Всичко, що намери ръката

ти да върши според силата ти, върши го! Никакво прахосничество повече! Край на всякакви разходи, които модата, прищевките, плътта или кръвта искат! Край на всякаква страст към имането! Много повече изразходвайте всичко, поверено ви от Бога, за вършене на добро по всеки възможен начин, на братята по вяра, на всички хора. Това не е малка част от мъдростта на праведните. Давайте всичко, което имате, както и това, което сте, като една духовна жертва в името на Оня, Който не пожали единородния си Син. Събирайте си добро богатство като основа за бъдещето, за да наследите вечен живот!

Въведение към проповед 51

Добрият настойник

Проповедта спада към една група етически насочени проповеди (48-51), в които Уесли се концентрира върху въпросите на конкретното, лично поведение на християните в света.

Проповед 51 за необходимостта от едно добро настояничество при последователите на Исус по същество е тясно сродена с предходната, която обсъжда правилната употреба на парите и дава социално-етична ориентировка, като се показва колко християнски може да изглежда отговорното управление на собствеността. Правилата Уесли е формулирал в проповед 50: “Печели, колкото можеш!”, “Пести, колкото можеш!” и “Раздавай, колкото можеш”. Основата за третата крачка очевидно е в това, което Уесли сега желае да представи по-отблизо като “учение за християнското настояничество”.

Това, което Уесли казва тук, изхождайки от Писанието, относно отговорното отношение към имуществото, важи естествено за всички християни, независимо от размера на тяхното имущество. Това става ясно, когато четем как притежанието трябва да бъде възприемано от нас на различните си нива. Според проповедта то обхваща наистина “всичко”, което един човек е получил от своя Творец: душата с всичките нейни сили и способности като разум, фантазия, памет, воля и подбуди (I, 2-3), тялото с всички негови членове, органи и сетива като слух, зрение и говор (I,4-6), но също и талантите, дори когато те са само за привилегированите, като сила, здраве, приветлив вид, влияние, образование, знание и разсъдък (I,8).

Самото наблягане на тези таланти, но специално споменаването на парите и “участието в благата на този свят”, които превишават “необходимото” и осигуряват достъп до “удобствата” (I,7), дава да се предположи, че адресатите, които авторът има предвид, все пак спадат към привилегированите.

Проповед 51 на дело е замислена от Уесли за заможните членове на “по-доброто общество”. Тя произлиза от краткото време, в което Уесли изпълнява длъжността на домашен капелан на графиня Дауизър от Бюкън. Проповедта вероятно е дошла на бял свят като слово в домашната капела на благородната шотландска дама, на служба при която той прекарва известно време. Особените обстоятелства обясняват и необичайния стил на проповедта. Литературните реминисценции са по-многобройни от нормалното, както и спекулативните заобикалки, като напр. изявленията за междинното състояние на починалите.

Ядрото на посланието е ясно. Първата част на проповедта установява, че който “притежава” нещо, не е действителният собственик, а само настойник. Собственик е Бог, Който е поверил изброените блага само временно, за да бъдат те използвани според Неговата блага и божествена воля. Затова “притежаващият” човек няма никакво право да употребява “повереното” по “свое желание”, като че е собственик, а не настойник.

Във втората част бива по-отблизо обяснено твърдението, че всички блага са ни поверени именно “временно”. Цел на проповедника е да внуши на слушателите си, че техният живот представлява само една кратка и несигурна отсечка от времето. Представена им е много нагледно и понякога драстично преходността на всеки живот и на житейските блага. Чрез описване на краткостта на деня на нашето настояничество проповедникът иска да подчертае неговата стойност. Който осъзнава това, трябва да възприеме своето настояничество сериозно, докато е време. Не случайно в I, 8 Уесли изброява и времето на поверените ни дарове. Бащата на методизма притежава една “особено чувствителна съвест относно настояничеството над времето” (Колин Уилямс).

В третата част целостта бива поставена в светлината на Страшния съд. Тук става ясно, че за Уесли същността на християнския живот и дело може да бъде разбрана правилно само когато бъде разглеждана във връзка с нашето небесно призвание. Вечната цел трябва да определя нашия живот още сега. Уеслиевите обяснения в тази връзка дават да се види какви са неговите есхатологически представи и убеждения.

ДОБРИЯТ НАСТОЙНИК

“Дай сметка за настойничеството си, защото не можеш вече да бъдеш настойник.”

(Лука 16:2)

1. Отношението, което човекът има към Бога или към Неговото творение, ни се показва в Божието слово по различни начини. Човекът като грешник, като покварено същество, се описва като **длъжник** на Бога. Описва се и като **слуга**, което на дело съответства на същността на природата му – и то в такава степен, че същото обозначение беше дадено на Божия Син, когато Той в Своето смирение “взе образ на слуга и стана подобен на човеците” (Фил.2:7).

2. Но никое охарактеризиране не е по-точно съответстващо на съвременното състояние на човека от назоваването му **настойник**. Нашият прославен Господ често го описва по този начин и думата е особено подходяща. Когато човекът бива наричан грешник, той се обозначава като **длъжник**. Когато бива наричан слуга, обозначението остава общовалидно и неопределено. Но един настойник е слуга от особен род. Това обозначение точно изразява неговата ситуация в този свят. То описва точно какъв слуга трябва да бъде той пред Бога и какъв вид служение очаква неговият божествен Господар от него.

Така че би било полезно да обмислим из основи този предмет, за да имаме пълна печалба от него. За целта първо трябва да се запитаме в какъв смисъл сега ние сме “настойници” на Бога. Второ, нека имаме предвид времето, когато Бог ще изиска душата ни и няма да можем повече да бъдем настойници. Тогава ще ни остане само едно, и това е третото нещо: че трябва да дадем отчет за настойничеството си.

I. 1. Така че най-напред нека си зададем въпроса в какъв смисъл сега ние сме Божи настойници. Днес ние дължим на Бога всичко, което имаме. Но макар един длъжник да е задължен да връща всичко, което е получил, той е свободен да използва заема, както си иска, до времето, когато трябва да го върне. Не така е при един настойник: той не е свободен да използва по своя воля повереното му, а трябва да бора̀ви с него по волята на господаря си. Няма никакво право да разполага с нещо, което е в ръцете му, по някакъв друг начин. Защото не е собственик на имуществото, то само му е било поверено под подчертаното условие да използва всичко по начин, угоден на господаря. Точно такава е ситуацията на всеки един човек пред Бога. Ние не сме свободни да употребяваме повереното ни по своя воля, а по волята на Господаря, Който е единственият притежател на небето и земята, Творец на всяка твар. Ние нямаме никакво право да разполагаме с онова, което имаме, по друг начин, освен по Неговата воля, понеже не сме собственици на нищо. То принадлежи другиму. На този свят, в който сме пришълци, нямаме собственост. Няма да получим никаква собственост, преди да стигнем в родината си. Само вечните неща са наши; всичките временни неща са ни поверени от друг, от Господаря, стоящ над всичко. Той ни ги поверява под ясното условие да ги използваме само като блага на своя Господар и с ясното указание, дадено ни в Словото Му.

2. При това условие Господ ни е поверил нашата душа, нашето тяло, нашето имущество и всички други дарове, които сме получили. За да проумеем тази важна истина в сърцата си, трябва да се спрем на някои детайли.

Първо, Бог ни е поверил нашите души, един безсмъртен дух, сътворен по образа Му. Заедно с това и съответните сили и способности, като разсъдъка, фантазията, спомените, волята и множеството пориви на духа, или включени в душата, или непосредствено зависими от нея: любов и омраза, радост и скръб; с оглед на доброто и злото в днешния ден притежаваме желания и противопоставяния; с оглед на бъдещето притежаваме надежда и страх. Изглежда ап. Павел обхваща всичко това в следните думи: “Божият мир, който никой ум не може да схване, ще пази

сърцата и мислите ви в Христа” (Фил.4:7). Може би втората дума, мислите, е предадена в най-точния си превод, защото така я приемаме в най-широкия ѝ смисъл, включващ в себе си активните и пасивни възприятия на разума.

3. Да приемем, че е ясно: ние сме само настойници над тези неща. Бог не ни е поверил силите и способностите така, че ние да ги използваме по своя воля, а с ясното указание как; така че постигаме най-добре собственото си щастие само като вършим волята на Бога, защото само по този начин можем да сме блажени сега и във вечността. Ето защо трябва да използваме своя разум, своята фантазия, своята памет само за възвеличаване на Тоя, Който ни ги е дал. Ние трябва да Му предадем напълно волята си; всичките пориви на духа ни трябва да Му бъдат предоставени на разположение. Ние трябва да обичаме и мразим, да се радваме и да тъжим, да желаем и да отхвърляме, да се надяваме и да се боим според правилото, което ни предписва Този, Комуто принадлежим и трябва да служим във всичко. Така разгледани, нашите мисли не ни принадлежат. Те не стоят на наше разположение, защото ние сме отговорни пред своя велик Владетел за всяко съзнателно движение на разума си.

4. На второ място, Бог ни е поверил тялото с всичките му части и възможности (тази грижливо произведена машина, направена така “страшно и чудно” – Пс.139:14). Поверил ни е органите на сетивата: зрение, слух и всички други. Но всички тия не са ни подарени, за да ги използваме по свое усмотрение. Не са ни поверени така, че да бъдем свободни да ги използваме за известно време по волята си. Не, получили сме ги под ясното условие да ги прилагаме по определен от Бога начин, докато ги притежаваме.

5. При същото условие Господ ни е поверил превъзходната дарба да говорим. “Ти си ми дал езика, за да Те хваля с него” – казва Августин. Всички човешки чада са го получили, за да го използват за възвеличаване на Бога. Затова нищо не е по-неблагодарно или неразумно от това да мислим или казваме: “Моят език ми принадлежи”. Това не е така, освен ако сами не сме си го сътворили и бихме били във висша степен независими от него. Но “Той ни е направил и ние сме Негови” (Пс.100:3). От това очевидно следва,

че Бог си остава Господар над нас, и то във всяко отношение. Последствието е: Няма нито една дума, изречена от езика ни, за която да не носим отговорност.

6. Прег Бога сме отговорни също и за приложението на ръцете и нозете, както и за всички останали телесни части. Това са множество дарове, поверени ни до определеното от Отца време. Дотогава трябва да ги употребяваме, и то като настойници, не като собственици, за да не стават телесните ни части “оръдия на неправдата”, а “оръдия на правдата” (Рим.6:13).

7. Трето, Бог ни е поверил част от богатата на този свят: храна, облекло, място, където да си съградим жилище. Дал ни е не само най-необходимото за живота, а и удобства. Преди всичко ни е предал за съвестно съхраняване скъпоценния дар, включващ в себе си всички останали: парите. Този дар на дело е много голям, ако ние се отнасяме към него като добри настойници, ако всяка част от него прилагаме така, както Господ ни е заповядал.

8. Четвърто, Бог ни е въоръжил с няколко дарове, които не се вменят в никоя от горепосочените категории: физическа сила, здраве, приятен вид, добра природа; по-нататък, познания и разсъдък в различна степен, а заедно с всички други придобивки – и с образование. Тук спадат и влиянието, което можем да имаме над другите, защото те ни обичат и уважават, понеже при тежаваме власт да им сторим добро или зло, да им помагаме или пречим в житейски ситуации. Да прибавим и неоценимия дар на времето, което Бог ни дарява миг след миг; накрая да споменем и последната дарба, от която зависят всички останали, без която те биха били проклятие вместо благословение, а именно гара на Божията благодат, силата на Неговия Свети Дух, която единствено сътворява в нас всичко благоугодно Нему.

II. 1. По толкова разнообразни начини човешките чада са Божи настойници. Голяма част от Своите различни блага Той е поверил на тях – но не завинаги, не и за едно дълго време. Тези блага са ни поверени само за един кратък, несигурен период, който ще прекараме тук, долу; ние ще ходим по лицето на земята само докато гръхът е в нас. Наближава часът, той е до нас, когато повече

няма да можем да останем настойници. Частът, в който тялото ще се “върне в земята, както е било, и духът ще се върне при Бога, Който го е създал” (Екл.12:7). Тогава службата ни ще свърши и ще трябва да приключим с настойничеството си. Една част от благата, които по-рано са ни били поверени, са вече изгубили значението си. Те вече са ни отнети и онова, което остава, не може да се прилага както преди и да носи полза.

2. Част от онова, което преди ни е било поверено, е стигнало поне за нас до своя край. Какво ще правим след земния си живот с храната, облеклото, жилището и земното имуществото? Храната на мъртвите е пепелта по земята; облеклото им е червеи и тление. Жилището им е “домът, определен за всичките живи” (Йов 30:23), мястото им вече не ги познава (Йов7:10). Земните им блага са преминали в други ръце и няма за тях вече място под слънцето.

3. Същото ще стане с тялото. В мига, в който духът ни се върне при Бога, ние вече не сме собственици на машината, посята в тление и безчестие (1Кор.15:42). Всички части и членове, спадащи към нея, лягат в пръстта и се разлагат. Ръцете вече не могат да се движат; краката са забравили службата си; плътта и костите се разпадат за кратко време в обикновена пепел.

4. Тогава свършват и други дарби: силата, здравето, хубостта, умението да говорим, способностите ни да се харесваме на другите, да ги убеждаваме и увещаваме. Свършват почестите, на които някога сме се радвали, властта, вложена в ръцете ни, влиянието, което сме упражнявали било чрез любов, или отдавано уважение. “Любовта, омразата и завистта вече са изгубени” (Екл.9:6). Хората вече не се интересуват от това какво сме означавали за тях. Мъртвите, казват си те, не могат нито да помагат, нито да пречат, затова правят извода: “Живо куче струва повече от мъртъв лъв” (Екл.9:4).

5. Може би ще възникне съмнение относно някои други дарби, които сега са ни поверени: гали те спират да съществуват или спират да ни служат. Няма място за съмнение, че способността да говорим с помощта на телесните си органи ще се прекрати, понеже тези органи ще бъдат разрушени. Сигурно е, че езикът повече няма да може да причинява трептения във въздуха и ухото

няма да може да ги предава на вътрешните органи. Дори и на тихия и нежен глас, който, според представите на поета, принадлежи на отделения от тялото дух, не можем да припишем действително съществуване; той е само плод на фантазията. В действителност не може да се подлага на съмнение, че отделените духове могат да си предават мисли един на друг. Кой може, докато е в плът и кръв, да обясни това? Онова, което наричаме “език”, те не могат да го имат. Затова повече не можем да останем настойници на въпросната способност, ако сме причислени към мъртвите.

6. Подлежи на съмнение и това дали сетивата ни съществуват, ако сетивните ни органи са разрушени. Не е ли вероятно тия от по-низши род да се прекратяват – сетивата за допир, за обоняние, за вкус; понеже те имат непосредствено отношение към тялото и са главно, ако не и изцяло, предназначени за неговото оцеляване? Но не остава ли един вид способност за виждане, макар окото да е затворено от смъртта? И не остава ли нещо в душата, което да е подобно на сегашния ни слух? Не е ли дори вероятно тези да съществуват не само в отделеното от тялото състояние, а и в една по-духовна степен и в едно по-възвишено състояние от сегашното, освободени от тази тленна черупка; повече не преходна искра в тъмнината, свободни от ограничението да гледат и слушат през тесния прозорец на очите и ушите, превърнали се в едно съвършено зрение, съвършен слух, съвършени сетива – и то по един начин, който все още не можем да си представим? Нямаме ли недвусмислени доказателства, че човек може да чува, без да използва ушите си, и да вижда без очи? Нямаме ли едно нарастващо предвкусване за това? Не вижда ли душата съвсем ясно, когато окото е неизползваемо, по време на сън? Не се ли радваме на слух без помощта на ухото? Както и да е, сигурно е, че нито нашите сетива, нито езикът ни ще ни бъдат повече поверени, когато тялото легне в гроба.

7. Доколко трайни остават познанията, получени чрез образование, не можем да кажем. Наистина, Соломон казва: “Няма ни работа, ни замисъл, ни знание, ни мъдрост в гроба” (Екл.9:10). Но той изяснява, че тия думи не трябва да се разбират в абсолютен смисъл. Защото много далеч от истината е, че няма познание, след

като напуснем тялото; съмнението е по-скоро от другата страна: дали именно сега има нещо такова като познание, дали е една разумна и проста истина, а не поетическа измислица действителността; дали тия сенки, представяни като реалност, не са сънища, дошли ни в смъртен сън, а само нещата, открити ни от Бога, са реални. За себе си мога да кажа, че след като половин столетие с усърдие търсих истината, не съм днес сигурен и за едно нещо, освен за онова, което научих от Библията. Дори твърдя съвсем определено, че не знам нищо друго със сигурност, върху което мога да основа спасението си.

От думите на Соломон можем да научим все пак, че при мъртвите наистина няма такова познание, което би могло да бъде от полза на един клет дух. Там няма мислене, чрез което той би могъл да направи полезни дарбите, поверени му едно време. Защото вече няма време – времето на нашето изпитване за вечното щастие или осъждане е отлетяло. Нашият ден, денят на човека, е свършил, отминал е спасителният ден! (Ис.49:8) Сега не остава нищо друго, освен денят на Господа (Йоил 2:11), който въвежда в безкрайната и непроменима вечност!

8. Но дори и когато телата ни са преобразувани в прах, душите ни ще си останат с всичките им способности, непроменими, безсмъртни, с природа, малко по-долна от тая на ангелите (Пс.8:6) – ако и тук изразът да се отнася до нашата първична природа, което е безспорно. Нашият разсъдък и памет са далеч от това да се разрушават заедно с разпадането на тялото. Напротив, имаме основанията да вярваме, че те ще бъдат укрепени в една невъобразима степен. Нямаме ли несъмненото право да вярваме, че те ще бъдат освободени от всякакви недостатъци, каквито сега имат от съчетаването на душата с преходното тяло? От момента на разделянето им едно от друго можем да считаме с висока степен на вероятност, че паметта ни няма да ни изневерява повече и веднага ще припомня всичко, което ѝ е поверено. Наистина, Божието слово нарича невидимия свят “земята на забравените” (Пс.88:12), или, както гласи старият превод, “страната, където ще бъдат забравени всички неща”. Ще бъдат забравени, но от кого? Не от обитателите на тази страна, а от обитателите на земята.

Що се отнася до тях, невидимият свят е “страната на забравените”. Всички неща на невидимия свят биват забравяни от земните жители, но не и от безтелесните духове. Едва ли можем да повярваме, че те ще забравят нещо от момента, когато ще напуснат тази телесна скиния.

9. По подобен начин разумът несъмнено ще бъде освободен от всички ограничения, които сега са му присъщи. От древността е неоспорима максима, че: “Незнанието и заблуждението са неотделими от човешката природа”. Тя обаче е валидна само за живия човек и продължава само докато тленното тяло обременява душата. Незнанието спада към всеки временен разсъдък (понеже само Бог знае всичко), но не и заблудата. С края на тялото ще се сложи край и на незнанието.

10. Какво можем да кажем на оня остроумен човек, наскоро открил, че безтелесните духове не само нямат никакви сетива (дори зрение или слух), но и никакви спомени, разсъдък, мислене и възприятие? Те не би трябвало да имат тогава и съзнание за собственото си съществуване! По-скоро те би трябвало да спят в смъртен сън до възкресението. Този сън можем да наречем близък сродник на смъртта, доколкото двете неща не са едно и също. Какво друго да кажем, освен това, че остроумните мъже имат забележителни сънища и понякога ги считат за действителност?

11. Да се върнем към темата. Щом като душата ще запази разсъдъка и спомените си въпреки разпадането на тялото, така несъмнено и волята с всички нейни пориви ще остане запазена в пълната си сила. Ако нашата любов или гняв, нашата надежда или стремежи прехождат, това трябва да става само в чувствата на нашите наследници. На тях им е все едно дали преди са били предмет на любовта или омразата ни, на желанието или отвращението ни. Но нямаме никакво основание да вярваме, че тия пориви ще угаснат в безплътните духове. По-вероятно е те да действат с далеч по-голяма сила, отколкото по времето, когато душата е била спъвана от плътта и кръвта.

12. Всичко това – нашето познание и сетива, нашата памет и разсъдък, нашата воля, любов, омраза и всички други пориви – остават, след като тялото отмине. Но все пак в известен смисъл

те като че ли не са били: ние повече не сме техни настойници. Те продължават съществуването си, но не и нашето настояничество. Ние вече не действаме в старата си природа. Дори богатта, поверена ни по-рано, за да ни прави способни да бъдем верни и мъдри настойници, вече не ни бива давана за тази цел. Дните на нашето настояничество са отминали.

III. 1. Сега остава да размислим върху това, че ще трябва да даваме сметка за настояничеството си, когато не можем повече да бъдем настойници. Някои си представят, че това се случва веднага след смъртта, когато попаднем в царството на духовете. Римската църква твърди това съвсем определено; тя дори го издига като част от катехизиса си. Подобно нещо и ние можем да си представим: в момента, когато една душа трябва да напусне тялото и застава гола пред Бога, тя знае съвсем категорично каква ще е съдбата ѝ за цялата вечност. Вижда пред себе си или вечните мъки, или вечната радост. Повече няма заблуждения относно собствената си съдба. Но Словото не ни дава никакво основание да вярваме, че Бог ще седне точно тогава да ни съди. Няма нито един библейски стих, твърдящ нещо подобно. Онова, което прочитаме, ни доказва точно обратното. Казва ни се: “Определено е на човеците веднъж да умрат и после настава съд” (Евр.9:27). По силата на всякаква логика думата “веднъж” се отнася както към съда, така и към смъртта. Заключението относно този стих не е, че има два съда, един личен и един всеобщ, а че ние ще бъдем съдени само веднъж, както умираме веднъж – не веднага след смъртта и след това още веднъж след всеобщото възкресение на мъртвите, а само когато “дойде Човешкият Син в славата Си и всички святи ангели с Него” (Мат.25:31). Затова представата за един съд при смъртта и един при свършека на света няма място при онези, които вземат Божието слово за пълен и единствен ориентир на вярата си.

2. Моментът да дадем отчета си е, когато дойде “големият бял престол и Онзи, Който седи на него, от Чието лице побягват земята и небето” (Откр.20:11). Тогава ще застанат пред него мъртвите, големи и малки, ще се отворят едни книги – книгата

на Писанието за онези, на които то е било поверено, книгата на съвестта на цялото човечество. “Възпоменателната книга” (за да използваме един друг библейски израз – Мал.3:16), писана от сътворението на света, също така ще бъде разтворена пред очите на всички човешки чада. Пред всички, пред целия човешки род, пред дявола и неговите ангели, пред хиляди святи ангели и пред Бога, Съдията над всичко, ти ще застанеш: без защита или покривало, без всякаква възможност да се облечеш, за да гадеш точен отчет как си стопанисвал поверените ти от твоя Господ блага.

3. Тогава Съдията на всички хора ще попита: “Какво направи ти със своята душа? Аз ти поверих един безсмъртен дух, с различни умения и способности, с разум, въображение, памет, сила на волята, чувства. Освен това ти дадох съвършени и изразителни указания какво да правиш с тях. Ти използва ли своя разум най-пълно, според указанията, за да познаеш сам себе си и Мен? Моята същност, Моите качества, Моите дела на творението, на предугадването или на благодарността? За да се запознаеш със Словото Ми, с всякакви средства да умножаваш познанията си в него, да се наставляваш ден и нощ? Използва ли паметта си по Моята воля, за да запази цялото познание, което си усвоил, за Моя слава, за твое спасение или за полза на другите? Обременяваше ли я с ненужни неща или я запълваше с всичките указания, които научи от Моето Слово, с всички опитности на Моята мъдрост, истина, сила и милост? Беше ли използвано въображението ти да рисува суетни картини, които подхранват глупави и вредни страсти, а не да си представя всичко, което е от полза за душата ти и може да събуди стремежа към мъдрост и святост? Следвал ли си Моите напътствия, що се отнася до волята ти? Тя беше ли посветена на Мене? Беше ли разтворена в Моята воля дотолкова, щото винаги да съвпада с нея, а не да ѝ се противопоставя? Бяха ли твоите чувства така насочени и подредени по начина, който съм обяснил в Словото Си? Дал ли си Ми сърцето си? Обикнал ли си света и това, което е на него? Бил ли съм Аз предметът на твоята любов? Всичките ти желания по Мен ли се ориентираха и по възпоменаване на името Ми? Бях ли Аз радостта на твоеото сърце, желание на душата ти, откриваем измежду десетки хиляди? Скърбял ли си

само за това, че Моят Дух бива потискан? Мразил ли си нещо друго, освен греха? Целият поток на чувствата ти вливал ли се е в морето, от което е произтичал? Мислите ти занимаваха ли се в съответствие с Моята воля? Не с неща, които се търсят по света, не с глупостта и с греха, а с онова, което е чисто и свято, с онова, което служи за Моя прослава и стимулира мира и благоволенieto между хората?”

4. Тогава Господ ще запита още: “Какво направи с тялото, което ти поверих? Аз ти дадох един език, за да Ме прославяш. Ти използва ли го за тази цел? Употреби ли го не за зли и суетни приказки, не за лишени от любов и ненужни разговори, а за такива, които са необходими, добри или полезни и които пряко или непряко са били предназначени за благословение на слушателите? Наред с другите ти сетива ти дадох великолепни средства за възприятие: зрение и слух. Бяха ли и те приложени за превъзходна цел, за това ти да се поучаваши все повече и повече в правдата и истинската святост? Дадох ти ръце и нозе и различни други части, за да изпълняваш делата, предназначени за теб. Използва ли ги не за пожеланията на плътта (на своята покварена природа) или за капризите на своя разум (за неща, които той би те заблудил да считаши за нужни); не ги ли приложи в съответствие с волята на Бога, Който те е изпратил на моя свят само с цел да работиши за Негова слава? Употреби ли всичките си части не като оръдия на неправдата, а само като оръдия на правдата в Мое име и в името на Сина на любовта ми?”

5. След това Владетелят на всичко ще запита: “Как приложи ти земните блага, които дадох в ръката ти? Използва ли храната не само да си доставяши удоволствие, а да задържиш тялото си здраво, силно и годно за инструмент на душата си? Облеклото ти послужи ли ти не за подхранване на твоята гордост и суетност, още по-малко за примамка за другите, а за целенасочено и скромно предпазване от капризите на времето? Предостави ли дома и всичките други свои удобства за увеличаване на Моята слава? Търсеше ли във всичко собствената си слава, вместо Моята? Постарал ли си се да се харесаши на Мен, а не на себе си? По-нататък: как използва важния дар на парите – не за прищевките

на плътта, пожеланието на очите и тщеславието на живота, не за следване на безцелни задачи, което е все едно да ги хвърляш в морето, не за да оставяш планини от имущество, което е все едно да ги заравяш в земята? Старал ли си се първо да задоволиш собствените си законни потребности и тия на семейството си, за да Ми дагеш останалото и то да бъде раздадено на бедните по Моята воля? Познал ли си, че си само един измежду множеството бедняци? Техните потребности би трябвало да бъдат задоволени от Моите блага, които съм положил в ръката ти. При това съм ти оставил правото първо да подсигуриш себе си. Дал съм ти голямото благословение да можеш да даваш, вместо да трябва да вземаш. Бил ли си ти благодетел на хората? Хранил ли си гладните, обличал ли си голите, утешавал ли си болните, помагал ли си на странниците, предоставял ли си блага на потиснатите според нуждите им? Бил ли си очи на слепия и нозе на куция? Бил ли си баща на сираците и съпруг на вдовиците? Опитвал ли си се да използваш всичките външни форми на милосърдие като средство да спасяваш души от смъртта?”

6. Господ още ще те запита: “Бил ли си ти мъдър и верен настойник относно дарованията си от най-различен характер, които ти предоставих? Приложи ли своето здраве и сила не за безумия или грях, не за удоволствия, които прехождат още в мига на употребата си, не за “промишляване за плътта” (Рим.13:14), а за сериозен стремеж по добрия дял, който не може да ти се отнеме? Всичко онова, което е било приятно в личността или поведението ти, което си получил като предимство поради висока образованост, което ти е било дадено като познание, използвал ли си го, за да умножаваш доброто по земята и за разширяването на Моето царство? Употребил ли си дела от власт, влиянието си над останалите, произлязло от любовта им или оценяването на личността ти, за да увеличаваш мъдростта и святостта на тия хора? Приложил ли си внимателно подаръка, наречен време, оценявайки правилно ценността на всеки миг, със съзнанието, че той ще ти бъде изискан, когато идеш във вечността? Бил ли си преди всичко добър настойник на Моята предхождаща, съпровождраща теб и вървяща зад теб благодат?”

Оценявал ли си както трябва цялото влияние на Моя Дух, използвал ли си го старателно – всяко добро желание, всеки лъч на просветление, всеки укор, остър или нежен? Как си използвал духа на страх и робство, предхождащ духа на осиновлението? (Рим.8:15) И след като си получил дял от този Дух и си извикал в сърцето си: “Авва!”, т.е. Отче, останал ли си в славната свобода, за която Аз те освободих? От този момент принесъл ли си душата си и тялото си, всичките си мисли, думи и дела като една пламенна и свята жертва, прославил ли си Ме с тяло и душа? Ако да, Аз казвам: “Добре, добри и верни рабе, влез в радостта на Господаря си!” (Мат.25:21) Какво остава на верния и неверния настойник? Само изпълнението на присъдата от праведния Съдия, което ще те приведе в състояние, недостъпно за промяна за вечността. Остава ти да си получиш отплатата за нескончаемите времена.

IV. 1. От тези прости разсъждения ние се научаваме, първо, колко кратък и несигурен е денят на живота ни. Колко неизразимо, невъобразимо ценна е всяка част. Колко дълбоко загрижен трябва да е всеки човешки син да не пропилее нито една от тях, а да ги използва за най-висши цели, докато Божието дихание е в него!

2. Научаваме, второ, че никакво прилагане на нашето време, никое действие, който разговор не са неутрални. Всичко е добро или лошо, понеже цялото ни време, както и всичко останало, не ни принадлежи. Всичките ни блага са притежание другиму, на Бога, нашия Творец. Така че по Негова воля те биват използвани или неизползвани. Ако биват използвани по волята Му, те са добри; ако не, са лоши. Божията воля е да растем в познанието на нашия Господ Исус Христос и на благодатта. Оттам всяка мисъл, дума или дело са добри, ако се умножават чрез подобно познание, като по тоя начин ние растем в благодатта. Всичко, което не допринася за растежа на това познание, е наистина и по същността си зло.

3. Трето, научаваме, че няма никакви свръхдължностни дела, които можем да сторим в надминаване на дълга си, защото всичко, което имаме, не принадлежи на нас, а на Бога. Всичките си дела и способности дължим на Него. Ние не сме получили от Него това или онова, а всичко; Той ни е поверил всичко. Той, Който ни дава

всичко, трябва да има правото над всичко. Така че ако Му връщаме по-малко от всичко, ние не можем да бъдем верни настойници. “Всеки според своя си труд ще получи своята награда” (1 Кор.3:8). Ако обмислим това, не можем да бъдем добри настойници, освен ако не работим с всички сили и не пропускаме нищо, за което имаме възможност, ако прилагаме цялата си сила.

4. Скъпи братя, кой от вас е мъдър и разумен? Той следва да покаже мъдростта си, идеща отгоре, чрез обхода, съответстваща на положението му. Ако иска да се причисли към настойниците с разнообразни дарби от Бога, той трябва да се погрижи всичките му мисли, думи и дела да съответстват на мястото, определено му от Бога. Не е дреболия да посветиш на Бога всичко, което си получил от Него. Той изисква цялата ти мъдрост, цялата ти решителност, цялото ти търпение и издръжливост; много повече от онова, което ти по природа имаш, но нищо повече от онова, което си получил по благодат. Защото Неговата благодат ти е достатъчна и ти знаеш: “Всичко е възможно за моя, който вярва!” (Мр.9:23) Така че, “облечи се с Господа Исуса Христа” чрез вяра (Рим.13:14), “облечи се в Божието всеоръжие” (Еф.6:11) и така ще бъдеш способен да Го прославяш с всичките си думи и дела, да “пленяваш всеки разум да се покорява на Христа” (2 Кор.10:5)!

Въведение към проповед 52**Обновлението на нравите**

За разбирането на тази твърде формална и безличностно агресивна проповед трябва да се има предвид, че тя, макар и под църковен претекст, е всъщност едно обществено слово по определен повод. Уесли я изнася на 30.01.1763 г. в рамките на Общото годишно събрание на “Общността за обновление на нравите”. Затова в нея се среща по-малко евангелска материя и евангелизаторски размах, отколкото в повечето слова на Уесли. Затова пък тя е един апел към християните да действат реформаторски в обществото. Но това е и причината проповедта да звучи твърде законнически и морализаторски. Нищо чудно, ако някой пожелае да направи паралел между институцията, пред която Уесли проповядва, и неин съвременен аналог.

Проповедникът сам споменава особения повод, по който държи своето слово. След един кратък библейски увод относно необходимостта от борба срещу “делата на дявола” в едно безбожно общество (1) и една (между другото удивително конгрегационалистки звучаща!) дефиниция на църквата като доброволно сдружение на хора, които се стараят да достигнат своето спасение и искат да помогнат и на другите за това, за да бъде “съсипано царството на сатана и да бъде издигнато Христовото царство” (2), Уесли се оплаква от пълната неспособност на английската народна църква от онова време да изпълни задачата си, понеже по-голямата част от нейните членове “сами вършат делата на дявола, които са призвани да разрушават”. Това довежда оратора до споменаване на основаването на “Общността за обновление на нравите” в края на миналия век (5). Уесли говори в единствено число, но са съществували множество подобни общности, създадени след 1691 г. Постоянно е имало отмиране на някои от тях, но и са се основавали нови, както става ясно в (6).

В първата част на проповедта Уесли описва пред слушателите си обстоятелствата, поради които шест години по-рано е създадена въпросната общност. Решаващ е бил ужасът у християните относно царуващите в страната беззакония. Впечатлява важността, придадена на въпроса за спазването на неделята. По този въпрос в Англия пуританите и методистите са особено чувствителни. “Общностите за обновление на нравите” се застъпват за едно борещо се с нередностите законодателство и наблюдават редовно населението, не пропускайки нито една възможност да покажат нарушенията на законите от властите. Тази институция скоро добива привкуса на доносническа група, понеже тя изпраща пред съда много граждани (I,10). Сам Уесли изглежда не е изгубил нужната за подобни действия милост, както показват неговите изявления относно борбата с проституцията (I,8,9).

Известни епископи са били патрони на дружествата и са гържали празнични проповеди на техните редовни годишни събрания. Също и изтъкнати проповедници като Уесли са бивали канени по този повод. Методистите вземат активно участие в работата им (I,11).

Във втората част на проповедта Уесли оправдава действията на Общността, “въпреки всичките възражения”. Главният му аргумент е: чрез открито противопоставяне на националното безбожие и неправда Христос бива изявен и Бог – прославен (II,1-3). Допълнителен аргумент: това е за благо на целия народ (II,4). На дело не липсват критици (сред тях писателите Дефо и Суифт), които например упрекват този инструмент за социално очистване, че се вземат на мушка само грешници от долната част на обществената йерархия. Това възражение изглежда не е известно на Уесли. Той споменава други: това не е задача на християните, а на съответните власти (II, 5). Отхвърлянето на този, както и на всички други аргументи показва колко е далеч Уесли от едно учение за двете царства, което иска да изостави света в неговото беззаконие: щом властите не се грижат да формират света по божествените мащаби, християните трябва да го сторят и по възможност да принудят властите. Той не се задоволява с това

чрез Евангелието да иска да промени сърцата и живота на грешниците (II, 8), а се старае да се спазва общественият закон, за да се предотвратяват поне външните грехове.

ОБНОВЛЕНИЕ НА ПРАВИТЕ

“Кой ще стане за мене против злодейците?”

(Псалм 94: 16а)

1. Във всички времена тези, които нито са се бояли от Бога, нито са зачитали хората, са се сдушавали и са образували съзаклятия, за да осъществяват тъмните си дела. С това те са се изявявали като по-мъдри от своите съвременници, защото по този начин им е било по-лесно да вършат делата на своя баща, дявола. От друга страна, във всички времена богобоязливи хора, загрижени за благо на своите ближни, са считали за необходимо да се обединяват, за да се противопоставят на делата на мрака и да разпространяват познанието за Бога, техния Спасител, и да разширяват Неговото царство. Сам Той ги е упълномощил да вършат това. Откакто има хора на земята, Бог ги е учил да се обединяват в служението си на Него и ги е свързвал в едно чрез Духа Си. Ръководил ги е, за да съсипват делата на дявола – първо сред самите себе си, а чрез себе си и сред околните хора.

2. Това е първоначалното предназначение на Христовата църква. Тя е създадена като група от хора, за да спаси, първо, всеки един собствената си душа, а после да си помагат един на друг в достигането на спасението и, накрая, да избавят всички хора, доколкото това е възможно, от настоящите и бъдещите злини, за да се отхвърля царството на сатана и да се обогатява царството на Христа. Това би трябвало да бъде постоянна грижа на всеки един църковен член; иначе не би било уместно той да бъде наричан член, защото не е жива част от Христовото тяло.

3. Съответно това би трябвало да е постоянна задача и грижа на всички онези, които са обединени под британската корона и се

назовават общо “Църква на Англия”. Те са обединени с цел да се противопоставят на дявола и неговите дела и да водят война против света и плътта – верните съюзници на лукавия. Но съответства ли реалността на тази задача? Дали всички членове на Англиканската църква са вложили сърцата си в общата цел “да съсипе делата на дявола” и да се борят против света и плътта? За жалост, не можем да кажем това. Те са толкова далеч от него, че една голяма част, боя се – по-голямата част от хората е “светът” – народ, който не знае, че Бог иска да го спаси. Наместо да разпънат плътта с нейните страсти, тези хора ѝ робуват всеки ден и вместо да съсипе делата на дявола, което е истинската им задача, те ги утвърждават.

4. В тази “християнска страна” (както ние учтиво наричаме Великобритания); да, в тази “християнска църква” (ако трябва да дадем титлата на народната общност) ние все още се нуждаем от неколцина, които да станат против нечестията и да се обединят против злосторниците. Не, никога не е било по-нужно от днес ония, които “се боят от Господа”, да се разбират взаимно и да издигнат знак против злото, заливащо страната. Има достатъчно основания всички Божи служители да се сплотят срещу делата на дявола, да се изправят за Господа с единни сърца, намерения и усилия и да направят дига срещу потопа на злото, доколкото могат.

5. За целта в края на миналия век в Лондон се събраха няколко личности. Скоро те се нарекоха “Общност за обновление на нравите”. За почти 40 години те извършиха вероятно много добри неща. Но когато повечето от тях починаха и получиха наградата си, техните наследници, с хладки сърца, се отклониха от целта. Преди няколко години тази общност беше закрита. Не остана друга, която да продължи нейното дело в нашето кралство.

6. Но скоро беше основано ново дружество от същия вид. Днес бих желал да покажа, първо, вида на неговите цели и какви стъпки бяха предприети досега; второ, значението му и различните възражения, издигнати против него; трето, от какъв род трябва да са хората, които да вземат участие в начинанието и, четвърто, в какъв дух и по какъв начин трябва да се преследва целта. Ще

завърша с една практично приложение за членовете и за всички богобоязливи хора.

I. 1. Първо ще изложи природата на целите на дружеството и какви стъпки бяха направени досега.

Една неделя през август 1757 г. в един малък кръг, събрал се за молитва и духовен разговор, се спомена колко грубо и масово се осквернява този празник. Хората купуват и продават, отварят магазините си, пият в бирариите, застават по пътищата, полетата и улиците и продават стоки като в делник. Това особено добре се виждаше в Муурфийлд, по онова време пълен с хора всяка неделя. Обсъди се какво може да се направи и се реши шестима души от кръга да отидат на другата сутрин при сър Джон Филдинг за съвет. Така и стана. Той разгледа плана им и им каза как той може да бъде осъществен.

2. Най-напред бяха внесени петиции до кмета, управата, съдията и в Уестминстър. Всички тези уважавани институции получиха насърчението да продължат делото си.

3. След това хората от кръга счетоха за необходимо да оповестят инициативата си сред много хора с име и положение, сред духовници от други деноминации, от различни църкви в Лондон и Уестминстър. За радост, отвсякъде се получи сърдечно съгласие и подкрепа.

4. После на свои разноски те отпечатаха и разпространиха в няколко хиляди екземпляра книга с напътствия за полицаи и други общински чиновници относно техните задължения. С намерението по възможност максимално да предотвратят прилагането на закона с принуда те отпечатаха и разпространиха по всички части на града призови срещу потъпкването на съботната заповед, откъси от разпореждания на Парламента и предупреждения срещу нарушителите на законите.

5. Когато с тия предварителни мерки пътят беше подготвен в началото на 1758 г., след редица предупреждения, разбира се, отхвърлени, бяха повдигнати обвинения пред съда против лица, нарушаващи Господния ден. По този начин първо бяха обезвредени големите нарушители, които без страх от Бога и краля от сутрин

до вечер продаваха стоки по улиците и пътищата. След това започнаха тежкия опит да се спре обичайната употреба на алкохол, пируването в бирариите в неделя, по времето, когато се провеждат богослуженията. С това се изложиха на безчислени упреци, обвинения и ругатни. Такива идваха не само от пияниците и кръчмарите, а и от богати и уважавани хора, като заемодавците на кръчмарите, отчасти от търговците на напитки, изобщо от всички, които печелеха от греховете на хората. Някои от тях бяха не само благоденстващи и уважавани. Не, те бяха хората, пред които заставаха беззаконниците. Техният начин на поведение окуражаваше простолюдието да следва примера им и да постъпва така, сякаш хората, предприели акцията, не заслужават да живеят на този свят. При това се използваша най-долни ругатни от улицата; членовете на кръга бяха засипвани с кал, камъни и всичко, което на тълпата попадне под ръка; понякога те бяха безмилостно бити, влачени по улицата, захвърляни в канавките. Това, че никой не умря, не беше резултат от липса на желание у мъчителите; тия хора издържаха.

6. След като по такъв начин изпитаха Божията помощ, те започнаха да възпрепятстват хлебарите да прекарват голяма част от неделята в работа. Много от тях бяха по-благопристойни от кръчмарите и търговците. Много от тях бяха далеч от това да се считат за обидени и дори благодаряха за начинанието, оказвайки истинско благодарно положение.

7. Докато хората от кръга очистваха улиците, полетата и бирариите от нарушителите на съботата, те се натъкнаха на един нов вид нарушаване на закона, също така вреден за обществото: играчи от различен тип. Някои бяха от най-дребен и обичаен сорт, наричани обичайно “комарджии”. Тяхна професия беше да откриват млади и неопитни мъже и с трикове да им измъкват парите. След като ги превърнеха в просяци, те ги въвеждаха в тайните на занаята. Много подобни свърталища бяха разбити; немалко от измамниците бяха принудени да си изкарват хляба с пот на чело.

8. Дружеството печелеше сила и влияние. Членовете разширяваха кръгозора си и започнаха да се борят не само срещу

обичайните ругатни, но и срещу една друга язва и оскърбление на Христовото име: проституцията. Много жени бяха отвърнати от лошия път. За да се стигне до корените на болестта, бяха разбити много бордеи, забранени от закона. Някои от тия бедни и окаяни жени, макар и стигнали до най-долното стъпало на човешкия позор, познаха милостивото сърце на Бога и се покаяха за греховете си. Някои бяха настанени в благотворителна болница или друго подходящо място.

9. Ако ми позволите малко отклонение: кой може достатъчно да се възхити на мъдростта на Божието провидение, подреждащо времената и обстоятелствата така, щото една ситуация да съвпадне с друга? Например: точно когато много от окаяните същества бяха отклонени от пътя на греха и изявиха желанието да водят по-добър живот, но веднага се изправиха пред въпроса: “От какво да живея, аз нямам професия, нямам приятели да ме приемат?” – точно в този момент Бог направи така, че да е готова болницата “Магдалена”. Тук бяха приветливо приети такива хора, тук те можеха да живеят, да получат внимание, да им се осигури всичко необходимо за живота и благочестието.

10. Но на темата. Ето броя на лицата, изправени пред съда:

- от август 1757 г. до август 1762 г. – 9 596;
- оттогава до днес (1763 г.):
- за забранени игри и за обичайно ругаене – 40;
- за нарушаване на съботния закон – 400;
- блудстващи жени и съдържатели на бордеи – 550;
- за предлагане на неприлични четива – 2.

Общо: 10 588 души.

11. При приемане за член на Дружеството принадлежността към дадена партия или група не играеше никаква роля. Всеки, имащ име на добър човек, биваше приеман с готовност. Никой, криещ егоистични или финансови намерения, не оставаше дълго, защото не само не можеше да спечели нищо, а бързо губеше, защото веднага започваше да плаща членска вноски. Обикновеният народ казва: “Това са уайтфийлдците”. Но това е голяма заблуда. Около 20 от членовете, плащащи редовно вноски, имат връзка с г-н Уайтфийлд, около 50 – с г-н Уесли, около 20, които принадлежат към

официалната църква, не са свързани с никого от двамата и около 70 са независими. Общо това прави 160 члена. Много други поддържат делото чрез дарения.

II. 1. Тези крачки са направени досега. На второ място, искам да покажа колко чудесно е това начинание, независимо от всички възражения. Това се вижда от много факти. Нека започнем с този: откритото противопоставяне срещу всяко богопротивничество и неправда, заливащи страната като потоп, е един от най-похвалните начини да се засвидетелства Христос пред лицето на Неговите противници. Така Бог бива възвеличен. На хората се показва, че дори в тези времена на недостиг на вяра и благочестие има малцина, които ги имат. Какво би било по-добро от това да се отдаде чест на Бога, подобаваща на името Му. Какво по-добро от страдание и приемане на всички опасности – по-силни от всякакви думи – и от повъзгласяване: “Наистина, има награда за праведния; наистина, има Бог, Който съди земята” (Пс.58:11).

2. Колко превъзходно е да се предотвратят нечестията против името на Бога, пренебрежението против авторитета Му, скандалният конфликт между свята вяра и крещящото го небеса зло от страна на хора, наричащи себе си християни! Едно от най-почтените начинания, които изобщо могат да развълнуват човешкото сърце, е да се противопоставиш срещу течението на злословието, да спреш водите на потопа на безбожието, да предотвратяваш поводите за хула на достойното име, с което сме наречени!

3. Както това начинание допринася за слава на Бога във висините, така то спомага и за разширяване на мира между човеците. Както всеки грях нарушава мира ни с Бога, понеже открито Го предизвиква; както грехът ограбва мира от нас и кара човек да вдигне меч срещу човека, така всичко, което предотвратява и очиства греха, носи в същата степен мир с Бога и с хората.

От този вид са явните плодове на начинанието в днешния свят. Но защо трябва да ограничава времето и пространството нашия поглед? Нека по-добре погледнем отвъд техните граници,

във вечността. Какъв плод ще намерим там? Нека апостолът говори: “Братя мои, ако някой от вас бъде отклонен от истината и един го обърне (не към това или онова мнение, а към Бога), нека знае, че който е обърнал грешния от заблудения му път, ще спаси една душа от смърт и ще покрие много грехове” (Як. 5:19, 20).

4. Успехът на това дело не идва в полза само на един човек; не само в полза на ония, които водят другите към греха, и на ония, които ще бъдат измамени и разбити от него, а на целия ни народ. “Правдата възвишава народа” (Пр.14:34). Не е ли вярно това? Не е ли вярно, че “грехът е поквара за всички”? Нещо повече, не носи ли грехът Божието проклятие над всички? Така че, доколкото човек по някакъв начин стимулира правдата, дотолкова той служи на националния интерес. Доколкото човек предотвратява греха и особено открития грях, дотолкова той отклонява Божия упрек и проклятие от нас. Така че който се включи в делото, той е благодетел на обществото, приятел на краля и на страната. Бог несъмнено ще даде благоденствие на страната по същия начин, по който се трудим, и ще се изпълнят думите Му: “Ония, които Ме славят, Аз тях ще прославя” (1 Царе 2:30).

5. Но възразява се: “Колкото и добро да е това начинание, така не става. Нямаме ли хора, чието задължение е да предотвратяват прегрешенията и да наказват грешниците? Нямаме ли полицаи и други обществени служители, които са се заклели да правят същото?” Правилно! Преди всичко полицаите и църковните водачи са се задължили с клетва да следят кой осквернява Господния ден и върши други грехове. Но ако не го правят? Ако въпреки клетвата си не ги е грижа? Тогава трябва да го правят ония, които се боят от Бога, обичат хората и желаят благото на краля и страната. Тогава те трябва да следват задачата си така, сякаш няма и един чиновник. Ако последният не е на мястото си, то все едно е, че го няма.

6. “Но това е само един претекст: вашата действителна цел е чрез разполагане с информация да спечелите пари”. Това се говори често и навсякъде, но в него няма и капка истина. Обратното хиляди пъти е било доказвано: никой член на Дружеството не взема и част от парите, които законът обещава на информатора. Това

те не са правили от самото начало. Нито един член също не взема нищо, за да премълчи или оттегли информацията си. Това е голяма заблуда, ако не и съзнателна клевета без всякакво основание.

7. “Но начинанието е неприложимо. Порокът е приел такива размери, че е невъзможно да се озапти, поне не по този начин. Защото какво може една шепа слаби хора срещу целия свят?” “За човеците е невъзможно, но за Бога всички неща са възможни” (Мат.19:26). Тези хора не уповават на себе си, а на Него. Ако извършителите на зло бяха даже по-силни, срещу Бога те не са повече от скакалци. Едно средство за Него е като всяко друго. За Бога е безразлично “да спаси чрез мнозина или чрез малцина” (1 Цар.14:6). Броят на онези, които стоят на страната Му, не е важен, както и броят на противниците. Бог прави онова, което иска, и “няма мъдрост, няма разум, няма съвещение против Господа” (Пр.21:30).

8. “Но ако вашата цел е да промените грешниците, тогава сте избрали погрешното средство. Това трябва да направи Божието Слово, а не човешките закони. Това е работа на пастирите, а не на съдиите. Затова прилагането на подобни мерки може да доведе само външна промяна, но не променя сърцето”.

Вярно е, че Божието слово е най-важното и обичайното средство да се променят и животът, и сърцето на грешника. Това става преди всичко чрез проповедника на Евангелието. Но вярно е също, че съдията е Божи служител (Рим.13:4) и затова е поставен от Бога да въздава наказание на оня, който върши зло, прилагайки човешките закони. Дори когато това не променя сърцето, все пак е постигнато нещо важно, ако се предотврати външният грях: Бог по-малко ще бъде лишаван от почит, на нашата свята вяра ще бъде нанасян по-малко позор, над нацията ни ще тежат по-малко проклятие и укор, по пътя на другите ще има по-малко изкушения, а и върху самите грешници ще бъде приготвен по-малко гняв за деня на яростта.

9. “Не и не! Защото това прави от мнозина лицемери, които се представят за нещо, каквото не са. Други, които ще бъдат предадени на позор и трябва да заплатят с наказание, ще останат безсрамно в злото си. С това не се подобрява никой от тях, даже

и може да стане по-лош отпреди”. Това от край до край е погрешно. Защото, първо, къде са тия лицемери? Не познаваме никой, който да се представя за нещо, каквото не е. Второ, ако закоравели злодеи бъдат изложени на позор и трябва да платят с наказание, с това няма да останат отчаяни закононарушители, а ще се боят пак да извършат нещо лошо. Трето, някои от тях са далеч от това да стават по-лоши. Те съществено са се подобрили. Основната насока в живота им е променена. Да, четвърто, някои вътрешно са се отвърнали от “тъмнината към светлината и от властта на сатана към Бога” (Деян.26:18).

10. “Но мнозина не са убедени, че купуването и продаването в неделя е грях”. Ако не са убедени, трябва да се убедят. Крайно време е. Въпросът е съвсем прост. Защото ако публичното, съзнателно нарушаване на двете: Божия закон и закона на страната, не е грях, моля ви се, кое тогава е? И ако такова нарушаване не бива да бъде наказвано, защото някой не бил убеден, че това е грях, то това би било край на всякаква законност и всички могат да живеят така, както си искат.

11. “Но първо трябва да бъдат използвани меки методи”. Трябва и така се прави. На всеки престъпник се прави меко напътствие, преди към него да се приложи законът. Никой не се наказва, преди ясно да му се покаже до какво ще доведе поведението му, ако той не предотврати наказанието, отстранявайки повода за него. Във всеки случай се използва най-мекият метод, който допуска деянието. Не се вземат никакви жестоки мерки, освен ако те не са безусловно нужни за постигането на целта.

12. “Но до какво истински добро е довело това движение за обновление?” Неизразимо добри неща, и далеч повече, отколкото който и да било е очаквал за едно кратко време и имайки предвид малкия брой инструменти за действие и огромните трудности. Много зло е предотвратено и много неща са отстранени. Много грешници са външно, а някои и вътрешно преобразени. Честта на Оня, Чистото име носим и което беше публично нахърнявано, беше публично защитена. Не е лесно да установим какви големи благословения донесе това скромно начинание за Бога и делото Му сред целия ни народ. Навсякъде разумните хора, въпреки

всевъзможните възражения, стигат до извода, че едва ли някога в нечие сърце се е раждала по-превъзходна идея.

III. 1. Но що за хора са тия, които участват в това начинание? Може би някои смятат, че всеки желаещ да стане сътрудник би трябвало да бъде приет с радост и че повечето членове ще допринесат за по-сериозно влияние. В никой случай не е така! Фактите необоримо показват обратното. Докато старото Дружество за обновление на нравите се състоеше от по-малко отбрани членове, които не бяха нито многобройни, нито заможни, нито влиятелни, то преодоляваше всички препятствия и във всичките си работни клонове беше извънредно успешно. Но когато бяха приети членове без особено старателна проверка, то ставаше все по-малко и по-малко действено, докато започна да прави незабележими стъпки към нищото.

2. Ето защо броят на членовете не заслужава особено внимание, както и богатството и положението им. Това е дело на Бога. То се върши в името на Бога и заради Неговата воля. От това следва, че хората, които нито обичат Бога, нито се боят от Него нямат дял и право в това дело. “Що правиш ти, та разгласяваш Моите повеления?” – би казал Бог, докато “предаваш устата си на зло” (Пс.50:16, 17). Който живее в съзнателен грях, не е годен да работи за обновлението на нравите. Това важи дори тогава, когато той с нещо малко допринесе за лишаването на Божието име от слава, купува в неделя, продава, върши безполезна работа или прави нещо от онова, което точно Дружеството желае да промени от основаването си. Не, не бива да се допуска някой да участва в задачата, ако сам се нуждае от обновление. Първо “извади гредата от око̀то си” (Мат.7:5). Членът трябва сам да бъде безукорен във всичко.

3. Но и това не е достатъчно. Който се включва в делото, не само трябва да бъде достоен за уважение. Той трябва да бъде човек на вярата. Да вижда нещата, които не се виждат (Евр.11:1), “да не гледа на видимите, но на невидимите, защото видимите са временни, а невидимите вечни” (2 Кор.4:18). Да има вяра, която непрестанно произвежда страх от Бога, желание за отбязване на

всичко забранено от Него и вършени на всичко, което Той е заповядал. Такъв човек се нуждае от особен род вяра: увереност в Бога. Това е вяра, преместваща планини, угася огън, преодолява всяка съпротива и те прави способен да се изправиш срещу хиляда и да ги обърнеш в бяг (Втз.32:30). Който така вярва, знае къде е силата му; ако и да знае, че ще умре, уповава на Оня, Който възкресява от мъртвите.

4. Така че който вярва в Бога и уповава, е човек на куража. Който желае да работи за обновление на нравите, трябва да бъде човек от моя тип. Възприемайки задачата си, той ще изживее много неща, ужасяващи за природата – толкова ужасяващи, щото всички, които “се допитват до плът и кръв” (Гал.1:16), ще се уплашат. Тук истинският кураж намира приложението си и е във висша степен нужен. Подобен кураж поражда само вярата – тя не се бои от позор и опасност, не бяга, защото знае, че Исус е близо.

5. Търпението е почти неделимо от куража. Куражът гледа към бъдещето, търпението – към сегашното зло. Който реши да предприеме въпросното дело, ще има възможност да покаже и куража, и търпението си. Защото, ако е безукорен, той ще се озове в положението на Исмаил: “Ще вдига ръката си против всеки и всеки ще вдига ръката си против него” (Бит.16:12). Нищо чудно, че “всички, които искат да живеят благочестиво, ще бъдат гонени” (2 Тим.3:12). Колко по-валидно ще е това за онези, които не само не се задоволяват да живеят благочестиво, а и принуждават безбожниците да живеят така или поне да се въздържат от общоизвестното нечестие. Не означава ли това да обявиш война на целия свят? Не означава ли да предизвикаш всички чада на дявола? Няма ли Сатана, “князът на този свят”, началникът на нечестие в духовни места (Еф.6:12) да приложи всичката си сила и хитрост в подкрепа на клатещото се свое царство? Кой би се надявал рикаещият лъв да се укроти и да позволи да му изтръгнат пляката от зъбите? “Нужно ви е търпение, та като извършите волята на Бога, да получите обещаното” (Евр.10:36).

6. Ще ви е нужно и постоянство да “държите непоколебимо надеждата, която изповядвате” (Евр.10:23). Тя също е необходимо качество на всеки член на Дружеството. Това не е задача за

“колебливи и непостоянни в пътищата си” (Як.1:8). Който се озъва като тръстика от вятъра, не е годен за борбата, изискваща здраво укрепена душа и упорита, непогрешима решителност. Ако някой няма това, той ще сложи ръка на ралото, но скоро ще се откаже. Може да устои за известно време, но щом дойдат гоненията, общите или лични трудности, той веднага ще се съблазни.

7. На практика за всеки е трудно да устои в една такава тежка работа, ако любовта не надделява над страха и болката. Затова безусловно е необходимо всички участници да имат “Божията любов, изляна в сърцата си” (Рим.5:5), и да могат да кажат: “Ние любим Него, защото Той първо ни възлюби” (1 Йоан 4:19). Присъствието на Този, Когото обичат душите им, ще направи работата лека. Тогава те с голяма увереност и здрав разум ще могат да кажат не като плод на разпалена фантазия: “Когато говоря с Тебе, забравям грижи и усилия, време; работата се превръща в почивка, болката – в сладост. Ти, Боже, не си далеч!”.

8. Онова, което прави по-леки работата и болката, е християнската любов към ближния, да обичаш “като собствената си душа”, “Христовата любов да те принуждава” (2 Кор.5:14), така, както Той те е възлюбил, както Той вкуси смърт заради всички (Евр.2:9), дори да си готов да гадеш живота си за братята (1 Йоан3:16), включвайки в това число всички, за които Христос умря. Ако имаш тази любов, каква опасност може да те отклони от продуктуването от нея усилия? Кое страдание няма да понесе тя, за да спаси една душа от вечния огън? Кое усилие ще си спести, коя болка? Няма ли да важи за нея това, че “тя винаги е готова за борба и не заспива, макар и дните да се нижат без победа”? Любовта претърпява всичко и милостта не отзвучава никога.

9. Всеки член се нуждае от любов и по една друга причина. Понеже “любовта не се превъзнася” (1 Кор.13:4), тя не само ражда кураж и търпение, но и смирение. О, колко нужно е смирение за всички, които са започнали делото! Кое би било по-важно от това да се виждаш дребен, скромнен, нищожен и безполезен в собствените си очи? Обратно, ако гържиш на себе си, приписваш си нещо, допускаш късче от фарисейския дух и “уповаваш на себе си, че си праведен, и презираш другите” (Лука18:9), нищо няма да съсипе

по-сигурно цялото начинание. Защото тогава ти трябва да се бориш не само против целия свят, но и против Бога, защото “Бог се противи на горделивите, а на смирените дава благодат” (1 Петр.5:5). Ето защо всеки член на Дружеството трябва да осъзнава собствената липса на мъдрост, своята слабост и безпомощност, по всяко време и с цялата си душа да се държи за Оня, Който единствен има мъдрост и сила. Да бъде дълбоко убеден, че помощта идва само от Бога (Пс.121:2) и само Той “действа във вас, за да желаете това и да го изработвате” (Фил. 2:13).

10. Още нещо трябва да вложи дълбоко в сърцето си всеки участник: “Човешкият гняв не върши Божиата правда” (Як.1:20). Затова трябва да се учи от Оня, Който е “кротък и смирен на сърце”. Да остане кротък и смирен, както е “достойно на званието, към което е бил призван” (Еф.4:1). Да бъде кротък към всички, добри или зли, заради самия себе си, заради другите, заради Христа. Ако някои са “невежи и заблудили се” (Евр.5:2), той трябва да бъде състрадателен към тях. Да ги противопостави на Божието Слово и дело, да ги изправи на бой с Него. Затова трябва “с кротост да увещава противниците” (2 Тим.2:25), за да изтрезнеят те и да се избавят от примката на дявола, да вършат Божиата воля.

IV. 1. Относно качества на хората, подходящи да вземат участие в начинание като това, бих посочил, на четвърто място, с какъв дух и по какъв начин бива провеждано то. Това първо засяга мотива, който трябва да се следва по започнатия път. Защото “ако светлината в тебе е тъмнина, то колко голяма ще е тъмнината” (Мат.6:22). Но “ако окото ти е здраво, то цялото ти тяло ще бъде осветлено”. Това трябва да бъде помнено и съобразявано при всяка дума и дело. Нищо голямо или малко не трябва да бъде вършено или казвано от гледище на временните облаги, с оглед спечелване на уважение, любов и похвала от хората. Много повече трябва да ни води възгледът да отдаваме почит на Бога и полза на хората.

2. Но духът, в който трябва да се върши всичко, засяга поведението също толкова, колкото и мотива. То не е нищо повече от гореописаното. Защото същият кураж, търпение и упоритост,

правещи един човек годен за делото, трябва да бъдат приложени в практиката. “Вземете вярата за щит” (Еф.6:16). Тя ще угаси хиляди огнени стрели. Чрез дадената ни от Бога вяра ще имаме по всяко време защита и всичко ще става с любов (1 Кор.16:14). Нищо не трябва да я премахва. Нито пороите, нито потоците на неблагоприятността не бива да я удавят. Членът на дружеството трябва да има същия дух, както Христос (Фил.2:5), който да изпълва сърцето му и да води поведението му. Да “се облече с милосърдие, благодет, смирение, дълготърпение” (Кол.3:12), да премахва и най-малката следа от злоба, горчивина, гняв или ненавист, знаейки, че нашето призвание е да не се оставяме да бъдем побеждавани от злото, а да го побеждаваме чрез доброто (Рим.12:21). За да запази смирената и нежна любов, той трябва да върши всичко със съсредоточен дух, да се пази от прибързаност, разпиляност, от гордост, гняв, нетърпеливост. Това може да стане с постоянна молитва преди, по време и след акция, като всичко се върши в дух на отдаденост, за да се принесе всичко на Бога чрез Неговия възлюбен Син.

3. Относно външното поведение е валидно общото правило, че то трябва да даде израз на вътрешната нагласа. За да го кажа по-точно: всеки да се пази от това “да върши зло, за да дойде доброто” (Рим.3:8). Затова “като отхвърлите лъжата, всеки да говори с ближния си истина” (Еф.4:25). Не използвайте нито измама, нито хитрост, за да обвините някого или да го накажете, но изобличавайте се взаимно с простота и божествена чистота, помагайки си пред лицето на Бога. Ако следвате това правило, ще бъдете сигурно по-малко мамени от злотворци, като Божието благословение ще следва още повече поведението ви.

4. Нека чистотата бъде съпроводжана от съобразителност, но истинска – не онова изчадие на ада, което светът нарича съобразителност и което е по-скоро техника, хитрост, преструване; съобразителност от горе, препоръчвана ни от нашия Господ и предназначена за стимулиране на Неговото царство на земята. “Бъдете разумни като змиите и незлобиви като гълъбите” (Мат.10:16). Тази мъдрост ще ни даде възможност да нагодим гумите и поведението си към хората, с които имаме работа, към

времето, мястото и други дадености. Тя ще ни научи да предотвратяваме поводите за сблъсък дори когато такъв е умишлено търсен, при най-конфликтни ситуации.

5. Вашият начин на говорене, предимно спрямо злотворците, трябва да бъде дълбоко сериозен (за да не даде израз на оскърбление или чувство за триумф), по-скоро тъжен, за да им се покаже, че вие съжалявате за техните деяния и скърбите заради техните неволи. Вашето изказване да бъде по тона си лишено от страсти, тихо и благо; бъдете дори мили и приветливи, стига да не изглежда, че се преструвате. В някои случаи на погрешно разбиране можете да изкажете доброта си воля съвсем ясно. Но същевременно покажете и безстрашието си и неотменната си решителност да се противопоставите на злото и да го накажете, за да не остане чувство, че отстъпвате от страх или друго съображение.

V. 1. Остана да изведем някои полезни приложения от казаното – от една страна, за вас, които вече сте включени в делото, от друга – за всички богобоязливи и особено за онези, които обичат Бога, както и се страхуват от Него.

Вие, които вече сте включени в делото, бих желал първо да ви дам съвета да обмислите спокойно и из основи същността на своето начинание. Знайте какво искате! Бъдете из основи наясно с онова, което започвате! Обмислете възраженията срещу Дружеството; преди да продължите, убедете се, че тия възражения нямат стойност. Тогава всеки ще може да действа и да бъде убеден в собственото си мнение.

2. Второ, съветвам ви: не прибързвайте да увеличавате броя си; когато приемате нови хора, не гледайте на богатството, положението или друго външно обстоятелство около тях. Търсете само гореописаните способности. Проучете внимателно дали предложената личност има безупречно име, дали е човек на вярата, на куража, на търпението и устойчивостта, дали обича Бога и хората. Ако е така, тя ще усили вашата мощ и възможности. Ако не, вие повече ще изгубите чрез нея, отколкото ще спечелите, защото няма да угодите на Бога. Не се колебайте да изключите от кръга си ония, които не отговарят на описания характер. Камо

с това намалите броя си, вие ще увеличите силата си. Така вашите “съдове” ще станат годни за употреба от стопанина ви (2 Тим.2:21).

3. Трети съвет: внимавайте от какви мотиви са движени вашите дела и думи по всяко време. Пазете се да не се опетните чрез стремеж към заслуги или похвали. Каквото и да вършите, вършете го като за Господа (Кол.3:23). Не се стремете да се харесате на себе си в някои отношения, а да угодите на Този, Комуто принадлежите и служите. Нека окото ви бъде осветено от начало докрай и при всяка дума или дело гледайте само на Бога.

4. Четвърто, съветвам ви да внимавате да вършите всичко с правилен начин на поведение, със смирение, търпение, предпазливост, както съответства на Христовото Евангелие. Всяка крачка правете с упование в Бога и с възможно най-благ и пълен с любов дух. Пазете се същевременно винаги от всякаква припряност и разсеяност на духа; молете се по всяко време с пълна сериозност и постоянство вярата ви да не ви остави. Нищо да не причини духът на жертвоготовност да ви напусне – жертва, готова на всичко, което имате и сте, което вършите, за да принесете на Бога благоуханна миризма (Еф.5:2).

5. Относно начина на вашето говорене и действие ви съветвам да го извършвате с невинност и простота, мъдрост и сериозност. Прибавете максимално спокойствие и мекота, благост, каквито случаят позволява. Не се дръжте като касани или палачи, а като хирурзи, които не причиняват на пациентите си повече болка, отколкото е необходимо за излекуването им. За целта всеки от вас се нуждае от ръката на една дама и от сърцето на един лъв. Така мнозина от ония, които трябва да накажете, “ще прославят Бога във времето, когато ще ги посети” (1 Петр.2:12).

6. Наставлявам всички вас, които се боите от Бога, надявате се винаги да намерите благодат при Него и се страхувате да не се намерите богопротивници (Деян.5:39), дори и да не съзнавате това: не се противопоставяйте на едно толкова благословено начинание под никакво основание или повод, директно или индиректно, не му пречете. Но това още не е всичко. Ако обичате хората, ако желаете да ограничите греховете и окаяността на ближните си,

можете ли да се ограничите с това, че не пречите на делото Му? Не сте ли поели святото задължение “да струвате добро на всички”? (Гал.6:10) Няма ли възможност да направите много добрини, и то от най-добър вид? Тогава използвайте я в името на Бога! Подкрепяйте вършенето на добро, ако не с друго, поне с молитва за ония, които са непосредствено заети с него. Помогнете с имуществото си за покриване на разноските, които изникват; без вашата подкрепа товарът върху малцината дарители би бил непоносим. Ако в момента нямате такава възможност, правете вноски на тримесечие или годишни. Дайте поне сега подкрепата си. Използвайте настоящия час да направите онова, което Бог влага в сърцата ви. Не допускайте да не си мръднете пръста в подкрепа на своите братя, работещи за Бога, да стане така, че не сте дошли на помощ Господу против силните” (Съдии 5:23).

7. Към вас, които обичате Бога и се боите от Него, имам едно по-високо изискване. Той ви е дал способности да стимулирате делото Му по най-добрия начин. Понеже обичате Бога, вие обичате и своите братя. Вие обичате не само приятелите, а и враговете Му. Вие сте “облечени с милосърдие, благодет, смирение, кротост, дълготърпение” (Кол.3:12), имате вяра в Бога и Христа, Когото Той е изпратил; вяра, която побеждава света и с това побеждава позора и страха от хората. Въоръжени по този начин, ще направите ли като ефремците, които “макар и въоръжени и запъващи лъкове, се върнаха назад в деня на боя”? (Пс.78:9) Ще изоставите ли шепата си братя сами да се бият с пълчищата? Ах, не казвайте: “Това е тежък кръст, нямаме нито сила, нито смелост да го носим!” Правилно! От самите вас. Но вие, които вярвате, “за всичко имате сила чрез Този, Който ви укрепява” (Фил.4:13). “Всичко е възможно за този, който вярва” (Мр.9:23). За Него никой кръст не е тежък, защото “ако устоим, то и ще царуваме с Него” (2 Тим.2:12). Не казвайте: “Не, аз не мога да понеса да бъда глупав”. Тогава ти не можеш да влезеш в Божието царство. Никой няма да влезе, ако не върви в тесния път, пътя за тесните хора. Не казвай: “Не мога да понасям упрека и омразата към един доносник”. Спасил ли е душата си поне един, чието име не е станало нарицателно за отхвърленост? И ти няма да спасиш своята, ако

не си готов да понесеш хората да говорят зле за теб. Не казвай: “Ако се застъпя за този народ, ще изгубя не само доброто си име, но и приятелите, клиентите, търговията си, препитанието си и така ще бъда подложен на бедност”. Няма да стане така, не можеш, невъзможно е, освен ако Бог не го желае, защото царството Му е над всичко, защото и космите на главата ти са преброени (Мат.10:30). Но ако мъдрият и благ Бог ти отреди подобна участ, ще мърмориш ли, ще протестираш ли? Няма ли по-мъдро да кажеш: “Чашата, която ми даде Отец, да не я ли пия?” (Йоан 18:11) “Блажени сте, ако ви опозоряват за Христовото име, защото Духът на славата и на Бога почива на вас” (1 Петр.4:14). Не казвай: “Аз всичко ще понеса, но жена ми няма да се съгласи, а е казано, че човек трябва да остави баща си и майка си и да се привърже към жена си”. Така е! Всичко трябва да остави, освен Бога. Освен Христа: Него не бива да изоставя заради жена си. Не бива да пренебрегва Бога, дори и заради най-близките си. Нашият Господ казва точно в този смисъл: “Който люби баща или майка повече от Мене, не е достоен за Мене” (Мат.10:37). Не казвай: “Всичко ще дам на Христа, но едно задължение не бива да възпрепятства друго, а това ще ме принуждава често да отсъствам от богослужение”. Вероятно така ще стане. “Иди и научи що значи тая дума: Милост искам, а не жертви” (Мат.9:13). Онова, което ще бъде изгубено при демонстрирането на любовта ти към Бога, Той ще ти го върне седмкратно. Не казвай: “Но аз ще увредя собствената си душа. Аз съм млад човек и когато приемам свободни жени, сам ще се изложя на изкушение”. Да, ако вършиш това със собствената си сила и за собствено удоволствие. Но в случая не е така. Ти уповаваеш на Бога и се стремиш единствено да Му угодиш. Даже ако Той те изпрати в огнената пещ, знай: “Когато ходиш през огъня, няма да се изгориш” (Ис.43:2). “Така би станало, ако Той ме призове да вляза в пещта. Но не виждам да съм призван към това”. Може би не искаш да го видиш. Ако до днес не си бил призван, сега аз те призовавам в името на Христа: “Вземи кръста си и Го следвай!” Не се бори повече с плът и кръв, а се реши на участта да бъдеш Негов най-презрян, най-безславен последовател, измет на света! Призовавам особено тебе, който някога си помагал

на тружениците, но сега си се оттеглил. Имай кураж! Бъди силен! Направи радостта им пълна, като се завърнеш с ръце и сърце! Нека да изглежда така, като че ли “си се отлъчил за малко време, за да те има Христос завинаги” (Филимон 15). Ах, “не бъди непокорен на небесното видение!” (Деян. 26:19). И вие, които знаете към какво сте призвани, сметете всичко за загуба, така ще можете да спасите една душа, за която Христос умря. “Не се безпокойте за утрешния ден”, но “всяка ваша грижа възложете на Него, защото Той се грижи за вас” (1 Петр 5:7). “Предавайте душите си”, своите тела, своята същност и всичко само на Него – “на верния Създател” (1 Петр. 4:19).

Въведение към проповед 53

Проповед по повод смъртта на Джордж Уайтфийлд

Това е една надгробна проповед, която Уесли държи по настоящелната молба на починалия през ноември 1770 г. От дълго време те са се споразумели Уесли да държи траурното слово, ако Уайтфийлд почине пръв. Но за проповедника по онова време това никак не е лека задача. Причината е, че през 1739 г. двамата встъпват в едно противопоставяне, което те самите наистина повече или по-малко са изгладили, но то бива на драго сърце продължавано от техните последователи. Причината е най-напред въпросът за предопределението. Уайтфийлд, също свещеник от Англиканската църква и по-рано член на оксфордския “Свят клуб”, е убеден калвинист и винаги е вярвал, че изкупителното дело на Христос от създанието на света е валидно само за избраните. Уесли, напротив, е убеден арминянец. Арминий, холандски богослов, пренебрегва калвинистката позиция и твърди, че Божията благодат важи за всички хора.

Уесли и Уайтфийлд още в началото си поделят ръководството на методисткото съживително движение. Уайтфийлд поставя началото на евангелизаторските проповеди на открито през 1739 г., но скоро решава да работи в Америка. Със своите дълги престоявания в американските колонии на Англия той изиграва решаваща роля в тамошното методистко съживително движение в средата на XVIII век. В Англия Уесли тръгва по неговите стъпки и продължава да води методисткото движение. Уайтфийлд постоянно се връща за кратко време в Англия и немалко от тогавашните методистки общности гледат на него като на свой духовен водач, а не на Уесли.

Още непосредствено преди смъртта на Уайтфийлд определени изявления по въпросите на учението на уеслианската годишна конференция предизвикват големи напрежения между “уеслиан-

ското” и “калвинисткото” крило на методисткото съживително движение. От загриженост, че методистите биха могли прекалено да уповават на утехата на “само по благодат и само чрез вяра” и да изведат погрешното заключение, че няма нужда да вършат добри дела, включващи покорство на вярата, тази конференция поставя подчертан акцент върху вярата, “която действа чрез любов (чрез дела на любовта)”. Това спечелва на уеслианите упрека на калвинистките методисти, че са напуснали почвата на Реформацията и са се върнали към една католическа праведност чрез дела. Също и Уеслиевото наблягане на освещението на християните, което може да се разглежда не само като “вменено”, но и като “присъщо” (реално живеещо в тях), усилва страха на калвинистките методисти от засилването на “католическото учение” в методистките регици.

Така че Уайтфийлд умира точно посред т. нар. “Прение в конференциалния протокол от 1770 г.”, което впрочем въобще не приключва с неговата смърт. Все пак личното отношение между двамата мъже остава приятелско и братско. За това проповедта дава едно красноречиво свидетелство.

Проповедта главно се състои от биография на Уайтфийлд въз основа на неговия дневник. Уесли използва също цитати от два вестника (The Boston Gazette и The London Evening Post) за оформянето на словото си. Проповедта е едно честно удостоверяване на живота и делото на един човек, когото Уесли не престава да обича въпреки различията в мненията и да се възхищава от него. Естествено, тук той избягва всякаква полемика.

Предложението на Уесли да издаде съчиненията на Уайтфийлд не е зачетено от кръговете около Уайтфийлд.

Проповед 53

**ПРОПОВЕД ПО ПОВОД
СМЪРТТА НА ДЖОРДЖ УАЙТФИЛД**

“Дано умра, както умират праведните, и сетнините ми да бъдат като техните.”

(Числа 23:10)

1. Сетнините ми да бъдат като техните! Колцина от вас хранят това желание? Може би повечето от вас в това голямо събрание. Бих желал този копнеж да остане винаги жив у вас, да не ви остави до деня, когато душите ви ще се преселят там, където “нечестивите престават да смуцават и уморените се успокояват” (Йов 3:17).

Едва ли днес някой от вас очаква едно подробно тълкуване на текста. Това би ви попречило да си спомните със скръб, но и с благодарност за своя брат, пастир и приятел, който за мнозина от вас беше и баща. Защото госта са тук хората, които той е наставил. Не подобава ли по-добре на днешния случай да говоря непосредствено за този Божи човек, когото вие толкова често сте слушали да ви говори от това място? Вие знаете целта на неговия живот: Исус Христос, същият вчера, днес и до века (Евр.13:8). За целта:

I. Ще размисля върху някои особености на неговия живот и смърт.

II. Ще хвърля поглед върху неговия характер.

III. Ще запитам какво означава внезапно му отзоваване, това ужасно бедствие за нас.

I.1. Най-напред ще размисля върху някои детайли на неговия живот и смърт. Той е роден през декември 1714 г. в Глоучестър,

там завършва горно училище на около 12-годишна възраст. На 17 години започва един сериозен религиозен живот и служи на Бога с чиста съвест. На 18 години постъпва в университет и бива приет в Пембрук колеж в Оксфорд. След около година се запознава с т. нар. методисти, които от този момент обиква като собствената си душа.

2. Чрез тях стига до убеждението, че “трябва да се роди отново” (Йоан 3:7) и че външната религиозност не ползва нищо. Пости с тях в сряда и петък, посещава болни и затворници, използва съвестно времето си, така че да не пропилява нито миг. Променя своята специалност и започва да чете предимно такива книги, които водят към сърцевината на вярата и непосредствено към опитването на познанието за Исус Христос, разпнатия.

3. Много скоро трябва да мине през огнено изпитание. Изгубва не само уважението към себе си и някои от най-добрите си приятели, но и бива изложен на най-лошите вътрешни изкушения. Много нощи лежи безсънно в леглото си, дни наред прекарва, прострян на пода. Но след като няколко месеца страда под “духа на робството” (Рим.8:15), угодно се вижда на Бога да отнеме тежкия товар от него и да му даде дух на синочество. Чрез една жива вяра го прави способен да приеме Сина на Неговата любов.

4. Препоръчват му да отиде на село, за да възстанови тежко увреденото си здраве. Отива в Глоучестър, където Бог му дава възможност да пробуди неколцина младежи. Те веднага оформят една общност и това са първите плодове от дейността му. Малко по-късно започва два или три пъти седмично да чете нещо на няколко бедни хора от града; освен това всеки ден чете по нещо и се моли заедно със затворниците от местния затвор.

5. На 21-годишна възраст го притискат да стане духовник. Уайтфийлд се бои от това много, защото от дъното на душата си чувства безсилието си. Но епископът сам пристига и му казва: “Макар че смятах да не ръкополагам никого под 23 години, тебе веднага ще те ръкоположа, щом законнееш за това”. След като се прибавят и други обстоятелства, се съгласява и през 1736 г. е ръкоположен. На следващата неделя проповядва пред голямо множество в църквата, където е бил кръстен някога. Веднага се

върща в Оксфорд и получава бакалавърска степен. След това се посвещава напълно на грижа за затворниците и бедните.

6. Но не след дълго е повикан в Лондон, за да поеме временно енорията на един свой приятел, който трябва да замине за кратко някъде. Прекарва там два месеца. Държи по две молитвени беседи, една проповед и една катехеза всяка седмица. През останалото време посещава ежедневно войниците в казармата и болницата. Освен това всяка вечер изнася беседа в друга капела и всеки вторник проповядва в затвора. По време на престоя си в Лондон получава писма от свои приятели в Джорджия, които събуждат у него желанието да отиде там и да им помага. Но понеже не усеща съвсем ясно подобно призвание, след изтичането на престоя в Лондон се връща в Оксфорд, където в стаята му всеки ден се събират доста млади хора, за да се наставляват взаимно в пресвятата си вяра (Юга20).

7. Много скоро е повикан да помага в енория в Хемпшир. Тук ежедневно държи две беседи – една рано сутрин и една вечерта, след като хората са се прибрали вкъщи. Освен това всеки ден обучава деца и прави домашни посещения. Разделя времето си на три откъса: осем часа за ядене и спане, осем часа за учение и размисъл и осем часа за молитва, обучение и домашни посещения. Има ли по-превъзходен път за един Христов служител и за църквата? Ако не, тогава кой ще иде и ще прави същото?

8. Но мисълта му постоянно се връща към Новия свят. Когато напълно се уверява, че Бог го е призвал да отиде там, той урежда нещата си и през януари 1737 г. отива в Глоучестър, за да се сбогува с приятелите си. При това пътуване Бог започва да благославя по необикновен начин служението му. Където и да проповядва, се събират удивителни множества от слушатели – в Глоучестър, Стоунхауз, Бат и Бристол; хората едва издържат на задуха в църквите. Впечатлението върху духа на много хора е не по-малко удивително. След завръщането му в Лондон, където генерал Оугълторп го задържа седмица след седмица и месец след месец, вижда се угодно на Бога да благославя все повече и повече словото му. Уайтфийлд е неуморен в работата си. В неделя проповядва нормално по четири пъти пред невиждано големи множества, освен

това държи две или три молитвени беседи и на всичко отгоре извървява по десет или дванайсет мили пеша.

9. На 28 декември напуска Лондон. На 29 проповядва за пръв път без бележки. На 30 се качва на борда на кораба, но чак след месец излизат в открито море. За една добра страна на това бавно придвижване той казва: “Благословен да е Бог! Сега живеем в една голяма кабина много приятно. Говорим почти само за Бога и Христос. Щом сме заедно, не може да се чуе почти никаква друга дума, освен за нашето изпадане в греха чрез Адам и изкуплението ни чрез втория Адам”. Може да се счита за особено провидение това, че трябва да прекарат известно време в Гибралтар, където гражданите и войниците, издигнати и обикновени, млади и стари познават деня на Божието посещение.

10. От неделята, 7 май 1738 г., до края на август той служи вярно в Джорджия, предимно в Савана. Два пъти дневно води молитвено общение с тълкуване на Писанието. Болните посещава всеки ден. Първата си беседа в неделя държи в пет часа сутринта; в десет празнува литургия и проповядва; същото и в три часа следобед; в седем вечерта тълкува катехизиса на църквата. Колко по-лесно е на нашите братя – колеги от Англия, Шотландия и Ирландия да критикуват един такъв работник в лозето на нашия Господ, отколкото да последват примера му!

11. Той вижда окаяното състояние на много деца в Джорджия и Бог влага в сърцето му идеята да се построи сиропиталище за тях. Решава да събере дарения за целта в Англия, когато Бог го отзове да се върне там. Следващия декември е вече в Лондон. В неделя, 14 януари 1739 г. е ръкоположен за свещеник в Оксфорд. Връща се в Лондон и проповядва два пъти в неделя, 21 януари. Макар че църквата е голяма и пълна, стотици хора остават на улицата, стотици други се връщат вкъщи. Това за пръв път го довежда до мисълта да проповядва на открито. Когато споделя това с приятели, те считат това за чиста лудост и така идеята се прилага едва след напускането на Лондон. В сряда, 21 февруари, намира вратите на църквите в Бристол затворени. Освен това няма църква, която може да побере и половината от общността. Така отива в два часа следобед в Кингсууд и проповядва на открито

преди 2000 души. В петък проповядва вече преди 4-5000 души, а в неделя – преди 10 000! Числото постоянно расте, докато е в Бристол; пламва огънят на една свята любов, която трудно може да се угаси. Този огън се пренася по-късно в различни части на Уелс, Глоучестършир и Уорчестършир. Където и да отиде, Бог укрепява силно словото на Своя благовестител.

12. На 29 април проповядва за пръв път в Мурфийлд и в Кенингтън комън, където хиляди слушатели пазят такава тишина, сякаш са в църква. Понеже ще остане месеци в Англия, той обикаля различни графства и получава от мнозина хора с отворени сърца дарения за сиропиталище в Джорджия. Невъзможността да се пътува до Америка му осигурява време за пътувания до различни части на Англия и много хора намират в това повод да благодарят на Бога за вечни времена. Най-после потегля на 14 август, но пристига в Пенсилвания едва на 30 октомври. Пътува през Джърси, Ню Йорк, Мериленд, Вирджиния, Северна и Южна Каролина; навсякъде проповядва преди огромни множества със същия успех, както и в Англия. На 10 януари 1740 г. стига в Савана.

13. На 29 януари в дома си прибира още три разпуснати деца към двадесетте, които вече са там. На следващия ден прави първата копка на сиропиталището, на около 10 мили от Савана. На 11 февруари приема още четири деца и отива във Фредрика, за да докара сираци от южните части на колонията. Отваря училище за деца и възрастни. Сиропиталището ще носи името “Витезда” – едно дело, заради което ще го благославят и още неродените. Настанява там около 40 деца, така че всеки ден трябва да храни почти сто гърла. Но това не го плаши; всеки ден той уповава на Бога за тази грижа.

14. През април предприема отново пътуване през Пенсилвания, Джърси и Ню Йорк. Събират се невероятни множества, за да го слушат, между които много тъмнокожи. Навсякъде болшинството от слушателите се чувства в удивителна степен вътрешно засегнато. Мнозина биват убедени дълбоко в своето състояние на погубление, истински се покаяват пред Бога. На някои места хиляди започват високо да викат, като че ли водят борба на живот и смърт. Мнозина избухват в плач, някои пребледняват

като смъртници, махат с ръце и падат на пода; други се хвърлят в прегръдките на приятелите си, почти всички вдигат очи и зоват за милост.

15. На 5 юни се връща в Савана. Следващата вечер, по време на богослужението цялата църква, млади и стари, се просълзяват. След богослужението някои хора от църквата и всички деца от сиропиталището, предимно малките, вървят с плач по улиците, като неколцина не могат да правят друго, освен да се молят. През цялата нощ и през следващия ден стенанията и виковете на децата се чуват в дома.

16. През август предприема пак пътуване през различни провинции към Бостън. Минавайки оттам, се чувства много зле физически. Но множествата са толкова големи и въздействието върху тях толкова удивително, че и най-възрастните хора никога не са виждали подобно нещо. Същата сила съпровожда проповедите му в Ню Йорк, преди всичко тази в неделя, 2 ноември. Едва започнал, отвсякъде се чуват виковете, плач и стенания. Мнозина падат на пода, сърцата им се късат; мнозина биват изпълвани с Божия мир. В края на това пътуване Уайтфийлд пише: “Днес е 75-ят ден, откакто пристигнах в Род Айлънд физически крайно слаб. Но Бог ми даде сила 175 пъти да проповядвам и да проведа много лични пастирски разговори. Никога Той не ми е давал по-голямо освежаване. Никога едно пътуване не ме е уморявало по-малко. Никога не съм чувствал по-ясно трайното Божие присъствие в църквите, където съм проповядвал”. През декември се връща в Савана, а през март се прибира в Англия.

17. Както лесно може да се забележи, тази информация е почерпана от неговите дневници, които са така леки за възприемане със своята простота и безхитроостност. Те предлагат една точна картина от работата му в Европа и Америка през следващите 30 години за слава на Бога. Те са също отчет за непреставащите потоци на благословение, които Бог излива над труда му. Не е ли за съжаление, че нещо го е възпрепятствало да спре воденето им до момента, когато Бог го отзовава да се радва на плодовете на труда си? Ако все пак е оставил някакви писмени сведения от този род и приятелите му ме считат за достоен, за

мен би било радост и чест да ги подреда, преработя и подготвя за издаване.

18. Подробният отчет за последните дни от живота му, написан от един господин от Бостън, гласи:

“След като прекара около месец при нас в Бостън и околността и всеки ден проповядваше, той отиде в Олд Йорк. Там проповядва в четвъртък, 17 септември, след това отпътува за Портсмут и проповядва там в петък. В събота сутрин тръгна за Бостън, но преди да стигне до Нюбъри, където беше обещал да проповядва следващата сутрин, по пътя го поканиха да проповядва. Понеже къщата не беше достатъчно голяма, излезе на открито. Но понеже от седмици не се чувстваше добре, това сломи силите му дотолкова, че можеше да се движи само с помощта на двама мъже. Вечерта жизнеността му пак се пробуди и той изглеждаше в обичайната си сила. В девет часа се прибра в спалнята си и спа по-добре от когато и да било през изтеклите седмици. В четири сутринта, 30 септември, стана и отиде в стаичката си. Спътникът му забеляза, че се бави необичайно дълго там. Излезе, върна се при спътника си, хвърли се на леглото и остана там около десет минути. След това стана, коленичи и се помоли пламенно на Бога, ако е волята Му, през този ден да завърши делото си за Своя Господ. След това извика духовника, в чийто дом беше отседнал. Но за една минута, преди пастирът да беше дошъл, умря без въздишка или стон. Когато се чу вестта за смъртта му, шестима мъже тръгнаха към Нюбъри, за да отнесат там тялото му. Но невъзможно беше да се транспортира, затова скъпоценният му прах остана в Нюбъри. Стотици биха се стекли в този град, за да участват в погребението, ако знаеха, че ще бъде погребан тук... Дано този тежък удар да послужи за доброто на църквата като цяло и в тази местност!”

II. 1. На второ място, нека хвърлим един поглед на характера му. Ще цитирам едно кратко представяне на личността му от бостънски вестник малко след неговата смърт:

“Малко може да се каже за него, освен онова, което всеки приятел на живота християнство, станал свидетел на служението

му, може де потвърди. В обществената си работа той хвърли света в удивление със своето ораторско изкуство и посвещение. С каква божествена страст докара закоравелите грешници до покаяние и до решение да започнат благочестив и добродетелен живот! Изпълнен с Духа на богатството, той говореше от сърце; освен с усърдие, каквото не е имало от дните на апостолите, той украсяваше предаваните от него истини с най-вдъхновяващата магия на словесното изкуство. Беше ненадминат в това да влияе като проповедник на постоянно растящите слушателски множества. В личните разговори беше не по-малко достоен за любов, подбуждащ към действие, благословен с една забележителна лекота на общуването, готов да споделя, усърден в духовното изграждане. Дано подрастващото поколение бъде запалено с една искра от този огън, който ни огря с особен блясък чрез духа и живота на този верен служител на всевишния Бог!”

2. Една по-подробна и също така точна характеристика излезе в един английски вестник. Считам за уместно да цитирам част от нея:

“Характерът на този наистина благочестив човек трябва да бъде запечатан в сърцето на всеки приятел на живата религия. Въпреки нежното си и чувствително телосложение той проповядваше до последния си ден толкова често и с такова пламенно усърдие, че това би било трудно и за най-здравата природа. Понеже беше призван да упражнява служението си в една възраст, в която младите хора едва започват да се обучават, той нямаше време да прави големи стъпки в изучаването на древните езици. Но този недостиг беше пребогато компенсиран от един жив и творчески дух, от огнено усърдие и от мощно, убедително слово. Макар че често считаше за необходимо от амвона да открива на хората що е страх от Бога, в природата му нямаше нищо мрачно, а нещо изключително приветливо и пълно с любов; имаше едно меко сърце. Беше готов да помага на хората, обръщащи се към него, както в телесните, така и в духовните нужди. При това трябва да се подчертае, че той заостряше вниманието на своите слушатели върху техните морални задължения, преди всичко върху усърдието в професията и покорство към началниците. Стараеше се чрез

изключителните си усилия в проповядването на различни места и дори на открито да пробуди долната класа хора от дълбокото им безразличие и невежество и да ги доведе до едно усещане за религията. Заради това и заради всички останали негови качества името Джордж Уайтфийлд задълго ще бъде произнасяно с уважение и почит”.

3. Трябва да признаем, че тези две характеристики са справедливи и непартийни, доколкото им е обхватът. Но те едва ли отиват по-далеч от външното въздействие на неговата личност. Те показват проповедника, но не и човека, християнина, Божия светия. Мога ли да добавя някои неща на тази тема от личното ни познанство за почти 40 години? Напълно осъзнавам колко е трудно да говоря за нещо толкова деликатно. Колко мъдрост е нужна да предотвратя двете крайности и да не кажа нито много малко, нито прекалено много! Естествено, знам: ако каже много или малко, човек винаги ще бъде упрекнат от един или друг. Някои ще кажат, че съм казал много, други – малко. Все едно, ще кажа само онова, което знам, и то пред лицето на Оня, Комуто ще даваме отчет.

4. Вече се спомена за непогрязаемото усърдие, неуморна дейтелност, съчувствие към страдащите и благотворителност към бедните на Уайтфийлд. Но не трябва ли да споменем дълбоката му благодарност спрямо всички, които Бог използва като инструменти, за да му направят добро? До деня на смъртта си той не престана да говори с голямо уважение за тях. Не трябва ли да споменем, че сърцето му беше чувствително за великодушните и нежни приятелства? Често съм си мислил, че от всичките му добродетели това беше най-забележителната му черта. Колко малко хора се познаваме с такова приветливо естество, чиято общителност е така голяма и разточителна! Нима точно това негово качество не печелеше сърцата на другите по един таен начин и ги привързваше към него? Може ли любовта да роди нещо друго, освен любов? Любовта грееше на лицето му и одухотворяваше постоянно всичките му думи, били те лични или пред общество. Не беше ли това, което свързваше толкова светкавично и проникващо едно сърце с друго и което правеше проповедите,

разговорите и писмата му толкова живи? Вие сте свидетели, че е така.

5. Но стига с фалшификациите на хора с прегоряла съвест, които не познават никаква любов, освен земната и плътската! Спомнете си, че той притежаваше способността да се въздържа съвестно и чисто. Служението му изискваше да води широк кръг разговори с мъже, както и с жени от всякаква възраст и положение. Цялото му поведение спрямо тях беше практически коментар на 1 Тим.5:1,2: “Увещавай старите жени като майки, по-младите – като сестри, със свършена чистота”.

6. Колко добре пасваше приветливата му природа на откритостта и искреността му! Тя беше далеч от нетактичността или коварството и преструването. Не беше ли неговата приветливост плод и знак за куража и неустрашимостта му? Така въоръжен, той не се страхуваше от никой човек, говореше откровено пред хора от всякакъв ранг и положение, издигнати или малки, богати или бедни; загрижен единствено “като изявява истината, да препоръча себе си на съвестта на всеки човек пред Бога” (2 Кор.4:2).

7. Той не се боеше нито от работа, нито от болка, нито от това, което хората биха могли да му сторят; търпеливо понасяше злото и вършеше добрини. Това се изяви в неговата упоритост, с която преследваше целта, с която осъществяваше волята на своя Господ. Един пример трябва да помним всички: сиропиталището в Джорджия, с което бяха свързани всевъзможни огорчения, но той ги преодоля и го направи. В нещата, засягащи лично него, беше гъвкав и податлив на приспособяване. В такива случаи даваше да му се каже нещо, беше готов да изслуша убеждаване и съветване. Но в нещата, свързани с Бога или със съвестта, остана твърд. Никой не можеше да го придума или сплаши, нито да го отмести и на стъпка от праволинейността, която принадлежеше неотлъчно към характера му и определяше всичките му думи и дела. В това отношение стоеше здраво като железен стълб.

8. Ако запитаме кое беше основанието за тази праволинейност и искреност, за куража, търпението и за всички други ценни и достойни за обич качества, отговорът е лесен. То не беше в

отличната му естествена настройка, не в острия разсъдък, не в силата на образованието, нито в доброто съветничество на приятелите, а нищо друго, освен вярата в Господа, Който проля кръвта Си; вяра, която създава Бог. То беше в живата надежда за “наследство нетленно, неоскверняемо и което не повяхва” (1Петр1:3,4). То беше “Божията любов, изляна в сърцата ни чрез дадения нам Свети Дух” (Рим.5:5), която изпълваше душата му със съчувствителна, себеотрицателна любов към всеки човек. От този извор произтичаше мощният поток на красноречието му, който често разкъсваше всяка преграда пред себе си, и необичайната сила за убеждаване, на която дори и закоравели грешници не можеха да устоят. Затова той често имаше “вода в главата си” и “очите му бяха извор на сълзи” (Йер.9:1). Това го правеше способен да излива душата си в молитва, както само той можеше да го прави, така пълно и тихо, така мощно и богато на изразяване и чувство.

9. Бих желал да завърша този откъс със следната бележка: Каква чест даде Бог на Своя верен служител с това да може да проповядва вечното Му Евангелие в толкова различни страни, пред толкова различни хора и с такова влияние върху скъпоценните души! Чували ли сме и чели ли сме за някого, който да е засвидетелствал Евангелието за Божията благодат от времето на апостолите в едно толкова разнообразно пространство, в една толкова обширна част от населената земя? Чували ли сме или чели ли сме за някого, който да е призовавал към покаяние толкова големи множества от грешници? Но преди всичко: чували ли сме или чели ли сме за някого, че е бил толкова благословен инструмент в Божията ръка, който да е “обръщал от тъмнина към светлината и от властта на сатана към Бога” (Деян.26:18)? Истина е, че когато така говорим на безумния свят, се казва, че говорим като “грозоезични” (1 Кор.14:11). Но вие разбирате езика на страната, където отивате и където малко преди нас отиде нашият верен приятел.

III. Но какво означава за нас тази ужасна участ? Това трябва да обмислим сега. Отговорът на този важен въпрос е лесен (дано Господ го напише на сърцата ни!). При това ще се придържаме тясно към великото учение, което той проповядваше, и ще пием от неговия дух.

1. Нека най-напред се спрем на големите учения на Писанието, които той проповядваше навсякъде. Има цяла редица от учения, които не са толкова съществени, с които даже сериозни Божи чада са скарани от векове (защото такава е временната слабост на човешкия разсъдък). Що се отнася до такива учения, ние трябва да мислим и да оставим другите да мислят, “да се съгласим, че не сме съгласни”. Нека обаче в същото време да се придържаме здраво към съществените неща, към “вярата, веднъж завинаги предадена на светиите” (Юда 3) и за която този воин на Бога по всяко време и на всяко място здраво се придържаше.

2. Неговият принцип беше: отдавай само на Бога чест за всичко добро, което е в хората. По отношение на спасението поставяй Христос възможно най-високо и човека възможно най-ниско. От този възглед започна той и неговите приятели в Оксфорд, първите (тъй наречени) методисти. Същественният им принцип беше: у човека няма никаква сила (по природа) и никаква заслуга. Те здраво се държаха за това, че цялата сила за правилното мислене, говорене или действие е само в Духа на Христа, тя идва от Него и че всяка заслуга произтича само от кръвта на Христа (не от човека, колкото и високо да е поставен той в благодатта). Той и приятелите му учеха: у човека няма никаква сила за извършване дори и на едно добро дело, за изговаряне и на една добра дума или за появата и на едно добро желание, ако не му е дадена от горе. Не е достатъчно да се каже, че всички хора са болни от греха; не, по-правилно е, че всички ние сме “мъртви в нашите грехове и престъпления” (Еф.2:1). От това произтича, че всички човешки чада по природа са чада на гнева (Еф.2:3). Всички ние сме съгрешили пред Бога и попаднали под ударите на телесната и вечната смърт.

3. Всички ние сме изложени безпомощни на силата и вината от греха. “Кой може да извади чисто от нечисто? Никой” (Йов 14:4). Това може да стори само Всемогъщият. Кой може да пробуди

мъртвите, които спят в духовна смърт в своите грехове, за живот? Никой друг, освен Оня, Който ни е сътворил от пръстта на земята. Но при какви условия Той го прави? “Не чрез праведни дела, които ние сме сторили” (Тим3:5). “Мъртвите не хвалят Господа” (Пс.115:17). Те не могат да сторят нищо, за да бъдат пробудени заради Бога за живот. Каквото и да прави, Бог го прави само заради възлюбения Си Син: “Той биде наранен заради нашите престъпления, бит биде поради нашите беззакония” (Ис.53:5). “Той сам понесе в тялото Си нашите грехове на дървото” (1 Петр.2:24). Той беше “предаден за презрешенията ни и възкресен заради оправданието ни” (Рим.4:25). Така че тук е единственото основание по заслуги за всяко благословение, на което се радваме или бихме могли да се радваме; тук е основанието за нашето помилване и приемане от Бога, за нашето пълно и незаслужено оправдание. Но заради какво получаваме дял във всичко, което Христос стори и изстрада? “Не чрез добри дела, за да не се похвали никой” (Еф.2:9), а само чрез вяра. “Така ние заключаваме, че човек се оправдава чрез вяра, без делата на закона” (Рим 3:28). “На ония, които Го приеха, даде право да станат Божи чада, сиреч на тия, които вярват в Неговото име; които не се родиха от плътска похот, но от Бога” (Йоан 1:12,13).

4. “Ако не се роди някой отгоре, не може да види Божието царство” (Йоан 3:3). Но всички, които са се родили от Духа, имат Божието царство в себе си. Христос основава Своего царство в тях, което “не е ядене и пиене, а правда, мир и радост в Святия Дух” (Рим.14:17). Те имат същия Дух, Който беше в Христа, и Той ги прави способни да “ходят, както Христос е ходил” (1 Йоан2:6). Този Дух, Който живее в тях, прави сърцата им святи и святи във всичко, в обходата си. Но макар и да виждат, че всичко това е един безплатен дар чрез правдата и кръвта на Христа, те имат винаги основание да си припомнят думите: “Който се хвали, с Господа да се хвали” (1 Кор.1:31).

5. Вие знаете, че това са основополагащите учения, които той разпространяваше навсякъде. Те могат да се поберат в две думи: новородение и оправдание чрез вяра. Към тях искаме и ние да се придържаме с цялата сериозност и по всяко време и на всяко

място, както пред обществеността (който е призван за това), така и във всички детайли на личния живот. Дръжте се за тези добри, стари, старомодни учения, та макар и мнозина да ви противоречат и да ви ругаят. Останете там, скъпи братя, в името на Господа и в силата на Неговото могъщество. С пълно старание и прилежност пазете това, което ви е поверено, като знаете, че небето и земята ще преминат, но тия истини няма да преминат.

6. Но достатъчно ли е просто да се държим за учението на нашия брат, колкото и чисто да е то? Няма ли нещо по-важно, а именно да приемем в себе си неговия дух и по този начин да бъдем негови последователи, както сам той следваше Христа? Ако не го сторим, чистотата на нашето учение още повече утежнява нашето проклятие. Затова трябва да приемем този дух. Трябва да признаем, че в някои пунктове ще трябва да се задоволим само да се удивляваме от примера му, но не и да го следваме. Но в много други можем чрез същата благодат да бъдем участници в същите благословения. Споменът за собствената ни недостатъчност и за безкрайната Божия любов, която “дава, без да укорява”, е средството да призовем Оня, Който върши всичко във всички. Молете Го за достатъчна мярка на същата скъпоценна вяра, усърдие и деятелност, същата сърдечност, любов към ближния и милосърдие. Борете се с Бога да получите същия благодарен, приветлив, сърдечен дух, същата откровеност, простота и божествена искреност, същата любов без фалш. Борете се дотогава, докато силата свише създаде у вас същия устойчив кураж и търпение, и особено – понеже тя е корона на всичко – същата непроменима почтеност!

7. Има ли груз плод на Божията благодат, с който той да е бил във висша степен дарен и чието отсъствие от Божиите чада толкова често да е оплаквал с голяма страст? Да, всеобхватната любов: това е честната и сърдечна отзивчивост към всички, към онези, за които можем да приемем, че са станали чрез вяра чада на Бога; с други думи, всички, които в различните направления на вярата се боят от Бога и са праведни. Той копнееше да види всички, опитали Божието Слово, да имат един дух на единство. Тази дума

рядко бива разбираана правилно и по-скоро се изговаря, отколкото се практикува. За кого се отнася това? Кой е човекът, притежаващ духа на единството? Оня, който обича всички вярващи в Господ Исус Христос, който ги обича като братя в Господа, като съработници в името на настоящото възвеличаване на Бога и на вечната Му слава – все едно какви възгледи има някой от тях, каква форма на богослужение предпочита или към коя църква принадлежи. Този дух доказва само оня, който обича Бога и хората, който желае да угоди на Бога и се бои да Го оскърби, който е загрижен да отбязва злото и прилежно да върши добри дела. Човекът с дух на единство е оня, който винаги носи тези неща в сърцето си, който непрестанно се моли, но и върши нещо за хората, защото ги обича неизказано много и искреното му желание е те да са добре. Той говори приветливо с тях и се старае с всяка дума да укрепи ръцете им в Господа. Стои до тях в духовните и земните неща до предела на силите си; готов е да се жертва, та дори живота си да даде за приятелите си (1 Йоан 3:16).

8. Ето колко достойно за любов е такова поведение! Колко достойно да бъде следвано от всяко Божие чадо! Но защо то се намира така рядко? Защо има толкова малко примери за него? Да, ако сме приели Божията любов, как може да си даде някой от нас покой, докато това не стане негов начин на поведение? Ето, с помощта на една хитра лукавщина сатана докарва хиляди до това да не приемат такова поведение и все пак да се чувстват невинни. Добре е, ако много, които са тук днес, “се избавят от примката на дявола, за да вършат Божията воля” (2 Тим.2:26). Ще каже някой: “Но аз имам тази любов към всички, за които смятам, че са Божии чада, но никога не бих повярвал, че някой е такъв, ако принадлежи към една недопустима църква! Смяташ ли, че той може да бъде Божие чадо и да принадлежи към такава църква? Или ако взема участие в едно безумно и суеверно, ако не и изцяло идолопоклонническо богослужение?” Така ние си измиваме ръцете от един грях, като предприемаме друг! Извиняваме недостига на любов у себе си с това, че приписваме вина на други! За да разкрасим собственото си сатанинско поведение, наричаме своите братя чада на дявола. Внимавайте с това! И ако вече сте попаднали в

клонката, освободете се възможно най-бързо! Идете и се научете на онази наистина всеобхватна любов, която не е бърза да издава присъди, която не мисли зло, която на всичко хваща вяра, която отдава на другите всичко онова, което желаем за себе си. Тогава ще познаем Божията благодат, която е у всеки човек, независимо от неговите възгледи и предпочитания към формата на богослужението; тогава всички ние, които се боим от Бога, ще се сближим и ще бъдем верни в Христовата любов.

9. Това ли беше духът на нашия скъп приятел? Защо тогава да не бъде и наш? О, Господи на любовта, колко време трябва Твоят народ да бъде притча в езиците на неверниците? Докога трябва те да се подиграват с нас и да казват: “Вижте как се обичат тия християни!” Кога ще отмахнеш позора от нас? “Непременно ли ще пояжда мечът? Докога няма да заповядваш на людеите Си да се върнат от преследването на братята си?” (2 Царе 2:26). Нека поне сега хората да се спрат и повече да не се бият с братята си! Каквото и да правят другите, нека ние, скъпи братя, да искаме да чуем гласа на този, който “и след смъртта си говори” (Евр.11:4). Нека го чуем как ни казва: “Бивайте подражатели на мене, както съм и аз на Христа” (1 Кор.11:1). Братя, нека повече не вдигаме меча си над брата и да не се учим да водим война! По-добре “облечете се с милосърдие, благост, смирение, кротост, гълоготърпение” (Кол.3:12), отнасяйте се един към друг с любов. Доволно е времето в миналото, когато сте обичали злобата, завистта и споровете, когато сте се хапали и изяждали взаимно. Слава на Бога, че още не сте се изяли! Отсега нататък “се старайте в свързката на мира да опазите единството в Духа” (Еф.4:3).

10. О, Боже, за Когото няма нещо невъзможно! Ти вършиш онова, което Ти е угодно! О, нека мантията на Твоя пророк, когото Ти си приел при Себе Си, да падне над нас, които оставаме тук! “Къде е Господ, Илиевият Бог?” (4 Царе 2:14) Нека неговият дух да почива над тия Твои слуги! Покажи, че Ти си оня Бог, Който отговаря с огън! Нека огънят на Твоята любов да слезе над всяко сърце! И понеже Ти се молим, нека и помежду си да се обичаме с любов, която е по-силна от смъртта. Махни от нас всякакво

огорчение, ярост, гняв, вик и хула, заедно с всяка злоба (Еф.4:31). Нека Твоят Дух почива така върху нас от този час нататък, щото да бъдем един към друг благи, милосърдни и да си прощаваме един на друг, както и Бог в Христа ни е простил!

Standard Sermons

John Wesley
Published by Baker Book House
Grand Rapids
Michigan 49516, USA

Проповеди

Джон Уесли
Първо българско издание
©2004 Евангелска Методистка Епископална Църква в България
София, Раковски 86
ISBN 954-9404-02-3

Превод: Данаил Налбантски
Редактор: Нина Топалска
Предпечат и дизайн: н-р Самуел Алтунян
ечат: Абазар, Велико Търново, септември 2004г.
Тираж: 1.000